

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 21. oktoober 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi rolli kohta narkosurmade vähendamisel (nr 357)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud minister! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kuuenda töönädala esmaspäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõigepealt palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna neli seaduseelnõu. Esiteks, riigieelarve seaduse eelnõu. Teiseks, 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kolmandaks, tolliseaduse, karistusseadustiku ning kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud kolme seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Neljandaks, maareformi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Riigikogu juhatuse nimel olen vastu võtnud neli seaduseelnõu. Kui need eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlemise kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise

asjaolude väljaselgitamise uurimiskomisjoni s.a 16. oktoobril esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamiseks" muutmise" eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon, ja Eesti Keskerakonna fraktsiooni s.a 17. oktoobril algatatud avaliku teenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on otsustanud muuta Vabariigi Valitsuse s.a 15. oktoobril algatatud võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 505 juhtivkomisjoni ning on määranud uueks juhtivkomisjoniks õiguskomisjoni.

Riigikogu juhatus on edastanud Euroopa Liidu asjade komisjonile Vabariigi Valitsuse s.a 18. oktoobril esitatud Euroopa Komisjoni algatatud elektroonilise side ühtse turu paketi. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade, teatise ja määruse eelnõu kohta arvamust andma majanduskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 7. november kell 16.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel. Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi rolli kohta narkosurmade vähendamisel (nr 357)

Esimees Ene Ergma

Algab arupärimisele vastamine. Riigikogu liikmed Kalev Kotkas, Andres Anvelt, Neeme Suur, Kalvi Kõva, Eiki Nestor, Jaak Allik, Helmen Kütt, Urve Palo, Jaan Öunapuu, Rannar Vassiljev, Indrek Saar, Heljo Pikhof, Sven Mikser, Marianne Mikko, Mart Meri ja Karel Rüütli esitasid s.a 19. septembril arupärimise Sotsiaalministeeriumi rolli kohta narkosurmade vähendamisel (nr 357). Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Lugupeetud sotsiaalminister! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikmed on Riigikogu XII koosseisu tööaja jooksul mitu korda esitanud siseministrile ja peaministrile arupärimisi narkosurmade rohkuse kohta Eestis. Me juhtisime korduvalt siseministri tähelepanu asjaolule, et narkosurmade suur arv sõltub otseselt sellest, et liiga vähe üritatakse kätte saada tänavadiilereid. Käesoleval aastal taktikat muudeti ja Siseministeeriumi senisele prioriteedile, n-ö narkoparunite püüdmisele lisandus tänavadiilerite püüdmine. Selle tulemusena narkosurmade arv käesoleva aasta esimeses kvartalis 44% vähenes. Politsei uudse taktika efektiivsust näitab ka narkokuritegevusega seotud statistiliste näitajate tuntav kasv. Teadaolevalt on Sotsiaalministeeriumi valitsemisalal oluline roll narkosurmade arvu vähendamises. Sellest tulenevalt palume lugupeetud sotsiaalministril vastata üheksale küsimusele, mida ma ette lugema ei hakka, vaid palun, et lugupeetud minister enne vastamist teeks seda ise. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Palun nüüd kõnepulti sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud Riigikogu juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan teie arupärimisele. Kõigepealt soovin teid tänada väga õige ja põhjendatud teemapüstituse eest! Tõepoolest, narkomaania leviku vähendamine, narkomaania ärahoidmine ja tagajärgedega tegelemine on

teemad, mis ei ole pelgalt Siseministeeriumi valitsemisalas, vaid võib öelda, et peaaegu kõik ministeeriumid on sellesse ühte või teist serva pidi kaasatud, Sotsiaalministeerium päris kindlasti teiste hulgas. Aga läheme nüüd küsimuste juurde.

Küsimus nr 1: "Rahvastiku tervise arengukava narkomaania vähendamise meede seab eesmärgiks narkosurmade vähendamise. Mida on Sotsiaalministeeriumi valitsusalas tehtud 2012. ja 2013. aastal narkosurmade vähendamiseks? Milline on olnud piirkondlik mõju?" Rahvastiku tervise arengukava narkomaania vähendamise meetmes on Sotsiaalministeeriumi vastutusalaks ennetustegevused, kahjusid vähendavad tegevused, ravi ja rehabilitatsioon. Lisaks narkomaania vähendamise meetmetele kajastuvad mõningad tegevused, näiteks süstlavahetus ja narkomaaniaravi, HIV ja aidi ennetamise meetmes. Ma loen ette peamised tegevused, mis puudutavad 2012. ja 2013. aastat: ambulatoorse ja statsionaarse narkomaaniaravi pakkumine täiskasvanutele ja alaealistele (narkomaaniaravi pakutakse Justiitsministeeriumi rahastusel ka kinnipidamisasutustes), sõltuvusvastase taastusabi ehk rehabilitatsiooni pakkumine täiskasvanutele ja alaealistele, narkomaania ennetamise, kahjude vähendamise, ravi ja sõltuvusvastase taastusabiga seotud spetsialistide koolitamine, koolitused üledoosi ärahoidmise teemal, süstlavahetusteenus eesmärgiga vähendada HIV ja teiste viiruste levikut, nõustamisteenuste pakkumine sõltlastele ja nende lähedastele, valdkonna seire ja teadusuuringute korraldamine (nt on meil uuring "Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine"), mitmesuguste eesti- ja venekeelsete infomaterjalide väljatöötamine ja laialijagamine (sh "Kuidas tegutseda üledoosi korral?" või "Räägime narkootikumidest"), samuti mainin veebilehte www.narko.ee. 2013. aastal käivitus ka naloksooniprogramm, mille eesmärk on vähendada otseselt narkootikumi üledoosist põhjustatud surmade arvu. Naloksoon on lihtsalt öeldes vastumürk, mida saab pruukida juhul, kui on tarbitud väga kangeid narkootikume ja tekivad üledoosisümptomid.

Küsimus nr 2: "Milliste meetoditega on Sotsiaalministeeriumil plaanis 2014. aastal narkosurmade vähendamise tegelda?" 2014. aasta narkomaaniavaldkonna tegevuste eelarve Sotsiaalministeeriumis on ligikaudu neli mil-

jonit eurot. Järgmisel aastal on kavas narkootikumide üledoosist põhjustatud surmade arvu vähendamiseks laiendada juba käesoleval aastal alustatud naloksooniprogrammi ning jätkata kõiki eespool loetletud tegevusi ehk ravi-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenuste pakkumist. Oluline on rõhutada, et järgmine aasta on see aasta, mil suurt osa seni Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest tehtud kulutustest tuleb hakata rahastama Eesti riigieelarvest. Mul on hea meel, et meil on olnud võimalik seda teha (eeldusel loomulikult, et parlament riigieelarvet sellisel kujul toetab, aga vähemalt selles eelarve eelnõus, mille valitsus on esitanud, on see sees) ja me suudame ka Eesti riigi vahenditega nende teenuste osutamist kenasti jätkata.

Küsimus nr 3: "Millal realiseerub lubatud naloksooniprogramm narkosurmade vähendamiseks?" Katseprogrammiga, mille eesmärk on vähendada narkootikumide üledoosist põhjustatud surmade arvu, alustati 2013. aasta septembri esimesel nädalal Tallinnas ja Jõhvis. Tervise Arengu Instituudi eestvedamisel hangiti 500 ühikut ravimit eeltäidetud süstalde kujul ja see ravim on esimestele koolitusele osalenutele ka välja jagatud. 2014. aastal oleme planeerinud teenust laiendada käesoleva aasta andmete alusel. Kui 2013. aastal pakutakse koolitusi ning väljastatakse naloksooni kahes piirkonnas, Tallinnas ja Jõhvis, siis järgmisel aastal on kavas programmi laiendada ka teistesse piirkondadesse ning jagada seda ravimit ka teistes asutustes. Esialgu on meil kavas järgmisel aastal väljastada tuhat annust ravimit, aga lõplik arv sõltub tegelikust vajadusest ja koolituse läbi teinud sihtrühma esindajate arvust.

Küsimus nr 4: "2011. aasta ESPAD-i uuring toob välja, et aastate jooksul ei ole noorte uimastitarvitamine langenud. Millised vahendid on Sotsiaalministeeriumi valitsusalas eraldatud narkomaania ennetuseks ja milliste meetoditega planeeritakse saavutada vähenemine noorte uimastitarvitamises?" Käesoleval aastal on narkomaaniavaldkonna tegevuste laiemaks elluviimiseks Sotsiaalministeeriumi eelarves ligikaudu 3,5 miljonit eurot ja lisaks on veel 235 000 eurot Euroopa Sotsiaalfondi toetust. Ma pean küll ütleva, et päris raske on väga täpselt öelda, milline osa läheb ennetuseks ja milline osa mujale, sest eri tegevused on väga

tihedalt põimunud. Lisaks ei anna see konkreetne summa selles mõttes täit pilti, et päris palju rakendatakse universaalse ennetuse põhimõtet, mis mõjub peale narkootikumide ka näiteks tubaka ja alkoholi tarbimisele ehk vähendab riskikäitumist üldiselt. Väga mitme tegevuse eesmärk on arendada ka laste ja noortega töötavate spetsialistide võimekust ja oskusi kohalikul tasandil, et nad saaksid oma igapäevatoos uimastiennetustööd tõhusamalt teha. Nende töötajate hulka kuuluvad õpetajad, noorsoo- ja sotsiaaltöötajad, politseinikud jt. Mul on päris pikk ennetustegevuse näidete loetelu, aga ma arvan, et aja kokkuhoiu mõttes on mõistlikum, kui ma saadan selle teile kirjalikult. Kui teil tekib küsimusi, siis saame edasi suhelda. Ennetustegevuse puhul on oluline rõhutada, et siin on väga oluline roll ka Haridus- ja Teadusministeeriumil ning meie koostööl nendega, kuna riskikäitumise temaatika peab meie hinnangul olema koolihariduse lahutamatu osa.

Küsimus nr 5: "Kui paljudele inimestele on narkoravi hetkel tagatud?" 2013. aastal on plaanis pakkuda ravi-, rehabilitatsiooni- ning nõustamisteenust 1800–1900 inimesele. Mullu sai ambulatoorset sõltuvusravi 1157 inimest ja institutsionaalset sõltuvusravi 185 inimest. Käesoleva aasta arv, mis selgub küll aasta lõpuks, jääb ilmselt samasse suurusjärku. Riigieelarvest rahastatavat narkomaaniaravi pakub terve hulk asutusi: Tervisekeskus Elulootus, Wismari Haigla, Lääne-Tallinna Keskhaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum, Aasa Kliinik, Corri-go, Narva Sõltuvuste Ravikeskus ja Tallinna Lastehaigla.

Küsimus nr 6: "Kui palju on ette nähtud vahendeid sõltuvusraviteenuste ja taastusabi-kohtade arvu suurendamisele riigieelarvest ja Euroopa Liidu struktuurifondi vahenditest 2014. aastal?" Täpne tegevuskava nii riigieelarve kui ka Euroopa Sotsiaalfondi vahendite osas on alles koostamisel, lõplikud tegevuskavad koos tegevustele eraldatud vahenditega kinnitatakse selle aasta detsembris. Me oleme riigieelarves planeerinud narkomaaniavaldkonna tegevustele ligikaudu neli miljonit eurot. Aga tuleb rõhutada, et siin on väga palju eri allikaid. Nagu ma juba rääkisin, osa tegevusi on peale narkomaania ennetamise seotud ka alkoholismi ja suitsetamise ennetusega. Samuti on riigieelarve kõrvalt, kui nii võib öelda,

mitmed olulised ehitused ja teenused kavatsetud Norra programmide toel, muu hulgas rajame Tallinna Lastehaigla õuele uue laste vaimse tervise keskuse. Need ehitustööd on kohe-kohe algamas. Rahastuse suurusjärg on mälu järgi öeldes kuus miljonit eurot, koos lastehaigla oma panusega. Samasugune laste vaimse tervise keskus, mitte küll ehitusprojektina, vaid teenuste osutamise projektina on meil plaanis ka Tartus, Ida-Virumaal, Pärnus ja Viljandis. Sellised laste vaimse tervise kesksed aitavad vähendada laste narkomaaniariski ja, mis seal salata, aitavad ka sõltuvust ravida.

Küsimus nr 7: "Mis juhtub sõltlastega pärast ravilt vabanemist? Kuidas on tagatud teenused sõltlaste integreerimiseks ühiskonda?" Pärast ravi lõppemist on endisel sõltlasele võimalik saada rehabilitatsiooniteenust. Riiklikult rahastatakse seda praegu Sillamäe Narkorehabilitatsioonikeskuses, kus on 26 statsionaarset kohta meestele, ning Viljandi Haigla sõltuvushaigete ravi- ja rehabilitatsioonikeskuses, kus on esimesena Eestis ka naistele ette nähtud kümme kohta, samuti on seal kümme kohta meestele. Rehabilitatsiooni käigus arendatakse sotsiaalseid toimetulekuoskusi, pakutakse teraapiat, sh pereteraapiat, pakutakse psühholoogilist ja psühhiaatrilist nõustamist ja tööteraapiat, abistatakse töökoha otsimisel ning lisaks pakutakse sõltuvusprobleemidega inimestele vaimset tervist ja töövõimet toetavaid nõustamisteenuseid.

Küsimus nr 8: "Mida tehakse, et tagada sõltuvusravi pakkumiseks väljaõppinud personal ja psühhiaatrid Eestis?" Praegu on tõesti sõltuvusravi ainult psühhiaatrite pädevuses. Väljaõppinud personali tagamiseks on alustatud läbirääkimisi, et arstidele pakutaks täienduskoolitusprogramme, kus neil oleks võimalik omandada lisapädevus. Oluline roll sõltuvusravi pakkumisel on arstide kõrval kindlasti ka õdedel, kliinilistel psühholoogidel, tegevusterapeutidel ja sotsiaaltöötajatel.

Küsimus nr 9: "Kuidas kasutada olemasolevat haiglavõrku narkoravi tagamiseks?" Juba praegu rakendatakse nii narkomaaniaravi kui ka rehabilitatsiooniteenuse osutamisel just nimelt olemasolevat haiglavõrku. Narkomaaniaravi pakuvad Lääne-Tallinna Keskhaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum ja Tallinna Lastehaigla. Rehabilitatsiooniteenust, nagu ma juba nimetasin, pakub Viljandi Haigla. Praegu toi-

muvad läbirääkimised ka mõne teise haigla, et nad alustaksid narkomaaniaravi pakkumist. Välja võib tuua Pärnu Haigla, kes on värskest teinud väga suuri investeeringuid psühhiaatriakliiniku arenguks. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister, suur tänu sisukate vastuste eest! Aga kas saab anda hinnangut Sotsiaalministeeriumi võetud meetmete regionaalsele mõjule?

Taavi Rõivas

Aitäh! Me teame, et narkomaania on kõige rohkem levinud just Põhja-Eestis, eriti puudub see Tallinna ja Ida-Virumaad. Eks nende teenustega ole ka nii, et suur osa on konkreetset nende regioonidega seotud. Samas on teenuseid, kus on erakordselt oluline inimene tavapärasest keskkonnast välja viia. Seetõttu on päris hea, et näiteks Viljandis pakutakse nii meestele kui ka naistele statsionaarset rehabilitatsiooniteenust. Võib-olla ma nüüd natuke lihtsustan, aga siiski ütlen, et kui alkoholism on probleemiks sõltumata maakonnast, siis narkomaania poolest eristuvad Tallinn ja Ida-Virumaa väga tugevalt teistest piirkondadest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Kindlasti on narkomaania tõsine probleem üle Eesti, aga te mitu korda mainisite Ida-Virumaad. Üks asi on otsesed meetodid, teine asi on kaudsed meetodid. Näiteks võib kaudseks meetodiks pidada seda, mida IRL on pakkunud: kolida Sisekaitseakadeemia Ida-Virumaale. See peaks kaudselt kaasa aitama selle probleemi lahendamisele. Kas teie toetaksite valitsuses seda ettepanekut?

Taavi Rõivas

Aitäh! Sisekaitseakadeemia ehituse teema läheb arupärimise piiridest küll pisut välja. Lisaks sellele, kuidas selle asutuse sinna kolimine potentsiaalselt mõjutab Ida-Virumaa või

mis tahes piirkonna turvalisust, peab arvestama väga paljusid muid tegureid, muu hulgas seda, et Murastesse on tehtud väga suuri investeeringuid. Ei tohi unustada sedagi, millised on võimalused leida ühes või teises piirkonnas õppejõude või üldse personali. Siin ei saa väga lihtsalt ühte või teist otsust teha. Aga ma arvan, et te olete minuga nõus, kui ma ütlen, et Sisekaitseakadeemia ehituslikud küsimused väljuvad pisut tänase arupärimise formaadist. Seetõttu ei ruttaks ma mingit eraldi seisukohta võtma.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud sotsiaalminister! Kahtlemata tuleb tunnustada ja tunnustada, et Sotsiaalministeeriumi ja Justiitsministeeriumi haldusalas on selle raske probleemi lahendamiseks päris palju ära tehtud. Eriti tahan nagu teiegi esile tuua Viljandi Haigla sõltuvushaigete ravi- ja rehabilitatsioonikeskust, kus on kohad nii meestele kui ka naistele. Seal tehakse väga head tööd. Aga need inimesed vajaksid ka teatud järelteenuseid. Kui nad Viljandist või ka mõnest teisest ravi- ja rehabilitatsioonikeskusest lahkuvad, vajavad nad tuge, et igapäevases elus hakkama saada. Kas 2014. aasta eelarves on mõeldud rahalistele vahenditele või mingitele projektidele, mis tagaksid ravi ja rehabilitatsiooni tulemuste kinnistamise endise sõltlase kodukohas? Nad satuvad ju kodus jälle, nagu öeldakse, halbade sõprade mõju alla.

Taavi Rõivas

Aitäh! Ma olen Viljandis nende noorte meestega pikalt vestelnud ja usun, olles neile otsa vaadanud, et nad tõesti tahavad narkootikumidest vabad olla. Mitmed neist planeerivad minna elama mõnda teise omavalitsusse. Ma rääkisin seal Tallinna noormeestega, kes ütlesid, et nad tahavad minna mujale, et ahvatlus oleks väiksem, et nad ei satuks uuesti samasse seltskonda, samasse kiusatuste maailma. See on ka üks osa järgnevatest tegevustest. Kui minna teise kohta elama, siis riskid võivad olla märksa väiksemad. Kindlasti on teatud osa neist teenustest, millest te rääkisite, võimalik pakkuda ka sel ajal, kui need inimesed rehabi-

litatsiooniteenust saavad, ja nii neid võimalikult hästi edaspidiseks eluks ette valmistada. Aga ma olen nõus, et me peame päris hoolega jälgima ka seda, mis saab peale rehabilitatsiooni lõppemist. Eriti seetõttu, et rehabilitatsiooniteenus ja üldse statsionaarsed teenused on ühiskonnale väga-väga kallid, kuid risk, et endine sõltlane uuesti uimasteid tarvitama hakkab, tunnistagem, on väga suur. Ma arvan, et kui me ühiskonnana panustame sellesse, et neid inimesi elu juurde tagasi tuua, siis on see väga õige ja väga põhjendatud, aga selleks, et see raha oleks efektiivselt kasutatud ja tõesti elusid päästetaks, on äärmiselt oluline, et ka peale rehabilitatsiooni oleks tagatud teatud teenuste osutamine.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra sotsiaalminister! Kas kolleegid soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

2. Vaba mikrofon

Esimees Ene Ergma

Pärast minu haamrilööki on võimalik registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Jumal tänatud, et jälle ühed valimised läbi on. Läbi koos kõige sellega, mida nad tavaliselt endaga kaasa toovad: aktiivne propaganda, mis tugineb pooleldi valele, tõeväänamisele jne. Kuid haruharva juhtub, et mõni kandidaat – eriti keegi, keda peetakse soliidseks inimeseks – kasutab otsest valet. Ma tsiteerin teile ühte ajaleheartiklit (tõlgin vene keelest eesti keelde): "Kuid kõige rohkem mind hämmastasid ja löbustasid Stalnuhhini sõnad, et Ossinovski on gei." Kirjutas need sõnad Jevgeni Ossinovski. Ta väitis, et mina olen kuskil öelnud, kas mingis saates, mõnel ametlikul kohtumisel või mingis artiklis, et Jevgeni Ossinovski on gei. Ma ei ole kunagi öelnud, et Jevgeni Ossinovski on gei. Ma pole kasutanud ka sünonüüme, näiteks homo, pede vms. Eesti keeles on neid sünonüüme piisavalt. Ma pole väitnud, et Ossinovski on gei, sest mul pole lihtsalt selleletemalist faktilist materjali, välja arvatud

see kaudne asjaolu, et see teema ajab Ossinovski miskipärast ärevile. Siiski pole ma seda väitnud. Ma pole väitnud, et Ossinovski on gei, sest mul puudub õnnelik oskus inimest nähes ära määrata, kas ta on gei või ei ole. Mul ei ole ka sellist soovi. Mind see lihtsalt ei huvita, kas üks või teine inimene on gei, ja ma pole väitnud, et Ossinovski on gei. Mind üldse ei huvita ühe või teise mehe eelistused seksuaalelus. Kui ma kuulan Tšaikovski ooperit või naudin Freddie Mercury loomingut, siis on mul üksipuha, kes nad isiklikus elus olid.

See leht on seda poolvalet ja tõeväänamist täis. Vaadake, sellise vale kasutamine on häbiväärne. See on häbiväärne vähemalt meie taset arvestades.

Kolleegid Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist! Mul on kahju, et Jevgenit praegu siin saalis ei ole, aga mul on siiski ettepanek. See leht on mul siin kaasas. Kui Ossinovski tõestab, et ma olen sellist asja rääkinud või kir-

jutanud, siis ma süüan selle lehe ära. Aga mul on ettepanek, et kui tal ei ole seda süüdistust tõendavat materjali, siis sööks tema selle lehe ära. Kui kunagi Riigikogu saalis kaamerate ees nii juhtub, siis võib-olla kolleegid hakkavad edaspidi sõnu valima ja kui nad valetavad, siis saavad aru, et kunagi võib tulla ka mingi karistus, ata-ata vastu peput. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 15.29.

Istungi kestus 29 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 22. oktoober 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (436 SE) teine lugemine

2. Vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu (472 SE) teine lugemine

3. Raudteeseaduse, hädaolukorra seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (482 SE) esimene lugemine

4. Koolieelse lasteasutuse seaduse § 27 muutmise seaduse eelnõu (448 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kuenda töönädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita, läheme teadete juurde.

Kolmapäeval, s.a 23. oktoobril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts ning sotsiaalminister Taavi Rõivas.

Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: Vabariigi Valitsuse s.a 21. oktoobril algatatud 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon, ja Vabariigi Valitsuse s.a 21. oktoobril algatatud riigieelarve seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Riigikogu liikmetele on teatada järgmist: täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub istungisaalis Eesti-Küprose parlamendirühma moodustamine. Rühma kokkukutsuja on Riigikogu liige Kalle Palling.

Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 79 Riigikogu liiget, puudub 22.

1. Rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (436 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänaste päevakorrapunktide arutelu juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 436 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Helmen Küti! Austatud kolleegid, palun olla saalis natukene vaiksemalt!

Helmen Kütt

Austatud proua eesistuja ja lugupeetud kolleegid, tere hommikust! Ma annan ülevaate rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 436 teiseks lugemiseks ettevalmistamise käigust ja sotsiaalkomisjonis toimunud aruteludest.

Veidi meenutuseks. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus s.a 20. mail. Esimene lugemine toimus s.a 11. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks ei esitanud ühtegi muudatusettepanekut ei fraktsioonid, Riigikogu liikmed ega teised komisjonid. Sotsiaalkomisjonikoosseisus Margus Tsahkna, Yana Toom, Jüri Jaanson, Maret Maripuu, Reet Roos, Rein Aidma, Viktor Vassiljev ja Helmen Kütt (puudus Heljo Pikhof) arutas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist oma istungil 14. oktoobril. Lisaks komisjoni liikmetele osalesid istungil ja jagasid selgitusi Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kersti Berendsen-Koržets ja Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna peaspetsialist Leelo Männik. Pärast arutelu ja Sotsiaalministeeriumi esindajate ettepanekute ärakuulamist otsustas komisjon teha kaks muudatusettepanekut.

Muudatusettepanekuga nr 1 jäetakse rahvatervise seaduse normitehnilisest märkusest välja Euroopa Nõukogu direktiiv 76/768/EMÜ liikmesriikide kosmeetikatooteid käsitlevate õigusaktide ühtlustamise kohta, kuna see direktiiv on tunnustatud kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega nr 1223/2009 kosmeetikatoode kohta. Teine muudatusettepanek puudutab eelnõu § 1 punkti 6. See punkt jõustub majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse jõustumise kuupäeval ehk eelnõu § 1 punkt 6 on sisuliselt seotud selle seaduse jõustumise ajaga, milleks oli ette nähtud 1. jaanuar 2014. Kuid Vabariigi Valitsus kiitis 10. oktoobril heaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mille kohaselt majandustegevuse seadustiku üldosa seadus jõustub 1. juulil 2014. Jõustumisajad oleks vaja ühtlustada.

Sotsiaalkomisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused.

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, ettekandja! Ma lihtsalt ei kuule neid otsuseid, sest saalis käib väga kõva keskustelu.

Helmen Kütt

Me tegime ettepaneku võtta eelnõu päevakorda täna, 22. oktoobril, me teeme ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada ja kui teine lugemine lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 6. novembril 2013. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Seaduseelnõu kohta on tehtud kaks muudatusettepanekut. Vaatame need läbi.

Muudatusettepanek nr 1 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni arvates tuleks seda ettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanek nr 2 on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni arvates tuleks seda ettepanekut täielikult arvestada. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 436 teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud.

2. Vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu (472 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu 472 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Olga Sõtniku!

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu esitas Vabariigi Valitsus s.a 9. septembril ja selle esimene lugemine toimus 9. oktoobril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 14. oktoobriks kella 17-ks ei esitatud Riigikogust ühtegi muudatusettepanekut. Majanduskomisjon valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette oma 15. oktoobri istungil, kus osalesid ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning AS-i Eesti Vedelkütusevaru Agentuur esindajad. Komisjon otsustas teha eelnõu kohta ühe muudatusettepaneku, mille oli majanduskomisjonile esitanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Muudatusettepanek seisneb selles, et eelnõu senine tekst loetakse §-ks 1 ja eelnõu täiendatakse jõustumisparagrahvi, mille kohaselt jõustub seadus Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval. Eelnõus toodud seadusmuudatuste jõustumine on eeldus, et Eesti saaks liituda Rahvusvahelise Energiaagentuuriga. Täna tehtav muudatus garanteerib, et seadusmuudatused jõustuvad esimesel võimalusel. Eelnõus on tehtud ka tehnilisi ja keelelisi muudatusi, mis ei muuda eelnõu sisu. Majanduskomisjon otsustas ühehäälselt saata eelnõu Riigikogu täiskogusse teisele lugemisele 22. oktoobril ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Kui teine lugemine lõpetatakse, siis on meil ettepanek teha eelnõu kolmas lugemine 24. oktoobril. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Vaatame läbi muudatusettepaneku. Eelnõu kohta on majanduskomisjon teinud ühe muudatusettepaneku. Juhtivkomisjoni arvates tuleks seda muudatusettepanekut täielikult arvestada. Muudatusette-

panek on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 472 teine lugemine tuleks lõpetada.

Teine lugemine on lõpetatud.

3. Raudteeseaduse, hädaolukorra seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (482 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse, hädaolukorra seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 482 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus on teile esitanud raudteeseaduse, hädaolukorra seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. See seaduseelnõu võtab üle vastava Euroopa Liidu direktiivi. Arvestades, et Euroopa Komisjonil on tekkinud küsimusi, kas me ikka oleme direktiivi täielikult üle võtnud, oleme eelnõu esitamisel järginud direktiivi sõnastust, et vältida tarbetuid vaidlusi Euroopa Komisjoniga.

Eelnõu ühtlustab raudtee kaitsevööndi laius üle Eesti. Kui siia maani on kaitsevööndi laius linnades 30 meetrit ja asulates 50 meetrit, siis eelnõu kohaselt ühtlustatakse see laius 30 meetri peale. Kaitsevöönd seab piiranguid sinna alla jääva maa kasutamisele. Näiteks on omanik kohustatud kooskõlastama oma tegevuse Tehnilise Järelevalve Ametiga ja raudteeinfrastruktuuri ettevõttega. Seetõttu peab kaitsevööndi ulatus olema mõistlik ja kõigi osapoolte huve arvestama. Seda muudatust aktsepteerib ka järelevalveametkond. Nimelt ei mõjuta muudatus Tehnilise Järelevalve Ameti hinnangul raudteeohutust, kuna õnnetuste ajalugu on näidanud, et kriitiline piir on alla 30 meetri. Lisaks täiendab eelnõu vedurijuhtimisõiguse saamiseks vajaliku tööstaaži omandamise võimalusi. Eelnõuga lihtsustatakse reisisijateveo korraldamist muuseumiraudteel ja muudetakse ühekordse läbilaskevõimeosa taotlemise korda vastavalt praktikas kujunenud vajadustele, samuti tänapäevastatakse raudteeliiklusregistri seotud reegleid. Nagu varem

öeldud, tulenevalt raudteeseaduse muudatustest täpsustatakse hädaolukorra seaduse sõnastust seoses elutähtsate teenuste kättesaadavusega ja hädaolukordade lahendamise raudteel. Riigilõivuseaduses tehtavad muudatused on seotud ennekõike raudteeliiklusregistri kannetega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Proua juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjonis töötati kollektiivselt selle eelnõu kallal kolmel korral. Kahel korral kogunes töörühm ja ühel korral arutasime eelnõu majanduskomisjoni istungil, kus viibisid ka majandus- ja kommunikatsiooniminister ning ministri ametnikud.

Minister Parts rääkis, mis muutub meie raudteel, kui me oma seadused selle direktiiviga kooskõlla viime. Komisjoni liikmetel oli ministrile ja ametnikele küsimusi kaitsevööndi laiuse kohta. Küsiti ka elektri- ja kaubarongide liikumise kohta Keila suunal. On teada, et kaubarongid liiguvad öösiti. Kui me vaatame teisi suundi, siis näeme, et erilisi muudatusi ei ole. Mina tõstatasin komisjonis küsimuse, kuidas raudtee-ettevõtted sellesse seaduseelnõusse suhtuvad. Me võtame pahatihti mõne direktiivi üle, aga ei märka seda, mida ühe või teise direktiivi ülevõtmine kaasa toob. Me käisime töörühmades need küsimused tõsiselt läbi. Mille pärast? Raudtee on ju meie majanduse vereringe ja siin võivad väga väikesed muudatused väga tõsiselt tagajärgi kaasa tuua. Vaadake, kuidas meie raudteeveod on viimase seitsme aasta jooksul taandarenenud, 40 miljoni tonnist on vedude maht vähenenud 20 miljoni tonnini. Ka raudtee-ettevõtete kasumlikkus läheb allamäge. Me jagasime raudtee direktiivi nõuete kohaselt kaheks ettevõtteks ja nüüd on EVR Cargo küllaltki keerulises seisus. Meil on järgmise aasta eelarve tegemisel, aga sealte ettevõtetest tuleb ääretult väike kasumibrikene. Kui Rahandusministeerium ja Jürgen Ligi ei oleks järgmiseks aastaks jätnud erimärgistatud kütuse kasutamise võimalust, siis oleks Cargo väga keerulises situatsioonis,

võiks öelda, et lausa vee all. Sellepärast püüdsingi ma nendesse küsimustesse tõsiselt suhtuda, et meie majanduse vereringe ei saaks häiritud. Kohtumiste tulemusena tekkis minus siiski kindlus, et need seadusmuudatused raudtee-ettevõtete olukorda halvemaks või keerulisemaks ei muuda. Sellised küsimused komisjonis olid ja ma selgitasin ka, miks need tõstatati. Minister muutus komisjonis küll natuke emotsionaalseks, ta ütles, et minul opositsiooni liikmena ei oleks vaja nende küsimustega tegelda, aga ma tahtsin jõuda veendumusele ja saada kindlust, et need asjad on korras.

Aga nüüd otsused menetluse kohta. Mida siis komisjonis otsustati? Komisjon tegi kolm otsust. Esiteks, võtta eelnõu täna täiskogu päevakorda, see otsus tehti konsensusena. Samuti konsensusena tehti hea ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada. Kolmas ettepanek oli muudatusettepanekute tähtaja kohta, mis on 6. novembril kell 17. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 482 esimene lugemine tuleks lõpetada.

Esimene lugemine on lõpetatud. Määratakse eelnõu 482 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. novembri kell 17. Kolmas päevakorrapunkt on käsitletud.

4. Koolieelse lasteasutuse seaduse § 27 muutmise seaduse eelnõu (448 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane neljas päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud koolieelse lasteasutuse seaduse § 27 muutmise seaduse eelnõu 448 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lubage tutvustada meie algatatud koolieelse lasteasutuse seaduse § 27 muutmise seaduse eelnõu 448. Selle eelnõu sisu on väga lihtne ja seda on igati paslik

arutada enne homset riigieelarve seaduse eelnõu esimest lugemist. Kui me võrdleme Eesti haridussüsteemi teiste Euroopa ja OECD riikide süsteemidega, siis näeme, et meie süsteem on üsna eriline. Nimelt lähevad meie lapsed kooli, alustavad õpinguid meie mõistes haridussüsteemi kõige olulisemas astmes alles seitsmendast eluaastast. Üldiselt hõlmab haridusstatistika Euroopas lapsi kas viiendast või kolmandast eluaastast. Mitte ainult Eesti enda arengukavades, vaid kogu Euroopas on aina enam ja enam näha eesmärki, et just varases eas tuleks lastele anda esimesed tugevad teadmised. Loomulikult ei pea ma silmas ainult teadmiste jagamist, vaid ka sotsiaalseid oskusi, väärtusi ja hinnanguid, mis aitavad lapsel edaspidises elus valikuid teha.

Meie süsteemis on kehtestatud üldhariduskoolide õpetajate riiklikud palga alammäärad. Meil toimuvad igal aastal vaidlused ja arutelud selle üle – ka kõikidel valimistel on see kõne all –, kas need alammäärad on piisavad (üldjuhul need ei ole piisavad) ja kui palju on neid võimalik igas eelarves tõsta. Aga kahjuks on üsnagi ebaõiglaselt õpetajate palga alammäärade arutelust välja jäänud lasteaiasõpetajate palgad. Veidi vähem kui kümne aasta eest muutsime lasteaiakasvatavad lasteaiasõpetajateks, kusjuures ei muutunud ainult nimetus, vaid sellega kaasnesid palju suuremad nõuded. Väga paljud lasteaias töötavad pedagoogid pidid minema uuesti ülikooli, mitmed ja mitmed omandasid kõrghariduse, paljud ka magistrihariduse, sest üsna mitu aastat kehtis nõue, et lasteaiajuhatajal peab olema magistriharidus. Hiljem sellest küll loobuti, aga nii mõnigi juhataja astus sel ajal magistrantuuri.

Kui tekkisid uued kohustused, siis oli loomulikult lootus ja ootus, et nendega kaasneb vähemalt niisama suur tähelepanu riiklikul tasandil. Seetõttu on üsna kohane meenutada, et üldharidussüsteemi arengukavas märgitakse päris mitu korda lasteaiasõpetajaid ja lasteaias antavat haridust. Seal on öeldud, et see peab olema paremini ühendatud üldharidussüsteemiga, see kooslus peab paremini töötama, samuti on öeldud, et lasteaiasõpetajate palgad peavad üle riigi rohkem ühtlustuma.

Milles on nüüd küsimus? Ma võtan enne detailide juurde minekut kokku eelnõu sissejuhatava poole. Lasteaiasõpetajate palgad üle riigi varieeruvad üsna suuresti. Kahjuks alga-

vad need palgad kõige madalamast astmest, kas päris riikliku miinimumi tasandilt või on nad mõnikümmend eurot üle selle. Samuti on levinud, et lasteaiaõpetajatele kehtestatakse küll suurem palk, aga kuna lasteaiarühmad, eriti keskustest väljas olevates piirkondades, on väikesed, siis on õpetajal pool koormust või isegi vähem ning tegelikult saab ta väga väikest tasu.

Meie ettepanek on selle teema juurde tagasi tulla. Nagu te märkate, me tuleme selle teema juurde mõni päev pärast valimisi. Seda just sel eesmärgil, et meie arvates peaks see kindlasti olema juba selle riigieelarve arutelu teema. Me peaksime seaduse tasandil jõudma vähemalt kokkuleppele, kuidas me saame lasteaiaõpetajate palgad tuua riikliku tähelepanu alla.

Kõige esimene probleem siin on väide, et kui lasteaiaõpetajatele kehtestada riiklikud palga alammäärad nagu üldhariduskoolide õpetajatele, siis tähendab see seda, et riik peab võtma kogu palgafondi enda kanda. Meenutame korraks krooniaega, siis ulatus see summa miljardi kroonini. Nii et kui me täna vaatame riigieelarvet arutades neid summasid, mida riik peaks katma sel juhul, kui palga maksmine tuhandetele lasteaiaõpetajatele ja ka kõigi maksude tasumine jääks riigi kanda, siis on selge, et see ei ole võimalik. Samal ajal ei ole ka kohalikel omavalitsustel mitte mingisugust huvi anda kogu lasteaiaavõrk riigile üle, sest üldjuhul on lasteaedadega seotud üks olulisemaid ootusi, mis valijatel ka nendel kohalikel valimistel Eesti valdades ja linnades oli. Lasterikaste ja ka väiksema laste arvuga perede ootus on, et lastele pakutaks lasteaedades väga head haridust ning neid seal väga hästi kasvatatakse. Ka vanurite toetamine ja hooldus ning puuetega inimeste hooldus on inimestele olulised. Need olid ka nendel valimistel peamised teemad ja täiesti õigustatult, vähemalt Tallinnast väljaspool.

Missugused on meie võimalused? Elu on näidanud, et kohalike omavalitsustega läbirääkimiste ja kollektiivlepingute sõlmimise teel, mis on ette nähtud kehtivas seaduses, ei ole palkade ühtlustamine saavutatav. Põhjus on väga lihtne: suuremates omavalitsustes ja linnades on sellised lepped kehtestatud volikogu tasandil, õnneks on seda tänaseni igal aastal tehtud. Olen väga hea meelega jälginud, kuidas õpetajate palgad on summa poolest olnud

seal sarnased või lausa ühesugused. Nendes paikades, kus lasteaiaõpetajate palk on palju madalam, võib olla üks või kaks lasteaeda ja viis või kuus lasteaiaõpetajat. Piirkonnas, kus töötus on tõenäoliselt üsna suur, ei ole lasteaiaõpetaja kindlasti see läbirääkija, kes suudaks ultimatiivselt nõuda endale õpetajatega võrdset palka.

Miks on see palgatase oluline? Oluline on see kahel põhjusel. Esiteks, nagu ma juba ütlesin, meie lastele on väga-väga oluline, kuidas nad alustavad oma haridusteed, millised on esimesed teadmised, oskused ja sotsiaalsed kogemused, mis nad saavad. Lasteaiaõpetajal on selles kõige olulisem roll kogu aja jooksul, kui laps on lasteaias.

Teiseks tahan välja tuua, et me aeg-ajalt unustame selle, mis on meie elus positiivset. Me oleme harjunud oma ühiskonna suhtes üsna kriitilised olema. Eesti lasteaedades on süsteemsust ja kõrget pedagoogilist taset, seal õpetavad kvalifitseeritud, hea pedagoogilise ettevalmistusega ja suurte kogemustega inimesed, kes on ennast palju täiendanud. Selline süsteem on vaid mõnes üksikus Euroopa riigis. Jah, nii on Põhjamaades ja veel mõnes riigis, mida võib ühe käe sõrmedel üles lugeda. Tegelikult sellisel tasemel lastehoid või koolieelne haridustase nagu Eestis on maailmas väga haruldane. See on teine põhjus, miks ma täna sellest teemast mõne lause rohkem räägin. Paragrahvi 27 muutmine ei ole seotud ainult sellega, et meil on vaja lasteaiaõpetajate palga teema tõsta poliitilisele tasandile, õpetajate palga teema kõrvale, vaid tuleb just hariduspoliitiliselt mõista, kui oluline on lasteaias tehtav töö.

Nüüd eelnõu juurde. Püüan teile selgelt lahti seletada, mida me selle eelnõuga muudame. Paragrahvis 27 toome välja, et praegu on lasteaia toimimine ainult kohaliku omavalitsuse vastutada ja ka palgaraha tuleb kohalikul omavalitsuselt. See jätkub, edaspidigi jääb kohaliku omavalitsuse kohustuseks tagada lasteaiaavõrgu toimimine ja lasteaiaõpetajatele palga maksmine, küll aga kehtestame riiklikul tasandil kohustusliku palga alammäära, millest kohalikud omavalitsused peavad lähtuma. Selleks et ära hoida vaidlusi teemal, kuidas me julgeme panna kohalikele omavalitsustele lisakohustusi, tegime päris mitme kuu jooksul analüüsi. Kõik meie andmed tuginevad avali-

kele dokumentidele, mis on kättesaadavad Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Statistikaameti kodulehelt. Kui vahepeal on saadud uusi andmeid, siis pean lihtsalt meelde tuletama, et see eelnõu anti üle juunis 2013, nii et meie saime lähtuda eelmise aasta andmetest.

Need andmed on läbi analüüsitud. Nagu ma ütlesin, on omavalitsusi (nt Tallinn ja veel mõned suuremad linnad, ka Harku vald), kus õpetajate ja lasteaiaõpetajate palgad on võrdsed, aga suuremad palgavahed on umbes 20%. Sellest tulenevalt teeme eelnõus ettepaneku, et riik kataks 20% lasteaiaõpetajate tasudest, loomulikult koos maksudega, ehk sellest summast, mida kohalikud omavalitsused EHIS-e andmetel maksavad, annaks riik 20% üldise haridustoetuse sees juurde. Teiselt poolt kehtestatakse ka lasteaiaõpetajate palgale riiklikud alammäärad, nagu on õpetajate palgal. Ka neid nimetatakse ju õpetajateks ja väga suurt lisaprobleemi sellega ei tule.

Vabariigi Valitsus on välja toonud kaks kitsaskohta, mille üle on peaaegu viimased 15 aastat vaieldud. Esiteks, kas kohaliku omavalitsuse kohustuste hulka tohib lisada selle, et lasteaiaõpetajatele tuleb palka maksta vähemalt teatud alammäära ulatuses? Ma usun, et seadusandlikul kogul ehk Riigikogul on igati paslik läbi arutada ja otsustada, millisel tasemel lasteaiaharidust me tahame näha. Kui me tahame seda näha nn ühtluskooli ühe osana, siis on igati mõistlik kehtestada ka palga alammäärad. Nagu haridusminister Aaviksoo alati rõhutab, on need alammäärad, kõigil on võimalik ju loomulikult juurde maksta.

Kohalikule omavalitsusele tähendab see 20% seda, et keegi ei saa öelda, et on pandud uus kohustus ilma riigi toetuseta. Suuremas osas omavalitsustes on palgavahe väiksem kui 20%.

Need on faktid, mis ma tahtsin teile välja tuua. Ma kutsun teid üles, et kui te täna ei ole veel valmis seda eelnõu sisuliselt arutama, siis palun vaadake seda tõsiselt oma fraktsioonis. Ma loodan, et me tuleme kultuurikomisjonis selle teema juurde korduvalt tagasi ja leiame võimaluse, kuidas lasteaiaõpetajatele õigustatult luua ka reaalses elus õpetajastaatus, sh sobiva sissetuleku, puhkusetasu, puhkuseaja ja kõige muuga. Aastaid tagasi panime neile inimestele kohustused. Enamik neist on teinud

suuri kulutusi ja saanud kõrghariduse. Riigil on aeg nende tööd tunnustada ja väärtustada.

Nagu ma ütlesin, eelnõu sisu on see, et § 27 alusel riik toetab 20% ulatuses lasteaiaõpetajatele palga maksmist haridustoetuse ühe osana. Riik kehtestab nende palgale ka alammäärad, nagu on üldhariduskoolide õpetajate palgal. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja, aitäh hea ülevaate eest! Sa ütlesid, et te kogusite palju andmeid, mis olid kättesaadavad siit-sealt, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Statistikaameti leheküljelt jne. Kas sul on mingisuguseid näitajaid selle kohta, milline see vahe Eesti riigis on? Millised töötasud on nendes omavalitsustes, kus kohalik omavalitsus maksab lasteaiaõpetajatele peale, ja millised on need kõige väiksemad lasteaiaõpetajate töötasud, millega haritud õpetajad peavad meie riigis toime tulema?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Me seletuskirjas toome selle välja maakondade kaupa. Sellest tabelist on näha maakondade keskmised palgamäärad. Kõige madalam keskmine brutopalk oli natuke üle 500 euro, kõige suurem 656 eurot. Kõige kõrgemat tasu maksti lasteaiaõpetajatele vähemalt eelmise aasta seisuga Harku vallas, kus see tasu oli palju kõrgem üldhariduskoolide õpetajatele kehtestatud alammäärast, mis on praegu 715 eurot. On ka mõni Tallinnas asuv lasteaed (seda tehakse kohati ka lasteaiasiseselt, aga vaatame omavalitsuste tasandil) ja mõni üksik omavalitsus Tallinna ümbruses, kus õpetajatele makstakse rohkem kui üldhariduskoolis, aga neid on tõesti ainult paar tükki. Umbes kolmandik omavalitsusi maksavad kas samasugust või sarnast palka, nagu nad maksavad üldhariduskoolide õpetajatele, enamikus omavalitsustes on lasteaiaõpetajate palk 10–15% madalam kui üldhariduskoolide õpetajate oma. Praeguse seisuga on üldhariduskoolide õpetajate palga alammäär 715 eurot, aga lasteaiaõpetajate keskmine töötasu jääb alammäära tasandil 600 euro ümber. See küll

varieerub, aga umbes selline see on. Ma ei tahaks omavalitsusi nimeliselt välja tuua, aga mõnes kõige väiksemas omavalitsuses jääb lasteaiaõpetajate töötasu 400 euro kanti miinus maksud. Neid omavalitsusi on kahjuks päris mitu. Samas saavad üldhariduskoolide õpetajad oluliselt suuremat palka, kusjuures nende tööpäev põhikoolis võib lõppeda pool päeva varem. Need inimesed võivad olla ka naabrid. Eks see tekitab veidi ängistust küll. Lasteaiaõpetajad on valdavas osas kõrgharidusega, nad on väga palju ennast ise koolitanud ja täiendanud. Lasteaeda nagu kooligi tuleb pidevalt juurde erivajadusega lapsi. Omavalitsustel ei ole võimalik eripedagooge enam rahalistel põhjustel juurde palgata, eriti kriisi ajal lasti väga palju logopeede ja eripedagooge lahti või koondati nende töökohad. Enamik nendest said täienduskoolitust ja on nüüd sageli rühmaõpetajad. Kui nad töötavad sealt kõrvalt poole või veerand kohaga eripedagoogina, aga saavad tasuks 400 eurot miinus maksud, siis on seda väga vähe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud istungi juhataja! Hea kolleeg! Kas sa oskad ütelda, kuidas teistes Euroopa Liidu riikides need asjad on? Kas ka seal kohalikud omavalitsused kannavad kulusid või on see asi rohkem tsentraliseeritud ja riigieelarve kannab põhilist koormust?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Nüüd me läheme maksuarutelu juurde, mis on väga-väga keeruline. Isegi kui me vaatame üle mere Soome, kes on meile väga paljus ju eeskujuks ja kus lasteaiaõpetajate palk on tõepoolest väga hea, siis tuleb tunnistada, et sealgi on hoopis teine maksusüsteem. Kui ma kõige üldistatumalt ütlen, siis nii kitsast kohaliku omavalitsuse hingamisruumi nagu Eestis on väga vähe. Me võime ennast võrrelda vaid mõne Ida-Euroopa riigiga. Üldiselt antakse kõikjal kohalikule omavalitsusele palju rohkem otsustusõigust, seda mitte ainult jutu tasemel, vaid talle antakse ka maksubaas, ja siis ei ole ka sellised riiklikud juhendid võib-olla kohased. Kui me räägime maksubaasist ja sinna juurde kohustustest, siis

ka need oleksid tasakaalus. Praegu peame iga kohustuse lisamisel arutama automaatselt seda, millises osas me tuleme appi rahalises mõttes, sest kohaliku omavalitsuse tulubaas ei ole nii autonoomne, et laseks teha autonoomseid otsuseid. Kohaliku omavalitsuse maksude analüüsid on näidanud, et kohalikul omavalitsusel on meil ainult mõne protsendi ulatuses ruumi midagi otsustada, kui vaadata kohustusi ja võimalusi. Aga sellele küsimusele oskab kindlasti vastata järgmine ettekandja, komisjoni ettekandja, kes on pikalt olnud Kohila valla juhtimise juures. Andrus Saare oskab kindlasti detailselt vastata, kui palju on kohalikul omavalitsusel tegelikult hingamisruumi. Lühidalt öeldes, me peame Eestis – ma loodan, et me teeme seda pigem varem kui hiljem – tulema olulise reformi juurde ja andma kohalikule omavalitsusele mingigi võimaluse praegusega võrreldes natukene rohkem ise otsustada.

Mis puutub aga hariduse rahastamisse, siis üldjuhul on see süsteem selline, et kohalikes omavalitsustes haridust rahastatakse. Väga paljudes riikides, isegi föderaalriikides on siin riiklikud standardid ette kirjutatud. Angloameerika süsteemis on igal tasandil ette nähtud testid ja eksamid. Neljandast eluaastast peale testitakse tsentraalselt ja kui raha jääb puudu, siis antakse seda juurde. Soomes on olemas tasakaalustavad fondid, mujal riikides on selleks muud võimalused. Aga igal juhul on haridus selline süsteem, kus ühtlust aetakse väga hoolega taga. Erandlik on võib-olla Saksamaa süsteem, mida ma natuke rohkem tunnen, mis tõepoolest on liidumaade tasandil väga autonoomne. Aga loomulikult on ka seal nii, et õpetaja palk ei varieeru eri liidumaades rohkem kui võib-olla kümmekond protsenti. Seal ei ole selliseid vahesid nagu Eestis, kus see palgavahe võib olla kahekordne.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Siin oli juttu eripedagoogide raskest ja keerulisest tööst ning nende palgast. Te rääkisite Saksamaast ja Soomest. Me ei tohiks küll nõukogude aega isegi mõtetes tagasi minna, aga ma mäletan, et siis oli eripedagoogidel 20% kõrgem töötasu. Arvestati just töö keerukust ja

suurt vastutust inimese iseseisvaks eluks ettevalmistamisel. Kas te haridusringkondades olete arutlenud, et võib-olla tuleks neile hoopis rohkem palka maksta?

Mailis Reps

Aitäh, hea küsija! Kõigepealt peaks meie eesmärk olema see, et haridusasutustes oleksid eripedagoogid olemas ja seal pakutaks tugiteenuseid. Alles siis võiksime neid kuidagi eraldi välja tuua ja tunnustada. Et olla korrektne, tuleb öelda, et ka praegu on eripedagoogidel, kes töötavad erivajadusega laste koolides, kõrgem töötasu. See tuleneb haridussüsteemi loogikast. Meie arutelud erivajadusega laste hariduse ja kõige selle üle ei ole praegu isegi mitte poole peal, vaid algfaasis. See tuleb kõigepealt ära öelda. Kui me vaatame, mis toimub tavakoolides ja -lasteaedades, siis meie esmane eesmärk peaks olema see, et meil oleks seal see väga hea kaader üldse olemas ja et me suudaksime seda säilitada. Ma ei taha palju üldharidusest rääkida, sest see läheb selle eelnõu kontekstist välja, küll aga tuleme selle juurde tagasi homme eelarvet arutades. Kui ma võin mõne oma mõtte praegu välja öelda, siis tahan rõhutada, et esimene ja kõige valusam probleem, mida me eelarvet menetledes peaksime vaatama, on see, et hoolimata kõikidest kevadistest lubadustest ei ole järgmise aasta eelarves mitte ühtegi senti mitte ühegi tugiteenuse toetuseks. Mina kardan küll, et alates 2014. aastast me näeme, kuidas need fantastilised inimesed, kes on hästi koolitatud ja kes olid valmis andma koolis oma panust, sealt lihtsalt ära lähevad. Loomulikult on kohalikke omavalitsusi, kes suudavad oma eelarvest ühest või teisest kohast raha näpistada ning võtta need inimesed kooli ja lasteaeda tööle, aga ma kardan, et neid omavalitsusi on väga vähe. Vaadake seletuskirjast, millised on palgaerinevused! Väga suures osas omavalitsustes ei ole kas teadlikkust või finantsvahendeid selleks, et võtta lasteaeda veerand, poole või täiskohaga tööle eripedagoog. Mina seisaksin kõigepealt selle eest, et need inimesed üldse lasteaedades olemas oleksid, alles siis saab hakata rääkima sellest, et neid kuidagi eraldi välja tuua.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea kolleeg Mailis! Vaadates seda maakondade palgamäärade tabelit, on näha, et vahe nende õpetajate palgaga, kellele riik palka maksab, on siin ikka päris suur. Kui me nüüd mingeid meetmeid ei võta, siis see vahe ainult kasvab. Teatavasti on haridusministeerium planeerinud järgmisel aastal õpetajate palka tõsta. Kas tõstetakse siis 12%, 10% või 8%, aga see vahe aina süveneb. Kui riik peaks toetama lasteaiaõpetajate palgafondi 20% ulatuses, nagu eelnõu ette näeb, kui suur see summa siis kokku võiks olla?

Mailis Reps

6. juunil 2013. aastal tehtud arvutuste kohaselt ehk selle aasta seisuga oleks lisaraha vaja 10,44 miljonit eurot. Nagu ma ütlesin, see on arvestatud nende andmete järgi, mis meil olemas olid. Selle kuu jooksul EHIS-e andmed täpsustusid, seega võib siin olla mõne tuhande euro suurune vahe, kas üles- või allapoole, loodame, et ikka ülespoole, loodame, et lapsi on juurde tulnud. Võib öelda, et suurusjärg on 10 miljonit eurot.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Andrus Saare!

Andrus Saare

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu 448 oli kultuurikomisjonis esimesel lugemisel 7. oktoobril. Algataja, Eesti Keskerakonna fraktsiooni nimel tutvustas eelnõu Mailis Reps. Eelnõuga soovitakse kehtestada lasteasutuste pedagoogide ühtne üleriigiline palga alammäär ning lisaks soovitakse määrata igal aastal riigieelarvest sihtotstarbelise eraldisena vähemalt 20% ulatuses toetust valla- ja linnaeelarvetele munitsipaallasteasutuste pedagoogide töötasu kulude katmiseks.

Nagu eelkõneleja siin juba selgitas, on eelnõu mõju riigieelarvele 10,44 miljonit eurot ja see eelnõu on kavandatud seadusena jõustuma 1. jaanuarist 2014.

Ma annan lühikese ülevaate komisjonis toimunud arutelust ja seal tekkinud küsimustest. Valitsuse seisukohta selgitasid komisjonis Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidusosakonna peaekspert Tiina Peterson ning

õigusosakonna jurist Indrek Kilk. Ministeeriumi esindajad tõdesid, et üle riigi on lasteasutuste pedagoogide töötasu tõesti väga erinev, kuid ministeeriumi esindajate sõnul eelnõu selle probleemi lahendamisele kaasa paraku ei aita. Seda päris mitmel põhjusel.

Esiteks on koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 lõikest 1 tulenevalt vastutus alushariduse eest täielikult kohaliku omavalitsuse ülesanne ja ei ole põhjendatud, et pedagoogide töötasu alammäära kehtestaks riik. Lisaks jääb arusaamatuks, kas riigi 20%-lise toetuse arvestuse aluseks soovitakse võtta 20% tööjõukulust või hoopis pedagoogide palga alammäärast. Arusaamatu on ka sõna "vähemalt" protsendimäära ees. Kellele siis rohkem ja kellele 20%? Eelnõu § 1 punkt 2 välistab aga pedagoogide töötasude katmise valla- või linnaelarve vahenditest ning selgusetuks jääb, kes ja mis vahenditest katab ülejäänud 80%.

Kõige olulisemaks probleemiks pidasid ministeeriumi esindajad aga just lisakohustust, mis seaduseelnõuga soovitakse kohaliku omavalitsuse õlgadele panna. Nimelt tekib kohalikul omavalitsusel igati õigustatud ootus, et Vabariigi Valitsus, nii nagu ta tegi põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel kehtestatud õpetajate töötasu alammäärade puhul, kindlustaks ka nüüd alammäärade ulatuses rahalised vahendid riigieelarvest.

Arutelust veel. Ministeeriumi esindajatelt küsiti, millal võiks Riigikokku jõuda uus koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu. Komisjoni liikmed said teada, et eelnõu läheb lähiajal kooskõlastusringile. Loodetavasti on see aasta lõpus Riigikogu menetluses.

Nii nagu siin saalis, tunti ka komisjonis huvi, kui suured on palgakäärid kohalike omavalitsuste vahel. Tõdeti, et on tublisid omavalitsusi, kus lasteaiapedagoogidele on määratud kooliõpetajatega samaväärne palga alammäär, aga paraku on ka vastupidiseid näiteid, lasteaiõpetajate palgamäär võib olla isegi väiksem kui 40% koolipedagoogide palgamäärast. Küsiti ka lasteaiakohatasude kohta, mis on kohalikes omavalitsustes erinevad. Diskuteeriti teemadel, kas tulevikus võiks lasteaiapedagoogide palga võtta üldse riigieelarve kanda ja sama summa kohalike omavalitsuste toetusest maha arvata või kehtestada alammäär ilma 20% lisamata jne. Diskussioon oli sisuline ja tahe lahendust leida väga suur. Tunti ka huvi,

kuidas meie põhjanaabrid on selle probleemi lahendanud. Saime teada, et põhjanaabritel toimivad kollektiivlepingud ja mingit alammäära riik seal kehtestanud ei ole.

Lõpetuseks on hea meel siiski tõdeda, et 98% Eesti lastest käib lasteaias. Ma võtan komisjoni töö kokku langetatud otsusega: otsustati teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda täna, 22. oktoobril ja lükata see mainitud puuduste tõttu esimesel lugemisel tagasi. Selle otsuse poolt oli 5 ja vastu 4 komisjoni liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Tänan teid!

Asesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun küsimus, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud ettekandja! Mul on täpsustav küsimus. Siin jäi kõlama Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajate arvamus, et see raha ei aita, sest koolieelse lasteasutuse seaduse § 10 lõike 1 kohaselt on kohalik omavalitsus kohustatud jne. Raha ei aita, sest kuskil seaduses on mingi mõte formuleeritud nii või teisiti. Kas komisjoni arutus ei kõlanud loogilist ettepanekut, et võiks ju muuta koolieelse lasteasutuse seaduse sätteid, selleks et see raha tõesti aitaks meil palku tõsta?

Andrus Saare

Ministeeriumi esindaja tõi siin võrdluseks põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse. Kui me läheme palga alammäärade kehtestamise peale, siis peaks riik ette nägema mitte 20%, vaid tegelikult juba 100%. See summa ei ole enam mitte 10,44 miljonit, vaid mitu korda suurem. Siis on tegemist hoopis teise põhimõttelise lähenemisega, riik võtab kohaliku omavalitsuse ülesandeid enda kanda. Siin on ka see pool, mille Mailis välja tõi, et vaevalt kohalikud omavalitsused seda soovivadki, et nende vabadust ja vastutust vähendatakse.

Asesimees Laine Randjärv

Palun, Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Võib-olla tundub minu küsimus natuke kiuslikuna, aga ma siiski küsin. Sa oled töötanud valla- vanemana ning oled kindlasti hästi kursis õpe-

tajate ja lasteaiaõpetajate tasu probleemidega. Mis sa arvad, kuidas inimesed, kes teavad, et see eelnõu on menetluses, suhtuvad komisjoni ettepanekusse see menetlusest välja arvata? Siin on ju tegelikult iva sees ja ma arvan, et ka seda raha oleks võimalik leida. Mis sa ise arvad? Ma tean küll, kuidas sa hääletasid, aga mis sa südamepõhjas arvad?

Andrus Saare

Kõik komisjoni liikmed adusid, et tõstataud probleem on igati asjakohane ja põhjendatud, kuid eelnõus pakutud lahendus kindlasti ei toimi. Milline võiks olla praktiline lahendus? Rahandusministeerium prognoosib järgmisel aastal kohalike omavalitsuste tulude kasvaks 7%. Minu arvates oleks igati põhjendatud, kui sellest 7%-st väga suur osa läheks lasteaiaõpetajate palga tõusuks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Nagu sa ise näed, lasteaiaõpetajate ja nende pedagoogide, kellele riik palka maksab, palgalõhe järjest kasvab. Kus sa lahendust näed? 7%-line kohalike omavalitsuste eelarve kasv järgmisel aastal kindlasti ei võimalda seda vahet oluliselt vähendada isegi siis, kui kogu see kasv suunata lasteaiaõpetajate palgaks. Kas ei oleks tark taastada see olukord, mis kunagi oli? Sa kindlasti mäletad seda, kui lasteaiaõpetajatele oli ette nähtud eraldi riigi toetus. Sellise toetuse maksmise alused on alati läbirääkimiste küsimus, aga see toetus oli toetusfondi sees tollal olemas. Kas ei peaks selle juurde tagasi pöörduma? Seda palgavahet on vaja kuidagi vähendada ja see ebanormaalne olukord ära lõpetada. Kui vaadata seda tabelit, siis on selge, et küsimus pole omavalitsuses, küsimus pole selles, kas ühes või teises omavalitsuses on võimul parempoolsed või vasakpoolsed, seda raha lihtsalt ei ole olemas.

Andrus Saare

Sellega, et seda raha üldse olemas ei ole, ma päris nõus ei saa olla. Kui ma vaatan selle tabeli algust või lõppu, siis ma näen siin naaberomavalitsusi, millest ühes makstakse lasteaiapedagoogidele hästi, aga teises ainult

pool sellest summast. Ma arvan, et siin on oluline ka kohalike poliitikute suhtumine. Aga jah, mingi väga lühikese aja jooksul oli see toetus olemas. Kas see võiks samamoodi jätkuda ja millisel kujul, seda on keeruline öelda. Ma arvan nagu Mailiski, et kindlasti ei olnud see viimane selle teema arutelu kultuurikomisjonis ja me tuleme tagasi selle juurde, mis kujul saaks toetada lasteaiaõpetajate palga tõusu. Ma arvan, et see arutelu jätkub.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Proua eesistuja! Austatud ettekandja! Tahan täpsustada. Te oma ettekandes viitasite, et oli ainult üks arvamus, Haridus- ja Teadusministeeriumi oma. Aga kas oli olemas ka omavalitsuste arvamus, kas maaomavalitsuste või linnade liidu arvamus? Kas ka omavalitsused on oma arvamuse selle eelnõu või teie otsuse kohta sõnastanud?

Andrus Saare

Komisjonis seda arutluse all ei olnud. Nii et minul puudub informatsioon, et kohalikud omavalitsused oleksid sellele eelnõule oma hinnangu andnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Te kindlasti teate seda vastust oma eelnevast töökogemusest. Millal võiks valitsus ja koalitsioon lasteaiaõpetajate palga ja kogu selle teema juurde tulla?

Andrus Saare

Ma ootaksin ära uue koolieelse lasteasutuse seaduse eelnõu, mis, nagu ma mainisin, läheb peatselt kooskõlastusringile. Ma arvan, et selle seaduseelnõu menetluse raames võiksime selle teema juurde tagasi tulla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Võib-olla te võite stenogrammi jaoks öelda, kes olid need viis meie kolleegi, kes ei tahtnud, et me seda eelnõu teist korda siin saalis arutaksime?

Andrus Saare

Kahjuks ei ole mul neid nimesid välja kirjutatud, mul on olemas ainult hääletustulemus 5 : 4.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 448 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle läbi hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 448 esimesel

lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 48 Riigikogu liiget, vastu oli 33, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust ja eelnõu on tagasi lükatud. (Tabel 1.)

Head kolleegid, tänane päevakord on ammandatud. Tuletan meelde, et kohe koguneb siin saalis Eesti-Küprose parlamendirühm. Soovin teile kaunist päeva jätku!

Istungi lõpp kell 11.04.

Istungi kestus 1 tund ja 4 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 23. oktoober 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Erivajadusega inimeste sõidukite parkimine
2. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Taimekaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (473 SE) kolmas lugemine
2. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse muutmise seaduse eelnõu (449 SE) kolmas lugemine
3. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) esimene lugemine
4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktiivse seaduse ning vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (491 SE) esimene lugemine
5. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (492 SE) esimene lugemine
6. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (493 SE) esimene lugemine
7. Investeeringufondide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu (501 SE) esimene lugemine
8. Riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu (494 SE) esimene lugemine
9. Sotsiaalhoolekande seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (471 SE) esimene lugemine
10. Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (487 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja teised valitsusliikmed! Alustame tänast infotundi. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 32 Riigikogu liiget, puudub 69.

1. Erivajadusega inimeste sõidukite parkimine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänaste küsimuste juurde. Registreeritud on ainult üks küsimus, seepärast on kõigil võimalus hiljem muid küsimusi esitada. Alustame kolleeg Helmen Küti küsimusega sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud sotsiaalminister! Ilmselt olete ka teie oma ministriks oleku ajal tänu ajakirjandusele kursis, et puudega inimese sõiduki parkimiskaardi väärkasutamise tõttu on tekkinud palju küsimusi. Kas Sotsiaalministeeriumis on toimunud sellel teemal mingeid arutelusid-nõupidamisi ja kas on plaan midagi selles vallas muuta, kontrolli tõhustada või omavalitsustega sel teemal aru pidada? Milline on hetkeseis?

Taavi Rõivas

Sotsiaalministri määrus, mis sätestab alused puudega inimese parkimiskaardi väljastamiseks, ei ole kuigi vana. See jõustus umbes kaks aastat tagasi. Ja tõepoolest on olnud ka selle kaardi väärkasutamist. Te ilmselt vihjate eelmisel nädalal avalikuks tulnud kahtlustele, mis on seotud Tallinna Linnavalitsusega. Ajakirjanduses väideti, et puudega inimese parkimiskaardi on saanud ka isikud, kellel selleks justkui alust ei ole. Niisugustel puhkudel tuleb kahtlemata kontrollida nende väidete tõe vastavust. Kui need on tõesed, siis tuleb kõikvõimalikud tööprotsessid üle kontrollida, et sellised asjad tulevikus välistada. Samas arvan, et kui mõne konkreetse ametniku kahtlustamine väärkasutuses on avalikult teatavaks saanud ja on võimalik, et ta on oma positsiooni ära kasutanud, siis ei peaks see kaasa tooma üle-eestilise korra muutmist. Pole vaja, et automaatselt tehakse kõikidele puudega inimestele parkimiskaardi saamine raskemaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, esimene täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Härra minister! Ma ei vihjanud Tallinnas juhtunule, ma vihjasin hoopis sellele – tore, et ka teie kolleeg majandus- ja kommunikatsiooniminister härra Parts on saali tulnud –, et Sotsiaaldemokraatlik Erakond esitas eelnõu liiklusseaduse muutmise kohta. Meie ettepanek puudutab probleemi, et kõnealused parkimiskaardid eraparklates ei kehti. Paljude haiglate ja muude raviasutuste ümber on eraparklad ja seal saab kaardiga, mis avalikes parklates annab õiguse tasuta parkida, heal juhul 15 minuti jooksul parkida, pärast seda tuleb hakata maksma. Meile tuli vastus, et valitsus seda eelnõu ei toeta. Kas Sotsiaalministeerium on koostöös majandusministeeriumiga seda probleemi arutanud? Kas teid on kaasatud selle lahendamisse?

Taavi Rõivas

Mul on hea meel, et teil on täna võimalik liiklusseaduse muutmise kohta küsida otse ka majandus- ja kommunikatsiooniministrilt. Aga mis puutub parkimisse haiglate ümbruses, siis seal on lisaks tasulistele parklatele olemas ka invakohad, kus inimesed, kel see õigus on, saavad loomulikult tasuta parkida. Ainus parkimisvõimalus ei ole sugugi tasulises parklas. Samuti ma tean, et on olemas selline praktika. Inimene läheb küll tasulisse parklasse, aga tõendab, et ühel või teisel põhjusel ei olnud tal võimalik vastava parkimisloaga invakohale parkida. Sellisel juhul on tehtud erand, inimesel lubatakse seal parkida ja antakse talle kupp, mille alusel ta saab tasulises parklas siiski tasuta parkida. Niisugused küsimused lahendatakse, ma usun, raviasutustes kohe kindlasti mõistlikult. Samas kutsun üles ka teisi asutusi, mille ümbruses invakohti ei ole, need kohad sinna kindlasti looma, sest liikumispuudega ja väga tugeva nägemispuudega inimeste ligipääs avaliku otstarbega hoonetele on väga-väga oluline.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine täpsustav küsimus!

Helmen Kütt

Ma küsin veel kord juba kõlanud küsimuse, kas te olete pidanud vajalikuks selleteemalist ümarlauda. Te olete nõus, et vahel saavad erivajadustega inimesed karistada, kuigi sõiduk, mis neid sõidutas, või nende isiklik auto võinuks tasuta parkida. Nad saavad trahvi. Ja need inimesed kannatavad ka seetõttu, et neid kaarte väärkasutatakse. Kas ei oleks põhjust arutada ettepanekut, et ka eraparklates praeguse 15 minuti asemel oleks võimalus tasuta parkida vähemalt kaks tundi? Teie läbiviidav töövõime toetamise süsteemi reform ju eeldab, et suuremal hulgal puudega inimesi tuleb kodunt välja ja hakkab näiteks osalise ajaga tööle. Kas te üldse näete seda probleemi? Kui te seda ei näe, siis piisabki vastusest "ei".

Taavi Rõivas

Ma arvan, et probleeme kindlasti on, seda nii eraettevõtetele kui ametiasutustele juurdepääsuga. Asi ei ole ainult parkimiskohtade puuduses, vaid ka näiteks selles, et tahetakse küll head ja ehitatakse kaldtee, aga kuna selle ehitamise ei kaasata ühtegi inimest, kes oleks proovinud kusagilt ratastooliga üles või alla sõita, siis kukub kaldtee välja ohtlik. Samuti võib kaldtee viia seinani, kust võib-olla ei mahu ratastooliga mööda pöörama. Selliste teemadega tegeldakse pidevalt Sotsiaalministeeriumis ning ka Eesti Liikumispuudega Inimeste Liit ja Eesti Puuetega Inimeste Koda on mitme initsiatiiviga esinenud. Ma olen väga seda meelt, et kõik avalikud organisatsioonid peavad selles küsimuses eeskuju näitama – kõikide ministeeriumide ja muude ametiasutuste juures peab see probleem olema eeskujulikult lahendatud.

Me oleme kaalunud täiendavaid läbirääkimisi sel teemal Riigi Kinnisvara AS-iga, kes lõviosa riigile kuuluvatest hoonetest ehitab. Eesmärk on kaasata hoonete planeerimisse ka erivajadustega inimeste esindajaid. Need ei ole mitte ainult liikumispuudega inimesed, vaid ka nägemispuudega inimesed – kõik nad võiks paremini ligi pääseda.

Mis puutub sellesse, kas riik saab eramaale nõudeid kehtestada ja öelda, et sina pead oma eramaal kindlasti kehtestama selle või teise õiguse, siis see on väga tundlik teema. Seda oskab liiklusseaduse eest vastutav minister kindlasti paremini kommenteerida. Eks seal on

kindlasti omad õiguslikud nüansid mängus. Samas ma kutsun üles kõiki parklaomanikke, olgu nad eraisikud või munitsipaalasutused, igal juhul looma liikumis- ja nägemispuudega inimestele parkimiskohti, kus parkimine oleks alati tasuta, mitte ainult kahe tunni jooksul.

Esimees Ene Ergma

Nüüd siis kohapeal registreeritud küsimused. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud härra minister! Minu küsimus puudutab ka erivajadustega inimesi, sedapuhku probleemi rahalist poolt. Näeme, et proteeside ja abivahendite soetamise toetust on järgmise aasta eelarves vähendatud. Sotsiaalministeerium eraldab puuetega inimeste proteeside ja abivahendite soetamiseks umbes 550 000 eurot vähem kui sel aastal. Mis on selle kärpe põhjus?

Taavi Rõivas

Mul on hea meel öelda, et nagu päris tihti, ei vasta teie info ka seekord tõele. Nädalapäevad tagasi ma allkirjastasin käskkirja, millega me eraldasime ministeeriumisiseste ümbertõstmistega erivajadustega inimeste abivahenditeks enam kui 1,2 miljonit eurot. Soovime selle abil juba tänavu järjekorrad kaotada. Järgmisesse aastasse edasikanduvaid järjekordi, nagu meil on aasta-aastalt olnud, siis enam olla ei tohiks. Meil on valmisolek vajaduse korral eraldada selleks veel lisaraha ka tänavu ja praegu sõltub edasine tegutsemine suurel määral sellest, millise tagasiside me saame maavalitsustest. Meie huvi on loomulikult, et kõik need päris suured summad, mida me oleme otsustanud lisaks eraldada, jõuaksid tõesti abivajajateni.

Peale selle, et meil on soov ja ka reaalne võimalus eraldada abivahendite hankimiseks lisaraha, on meil plaanis ka sisulised ümberkorraldused, mis aitavad süsteemselt järjekordi lühendada, tegeleda veidi enam ka selle probleemi põhjusega. Asi on selles, et järjekordi peetakse igas maakonnas eraldi. Eesti ajaloos on olnud olukordi, kus ühes maakonnas tekib mõne konkreetse abivahendi saamiseks järjekord juba poolest aastast, samas kõrval maakonnas on neid ja teisigi abivahendeid veel lähedalt saadaval. See loomulikult tekitab ini-

mestest pahameelt. Nüüd me soovime luua tsentraalse süsteemi, mis olemuslikult selle probleemi lahendab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Härra minister Rõivas! Järgmise aasta eelarves on kavandatud alkoholiaktsiisi laekumist 20 miljoni euro võrra rohkem. Kui me räägime erivajadustega inimestest, hoolekandest, tervishoiust, siis takerdub jutt alati raha taha. Kas see 20 miljonit eurot läheb jälle kuskile üldisesse hunnikusse, millest rahastatakse saatkondade ehitamist Lõuna-Ameerikas või võidukaid sõdu, mida peavad ameeriklased oma nافتahuvide rahuldamiseks? Või siiski õnnestub seal midagi suunata ka erivajadustega inimestele või mujale tervishoidu, nagu kunagi meie tegime ettepaneku? Me nimelt tegime ettepaneku suunata alkoholiaktsiis haigekassa vahenditesse. Kas teil õnnestub rahandusminister Ligilt midagi välja kaubelda või mitte?

Taavi Rõivas

Nagu te teate, ei ole eelarves päris mitte igal maksutulul konkreetne sihtotstarve kohe määratud – et see või teine tulu peab katma täpselt need kulud. Aga mul on hea meel teile öelda, et Sotsiaalministeeriumi eelarve nii eakate kui ka erivajadustega inimeste hoolekandeks, tervise eest hoolitsemiseks ja inimeste ravimiseks, samuti tööturumeetmeteks kasvab kordades rohkem, kui on see teie nimetatud ühe maksulaekumise kasv. Ainuüksi tervise-eelarve kasvab neli-viis korda enam ja pensionitõusuks läheb raha mitu-mitu korda rohkem. Nagu öeldud, ka erivajadustega inimesi puudutavatele eelarveridadele oleme plaaninud leida senisest märksa rohkem raha.

Minu isiklik suur eelistus on olnud see, et psüühiliste erivajadustega inimeste erihoolekandeks on meil järgmise aasta eelarves enam kui 16% suurem summa. See kasv on kolmeli korda suurem eelarve kui terviku kasvust. See on olnud nii minu, terve ministeeriumi kui ka kogu valitsuse teadlik valik. Soovime selles valdkonnas järjekorrad märksa lühemaks teha ja paari lähima aastaga päris ära kaotada. Samuti on meil märkimisväärsed investeeringud ette nähtud, et parandada nende inimeste elu-

tingimusi ja suurendada nõnda märksa iseiseisvat toimetulekut.

Kokkuvõtlik vastus teie küsimusele on, et sotsiaalvaldkond saab järgmisel aastal märksa enam tuge kui sel aastal ja see vahe on tunduvalt suurem kui teie nimetatud konkreetse aktsiisi laekumise kasv.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud sotsiaalminister! Võrumaa Teatajas on kirjutatud, et Eesti riik on võrreldes oma läänepoolsete naabritega nagu erivajadustega laps, kes saab Euroopa Liidult toetusi ja tuleb kenasti endaga toime, aga Eesti riik ise on oma erivajadustega inimesed hooletusse jätnud. Te käisite selle aasta suvel, augustikuus Võrumaal ning kohtusite seal Järve kooli direktoriga ja laste emadega, kes teile oma muresid kurtsid. Mis saab nendest lastest siis, kui nad lahkuvad sellest koolist, kus nad praegu hoolealused on? Me menetleme täna riigieelarvet ja teie valdkond on selles sotsiaalhoolekanne. Mida röömustavat on teil öelda nendele emadele? Mis muutub paremaks meie erivajadustega laste ja noorukite elus?

Taavi Rõivas

Võrumaa lastevanemate ja lastega kohtumisel oli mitu teemat, mida me ühiselt arutasime. Kõigepealt tõepoolest, mis saab siis, kui lapsed, kes on kas raske või sügava puudega, jõuavad täisikka ja nende vanematel ei ole võimalik nende eest enam hoolitseda, samas nad vajavad toimetulekuks kindlasti tuge. Osa neist vajab ööpäevaringset abi, osa märksa vähem hoolt.

Eesti riigis on juba praegu korraldatud erihoolekanne, mis on riigi finantseeritav teenus. Ette on nähtud väga erinevad teenused erinevate vajadustega inimestele. Probleem on aastate jooksul olnud see, et teatud teenuste saamiseks on tekkinud järjekorrad, sest vajadus on kasvanud ja ka inimeste teadlikkus on kasvanud. Asi on ka selles, et tingimused, kus hoolealuseid hoitakse, on märksa paranenud, ning see on tekitanud ka täiendavat nõudlust. Seetõttu need järjekorrad on tekkinud.

Järgmisel aastal, nagu ma juba mainisin, me kasvatame konkreetset seda summat, mis neid

teenuseid võimaldab osutada, 16,5%. See on riigieelarve raha, mille me panustame sellesse, et järjekordi kaotada. See on ka otsene vastus nende Võrumaa emade murele. Nende jaoks tähendab see seda, et nad ei pea muretsema, et kui nende lapsed saavad täisealiseks, kas ka siis on neile koht olemas, ükskõik millist teenust üks või teine laps vajab. Nad saavad kindlustunde, et kui nende laps vajab teenust, siis me oleme loonud koha, kus seda osutatakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee! Ma arvan, et see on viimane küsimus.

Lembit Kaljuvee

Hea minister! Mu küsimus puudutab erivajadusega inimeste parkimiskaardi kasutamist. Ma ise olen seda kaarti kasutanud juba kümme aastat. Sõidan aastas läbi 40 000 – 50 000 kilomeetrit ning pargin hästi palju eri linnades, kõige rohkem Tallinnas. Selle kümne aasta jooksul on mul parkimisega olnud kaks korda probleeme: üks kord siin Toompea õuel ja teine kord Laari kohviku ees. Rohkem probleeme ei ole olnud. Aga millega minu arvates peaks tegelema? Tõesti peaks paremini kontrollima, kellele neid kaarte välja antakse. Üldiselt usun, et see süsteem on korras. Nüüd tekib muidugi küsimus, et kui asi on korras, mida sa siis küsid. Küsingi siis, kas kontrolli on kavatsusega tugevdada.

Taavi Rõivas

Seda on tõesti südantsoojendav kuulda, kui te väga kogenud inimesena ütlete, et kümne aasta jooksul on teil tekkinud vaid mõni üksik probleem. Loodan, et tulevikus neid enam ei teki. Riigikogu hoovi puhul, nii palju kui mina tean, on küsimus lahendatud.

Mis puutub sellesse, kas ühele või teisele isikule on see parkimiskaart alusetult väljastatud, siis meil on tegelikult päris selged reeglid, kellele võib selle anda ja kellele mitte. Iga omavalitsus, kes neid kaarte väljastab, peab vastutama selle eest, et neil on ka kontrollimehhanism. Ma ei taha konkreetset juhtumit kommenteerida, sest ei ole minul võimalik teada, kas Priit Kutser on õigustatud seda kaarti omama või mitte. Ja me ei peakski võib-olla konkreetset isikut liiga palju esile tooma.

Samas on selge, et kui sellised avalikud kahtlused on tõstatatud, siis pädevad linnaorganid ei tohi seda mingil juhul kahe silma vahele jätta. Kahtlusi tuleb korralikult kontrollida ja teha selgeks, kas oli tegu oma ametipositsiooni ärakasutamisega või on tal tõepoolest õigus seda kaarti omada. Me ei näe lihtsalt peale vaadates inimese nägemispuude suurust ja seetõttu ma ei kiirusta kedagi ette hukka mõistma. Aga õhku visatud kahtlused on piisavalt tõsised, nii et neid tuleb kontrollida. Kindlasti tuleb rõhutada seda, et kui kaart on väljastatud, siis see on väljastatud isikule, kellel konkreetselt puue on. Tema saatja võib seda kasutada üksnes siis, kui ta sõidutab kaardiomanikku. Liikudes omapäi, ta seda kaarti kasutades tasuta või invakohal parkida kindlasti ei tohi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Muud küsimused

Esimees Ene Ergma

Nüüd, head kolleegid, palun öelda, kelle käest te küsite küsimuse. Alustame kolleeg Priit Toobalist.

Priit Toobal

Mul on küsimus lugupeetud peaministrile Andrus Ansipile. Küsimus on mõned päevad enne valimisi ilmsiks tulnud tagaotsimiskoolutuse kohta Interpoli kodulehel. See puudutab IRL-i linnapeakandidaati Eerik-Niiles Krossi. Kuulsime nii enne valimisi kui pärast valimisi, et siseminister Vaher on teatanud, et me esitame Interpolile selle kohta protesti. Kas teil on infot, kes selle protesti esitab? Kas see on siseminister Vaher, Vabariigi Valitsus, keskkriminaalpolitsei või prokuratuur ja mille vastu tegelikult protestitakse?

Andrus Ansip

See kindlasti ei ole Vabariigi Valitsus. Selliste küsimuste lahendamine ei ole Vabariigi Valitsuse pädevuses. Mina saan korrata seda, mida riigiprokurör on Eesti rahvale juba öelnud. Riigiprokurör on öelnud, et prokuratuuril ei ole piisavat alust Eerik-Niiles Krossi kaaperdamises kahtlustada. Kindlasti oleks Vene

uurijatel märksa konstruktiivsem teha sisulist koostööd Eesti prokuratuuriga. Eesti riik on kindlasti õigusriik, kõiki kahtlusi Eesti riigis kontrollitakse. Meie uurimisasutused on huvitatud sellest, et selgitada välja tõde, ja seetõttu mina küll ei näe mitte mingisuguseid põhjusi, miks Vene uurijad ei võiks teha tihedat koostööd Eesti prokuratuuriga. See oleks igal juhul märksa konstruktiivsem kui mingite valimiseelsete demonstratiivsete tagaotsimiskoolutustega Interpoli kaudu Eesti rahvale mingi sõnum anda. Minu meelest oli tegemist Eesti kohalike omavalitsuste valimistesse sekkumisega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Minu küsimus on peaministrile. Te sõidate homme Euroopa Ülemkogu istungile. Üks oluline aruteluteema on seekord digitaalmajanduse areng Euroopa Liidus. Pisut rohkem kui aasta pärast peab Euroopa Liidus digitaalne ühine turg juba täies ilus toimima. Teades Euroopa Liidu ebaühtlast arengut digitaalmajanduse vallas, ehk oskate öelda, millised homme need kõige kuumemad aruteluteemad võivad olla?

Andrus Ansip

Eesti pakub omalt poolt Euroopa Liidule nn ühe küsimise printsiibi juurutamist, samuti üleeuroopalist digitaalset allkirja. Eestis juurutati põhimõtte, mille kohaselt riik võib oma kodanikult küsida ühte ja sama informatsiooni ainult korra, juba 2007. aastal. Selle printsiibi järgi teine kord enam küsida ei või. Kui valitsusasutused on kodanikult üks kord teatud informatsiooni saanud, siis nad peavad seda omavahel vahetama. Me teame, et see viis X-tee loomiseni, mis on väga hea infovahetuse platvorm.

Paraku on praegu olukord selline, et Euroopa Liidu maades informatsioon riigisiselt asutuste vahel üldjuhul liigub – ja mõnes riigis liigub see kohe väga hästi –, aga piiriülevalt teave ei liigu. Õigemini liigub sisuliselt nii, nagu ta liikus 19. sajandil. Palju on korratud näidet meie Sotsiaalkindlustusameti tõendite kohta. Eestis võetakse igal aastal välja 20 000 tõendit, et need viia Soome. Ostetakse laeva-

või lennukipiletid ja toimetatakse paberikandjal informatsioon ühest riigist teise. Soomes tipitakse hoolikalt see informatsioon paberi pealt jälle arvutisse ja sellest saab uuesti digitaalne teave. Sellist asja ei tohiks Euroopa Liidus lubada.

Me oleme välja arvestanud, et Eestis on ühtse digitaalse allkirja rakendamine võimaldanud kokku hoida ühe tööädala aastas, st 2% riigi sisemajanduse kogutoodangust. Euroopa Liidu võrdluses võiks öelda, et see tähendab kahte Euroopa Liidu eelarvet.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Minu küsimus on minister Partsile ja puudutab Rail Balticut. Teatavasti läbib see trass tulevikus mitut Eesti piirkonda ja eelkõige põllumehed, aga ka teised ettevõtjad on mures, mis saab headest põllumaadest ja kuidas nende äralõikamist kompenseeritakse. Mu küsimus teile on: kas valitsuse tasandil on olnud arutelu, kuidas säästa häid põllumajandusmaid, mis jäävad selle trassi alla? Kas teil on sellest põllumajandus- ja keskkonnaministriga juttu olnud?

Juhan Parts

Hea küsimus! See teema on tõesti jutuks mitmel pool Eestis. Praegu on käsil Rail Balticu planeerimise esimene etapp. Põhiülesanne on määratleda üks, optimaalne trassikoridor. Me teame, et koridore on välja pakutud erinevaid. Esimene aruteluring on lõppenud. Kogu selle töö hulka kuulub loomulikult mitmesuguste sotsiaal-majanduslike mõjude arvestamine ning praegu, pärast avalikke konsulteerimisvoore, mis on toimunud kohtades, mida see trass puudutab, me ootame konsultantide ja ekspertide ettepanekuid tõstatatud probleemide lahendamiseks.

Mis puutub põllumeestesse, siis on olnud jutt, et planeerijad ei võta arvesse mõju põllumajandusettevõtetele ja maakasutusele. Kindlasti tuleb seda arvesse võtta! See on raudselt üks lähteülesanne. Arvan, et asi läheb konkreetsemaks siis, kui algab järgmine planeerimisfaas, kus keskendutakse ühele kindlale koridorile koos kõigi sellest tulenevate eripäradega. Minu isiklik seisukoht on, et loomulikult

tuleks välja töötada selline trass, millel on minimaalsed negatiivsed sotsiaal-majanduslikud mõjud. See on meie kõigi huvides. Samas on selge, et mingit ideaalset varianti, nii et Rail Baltic kellegi huve ei riivaks, pole tõenäoliselt võimalik leida, aga me püüame selle poole.

Valitsuse või ministri tasandil on praegu vara sekkuda ühe või teise konkreetse küsimuse lahendamisse. Tahame anda planeerijatele võimaluse töötada, arutada asja kogukondadega, ja kui valikud jõuavad meie laua peale, eks siis saab edasi mõelda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Minu küsimus on majandus- ja kommunikatsiooniministrile. Härra minister, juba palju aastaid käib jutt Jõhvi raudteejaama renoveerimisest ja minu küsimus ongi selle kohta. Kas te oskate öelda, kui kaua see ettevalmistustöö kestab? Kas lammutame selle maja ja viime jaamahoone kuskile teise kohta?

Juhan Parts

Hea küsimus! Kui mälu mind ei peta – ma võin praegu eksida –, siis see kuulub ju Jõhvi linnale, Jõhvi omavalitsusele. Kui ei kuulu, siis ma arvan, et Eesti Raudtee võiks teha ettepaneku see omavalitsusele üle anda. Praegusel kujul see jaamahoone raudtee seisukohast kuigi suure otstarbega ei ole. Mitmel pool Eestis on ajaloolise väärtusega hooned – ja kindlasti on seda ka paljud vaksalihood – koostöös omavalitsuse või eraettevõtjatega päris häid uusi kasutusotstarbeid leidnud. See, et raudteettevõtte lihtsalt heast peast renoveerib millegi, mida tal vaja ei ole, tundub nagu ebaloogiline.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Mul on küsimus samuti minister Juhan Partsile. Arusaadavalt tunnen ma Kagu-Eestist valitud rahvasaadikuna muret oma piirkonna arengu ja hea käekäigu pärast. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Vabariigi Valitsus tervikuna on viimastel aastatel väga tänuväärset toetanud Venemaa piiri äärseid omavalitsusi lisarahaga kohalike teede hooldu-

seks ja ehituseks. Me hakkame siin täna rääkima järgmise aasta riigieelarvest. Olge kena ja öelge, kas ka sel aastal on plaanis toetada piiriäärseid omavalitsusi teedevõrgu hooldamisel ja kui on, siis kui suurtest summadest me räägime!

Juhan Parts

Jutt on tõenäoliselt piiriäärsete valdade teehoiu rahastamisest, mida me oleme teinud alates 2007. aastast valitsuse ja setude vahelise kokkuleppe alusel. Me oleme teinud seda kuus aastat. Julgen täna kinnitada, et valitsus on põhimõtteliselt seda kokkulepet täitnud.

Kas jätkata piiriäärsete valdade suuremat rahastamist? Mina olen ministeeriumi inimestele andnud ülesande analüüsida, kas arvestades ka kõiki teisi omavalitsusi on õiglane, et me oleme rohkem rahastanud kuute ja mõnel aastal seitset omavalitsust. Ma saaks sellele küsimusele vastata võib-olla detsembris. Väga vajalik oleks, et piiriäärsed omavalitsused annaksid meile läbikaalutult oma mured teada. Nii saaksime neid võrrelda teiste väiksemate omavalitsustega ja otsustada, kas me peaksime veel mõni aasta sellisel kujul jätkama. Nii et lõplikku vastust täna ei ole. Me peame selle teema kallal veel töötama. Aga mul ja valitsusel tervikuna on hea meel, et me oleme täitnud seda kokkulepet, mis, olgem ausad, on rohkem kui 200 omavalitsuses väikest rahulolematust tekitanud. Mis saab järgmisel aastal? Nagu öeldud, ma arvan, et saan lõpliku vastuse anda detsembris.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Repts!

Mailis Repts

Lugupeetud peaminister! Eelmise nädala infotunnis me arutasime päris mitut haridusteemat, küsijaid oli palju. Tuleksin haridusvaldkonna juurde tagasi juba praegu, ehkki küsime selle kohta tänase eelarvearutelu juures kindlasti ka rahandusministrilt. Järgmise aasta eelarves ei ole eraldi välja toodud tugiteenuste rahastamist ehk tasu maksmist logopeedidele, sotsiaalpedagoogidele, eripedagoogidele ja koolipsühholoogidele. Üsna paljudest koolidest on tulnud küsimus, mis neist ikkagi saab. Vaatamata üldisele eelarve kasvule ei hiilga sugugi mitte kõik omavalitsused tulude suure-

nemisega. Päris mitmed omavalitsused on öelnud, et neil ei ole selleks raha. Mis on valitsuse seisukoht? Kas selleks tulevad eraldi summad?

Andrus Ansip

Teatavasti selles rahastamismudelil ei ole veel valitsuse ega ka Riigikogu tasemel kokkulepet. Ma loodan, et see kokkulepe saab järgmiseks aastaks Riigikogu tasemel sõlmitud. Me oleme seda küsimust käsitletud ja valitsusel on põhimõtteline hoiak olemas. Tugiteenuseid tuleb ka tulevikus eelarvest finantseerida, aga kui suur saab selle finantseeringu maht olema ja missugused proportsioonid kehtestatakse, selgub nii valitsuses kui ka siin Riigikogu debattide käigus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Mul on küsimus, Taavi Rõivas, teile. Meie infotund kaotab täiesti mõtte, kui te peaaegu kunagi ei vasta küsimusele, vaid räägite lihtsalt seda, mida teile meeldib rääkida. Tahan veel kord toonitada, et teie vastus abivahendite hankimiseks eraldatava raha kohta oli demagoogiline ja eksitav. Minu ees on eelarve, kus on väga selgelt kirjas, et proteeside ja abivahendite soetamiseks eraldatakse järgmisel aastal 5 297 290 eurot. Tänavu oli see summa 5 839 689 eurot. Nii et vahe on umbes 550 000 eurot. Ma küsin veel kord: miks kärbitakse summasid proteeside ja abivahendite hankimiseks? Ma ei küsinud järjekordade kohta.

Taavi Rõivas

Me oleme igal aastal, ka eelmisel ja käesoleval aastal, eraldanud algselt riigieelarves olnud summale lisaks just nii palju raha, kui on reaalne vajadus olnud. Kui võrrelda kahte summat – ühte, kuhu on juba lisavahendid juurde arvestatud, ja teist, mis on järgmise aasta eelarves kirjas, siis võib tõesti jääda ekslik mulje vähenemisest. Aga ma kinnitan teile, et sisuliselt ei ole see õige. Ning igal aastal, kui on vajadus, kui tekivad järjekorrad, siis me kindlasti sellele reageerime. Nagu ma teie küsimusele vastates juba ütlesin, nädal aega tagasi kirjutasin ma alla käskkirjale, mis käesoleva aasta eelarvet 1,2 miljoni euro võrra

suurendab. Ootame tagasiside ära – kui on vaja, oleme valmis veel raha juurde andma, et järjekorrad kaoksid täiesti ja ka kallid abivahendid jõuaksid inimesteni.

Te püüate järjekordade teemat naeruvääristada, aga ma arvan, et see on inimeste jaoks äärmiselt oluline, et nad ei peaks oma abivahendeid pikalt ootama ja saaksid kätte ka väga kulukad abivahendid, mida eraldi komisjon jaotab. Eriti tähtis on järjekordade kiire lühendamine laste jaoks. Kui talv tuleb, võib neil vaja minna näiteks spetsiaalseid jalanõusid, mis on väga kallid. Lapse jalg aga kasvab kiiresti ning järgmisel aastal ei pruugi see tema jaoks enam lahendus olla, kui ta need külma ilma jalanõud saab.

Ma kutsun teid üles neid muudatusi toetama ja hindama seda, et meil on täielik valmisolek sellesse valdkonda lisaraha eraldada. See kehtib ka järgmise aasta kohta. Ning veel kord: meil on plaanis ka sisulised ümberkorraldused, et need järjekorrad tulevikus üldse tekkida ei saaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Mul on küsimus härra peaministrile. Kuigi valimised said pühapäeval läbi, ei taha kired nende ümber sugugi vaibuda. Kahetsusväärset torkab silma aina leviv ebakorrektsus, ebatäp- sus, võiks lausa öelda, et lahmimine. Uudistest võis kuulda, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna esimees on võtnud kätte ja väitnud, nagu teie oleks öelnud, et mitte-eesti emakeelega valijad ei ole teie huviorbiidis mitte kuidagi. Tahangi esitada kaheosalise küsimuse. Kuidas selle väitega tegelikult on ja kas hea kolleeg, keda siin saalis hetkel ei ole, on oma eksimusest aru saanud ja jõudnud teie ees vabandada?

Andrus Ansip

Ah, ei ole seal kirge ega kedagist! Jah, "Foorumi" saates kõlas tõepoolest kirglik sõim minu aadressil. Kuulasin ja ära ennast ei tundnud. Ning nimetati sedasama kuupäeva, et ma just siis olevat väitnud seda, mida ma tegelikult väitnud ei ole. Nii hea mälu mul on küll, et ma samal päeval toimunud asju ikkagi mäletan. Aga ma mäletan sedagi, et Mikseri väidetut ei ole ma ka kunagi varem öelnud. Sellest

ajendatuna ma kirjutasin Sven Mikserile kirja. Sven Mikser sisuliselt tunnistas seda, et jah, too väide ei kuulunud mulle ning peaaegu see väide, mille ta mulle omistas, kuulus hoopis kellelegi teisele. Kirjale oli pealkiri pandud, et ei vabanda. Mina kellegi käest vabandust ei olegi oodanud. Eks vabanduse palumisega on ikka nii, et seda nõuda pole mingisugust mõtet, kõik sõltub kasvatuses, lastetoast. Kui see südamest ei tule, siis vägisi pole vaja. Minul selle küsimusega seoses kired lõkkele ei löönud ja ega kirja vastuses ka enam kirge ei olnud. Kirgi oli ainult ühes saates. Ma ei pööraks sellele erilist tähelepanu.

Mis aga puutub Sven Mikseri tõstatatud venelaste kõnetamisse, siis julgen öelda, et meil on enam-vähem samad seisukohad selles küsimuses. Meil ei ole eraldi poliitikaid eestlastele, venelastele, armeenlastele, aserbaidžaanlastele, soomlastele ja teistele rahvastele. Kui me räägime maksupoliitikast, siis me räägime maksupoliitikast kõigile võrdselt. Kui me räägime teede ja tänavate asfalteerimisest, siis me ei pea silmas eri rahvusest inimesi, kes asfaldil kunagi sõitma või kõndima saavad hakata. Meie jaoks on kõik Eesti elanikud võrdsed ja me läheneme kõigile ühtemoodi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Mul on küsimus majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Hea minister! Kas vastab tõele, et teie ministeerium on esitanud Euroopa Komisjonile taotluse, et lubataks maksta riigiabi Eesti Energia uuele rajatavale elektriyaamale hakkepuidust elektri tootmiseks? Kui ma õigesti mäletan, siis viimane summa, mida küll Eesti Energia vanale elektriyaamale maksti, oli 34 miljonit eurot aastas. Kas uue jaama puhul võivad need summad olla suuremad ja mitu protsenti elektriarest need võiksid moodustada?

Juhan Parts

Ma vastaksin hea meelega sellele küsimusele, aga ma ei saanud mitte midagi aru. Mis riigiabi taotlus? Kui ma õigesti aru sain, siis see puudutab Eesti Energia elektriyaamade investeringuid Narvas. Taotlused, mis riik on esitanud lähtuvalt keskkonnaalastest õigusakti-

dest, soovides parandada nii olemasolevate kui ka uute energiavõimsustega tervikuna meie keskkonnaseisundit, on tehtud ju kaks või kolm aastat tagasi. Euroopa Komisjon on kinnitanud investeringute nimekirja, mille puhul on võimalik rakendada teatud tasuta CO₂ kvoodi andmist järgmise seitsme aasta jooksul. Mina mingisugustest täiendavatest või uutest algatustest ei tea mitte midagi. Loodan, et ma vastasin teie küsimusele.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, kuna Rait Marustel on esimene küsimus, siis annan sõna talle. Palun, kolleeg Rait Maruste!

Rait Maruste

Aitäh, proua esimees! Mul on küsimus peaministrile. Valimiseelsel ajal oli kõvasti ütlemist, et peibutuspartid ei sobi, ei ole kohased. Ühed häälekamad olid meie kolleegid sotsiaaldemokraadid ja ka Vabariigi President võttis sellel teemal üsna reljeefselt sõna. Samas tuleb välja, et üks peibutuspart, nimelt Jevgeni Ossinovski korjas Narvas kokku väga silmapaistva arvu hääli. Kuidas te selles valguses kogu seda situatsiooni ja võetud positsioone hindate?

Andrus Ansip

Minu seisukoht, et igal Eesti kodanikul on õigus kandideerida nii kohalikel kui ka Riigikogu valimistel, on püsunud muutumatuna. Ma leian, et see põhiseaduslik õigus on midagi niisugust, millest kellelgi ei ole õigust mingi parditamisjutuga üle rullida. Mulle tundub, et Euroopa Liidu riikidest on Eesti ainus, kus poliitikute kandideerimisest valimistel on arendatud mingisugune peibutusparti teema, millega poliitiku kandideerimist halvustatakse. Kusagil mujal Euroopas midagi niisugust ei ole, minu teada on kõnealune debatt ja hoiak Eestis ainulaadne.

On riike, kus piiratakse parlamendiliikmete osalemist kohalike omavalitsuste volikogude töös, aga on ka küllalt palju riike, kus ametite ja volituste ühitamine on täiesti aktsepteeritud. Aga ei nendes riikides, kus ameteid võib ühitada, ega nendes, kus ametite ühitamine on keelatud, pole kellegi kandideerimine keelatud. Tõepoolest, Euroopa Liidus on ainult üks riik, kus uude ametisse kandideerimise korral

tuleb endisest, mitteühitatavast ametist loobuda. Seetõttu ma täiesti aktsepteerin härra Ossinovski kandideerimist Narvas. See oli hea initsiatiiv, täpselt samamoodi nagu kõigi teiste Riigikogu poliitikute ja ministrite kandideerimine kohaliku omavalitsuse üksuste valimisel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Minu teine küsimus on ka lugupeetud peaministrile. Pöördun tagasi Euroopa Ülemkogu istungi teema juurde. Eesti on rõhutanud, et meie jaoks on väga oluline digiallkirja kasutuselevõtt kogu Euroopa Liidu ulatuses. Minu küsimus eeldab pisut hinnangulist vastust – ma ei tea, kas te tahate sellele vastata, aga sellegipoolest küsin. Mis ajal võiks Euroopa Liidus digiallkiri olla kõikides riikides kasutusel? Kas te oskate prognoosida?

Andrus Ansip

Mingisugusel kujul on digiallkirja alged olemas väga paljudes Euroopa Liidu riikides, kuid sellist laialdast digiallkirja kasutamist nagu Eestis väga palju teistes liikmesmaades ei ole. On ka riike, kus ID-kaardi põhine digiallkiri on mõeldamatu, sest inimesed on peetud debattides igasuguse isikule numbri andmise hukka mõistnud. Seetõttu on seal ID-kaart pikka aega avaliku arvamuse põlu all olnud ja seda ka praeguste uute algatustega põlu alt ära võtta ilmselt pole võimalik.

Eestis kasutatakse teatavasti ka mobiil-ID-d, mis minu hinnangul on märksa mugavam kui ID-kaardil põhinev digitaalalkiri. Üldiselt usun, et praeguseks me oleme jõudnud oma infotehnoloogiaga täiesti uute arenguteni. Võib arvata, et kui Apple oma tehnoloogiat veelgi arendab, siis tulevikus saab inimene telefoni või muu tavatehnika abil end identifitseerida näiteks sõrmejälge kasutades. See annab väga hea võimaluse digitaalalkirja juurutamiseks küllalt kiiresti terves Euroopas. Ma usun, et mobiil-ID-l on suuremad šansid saada ühtse digiallkirja platvormiks kogu Euroopas. Igatahes on see ühtne identiteet kindlasti Eesti huvides.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud minister Parts! Ma jätkan Rail Balticu teemat. Meedias on avaldatud mõnede inimeste väljautlemised, et Rail Baltic võiks kulgeda mööda Tartu-suunalist raudteed, kui see oleks lihtsalt ümber ehitatud. Kas teie nimetatud sotsiaal-majanduslik uuring puudutab ka seda Rail Balticu suunda või on see teema täiesti päevakorralt maha võetud või pole see seal mitte olnudki?

Juhan Parts

Meil on leedukatega olnud permanentne diskussioon, mis asi on Rail Baltic. Rail Balticu esimene etapp siin Eestis oli Tallinna–Tartu–Valga liin, mis nüüdseks on tervikuna sellisel tasemel, et seal on võimalik arendada kiirust 120 kilomeetrit tunnis. Kui me räägime selle infrastruktuuri uuest maksimumkiirusest 240 kilomeetrit tunnis, siis oleme oma senises tegevuses aluseks võtnud väga põhjaliku uuringu, mis viidi läbi kolme Balti riigi valitsuste ja Euroopa Komisjoni ühisel tellimusel. Eesmärk oli analüüsida sedavõrd suuri trassi erinevusi. Eestis on meie lähteasukoht see, et Rail Baltic kulgeb trassil Tallinn–Pärnu–Riia, kuna linnulennult on tegemist Tartu omast rohkem kui 100 kilomeetrit lühema trassiga. On selge, et Rail Balticu realiseerimise realistlikkus sõltub tegelikult väga palju ettevõtmise tasuvusest. Iga lisakilomeeter võib tekitada suuremaid küsitavusi. See kehtib ka Läti ja Leedu puhul.

Muidugi on sellest palju juttu olnud ka Lõuna-Eesti inimestega, Tartu inimestega ning me peame oma tuleviku transporti planeerides mõtlema, et kui Rail Balticu kiire variant kunagi teoks saab, siis kuidas see Lõuna-Eesti inimestele mitte just kompenseerida, aga kuidas teha nii, et igal juhul ka Lõuna-Eesti sellest võidaks. Alternatiivne variant on üldse loobuda, aga siis kaotab terve Eesti.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Mul on küsimus lugupeetud peaministrile. Härra peaminister! Teie seisukohad Euroopa Liidu naabruspoliitika osas on minu arvates väga ausad ja sümpaatsed. Eriti selgelt kõlasid need siis, kui Ukraina president siin visiidil

oli. Eile levis uudis, et Euroopa Liidu välisministrite arvates ei tohiks praegu Ukrainaga assotsiatsiooni- ja vabakaubanduslepingu läbirääkimisi alustada. Kuidas te seda seisukohta hindate? Kas me ajame selles küsimuses mingisugust oma joont või on siiski võimalik Euroopa Liidus suuremale üksmeelele jõuda? Ma laiendaksin seda küsimust ka selliselt, et Eestis on väga palju omavalitsusi, kes teevad väga tänuväärset koostööd Ukraina, Moldova ja Gruusia omavalitsustega, et aidata neil Euroopasse lõimuda. Milline võiks olla teie sõnum nendele omavalitsustele? Kas on nii, et üks on Euroopa Liidu dimensioon ja teine siin, kohapeal?

Andrus Ansip

Minu meelest seisab Ukraina praegu pea sama kaalukate valikute ees, nagu ta seisis enam kui tuhat aastat tagasi, mil Ukrainas otsustati valida kristlik tee. Ukraina põhimõtteline valik on, kas integreeruda, lõimuda enamal määral Euroopaga või lõimuda enamal määral tolliliiduga, Venemaaga. See on ülimalt oluline geopoliitiline otsus, mis idapartnerluse tippkohtumisel novembris Vilniuses langetada tuleb.

Mina toetan kindlasti Ukraina liitumist, Ukrainaga assotsiatsioonilepingu ja vabakaubanduslepingu allkirjastamist. Kiievile on esitatud hulgaliselt eeltingimusi, et need lepingud allkirjastatud saaks. Ukraina on enamiku nendest eeltingimustest täitnud. Praeguseks on jäänud veel mõned seadusandlusega seotud küsimused, näiteks valimisreeduse muutmine, mis puudutab ülemraada valimist, ja prokuratuuri-seaduse muutmine, samuti Julia Tõmošenko küsimus. Selektiivne kohtumõistmine ei ole aktsepteeritud ja Julia Tõmošenko puhul tuleb kindlasti asuda seisukohale, et kohut peeti opositsioonipoliitikute üle ja koalitsioonipoliitikute suhtes samamoodi seadust ei kohaldata. Nii et selektiivsus oli olemas. Julia Tõmošenko küsimus tuleb kindlasti lahendada. Samas ei ole õige taandada kõike ühele personile, ei Euroopa Liidu ega Ukraina poolt. Praegu on küsimuse all Euroopa ja Ukraina tulevik ning see on märksa olulisem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Lugupeetud peaminister! Ütlen eelmise küsimuse täpsustuseks seda, et Ukrainal on otsustada veel mõned üsna põhimõttelised asjad. Üks nendest on põhiseaduse muutmine, mis ei ole nendelgi üldse mitte lihtne. Seni ei ole saavutatud ka kokkulepet piisava arvu Ukraina parlamendi liikmetega.

Aga tulen nüüd tagasi meie eelarve juurde. Mul on väga konkreetne küsimus: kas te olete valitsuskabinetis või koalitsiooni tasandil kokku leppinud, et riigieelarve teise ja kolmanda lugemise vahel esitatakse Riigikogule muudatustettepanekuna ootamatu hariduse rahastamise mudel?

Andrus Ansip

Ei, sellist kokkulepet ei ole. Aga nagu ma juba teie küsimusele vastates ütlesin, ma loodan väga, et selles mudelis kokkuleppele jõutakse. Jõutakse nii valitsuses kui ka siin Riigikogus. Teie nimetatud Ukraina põhiseaduse muutmine aga on käsil. Samas, põhiseaduse muutmine ei ole assotsiatsioonilepingule ega vabakaubanduslepingule allkirjade andmise eeltingimus. Põhiseaduse muutmine on ulatuslikum protsess ja seda on Ukrainas alustatud. Praeguseks on ka põhiseaduse esimene kavand üle antud Veneetsia komisjonile, kes omad märkused teeb. Keegi ei eelda, et ühe riigi põhiseadust tuleks muuta kuidagimoodi kiirkorras, mõne kuu jooksul. Selliseid eeltingimusi Euroopa Liit Ukrainale ei ole seadnud ja ma usun, et ei ole alust karta, et Euroopa Liit kunagi niisuguseid tingimusi mõnele riigile seadma hakkab. Mõistlikest menetlusaegadest on Euroopa Liidu liidritel väga selge ettekujutus.

Esimees Ene Ergma

Ilmselt viimane küsimus. Palun, kolleeg Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Mul on küsimus austatud peaministrile. Ühendan oma küsimuses kaks teemat, Ukraina ja hariduse, nagu tänases infotunnis on heaks kombeks saanud. Teie vastusest ma lugesin välja selge sõnumi Eesti omavalitsustele, kes teevad tihedat koostööd Ukraina omavalitsustega ja aitavad neil Euroopaga lõimuda. Kindlasti on nende algatus ja kogu töö tänuväärne.

Nüüd aga haridusest. Kultuurikomisjonis on minister Jaak Aaviksoo öelnud, et põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse rahastusparagrahv ning Vabariigi Valitsuse määrus, mis selle täitmist reguleerib, jõuavad pärast valitsuse kooskõlastusringi läbimist lähiajal Riigikokku. Nii et me saame seda arutada ja kõiges kõige paremal viisil kokku leppida. Küsimus, mis jäi kevadel õhku, oli kahe ministeeriumi, haridusministeeriumi ja Rahandusministeeriumi koostöö sellesama rahastusmudeli koostamisel. Kas te täna julgete meile kinnitada, et ministeeriumid teevad head koostööd ja valitsusest jõuab meieni selge mudel?

Andrus Ansip

Kindlasti ministeeriumid teevad koostööd. Loodan väga, et see koostöö on nii hea, et selle tulemusel valmiv rahastusmudel leiab tunnustust ka siin Riigikogus. Kuid praegu seda mudelit veel ei ole ja ka mingeid eelkokkuleppeid selleks mitte. Ilmselt ongi see niisugune mudel, mille üle tuleb pidada hästi laiapõhjalist debatti. Mida rohkem inimesi saab selle kokkuleppimisel oma seisukoha välja öelda, seda parem ilmselt see mudel saab olema.

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid, meie infotunni aeg on läbi saanud. Suur tänu, kolleegid, küsimuste esitamise eest! Suur tänu, peaminister ja ministrid, vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kuenda töönädala kolmapäevast istungit. Head kolleegid, nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Kõnesoove ei ole.

Läheme edasi teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 21. oktoobril algatatud tolliseaduse, karistusseadustiku ning kultuuri-väärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 21. oktoobril algatatud maareformi seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – maaelukomisjon.

Riigikogu liikmed moodustasid eile Eesti-Küprose parlamendirühma.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

1. Taimkaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (473 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud taimkaitseaduse muutmise seaduse eelnõu 473 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Läheme lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud taimkaitseaduse muutmise seaduse eelnõu 473. Palun hääletada!

Poolt hääletas 82 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 2.)

2. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (449 SE) kolmas lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 449 kolmandat lugemist. Head kolleegid, palun tasem! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun, kolleeg Inara Luigas! Mis fraktsiooni te esindate? Sotsiaaldemokraate? Palun esitage siis ka asjaomane paber! Palun kõnepulti kolleeg Inara Luigase Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Inara Luigas

Austatud kolleegid! Lugupeetud istungi juhataja! Luban, et ma sel teemal enam selle seaduseelnõu menetlemisel sõna ei võta. Kohe lähebki see ju lõpphääletusele. Aga kordan veel kord üle valupunktid, mis seaduse vastuvõtmise korral ilmne hakkavad.

Kõigepealt tahan ära õiendada ühe asja. Setomaa ajalehe peatoimetaja ja Eesti Rahvusringhäälingu korrespondent Igor Taro väitis Eesti Päevalehes, et Lõuna-Eesti toetusgruppide ja parlamendiliikmete ettepanek seadust sel moel muuta oli väga kohatu. Ta kirjutas: "Ausalt, sedavõrd piinlikke aktsioone näeb isegi küünilises Eesti poliitikas harva." Mina ütlen härra Taro kohta seda, et Eesti Rahvusringhäälingu korrespondent ei tohiks nii pinnapealseid artikleid kirjutada, seda enam, et palka makstakse talle ju maksumaksja rahaga. Olen selle seaduseelnõu puhul olnud juhtivmenetleja ja julgen siiski väita, et tean asjast palju rohkem kui Igor Taro.

Kõigepealt tahan teha ühe paranduse. Nimelt, see seadusmuudatus pole suunatud üheselt ainult piirielanikele ega käsitle ainult kütuse vedu üle piiri, vaid sellega reguleeritakse reisijate tegutsemist piiril. Need reisijad võivad olla eestlased ja venelased, aga ka näiteks sakslased ja soomlased. Reisi eesmärgid võivad olla mitmesugused, sh Venemaaga majandus-, sotsiaal- ja kultuurisuhete edendamine.

Euroopa Liidu direktiivid ja määrused annavad palju võimalusi, et piiriületus toimuks lihtsalt ja igasuguseid takistusi kohaldamata. Direktiivis on kirjas, et kütust võib enda tarbeks tuua, kui pole soovi seda edasi müüa ja kui piiriületus on juhuslik. Praegu on ka Venemaa reisija piiriületus juhuslik, ka Venemaa reisija võib autoga tulla, kütusepaak täis, ja sõita näiteks Võrust Tallinnasse ning uuesti tagasi ja jätta oma raha toidubaari, käsitööpoodi ja mujale. Meie jaoks on tähtis, et mis tahes välismaalastest reisijad oleksid tulles rikkad ja minnes vaesed – mida rohkem nad raha meile jätavad, seda jõukamana me saame oma elu siin arendada.

Pärast seda, kui sellesse seadusse muudatus tehtaks, hakkaks ka Venemaa turist piiril tegutsema hoopis teistmoodi. Ma proovin veel kord selgitada.

Ma palun lisaajaga!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Inara Luigas

Aitäh! Kui Venemaa turist tuleb autoga esimest korda Eestisse, siis ta tuleb täispaagiga ja sõidab näiteks Võrru, Põlva või Tallinna ja

tuleb siis tagasi piirile. Edasi ta peab deklareerima oma auto paagis oleva kütusekoguse. Seaduses on sätestatud, et kütusekogus deklareeritakse kirjalikult. Kui inimene ei oska kütusekogust määratleda, siis ta pöördub tolliametniku poole, kes pumpab kütuse välja, määrab täpse koguse ja annab siis kütuse reisi-jale tagasi. See kütus deklareeritakse ja salvestatakse andmebaasis. Miks? Sellepärast et kui seesama Vene turist tuleb teist korda Eestisse, siis ta võib piiri ületada niimoodi, et täpselt sama kütusekoguse pealt ei pea aktsiisimaksu tasuma. Näiteks Vene turistile jäi paaki 20 liitrit kütust, uuesti Eestisse tulles on tal paagis 70 liitrit, mis tuleb deklareerida. Sel juhul maksab ta 50 liitri pealt aktsiisi. Kui ta ei oska öelda täpset kütusekogust, siis järgneb täpselt sama toiming: kütus pumbatakse välja ja mõõdetakse, et määrata kogus, mille pealt on kohustus maksta aktsiisi. Alles seejärel võib Eesti piiri ületada. Ma julgen öelda, et rõõmuhõige "Tere tulemast Eestisse!" on sellisel juhul juba päris piinlik.

Tahan veel lisada seda, et lätlased ja leedulased on meist targemad. Nad saavad aru, et Venemaa turisti tuleb hoida, ja on vastu võtnud seaduse, mille kohaselt turistid võivad piiri ületada, autopaak kütust täis, aktsiisivabalt kuni neli korda kuus.

Mis puutub veel Igor Taro artiklisse, siis ta väidab, et meie, kes me muudatusettepanekuid tegime, tahame tagasi eelmisel aastal valitsetud olukorda, kui piiripunktid olid ummistunud. Uskuge, need on kaks eri asja! Ka siis oli Maksu- ja Tolliametil õigus mitte lubada täispaagiga autosid rohkem kui üks kord päevas piiri ületada, ometi seda ei tehtud. Nii et see on Maksu- ja Tolliameti tegemata töö.

Edasi. Juba nüüd tunnevad piiriäärased elanikud muret selle pärast, et Eesti ja Venemaa sõidukeid koheldakse erinevalt. Kui jääb püsima sama olukord, et Venemaa sõidukite juhtidele kehtivad Eesti riiki sisenedes liberaalsemad kriteeriumid ja Eesti juhtidele kohaldatakse teisi kriteeriume ehk siis tuuseldatakse nende autosid palju põhjalikumalt, siis, uskuge, piiril tekib konflikte, segadusi ja vastuolusid rohkem kui praegu. Kindlasti hakatakse esitama ametlikke proteste jne. Millise arvutusega on saadud 8,4 miljonit lisaeurot, mis tahetakse nende muudatustega saada, on täiesti selgusetu.

Mul on väga kahju, et paljud Kagu-Eesti saadikud muudatusettepanekute ajal saalist lahkusid, aga te saate täna seda viga parandada. Ma kutsun üles seda seaduseelnõu mitte toetama! Proovime seda uuesti menetleda! Ma usun, et ka Reformierakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni liikmed saavad aru, et selle seadusega ei tehta karuteene ainult piiriäärsetele elanikele, vaid sellega pärsitakse kogu piiriäärset elu. Ja uskuge või mitte, see on takistuseks ka kõikidele nendele Venemaa autoturistidele, kes sõidavad praegu, paagid kütust täis, Eestisse ja jätavad siia palju raha. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma olen mõnevõrra pessimistlikum kui eelkõneleja – ma ei loodagi selle saali mõttekäiku eelnõu kolmandal lugemisel ja hääletamisel muuta. Aga mõnest asjast peaks ausalt rääkima. See seadus on väga ilus illustratsioon ühele Parkinsoni seadusele, mis väidab, et bürokratia kasvab iseenesest. Praegu soovitakse seadusse lisada mõned bürokraatlikud momendid, millega raskendatakse nii piiril olevate ametnike tööd kui ka meie elanike olukorda. Ja see toimub nagu iseenesest! Mind nii palju ei huvita, kas Venemaalt või ükspuha kust tulevad turistid maksavad siin rohkem, mind huvitavad eelkõige meie riigi elanikud. Seda enam, et Vene turist, kes broneerib jõuludeks kõik hotellitoad Tallinnas kuuekordse hinnaga, tõenäoliselt jaksab ka bensiiniaktsiisi ära maksta.

Meie fraktsioon esitas selle seaduseelnõu muutmiseks viis ettepanekut. Kui nende mõte lühidalt kokku võtta, siis meie arvates on mõistlik, et aktsiisivabad oleksid esimesed kaks piiriületust. Lisaks peaks eelnõu olema selge ja läbipaistev ning jätma kõrvale maksumuhalduri kaalutusõiguse. Need muudatusettepanekud pole taevast kukkunud. Koos grupi Riigikogu liikmetega olin suve alguses Koidulas, kus me rääkisime nii piirivalve kui ka Maksu- ja Tolliameti esindajatega, samuti kohalike elanikega. Nende arvamused imekombel ühtisid, keegi ei taha seda kaalutusõigust. Ja seda põhjusel, et see võimalus võib suuren-

dada korrupsiooni piiril. Kõik tahavad selgeid reegleid ja ootavad üsna arusaadavalt, et nende olukord ei muutuks halvemaks. Keskerakond tegi ettepaneku, et aktsiisivabalt võiks üle piiri tuua tubakatooteid, alkoholi ja bensiini kaks korda kuus, kusjuures ühekordne bensiinikogus ei tohi ületada 100 liitrit. Veel tegime ettepaneku võtta igas muudatusettepanekus maha kaalutusõigus, mida pole mitte kellelgi vaja, sh maksu- ja tolliametnikel.

Igal juhul me tuleme lähiajal selle teema juurde tagasi. Järgmine eelnõu on juba rahanduskomisjonis, selle menetlemise ajal ehk saame veidi põhjalikumalt arutada, kuidas edasi minna. Täna, kordan veel, Keskerakonna fraktsioon ei toeta selle eelnõu seadusena vastuvõtmist. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Me võime minna lõpphääletuse juurde.

Lugupeetud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 449. Palun hääletada!

Eelnõu poolt hääletas 44 Riigikogu liiget, vastu 36, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 3.)

3. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid! Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 490 esimest lugemist. Ma palun ettekandeks kõnepulti rahandusministri! Jürgen Ligi, palun!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selleks et kõik eelarve kohta ära rääkida, tuleb alustada majandusest. Majanduse arengu heitlikkus on vähenenud ja väliskeskkonna negatiivne surve leevenenud, investimiskliima püsib soodne. Mitmesugused näitajad tõestavad, et olukord Euroopa majanduses on viimastel kuudel stabiliseerunud. Euroopa Liidu, eriti euroala riikide süvenenud majandus- ja rahanduskoostöö, kriisiennetus-

ja -lahendussüsteemide loomine annavad alust prognoosida selle tendentsi püsimist. Tänu usalduse suurenemisele Euroopa majanduses kasvas Euroopa Liidu SKT selle aasta teises kvartalis võrreldes eelmisega 0,3%, mis on esimene tõus pärast kuus kvartalit kestnud langust. Eesti lähinaabrite prognoose on viimastel kuudel allapoole toodud, kuid sellest hoolimata on nende väljavaated Euroopa Liidu keskmisest paremad. Meie peamiste kaubanduspartnerite keskmine majanduskasv suureneb 2%-ni. Kõik see parandab ka Eesti majanduse kasvuvõimalusi, 2014. aastaks prognoositakse kasvu keskpika potentsiaalse taseme lähedale ehk 3,6%-ni. See näitaja on parem kui OECD riikide keskmine ning märkimisväärselt parem kui euroala keskmine.

Eesti SKT kasv tugineb järgmisel aastal eksportivale tööstusele ja teenindusele. Erasektori investeerimis- ja tarbimisjulguse suurenemine toetab ka sisenõudlusega seotud tegevusalasid. Majanduse kiire kohanemine on väljendunud tööpuuduse järsus kahanemises 8% lähedale. Tööhõive on kiiresti kasvanud, nüüd küünib see juba buumi tasemeni. Süvenev mure on aga kvalifitseeritud tööjõu puudus. Palkade kasv on kuue aasta kiireim: 6,2%, mis koos hinnatõusu aeglustumisega teeb reaalpalka kasvuks korraliku 3,4%.

Riigieelarve eesmärk on rahastada riigi ülesannete täitmist majanduskeskkonda stabiliseerival moel. Valitsus peab sellest põhimõttest kinni ning keskendub kulude sisulist jõukohasust mõõtvale struktuurse tasakaalu näitajale, nagu seda nüüdsest teeb kogu Euroopa Liit. Oleme suutnud alates 2009. aastast hoida väikest struktuurset ülejääki. Järgmise aasta struktuurne ülejääk on arvestuste järgi 0,7%. Nominiaalselt oleme paraku veel 0,4%-ga SKT-st puudujäägis, seda tingivad heitmekvootide müügiga seotud investeeringud, Estonian Airi omakapitali makse ning kogumispensioni kompenseerimine. Tähtis on jõuda ka nominaalse eelarve ülejäägini, sest stabiilse majanduskeskkonna eeldus on, et riigil on piisavad varud ootamatustele reageerimiseks. Samas on majandussurutis ning finantstehingud viinud selleni, et keskvalitsuse reservid vähenevad tuleva aasta lõpuks 380 miljoni euronni ehk 1,9%-ni SKT-st. Valitsussektori reservid samas on 6,6% SKT-st. Valitsussektori võlg püsib samal tasemel, selle suhe SKT-ga võrreldes

tänavusega ei muutu. Järgmise aasta lõpus on võlakoorumus 10% SKT-st, ilma EFSF-i statistilise mõjuta aga 7,4%. Eesti on endiselt Euroopa Liidu väikseima võlakoorumaga riik, euroala keskmine on 90%.

Valitsus hoiab joont, et laenuraha ei kasutataks jooksvateks kuludeks. Kahjuks tajutakse võlga liiga vähe probleemina. Väike võlakoorumus ei ole oluline aga pelgalt maine ja edetabelite seisukohalt, võlg on kululõks. Ühelt poolt sünnitab ta alusetuid ootusi, teiselt poolt on kulud normaliseerida palju raskem kui neid laenates suurendada. Kolmandaks toob see kaasa intressikulu, mis euroalal vähendab kuluvõimalusi ligi 3% võrra SKT-st.

Majanduse kindlustunnet toetab ka maksupoliitika põhimõtete hoidmine. Meie maksusüsteem püsib stabiilne, lihtne ja läbipaistev ning võimalikult väheste eranditega. Eesti maksusüsteem on kasvusõbralik ning pigem tarbimise kui tootmistegurite maksustamise ja vähemate erandite suunas liiguvad ka teised riigid. See toob meile investeringuid ning kõrgepalgalisi töökohti. Järgmisel aastal kahaneb maksukoormus 0,3% ehk 32,1%-ni, mis on viimase kuue aasta madalaim tase. Tõsi, siin mängib rolli teise samba statistiline ümberarvestus. Üldiselt on see tase endise lähedal.

Lisatulu allikana näeb valitsus seni kokkukogumata jäänud maksutulu, see mõjuks teravdaval ka konkurentsikeskkonnale. Sellega seoses on koos riigieelarvega esitatud Riigikogule konkreetsed meetmed, kuidas vähendada maksupettuste hulka ning parandada laekumisi. Kavas on eelkõige vähendada käibemaksu kadu. Tähtsaim meede on käibemaksudeklaratsiooni elektrooniline lisa, pluss sõiduauto isiklikuks tarbeks kasutamise maksusoodustuse kaotamine, aktsiisivaba piirikaubanduse viimine miinimumini, kütusesarnaste toodete aktsiisi muudatused, samuti ümbrikupalkade piiramine. See puudutas nüüd kõiki maksuliike, suuremaid makse. Oluline maksumuudatus on ka pensionide maksuvaba miinimumi suurendamine keskmise pensionini.

Järgmisel aastal on riigil eelnõu järgi kasutada 8 miljardit eurot, mis võrreldes tänavusega on 349 miljonit eurot enam. Maksuliste tulude kasv on võrreldes tänavuseks planeerituga 6,8%, mittemaksulised tulud kahanevad 8,2% seoses välisraha vähenemisega. Riik

saab kriitikute kiuste hakkama ka nendes oludes.

Riigieelarve kuludid on planeeritud järgmisel aastal 8,06 miljardit eurot. Võrreldes selle aastaga on kasv 377 miljonit ehk 4,9%. Objektivselt võttes kipub väikeriik olema suhteliselt kallim, mistõttu meie vastutus iga euro täpse suunamise eest on suurem. Oleme järginud põhimõtet teha sotsiaalkulutusi, mis on eelarve suurim osa, vajaduspõhisemalt ning suutnud hoida riigiaparaadi palgakulud oma riigi väiksele vaatamata keskmisel tasemel: 10,8% SKT-st. Koos majanduskuludega on riigi kulud järgmisel aastal 1,32 miljardit eurot, mis on 16,4% eelarvest.

Riigipalgaliste arvu kasv on asendunud juba mitmeaastase vähenemisega, samas suudame tagada kuue aasta kõrgeima ehk 5,1%-lise palgatõusu. Sellele tulevad juurde lisavõimalused haridus-, sotsiaal- ja kultuurivallas, kus on suurim madala palga probleem. Keskmiselt on tegu arvestatava reaalpalga tõusuga, samas mittetöötajate osakaal võrreldes SKT-ga ei kasva ja erasektori konkurentsivõime ohtu ei satu. Õpetajate miinimumpalk tõuseb 12%.

Riigipoolsed investeringud toetavad tuleval aastal majandust 832 miljoni euroga, mis on kõigist investeringutest 17,6%, mida on päris palju. Kinnisvarainvesteringud toetavad ehitussektorit 10 miljoni lisaeuro ehk 131 miljoni euroga. Kasvab just renoveerimise osakaal. Võrreldes tänavuse eelarvega väheneb investeringute kogumaht 81,2 miljonit eurot, kuid Euroopas oleme riigina sellegipoolest ilmselt suurim investeerija. See fakt võiks kainestada neid, kelle meelest areng tähendab laenamist. Eurostati andmetel moodustasid Eesti valitsemissektori investeringud võrreldes SKT-ga 2012. aastal 5,5%, Euroopa Liidu keskmine oli 2,3%.

Jätkuvad paljud mahukad transpordiprojektid. Uus veerem parandab reisirongiliikluse kvaliteeti kõikidel liinidel. Tallinnas alustatakse trammiteede renoveerimist. Jätkatakse jäämurdja ehituse ettevalmistamist ja väikesaartega ühenduse tarbeks uute parvlaevade ehitamist. Eesti teeb esimese sissemakse Rail Balticu ühisfirmasse, mis on samm kiirraudtee ehitamisel Tallinnast Leedu-Poola piirini.

Majanduse kasvuvõimalusi toetavad üle Euroopa keskmise taseme teadus- ja arendustegevusse suunatud summad, mida on 143,4

miljonit eurot, ning EAS-i ja KredExi kaudu ettevõtluse toetuseks minev 70,1 miljonit eurot. Kõrghariduse toetused kasvavad 135,9 miljoni euroni.

Teehoiuks kasutatakse rohkem riigisiseseid vahendeid, mis võimaldab magistraalide ja liiklussõlmede kõrval keskenduda enam väiksematele kõrvalteedele. Kütuseaktsiisist läheb teehoidu 220 miljonit, struktuuritoetustest 60 miljonit eurot. Tänavu olid need summad vastavalt 199 ja 94 miljonit. Kohalikele omavalitsustele eraldatakse alates sellest aastast avalikult kasutatavate teede hoiuks 10% kogu teede rahastamise mahust.

Kohalike omavalitsuste võimalused kasvavad ka tänu omavahenditele, sest nende tulumaksulaekumine kasvab 8% ehk 783 miljoni. Omavalitsuste tulumaksulaekumine ületab ka 2008. aasta tipu. Omavalitsuste tulubaasi osakaal püsib järgmistel aastatel vahemikus 4,4–4,5% SKT-st.

2014. aasta eelarvet on põhjusega nimetatud ka sotsiaalseks eelarveks. Sotsiaal- ja muud toetused inimestele moodustavad 27,7% eelarvest ehk 2,28 miljardit eurot. Võrreldes tänavusega suureneb toetuste summa kokku 116 miljonit ehk 5,4%. Riik maksab mitmesuguseid sotsiaaltoetusi ühe elaniku kohta 1768 eurot. Kasv tuleneb eelkõige pensionidest, teise pensionisamba maksetest, õppetootustest, sotsiaaltoetuste saajate eest makstavast sotsiaalmaksust ja vajaduspõhisest peretoetusest. Keskmise pension kasvab kuue aasta kohta taas enim – 5,8%, mis on Euroopa tasemelgi väga silmapaistev number. Lisaks suurenevad toimetulekutoetused 90 euroni kuus, millega absoluutses vaesuses elavate leibkondade arv väheneb *circa* 5000 võrra.

Kriitikud nagu ikka ründasid eelarvet enne tema nägemist ja rääkisid asjadest, mida selles 8 miljardis pole, eelkõige kui laste kaotusest. Ainus suur ilmajäämine laste puhul on aga ilmajäämine meie võlgadest. Eespool seda 8 miljardit on lapsed igal sammul, esmajoones koos oma perega. Me ei võta lapsi ära vanemate hoole alt, see ei ole meie ühiskonna mudel, vaid me loome ühiselt tingimused laste kasvatamiseks. Suur osa 900-miljonilise eelarvega haigekassast näiteks töötab eelisjärjekorras laste heaks, rääkimata kolmveerand miljardi euro suurusest hariduse eelarvest. Mõistagi saavad lapsed osa kogu sotsiaalsüs-

teemist. Otseselt peretoetusteks läheb 280 miljonit ehk 3,6% eelarvest.

Täies mahus rakendub vajaduspõhine peretoetus ning lisatoetus 76 eurot alates kolmandast lapsest. Täiendav toetus rakendub allpool vaesuspiiri elavatele lastele. Täiendav maksuvaba tulu läheb eelarvele maksma 25,7 miljonit, koolituskulude maksu soodustus 15 miljonit, lastega seotud sotsiaalmaks 55,7 miljonit, huviharidusele ja noorsootööle läheb otseselt 11,5 miljonit eurot. See valdkond aga on peidus eelkõige omavalitsuste tulubaasis. Lisaks tagab riik ujumise algõppe, toetab kulutusi koolilõunale ja õppevahendite ostmiseks ning eraldab noorte spordiprogrammile 1,7 miljonit eurot.

Iga riigieelarve tähtsaim küsimus on siiski selle konservatiivsus ja jätkusuutlikkus ning selle me oleme taganud. Kokkuvõttes usun, et see eelarve on parim, mida praeguste võimaluste juures saab kodanikele pakkuda, ning nii mõneski mõttes on see läbi aegade parim eelarve üldse. Täna kõiki, kes selle sünnile kaasa on aidanud!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra rahandusminister! Läheme küsimuste juurde. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Avalikkus ja ka opositsioon saab eelarve kokkupanemise töö kohta infot just nii palju, kui valitsuse ministrid soovivad pressile teada anda. Mul on siin ees IRL-i esimehe Urmas Reinsalu pressiteade, kus ta nendib, et tulumaksuvaba miinimum on masu ajal pikalt paigal seisnud ja et OECD on oma 2011. aasta raportis meie suhteliselt väikest tulumaksuvaba miinimumi määra kritiseerinud. Paljudes teistes OECD riikides on see suurem. Reinsalu teeb ettepaneku, et kuna Soomes on tulumaksuvaba miinimum välistööliste esimesed pool aastat 510 eurot, peaks ka Eesti kehtestama taseme 500 eurot kuus. Sissetulek alla 500 euro kuus ei peaks olema maksustatud. Lõpetuseks kutsub ta üles kokku leppima, et aastal 2014 läheb üks osa prognoositavast majanduskasvust tulumaksuvaba miinimumi suurendamiseks. Miks te oma koalitsioonipartneriga siis kokku ei leppinud?

Jürgen Ligi

Lihtne vastus on, et see Reformierakonna valimislubadus pidi tegema ruumi koalitsioonipartneri omadele, mis olid kallimad. Aga ma muidugi ei tea, mis kontekst asjal on ja mis ajast see pressiteade on. Ei tahaks seda pikalt kommenteerida ega näiteks kuidagi vastu torgata. Urmas Reinsalu on valitsusliige, ta teab, kuhu raha läheb ja millised on olnud lubadused. Eks need, mis teda ja tema erakonda rohkem on rõõmustanud, on siis peale jäänud. Arusaadav, et igäüks võitleb oma lubaduste täitmise eest ja lõppkokkuvõttes tehakse kompromiss, mille korral mitte keegi ei saa 100% plaanitud kuludest.

Aga jah, ma loomulikult toetan seda, see on igati õilis mõte. Me realiseerisime selle praegu pensionide täiendava maksuvaba miinimumi näol, samuti jätsime puutumata lastega seotud maksuvaba miinimumi, mille hinda eelarvele ma juba nimetasin. See on päris kopsakas. Nii et maksuvaba miinimum on ikkagi olemas. Mis puutub sellesse, kas me peaksime mingisugustest keskmistest lähtuma, siis minu arvates meie maksusüsteem on optimumile märksa lähemal kui Soome oma. Majanduskasvule, heaolu kasvule on meie oma lähemal. Kindlasti ei soovi ka Urmas Reinsalu meile mingit mitmekümneprotsendilist tulumaksumäära.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Austatud rahandusminister! Nagu me eelarvest järgmiste aastate keskmise palga kasvu kohta loeme ja nagu te ka äsja mainisite, on reaalkasv järgmine aasta 3,4%. Samasse suurusjärku jääb keskmise palga kasv kuni 2017. aastani. Samas lubas Reformierakond valimisreklaamides palgakasvuks 5–12%. Millest selline ebakõla? Vahest on see palgatõus, mida te reklaamisite, muinasjutulistest kaugustes? Kust need numbrid pärit on? Eelarves on miski muu.

Jürgen Ligi

Mul ei ole küll aimugi, millises reklaamis keegi midagi on väljendanud, aga nendes numbrites ma tunnen ära nii 5 kui 12. Nimelt, 5,1% on see üle välja palgafondi kasv, mille me suutsime riigipalgalistele tagada. 12% on

õpetajate miinimumpalga tõus. Sinna vahele jääb kultuuri-, sotsiaal- ja haridusvaldkonda suunatud vahendite kasv, likvideerimaks kas absoluutset või suhtelist mahajäämust. Suhtelise mahajäämuse puhul ma pean eelkõige silmas haridusvaldkonda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Olga Sõtnik!

Olga Sõtnik

Lugupeetud minister! Te rääkisite oma ettekande alguses majanduskasvust. Prognoosite järgmiseks aastaks majanduskasvu 3,6%. Samas on see tänava 1% ringis, kui mitte väiksem. Kas võiksite veel korra selgitada, kust tuleneb selline optimism? Tõepoolest, meie majanduskasv on selline, nagu ta on, ja isegi suurem kui teistes Euroopa Liidu riikides. Ent samas te väitsite, et tegelikult on euroliidu muudes maades asjad nagu paremaks läinud ja on näha tõusu, aga nad ei ole nii optimistlikud nagu meie.

Jürgen Ligi

Nii räiget etteheidet kui etteheidet liigeses optimismis ei ole mulle kunagi tehtud. Juhin siiski tähelepanu tõsiasi, et tehtud prognoosid on sõltumatud. Rahandusministeeriumi prognoosi on samuti pigem süüdistatud liigeses vaoshoituses kui liigeses optimismis. Sõltumatu prognoos on selline, nagu ta on, ja sellest tuleb lähtuda. Seal ei tohi poliitiliselt manipuleerida ei ühes ega teises suunas, siis läheb kehvasti. Õnneks on sõltumatud prognoosijad seda varianti toetanud ja mu süda on selles mõttes kerge. See 3,6%-line kasv oleks iseenesest hea uudis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Lugupeetud minister! Sel esmaspäeval anti siin saalis üle riigieelarve baasseaduse muutmise seaduse eelnõu. Et mängureeglid selged oleks, palun öelge, millise seaduse järgi toimub 2014. aasta riigieelarve menetlemine! Kas see toimub praegu kehtiva baasseaduse järgi või selle järgi, mis kunagi tulevikus võib-olla muudetuna vastu võetakse?

Jürgen Ligi

Hea küsimus! Formaalselt toimub see ikkagi kehtiva seaduse järgi. Uus seadus seadustab väga palju praegust praktikat, mida ka selle eelarve tegemisel on silmas peetud. Mingit vastuolu sel praeguse seadusega ei ole. Nii et sisuliselt sobiks aluseks mõlemad seadused, aga formaalselt lähtutakse kehtivast baasseadusest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Lugupeetud rahandusminister! Hetk tagasi me menetlesime siin saalis seaduseelnõu, millega taheti reguleerida reisijate toiminguid piiril. Nimelt, kui kolmandatest riikidest tulevad turistid piirile, auto kütusepaak täis, siis teistkordsel Eestisse sisenemisel nad peavad hakkama kütuse pealt tasuma aktsiisimaksu. Sellega soovib riik saada 8,5 miljonit eurot. Ma nimetaksin seda suhteliselt suureks summaks, aga teatud summade kõrval on see väike raha. Nimelt pole Rahandusministeerium ning Maksu- ja Tolliamet hakkama saanud just kütusesarnaste toodete maksustamisega ja neid maksupettusi on väga palju. Eesti Õliühing on saatnud kirja, kus väidetakse, et seetõttu jääb aastas saamata umbes 75 miljonit eurot. Mida on kavas lähiajal teha, et selline suur summa riigieelarvesse saada?

Jürgen Ligi

Maksupettuste vähendamisele on suunatud mitu eelnõu ja me oleme saavutanud väga suurt edu varasemate petuskeemide likvideerimisel. Aga üks varas otsib ikka, kus võimalus on, riik siis püüab talle järele jõuda. Iseenesest ma kõigi rohusööjate ning aianduslikke põhimõtteid ei ruttaks täht-tähelt omaks võtma. Sellepärast me neid ettepanekuid alati analüüsimise. Nendes on omad nõrgad ja tugevad küljed alati olemas. Tugev külg on just nimelt see turuinformatsioon, mida turuosalisel meile pakuvad, aga mitte tingimata pakutud juriidilised lahendused. Nii et koostöö käib ja tulemusi on ka juba olnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Vladimir Velman!

Vladimir Velman

Lugupeetud minister! Järgmise aasta eelarve kontekstis on palju räägitud, et kohalike omavalitsuste tulud kasvavad. Võrreldes 2008. aastaga suurenevad omavalitsustele laekuv tulumaksuosa ning tasandusfond 2,3% ehk sisuliselt taastatakse omavalitsuste tulud 2008. aasta tasemel. Samal ajal on hinnad tõusnud üle 12%, mis tähendab, et omavalitsuste ostujõud on vähenenud. Siit küsimus: kuidas suhtuvad omavalitsuste esindajad järgmise aasta eelarvesse?

Jürgen Ligi

Eks see sõltub palju nende parteilisest kuuluvusest ja isikuomadustest. Ma ei ole aga nõus lähenemisega, et valitsus suurendab või vähendab omavalitsuste eelarveid, nemad oleksid nagu almuse saajad. Siin on prognoosid, kui palju makse neile laekub. Omavalitsuste keskmine tase on iseenesest hea. Et kusagil on ostujõud kehvem, kui see oli parimatel aegadel, on loomulikult tõsi. Aga öelge, kellel õnnestub kriisi mõju täiesti likvideerida! Siiani isiku tasemel ei ole mina võimalust näinud, mina jään sellest väga kaugele. Buum andis vale signaali, aga selle korrigeerimine on tehtud ja seda nii riigi kui ka omavalitsuste rahanduses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Austatud minister! Ma arvan, et tulude poolega tegelemine oli teile selle eelarve koostamisel kõige raskem ettevõtmine. Minu küsimus puudutab mittemaksulisi tulusid ehk varade võõrandamist. Riigieelarve eelnõus on kirjas, et maade müügiga on järgmisel aastal võimalik teenida 10 miljonit eurot. Seda on võrreldes eelmise ehk käesoleva aastaga 5 miljonit vähem. Millest nii suur tagasimine? Kas siin on tegemist haldussuutlikkuse või mingite otsustega?

Jürgen Ligi

Sellega on nüüd nii, et üks maa müüki ole aegade jooksul reguleeritud sõltuvalt turu olukorrast ja sellest, kui hästi me suudame valitsuses kulusoove ohjata. Praegu ei ole nii põlevat vajadust viia ühekordsed tulud maksimu-

mini. Eks massiline müümine alanda lõppkokkuvõttes hinda. Me igatahes ei pea ülearu pingutama. Ja see on ka selline õletuli – kui maa on müüdud, siis on ta müüdud. Võiksime vaadata üldises protsessis ka ühekordseid kulusid, seda, kui hästi need on ühekordsete tuludega proportsioonis, ega olda kaldu massiivse müügi nõude suunas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Austatud minister! Teadaolevalt peavad TTÜ ja Eesti Mereakadeemia ühinemisläbirääkimisi. Eile õhtul kohtus Riigikogu merenduse toetusrühm merendusasjatundjatega, kaasa arvatud TTÜ ja mereakadeemia inimestega. Seal koorus välja tõsiasi, et akadeemia ja TTÜ vajavad lisaraha. See summa, mis te olete praegu eelarvesse planeerinud – 900 000 eurot –, kulub ära selleks, et palkasid ühtlustada. Nad ütlesid, et detsembris teeb nõukogu otsuse, kas ühineda või mitte, aga nendel on vaja kindlust ka investeringute tegemiseks. See summa on seitsme aasta peale 8 miljonit eurot. Mida te ütlete nendele?

Jürgen Ligi

Mina ei ole õige inimene neile midagi ütleva. Ma ei ole selle ala mees ega oska hinnata mereakadeemia kvaliteeti, vajadust selle kui eraldi institutsiooni järele või siis nende investeringute vajadust. Aga kui antakse palgaraha juurde – te ütlesite, et palku ühtlustatakse –, siis see on ju iseenesest positiivne sõnum. Ma olen nii aru saanud, et mereakadeemia liitmine TTÜ-ga tähendab püüdu struktuuri efektiivistada. Selle sammu tulemus ei pea olema lisaraha.

See, et te kohtute huvigruppidega, on loomulikult kena, aga ma pigem tahaks uudisena kuulda, et mõni nendest raha ei küsi. Kindlasti küsib igaüks, kui saab, seepärast peavad teie toetusrühmad ikka realsust ka vaatama. Oleme soovitanud oma fraktsioonil – sellele suurele saalile ma ei saa seda nii otse öelda – arvestada, et ega päris nii ei ole, et mingisuguse esimese, teise ja kolmanda mõõtme alusel paneme riigi rahanduse paika, pärast seda aga tulevad neljandad, viiendid, kuuendid sõprusgrupid ning muud ühendused, kellel on sõltu-

mata üldistest reeglitest mingid omad reeglid raha küsimiseks ja kulutamiseks. See lihtsalt ei tööta! Peab olema sujuv koostöö, mitte nii, et lihtsalt astud uksest sisse ja ütled, et andke nüüd raha juurde, kui teil on eelarve koos. Aga detailselt saaks teile vastata muidugi haridusminister.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Riigikogu fraktsioonidele ja rahanduskomisjonile laekus Eesti Linnade Liidu ning Eesti Maaomavalitsuste Liidu pöördumine, milles nad teevad mõned ettepanekud. Näiteks soovitakse, et järgmise aasta eelarves oleks ette nähtud kohaliku omavalitsuse tulubaasi taastamine, omavalitsustele laekuv üksikisiku tulumaksu osa oleks 12,13% ja tasandusfond mahus umbes 94 miljonit eurot. Sellest eelnõust, mida me praegu menetleme, muidugi seda ei leia. Milline on teie prognoos, kui kaua veel kestab olukord, kus valitsus ja kohalikud omavalitsused ei suuda ühist keelt leida?

Jürgen Ligi

Oleks tegelikult isegi halb, kui nad ühise keele leiaksid. Omavalitsused peavadki olema tasakaalustav või teatud mõttes keskvalitsusele oponeeriv jõud. Samas ma ei saa üldisemalt positsioonilt nõustuda väitega, et omavalitsused on kõige haavatavam sotsiaalgrupp, kelle rahastamise protsent peab aina kasvama. Seda raha küsimist võiks iseenesest kommenteerida vanasõnaga, et hea mees, kes küsibki. Ma üldse ei imesta, et nad ei küsinud seda tulubaasi, mis kunagi oli – 11,2% tulumaksu laekumisest. (Minu arust oli see 11,2%.) Me läksime tulubaasi suurendamisega lihtsalt nii ebareaalsetesse kõrgustesse, et ühel hetkel, nagu ma olen korduvalt rääkinud, ei osutunud see enam jõukohaseks. Varem meile aga aitäh ei öeldud, pandi muudkui paberile aina kasvavaid protsente, kuni tuli kriis, õhk läks rahandusest välja ja selgus, et ühe valdkonna eelisnuumamine ei sobi, ei ole jõukohane. Ma ei väida, et omavalitsused on ülerahastatud, aga kinnitan, et omavalitsus ei ole midagi riigist eraldi seisvat, keda me peame üleval pidama.

Omavalitsuste tulumaksusumma suureneb 8%. Praeguste valimiste kontekstis ma suhtun sellesse väikse kõhedusega, kui öeldakse, et riik võttis tulubaasi ära. Tegelikult võistlevad rikkad omavalitsused – esmajoones Tallinn, aga ma olen aru saanud, et pealinn pole mitte ainus – selles, kuidas maksumaksjaid-elanikke kokku osta. Ja siis öeldakse, et riik võttis tulubaasi ära. Tulubaasi võtavad vaesematelt ära rikkamad omavalitsused. See on minu arust traagiline ja ma arvan, et ka Narva on linn, kes kannatab selle pärast. See ei ole jätkusuutlik ja kogu süsteem ei ole selles mõttes avatud, et kuskilt väljast tuleb raha. See tuleb ikkagi samast riigist ja nii on tegu natuke kõlvatu konkurentsiga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Lugupeetud rahandusminister! Ma olen natuke segaduses – ma ei tea, keda uskuda! Härra peaminister on öelnud, et töötuskindlustusmaks ei saa vähendada, sest on oodata uut kriisi, aga teie rahandusministrina prognoosite majanduskasvu 3,6%. Kummal on õigus? Keda peaks uskuma?

Jürgen Ligi

Peaministril on alati õigus. Ma ainult täpsustan, et praegu ta ei ole öelnud, et oodata on uut kriisi. Nii et siin vastuolu ei ole. Küllap te teate ka seda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanek oli suurendada summasid kohalike teede hoolduseks. Kahjuks valitsus seda ei toetanud. Minu küsimus ongi seotud sellega. Palun öelge, milliste kulude katteks on suunatud kütuseaktsiisist laekuvad täiendavad vahendid!

Jürgen Ligi

Kütuseaktsiisist laekuvad täiendavad vahendid? Ma täpselt ei tea, mida te nende all mõtlete. See raha läheb ikka 75% ulatuses teedesse. Aga me oleme seoses euroliidu eelarve

aeglase käivitumisega olukorras, kus peame langetama mitmeid tulubaasi puudutavaid otsuseid, mis riivavad autoomanikke, nagu palju on räägitud. Ja valdkond, kus raha oli puudu, olidki teed. See oli kõige suurem kateta kamakas, mille ees me istusime. See tuleb katta, aga Euroopa raha on läinud. Maksuraha on nüüd vaja kuskilt asemele saada. Seepärast olid need rasked eelnõud, mida me täna arutama hakkame, hädavajalikud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Hea minister! Mingi aeg tagasi te rääkisite maksude kogumise efektiivsusest ja selle kasvust tulevikus. Samas ma vaatan, et Maksu- ja Tolliameti personalikulud vähenevad – vähe küll, aga vähenevad, täpsemalt 17 000 eurot. Kas see tähendab, et koosseis väheneb või mille arvel see kokkuhoid tuleb?

Jürgen Ligi

Et seal personalikulud vähenevad, seda ma pean kontrollima. Mulle on see väikestviisi üllatus ja ma ei tea, mis selle taga on. Võib-olla mõned struktuurimuudatused, vahest on kedagi koondatud või see raha oli eelmise aasta eelarves. Iseenesest oleks see riigi rahandusele hea, kui me saaksime maksuametnike arvu kasvatada, aga me oleme solidaarsed ja selliseid ettepanekuid väga peale ei suru. Maksurevisjonid tooksid tegelikult väga palju raha juurde, aga personali kasvatada eriti ei saa. Selleks et hoida teisi vaos, tuleb ka ennast, oma haldusala vaos hoida. Vastasel korral näidatakse meie peale näpuga. Seda on juba palju tehtud põhjusel, et me kunagi võtsime maksuametnikke kõvasti juurde.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Meri!

Mart Meri

Lugupeetud minister! Kummaline seis on üldhariduse rahastamise uue mudeliga. Kultuurikomisjon ootab seda valitsuselt pikisilmi, aga meieni see ei ole jõudnud. Ometigi see uus rahastusmudel igal juhul mõjutab järgmise aasta eelarvet. Kas on teada, kui kaugel selle mudeli kooskõlastamine on? Kui me seda

teaksime, siis oskaksime ka oma tööd paremini planeerida. Kui seda rahastusmudelit aga ei tule, siis peab riigieelarve menetlemise seniks katkestama, kuni see mudel on laial põhjal kokku lepitud, nagu peaminister täna infotunnis ütles.

Jürgen Ligi

Üldhariduse rahastamise mudeli kallal on hästi intensiivselt töötatud. Aga miski ei takista siin eelarvet menetlemast, seejuures ka eelarve baasseadust. See mudel on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse teema ning sellega seotud määruse teema. Lihtsalt siseinfo korras ma ütlen, ehkki ma ei peaks seda tingimata rääkima, et Rahandusministeeriumi ja haridusministeeriumi seisukohad on oluliselt lähenenud ja meil on lootust jõuda kokkuleppele. Nii et see mudel tuleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Härra minister! Ma jätkan sisult väga lähedasel teemal. Riigikontrolli äsjane audit haridusinvesteeringute juhtimise kohta viitab väga selgelt, et ega me eriti ei tea, kui palju koole Eestis üldse tarvis on. Kuidas te jagasite järgmises riigieelarves raha valdkonda, mille arendamiseks, kui nüüd natukene teravdatult väljenduda, visioon puudub?

Jürgen Ligi

Tegelikult visioon on olemas. Mis puutub Riigikontrolli hinnangusse, siis ma jõudsin märgata, et haridusminister kiitis selle tingimusteta heaks, nentides ka, et see toetab tema visiooni. Saan praegu vaid õlgu kehitada ja öelda, et eks seda teemat ole pikka aega välditud ja nüüd on Riigikontroll appi tulnud, et sünniks see, mida valitsus tegelikult on taotlenud: et koolivõrgu üle otsustamisel keskendutaks pigem kvaliteedile kui kinnisvarale. Nii et see on üldjoontes õige, mida nende auditis öeldakse. Kas seal just kõik etteheited on õiglased, selles ma kahtlen – nii hästi ei ole Riigikontrollil kunagi läinud. Aga üldiselt on mul hea meel, kui need kaks institutsiooni on ühel meelel ja toetavad ka valitsuse hoiakut.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austet minister! Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetuste real on kirjas, et Väinamere Liinidele eraldatakse 474 000 eurot vähem. Loogiliselt võttes peaks sellega kaasnema kas reise arvu vähenemine või piletihinna tõus – halvad variandid mõlemad. Milline on valitsuse plaan?

Jürgen Ligi

Ütlete, et summa väheneb? Minu andmetel kasvab dotatsioon igas lõigus. Reisipraamidega seotud arve mul kahjuks faktina ees ei ole, eks ma kontrollin seda. Kui see vähenemine on 400 000 eurot, siis võtke arvesse, et sinna läheb miljoneid. Põhimõttelist muudatust ei ole tehtud, ma ei tea, mis täpsustus see on. Usun aga, et rahanduskomisjon kohtus ka majandusministriga, kes sellegi vastuse andis. Üldiselt teeb mind ärevaks pigem see, et kõikidel liinidel dotatsioon ilmselt kasvas. Mul on sellised andmed ja ma olen läbirääkimistel sääraseid arve näinud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Marika Tuus-Laul, teine küsimus!

Marika Tuus-Laul

Austatud minister! Te nimetasite seda eelarvet sotsiaalseks eelarveks, samas on selles valdkonnas väga palju kuluartikleid, mida omal ajal kärbiti ja mida ei ole taastatud. Nimetan siin kas või matusetootust või pensionide tasuta kojukannet. Mul ongi küsimus viimase kohta. Praegu tellib ligi 11 000 eakat endale pensioni või toetusraha koju ja see läheb ühele inimesele aastas maksma 59 eurot. Samal ajal on Eestis 22 000 inimest, kes lasevad oma pensioniraha kanda teise inimese arvele, sest nad peavad pensioni kojutoomise tasu väga suureks. See aga on minu meelest üsna ohtlik lahendus. Meil oli olukorra muutmiseks tehtud eelnõu, mis siin maha hääletati. Kas teil on kavas taastada pensionide tasuta kojukanne sellisel kujul, nagu see oli?

Jürgen Ligi

Halastage mulle, ma ei ole sotsiaalminister! Aga ma natukene imestan, et te kaitsete sellist lahendust. Tassida sularaha või rahakaarte kellelegi koju ei ole küll selle sajandi meetod, kui on raha tasuta ülekandmise võimalus olemas ja enamik pensionäre suudab seda kasutada. Tuleb loomulikult aru saada, et osa inimesi on probleemi ees. Need on väga harvad erandid, enamikul on ikkagi olemas keegi, kes neid aidata saab. Ühiskonnal on teatud kulude piir ja eks see ikkagi käiks kokkuvõttes ka pensionide arvel, kui väljamakseid tehtaks ebamõistlikult kallil moel. Ei saa öelda, et kirjutame kuskilt laost raha välja. See on ikkagi kogutud inimestelt, selle kogus on piiratud. Kojukanne tuleks sel juhul loomulikult kinni maksta pensionikassa arvel, see ei tuleks näiteks lastetoetuste arvel. Eks inimene peab seda enda jaoks praktiliseks lahenduseks, kui ta selle tellib. Ega see hea uudis ei ole, aga nagu ikka – elu paratamatus on selline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tean, et te ei ole sotsiaalminister, aga küsin siiski sotsiaalvaldkonna kohta. Seal kasvavad nii mõnedki arvud, kuid proportsioonid tunduvad kuidagi väga kummalised. Näiteks peretoetuste kasv on 67 000 eurot, samas vanemahüvitiste summa kasvab kümme korda rohkem: 684 000 eurot. Miks on valitsus otsustanud nii ebaproportsionaalselt toetada lapse kasvatamist poolteise aasta jooksul ja siis väga rängalt lapsetoetust kärpida, kuigi tegelikult tulevad suuremad kulud just hiljem, kui laps saab suureks?

Jürgen Ligi

Ma ütlesin oma kõnes ka, et meie ühiskond on teisiti korraldatud, mitte nii, et riik võtab lapsed enda kasvatada. Ressursid on alati piiratud. Me fokuseerime toetuse sinna, kus lapse kasvatamine on kõige raskem. Põhiraskus langeb aega, kui ema – ma rõhutan, et minu arust just nimelt ema – peab lapsega kodus olema. Isa tavaliselt ei suuda ema emotsionaalselt ja päris lapse elu alguses ka füüsiliselt asendada, mingi aja pärast võib hakata seda koormust jagama. Aga kui vanemad on juba olukorras,

kus on võimalik tööl hakata käima, siis peab lapse kasvatamise tagama ikkagi pere sisetulek, mitte riigi makstav dotatsioon. Siis seisneb riigi panus selles, et garanteerida võimalused lapsehoiuks, lapse hariduseks, arstiabi ja muudeks teenusteks.

Seda on nii palju räägitud, see on elementaarne, et lapsetoetuse mitmekordistamine ei saa olla tõhus mudel laste arengu toetamiseks. See on ühelt poolt tarbetu, teiselt poolt on seda liiga vähe, aga nii või teisiti jääks vähemaks riigieelarve raha, mille abil saaks pakkuda vanematele võimalusi raha teenida ja oma lapsi arendada. Selliseks ühistegevuseks ju riik olemas on. Riik on mõeldud ikka ühistegevuseks, see ei ole sularahaaparaat.

Vanemahüvitise kulu suurendamise on tinginud miinimumpalga tõus. Iseenesest me ei tea täpselt, kui suur on väljamakstavate vanemahüvitiste arv ning kui palju läheb nendest suuremat palka teenivatele vanematele ja kui palju väiksemapalgalistele. Me teame, et on kohustus kaasas käia miinimumpalga tõusuga ja see muutiski selle eelarve natuke suuremaks. Teiselt poolt on teatud sotsiaaltoetuste järele vajadus vähenenud. Kui tööpuudus kahaneb, siis väheneb nii töötutoetuste kui ka toimetulekutoetuste vajadus. Eks need niimoodi üksteist kompenseerivadki, täpsed andmed on teie paberitest leitavad.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Härra minister! Te ütlesite, et järgmisel aastal õpetaja palga alammäär tõuseb 12% ja seda on tubli kaks korda rohkem, kui on prognoositav keskmine palgatõus üldiselt. Eelarve eelnõust selgub, et valla- ja linnaeelarvetes suurenevad eraldised hariduskuludeks 4,7%. Kuidas ka ei arvuta, ühe õpetaja kohta ei tule palgatõusu palju rohkem kui 5%. Kas te võiksite meile seletada, kust tuleb see ülejäänud vaja minev ressurss, et õpetajate palgatõus teie nimetatud määras saavutada?

Jürgen Ligi

Ei või! Ja ütlen seda niimoodi otse sellepärast, et lisaks tõsiasjale, et ma ei ole haridusminister, ei taha ma kõiki langetatud otsuseid detailideni enda peale võtta. Üldiselt me andsi-

me raha haridustöötajate palgatõusuks rohkem, kui keskmiselt saadi. Kõigile anti 5,1%. Nagu ma ütlesin, meie analüüsi põhjal on haridus-, sotsiaal- ja kultuuritöötajad kõige teravamalt palgaprobleemiga töötajad ning nemad said natuke, umbes 1,5% rohkem. Milliseks täpselt palgatõusud kujunevad, sõltub otsustest, mille teeb vastava valdkonna minister. Ma ei tohi selle kõige seletamist enda peale võtta, ma kõike ei tea.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Austatud minister! Tuleval aastal tõuseb üksi elava inimese või perekonna esimese liikme toimetuleku piirmäär 90 euronit kuus, pere teisele ja igale järgmisele liikmele on kehtestatud määr 72 eurot. Toimetulekupiiri tõstmise eesmärk on vähendada vaesust ja see on väga hea, aga tuleva aasta prognoosid ennustavad, et aasta algul on minimaalse ostukorvi maksumus 91,34 eurot, pluss veel muud kulud, näiteks kommunaalkulud, elamukulud, kommunikatsioonikulud jne. Kuidas inimene toime tuleb? Me teame, et tuleval aastal on tal ära elamiseks raha vaja vähemalt poolteist korda rohkem.

Jürgen Ligi

Toimetulekutoetusest rääkides peab rääkima ka nendest kommunaalkuludest, mis kinni makstakse. Need on päris arvestatavad kinnimaksud, kokku tuleb päris palju ruutmeetreid. Kahjuks ei ole mul käepärast täpset arvu. Kindlasti ei kata toimetulekutoetus kõiki inimese kulutusi. Ka tuleb arvestada, et inimesed elavad vahel mitmekesi, vahel üksi. Toimetulekutoetus ei saa tagada lähedat ära elamist ega tagagi. Mis puutub minimaalsete toidukorvide maksumusse jne, siis sel teemal on parim vastaja kaheldamatult sotsiaalminister. Ma ise ei ole selle valdkonnaga viimasel ajal kuigi palju tegelenud. Aga tõsi on, et selle piiri 90 euronit tõstmise tulemusena langes arvestuslikust vaesusest, kui ma õigesti mäletan, välja 5000 inimest. See on ühe aasta kohta kõva sõna, tuleb tunnistada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Olga Sõtnik, teine küsimus!

Olga Sõtnik

Lugupeetud härra minister! Ma kunagi olen seda teie käest juba küsinud, aga küsin uuesti. Paar aastat on mööda läinud, äkki on selles valdkonnas midagi muutunud. Kas te eelarve koostamisel olete kuidagi lähtunud ka sootundliku eelarvestamise põhimõtetest? Või vahest te teate, et mõni ministeerium on mõne projekti või eelarve rea puhul arvestanud sellega, et naiste ja meeste huvid võivad olla mõneti erinevad ja seetõttu ka panused on erinevad?

Jürgen Ligi

Ma näen teie ees ühte naeratavat nägu, kes televisoris räägib, et mul üldse tundeid ei ole. Mis sootunded mul saaksid veel olla? Aga ma kindlasti ei ole nõus võtma seda teemat suureks poliitiliseks lipukirjaks. Imselgelt on meil paremaid võimalusi sooteadlikkust suurendada kui eelarvet sellest lähtudes koostada.

Eks see ole selline retooriline jahumine, kas eelarve on sootundlik või ei ole. Võib ju öelda, et kokkuvõttes pensionide summa läheb ju eelkõige naistele ja ka ravikindlustuse summaks kulub rohkem naistele. Ma lihtsalt arvan niimoodi, me ei ole seda arvestust teadlikult teinud, et mitte sugusid vastandada. Aga kuna naiste eluiga on enamasti pikem ja nende elus on perioode, kus nad vajavad rohkem arsti järelevalvet, siis on alust niimoodi arvata. Küllap see proportsioon meeste kahjuks on. Naiste keskmine pension on tõesti väiksem, aga pensionärina elavad nad kauem. Kõige sootundlikum põhimõte, mida valitsus saab rakendada, on kindlasti vältida soolist diskrimineerimist palgapoliitikas. Palju keerulisemaks me seda ei tahakski ajada. See on ikkagi ühiskonna hoiakute küsimus, mitte eelarve tegijate põhiteema.

Meie analüüs näitab, et sooline diskrimineerimine on riigipalgaliste inimeste puhul praktiliselt olematu. Meil ei õnnestunud palgapoliitikas tuvastada usutaval määral diskrimineerimist. Aga kogu see raha, mis naistele kulub, on minu arust õigesti kulutatud. Loomulikult tuleb tunnustada kaua elamist. Paraku läheb see ühiskonnale päris palju maksma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kallo, teine küsimus!

Kalev Kallo

Lugupeetud minister! On juttu olnud, et majanduskasv on see aasta võrdlemisi tagasihoidlik, ulatub vaevalt protsendini. Seda enam tekitab minus hämmastust seletuskirjast leitud lause, et finantstulud kasvavad 2013. aasta suveprognoosiga võrreldes 38,2 miljoni euro võrra eelkõige omanikutulude suurenemise tõttu. Üldine majanduskasv on nigel. Millised on siis need superfirmad, kus on nii äge majanduskasv olnud, et varem planeeritud omanikutulu suurendati 38,2 miljoni võrra? Mis ettevõtetest annab majanduse raske seisu ajal nii palju võtta?

Jürgen Ligi

Eks te vist tegelikult vastust teate. Suurte riigifirmade nimekiri on teil ju teada. Selle taga on eelkõige infrastruktuur, majanduse taristu monopolid. See on niisugune tulu, mis sõltub otsustest, see ei ole lihtsalt prognoos. Te läksite küll teemast selles mõttes natuke kõrvale, et dividende ikkagi võetakse varasema kasumi arvel. Aga jah, neid võetakse ja et tasakaaluarvestuses oleks kõik adekvaatne, võetakse ka viimaste aastate keskmine piiriks, võetakse ärikasum piiriks ja jälgitakse investeerimisvajadust. Olen mina rääkinud, on rääkinud majandusministeeriumi palgal olnud pankur – küllap te teate, kellest ma räägin, nimi on mul keele peal, Erkki Raasuke, jah –, et riigifirmadest võib rohkem dividende võtta. Nende investeerimisplaanid on olnud ikka ja jälle palju heldemad, ka nende palgapoliitika palju heldem kui riigisektoris üldiselt. Nii et ühel hetkel, kui läheb raskeks, suurendatakse võetavate dividendide hulka ja teisel hetkel nendest loobutakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Vladimir Velman, teine küsimus!

Vladimir Velman

Hea rahandusminister! Kevadel oli üks olulisi teemasid tulumaksuvaba miinimumi suurendamine. Teie koalitsioonipartner rääkis sellest kui kindlast lubadusest. Mind huvitab, kas tulumaksuvaba miinimumi suurendamine oli kevadel valitsuses laual ning kas selle elluviimist takistab praegu eeldatust halvem majan-

dusprognoos või pole seda teemat üldse arutatudki.

Jürgen Ligi

Nii laual ta ei olnud, nagu siin mõni inimene on väitnud. Liiga palju on selle ümber olnud PR-i. Valitsuse laual on nii palju oodatavaid arve, et suured lisasummad paistavad üsna lootusetud. Me ei rääkinud sellest kuigi pikalt kevadel ega olnud selleks jaksu ka sügisel. Üks tegur on tõepoolest prognoositust kehvem majandusolukord. Nagu juba öeldud, kuus kvartalit on Euroopa majanduskeskkond halvenenud ja meie majanduskasv ka selle tõttu pidurdunud. Teine tegur on see, et muud kuluvajadused tundusid hädapärased. Ministrite surve kaitsta oma kulusid on väga massiivne. Uskuge mind, ei ole mõnus nende vahel laveerida ja püüda ka lahke olla, et omalt poolt mõni hea sõnum eelarvesse juurde kirjutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Austatud minister! Te just väga siiralt kinnitasite, et ei ole mõnus ministritega vaielda. Minu küsimus puudutab arengukavasid. Minu teada töötatakse Põllumajandusministeeriumis välja järjest uusi arengukavasid. Neil on mahetoidu arengukava tulemas, samuti arengukava "Eesti toit", mida ma isiklikult väga pooldan. Aga miks te seda ei soosi ja miks te ei nõua ministritelt, et arengukava oleks eelarvega seotud? Vastasel juhul produtseeritakse lihtsalt paberipakke, plaanitud tegevused on ohus ja neid kavasid pahatihti ei teostata.

Jürgen Ligi

Kõigepealt nendin, et rahast rääkida on seda vastikum, mida lähedasem on inimene. Oma naisega on rahast kõige hullem rääkida. Lähedastelt eeldaks nagu enam mõistmist ja kui seda ei ole, siis teeb see tunduvalt närvilisemaks kui näiteks ministritega rääkimine. Ja teiega rääkida on veel lihtsam kui ministritega. Kunagi oli teisiti, te olite ise ka minister. Nende arengukavade puhul muidugi on vastus lihtne: rahanumbreid sinna sisse kirjutada ei tohi. See oleks ju nagu eelarve koostamine. Majandusprognoosi tegemine muutuks mõtte-

tuks, kui me igas valdkonnas kirjutaksime riigile mingisugused kulud ette. Nii et kohustuslikke kulusid sinna mingil juhul ei tohi kirja panna. Mingid visioonid – see on see, mille nimel tuleb arengukavasid koostada.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Härra minister! Mõni päev tagasi tegid Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Lastevanemate Liit ja veel mitu organisatsiooni ühispöördumise kõigi Riigikogu liikmete poole. Ma usun, et te olete sellest teadlik. Nad tegid ettepaneku suunata alkoholiaktsiisist laekuva täiendava raha laste ringitasude kulude katteks. Kui ma küsisin teilt, kuhu need aktsiisid summad lähevad, siis ma tean küll, mis vastuse ma saaksin: et te ei kleebi nendele sissetulekutele silte külge. Aga kas siiski ei oleks mõttekas alkoholiaktsiisi puhul seda teha? Alkoholiaktsiisi eesmärk on ju korvata ühiskonnas alkoholi tõttu tekkivaid kulusid, mitte riiki ülal pidada. Oleks väga ilus ja eelarve näeks tublisti inimlikum välja, kui alkoholiaktsiisil oleks selline suunitlus. Kas te ei kavatses seda teha?

Jürgen Ligi

Minu arvates on aktsiisidel kahjuks juba praegu sildid küljes. Need lähevad mitmesugustele organisatsioonidele. Tegu on suhteliselt suvalise ajaloolise valikuga. Mõni organisatsioon ei ole üldse nähtav ja ma ei saa aru, miks sinna raha on määratud, aga katsu sa seda ümber jagada! Mis puutub ringirahasse, siis oleks sisuliselt ja ka tehniliselt igatpidi vale, kui laste ringiraha sõltuks sellest, kui palju nende vanemad joovad. Ei oleks loogiline, et kui me alkoholipoliitikaga saavutame selle, et joomine kõvasti väheneb, siis tuleb ka ringiraha kärpida. Nende asjade vahel ei ole seost, see oleks algusest peale vale praktika. Olgu see Eesti kultuurkapital, Hasartmängumaksu Nõukogu või mis iganes – kunstlikud ühe maksuga sidumised kokkuvõttes tekitavad kulude volatiilsust ja ebaefektiivsust. Kõik on maru õnnelikud, kui nendele on seadusega tagatud mingi protsent, aga riigi rahandusele on see laastav ja raha kasutamise efektiivsus on halb. Mina määraksin nendele valdkonda-

dele endist viisi sõltumatu jagamise ja stabiilsena tulu, kui tagab mingi hasartmängu harastus või viinaviskamine.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Ma tulen jälle linnade liidu ja maaomavalitsuste liidu kirja juurde tagasi. Seal on kõigest kaks punkti, milles räägitakse ettepanekutest. Ühest me juba rääkisime, teine puudutab teede remonti ja selle finantseerimist kütuseaktsiisist. Kui juhtub nii, nagu juhtus 2008. ja 2009. aasta vahel, kui see summa kukkus äkki 40,5 miljoni 11,5-le, õigemini isegi 11,4 miljonile, kuidas on võimalik üldse midagi kavandada, midagi planeerida? Kas mingite plaanide tegemine ei muutu mõttetuks? Ma küsin seda seoses sellega, et järgmiseks aastaks on teede remondiks kavandatud 4% väiksem summa. Milline on teie arvamus?

Jürgen Ligi

Eks mul kohe kõrvad liikusid selle küsimuse peale. Mul on uhke tunne – ka teie tajute, et aktsiisi laekumisest sõltumine on vale. Me ei saa manööverdada, kui kirjutame seadusse muudkui protsente ja vastavalt vajadusele tõstatame neid. Teedehoiu rahastamises on niigi üksjagu jäikust juba euroraha kasutamise reeglite pärast. Samas on projektid iseenesest sellised kamakad, üldse mitte paindlikud. Ühel aastal on kulusid vaja palju rohkem, teisel vähem, aga Euroopa raha ei saa väiksematele teedele ümber tõsta. Nii et probleeme on selles süsteemis üksjagu. Eks me pea just sel põhjusel firma- või ametiautode kasutamise maksustamist õiglasemaks muutma, et teede rahastamine oleks stabiilsem või, ütleme, et oleks korvatud see kulu, mis teedele läheb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Enn Eesmaa, teine küsimus!

Enn Eesmaa

Järgmise aasta riigieelarvet arutavad ja analüüsivad peale Riigikogu fraktsioonide ja liikmete ka mitmed organisatsioonid. Nendest on küsimuste ja vastuste voorus juba juttu

olnud. Üks nendest on Omavalitsusliitude Koostöökogu. Nende arvates – ma võtan nüüd jutuks haridustemaatika – peaks hariduse tugiteenuste tagamiseks leidma 3,4 miljonit eurot, paraku seda riigieelarve eelnõus ei ole. Kuidas nii saab haridusreformi edukalt jätkata?

Jürgen Ligi

Veel kord: ega reform ei pea tähendama lisakulu. Üldiselt hariduskulud on meil protsentuaalselt väga suured ja kogu aeg kasvavad. Ma ei saa kõigi huvigruppide soovidega kaasa minna ja soostuda nende rahaküsimistega. Teil on selles mõttes lihtsam, aga mina pean kogu eelarve valitsusele esitama ja sellisena allkirjastama, et see koos seisab. Mis puutub tugispetsialistidesse, siis need teenused ei ole otseselt riigi funktsioon. Need tuleb katta rahaga, mis omavalitsustele maksude ja tasandusfondi summadena üle kantakse. Kui kuskilt tahetakse 3,4 miljonit võtta, siis pakkuge välja, et eelarveseaduse peakski tegema sellise, et õpetajatel palgatõus väiksem oleks. Kui pehmelt öelda, siis ma ei ole surmkindel, et niimoodi on õige teha. Ju omavalitsused, kelle funktsioonide hulka keskharidusega seotu ikkagi kuulub, peavad neid tugiteenuseid rohkem rahastama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Austatud minister! Postiseadusest tulenev väljaannete kojukande toetus maapiirkonnas jääb eelnõus selle aasta tasemele ehk on 1,278 miljonit eurot. Samas on riigiettevõtte Eesti Post teatanud kojukande kallinemisest järgmisel aastal 3,4–3,7% olenevalt tsoonist. Ehk oleks õiglane mitte jätta kogu seda hinnatõusu ainult maakonnalehtede tellijate kanda? Vahest ka riik võtaks solidaarselt protsendi või kaks oma kanda, suurendades kojukande toetust?

Jürgen Ligi

See on spetsiifiline küsimus, millele vastamiseks ma peaksin asjaomased arvud üle kontrollima. Kõigi detailidega ei jõua kursis olla. Aga ökonomistina ma kommenteerin seda nii, et posti kojukande maht kahaneb ilmselgelt ja ei saa eeldada, et kui maht kahaneb, siis

eelarverahastus suureneb. See on ju ülimalt loogiline, et kui väheneb saadetud kirjade hulk, väheneb ajalehtede tellimine, meedia kolib üha rohkem internetti, siis miks peaks kojukande toetus kasvama. Seda oleks mul ökonomistina raske põhjendada. Ma ei näe põhjendust. Kui postiettevõtte oma tariife muudab, siis see õigus neil on. Selle taga on tõenäoliselt vajadus omada raha firma töös hoidmiseks, kui käibe maht kahaneb. Ma oletan siiski, et käibe maht kahaneb, kuigi on üles pandud uued moodsad postkastid ja mis kõik veel. Ja eks need too ka kulusid kaasa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi!

Lauri Laasi

Austatud härra minister! 2014. aasta riigieelarve seletuskirja 17. lehelt võib leida sellise lause, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi kaudu eraldatakse kohalike teede hoiuks 28 miljoni eurot, mis on võrreldes aastaga 2012 tervelt 65% suurem summa. Samas aastaga 2013 võrreldes on seda raha hoopis vähem. Ma tahakski teada, miks on seletuskirjas võrdluseks võetud aasta 2012, mitte 2013.

Jürgen Ligi

Mina ei ole seda valikut teinud, aga ma olen ka seda kohta näinud ja arvan, et mõte on ikkagi avada suurem pilt. Te räägite kopikates langustest, aga rublad, mis on aasta varem juurde tulnud, jätate kahe silma vahele. Kõik arvud ei saa aina kasvavas tempos igal aastal suureneda – need on sotsialismi unistused. Põhjus, miks seal kasvu ei ole, on see õnnetu aktsiisi laekumine. Tegelikult ei peaks teede raha olema nii otseselt ja jäigalt selle aktsiisiga seotud, aga kui ta ikkagi on, siis paratamatult toob aktsiisi laekumise prognooside halvenemine kaasa teede-eelarve vähenemise.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Vastates meie küsimustele, te kasutate sõnu, et vahendeid ei jätku, raha ei ole. Ega me palju ei küsigi. Tahaksime, et koolilõuna toetus oleks rohkem kui 78 euro senti ja et esimese lapse lapsetoetus

oleks natukene rohkem kui 19 eurot. Millest ma räägin? Ma vaatasin töötukassa andmeid: aastatel 2010, 2011, 2012 lõpetas kassa ligikaudu 120 miljoni eurose ülejäägiga. Kuidas te seda kommenteerite ja kuhu me selle raha soolame?

Jürgen Ligi

Ega me ei soolagi seda raha, see pannakse reservidesse. Tegemist on kõige volatiilsema sotsiaalkuluga. Selles vallas olukorra halvemine tekitab väga kiire rahapuuduse, nagu me kriisi ajal nägime. Õnnetuseks pidime väga valel ajal tõstma selle tõttu maksumäära. Nüüd oleme väga ettevaatlikud ja hing on rohkem rahul siis, kui reservid on suuremad. Aga kui suur täpselt see määr saab olema, seda otsust ju eelarves praegu kirjas ei ole. Töötukassa ei ole riigieelarve osa.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea minister! Meie suureks rahulduseks on nüüd ka Eesti Energia antud rahandusministri karmi käe alla. Aga mu küsimus on selline. Eesti riik planeerib järgmisel aastal ilmselt omafinantseeringute tagamiseks Eesti Energiat täiendavalt kapitaliseerida. Kas järsku ei peaks seda tegema mitte riigieelarvest investeringute rea pealt, vaid müüma mingisugused mõttetud asjad, näiteks põlevkiviprojekti Ameerikas, lihtsalt maha, et Eesti Energia ennast ise kapitaliseeriks? Suhteliselt kummaline oleks ikkagi elada olukorras, kus me teeme totraid investeringuid ei tea kuhu ja samal ajal eraldame riigieelarve investeringute rea peal raha, et tagada omafinantseeringuid Eesti Energia mitmesugustesse projektidesse.

Jürgen Ligi

Kõigepealt puudub mul usk või vähemalt veendumus, et see raha tegelikult Eesti Energiasse investeeritakse – see 100 miljonit eurot. On ju teada näide sellest aastast: lahke üldkoosolek surus sellise 200-miljonilise rea eelarvesse sisse, aga tegelik riigi investering oli null. Kõik sõltub ikkagi konkreetsetest investimisvajadustest.

Kas üks või teine projekt on mõttetu, selle üle võiks pidada natuke konkreetsema diskus-

siooni. Sellel USA investeringul on ju sügav mõte olemas. On väga võimsad põlevkivilademed, on meie pikaajaline praktika ja *know-how* põlevkivi väärimisel. Milline saab olema projekti saatus ja millal on võimalik või kõige kasulikum seda müüa, on ärianalüüsi küsimus. See teema võiks olla lahus jutust, kui palju me peame energiasse investeerima. USA-s kohapeal on kindlasti üks lahtine küsimus, kui edukalt lahendatakse õlitootmise suuremate katelde tehnoloogia küsimus, kas need hakkavad korralikult tööle. Sellestki oleneb tulevik. Ja tulevikus langetatakse ka need investeerimisotsused.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Hea minister! Eelnõu seletuskirjas nenditakse, et Põllumajandusministeeriumi majanduskuludest läheb 941 144 eurot lootusetute tagasinõuete tagasimaksmiseks Euroopa Komisjonile. Täna hommikustest uudistest teame, et ühe ministeeriumi asekancler vabastati töölt ja üks põhjus võib olla tegevusetus euroraha kasutamisel. Mul on küsimus: kui palju on tuleva aasta eelarves peale selle Põllumajandusministeeriumi rea peal oleva 941 000 euro raha, mille me peame Euroopa Komisjonile tagasi maksma?

Jürgen Ligi

Ei oska ma seda summat nimetada. Aga praktiline küsimus, millega ikka ja jälle tegelda tuleb, on vajadus raha tagasi maksta, kui keegi on Euroopa rahaga seotud projektides kulusid valesti kajastanud. Kui me õigel ajal jaole saame, siis ei pea Euroopa Liidu eelarvesse raha tagasi maksma. Need on asjad, millega tuleb regulaarselt tegelda. Asekancleri kohta ei oska midagi öelda. Mina ei saanud aru, miks ta tööle võeti. Vähemalt nüüd on ta siis sealt ära.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Austatud minister! Euroopa Liit lubab maksta üleminekutoetusi aastal 2014. Eesti riik seda võimalust ei kasuta, põhjuseks just nimelt

Rahandusministeeriumi vastuseis. Ma annan teile võimaluse veel kord selgitada, miks meie põllumees on endiselt ebavõrdses seisus. Jah, on teada, et see seis võrdsustub uue finantsperioodi lõpuks, aga vahepeal on meie põllumees ikkagi kehvast seisus. Miks?

Jürgen Ligi

Te mõtlete riigisiseseid toetusi ehk *top-up'e*? See on valdkond, kus Euroopa Liidu eelarve raamides on välja võideldud 50 miljonit lisaeurot maaelu fondi. Tegelikult see summa oli algselt väiksem. Põhiline põhjus, miks seda suurendati, oli just nimelt riigisisese toetuse vajadus üleminekuperioodil. Nii antigi 50 miljonit, mitte ettekirjutatud summa, mis oli tunduvalt väiksem. Seega on meil maaelu fondis nendeks toetusteks rohkem raha, kui me oleksime pidanud selleks otse küsima. Ma ei näegi siin erilist probleemi. Te pole küll esimene, kes selle teema tõstatab, aga kui eelarvevahetused läksid nii hästi, mis siis enam vaielda ja rusikatega vehelda. Euroopa Liit on end paksuks toetanud: kulud on üles aetud ja erakordselt raske on nendest lahti saada. Nemat liiguvad languse suunas, meie liigume jällegi tõusu suunas. Kannatust! Eesti põllumees saab ju kõigele vaatamata selles ebaõiglases keskkonnas väga hästi hakkama ning perspektiiv on hästi positiivne. Me ise liigume ja teised liiguvad, küll vastassuunas, aga sisuliselt tähendab see toetuste ühtlustumist.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Lugupeetud minister! Viimaste kohalike valimiste tulemusi analüüsides on taas hakatud enam rääkima sellest, kuidas on Eestis edenenud integratsioon ning milline on olnud riigi ja valitsuse roll selles. Sellepärast küsingi, kas uues eelarves on ette nähtud mingeid tegevusi, et edendada integratsiooni. Toon esile probleemi, et meil on erinev infoväli ja ka noortel on eesti keele oskus ikkagi endiselt puudulik. Mida meile kõneleb eelarve integratsiooni teemadel?

Jürgen Ligi

See vastus nõuaks eraldi ettevalmistust. Minu hinnangul on ponnistused olnud ikkagi

väga suured. Häda on selles, et kui hääle kogumiseks läheb, siis parteid tõmbavad teetule kergesti kriipsu peale. Kõik erakonnad on püüdnud venekeelseid inimesi integreerida ka erakonna tasemel, aga kui läheb valimisvõitluseks, siis toimub nii kergesti vastandamine, et oma erakonda ja reeglina ka teie erakonda ma siin nagu süüdlaseks ei peakski. Aga Tallinnas läks üks seltskond ühtepidi asja ajama, teine teistpidi ja eks nad imesid toetuse endale vastandamise teel ühes või teises suunas. Ega see hea tulemus ei ole, tuleb möönda. Aga kas üldse on lootust midagi muuta, ei tea. Kui sa ikkagi näed ekraanil väliselt intelligentset vene inimest, kes räägib justkui intelligentset mõistujuttu ja jõuab lõpuks sinnani, et nüüd pronksõdurit ei ole, aga kes sellest õnnelikum on, siis jah, ei tea. Mõlemad pooled võiks aru saada, et üks pool, eestikeelne seltskond on kindlasti õnnelikum, aga möönab, et teine pool ei ole. Aga ei maksa riigi kaela kogu seda asja ajada. Kulutatud on palju, hoidume selle kulu tühjalaskmisest! Mis ma muud oskan öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Viktor Vassiljev, teine küsimus!

Viktor Vassiljev

Härra minister! Tulevaks aastaks suurenevad sotsiaalkindlustusfondide reservid prognoosi kohaselt umbes 17%. Seda vajadust põhjendatakse keskmise palga kasvuga ja sellest tuleneva tõenäosusega, et majanduskriisi tingimustes tuleb väljamakseid suurendada. Millistele analüüsile tuginedes peab valitsus vajalikuks töötukassa reserve suurendada? Kas selle asemel ei võiks jätta selle raha töötavatele inimestele ja ettevõtjatele kätte? Seda on tükk aega nõudnud nii tööandjad kui ka töövõtjad. Kui see raha jääks inimestele, siis nad tunneksid lausa oma rahakotis seda, kuidas me hoogsal sammul astume Euroopa viie rikkaima riigi sekka. Ja üldse, kas teie prognooside kohaselt saabub uus majanduskriis enne või pärast seda, kui me oleme jõudnud Euroopa viie jõukaima riigi hulka?

Jürgen Ligi

Kõigepealt, ega protsendikümnendikud ei võimaldaks seda sammu kuigi palju hoogsalt astuda. Meie sammud lähevad küll tõe-

poolest selles suunas, aga ega sellest need erilist hoogu ei saaks. Analüüsidega on nii, et üks töötukassa on mõneti iseseisev, aga valitsus teeb lõppotsuse, kui suur optimaalne maksemäär on. Nagu öeldud, tegemist on hästi kõikva rahavajadusega ja vähemalt ühe korra oleme selle määra alandamisega juba näppu lõiganud. Üks põhjus reserve suurendada on meie ettevaatlikkus, meie soov rahavaru koguda, teine aga kasvanud vajadus tööturuteenuste järele. Neid võiks sotsiaalminister, kes on ju töötukassa nõukogu esimees – mina sinna ei kuulu –, täpsemini kirjeldada, selgitades ka asjaomaseid väljaminekuid. Ja üldse ei olekski midagi valesti, kui see määr ei alaneks, aga kogutav maks suunataks jõuliselt aktiivsete tööturumeetmete rakendamiseks ümber. Aga vaevalt me nii efektiivsed raha absorbeerivad oleksime. Ühel hetkel tuleb see maks ilmselt alla lasta. Eks me veel aruta seda valitsuses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Lugupeetud rahandusminister! Oma sissejuhatavas kõnes te peatusite ka võlakoormusel ja mainisite, et EFSF-il on tugev statistiline mõju Eesti võlakoormusele. Kuidas EFSF järgmistel aastatel meie võlakoormust mõjutab?

Jürgen Ligi

Tõenäoliselt saab seda Riigikogus veel rääkida. Praegu ütleksin, et see langus jõuab päralt siis, kui hakkavad tagasimaksed. Paar väikest väljamakset paarile riigile on veel EFSF-ist tegemata ja meie nominaalse SKT kasv on see, mis sellele protsendile mõjub. Üldiselt hakkab EFSF-i mõju tõepoolest hääbuma, täpset aastat peaks graafikust vaatama. Mul on üks aasta küll silme ees, aga ma võin eksida, kui peast vastama hakkan.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi, teine küsimus!

Lauri Laasi

Austatud minister! Praegu, kui paljudes omavalitsustes käib koalitsioonide moodustamine, on tihtipeale märksõnaks, et uus koalit-

sioon üritab asju muuta läbipaistvamaks, kui need on olnud seni kas või Tartus. Mina küsin riigieelarve läbipaistvuse kohta. Paraku tundub, et aasta-aastalt selle läbipaistvus väheneb. Kui aasta tagasi oli võimalik näha, kui palju raha eraldatakse omanike keskliidule, siis nüüd tuleb seda arvu otsida kuskilt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi dokumendiregistrist. Miks see on nii? Miks paljud olulised arvud muutuvad tavainimesele aina raskemini kättesaadavaks?

Jürgen Ligi

Vaevalt et see arv nii oluline on. Kolmanda sektori organisatsioon, mida valitsus toetab, on väga palju ja nende rahaeraldise suvalise valiku järgi suurte arvude vahele riputada on ebaloogiline. Seletuskirjast saate lisainformatsiooni. Aga me oleme liikunud sellise kajastamise poole, et võrdsed oleksid peegelduses võimalikult võrdsed, mitte nii, et püütakse endale siin Riigikogus rida eelarves välja võidelda. Vanasti nad rippusid seal tükk aega, kui mingi institutsioon või kolmanda sektori organisatsioon oli meelevaldselt pildi seest välja tõstetud.

Üldiselt aga on imelik, et läbipaistvuse teema alles 30. küsimuse kandis tõstatatakse. See on seni alati kõigi lemmik olnud. Aga kuidas saab kaust läbi paista? Kuidas saab eelarve olla põnev lugemine? See on tegelikult lootusetu üritus. Oleme püüdnud seda dokumenti ühtlasemaks teha ja eelkõige suure pildi anda, seletuskirjas siis natukene täpsema. Kui on huvi konkreetsemate summade vastu, siis see informatsioon on tõepoolest näiteks MKM-i kodulehel üleval. Iseenesest nii avatud riike, kui Eesti informatsiooni pakkudes on, väga palju pole, ei Euroopas ega kaugemal. Aga põnevusjutuks ei saa eelarve kunagi, ka ühelegi rahandusministrile mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Lugupeetud minister! Ma küsin optimismi kohta. Teie kinnitate optimistlikult, et järgmise aasta majanduskasv on 3,6%, aga teie erakon-nakaaslasest endine rahandusminister Aivar Sõerd selles nii kindel ei ole. Oma blogis ta on avaldanud mõtet, et see 3,6%-se majanduskas-

vu ootus tundub üsna julge, arvestades sellega, et Euroopa ja eriti meie põhjanaabrite majanduse taastumise mõju jõuab meieni viiteajaga. Tema pigem eeldab ligi 3%-st majanduskasvu. Kuidas te oma erakonnakaaslasega nii erineval arvamusel olete? Kas suudate Aivarile selgeks teha, et see 3,6% on ikka tõenäolisem prognoos?

Jürgen Ligi

Jutt käib 0,6% suurusest vahest ja see on siis nagu suur eriarvamus. Ma ei tea, miks Aivar seda kirjutab. Kuidas ta saab teha vahet, kas kasv tuleb 3,6% või 3,0%, kui tal puudub igasugune prognoosiparaat? Ta on kindlasti väga andekas inimene, aga ma lähtun nende hinnangutest, kellel on seadusele tuginev analüüsiparaat olemas. Kui ma hakkaks parteist küsima, kes mida arvab, siis oleksime juba ammu käpuli. Aivar on tubli mees – tõeline imetus! Ta teab täpselt, et 0,6% võrra on kasv üle pakutud. Aitäh talle!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Hea minister! Mina liberaalina olen väga sügavas mures Reformierakonna kahaneva valijaskonna pärast. Reformierakonda valivad reeglina ikkagi väikekapitalistid, majaomanikud ja muud sellised inimesed. Te rääkisite täna kütuseetaoliste vedelike aktsiisist. Kas see tähendab seda, et teil on tegelikult salaja, märkamatu riigieelarvesse sisse kirjutatud ka kodu kütmiseks põletatava katlakütuse aktsiis, millel ei ole põhimõtteliselt senise valitseva aktsiisilooikaga mingit sidet? Kui te seda teha tahate, siis mina kardan küll, et teie erakond ei püsi pikalt enam elavate kirjas, aga seda me ei tahaks, sest te olete väga hea rahandusminister. Kas vastab tõele, et kütteõli aktsiis võib meid tabada sama ootamatult, nagu meid tabas autodega seotud käibemaksu mittetagastamine?

Jürgen Ligi

Aitäh teile! Ma pean nüüd toibuma ja vastama ka midagi. Ei oska öelda, kust te leiate selle ähvardava aktsiisi ja kust on pärit teie loogika, et kütteõli puhul oleks aktsiisi nõudmine kuidagi vastuoluline. Maksab ikkagi seesama kliima huvide arvestamise ja taastuva

energia kasutamise loogika. Iseasi, et me ei tahaks tekitada koduomanikele lisakulusid. Ideaalvariant oleks muidugi, et me suudaksime pakkuda koduomanikele investeerimistoetust, et nad vabaneksid sellest kulukast kütteviisist ökonoomsema kasuks. Sellega me pole toime tulnud ja me ei ole kuidagi püüdnud seda kütteviisi lisamaksudega välja tõrjuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva, teine küsimus!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Küsin mittetulundusühingute toetuste kohta, mis tõesti on eelarves. Nagu te ütlesite, mõned on vastava rea peal, mõned ei ole. Vaatan, et Siseministeeriumi haldusalas on väga mõistlike asju, näiteks eraldatakse raha Eesti Naabri-valvele. Minu küsimus on seotud Eesti Priitahtliku Päästeliiduga. Me teame, kui tähtis on vabatahtliku pääste arendamine ja kui tähtis osa on sellel katusorganisatsioonil, et vabatahtlike päästeorganisatsioone juurde tuleks ja nad edasi areneksid. Juba mitu aastat ei ole valitsusest tulnud eelarves sellele katusorganisatsioonile, priitahtlikule päästeliidule raha ette nähtud. See raha on siin Riigikogus menetlemise käigus eelarvesse sisse pandud ja ministeeriumist öeldaksegi, et küll see pannakse jälle Riigikogus sisse. Minu küsimus ongi, kui kaua peab Riigikogu seda raha eelarvesse panema, miks see ei võiks olla juba valitsusest tulnud eelarves ette nähtud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Miks see organisatsioon peaks olema Riigikogu nii suure tähelepanu all, ma ei tea. Küllap siseminister oskab öelda, miks Riigikogu on valinud välja just selle organisatsiooni. Väga tihti on põhjuseks lihtsalt suur valijaskond, kes on sellest huvitatud, või siis populaarne tiitel, aga ma tean sellest asjast vähe. Siseminister teab päästeteenistuse vabatahtlikumaks muutmisest rohkem ja mõni aeg tagasi julges ta sellest ka rääkida. Praegu ei ole ma rohkem kuulnud, mis plaanid tal täpselt on.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea minister! Teie koalitsioonipartner eesotsas regionaalministriena veab haldusreformi teemat ja on paika pannud ajakava, mille järgi ühteist toimub juba järgmisel aastal. Kas valitsuse eelarvekavas on seda regionaalministri pakutud haldusreformi ajakava arvestatud ja kui jah, siis kuidas see kajastub eelarves?

Jürgen Ligi

Tõenäoliselt on kõigil ministritel sahtlis mingisugused ajakavad ja teemad, aga valitsuse omaks muutuvad need sel hetkel, kui need on valitsuses läbi arutatud ja kinnitatud. Praegu sellist asja tehtud ei ole, oleme selle kohta vaid lehest lugenud. Ma ei oska seda kommenteerida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Lugupeetud minister! Ma sain aru, et integratsiooni investeerimist te peate suhteliselt mõttetuks. Aga kas te peate mõttetuks ka investeerimist lastega peredesse? Kui vaadata seda riigieelarvet, mis meid järgmisel aastal ees ootab, siis häid sõnumeid seal lastega peredele ei ole, nagu tões infotunnis ka peaminister, kui ma tema käest küsisin. Kümme aastat samal tasemel olnud lapsetoetus ei suurene, huviringitoetust ei tule, gümnaasiumilapsed riigilt toidutoetust ei saa jne. Küsimus on väga lihtne: kas te peate oluliseks investeerida lastega peredesse või ei pea?

Jürgen Ligi

Aitäh! Eks ma pean minema sööklasse, investeerima endasse ja siis järele mõtlema. Üldiselt ma jälestan sellist kõnepruuki, et me investeerime siis, kui me loobime inimestele sularaha. Ma tõesti jälestan seda! Inimene ei ole taristu. Inimene on ühiskonna osa, pered majandusüksused, kes laste pealt hoiavad kokku kõige viimases järjekorras. Nii et ma ei tea, mis loogika järgi on sõnad "kas me investeerime peredesse" ritta pandud. Tõesti, läheme sööklasse, investeerime endasse, siis ma saan ehk aru, millest te räägite. Sööme kõhu täis – kas see on investeerimine?

Lastega pered vajavad eelkõige võimalust väikelaps kaelakandvaks kasvatada, loomulikult algusest peale saada tervishoiuteenust, siis lapsehoidu, haridust ja kõike muud. Oma kõnes pühendasin terve pika lõigu laste heaks tehtavatele kuludele, rõhutades siiski, et laps ei ole iseseisev majandusüksus, kellel me peame taskud raha täis toppima või keda tuleb kuidagi taristuna käsitleda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Härra minister! Eestis on terav probleem – sooline palgalõhe, mis teadagi on Euroopa Liidu sügavaim. Seda templit me kanname päris suure häbiga. Kas on tehtud analüüs, kui võrd järgmise aasta eelarve vähendab seda minu silmis traagilist, kui mitte öelda küünilist palgalõhet meie ühiskonnas?

Jürgen Ligi

Vabandust, millist traagilist ja millist küünilist palgalõhet? Riigieelarves? Väidan, et riigieelarves ei ole palgalõhet. Palgalõhe võib tekkida mõne asutuse juhi vea tõttu, aga nagu ma korra juba vastasin, ei ole analüüsid üldiselt kinnitanud, et naisi diskrimineeritakse. Palgalõhe definitsioon on üldse muutunud järjest hägusamaks. Mida rohkem selle peale mõelda, seda rohkem paistab, et ameti- ja karjäärivalikuid ei ole suudetud täpsemalt määratleda ning lihtsalt eeldatakse, justkui oleksid valikud ühesugused. Aga nad ei ole. Ma mõõnan, et igal tasandil, nii erasektoris kui ka riigisektoris on risk valede hoiakute näol olemas, aga ministriumides jälgitakse kindlasti kiivalt, et see ei suureneks.

Kui ma mõtlen, kus palgatõus on viimasel ajal olnud kiirem, siis need on olnud pigem valdkonnad, kus naiste osakaal on suurem. Üks valdkond, mis on eeliskoheldud, on haridus, teine on kultuuri- ja kolmas on sotsiaalvaldkond. Kõigis nendes kolmes pole seda tehtud mitte sellepärast, et seal mehi ja naisi ebavõrdselt koheldakse. Seal lihtsalt on ebavõrdselt palju naisi ja kõik nad saavad suurema palgatõusu. See ei ole küll otseselt eelarves sees, aga ka tervishoius on palgatõus keskmisest kiirem.

Ma ei tea, mida keegi mõtleb palgalõhe all, siin tuleb alati mõelda. Ma olen näinud neid kirjatükke küll, kus te süüdistate, et valitsusel on täiesti ükskõik, ja ütlete veel hullemini. No ei ole ükskõik, see on meie praktiline töö, aga me ei käi sellepärast veel kogu aeg niisuguse lipuga ringi. Praktiline töö on see, et me ei lase palgalõhel tekkida. Kui me näeme, et mõnes valdkonnas, praegusel juhul tõepoolest eelkõige naistega mehitatud valdkondades – kui nii tohib öelda, palun vabandust –, on palgad madalamad, siis oleme palka tõstnud, aga mitte sellepärast, et tegu on naistega, vaid sellepärast, et tegu on väga tänuväärse tööga, mille eest on makstud närust palka.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud rahandusminister! Infotunnis ma küsisin teilt, kas pensionitõus 5,8% on arvestuslikult see summa, kui palju saaks pensioni tõsta, või on see lihtsalt summa, kui palju tõstetakse. Te vastasite, et see on täpselt arvestuslik summa. Võib-olla te olete tänaseks meelt muutnud, aga ma küsin jätkuvalt, kas neid arvestusi saaks võrrelda, sellepärast et arvestuslikult tuleb see tõus üle 6%.

Jürgen Ligi

Aitäh! No kellel mis arvestused on. Me oleme lähtunud seadusest ja jätnud eelarve võimalused isegi teisejärguliseks. Pensionide eelarve on ju sadades miljonites defitsiidis, võrreldes sotsiaalmaksu laekumisega, lisaks tuleb kompenseerida teise samba külmutamist. See tõus on seadusega määratud piirides. Täpsema kontseptsiooni saab teile anda Eiki Nestor, kes on tulnud spetsiaalselt selleks saali.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Ma ei ole saanud kogu aeg saalis viibida. Kui te olete sellel teemal juba rääkinud, siis palun viidake ja ma saan stenogrammist lugeda, aga praegu ma siiski küsin. Minu jaoks kõige kummalisem kuluartikkel selles eelarves on Vabariigi Presi-

dendi Kantsleile 316 000 euro eraldamine, et presidendilossile tara ümber ehitada. Ma olen teid alati austanud kui väga ratsionaalset ja pragmaatilist inimest ja ministrit. Kas te võite selgitada, kuidas nad suutsid teid selle kulutuse mõttekuses veenda? Eelmised presidendid on saanud ilma tarata elada, aga Ilves tuleks nüüd nagu ära tarastada.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega mind ei suudetudki veenda. Mind ei suutnud veenda ka Riigikogu, et siia on vaja mingit tara pommide vastu ja parkimine tuleb kusagile linna hajutada. Mind ei suutnud selles veenda ka Ene Ergma, asepresident. Aga need on jälle mingisugused järjekordsed turvanõuded, mis pannakse ühiskonnale, kes ei jaksa neid kanda, vägisi peale, ja ühel hetkel siis anname alla. Nii ta on. Niisamuti me anname aeg-ajalt alla näiteks mingi tee-ehituskava puhul ja rahastame mõnd hiigelprojekti jne. Õnneks see ei ole suur kulu ja õnneks meil on hea president, kes vajab nii privaatsust kui ka kaitset. Las see tara olla siis seal, kui politsei niimoodi ütleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaan Õunapuu, teine küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab rahvaraamatukogusid. Seletuskirjast võib lugeda, et 2012. aastal oli Eestis 553 avalikku raamatukogu ning 378 000 ja natukene peale lugejat. Raamatuid osteti üle 320 000 ühiku, mida paraku oli küll ligi 30% vähem kui 2007. aastal, aga 2014. aasta eelarvesse olete planeerinud ainult 180 000 teaviku ostmise. Raamatu keskmiseks hinnaks on arvestatud veidi üle 10 euro. Mis on praeguse valitsuse poliitika? Kas suretame inimesed rahvaraamatukogudest välja ja see ei olegi oluline? Et Cartlandi nad ei loe ja loevad siis võib-olla midagi targemat. Kuidas te põhjendate seda kärbet inimestele?

Jürgen Ligi

Aitäh! Õnneks ei peagi rahandusminister kõike põhjendama. Raamatute arv ei jõua kunagi valitsuse lauale. Kõige targem vastus, mis ma suudan anda selle kohta, miks teavikute arv on väiksem, on see, et ju need raamatud on siis

paksemad kui eelmised. Aga võib-olla see ka ei ole nii. Iseenesest võib ju alati polemiseerida, kui õigus on nendel kirjandustegelastel, kes ütlevad, et enamik väljaantavast kirjandusest on tegelikult pahn ja tuleks vastavalt märgistada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Aivar Sõerd, palun!

Aivar Sõerd

Austatud minister! Kuna ma kuulsin, et minu nime siin enne mainiti, siis tahan kõigepealt avaldada head meelt, et austatud opositsioon mu blogi loeb. Seal oli aga tegemist minu ennustusega enne seda, kui tuli järgmise aasta majanduskasvu prognoos. Kui ma eksisin 0,6 protsendipunkti võrra, siis ilma prognoosivõimekuseta oli mu ennustus päris täpne. Aga see selleks.

Mul on küsimus ministrile. Kohalike valimiste järel sõlmitakse hoogsalt koalitsioonileppeid ja nii palju, kui ma olen neid jälginud, planeeritakse omavalitsustele järgmiseks aastaks üsna julgelt uusi kulusid. Kas Rahandusministeeriumi tubli ja võimekas prognoosija analüüsimeeskond ka neid arenguid jälgib ning kas need kulud kujutavad mingit riski järgmise aasta riigieelarve positsioonile?

Jürgen Ligi

Aitäh! Millistest kuludest on jutt? Ma olin võib-olla sissejuhatuse mõju all, ehmatasin ära, et on võimalik, et te eksisite 0,6 protsendipunktiga. Pigem ikkagi meie eksisime, teie olete nii võimekas. Mis see kulturisk täpselt oli? Ehk annaksite vihje?

Aseesimees Laine Randjärv

Me räägime sellest järgmise küsimuse ajal. Esitame teise küsimuse ja lähme praegu edasi.

Jürgen Ligi

Ma katsun üldjoontes siiski ära vastata. See etteheide oli etteaimatav, sest mõni päev tagasi kasutas umbes samasuguseid sõnu üks kommertspank, prognoosi tegija. Nad on tegelikult prognoosinud täpselt samasuguse numbri nagu meie, aga valitsuse puhul räägitakse optimistlikust prognoosist. Prognoos on sõltumatu, valitsus ei näita näpuga, et tehke ümber, sest sel juhul on neil risk ümber teha – mis on Euroopa

kokkulepete põhjal ja tulevikus seaduse järgi ka ebaseaduslik – ikkagi kulude suurendamise poole. Aga meil on erinevad prognoosiandmed. Küllap teiegi kasutate oma blogis kehvamate prognooside numbreid, mis kõik olid tol ajal, kui meie ei olnud veel oma prognoosi avaldanud, pigem seal 4% kandis.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Vägisi tahaks selle debati peale küsida, kas minister soovitaks mul Aivar Sõerdi blogi lugeda või mitte, aga ma jätan selle küsimuse esitamata. Mul on tõsine küsimus.

Jürgen Ligi

Palun järgmine küsimus!

Aseesimees Laine Randjärv

Mina juhatan siiski istungit.

Eiki Nestor

Nagu teada, on muudatusettepanekute tegemisel mõistlik nõue, et peavad olema esitatud katteallikad. Millised on rahandusministri soovitusel Riigikogu liikmetele, kui me esitatud riigieelarve seest püüaksime kuludele katteallikaid leida? Kust me võiksime neid otsida, kartmata, et minister ütleb rahanduskomisjonis, et muidu väga hea ettepanek, aga katteallikas ei sobi? Mis on need kohad, kust me võiksime katteallikaid leida?

Jürgen Ligi

Aitäh! Nii ei sobi öelda, sest me oleme pidanud kõiki sissekirjutatud kulusid hädavajalikuks ja seda päris siiralt. Need on olnud ikka väga rasked vaidlused ja iga sendi liigutamine häirib eelnõu koostajaid tugevasti. Me oleme teinud kaheldamatult tugevamat tööd, kui üks seadusandlik kogu tegelikult jaksab teha sellise lühikese aja jooksul, arvestades oma aparati. Kui tahate tingimata raha ümber tõsta, siis räägime kuluaarides. Eelmine kord te loobusite sellest. See, millest valitsus kergema südamega loobub, on alati mingisugune killuke valitsuse reservist, kuigi praegu on reserv taas väiksem, kui ta oli eelmisel korral. Aga igasugune julge ümbertõstmine oma ettekujutuse järgi muidugi kipub rahanduskomisjonis

eelnõu autoritelt sellist vastust saama. Eelnõu autorid on alati oma tööd teinud parimate teadmiste ja oskuste piires ning nad ei pruugi teiega nõus olla.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea minister! Vastates Sven Mikseri küsimusele, mis puudutas õpetajate palkasid, vihjasite, et paslikum küsimuse adressaat oleks haridusminister. Osaliselt ma nõustun sellega. Aga mul on küsimus teile kui valitsusliikmele: kas olukord, kus õpetajate palgaraha kasv on väiksem kui keskmise palga prognoositav kasv Eestis, tähendab seda, et rahas mõõdetuna õpetaja positsioon ei parane, nagu on deklareeritud, vaid pigem halveneb? Kas see on tööõnnetus või oli sellest juttu ka valitsuse istungitel, kui eelarvet arutati?

Jürgen Ligi

Te räägite ühest seletuskirja reast. Ma ei pea tähtsaks üritada praegu teiega nõus olla. Ma tean, et peale kõigile haldusaladele antud 5,1% lisaraha said haridus-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkond veel 1,5% juurde. Ka tervishoid sai viimase palgakokkuleppe järgi selles osas, mis puudutab riigieelarvest rahastamist, eraldi raha juurde. Nii et õpetajate palga kasvu potentsiaal on kindlasti suurem, mitte väiksem kui 5,1%. Peale selle tuleb alati meeles pidada, et me kulutame haridusele proportsionaalselt väga palju, ning haridusministri tahe ja kohus on teha seal struktuurilisi muudatusi selle nimel, et raha läheks pigem ajudesse kui betooni. Midagi ei ole parata, muud moodi hariduse kvaliteeti ei paranda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik, teine küsimus!

Jaak Allik

Lugupeetud härra minister! Ma sain impulsi oma küsimuseks Eiki Nestori küsimusest katteallikate kohta. Kui mina töötasin ministrina Tiit Vähi valitsuses ja teie olite vist Riigikogu liige, ütles peaminister Vähi teie kaugele eelkäijale Mart Opmannile alati enne eelarve parlamenti viimist, et jätame sinna üks 1,5–2% varuks, las parlament jagab ise ka midagi, siis

jätavad nad põhieelarve rahule. Kas te praegu olete tõesti koostanud eelarve ilma sellele mõtlemata, ilma selle 1,5–2%-ta?

Jürgen Ligi

Jah, ilma selleta, päris ausalt. Mitte ilmaasjata ei nimetanud ma seda eelarvet mõnes mõttes kõigi aegade parimaks. Kõige parem on sealjuures see, et iga sent on meetmetega kaetud, me ei bluffinud. Me ei müünud hobuseid, selleks et tõsta pensioni jne, ei müünud TOP-i, nagu tehti 1990. aastatel. Ei olnud sellist viimase hetke kompromissi, oli viimase hetke väga tugev tüli valitsuses. Seda, et kui mina olin Riigikogu liige, siis teie olite minister, ma kinnitan – nii see oli.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt, teine küsimus!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma näen, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile ette nähtud ülekannete hulgas on 4,7 miljonit eurot AS-ile Tallinna Lennujaam. Selgituses on öeldud, et see puudutab liinitoetusprogrammi, mille eesmärk on suurendada sihtkohtade arvu, vähendades uutel liinidel lennujaamatasusid. Kas selle taga võib olla nn varjatud riigiabi Estonian Airile või puudutab see lennujaamatasude vähendamine kõiki operaatoreid, kes Tallinna ja muu maailma vahel lendavad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seda numbrit ma ei ole vaadanud. See tundub väga sarnanevat turvameetmete rahastamisega, mis peaks olema riigiabi reeglitega kooskõlas. Eesmärk on tõepoolest liinide arvu suurendada ja kindlasti ei tohi siin olla mingit diskrimineerimist Estonian Airi kasuks. Teist oli väga terane see üles otsida, aga riigiabi reeglitega Rahandusministerium ikkagi ei luba riskida. See on meie valdkond ja niipea, kui tekib mingi vaidlus kas või näiteks MKM-iga, jääb see alati hästi meelde.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kõigepealt eelmise küsimuse jätkuks või kommentaariks: Estonian Airi teemat seal kindlasti ei ole. See raha on mõeldud kõikidele uutele liinidele, õigemini, raha on eraldatud selle eesmärgiga. Mu küsimus puudutab hoopis kohalikke omavalitsusi ja nende rahastamist. Kuigi omavalitsustele peale maamaksu kompenseerimist mineva tulumaksu protsent ei ole tõusnud, saavad omavalitsused tulenevalt sellest, et tulumaksu laekumine kui selline suureneb, rohkem raha. Samas on tasandusfondi maht kärpejärgse ajaga võrreldes väga minimaalne. Tasandusfondi eesmärk on enne kõike aga just tasandada regionaalset ebavõrdsust. Kas tasandusfondi üle on Rahandusministeeriumis mingisuguseid arutelusid olnud ja kas selles osas võib mingeid arenguid ette näha?

Jürgen Ligi

Sellest on vähe, kui Rahandusministeeriumis on olnud arutelu, kuigi kevadel sai defineeritud kolm asja, millest üks, ma tunnistan, oli minu enda jaoks väljaspool igasugust stressi. Üks eesmärk oli tõepoolest tasandusfondi suurendada. Aga ikka ja jälle surub peale see minu jaoks täiesti ebaadekvaatne väide, et tuleb taastada mingisugune tulumaksuprotsent ja tulubaas. Tulubaasi hävitavad tegelikult rikkamad omavalitsused oma rahapakiga, meelitades maksumaksjaid kokku, seda ei ole valitsus hävitanud. Valitsus või Riigikogu on tõstnud seda protsenti ja järgmisel aastal pole see mitte 11,58%, vaid ma usun, et see on 11,61%. Kunagi oli see 11,2% – kas see oli madalaim tase, ma ei ole kindel. Nii et üldiselt oleks tore, kui lõpeks see tulumaksuprotsendist rääkimine, mis tähendab rääkimist kõige rikkamatest, ja rohkem mõeldaks tasandusfondile. Praegu see ei ole õnnestunud. Üks põhjus on, jah, erimeelsus, teine on võib-olla ka unistus saavutada kuidagi iseeneslikku haldusreformi sedapidi, et me ei hoiä nõrku. Aga üks asjaosalised võivad siin ise vaielda.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Küsimus tuleb finantseerimiste-

hingute kohta. Eelarve seletuskirjas on nimelt kirjas finantskohustuste suurenemine 48 miljonit eurot, aga selgitust selle kohta on väga vähe. Milliste laenudega on tegemist, milleks ja miks? Palun selgitage!

Jürgen Ligi

Aitäh! 48 miljonit eurot. Ega mul siin peale EFSF-i paari viimase makse ja Euroopa Investeeringufondi laenujäägi rohkem oletusi ei ole. Ma arvan, et mõlemad peaksid kuskil kajastatud olema. Kas te räägite keskvalitsusest või räägite üldiselt? Üldiselt käib laenu-tegevus sihtasutustes, omavalitsustes, ju tuleb see number siis üles otsida, et see lahti defineerida. Ah jaa, tegelikult on võimalus, et selles suurusjärgus võtab laenu ka keskvalitsus, juhul kui see on kassaliselt vajalik. See võimalus on, aga limiidi määrab tavapäraselt Riigikogu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rein Randver, teine küsimus!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Teatavasti algab järgmisel aastal Euroopa Liidu uus eelarveperiood ja sellest ka meie riigi prioriteedid. Kas valitsuses on arutatud sellist sõnumit, et teatavasti on elanike vajadusi rahuldavad ja ettevõtlust toetavad kestlikud ühendused ja liikumisvõimalused üks meie prioriteete? Kindlasti rääkisite siin saalis eelarve menetluse ajal suurtest liikumisvõimaluste projektidest. Aga kas on ka midagi regionaalset? Kas midagi on muutumas nende piirkondade jaoks, kes on Eesti keskmisest maas, on see siis lairibaühendus, maanteeühendused või midagi muud taolist, et kõigil eestimaalastel oleksid võrdsed võimalused?

Jürgen Ligi

On arutatud küll. Kogu see meetmete räägastik on läbi arutatud ja need sõnad ma tunnen ära, kuigi need asjad on alati hästi tüütult keeruliselt sõnastatud, millele ka Riigikogu on tähelepanu juhtinud. Näiteks lairibaühendus – kõik need investeeringud on olemas. Kui te tahate Euroopa Liidu eelarve kulutusi detailsemalt teada saada, siis sellega läheb natuke aega. Kas me saavutame kunagi võrdsuse? Ma loodan, et võrdsust sellisel moel nagu tuuma-

pomm ja kommunism ei tule kunagi, et maal säilivad omad ja linnas omad eelised.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud rahandusminister! Võtsin õppust teie vastusest eelmisele küsimusele. Kõigepealt küsisin Eiki Nestori käest ja tema soovitas siiski teie käest küsida, kuna ta ei osanud vastata. Küsimus ei ole pensionikoefitsiendi kohta, vaid Sotsiaalministeeriumi eelarve rea "Ravikindlustuseta isikute vältimatu abi ja vältimatu ravi" kohta. Oleks see mingi 100 000 või mõnisada tuhat eurot, siis ma ei küsiks. Aga vähenemine on 7 441 000 eurot. Kuhu see tegelikult läheb? Juba praegu jääb ravikindlustuseta isikute vältimatuks raviks raha väheks. 2013. aastal on see summa 7,44 miljonit eurot ja nüüd on seal null. Kes sellega tegelema hakkab, kes seda maksuma hakkab ja millise rea peale see raha liigub?

Jürgen Ligi

See on üpris tehniline küsimus. Ega seal põhimõttelist poliitika muutumist ei saa olla, seda ma ei usu. Tuleb küsida üle sotsiaalministri käest. Ma arvan, et ta oskab sellele küsimusele üsna sisuliselt kiiresti vastata. Katsum teema talletada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Teine küsimus on, et kuidas riigikassa järgmisel aastal hakkama saab.

Jürgen Ligi

Aitäh! See on jällegi selles mõttes tehniline küsimus, et Rahandusministeerium peab selle lahendama. Ta peab hakkama saama. Kui vaja, kasutab laenulemiiti, mille Riigikogu kehtestab, kui vaja, hoiab kokku, aga eelarve tuleb täita, nii nagu see ette määratakse. See ei ole midagi, mis suurt rahutust tekitab, meil on nii professionaalsed varahoidjad. Kui te tahate veel midagi täpsemalt teada, eks siis rahanduskomisjonis saab seda täpsustada. Ei saa välistada, et likviidsed reservid vähenevad aasta

lõpuks selle piirini, kus laenulemiiti tuleb kasutada, minimaalses mahus küll, aga igaks juhaks pigem olla reservide puhul ettevaatlik. Riigikassa peab hakkama saama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Hea rahandusminister! Te olete täna juba selgitanud õpetajate palgatõusu numbrit kahe erineva nurga alt. Võib-olla aitate laiemat kuulajaskonda ja ka mind isiklikult uuesti järje peale. Võtame selle eraldatud 5,1%. Te ütlesite, et sutsukene sai haridusministeerium juurde, teie mäletamisi peaks summa olema umbes poolteist protsenti suurem. Kui teie mälu on täpne, siis teeb see ikkagi kokku ainult 6,6%. Kuidas saadakse kätte see ülejäänud 12% või 13%, mida pole mitte ainult haridusminister, vaid ka juba peaminister välja lubanud? Mõtlen seda 800 eurot palga alammäärana. Vahe on 12–13%. Meil jääb igatepidi ikka 5–6% puudu.

Jürgen Ligi

Ma püüdsin meelega segaselt vastata, aga kui te selle 6,6% välja hõikasite, siis jah, te tabasite märki. Ülejäänud peavad andma struktuurimuudatused. Nagu ma olen öelnud ja nagu teiegi olete öelnud, on 800 euro puhul tegemist miinimumalgaga. See ei peagi olema keskmine palgatõus. Ma ei usu, et kuskil valdkonnas saab olla palgatõus 12% keskmisena. Meditsiinis see äsja oli ja ma arvan, et tuleval aastal on seegi vist lootusetult suur number. Kui alampalk tõuseb 12%, siis on ilmselt tegu teadliku valikuga eelistada seda palgaosa, aga keskminegi saab seal tõusma ikkagi rohkem kui üldine keskmine palk riigis või ka erasektoris. See on minu arusaam haridusministri poliitikast.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Austatud rahandusminister! Te ütlesite oma kõnes, et valitsus hoiab edaspidigi võlakoorma pisikese, et me oleme üks väikseima võlakoorusega riike. Kas te olete ka selle eelarve menetlemise käigus arutanud omavalitsuste

laenu võtmise võimalusi? Pean silmas toda 60% piiri, mille tühistamine on lükatud edasi 2015. aastani. Kas te olete arutanud, et omavalitsuste laenu võtmise võimalusi võiks suurendada juba enne 2015. aastat? Või ei ole see järgmise aasta eelarve koostamisel jutuks olnud?

Jürgen Ligi

Minu pettumuseks ei ole küll. Ma ei näe põhimõttelist õigustust, et me sellest räägime. Kui riik hoiab oma laenutaset alla 10% ja omavalitsuste kaitsjad räägivad 100%-st või rohkemast, siis ma ei näe sellele õigustust. Mulle on palju sümpaatsem tõsiasi, mida ma eile kuulsin: Viimsi vald kui rekordlaenaja oli viinud oma laenukoormuse kahtlemata ka meie survele, aga siiski tõhusa töö tulemusena alla 100% ja liigub üldise eesmärgi poole. Ei oleks mingit põhjendust sellele, et omavalitsused laenaksid üksteise võidu ja meelitaksid üksteiselt maksumaksjaid üle. Riigieelarve baasseadus, mida me järgmisel nädalal loodetavasti saame teile esitleda, lähtub samast põhimõttest, et 60% on üldine piir. Võimekamatel on lubatud ka 100%, aga mitte enne seda kokkulepitud aastat. Rahandust kujundatakse üldist tasakaalu silmas pidades ja kui mõned omavalitsejad ajavad teistsugust rahanduspoliitikat, milleks neil teatud autonoomia ju on, siis tuleb ülejäänutel koomale võtta ja see ei ole õiglane. Rääkimata sellest, et ka enda eeliseisundisse seadmine ei ole õige. Me ei arva, et omavalitsused peaksid sel moel konkureerima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps, teine küsimus!

Mailis Reps

Hea minister! Te selgitasite nii Sven Mikserile kui mulle, et selle ülejäänud palgatõusu tagamiseks tuleb teha struktuurseid muudatusi. Kuidas te rahandusministrina suhtute sellisesse eelarve menetlusse, kus ühe selgelt antud üsna suure lubaduse täitmine, mis valijagruppidele laiemalt kindlasti rõõmu tekitab – mõtlen õpetajate palga alammäära tõstmist 800 euronit –, sõltub teise ja kolmanda lugemise vahel kiirkorras muudetavast põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest? Selleks on ju vaja põhikooli- ja

gümnaasiumiseaduse rahastamise osa ja põhimõtteliselt kogu rahastamismudelit muuta.

Jürgen Ligi

Ma ei ole kindel, et see on vajalik. See tuleks üle kontrollida. Seni on meil haridusministriga olnud vaidlus selle üle, kas too rahastamismudel määrusena peab olema riigieelarve baasseaduse teema. Oleme saavutanud üksmeele, et ei pea olema. See on tõepoolest PGS-i teema. Raske on kinnitada, et too määrus segab praegu eelarve menetlust, aga eks tuleb kontrollida. Äkki ma eksin.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Austatud rahandusminister! Te ütlesite oma kõnes, et omavalitsuste teede rahastamiseks tahetakse järgmine aasta eraldada 10% kütuseaktsiisist, mis kindlasti on positiivne suundumus. Teatavasti Omavalitsusliitude Koostöökogu ja valitsuse läbirääkimistel on omavalitsused aastaid soovinud, et taastataks üksikisiku tulumaksu kunagine protsent. See soov on ka tänases diskussioonis mitu korda jutuks olnud. Paraku pole seda siiani uuesti kokku lepitud. Mis te arvate, kui mitme aasta pärast ja kas üldse võiks see ettepanek, mille omavalitsused suure tõenäosusega igal aastal lauale tõstavad, valitsuse positiivse suhtumise leida? Kas on lootust, et olukord enne kärbet, mis 2009. aasta alguses teise lisaelarvega tehti, taastatakse?

Jürgen Ligi

Olen täna siin juba vastanud, puudutades nii üht, teist kui ka kolmandat elementi selles küsimuses. Teede raha hakkab olema 10% kütuseaktsiisist juba teist aastat. Mis puutub tulumaksuprotsenti, siis see on suurte, õieti rikaste omavalitsuste huvi. Mina ütlen, et see on destruktiivne soov. See, mida omavalitsusliidud tahavad – ma ei tea, kuidas nad on seal nii suure häälteenamuse saavutanud. Mis põhimõttel nad töötavad? Miks tullakse kogu aeg välja just selle protsendiga? Miks ei tulda välja näiteks 2004. või 2005. aasta protsendiga, seda ma võin aimata – tol ajal oli see protsent palju madalam kui praegu. Aga et kõnealune tulumaksuprotsent peaks pidurdamatult kasvama

ja kõik teised peaksid selle tõttu koomale võtma – see ei ole aus jutt. Ei ole aus ka põhjusel, et need oleks suures osas Harjumaa, eriti Tallinna kandi vallad, kes selle raha endale saaksid. Minu valijaskonnale ja omavalitsusele, kus ma ise elan, oleks see iseenesest kasulik. Omakasupüüdlik olles ma räägiks ka sellest protsendist, aga ma räägin hoopis tasandusfondist. Just see peaks esimeses järjekorras kosuma hakkama, aga me ei ole jõudnud selles osas üksmeelele. 11,61 on järgmine aasta kõnealune tulumaksuprotsent, sel aastal on see 11,58 ning ühtegi protsendisajandikku lisaks ma ei pea piisavalt põhjendatuks, sest regionaalselt on see kontraproduktiivne meede. Kahjuks see suurendab omavalitsuste ebavõrdsust.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud rahandusminister, rohkem küsimusi teile ei ole. Väga suur tänu vastamise ja vastupidamise eest! Kutsun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri.

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu esimese lugemise ettevalmistamisest rahanduskomisjonis. 7. oktoobril andsime seaduseelnõu 490 arutamisele avalöögi, kui rahandusminister Jürgen Ligi tutvustas eelnõu algatajana eelarvepoliitikaga vastavuses olevaid riigieelarve eesmärke ja prioriteete ning ühtlasi 2014. aasta tulude ja kulude kujunemist riigieelarve kontekstis. Nagu varasematel aastatel on tavaks saanud, kuulaskomisjon ka sel aastal enne esimest lugemist Riigikogus oma istungitel ära valdkonnaministrid, et saada detailsem ülevaade kõikide valitsemisalade eelarvetest, neis tehtud muudatustest, nende prioriteetidest ning probleemidest. Annan teile nüüd ülevaate toimunud kohtumistest.

8. oktoobril osalesid komisjoni istungil keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ning majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts, 14. oktoobril osales justiitsminister Hanno Pevkur, 17. oktoobril olid kohal kaitseminister Urmas Reinsalu ning haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo, 21. oktoobril sotsiaalminister Taavi Rõivas ja kultuurimi-

nister Rein Lang ning 22. oktoobril siseminister Ken-Marti Vaher ja regionaalminister Siim Valmar Kiisler. Sügisistungjärgu alguses esitasid ka Rahandusministeeriumi esindajad komisjoni istungil ülevaate majanduse olukorrast ja suvisest fiskaalprognoosist ning info riigi reservide ja rahavoogude kohta hetkeseisu andmetel. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahel on komisjonil kavas kohtuda välisminister Urmas Paeti ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seederiga ning eraldi soovime kohtuda Eesti Panga esindajatega.

Nüüd räägin mõnest olulisest küsimusest ja teemast, mida komisjonis käsitleti. Etteruttavalt ütlen, et peaaegu kõik komisjonis käsitletud teemad on ka siin saalis täna suuremal või vähemal määral kajastamist leidnud. Aga ma räägin neist siiski veel kord.

Komisjon alustas oma tööd tulubaasi käsitlemisega. Meile anti esmane ülevaade käibemaksu- ja tulumaksuseaduse, aga ka alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse kavandatud muudatustest, mis toovad eelarvesse lisatulusid ning tõkestavad maksupettusi. Nende seaduseelnõude põhjalikum arutelu toimub paralleelselt riigieelarve menetlusega.

Ma annan ka ülevaate ministritelt saadud tagasisidest eelarve kohta ja nende vastustest komisjonis. Rahandusminister mainis komisjonis, et eelarve on tasakaalu lähedal ja meie majanduskeskkond püsib soodsana. Valitsussektori struktuurselt tasandatud eelarvepositsioon on järgmisel aastal 0,7%-ga SKT-st ülejäägis. Nominiaalselt on eelarve küll 0,4%-ga praegu veel puudujäägis, küll aga on eesmärk jõuda aastaks 2016 olukorda, kus valitsussektori reservid hakkavad suurenema. Tunti huvi, millal jõustub töötajate registreerimist sätestav seadus, mille eelnõu peaks olema Riigikogu menetluses. Minister ütles, et tegemist on kooskõlastusringil oleva eelnõuga ja selle seaduse eeldatav jõustumine on kavandatud 1. juulile 2014. Tunti huvi sotsiaalmaksu laekumise kasvu vastu. See kasv on 6,8%. Tunti huvi ka maksukoormuse vähenemise vastu. 2014. aastal peaks maksukoormus vähenema 32,1%-ni ja prognoos 2017. aastaks on juba alla 32%. Peaasjalikult väheneb maksukoormus järgmisel aastal lähtuvalt riigi suurematest kohustusliku kogumispensioni sissemaksetest neile, kes on oma makseid jätkanud. Tunti huvi majanduskasvu vastu, millest oli ka täna

siin saalis juttu. Praegu on võetud aluseks suvine majandusprognoos, mille järgi majanduskasv peaks olema 3,6%. Rahandusministriga olid kõne all ka kohalikud omavalitsused ja nendega seonduv. Kohalike omavalitsuste teemal oli meil eraldi istung, millel ma peatun hiljem, aga ka rahandusminister nentis, et omavalitsuste üldine tulubaas on kasvanud ja ületab järgmisel aastal selle kriisiaegse rahalise väärtuse. Ka võlakooormusest oli rahandusministriga juttu. Minister ütles, et 2014. aastal võlakooormus väheneb 10%-ni SKT-st ja see on mingil määral seotud SKT enda kasvuga.

Keskkonnaministrilt küsiti, millised on järgmisel aastal prioriteedid. Ta vastas, et prioriteete on päris mitu. Esiteks, looduskaitse, kusjuures rõhk on rahvusparkidel, aga prioriteet on ka investeringud mitme linna tänavavalgustusse ja säästlikku transporti (nt investeringud trammide ostuks). Tunti huvi, kas ja millal plaanitakse maade ümberhindamist, viimane hindamine toimus üsna ammu. Minister vastas, et Maa-amet tegeleb sellega, aga kas, millal täpselt ja kuidas sellega välja tullakse, ei oska ta öelda. Räägiti maade müügist, järgmise aasta eelarvesse on sellest planeeritud 10 miljonit eurot. Minister ütles, et maadevahetust kui sellist enam ei toimu. Kavad, milliseid maid müüakse, tulevad peamiselt Maa-ametist. Eelarves on ette nähtud ka maade ostu kirje 5 miljoni euro ulatuses. Need on peamiselt looduskaitsealused maad, mille puhul kunagi kasutati maadevahetust, nüüd ostumüügitehinguid. Järjekorrad on suhteliselt pikad ja need toimingud võtavad mitu aastat aega, aga 5 miljonit eurot on järgmise aasta eelarves selleks ette nähtud. Tunti huvi ka suhteliselt suure palgasumma vastu Keskkonnaministeeriumi enda rea peal. Minister ütles, et tegemist on allasutuste vahel jagamata summaga ehk koondsummaga. Kui see summa ära jagatakse, siis ei jää see enam ministeeriumi enda reale.

Majandus- ja kommunikatsiooniminister tõi välja, et võrreldes selle aastaga tema ministeeriumi tulude osa väheneb. Peapõhjus on dividendide ja teatud ettevõtete üleminek Rahandusministeeriumi valitsemisalas. Kulud on põhimõtteliselt samas suurusjärgus kui praegusel aastal. Valitsus on heaks kiitnud tehoiu arengukava aastateks 2014–2020. Oluline on Rail Balticu ettevalmistamine. Kõne all oli

kütuseaktsiisist 10% andmine kohalike omavalitsuste teede jaoks. Nagu rahandusminister ka täna ütles, see 10%, s.o 28 miljonit eurot, on neil juba praegu olemas. Ka Estonian Air oli komisjonis arutelu all. Majandusminister ütles, et see aasta lõpeb Estonian Airile miinusega, samas on saneerimine lõpule viidud ja ettevõtte tegeleb praegu aktiivselt oma tulubaasi tugevdamisega. IT-valdkonnast rääkides ütles minister, et põhifookus on laiem, keskne küsimus on selles, et IT peab panustama kõigi teiste majandussektorite konkurentsivõimesse ja lisandväärtuse kasvatamisse. Siin on märksõna infoühiskonna arengukava. Tunti huvi raudtee perspektiivide vastu. Põhilised on siin ikkagi kaubaveod ja transpordikoridor. Me oleme ju endiselt heas situatsioonis läänest itta ja vastupidi liikuvate transpordivoogude mõttes.

Justiitsminister andis rahanduskomisjonile ülevaate oma prioriteetidest. Esiteks, kohtureform ehk kohtuametnike personalireform, milleks järgmisel aastal on ette nähtud 1,1 miljonit eurot, s.o reformi teine etapp. Teiseks, välisfinantseeringuprojektide elluviimine, mille kasv järgmisel aastal on natuke üle ühe miljoni euro. See tähendab peamiselt kaasa ja omafinantseeringuid vanglate infosüsteemide arengusse ning täitemenetluse infosüsteemi. Järgmisel aastal on olulised ka kohtupsühhiatriline sundravi, tasuta õigusabi ja kinnisvarainvesteeringud. Järgmisel aastal peaks justiitsministri arvates algama Tartu avavangla ehitus, valmima peaksid Lubja kohtuhoone ja uue Tallinna vangla projekt.

Ka kaitseminister tõi rahanduskomisjoni ees välja oma prioriteedid: reservarmee täielik varustus ja väljaõpe, õhuoperatsioonide tugevdamine, investeringud Viru jalaväepataljoni, lahingukooli, Ämari lennubaasi ja keskpõlvgooni. Kaitsekulutuste tase on ka edaspidi 2% SKT-st. Järgmisel aastal näeb kaitseminister ette koosseisu suurendamist kuni 50 kaitsevaelase võrra. Kui me küsisime palkade kohta, siis minister ütles, et ühtlast tõusu mingi protsendi võrra ei tule, palgakasv on vastavalt panusele diferentseeritud.

Haridus- ja teadusminister andis ülevaate oma valdkonnast. Hariduskulutusi rahastavad riik ja kohalik omavalitsus. Ta tõi välja hariduskulutuste suhte SKT-sse, millest täna ka juba juttu oli. See on Eestis 6–7%, mida peetakse väga heaks tasemeks. Ta rääkis ka õpe-

tajate palgast järgmisel aastal. Kui sel aastal on õpetajate miinimumpalk 715 eurot, siis järgmise aasta eelarves nähakse ette, et miinimumpalk on 800 eurot. Kui sel aastal on rahaline eraldis õpetaja kohta 915 eurot, siis järgmisel aastal on see 960 eurot. Minister tõi eraldi välja tasuta kõrghariduse teema. Ülikoolid saavad selle reformiga juurde 17,2 miljonit eurot ja vajaduspõhiseks õppetoetuseks antakse lisaks 3,2 miljonit eurot. Ta mainis, et järgmisel aastal algab Eesti Kunstiakadeemia uue hoone ehitus, mille maksumus on umbes 20 miljonit eurot. Väga keeruline ülesanne on see, kuidas õnnestub hakata kasutama Euroopa Liidu vahendeid. Ta tõi välja probleemi, et on märgata õpetajate arvu pigem suurenemise tendentsi, samal ajal kui õpilaste ja koolide arv kahaneb. Õpetajate erinevate palkade kohta nentis haridusminister, et 1. jaanuarist 2014 kaovad tariifid ja koolidel on võimalik hakata ise palkade kohta otsuseid vastu võtma. Õpetajate palga 5,1%-line tõus tähendab rahalises mõttes 8,2 miljonit eurot, lisaks tuleb 1,5% struktuursetest reformidest ja ümberjaotamisest. Ta ütles ka seda, et kaugemas perspektiivis on vaja koolivõrk struktuurselt korda saada, see on tulevase suurema palgakasvu alus. Haridusminister on seadnud eesmärgi, et õpetaja miinimumpalk oleks Eesti keskmine palk. Kui see nii on, siis on õpetaja keskmine palk 20% Eesti keskmisest kõrgem.

Sotsiaalminister andis ülevaate oma valdkonnast. Eelarve kasvab 3,37%. Suure osa sellest moodustab riikliku pensionikindlustuse eelarve kasv (47,9%, s.o pensionitõus 5,8% ja pensionide maksuvaba tulu suurenemine). Ravikindlustuse osa on 27,8%. Haigekassa eelarve ei ole veel paigas, kuid kasv on suur, võrreldes peaaesjalikult riigieelarve kasvuga, aga see eelarve ei ole veel lõplikult kinnitatud. Prioriteetne on perearstiabi, just perearstide pädevuse suurendamine. Haiglavõrgu kohta mainis minister, et rohkem püütakse luua strateegilist koostööd, just PERH-i ja Tartu Ülikooli Kliinikumi puhul. Vanemahüvitistele kuluvad summad on praegu langustrendis, kuna lapsi on sündinud vähem. Toimetulekutoetused tõusevad järgmisel aastal 90 eurole. Muide, selle hind riigieelarvele on tegelikult null, kuna töökohti on juurde tulnud ja tulemas ning seda toetust saavate inimeste arv väheneb. Eelarves ei ole selle toetuse suurenemine

rahaliselt tugevalt mõõdetav. Pensionid tõusevad järgmisel aastal 5,8%, reaalelus tähendab see peaaegu 20 eurot kuus ehk 240 eurot aastas. Kõne all oli ka puudega lastele kogukonnateenuste pakkumine. Järgmisel aastal on mitmele projektile planeeritud 54 miljonit eurot, et teha investeringuid hoolekandetaristusse.

Kultuuriminister ütles, et tema ministeeriumi kulude kasv on järgmisel aastal märkimisväärne, nii et põhimõtteliselt võib rahul olla. Suur osa sellest läheb ERM-ile. Ta tõi välja ka probleemid. Kultuuriministeeriumi haldusalas on probleemiks käärid teiste valdkondade töötasudega. Kultuurivaldkonna töötasubaas on madal ja ei ole võimalik teha ka sisemisi ümberkorraldusi, et tõsta palka sisemiste ressurside arvel. Ta nentis, et kultuuritöötaja palk võiks olla korrelatsioonis näiteks õpetaja palgaga. Teine teema, millel kultuuriminister komisjonis peatus, olid stipendiumid, millest on ka varem ühiskonnas juttu olnud. Eesti õiguses on stipendium määratlemata, legaldefiniitsioon puudub. Meil esineb töötasu maksmist stipendiumina, näiteks spordiorganisatsioonides makstakse stipendiumidena umbes 25% tasudest. Siin on vaidlusi maksuametiga. Ma arvan, et selle teemaga tuleb tulevikus tegelda ka Riigikogus. Stipendiumisaajal ei ole ju sotsiaalseid garantiisid, sest stipendiumi pealt ei maksta sotsiaalmaksu. Minister peatus ka kultuuri ja spordi arendamise motiveerimisel maksusüsteemi abil. Ta ütles, et praegu on ettevõtete annetuste tegemine seotud palgafondiga (kuni 3%) või kasumiga (kuni 10%), aga seda summat ületav annetus läheb juba maksude alla. Sellega võiks tulevikus tegelda, tõsta üles küsimuse tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja vajalikkusest üldse. Rahvusraamatukogu eelarve on ministri sõnul korras, selle nõukogus osaleb Kultuuriministeeriumi esindaja ja koostöö on hea. Rahvusringhäälingu eelarvega on lood palju keerulisemad. Rahvusringhääling on küll Kultuuriministeeriumi haldusalas, aga ei ole otseselt tema kureerida. Minister nentis, et Sotši olümpiamängudega seoses oli Eesti Olümpiakomiteel lisataotlus, mis küll ei leidnud rahuldamist, aga mida võimaluse korral võiks Riigikogus menetleda.

Siseminister ütles, et tema ministeeriumi prioriteet on inimvara, personalieelarve kas-

vab. Peaasjalikult läheb see kasv (samamoodi diferentseerituna) madalapalgaliste töötajate palga kasvuks: narkopolitseinikud, elupäästevõimekusega päästekomandod, piirkonnakonsultatsioonid. Täpne jaotus selgub detsembri alguseks. Ministeeriumis jälgitakse teraselt tööjõu voolavust. Siseministeeriumis on valmimas analüüs analoogsete valdkondade palkade ja palgaerinevustega seotud võimalike mõjude kohta. Järgmisel aastal, 1. novembril 2014, toimub üleminek numbrile 112. Tegeldakse ka päästevõimekusega näiteks kõrghoonetes. Järgmisel aastal hangitakse kuus redelautot (üle 3 miljoni euro). Üles on ehitatud vabatahtlike päästjate süsteem, jätkub selle toetamine. Siiaaani on see toimunud, tõesti, nagu ka täna siin saalis räägiti, parlamendi kaudu. Sellest tuleb tulevikus kindlasti rääkida. Rõhk on ennetustegevusel. Parlamendiliikmed küsisid politseipatrullide vähesuse kohta, neid ei ole igal pool alati näha. Minister ütles, et politsei on mobiilne, patrullitakse seal, kus on vaja, pigem on rõhk pandud ennetustegevusele.

Ma palun paar-kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kokkuleppel juhatajaga on kodu- ja töökorra seaduse § 67 järgi võimalik aega juurde anda. Nii et kolm minutit.

Sven Sester

Selge. Aitäh! Siseministeerium koostöös Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga panustab noorte kasvatamise ja positiivses mõttes mõjutamise. Siseministeerium toetab kõiki tõendus põhiseid projekte, millel on reaalne mõju alaealistele ja mis õpetavad vältima hälbivat käitumist. Ennetustöö on põhiline sõnum, mis Siseministeeriumist selles kontekstis tuleb. Võitlus narkokaubanduse ja raske organiseeritud kuritegevusega on järgmisel aastal Siseministeeriumis endiselt väga prioriteetne.

Regionaalminister ütles, et tema valitsemisala üldsumma kahaneb, sest seal oli suur osakaal eurotoetustel, aga üks finantsperiood lihtsalt lõpeb. Prioriteediks on riigisisised hajasustuse programmid. Küsiti KÜSK-i rahastamise kohta. Taotlusvoorud toimuvad põhimõtteliselt ikkagi vabaühenduste võimekuse suurendamise kontekstis, oluline osa on KÜSK-i nõukogul. Kõne all olid ka tõmbekes-

kused, kuidas need kujunevad ja kuidas selle teemaga edasi minna. Sellest teemast võiks kindlasti tulevikuski rääkida.

Rahanduskomisjon kohtus eile ka kohalike omavalitsuste liitude esindajatega. Linnade liidu ja maaomavalitsuste liiduga olid kõne all üksikisiku tulumaks, tasandusfond ning eraldi- sed kohalikele teedele ja haridusvaldkonna tugiteenustele. Need on need teemad, mis läbi- rääkimisel riigiga olid vaidluspunktidenä üles jäänud. Kõne all oli riigi ja kohaliku omavalitsuse funktsioonide kindlaksmääramine. On vaja selgeks teha, mida keegi peab tegema, kuidas seda rahastada ning kus on hallid tsoonid. Paraku on lõpp-protokoll jäänud allkirjastamata. Räägiti ka sellest, et võib-olla peaks omavalitsuste tulubaasi siduma SKT-ga. Aga arutelu jooksul leiti, et mida rohkem selliseid sidumisi oleks, seda halvem oleks see üldiselt. Sidet SKT-ga ei peaks olema.

Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda 23. oktoobril ehk täna, esimene lugemine lõpetada (poolt oli 7 ja vastu 4, erapooletuks ei jäänud keegi) ja muudatusettepanekute esitamise tähtsajaks määrata 30. oktoober kell 17. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Eldar Efendijev, teine küsimus!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Riigieelarve seaduse eelnõu seletuskirjast järeldub, et riigi netovarad on muutunud netovõlak. Osaliselt on see vist seotud ka Euroopa abipakettidega. Meie ESM-i sissemaks oli 150 miljoni euro tasemel. Aga on ka selliseid hinnanguid, et lähiajal võib tekkida olukord, kus Eesti peab hakkama puudujäägi katmiseks laenu võtma. Nagu ma mäletan, rahanduskomisjoni esimees rääkis mõni aeg tagasi ESM-ist kui finantsinvesteeringust, mis teenib meile intressitulu. Kas see intressitulu katab meie laenuintressi?

Sven Sester

Ma hakkam algusest pihta. Te ütlesite, et riigi reservid on ära kulutatud ja need on muutunud laenuks. Ei, hea parlamendiliige, Eesti riigi reservid on küll vähenenud, aga need ei ole kuhugi kadunud. Eesti riik on ka varem

laenu võtnud, näiteks Euroopa Investeerimis- pangast kassalikviidsuse tekitamiseks, kui ma ei eksi. Minu meelest vist sel aastalgi sõlmiti laenuleping. Laenulepingu sõlmimine ei tähenda muidugi automaatselt seda, et see laen ka reaalselt võetakse. Viimased aastad on meie tulud olnud natukene väiksemad kui kulud. See tähendab, et kuigi eelarve on struktuurselt juba ülejäägis, on meil nominaalselt kerge puudujääk. Selle finantseerimiseks on võetud laenu ja see kajastub ka meie laenuportfellis. Võib julgelt öelda, et olles Euroopa kõige väiksema laenuportfelliga riik, ja suure tõenäosusega on see nii ka 2014. aastal, ei ole meil seda kartust, et riik elaks üle oma võimete ja meid võiks ähvardada olukord, kus likviidsus oleks ohus.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, hea ettekandja! Rohkem küsimusi teile ei ole. Nüüd on võimalik pidada kõnesid. Kas on läbirääkimissoove? Palun, Aivar Sõerd Reformierakonna fraktsiooni esinajana!

Aivar Sõerd

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigieelarve seaduse eelnõu on ilmselgelt tähtsaim eelnõu, mida me selles saalis sel sügishooajal arutame. Eelarve on põhiline vahend, millega Riigikogu ja valitsus saavad majandusse sekkuda. See on ühtlasi vahend, millega saab ohjeldada majanduse tasakaalustatud arengut ohustavaid riske. Sellepärast ongi eelarve seaduse eelnõu menetlemisel rohkem kui teiste seaduseelnõude puhul kriitilise tähtsusega vastutustundlik hoiak riigi rahanduse suhtes. Vaid korras rahandusega riik suudab tagada majanduse tasakaalustatud arengu ning seeläbi tagada majanduse kasvu ja tööhõive.

Hoolimata sellest, et meie majandus kasvab sel aastal aeglasemalt, kui varem eeldati, on kasvuväljavaated head. Sügise majandusprognoosi kohaselt on järgmisel aastal oodata 3,6%-list majanduskasvu. Globaalse ebakindluse olukorra jätkudes ei tasu aga loota tulude kasvu prognoosiga võrreldes. Kevadel pikemaajalist eelarveprognoosi koostades seadis valitsus eesmärgiks saavutada järgmisel aastal eelarvepositsiooni nominaalne tasakaal, millele kevadise seisuga vastas 0,7%-line struktuurne ülejääk. Sügise seisuga aga, tulenedes uue

prognoosi valguses toimunud muutustest tulude struktuuris, tähendas niisama suur struktuurne ülejääk nominaalselt 0,4%-list puudujääki. Selles olukorras eelarvet koostades ei ole kindlasti põhjendatud varem eelarvestraategias seatud eesmärkidest taganeda. Majanduse stabiilset seisu ja Euroopa kontekstis meie keskmisest kiiremat majanduskasvu arvestades ei oleks eelarve positsiooni nõrgendamine mitte kuidagi põhjendatud. Nominaalse puudujäägi suurendamine tähendab kas olemasolevate reservide kulutamist või jooksvate kulude katmist laenurahaga. Selline välja-vaade oleks aga ilmselgelt vastuolus vastutustundliku suhtumisega tulevikku.

Olukorras, kus päris suur osa eelarvekuludest on seotud õigusaktide täitmise või tulude laekumisega ehk selle raha kulutamine on juba ette kindlaks määratud, on vahendeid prioriteetide rahastamiseks piiratud mahus. Teisalt on meil tänu sellele, et seni on Eesti ellu viinud vastutustundlikku eelarvepoliitikat ja saavutanud Euroopa Liidu väikseima võlakoorma, intressimaksed järgmise aasta eelarvekuludest ainult 0,2% SKT-st. Teadmiseks või võrdluseks, et teistel Euroopa Liidu liikmesriikidel kulub intressimakseteks keskmiselt 3% SKT-st, millega on seotud arvestatav osa tuludest. Meil on aga selle kuluartikli puudumise tõttu võimalik rahastada muid valdkondi. Suur osa eelarve lisavahenditest on näiteks võimalik suunata sotsiaalvaldkonda. Tänu stabiilsele majanduskasvule on kasvanud palgad ja nendelt laekuv sotsiaalmaks, mille tõttu on järgmisel aastal võimalik suurendada pensione 5,8%. Suureneb ka pensionide täiendav tulumaksuvabastus ja tõuseb toimetulekutoetuse määr. Sotsiaalse kaitse valdkonna kulud kasvavad 7,4% ehk kiiremini kui eelarvekulud tervikuna ja valdkonna osatähtsus hakkab ulatuma 13,8%-ni SKT-st. Keskmisest kasvust kiiremini kasvavad ka tervishoiukulud. Tervikuna võimaldab eelarvekava seega suurendada inimeste heaolu.

Eelarvekava võimaldab suurendada kõikide ministriumide valitsemisalade palgafondi 5,1%, tagades sellega avaliku sektori konkurentsivõime. Kui Eesti keskmine palk ületas buumieelse taseme juba 2011. aastal, siis riigitöötajate palk jõudis selleni tänava. Eesti keskmisega võrreldes on riigitöötajate palgad kasvanud aeglasemalt, aga samas ei saagi avalik

sektor olla palgakasvu eestvedaja. Valdkonda-
de eest vastutavad ministrid saavad omakorda
vahendeid suunata sinna, kus ...

Palun kolm minutit juurde!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Aivar Sõerd

... vajadus on kõige suurem. Keskmisest
enam tõusevad kultuuritöötajate, õpetajate ja
hooldustöötajate palgad. Need on valdkonnad,
kus avaliku sektori palgade konkurentsivõime
on olnud kõige väiksem.

Eelarve koostamisel tuli arvestada ka selle-
ga, et me oleme jõudnud ajajärku, kus seoses
Euroopa Liidu eelmisest finantsperioodist
rahastatavate projektide valmimisega ja uue
perioodi algamisega paratamatult väheneb in-
vesteeringute kogusumma. Võrreldes käesole-
va aastaga vähenevad järgmisel aastal avaliku
sektori investeeringud 9%, aga riigi tehtavad
investeeringud mahus 833 miljonit eurot
moodustavad tuntava osa ehk 18% kõigist
investeeringutest Eestis. Need investeeringud
aitavad toetada nõudlust ehitussektoris. Olgu
siinkohal suuremate objektidena nimetatud
Eesti Rahva Muuseumi hoonet, Eesti Kunsti-
akadeemia ehituse käivitamist, Riigiarhiivi
hoonet, uusi gümnaasiumihooneid ja pääste-
depoosid. Tuleb nimetada investeeringuid vee-
ja jäätmemajanduse ning samuti haiglavõrgu ja
sotsiaalhoolekandeesutuste infrastruktuuri
arendamiseks.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et järgmise aasta
riigieelarve eelnõu toetab stabiilset majandus-
kasvu. Stabiilse kasvu tagab eelkõige vastutus-
tundliku eelarvepoliitika jätkamine, maksu-
koormuse viimine majanduslanguse-eelsele
tasemele ja ettevõtlusele soodsa keskkonna
tagamine. Eelarve eelnõu suurendab inimeste
heaolu, tõstab elatustaset ja parandab sotsiaal-
set turvalisust. Jätkuvad reformid haridusvald-
konnas. Eelarve eelnõu panustab tuntavalt
teadus- ja arendustegevusse, kasvab sise- ja
väliturvalisus.

Head kolleegid! Soovin, et ka Riigikogus
suhtutaks eelarve eelnõu menetlemisse vastu-
tundlikult. Rahanduskomisjoni ülesanne on
tagada, et parandusettepanekud, mis eelarve
eelnõu kohta esitatakse ja mis suurendavad
eelarvekulusid, oleksid kaetud reaalsete katte-

allikatega ja et sisuliselt menetletaks selliseid
parandusettepanekuid, mis on reaalsete katte-
allikatega kaetud. Soovin meile kõigile eelarve
eelnõu menetlemisel edu ja jõudu ning vastu-
tundlikku suhtumist sellesse töösse! Täna
tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna
fraktsiooni nimel palun kõnelema Sven Mik-
seri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelkõla-
nud kõnet kuulates sai ilmselt kõigile selgeks,
mida sotsiaaldemokraadid silmas peavad, kui
nad räägivad Eestis vajadusest inimkesksema
poliitika järele. Meie ees esinenud minister
jõudis siin mõni tund tagasi juba praalida, et
tegu ei ole mitte üksnes väga hea, vaid suisa
kõigi aegade parima eelarve-eelnõuga. Aga
kainestav pilk eelarve sisule ütleb siiski, et
Eestit iseloomustab ka edaspidi üsna kehv sot-
siaalvaldkonna ja tervishoiu rahastamine. Eesti
riigi kulutused sotsiaalsele kaitsele ja tervis-
hoiule võrreldes SKT-ga on peaaegu poolteist
korda väiksemad kui Euroopa Liidus keskmis-
elt. Tunnetatult kehv sotsiaalne kaitse kajastub
inimeste kehvades tervises ja tuhandetes
vaesuses elavates lastega peredes, aga parata-
matult kajastub see ka kiirenevas väljarändes.
See omakorda tabab meid bumerangina kaota-
tud töökäte, laekumata maksutulude ja sündi-
mata laste näol, sest ei ole saladus, et majan-
duspõhjustel väljarändajate seas on keskmisest
enam esindatud just nooremas tööeas ja laste
saamise eas inimesed. Selles valguses ei ole
ilmselt sedavõrd palju põhjust rõõmustada ka
kahaneva tööpuuduse üle.

Sotsiaaldemokraatidele on praegu kõige
olulisem just laste ja lastega perede toetamine.
Tuleva aasta 1. jaanuaril, kui see eelarve toi-
mima hakkab, on üks oluline juubel. Nimelt
möödub kümme aastat sellest päevast, kui uni-
versaalne lapsetoetus tõusis 300 kroonile. Täp-
selt niisama suureks on see toetus senini jää-
nudki ehk praeguses vääringus on see mõni
sent üle 19 euro. Tohtu propagandakära saatel
teoks tehtud nn vajaduspõhiste peretoetuste
reform tekitas ühiskonnas suuri ootusi. Paraku
osutus see reform gigantseks fiaskoks. Et ühis-
konna õigustatud ootustele kuidagigi vastu

tulla ja lastega perede olukorda pisutki sisuliselt leevendada, teevad sotsiaaldemokraadid taas kord ettepaneku ajale jalgu jäänud lapse-toetuse määra tuleval aastal kolmekordistada. Me ootame valitsuselt ja koalitsioonilt toetust meie sellekohasele muudatusettepanekule ja usume, et see oleks üks võimalus leevendada seda pettumust, mida põhjustas sisult ütle mata kasinaks jäänud vajaduspõhiste peretoetuste kehtestamine.

Teiseks, õpetajate palga tõus. Me teame, et haridusminister on kiidelnud sellega (täna tegi seda siit puldist ka rahandusminister), et õpetajate palga alammäär tõuseb 12% ehk 715 eurolt 800-le. Oluline on teada, et see jääb 100 euro võrra alla haridustöötajate liidu nõudmisele. Lisaks tuleb kindlasti silmas pidada, et hariduskulude toetus valla- ja linnaeelarvetele kasvab eelarve eelnõu kohaselt kõigest 4,7%. Teisisõnu kasvab valitsuse eelarvega eraldatav palgaraha ühe õpetaja kohta vaid pisut üle 5%. Valitsus oma retoorikas armastab väga rõhutada vajadust õpetaja tööd väärtustada, aga kuna järgmiseks aastaks prognoositav üldine keskmine palga tõus on 6,2%, siis tuleb tõdeda, et on väga võimalik, et järgmisel aastal õpetajate töötasu Eesti keskmine palgaga võrreldes ei tõuse või koguni langeb. Teisisõnu, rahas mõõdetuna ei pruugi õpetaja positsioon ühiskonnas üldse paraneda. Muidugi väärib haridusvaldkonna teemadest kõneldes meeldetuletamist ka valitsuse kevadine lubadus tulla juba sel sügisel Riigikogusse vildakana vastuvõetud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise eelnõuga, mis muu hulgas peaks korrastama haridusvaldkonna rahastamist. Seda eelnõu me siin saalis veel näinud ei ole.

Veel üks täitmata jääv lubadus tuleva aasta eelarves on tulumaksuvaba miinimumi kasv. Rõõmustades koos valitsusega selle üle, et tuleval aastal on keskmine vanaduspension taas tulumaksuvaba, tahan ma küsida, kuhu siis ikkagi jääb palgasaajate tulumaksuvaba miinimumi kasv, mida on suuresõnaliselt ja suisa üksteist üle trumbates lubanud mõlemad koalitsioonipartnerid. Me teame, et valitsus on seadusesse raiunud üldise tulumaksumäära alandamise ühe protsendipunkti võrra 2015. aastast, mis tähendab kahanevate eelarvetulude hinnaga tehtavat kallist kingitust eelkõige kõige jõukamatele. Sotsiaaldemokraadid ootavad valitsusliitlastelt konstruktiiv-

sust ka meie fraktsiooni esitatud tulumaksuvaba miinimumi suurendamise eelnõu kiirel menetlemisel ja seadusena vastuvõtmisel. Sellest võidak sid ühepalju tõepoolest kõik palgasaajad.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite aega juurde? Kolm minutit.

Sven Mikser

Ka edaspidi kasutab valitsus eelarvedefitsiidi vähendamiseks põhjendamatult kõrgena hoitavat töötuskindlustuse määra. Sisuliselt on siin tegemist varjatud tulumaksuga, mis on seda ebaõiglasem, et nii maksustatakse palgatöö tegijaid rohkem kui neid, kes elatuvad dividenditulust.

Huvihariduse omandamise toetusest on juba palju räägitud, aga see väärib ülekordamist. See lubadus on suisa koalitsioonileppesse kirja saanud, ent ometi jääb täitmata. On äärmiselt kahetsusväärne, et see Eesti noorte andeid ja võimeid arendav meede ei ole valitsuse arvates siiski prioriteetne.

Teemasid, millest me peame eelarve menetlemisel rääkima, on veel palju. Nende hulgas on kindlasti kohalike omavalitsuste rahastamise põhimõtted, mida rahandusminister täna mitte just üleliia ei tähtsustanud.

Aga lõpetuseks tahan sotsiaaldemokraatide nimel avaldada lootust, et seda eelarve eelnõu on võimalik parlamendimenetluse käigus paremaks muuta. Et pilt liiga kurb ei paistaks, tahan õnnitleda valitsusliikmeid neid ees ootava palgatõusu puhul! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson Keskerakonna fraktsiooni nimel!

Kadri Simson

Lugupeetud kolleegid! Me kõik teame, et järgmise aasta riigieelarve seaduse vastuvõtmine on üks tähtsamaid otsuseid, mis siin Riigikogu saalis tehakse. Seetõttu tahaksin väga öelda, et tegemist on erakordse dokumendiga. Aga olles näinud eelarveid, mida tutvustades sai Riigikogu rahanduskomisjoni eelmine esimees öelda, et Eesti on lausa maailmameister kärpimises, olles näinud eelarveid, kus maksutõuse tuli nagu seeni peale vihma, pean ütlema, et see eelarve on keskpärane. Temas on

põlistatud aastate jooksul kehtestatud peidetud maksutõusud ja viimaste aastate rängad kärped, aga ta ise ei kajasta mitte midagi muud kui seisakut. Ma saan aru, et prognoosiga ollakse seekord väga ettevaatlikud, aga majandusprognoos ei ennusta Eestile järgmiseks aastaks väga head aastat, pigem ennustab ta seisakut. Seega peame säilitama huvi ja optimistlikku meelt eelarve suhtes, mis ei kannanda mitte ühtegi head uudist.

Mainisin, et nii mõnigi kärbe on põlistatud. Ma arvan, et kõige piltlikum näide selle kohta on Eesti Linnade Liidu ja Eesti Maaomavalitsuste Liidu sundkäik, kes ei saanud koos Vabariigi Valitsusega alla kirjutada ühiste kavatsuste deklaratsioonile. Kolm päeva peale kohalikke valimisi, kui üle Eesti asuvad ametisse kas uued või vanad omavalitsusjuhid, on ilmselt põhjust muretseda selle pärast, et see, mis aastal 2009 üks päev enne vabariigi aastapäeva linnadelt ja valdadelt ära võeti, kipubki äravõetuks jääma. Ma ei räägi siin ainult sellest, et valitsuse eelarveauku lapiti linnades ja valdades töötavatelt inimestelt tulumaksuosa äravõtmisega. Ma räägin ka sellest, et viimastel aastatel on Eestis olnud suhteliselt pikad ja külmad talved rohke lumega, aga kuigi aktsiisi laekub aina rohkem, saavad linnad ja vallad teede hooldamiseks ning lumetõrjeks aina vähem raha. Nii ka järgmisel aastal. Rääkimata sellest, et eile rahanduskomisjoni ees olnud omavalitsuste esindajad olid sügavas mures selle pärast, et õpetajatele on küll toodud häid uudiseid, aga katet palgatõusuks pole. Haridusvaldkonnas on juhtunud veel selline asi, et riik on lõpetanud tugiteenuste kulude katmise. See tähendab üle Eesti saamata jäävat 3,38 miljonit eurot, mille tõttu kannatavad need lapsed, kes vajavad kas logopeedi või psühholoogi abi. Kui omavalitsus ei jõua seda kohustust enda kanda võtta, siis need vajalikud teenused jäävadki lastel saamata.

Selles eelarves puuduvad ka eelarveread, mis viiksid ellu antud lubadusi. Üks lubadus puudutab selgelt lapsi. Koalitsioonilepingus on kirjas, et aastast 2014 kehtestatakse lastele spordi- ja huvihariduse võimaldamiseks huviringiraha. Spordi ja huvihariduse toetamine kohaliku omavalitsuse kohustusena kadus koos 2009. aasta eelarvekärpega. Nüüd me teame, et ka IRL-i ja Reformierakonna koalitsioonileppes oli selle kohta tühi rida, millele katet ei

tule. Samasugused lood on ka tulumaksuvaba miinimumi suurendamisega. Selle aasta alguses tabas meid pressiteadete laviin, kui rahandusminister ja IRL-i esimees teineteise võidu lubasid tulumaksuvaba miinimumi suurendada. Siis tugineti OECD raportile, mis ütles, et Eestis on see häbitult kaua külmutatud olnud. Tehti ülepakkumisi ja öeldi, et kuna meie tööturg on peaaegu sarnane Soome omaga, siis võiksime ka meie jätta sissetuleku maksutamata vähemalt miinimumpalga ulatuses. Tulenus on aga see, et ei tehta midagi, kehitatakse õlgu ja öeldakse, et ei tule välja. Pole sellist soovigi.

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, kas te soovite kolm minutit lisa-aega?

Kadri Simson

Aitäh! See on konkreetne lubadus, mida ei täideta ja ilmselt ei kavatssetagi siin initsiatiivi näidata.

Oluline on see, et maksutõuse, mille vastu me seisime eelmisel ja üle-eelmisel aastal, võetakse tänavu täiesti loomulikuna. Need ei ole pannud koormuse mitte ainult tavalistele Eesti peredele, vaid ka omavalitsustele. Käibemaksu tõus tähendab koormust ka omavalitsusele, elektri hinna tõus tähendab koormust peale inimeste ka omavalitsustele. Sellises olukorras võiks tegelikult välja võtta kõned, mida peeti eelarve arutelul eelmisel või üle-eelmisel aastal, sest selle aasta eelarve sümboliseerib põlistatud seisakut. Täna teid tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel kõnelema Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tegemist on ühe hea eelnõu ja hea eelarvega. Reformierakonna ja IRL-i valitsus on saavutanud eelarvekokkuleppe, olles pidanud läbirääkimisi eri osapooltega. See eelarve on tehtud teadmises, et Eesti majanduse seis on mõõdukalt optimistlik. Kuigi maailmamajandus näitab stabiliseerumise märke, peame olema kulude suurendamisel vastutustundlikud. Inimeste sissetulekute jätkusuutlik kasv on

Eesti poliitika võtmeküsimus. Seda ei ole võimalik saavutada maksustamisega, maksude abil me jõukaks ei saa. Jõukus saab tulla vaid majanduskasvust. Me peame tekitama olukorra, kus ettevõtjatel oleks Eestis hea olla ja nad tahaksid siin olla, neil tekiks võimalus siin lisandväärtust kasvatada ning nad oleksid konkurentsivõimelised. Sel juhul on ettevõtjad võimelised looma ka töökohti. Kui nad on võimelised looma töökohti, siis see tähendab inimestele tööd ja riigile maksutulu. Selleks peame panustama hariduse kvaliteeti ja kättesaadavusse ning parandama ettevõtjate ligipääsu kapitalile.

IRL-i arvates on tähtsaim see, et see eelarve toetab inimeste sissetulekute kasvu. Eelarves ettenähtud meetmed on vastavuses riigi rahaliste võimalustega ja põhinevad sellel väärtusel, mida inimesed oma tööga loovad. Valitsus on lisakulutusi tehes juhindunud sellest, et eelarve tasakaalu eesmärgid ei satuks ohtu ja me ei elaks üle jõu. Kulude suurendamisele on valitsus suhtunud konservatiivselt. Ma arvan, et eelarvet on selle võrra kergem menetleda, et me ei ela tulevaste põlvete arvel.

Nüüd räägin palkade kasvust. Rahandusministeerium prognoosib üldiseks palgakasvuks järgmisel aastal 6,8%. Eelarvest me näeme, et riigieelarvest palka saavate inimeste palgafond kasvab 5,1%, mis tähendab, et riik ei ole palgavedur. Samas, palgad tõusevad ning riigieelarvest on võimalik leida neid vahendeid, et koos erastruktuuridega palgakasvu mõttes edasi minna. Riigi rahast tulevad politseinike, päästjate, kultuuritöötajate ja kõigi teiste avalikus sektoris töötavate inimeste sissetulekud. Selleks et inimeste sissetulekud püsivalt kasvaksid, on vaja toetada haridust. Kõik haridusvaldkonnas ette võetud kavad üldhariduse, kutsehariduse ja kõrghariduse vallas on rahalise kattega. Haridusminister on kinnitanud, et prioriteedina tõuseb järgmisel aastal õpetaja miinimumpalk vähemalt 12%, 715 eurolt 800 eurole. Tuletan siinkohal meelde, et kõigest aasta tagasi oli õpetaja miinimumpalk 608 eurot. Jätkub ülikoolide üleminek uuele rahastamissüsteemile ning riigigümnaasiumide arendamine, millega tagatakse maakondades tugev ja valikuterohke keskharidus. Palgakasv parandab ka kohalike omavalitsuste toimetulekut. Igast teenitud eurost läheb järgmisel aastal 11,6 senti kohaliku omavalitsuse tuludeks.

Kokku peaks omavalitsuste tulumaksupõhine tulubaas kasvama järgmisel aastal 7%. See on suurem kasv kui riigieelarve enda kasv. Järgmisel aastal on kohalike omavalitsuste tulubaas esmakordselt suurem, kui see oli kriisieelsel ajal.

Eakate toimetulekust rääkides tuleb öelda, et pension kerkib järgmise aasta 1. aprillist 5,8%, tõstes keskmise vanaduspensioni 354 eurole. Teatavasti on pensionäride toimetuleku tagamiseks ette nähtud täiendav tulumaksuvaba miinimum. Sel aastal muutusid pensionäride keskmine vanaduspension ja maksuvaba tulu enam-vähem võrdseks. Arvestades, et pensionid tõusevad, on loogiline, et järgmisest aastast suureneb ka pensionide tulumaksuvaba miinimum, muidu sööks tulumaks ära osa pensionitõusust, mida riik inimestele on lubanud. See riivaks selgelt eakate õiglustunnet. Eakate toimetuleku parandamiseks on järgmise aasta 1. aprillist paralleelselt pensionitõusuga ...

Palun kolm minutit lisaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Sven Sester

Aitäh! ... kavas suurendada pensionide tulumaksuvaba miinimumi 18 euro võrra kuus. See otsus puudutab 200 000 eakat inimest ning säästab pensionäride raha.

IRL on seisukohal, et järgmisel aastal on üks oluline meede ka toimetulekutoetuse tõus 90 eurole kuus. Seeläbi väheneb absoluutses vaesuses elavate leibkondade arv hinnanguliselt 5000 leibkonna võrra. Need meetmed tervikuna on kooskõlas riigi praeguste rahaliste võimalustega. Võimalused selleks on tekkinud Eesti inimeste tööga teenitud maksude ja ettevõtjate loodud uute töökohtade tõttu.

Lõpetuseks räägin riigieelarve tasakaalust. Kui me nominaalselt oleme kerges puudujäägis, 0,4% SKT-st, siis struktuurselt oleme ülejäägis olnud juba paar viimast aastat. Järgmisel aastal peaks ülejääk olema 0,7%. Eesmärk on, et 2016. aastal võiks juba hakata ka reserve koguma.

IRL on seisukohal, et see eelarve on mõeldud inimestele, suurendab sissetulekuid, toetab majanduskasvu ja on vastutustundlik. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 490 esimene lugemine tuleks lõpetada.

Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 490 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 30. oktoobri kell 17.

4. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (491 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Liigume järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 491 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Selle aktsiisiseaduse eelnõu eesmärk on vähendada maksupettusi kütusesektoris. Nimelt tuuakse praegu määrdeõli nime all üle piiri ja müüakse siin illegaalselt tooteid, mis on väga sarnased diisli või bensiiniga. Maksupettus on võimalik seetõttu, et Euroopa Liidus ei ole kehtestatud kemikaalide ja määrdeõlide liikumisele ja kontrollile erinõudeid, mis kehtivad kütuseveol. Sellele probleemile on viidanud ka Eesti Õliühing. Eelnõuga antakse maksuhaldurile suuremad õigused määrdeõlide maksustamisel. Ta saab õiguse kütust ja õli kinni pidada, kui on alust arvata, et need ei vasta nõuetele või saatedokumentidele või neid ei kasutata eesmärgipäraselt, mis toob kaasa aktsiisimaksukohustuse või selle suurenemise. Teiseks saab maksuhaldur õiguse küsida kinnipeetud õli omanikult kümne päeva jooksul tagatist, et õli kasutatakse deklareeritud otstarbe kohaselt. Üldjuhul toimub see kontroll edaspidi kiiremini. Kui isik ei tõenda, et õli kasutatakse aktsiisiga mittemaksustataval otstarbel, pööratakse tagatis täitmisele. Kuni õli ärakasutamiseni on see kas maksuhalduri valduses või järelevalve all. Eesti Keemiatööstuse Liit on avaldanud muret, et maksuhaldur võib hakata edaspidi kõiki kemikaale käsutama kütusena, neid kinni pidama, tagatist määrama ja maksustama. See hirm on kindlasti asjatu.

Maksuhaldur ei raiska ega saakski raisata oma ressursse seaduslikku äri ajavate ettevõtjate kiusamisele. Teravdatud tähelepanu all on ikkagi need isikud, keda on alust kahtlustada maksupettuse plaanis. Me loodame sellest eelnõust saada ka 4,5 miljonit eurot maksutulu. Eelnõu peaks seadusena jõustuma 1. juulist 2014. Tänan!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Üldiselt toetan ma pettuste vähendamise suunda, kuid peale seda, kui eelnõu menetlusse anti, on tulnud üks huvitav kiri. Ma tahaksin sellele ministri kommentaari. Nimelt väidavad kraadiga teadlased, et see skeem, millest meil on kogu aeg räägitud, et mingi Poola määrdeaine muutub pärast seda, kui ta on Eestisse toodud, diislikütuseks, ei ole puhtalt keemia mõttes võimalik. Nad väidavad, et ilmselt on tegemist kaubakvootidega seotud pettusega. Kas minister on seda asja uurinud? Võib-olla me lahendame probleemi, saades sellest valesti aru. Järsku peaks hoopis midagi muud tegema?

Jürgen Ligi

Aitäh! Sellest kirjast ei ole mul au midagi teada. Aga kui mõelda nendele meetmetele, mida eelnõus võetakse, siis tundub, et need halba küll ei tee. Need võiksid maksupettuste riski ikkagi vähendada, isegi kui keemias selline teie mainitud tõsiasi olemas on. Aga me võtame selle märkuse arvesse, ma ei oska praegu muud öelda.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et Maksu- ja Tolliameti andmetel on prognoositav maksutulu aastas 4,5 miljonit eurot. Samas on Eesti Õliliit ning Maksu- ja Tolliamet ise väitnud, et tulu võib olla palju suurem, isegi poole suurem, ulatudes kuni 10 miljoni euron. Sellest me rääkisime ka õliliidu esindajatega, kui meil oli rahanduskomisjonis nendega ühine istung. Kas

võib eeldada, et Maksu- ja Tolliameti töötajaid võiks olla rohkem? Kas ei tuleks suurendada ressursse ja parandada kontrollimehhanismi, et Eesti riigile laekuks rohkem maksustatavat tulu?

Jürgen Ligi

Aitäh! Maksuametnike arvu suurendamine teeb kahtlemata petturite elu raskemaks. Mis puudutab tulunumbreid, siis 4,5 miljonit eurot on arvestatud poole aasta pealt. Kui nad mõtlesid aastatulu, siis see klapib. Aga kui nad mõtlesid poole aasta tulu, siis on hea meel teada, et meie prognoos on olnud konservatiivne. Me ei tea täpselt, kui hästi see muudatus olukorda parandab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud minister! Ka teine küsimus tuleneb meie kohtumisest õliliidu inimestega. Nad rääkisid, et Soomes on palju karmimad sanktsioonid, kui on tegeldud maksupettusega ja riigile on jäänud maksud maksmata. Toodi ka üks näide. Eesti riigis pandi toime maksupettus 6 miljoni euro eest, trahviks maksti 2 miljonit, keegi oli kuus kuud kinnipidamisasutuses ja lasti siis vabaks ning nüüd needsamad isikud toimetavad uuesti kütuseturul. Kas ka meie riigis peaksid olema ette nähtud karmimad sanktsioonid nendele, kes selliseid suuri maksupettusi toime panevad?

Jürgen Ligi

Täna! Oleksin hästi ettevaatlik konkreetse juhtumi kommenteerimisel. Esiteks, ma ei tea seda juhtumit täpselt. Teiseks on libe tee panustada ainult karistuse suurendamisse. Küllap langetas kohus otsuse kohusetundlikult, arvestades kõiki selle isiku omadusi, samuti kogu teadaolevat informatsiooni ja juhtumi eripära. Kui see inimene edasi tegutseb, siis ega tal ei ole kerge samas stiilis jätkata. Aga me tegutseme selles suunas, et maksupetturite elu oleks kibedam, mitte ainult pettuste ärahoidmise jms suunas, vaid me tegeleme ka isikuvastutusega. See vajab muutmist. Nagu ma tean, võimaldab üks 1. jaanuarist jõustuv seadus elu ära rikkuda otsestelt petturitel ja nende käsilastel. See ei ole vale suund. On vaieldud selle üle, mida veel

annab teha. Liiga politseiiriigiks ei tohi Eestit muuta, karistuste raskus peab olema ikkagi läbikaalutud. Me arutame seda Justiitsministeeriumiga, vaadates karistuspoliitikat tervikuna. Nad on kogu aeg tahtnud karistuspoliitikat vaadata üldises plaanis, et proportsioonid ei läheks kampaanialikult nihkesse. Me oleme olnud frustreeritud, sest Justiitsministeeriumi tööplaanid on pikaajalisemad, meie aga tunnetame vajadust kiiresti sekkuda. Kuid küll me lõpuks hakkama saame.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma sain aru, et see seadus jõustub 1. juulist 2014. Sinna on veel kaheksa kuud. Miks ei saa seda seadust varem ellu viia?

Jürgen Ligi

Peaks täpsemalt seda eelnõu vaatama, et saada aru, mis need rakendusprobleemid on. Väga kiiret seaduse rakendamist ei saa ka alati ohutuks pidada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Selle eelnõu puhul on kohane rääkida maksu-august. Siin on tegemist kütuseaktsiisiga. Teine suurem ja rahalises mõõtmes veelgi võimsam probleem on käibemaksupettused. Järgmistes eelnõudes me tegeleme maksukorra muutmisega, mitte niivõrd pettustega. Aga millal võib Rahandusministeeriumilt oodata neid eelnõusid, mis kõige rohkem meie riigi tulude suurust mõjutaksid, ehk käibemaksupettuste vastaste seaduste eelnõusid?

Jürgen Ligi

Mul on teemast küll ülevaade, aga kõigi nende seaduste jõustumisest rääkides võin eksida. Täna on neid eelnõusid siin tükki neli reas. Üks asi, mida me pakume, on käibedeklaratsioonide kontrolli aja pikendamine 30 päevast 60 päevani. See ei tähenda küll märkimisväärset tavapärase kontrolliaja pikendamist, aga riskantsete ja tavaliselt piiriüleste tehingute puhul, kus väga suured summad käi-

bemaksu välja petetakse, mängitakse eri kaupadega ja see ei ole tingimata alati kütus. Millal need eelnõud siia tulevad? Ettevõtlusorganisatsioonide protestikirjadest saate teie tihti aru, et nende esimene reaktsioon on, et muudatust ei ole arutatud ja see on ennekuulmatu, aga kui me hakkame selgitama, siis selgub, et on arutatud küll. See 60-päevane kontrolliaeg on ka läbi arutatud, ainult et mitte iga organisatsiooniga. On suuremaid ja väiksemaid organisatsioone, kõigiga ei jaksa rääkida. See 60-päevane kontrolliaeg käib eelkõige piiriüleste tehingute kohta. Tavapärane käibemaksu tagastamine toimub ikka paari päevaga nagu seni.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Andres Jalaku!

Andres Jalak

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 491 s.a 7. oktoobri istungil. Rahandusministri esindajad tutvustasid eelnõu eesmärki ja sisu, millest äsja rääkis ka minister. Pikemat arutelu seekordsel komisjoni istungil ei tekkinud, kuna Maksu- ja Tolliameti ning ministri esindajad olid seda probleemi juba varasematel kohtumistel komisjoni liikmetele tutvustanud. Küsimusele, mida võib maksuhaldur pärast seaduse jõustumist teha rohkem kui praegu, võiks kokkuvõttev vastus olla selline: esiteks on õigus kütust kuni asjaolude selgitamiseni kinni pidada, teiseks on õigus nõuda tagatist aktsiisi tasumiseks ja kolmandaks on õigus realiseerida või hävitada kaup, mille eest tagatist ei tasuta.

Komisjon tegi konsensuslikult Riigikogu täiskogule ettepaneku esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 6. november kell 17.15. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht

on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 491 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 6. novembri kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja neljanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

5. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (492 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume viienda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 492 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõuga soovitakse teha tulumaksuseaduses järgmised muudatused. Kõigepealt, töö- ja ametiülesannete täitmisel isiklikku autot kasutades tehtud kulutusi saaks edaspidi hüvitada ainult kuludokumentide alusel ja hüvitatakse 0,3 eurot kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 256 eurot kuus. Loobutakse võimalusest maksta 64 eurot kuus hüvitist sõitude kohta arvestust pidamata, st kuludokumente esitamata. See on väga põhimõtteline muudatus. Kui soovitakse saada maksuvabastust, siis tavaliselt peab ju selleks ikka dokumente esitama. Me lihtsalt ühtlustame selle hüvitise maksmist üldise praktikaga, me ei lase autoomanikele maksuvabalt lisapalka maksta. Teiseks, kui tööandja sõiduauto kasutatakse isiklikuks otstarbeks, näeb eelnõu ette võtta arvestuslikuks hinnatavaks hüveks 256 eurot kuus, millelt tuleb maksta tulu- ja sotsiaalmaksu. See piir kehtib ka praegu. Kui sõiduauto kasutatakse eranditult ameti- või töösõitudeks, siis maksukohustust pole. Kolmandaks, eelnõuga tehakse ettepanek suurendada pensionide täiendavat maksuvaba tulu 2304 eurolt 2520 eurole aastas (192 euro asemel 210 eurot kuus). See arvestab, kui suur on keskmine vanaduspension peale tuleval aastal toimuvat pensionide tõstmist. Selle muudatuse tõttu jääb 2014. aastal eelarvesse laekumata 8,9 miljonit eurot. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu, austatud minister! Teile on küsimusi. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Härra minister! Kui pensionide täiendav tulumaksuvabastus loodi, siis selle mõte oligi see, et keskmine pension oleks tulumaksuvaba. Selle ettepaneku üle võib valitsus kindlasti uhke olla. Aga mis me üldise tulumaksuvaba miinimumi suurendamisega teeme, mida valitsus meie ette toonud ei ole? Millal see toimuda võiks?

Jürgen Ligi

Valitsus siin ülepakkumisega kindlasti ei liitu, me vaatame eelarve võimalusi. Nagu on korduvalt öeldud, see valimisprogrammi punkt pidi alla vanduma, selleks et oleks võimalik kompromissi saavutada. Me kõik ju tunnistame, et kui on koalitsioonivalitsus, siis ei saa üheltki erakonnalt nõuda täielikku programmi täitmist, isegi kui see programm eraldi võetuna on realistlik. Maksuvaba miinimumi suurendamise asemel adresseerime selle soodustuse natuke täpsemalt pensionäridele. Meiesugustele maksuvaba miinimumi kasv ju sotsiaalses plaanis olulist kergendust ei too, meil ei ole seda ka vaja. Eelarves on sellel rahal aga väga õilis ja sotsiaalne koht, me ei raiska seda ära.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Härra juhataja! Härra minister! Pensionäridele ja üldse eakatele inimestele on pensionide tulumaksuga maksustamine väga valus ja põhimõtteline küsimus. Pärast järgmise aasta 1. aprilli jääb keskmine pension tulumaksuvabaks. Aga kas te võite täna siin meile kõigile ja ka neile, kes pärast stenogrammi loevad, kinnitada, et keskmine pension jääb tulumaksuvabaks ka mingis kaugemas perspektiivis?

Jürgen Ligi

Ma kinnitan stenogrammi jaoks, et ka tulevikus ei suuda ma populaarsuses teiega võistelda.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma muidugi ei arva, et kõik ministrid peaksid kõik eelnõud, mille kohustuslik osa on ka seletuskiri, algusest lõpuni läbi lugema, aga ma stenogrammi jaoks siiski küsin. Kas minister ei loeks meile Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu seletuskirjast ette põhjendust, miks pensionide täiendavat tulumaksuvabastust suurendatakse? Seda oleks hea kuulda.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei loe, teil on see seletuskiri ees ja teil on kindlasti mugavam seda ise laua taga teha. Aga muudatuse sisuline mõte on tulla natukene vastu sellele ootusele, et pensionilt tulumaksu ei arvestataks. Me kõik teame, et see ei ole kerge otsus, sest meie maksumaksjate hulk ju väheneb. Suuri lubadusi ja sellekohaseid valimistulemusi ei maksa minult kunagi oodata.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõu raames küsin ma nii. Meie, Riigikogu liikmed, liisime autosid. Kas need on meie isiklikud sõiduautod ja nende puhul rakendatakse isikliku sõiduauto kasutamise reegleid või on need tööandja autod ja meil on mingid erisoodustused? Kuidas need autod selle seaduseelnõu raames klassifitseeruvad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Küll on kena, et te selle teema Riigikogu saali toote, aga mul ei ole siin erilist kaasaráärmisõigust. Need ei ole ametiautod. Aga enda ametiauto kohta võin ma öelda, et selle pealt makstakse korralikult erisoodustusmaksu ja see auto on mul nii töö- kui ka erasõitudeks. Reeglite järgi pean ma alati olema mobiilne ja kättesaadav, midagi ei ole parata. Aga mõne asja maksan ikka ise ka kinni, näiteks parkimise oma kodu juures. Nii et arutage seda teie autode teemat. Seda, kuidas Riigikogu liikmed kuluhüvitisi kulutavad, võib ka olulise tähtsusega riikliku küsimusena arutada. Aga mina arvan, et seda ei peaks tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli, kui tohib, rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas 25. septembril 2013 valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 492 oma 7. oktoobri istungil. Komisjoni istungil tutvustasid eelnõu ning vastasid sellega seotud küsimustele rahandusminister Jürgen Ligi ja Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro.

Nagu ka minister eelnõu tutvustavas sõnavõtus kirjeldas, jaguneb eelnõu kolmeks. Seadusmuudatustega plaanitakse muuta isikliku sõiduauto töösõitudeks kasutamise hüvitamise korda, muuta tööandja sõiduauto erasõitudeks kasutamise erisoodustuse hinna arvestust ja tõsta pensioni täiendava maksuvaba tulu määra 216 euro võrra ehk 2520 eurole aastas.

Arutelu komisjonis oli seotud täna päeva korras oleva järgmise seaduseelnõuga. Küsimused puudutasid autode kasutamise käibemaksustamist tulevikus. Konkreetselt peatuti sellel, kuidas tulevikus tööandja sõiduauto erasõitudeks kasutamise erisoodustuse hinda arvestatakse. Viimase kuu jooksul on mõlema eelnõu kohta laekunud rahanduskomisjoni terve hulk kirju huvigruppidele. Me plaanime 7. novembril teha kõigi huvigruppidega väga tõsise arutelu. Erinevaid arusaamu, võib öelda, et ka kriitikat ning ettepanekuid on päris palju tulnud ja tõsine arutelu seisab meil ees.

Tulen nüüd menetluslike otsuste juurde. 7. oktoobri istungil otsustas rahanduskomisjon konsensuslikult teha ettepaneku eelnõu 492 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatustettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, ettepanekud tuleb esitada 6. novembriks kella 17.15-ks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on küsimusi. Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud kolleeg! Seoses eelnõuga 492 laekus meie komisjoni Eesti Kaubandus-Tööstuskoja kommentaar,

kus tehakse ettepanekuid selle seaduse muutmiseks. Millest komisjon lähtus, kui ta määras kohtumise huvigruppidega, kelle hulgas on ka Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, 7. novembrile? Miks ei saanud seda teha enne esimest lugemist ja tulla siia saali muudetud eelnõuga, kus üht või teist ettepanekut oleks arvestatud ja mõnedki probleemid maha võetud?

Remo Holsmer

Ma arvan, et see küsimus on puhtalt korralduslik ja see oleks õigem esitada komisjoni esimehele, sest tema suhtles kaubandus-tööstuskoja ja teiste võimalike partneritega. Ma võin ainult aimata, et see oli ilmselt esimene sobiv aeg või üks vähestest sobivatest aegadest, millal seda kohtumist saab korraldada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Vaatame eelnõu 492 seletuskirja, te kindlasti oskate aidata. Siin on kaks arvu. Kõigepealt on kirjutatud, et maksuvaba tulu suurendamine vähendab tulumaksu laekumist 8,9 miljoni euro võrra, ja veidi hiljem on kirjutatud, et töötavate pensionäride töötasult jääb laekumata 1,2 miljonit eurot. Kas need 1,2 miljonit on juba selles 8,9 miljonis sees või tuleb need summad liita? Kuidas see eelarves on kajastatud?

Remo Holsmer

Aitäh küsimuse eest! Me komisjonis seda küll ei arutanud, aga ma eeldan, et neid summasid tuleb eraldi arvestada.

Aseesimees Jüri Ratas

Imre Sooäär, palun!

Imre Sooäär

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Maksupetturite vastu tuleb päris kindlasti võidelda, sest nad solgivad turgu ja teevad nendel, kes makse maksavad, tegutsemise keerulisemaks. Kas komisjon arutas ka seda, et maksupetturite püüdmise meetmete tõttu ei suureneks nende koormus, kes ausalt makse maksavad? Kas arutati, et siin oleks tasakaal? Kas komisjon võttis mingisuguse seisukoha, et

vinti ei keerataks n-ö üle neil, kes oma autode eest ausalt maksud ära maksavad?

Remo Holsmer

Ma arvan, et selle eelnõu kontekstis ei ole korrektne väga palju rõhutada sõna "maksupetturid". Pigem on küsimus süsteemi korrastamisest. Riik ei saa eeldada, et ettevõtjad ja maksumaksjad on petturid, küsimus on selles, kuidas maksustada õiglasemalt, nii et kõik oleks selge. Pigem on see muudatuste eesmärk. Pensionäride täiendava tulumaksuvaba miinimumi suurendamine ei puutu ka kuidagi maksupetturlusega kokku.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Väga kahju, et te ei arutanud, kui suured need eelarvekulud hinnanguliselt on. Aga võib-olla te arutasite vähemalt seda, et kui eelnõu kohaselt vabastab täiendava tulumaksuvaba miinimumi suurendamine keskmise pensioni tulumaksust, siis kui palju on pensionäre, kes tegelikult hakkavad tulumaksu maksma, ja milliselt pensioniosalt nad seda teevad?

Remo Holsmer

Aitäh! Neid arve komisjoni arutelul ei mainitud.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnepulti Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tahhan teile ette lugeda avalduse, mis on Riigikogusse laekunud: "MTÜ ELV (Eesti Autolammutuste Liit) toetab rahanduskomisjonile esitatud Eesti Kaubandus-Tööstuskoja kommentaare käibemaksuseaduse muutmise seaduse (493 SE) ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse (492 SE) kohta ning Eesti Maksu- maksjate Liidu, Eesti Väike- ja Keskmiste

Ettevõtjate Assotsiatsiooni, Audiitorkogu ja Eesti Raamatupidajate Kogu pöördumist seoses käibemaksuseaduse muutmise seadusega (493 SE). Me peame väga taunitavaks levivat praktikat, mil olulised eelnõud valmistatakse ette neid otseselt puudutavaid huvigruppe kaasa- mata. Antud juhul on kõrvale jäetud ka Eesti majanduses olulist rolli omavad organisatsioonid. Eelnõud riivavad valusalt kõiki Eesti äriühinguid. Nad on esitatud puudulikult analüüsitud ilma ilmse eesmärgiga täita eelarveauku. Kiirustatult ja ebademokraatlikult ettevalmistatuna on eelnõud ettevõtluskeskkonda halvendavad ning on vastuolus ka valitsusliidu koalitsioonilepinguga."

Selle valitsusliidu koalitsioonilepingut ei oska ma küll kommenteerida, aga Eesti Keskerakonna fraktsiooni kindel arvamus on, et huvigruppidega, nendega, kellest sõltub eelarve, on kindlasti vaja arutada kõiki muudatusi, mis käsitlevad käibemaksuseadust, tulumaksuseadust jne. See, et kõnealune seaduseelnõu ja järgmine eelnõu, mis on päevakorras, on esimesele lugemisele tulnud ilma aruteluta näiteks Eesti Kaubandus-Tööstuskojas, on sügavalt vale. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 492 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 492 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. novembri kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja viienda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

6. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (493 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kuuenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 493 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eel-

nõuga tehakse selles seaduses kaks muudatust, mis võiksid jõustuda 1. juulist 2014. Esiteks piiratakse sisendkäibemaksu mahaarvamist sõiduauto ostmisel või rentimisel ning sõiduauto tarbeks kaupade ja teenuste ostmisel. 21 Euroopa Liidu liikmesriiki on piiranud sõiduautode soetamisel sisendkäibemaksu mahaarvamist ja nendest 15 on kehtestanud meie ettepanekust rangema, 100%-lise piirangu, pidamata sõiduautosid sisuliselt tootmissisendiks. Eelnõus on tehtud ettepanek kehtestada üldiseks sisendkäibemaksu mahaarvamise piiranguks 50%. Lisaks protsendilisele piirangule on summaline piirang, kuni 2000 eurot auto kohta. Piirangut ei rakendata sõiduautodele, mis soetatakse müügiks või rendiks, taksodele ega õppesõiduautodele. Piirangut ei rakendata ka juhul, kui ettevõtte tõendab, et ta kasutab sõiduautot vaid ettevõtluse tarbeks. Sõiduauto eratarbeks kasutamise maksustamise korda muudetakse, kuna kehtiv kord ei ole ennast õigustanud. Praegu maksustatakse eratarbimist tegelikust kasutamisest oluliselt väiksemas määras.

Käibemaksupettuste vastase meetmena kehtestatakse käibedeklaratsiooni lisa esitamise kohustus. See on selle eelnõuga kehtestatav teine muudatus. Lisas tuleb deklareerida ostjate ja müüjate kaupa arvelolev informatsioon, kui tehingupartneri arve või arvete kogusumma on vähemalt 1000 eurot. Selline kord võimaldab maksuhalduril automaatselt kontrollida, kas müüja ja ostja deklareerivad tehingut ühtmoodi. Selle tulemusena paraneb oluliselt riskianalüüs ning käibemaksu kontroll muutub efektiivsemaks, paraneb ka varjatud käibe arvestamine ja fiktiivsete arvete tuvastamine. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Austatud minister, teile on kohe vähemalt kaks küsimust. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui vaadata üsnagi elavat arutelu, mis on meedias tekkinud selle ettepaneku üle, siis üks süüdistus Rahandusministeeriumi ja tema allasutuste tulevase käitumise kohta on see, et kuna kontrollima hakatakse juhuse põhjal, siis on siin karta väga palju subjektiivseid otsuseid, keda üldse hakatakse kontrollima ja

kuidas see kontroll hakkab toimuma, kas seda tehakse öösiti asutuste parklates või üksikisikute kaupa. Kuidas teie selle eelnõu eest vastutava ministrina selgitate, kuidas hakkab toimuma nende nõuete täitmise kontroll?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ega neid maksuameti töömeetodeid pikalt ei peaks kirjeldama, laseme neil töötada ja seadusega kohaneda. Iseenesest ei ole sõiduautode kasutamise kontroll massiivne, see ei ole kunagi selline nagu üldine maksukontroll. See on ikkagi pisteline kontroll, mis tähendab riski igale maksumaksjale. Meil ei ole illusiooni, et kõik eratarbimiseks kasutatu saab õiglaselt maksustatud. Küll aga suurendab vahelejäämise risk kindlasti eelarvelaekumisi ja parandab maksukäitumist. Nii see on. Laseme maksuametil oma tööd teha, nii nagu me muude maksude puhul teeme. Iseenesest ei ole siin ju maksustamise põhimõttes muudatust tehtud, kui te mõtlete käibemaksu mahaarvestust. Ka praegu tohib ju ainult vahetult tootmiseks vajaliku käibe ulatuses käibemaksu maha arvestada. On selge, et enamik inimesi teeb seda täies ulatuses, kasutades autot n-ö topelt, mis on ühiskonna seisukohalt mõistlik, aga ka maksustamine peaks olema õiglane.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Te mainisite, et 21-s Euroopa Liidu riigis on juba kehtestatud sõiduautode soetamise piirang ja enamikus neis on see piirang lausa 100%. Ometi tahate teie selle eelnõuga kehtestada piirangu ainult 50% ulatuses. Senimaani on Reformierakond seisnud ikka selle eest, et maksustamine oleks lihtne ja ühetaoline. Millest nüüd siis selline keerukus?

Jürgen Ligi

Aitäh! Väga hea küsimus. Meie sisediskussioonides on olnud tunda äärmist meeoleharmi, mida ma mõistan, ja tegelikult on ka mu enda hingerahu häiritud, sest inimesed on praeguse korraldusega harjunud ja kui nende elustiili mingi maksustamisega sisse sõita, siis see ajab neid kindlasti tisedaks. Diskussioonide käigus on jäänud kõlama ka see mõte, et tõepoolest ei

peaks üldse seda piiri tõmbama, parem teha siis täie rauaga. Enamik Euroopast teebki niimoodi, enamik Euroopast ütleb, et sõiduauto ei ole tootmissisend ja siin ei tohiks teha soodustust, vaid auto kasutamine tootmises peaks olema võrdne kasutamiseга eratarbimises. Mina nii sõjakas ei oleks. Tuleb ikkagi mõnuda, et on otstarbekas, kui on üks auto, millega tehakse nii era- kui ka töösõite. Sõna "tootmine" tuleb siin loomulikult jutumärkidesse panna, sest mõnes valdkonnas ei pruugi olla tegu tootmisega. Maksuga ei tohiks siiski inimesi koormata ülemääraselt, vaid seda tuleks teha õiglasel määral. See 50% on kirik keset küla, see on tunnetuslikult valitud. Mitme riigi praktikas on seda palju kordi hinnatud ja leitud, et iialgi ei suudeta auto kasutamist täpselt hallata. Nüüd on keset küla selline kirik püsti pandud. Tuleb rõhutada ka seda, et mujal Euroopas on tavaliselt lisaks automaks. Seda ma ei poolda. Ma usun, et autode kasutamist tuleb maksustada olemasoleva maksusüsteemi piires. Eelkõige saab seda teha kütuseaktsiisiga, mis on meil juba päris arvestataval tasemel. Teiseks tuleks võrdsustada palgasaaja ja eraomaniku maksustamine, kui tegu on eratarbimisega.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Härra minister! Minul on veidi laiem küsimus. Igal aastal, kui siia saali tuleb järgmise aasta riigieelarve seaduse eelnõu, on sellega kaasas terve pakk eelnõusid, millega pannakse lisakoormisi isikutele ja ettevõtetele. Möödunud aastal tõsteti näiteks ligi kuus korda navigatsioonitasusid jne. Nüüd on jälle sama seis, ausatelt ettevõtjatelt ja maksumaksjatelt võtame ikka rohkem ja rohkem, samas maksupettuste n-ö üldsumma eriti ei vähene. Mis te arvate, kas sellise tegutsemise tagajärjel paari aasta pärast ettevõtlust Eestisse üldse alles jääbki? Äkki kolivad kõik Eestist ära, sest sinne ettevõtluskeskkond muutub lihtsalt võimatuks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Teie näide oli küll väga marginaalne. Olukord ei ole päris selline, nagu te küsimuses kirjeldasite. Navigatsioonitasud, nagu ma mä-

letan, ei olnud 20 aastat muutunud. Nende tõstmine – kas kuus korda või vähem, selle võib üle kontrollida – lähtus valdkonnaministri põhjendatud ettepanekust. Ma ei kahtle, et 20 aastaga olud tugevasti muutuvad. Majanduse nominaalmaht on juba mitmekordistunud. Ettevõtluses on ebameeldiv igasugune maks. Aga pakutud muudatusel on ka häid külgi. Kõigepealt saab tööandja panna töövõtjatele, oma palgalistele konkreetsema kohustuse kasutada autot ainult töösõitudeks. Tal on selleks õigustus, sest kui autoga käiakse oma asju ajamas, tuleb maksta rohkem maksu. See risk, et peab rohkem maksu maksma, aitab ettevõtte vara säilitada.

Teiseks on praegu firmaautodel suur maksumoodustus: firmale autot ostes tuleb maksta vähem käibemaksu. Teistpidi on see ka maksuvaba palgalisa. Praegu makstaksegi paljudes firmades vaikides 256 eurot maksuvaba palgalisa. Selles on oma loogika. Küsimus ei ole niivõrd selles, kas petetakse ja valetatakse, vaid selles, et selline on tava ja seaduses olemasolev võimalus, mida kasutatakse. Ma ei väida, et kõike peab sildistama õelate nimedega, me peame lihtsalt ise tegema sellise süsteemi, millest kõik aru saaksid. Naturaal- ja rahaline palk peavad olema võrdselt maksustatud, ametiauto eratarbimine peab olema samamoodi maksustatud nagu mitteametiauto eratarbimine.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Nii nagu iga eelnõu seletuskirjas, on ka selle eelnõu seletuskirjas ära toodud oodatavad tulud ja kulud. Kulud praegusega võrreldes ilmselt suurenevad, sest administreerimist tuleb juurde. Tulud on ka kirjas ja see tuluallikas on olemas lausa järgmise aasta eelarves – 40 miljonit eurot. Kuidas see arv saadi, jääb seletuskirjas selgusetuks. Kas see leiti ministri kabineti lae paremast või vasakust nurgast või oli selleks mingisugune teine meetod? Kuidas see oodatava tulu summa – 40 miljonit eurot – on leitud? Mis on selle eeldus?

Jürgen Ligi

Mul on hea meel öelda, et see ei sündinud ei ministri ega valitsuse kabinetis, vaid see

sündis sõltumatute prognoosijate vaidluses. Sellesse ei sekkunud ükski poliitik. Küll aga oleme küsimusi esitanud ja saanud sellest meetodikast ülevaate. Seda praegu kirjeldama hakata oleks ettevaatamatu, sest tõenäoliselt eksiksin ma mõne arvuga. Teiseks ei ole ma prognoosi kõõgipoolt kirjeldanud ka teiste maksude puhul. Tänitamist, et prognoosid on liiga konservatiivsed, on valitsuses kuulda peaaegu igal aastal. Kuid on olnud ainult üks episood, kui minu hinnangul seati kahtluse alla prognoosi sõltumatus. See puudutas määrdelisi. Oldi ikka hästi kurjad, et tulu tuleb hoopis rohkem, need mahud on hoopis teised. Nõuti aru, kuidas see võimalik on. Aga õiglus võitis. Prognoos peab olema sõltumatu. Ma jääksin selle juurde ega hakkaks metoodikas rohkem urgitsema.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Ma endiselt hindan teid selle eest, et te räägite läbipaistvast ja lihtsast maksusüsteemist. Kuid selle eelnõu tõttu olid ettevõtlusringkonnad väga närvilised, väites, et nendega ei ole seda teemat justkui arutatud. Eelnõust tulenevalt on päevselge, et nüüd võivad turule tulla ilma käibemaksuta Saksamaalt ja mujalt Euroopast eraisikute soetatud kergelt kasutatud, aga turuhinnast oluliselt odavamad autod, sest ettevõtjal on õigus ilma käibemaksuta osta autot ka eraisiku käest. Kas te ei kardate, et juhatuse esimehe ja omaniku Porsche Cayenne ostetakse ära, aga lihtsamad töoinimesed, kellel on liikumisvõimalust vaja, peavad nüüd hakkama sõitma keskmisest vanemate autodega? Riigil võib nii uute autode müügist, autode legaalsest remontimisest ja kõigest sellest jääda saamata palju arvestatavam maksusumma kui see käibemaksu mittetagasiarvestamise osa.

Jürgen Ligi

Aitäh! Kõigepealt räägin ettevõtlusorganisatsioonidega läbiarutamisest. Protestiti kolme seadusmuudatuse vastu, mis on viimasel ajal esitatud, nendest kaks olid kenasti läbi arutatud ja nende heakskiidu saanud. Kolmas muudatus puudutas autosid. Tõepoolest, sellega läks kiireks. Riigieelarve eelnõu arutelul sai

juba kirjeldatud, et vahetu põhjus, miks sellised eelnõud üldse esitati, oli see, et eelarvestrateegia valmimise järel haigutas eelarves mitmekümne miljoni euro suurune auk. See raha oli puudu just nimelt teede rahastamises, mis tegi otsustamise kergemaks. Ühelt poolt hoiame nii üleval teede rahastamise eelarvet, teiselt poolt maksustame autode kasutamist õiglasemalt. Ma rõhutan, et ka pärast kõiki autode maksustamise muudatusi on firmaautot endiselt soodsam kasutada kui eraautot. Te võite sellel teemal vaielda, aga te ei saa väita, et see muudatus kuidagi hävitab ettevõtluse. Pigem on ettevõtlusele hea, kui vähem mõeldakse autode soetamisele ja rohkem teistele investeeringutele. Igal juhul on sõiduautode osa ettevõtete teiste investeeringutega võrreldes natuke nihkes. Üks põhjus on see, et meil ei ole automaksu ega autode kasutamise loogilist käibe-, tulu- ja sotsiaalmaksustamist. Autod on lihtsalt maksustamise mõttes soositud, aga neile ei ole maksusoodustust vaja. Ma ei arva, et oleks vaja automaksu, praegu käib jutt pigem maksusoodustuse osalisest kaotamisest.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Seaduseelnõu räägib ainult sõiduautodest. Kui firma soetab endale kaubabussi, kas sellega siis võib isiklikke sõite teha?

Jürgen Ligi

Aitäh! Vastus on jaa. Siin peitubki lohutus. Kaubikud on selgelt tarbeautod. Need täpsustused, kuhu mingi mudel liigitub, on vaja veel teha ja maksumaksjatele teada anda. Kaubikud on kõik käsitatavad tootmissisendina, kuigi me teame, et ka nende puhul on eratarbimine tõsiasi. Kuid me ei lähe maksustamisel maksimumini. Ka automüüjad võiksid võtta asja rahulikumalt, sest see, mis siin toimub, ei kitsenda tingimata nende äri võimalusi.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma proovisin võib-olla natuke liiga palju infot ühte küsimusse panna. Ma küsin nüüd hästi lihtsate sõnadega: kas need analüütikud, kes seda muudatust ette valmistasid, ei toonud välja sellist ohtu, et eelnõu võib endaga kaasa tuua autopargi vananemise, mistõttu võib halveneda liiklusohutus? Võib ju juhtuda ka see, et tavalised töönimesed peavad oma tööülesannete täitmisel läbi ajama keskmisest kehvemate autodega.

Jürgen Ligi

Aitäh! Vastus on ei. Ettevõtja ikkagi hindab oma vajadusi. Tänavapildi järgi otsustades on Tallinnas uute autode osatähtsus väga suur, kui võrrelda rikkamate Euroopa riikidega. See tuleneb selgelt nendest maksusoodustustest. Ei ole mõtet eitada, et autopark on meil muu Euroopaga võrreldes suhteliselt uhkem, arvestades meie sissetulekuid. Mujal maksustatakse autosid väga kõrgelt. Soomes tuleb sisuliselt maksta kaks auto hinda, kui autot osta. Jutt ei ole nende mõistes kopikatest, lihtsalt käibemaksust, vaid väga rämedast automaksust. Maksu optimeerimisega ei jõua me kindlasti selle piirini, kus olukord muutub tehnilises mõttes ohtlikuks. Selle hoiavad ära ka autode tehnilised ülevaatused. Olukord, mis maksumuudatuste tõttu tekib, on statistiline olukord. Kõiki seniseid tavu me iialgi välja ei juuri, aga maksuettekirjutuse riski tõttu maksulaekumine kindlasti paraneb. Ka maksuhalduses on kuskil see optimum, kui rikkumisi liiga palju ei jälitata, aga siiski saavutatakse see suur eesmärk, et erinevaid palgamaksmise viise ja eratarbimist üldisemalt koheldaks võrdselt.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma ennustan, et suureneb nende äriühingute arv, kes põhitegevusena tegelevad autode rentimisega, suureneb kaubikute läbimüük ja Eesti riik saab 40 miljonist eurost umbes kolmneli korda vähem raha kätte. Ole hea, kaitse eelnõu ja vaidle sellele vastu!

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei ole hea. Keeldun tegemast prognoose, keeldun oma prognoosidega asendama ametlikke prognoose. Ka rent on käibemaksu allikas, mitte ainult ost, muud tarvikud on siin ka olulised. Pigem on rendifirmadest kindlam seda maksu kätte saada. Kuna rendileandja on teada, on maksu kergem kätte saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma olen lugenud väidet, et meil on 9000 firmat, kellel pole käivet, aga kes on soetanud sõiduauto. On need õiged andmed?

Jürgen Ligi

Aitäh! On üks tabel, mida oleks pidanud tähelepanelikumalt uurima. Sealt tuleks vaadata, kust tuleb see 9000. Ma kardan, et see lisa tuleb siia vanemate autode tõttu. Aga mina olen toonud seda näidet, et on natuke üle 5000 potentsiaalse käibemaksukoormusega auto, mis asuvad umbes 4000 firmas, kus käivet ei ole, kus on keskmiselt 1,2 autot ning üks või kaks töötajat või omanikku. See nõuaks muidugi selgitust, sest siin on kindlasti midagi ebatavalist. Mõni firma võib niimoodi edasi tiksuda, aga on selge, et enamasti on nad käibemaksu kusagilt varem tagasi saanud, selle arvel tarbinud ega näe enam käibe tekitamisega väga vaeva. Pigem peegeldab see arv sellist olukorda. Ma üldse ei väida, et seda peaks nimetama pettuseks. See on praktiline maksu optimeerimine, milleks me oleme loonud tingimused ja mida ei ole põhjust eetilisel taunida. Olukorda on põhjust taunida lihtsalt maksuõiguslikult, tuleks ühtlustada kodanike maksukoormused ja muuta maksusüsteem õiglasemaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud minister, kas ma sain teist õigesti aru? Te ütlesite, et see eelnõu ei ole midagi poliitilist, selle on valmistanud ette ametnikud, see kõik on puhtalt

pragmaatiline, arvestuslik ja hädavajalik. Kui see nii on, siis kui paljud ettevõtjad pöördusid ministriumisse kirjalikult või kui palju nende esindajaid oli sellesse töösse kaasatud? Kas ministriumisse on tulnud mingeid kirjalikke seisukohti ja arvamused? Kui on, siis äkki te räägite meile, kes neid teile saatsid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ei ole seda enne juhtunud, et ma räägin midagi, aga ise ei märka. Ma ei ole öelnud, et siin ei ole midagi poliitilist. Ma ei ole öelnud, et ametnikud valmistasid eelnõu ette, kuigi see on tõsiasi. Kirju on meile muidugi tulnud. Kas eelnõu on läbi arutatud? Väga palju on räägitud sõiduautodest, nagu oleks see Eesti Nokia ja kõige tähtsam investeering, mida firma üldse võib välja mõelda. Selle eelnõu kõige tähtsam punkt puudutab hoopis käibedeklaratsiooni lisa. See on väga põhimõtteline asi, kui me saame kontrollida, kas ka lepingupartner oma käibemaksu ära maksab, selle käibemaksu, mille tehingu algataja tagasi saab. Siin peituvad kümned miljonid eurod. See on põhimõtteline muudatus maksuarvestuses, maksukontrolli elektroonseks muutmises ja passiivsete pettuste ärahoidmises. Seda küll kahjuks ainult riigisiseste tehingute puhul. Aga sõiduautodega ei toimu selles mõttes midagi põhimõttelist.

Praegune seadus nõuab, et maha arvatakse ainult vahetult käibeks vajalik sisendkäibemaks. Siin ei ole tegelikult põhimõttelist muudatust, nii kurb kui see ka on. Me teeme lihtsustatud süsteemi ja tõmbame piiri 50% peale, teades muidugi, et keegi saab väita, et teda on ebaõiglaselt maksustatud. Ainus lohutus on, et automaksu me ei kehtesta, selle eest me teid kaitseme. Aga paljusid maksustatakse edaspidi siiski õiglasemalt. Kõigi nende asjadega on niimoodi. On olnud proteste deklaratsiooni lisa vastu, et see toob kaasa hirmsa halduskoormuse. Ma ütlesin väga üldiselt, et kui kõik panustavad ühe ühiku, selleks et raamatupidamisprogrammi natuke ümber teha või hakata kasutama programmeeritud või sisseostetud raamatupidamist käsitsi tehtava raamatupidamise asemel (see ju võiks olla tänapäevane tase), siis saab ühiskond sada või tuhat rahaühikut vastu. See on niivõrd kasulik investeering. Teinekord on väike üleminekukulu või ka uuendusega seotud ebamugavus ettevõttele

või ühiskonnale tervikuna väga tulus investeering.

Me oleme selle läbi arutanud maksupettuste komisjonis juhtivate ettevõtlusorganisatsioonide osalusel ja heakskiidul, tööandjate keskkliidu ja kaubandus-tööstuskoja heakskiidul. Eelarveprobleemide tõttu läks meil autosid puudutavate otsustega kiireks, aga eks me siis prognoosi peale maksusummade ka huvigruppide käitumist. See, et nad ärrituvad, oli ausalt öeldes ette teada. Aega veel on, et nendega vaielda, eelnõu jõustub seadusena alles 1. juulist. Aga väga raske on siin sisulisi vastuargumente leida. Nagu üks juhtiv ettevõtja ütles: "Siin ei ole võimalik sisuliselt vastu vaielda, aga te, paganad, tegite selle ära ilma meiega rääkimata." Ma olen ka varasematel kordadel rääkinud, et see etteheidete laviin ei ole väga adekvaatne. Seda juttu, et asi ei tööta ning on nii või naa, võib kõigi kehtivate maksuseaduste kohta rääkida. Teatud tõenäosusega peavad need seadused vett, aga mingid lekkesed on alati. Nendele keskendudes jääksidki seadused kehtestamata ja riigieelarves poleks tulusid.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Remo Holsmeri!

Remo Holsmer

Austatud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 7. oktoobri istungil. Komisjoni istungil andis eelnõu eesmärkidest ülevaate rahandusminister Jürgen Ligi. Arutelul osales ning komisjoni liikmete küsimustele vastas ka Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla. Nii nagu rahandusminister eelnevalt kirjeldas, on eelnõul kaks eesmärki: esiteks, sõiduautode omatarbe maksustamise asemel piirata sõiduautode ostmisel ning nende tarbeks kaupade ja teenuste ostmisel tasutud käibemaksu mahaarvamist, teiseks, kehtestada käibedeklaratsiooni lisavorm, mis esitatakse koos käibedeklaratsiooniga ja kus deklareeritakse ostjate ja müüjate kaupa arved, mille kogusumma tehingupartnerite kaupa on vähemalt 1000 eurot ilma käibemaksuta. Mõlemad muudatused täidavad maksupettustega võitlemise eesmärki.

Tänane debatt siin saalis algas küsimusega (selle esitas vist kolleeg Nestor), kuidas see rahaline pool on kokku arvatud. Ka komisjoni istungil oli sama küsimus üleval. Ma saan viidata nendele arvudele, mida Rahandusministeeriumi ametnikud komisjoni liikmetele tutvustasid. Eelduseks on võetud see, et juriidiliste isikute kasutuses on Eestis praegu 26 500 liisinguautot ja välja ostetud on 55 000 autot. Jutt käib seega 81 500 autost. Maksubaas, mida Rahandusministeerium nende autode pealt arvestab, on ligikaudu 533 miljonit eurot, seotud kulud ehk kütus, hooldus ja remont annavad veel ligikaudu 206 miljonit eurot. Nende summade pealt arvestatud käibemaks on 123 miljonit eurot. Need on need orientiirid, millele Rahandusministeerium tugineb. Meil Riigikogu liikmetena on nagu ka ministril raske seda prognoosi kahtluse alla panna. Pigem püüti komisjoni arutelu käigus lihtsalt mõista tehete järjekorda ja esitatud eeldusi.

Samuti rääkisime komisjonis sellest, kuidas tõendada, et autot on kasutatud ainult tõisteks tegemisteks. Rahandusministeeriumi ametnikud selgitasid seda nii, et neid tõendeid hinnatakse kogumina: sõidupäevikud, GPS (kui see autos on), muud tõendid, ka tööleping, kui seal on kirjeldatud sõiduauto kasutamist. See loogika ja tõendite hindamine hakkab toimuma kogumis.

Keegi – ma palun vabandust, aga ma ei mäleta, kes – küsis, et kui kontor asub kodus, siis kuhu auto parkida. Sellele küsimusele vastati, et kui kontor on kodus, siis pargitakse auto kontori juurde, mis asub kodus. See küsimus on õigustatud, sest kui kellelgi on n-ö kodukontor ning ta elab ja töötab samal aadressil, siis on vaja teada, kuidas auto käibemaksustamine tulevikus käib. Siin on jällegi küsimus tõendites. Kui ettevõtja ja kodanik küsib täies ulatuses käibemaksu tagasi, siis peab ta ka tõendama, et ta kasutas autot tõesti tõisteks tegemisteks.

Komisjonis küsiti ka, kuidas prognoositakse inimeste käitumist maksuameti vihjetelefonile helistades. Viidati Soome praktikale, mis pida- vat olema selline, et kui naabril on uus auto hoovis, siis esimene kõne pole mitte naabrile, et küsida, kust ta selle auto sai, vaid pigem maksuametile. Ma loodan, et Eestis sellist praktikat ei teki.

Mis puudutab rahanduskomisjoni järgnevaid tegevusi nende kahe eelnõuga, eelneva ja käesolevaga, siis olgu veel kord kinnitatud, et 7. novembrile on rahanduskomisjonis planeeritud ühisistung huvigruppide esindajatega, kus me kõik kirjad ja ettepanekud läbi räägime ning kujundame seisukoha, kas midagi eelnõus vajab muutmist või mitte.

Üks nüanss veel, mida minister ei maininud. Eelnõu vajab Euroopa Komisjoni luba erandi tegemiseks. Harri Tiido, kes on Eesti esinduse juht Euroopa Liidu juures, ongi esitanud Euroopa Komisjonile kirja, et käibemaksudirektiivist erandit taotlema.

Komisjon otsustas 7. oktoobril teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada (poolt 6 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuks jäi 4) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, muudatusettepanekud tuleb seega esitada 6. novembriks kella 17.15-ks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on küsimusi. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Eelmise eelnõu arutelul ei osanud te täpselt öelda, kui suuri kulutusi see eelnõu kaasa toob. Tundub, et kõnealuse eelnõu puhul on komisjoni üsna hästi informeeritud, sest ka teie teate, kui palju on prognoositavaid tulusid. Teie ettekandest oli üsna selgelt aru saada, et teil oli kahtlusi, kas see 40 miljonit eurot, mis on eelarves ette nähtud, on realselt võimalik tulu. Kuidas teie komisjoni arutelu kokku võtaksite? Kas te olete veendunud, et need prognoosid on optimistlikud, lausa liiga optimistlikud või reaalsed? Kas teil oli ka arutelusid selle üle, kui subjektiivne eelarve täitmine hakkab olema? Võtame näiteks inimese, kes elab mõnes armsas Tallinna lähedal asuvas vallas, kus ühissõidukid ei sõida, ja kelle ainukene auto on firma nimele registreeritud. Kas see ongi see potentsiaalne, ütleme, allikas, kust raha saada?

Remo Holsmer

Aitäh! Küsimusi oli selles pikas loos, mis te rääkisite, päris mitu. Kõigepealt sellest, mis puudutab võimalikke tulusid. Need tulud tuleb

jagada kaheks. Esiteks, need tulud, mis puudutavad autode käibemaksustamist. Järgmise aasta eelarve kontekstis tuleb meie komisjonil usaldada Rahandusministeeriumi ametnikke, kes on hinnanud, et eelarve lisatulu on poolaastas 20 miljonit eurot. Elektroonilised käibemaksudeklaratsioonid, mis samamoodi hakkaksid kehtima 1. juulist ehk järgmise aasta teisest poolaastast, peaksid hinnanguliselt tooma lisaks veel 15 miljonit eurot. Mis see teine küsimus teil oligi?

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Austatud eesistuja! Hea ettekandja! Kas te komisjonis arutasite või mis mulje teile endale jäi, kas seda eelnõu on vaja selleks, et maksuõiguslikus kontekstis valitseks õiglasem olukord, või selleks, et täita maksudega riigieelarvet?

Remo Holsmer

Eelnõu eesmärk on, et edaspidi oleks maksustamine õiglasem: kui praegu ostab auto eraisik, siis maksab ta täie rauaga käibemaksu, aga kui auto ostab ettevõtja, siis saab ta käibemaksu tagasi küsida. Me teame, et tegelikult kasutatakse ametiautosid peale töösõitute ka eratarbeks. Ma arvan, et seda olukorda see eelnõu kindlasti tasakaalustab. Samuti, nagu te õigesti märkisite, on eelnõul eelarvepoliitiline eesmärk. Võimalikku tuluallikat ma eelnevalt kirjeldasin, kui ma vastasin Mailis Repsi küsimusele, kui palju see eelnõu võiks eelarvele lisatulu tuua.

Aseesimees Jüri Ratas

Tiina Lokk-Tramberg, palun!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja! See eelnõu ei ole lähiriikidega võrreldes vist ainulaadne. Kas teil on andmeid, kuidas näiteks need asjad on reguleeritud kas Soomes või Rootsis, kellega me ennast väga võrrelda armastame?

Remo Holsmer

Aitäh! 100%-line sisendkäibemaksu mahaarvamise piirang kehtib 21-st Euroopa Liidu riigist 15-s. Võrreldes selle eelnõuga maksus-

tavad 15 Euroopa Liidu riiki oma kodanikke käibemaksuga veel kõrgemalt. Soome praktika ongi selline, et auto puhul ei ole sisendkäibemaksu arvestamine lubatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud rahanduskomisjoni esindaja! Mul on lihtne küsimus. Te mainisite, et üks kolleeg, kelle nimi teile ei meenu, küsis selle kohta, ega ettevõtjad, kes töötavad kodukontoris, selle kontrolli objektiks ei satu. Täpsustage, kuidas see on lahendatud. Kui auto kuulub ettevõttele ja ettevõtte kontor asub inimese kodus, kuidas maksuametnikud sellele probleemile siis lähenema hakkavad?

Remo Holsmer

Eesti Vabariigis on lubatud pidada kontorit oma kodus, see on täiesti legaalne. Kui inimene tõestab maksuametile, et ta kasutab autot ainult töösõitudeks, siis see, et ta pargib autot oma kodusel aadressil, ei ole mingisugune probleem.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma sain kaasa fraktsiooni juhtkonna manitsuse, et ma räägiksin rohkem kui kodanik ja ettevõtja, kasutades selleks fraktsiooni kõneaega.

Rahandusminister Jürgen Ligi on ääretult sümpaatne inimene. Ta on pidanud suhteliselt rasket võitlust ülejäänud valitsusliikmetega, hoides Eesti fiskaalpoliitikat kindlalt ohjes. Väga kurb meel on selle pärast, et rahandusminister Jürgen Ligi, kes on selline tubli inimene, peab olupoliitilistest vajadustest tulenevalt riigieelarve menetlemise ajal tulema Riigikogu ette seaduseelnõudega, mis on suhteliselt suure tõenäosusega tehtud kiirustades ja mis ilmselt ei meeldi ei talle endale ega tema koalitsioonikaaslastele (vähemalt sellele osale

neist, kes suudab mõistlikult mõelda, aga ma eeldan, et liberaalid mõtlevad alati mõistlikult).

Mis on tänaseks Eestis juhtunud? Me unistame sellest, et meie maksusüsteem oleks lihtne, ühetaoline, minimaalsete eranditega jne. Meenutame lähiajalugu. Ka minu ajaarvamine siin majas on jumala abiga kestnud üle kuue aasta. Tuletame meelde, kui palju me oleme nende kuue aasta jooksul, mis inimarengu seisukohalt on ju kaduvlühike ajahetk, see on nagu väljusähvatus, pidanud tegema oludest tulenevaid ja ühiskonnale hästi totraid signaale saatvaid seaduseelnõusid. Esimesena meenub mulle poolteisenädalane käibemaksujama, nüüd on meil jälle see autoteema siin üleval. Natuke kurb on ka selle pärast, et tublid inimesed, kes on endale maja ehitanud ja 1990. aastate lõpus, kui Eesti Energia propageeris, et pange kõik endale elektriküte, mis on kõige rohelisem, progressiivsem ja toredam, oma maja elektriga kütma hakkasid, ei suuda suure tõenäolisusega teha lisainvesteeringuid ning on päris halvas olukorras. Aga issanda päike läheb enne looja, kui me selle loetelu suudaksime lõpetada.

Ma arvan, et ega ka Keskerakonna fraktsioon oma olemuselt ei vastandu sellisele maksumisele, sest Keskerakonna fraktsioon saab väga selgelt aru, et riigieelarvesse on raha vaja. Aga meil on väga raske mõista, kuhu me lõpuks liigume. Me ei taha endale tunnistada, et meie maksusüsteem ei ole enam ühetaoline ja läbipaistev, vaid järjest rohkem ja rohkem on sel selline räsitud iseloom, sest me ei istu maha ega hinga sügavalt, et arutada, mis me oma maksudega peale hakkame.

Lõputu teema on ju seesama tulumaksuvaba miinimumi nihutamine. Täpselt samamoodi ütleb minu suure sümpaatia ära teeninud Jürgen Ligi, et jah, põhimõtteliselt on siin arutluskoht täiesti olemas. Me räägime asjadest, aga me ei julge neid tunnistada.

Ma tahan tuua veel selle näite, et töötuskindlustusse, millest on ka kaua räägitud, on kogutud kohutavalt suured reservid. See on juube mugav, sest riigikassa saab seda raha praegu kasutada. Me ei räägi sellest, et teeks otsuse midagi muuta.

Ma võtan kolm minutit lisaega, kui tohib, härra juhataja.

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Aivar Riisalu

Aitäh, härra juhataja! Ma tahan meid kõiki üles kutsuda ikkagi tervet talupojamõistust kasutama. Me peame hakkama endale aru andma, et järjest rohkem kostub hääli, et võib-olla on meie tööjõumaksud liiga kõrged. Järsku peaks siin midagi muutma?

Minu meelest ei ole see signaal, mis sellistest menetlustest, nagu meil siin täna on, ühiskonda läheb, kasulik enam mitte kellelegi. See ei ole kasulik seadusandjale ega valitsusk koalitsioonile ja veel vähem meeldib see opositsioonile, kes tegelikult peaks oma positsioonist tulenevalt justkui võitlema rõhutute õiguste eest.

Aga konkreetselt selle autoeelnõu juurde korraks tagasi tulles ütlen, et mina tegevete võtjana näen küll seda ohtu, et rikkal inimesel ei jää mitte ükski kallid auto ostmata, sest see raha leitakse, aga kannatama hakkavad eelkõige keskmised ja väikesed ettevõtted, kus üks auto on müügimehel ja võib-olla tegevjuhil teine. Me ju teame, et Eestis on ligi 200 000 ettevõtet. Iseküsimus on see, kui paljud neist töötavad. Me järjest rohkem propageerime seda, et kui te ei leia endale normaalset tööd, siis hakake ise ettevõtjaks. Neid ühemehe osühinguid on meil piisavalt palju ja tegelikult lööb see muudatus ju nende pihta. See on kurb.

Aga kõige hullem on see, et ma kardan, et nüüd hakkab jälle autode vedamine Saksamaalt peale. Sealt on eraisikul võimalik tuua Eestisse kolme aasta vanuseid autosid, maksu ei ole, ning müüa see eraisiku ja juriidilise isiku vahelise lepinguga turuhinnast arvestatavalt odavamalt maha. Vaat siis see käibemaksüküsimus kaobki ära. Ma kardan, et lõppresultaadina kaotavad automüüjad. Selliseid autosid tavaliselt ei remondita enam firmaesindustes, vaid lugematutes väikestes töökodades, mis saavad muidugi tööd, on õnnelikud jne.

Ma rõhutan 53. korda, et ma pean heast ministrist Jürgen Ligist väga lugu. Kui sellist meest Eestil ei oleks, siis oleks meie elu väga raske. Aga ma kardan, et heale rahandusministrile on need sõltumatud eksperdid, kes on nii sõltumatud, et neist mitte midagi ei sõltu, sedakorda andnud võib-olla halba nõu. Mina

arvan, et rahandusminister Jürgen Ligi võiks kõiki erakondi kaasates algatada laiema debati selle üle, kuhu liigub Eesti maksupoliitika. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Kuna siin tekkis küsimus, miks autode maksustamisega üldse tegeldakse, siis kirjeldan veel seda suuremat pilti. Nagu ikka on kahte sorti põhjusi: riigieelarve tulust ja maksusüsteemi loogikast tulenevad põhjused. Maksusüsteemi loogikast sai siin juba räägitud. Kordan üle, et eesmärk on isikute ja eri palgaliikide võrdne kohtlemine. Firmaauto on ka peale kõikide nende eelnõude seadusena jõustumist endiselt maksunduslikult soodsam.

Teiseks, eelarveline eesmärk. Kordan üle, et eelarve tegemise viimases faasis oli meil puudu kümneid miljoneid eurosid tehoiuraha. Mõelge selle peale. Kes peaks tehoiuraha kinni maksma? See puudujääk oli tekkinud eelkõige sellepärast, et europrojektid ei ole ette valmistatud ja Euroopa uus eelarve ei ole kehtima hakanud. Seda, mida me olime seni teinud, oli nüüd tehniliseltki võimatu teha. Peale selle tahtsime väiksematele teedele rohkem kodust maksuraha suunata.

Ettevõtjatele, kelle tundeid siin on riivatud ja kes on proteste esitanud, panem ma ikkagi südamele mõelda maksusüsteemi õiglusele. Meil on üliväike ettevõtte tulumaksukoormus. Firmad saavad teha valikuid, millal ja kuhu investeerida. Meil ei ole automaksu, mis on Euroopa kontekstis väga eriline. See on väga suur sääst. Aga kui me lisame sellele täieliku käibemaksusoodustuse, sotsiaal- ja tulumaksusoodustused, siis ühel hetkel tekib lihtsalt väike praks. Ma ei pea silmas ainult seda, et eelarve ei pea vastu, näiteks jäävad teed rahastamata, nagu praegu oleks võinud juhtuda, vaid siis on lihtne ka tõestada, et ettevõtjad, muidusööjad, vajavad nii astmelist tulumaksu, tavapärasest tulumaksu, ettevõtte tulumaksu kui ka automaksu. See on reaalsus.

Poliitiline alternatiiv on astmeline tulumaks, kõrge ettevõtte tulumaks ja automaks. Seda kõike ju pakutakse. Meie ei tee muud, kui palume leppida sellega, et autod, kuulugu

need firmadele või eraisikutele, on eratarbimise puhul sarnaselt maksustatud, eelarve kulud, praegusel juhul väga selgelt tehoiu ja tee-ehituse kulud, on kaetud ning tulemuseks ei ole selline maksukoormuse kasv, mis ettevõtluskeskkonna tõesti hävitab. Ettevõtluskeskkonda hävitab ettevõtte tulumaks kui kõige kasvuaenulikum maks. Teiseks teeb seda astmeline tööjõumaks, mis vähendab just nimelt kvalifitseeritud tööjõu värbamise võimalusi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 493 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 493 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. novembri kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

7. Investeerimisfondide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu (501 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume seitsmenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu 501 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Investeerimisfondide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõus on kaks olulist teemat. Esiteks, selle aasta lõpuni kehtivad teise samba pensionifondidele järgmised piirmäärad: valitsemistasu 2% (konservatiiivsetel fondidel 1,2%) ja tagasivõtmistasu 1%. Eelnõuga pikendatakse kohustuslike pensionifondide valitsemistasude piirmäärade kehtivust 2018. aasta lõpuni. Pikendamise põhjus on ebapiisav konkurents tasude ja tootluse vallas ning valitsemistasude püsimine suhteliselt muutumatuna. Keskmise valitsemistasu 2012. aasta lõpus oli 1,47% ning 2002. aastal oli see 1,52%. Eelnõus on tege-

mist tasupiiranguga, mida me soovime säilitada. Teiseks, põhiseadusega viiakse kooskõlla kohustusliku pensionifondi osakute pärimise kord. Edaspidi on nagu kolmanda samba osakute pärimiselgi võimalik juriidilisele isikule teha päritud osakute väärtuses rahaline väljamakse. Lisaks antakse pankrotihaldurile õigus nõuda osakute tagasivõtmist osakuomaniku pärandvara pankroti korral ehk võlausaldajal on võimalik oma nõudeid rahuldada teise samba osakute arvel. Eelnõu seadusena jõustumise ajaks soovime määrata 1. jaanuari 2014. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, austatud minister! Küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rahanduskomisjon arutas 7. oktoobril 2013 Vabariigi Valitsuse algatatud investeerimisfondide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu 501/14. oktoobril. Komisjoni istungil andsid eelnõu eesmärkidest ülevaate Rahandusministeeriumi kindlustuspoliitika osakonna nõunik Kertu Fedotov ja peaspetsialist Tõnu Lillelaid. Kuna minister juba tutvustas eelnõu sisu, siis annan edasi lühikese informatsiooni komisjonis kuuldust.

Komisjonile öeldi, et eelnõul on neli eesmärki. Esiteks, pikendada kohustuslike pensionifondide valitsemistasude piirmäärade kehtivust veel viie aasta võrra. Põhjendust te ministrilt kuulsite.

Teine muudatus puudutab kohustusliku pensionifondi osakute pärimise regulatsiooni, kui pärija on juriidiline isik. Nimelt viiakse eelnõuga kohustusliku pensionifondi osakute pärimise regulatsioon ning kohustusliku pensionifondi osakuomandi pärandvara pankrotisätted kooskõlla põhiseadusega, täpsemalt öeldes viiakse need kooskõlla põhiõigusega omandi kaitsele. Seni on saanud pärida üksnes füüsilised isikud ja juriidilisel isikul on füüsilise isiku kõrval kaaspärijana olnud õigus pärandiosale, mille hulka kuulub ka pensionifondi osakute väärtus. Edaspidi jääb kehtima põhimõte, et juriidilistel isikutel on õigus pärida kohustusliku pensionifondi osakuid ja nad

saavad niimoodi osa päritud osakute väärtusest.

Kolmas muudatus võimaldab pankrotihalduril füüsilise isiku pärandvara pankroti korral nõuda kohustusliku pensionifondi osakute tagasivõtmist. Mida see lihtsamalt öeldes tähendab? Kehtiva seaduse kohaselt on pärijatel õigus kohustusliku pensionifondi osakud rahaks teha, surnud osakuomaniku võlausaldajatel puudub samal ajal võimalus oma nõudeid pensioniosakute arvel rahuldada. Muudatuse kohaselt saavad pärandvara pankroti korral pärandvara hulgas olevatest pensioniosakutest osa ka võlausaldajad.

Neljas muudatus on tehnilist laadi. Alates 2014. aasta veebruarist ei paku Eesti Pank enam maksete riigisisest arveldusteenust, väärtpaperite keskregistril tuleb valida endale uus arveldusteenuste pakkuja. Seetõttu jäetakse seadusest välja viited Eesti Pangale ehk seaduse sättest kaob ülemäärane detailsus.

Komisjoni arutelul tõusis pikemalt päevakorda küsimus, mis puudutas kohustusliku pensionifondi valitsemistasude piirmäärade muudatust. Piirmäärade kehtestamise algne mõte oli tekitada konkurentsi pensionifondide valitsejate vahel. Komisjonis küsiti, miks ei ole turgu tekkinud ja mida valminud analüüs selle kohta ütleb. Ministeeriumi esindajalt sai komisjon teada, et selline ootus, et konkurents tekib, tõesti oli. Analüüs ütles aga, et keskmine valitsemistasu oli 2012. aasta lõpuks vähenenud üksnes mõne baaspunkti võrra, 1,47%-ni. See oli peamiselt seotud kolm aastat tagasi kehtima hakanud regressiivsete valitsemistasudega, mis tähendas, et valitsemistasu vähenes sõltuvalt fondi varade mahust 10% iga 100 miljoni krooni kohta. Komisjoni liikmetele selgitati, et puudub statistiline seos fondide valitsemistasude ja investeerimistegevuse aktiivsuse vahel. Eestis on küll üks erandlik fond, kes võtab suurimat tasu ja kelle tootlus on ka keskmisest kõrgem. Selleks et turg paremini tööle hakkaks, on analüüsis pakutud teha muudatusi kahes etapis. Praeguse eelnõuga kavandavad muudatused on n-ö esimese etapi muudatused, aga Vabariigi Valitsuse analüüsis pakutakse veel lisasamme, mis peaksid lähiajal eelnõuna formeeruma ja jõuavad ilmselt siis ka Riigikogu saali.

14. oktoobri istungil otsustas rahanduskomisjon konsensuslikult teha ettepaneku eelnõu

501 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 31. oktoober kell 17. Need olid menetlusotsused. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 501 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 501 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 31. oktoobri kell 17.

Esimene lugemine on lõpetatud ja seitsmendal päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

8. Riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu (494 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu 494 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Austatud eesistuja! Hea Riigikogu! Valitsus paneb ette muuta riigilõivuseaduse § 333¹. Selle eelnõu sisu on lihtne. Arhiiviteatiste väljastamise eest on ette nähtud riigilõiv. See riigilõiv on praegu 3 eurot 19 senti ja välisesindustes 5 eurot. Seaduseelnõu kohaselt on kavas suurendada riigilõivu vastavalt 10 ja 25 euroni. Praegused riigilõivud on kehtinud alates 1. jaanuarist 1999 ehk enam kui 14 aastat. Eelnõuga korrastatakse riigilõive selliselt, et need oleksid põhjendatud ja kulupõhised ning vastaksid riigilõivuseaduse põhimõtetele. Kuna suur osa arhiiviteatise on vajalikud pensionide määramiseks, on arvestatud ka maksevõimelisuse põhimõtet. Loodan, et ma olen seda lühikest eelnõu ammendavalt tutvustanud. Märkusena lisan niipalju, et selle muudatuse tulemusena laekub riigilõivuna riigieelarvesse täiendavalt ligikaudu 22 000 eurot. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Tänan! Teile on üks küsimus. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui te seda eelnõu ette valmistasite, kas siis asjaomased ametnikud arutasid ka mingeid muid võimalusi peale iga kümne või viie aasta tagant uue summaga Riigikogu ette tulemise? Näiteks võiks anda üldvolitusnormi, kehtestada riigilõive teatud proportsioonidele vastavalt määrustega ja elukalliduse muutudes neid määrustega ka muuta.

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Küsimus on igati asjakohane. Tõenäoliselt oleks mõistlikum, kui suhteliselt eklektiliselt ja ilma piisava süsteemsuseta riigilõivude Riigikogu ette toomise asemel töötataks välja terviklikum süsteem. Aga see ei ole Haridus- ja Teadusministeeriumi, vaid mõne teise ametkonna ülesanne. Ma usun, et sellega ka tegeldakse. Vähemasti valitsuse istungil selle eelnõu arutelu käigus niisugune märkus tehti. Ma usun, et kui Riigikogu arusaamad on valitsuse arusaamadega ühesugused, siis niisugune eelnõu siia ka jõuab.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, rohkem küsimusi ei ole. Ma tänan! Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Andres Jalaku!

Andres Jalak

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu 494 s.a 17. oktoobri istungil. Nagu teile äsja tutvustas ka meile eelnõu haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo. Nagu te kuulsite, on senised määrad kehtinud 14 aastat. Küsimused ja teemad, mida komisjonis arutati, olid kulupõhisuse põhimõte ja eelarve mõju. Kõlas ka arvamus, et riigilõivude kehtestamisel võiks kehtida mingi seaduspärasus. Miks mitte fikseerida see põhimõte näiteks riigieelarve baas-seaduses, et iga ministeerium või mõni muu ametkond ei peaks jälle teatud aja tagant tulema siia uute taotlustega. Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 23. oktoobril s.a

ja esimene lugemine lõpetada ning muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrata 31. oktoober kell 17. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonid soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhitivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 494 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks s.a 31. oktoobri kell 17.

Esimene lugemine on lõpetatud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Sotsiaalhoolekande seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (471 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume üheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 471 esimene lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalminister Taavi Rõivase!

Taavi Rõivas

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Nimetatud seaduseelnõus pakutud muudatuste eesmärk on kõrvaldada psüühiliste erivajadustega inimeste erihoolekandeteenuste sisu ja korraldust puudutavad kitsaskohad. Erihoolekandeteenuseid ja nende korraldamist puudutavad suuremad muudatused on järgmised.

Esiteks, inimestele, kes elavad asenduskodus (kasutatakse ka suupärast nimetust "lastekodu"), aga oma turvalisuse, toimetuleku ja/või hooldusvajaduse või järelevalve tagamiseks vajavad ka erihoolekandeteenuseid, näiteks siis, kui nad saavad täisealiseks, antakse õigus saada erihoolekandeteenuseid eelisjärjekorras. Nende inimeste edaspidine elu sõltub otseselt teenuste kättesaadavusest, mistõttu on vaja tagada, et nad hakkaksid kiiresti ühe teenuse asemel teist saama. See puudutab mõistagi lapsi, kes on sügava või raske vaimupuudega, kes elavad asenduskodus ja ka täisealiseks saades või noorukiikka jõudes

vajavad kõrvalist abi. Ei tohi tekkida olukorda, kus kahe teenuse vahele jääb auk. Seda probleemi on praktikas püütud inimlikult lahendada, kuid me soovime seadusesse üheselt kirja panna, et neil inimestel on õigus saada teenuseid eelisjärjekorras.

Teise muudatusena hakkab Sotsiaalkindlustusamet erihoolekandeteenuste järjekordi pidama maakonnapõhiselt iga erihoolekandeteenuse kohta eraldi. See tagab selle, et vabanevad kohad jääksid paiknema üle Eesti ja pearaha ei liiguks inimesega kaasa mõnda teise asutusse. Näiteks võib mõnes asutuses olla mitu vaba kohta, aga sinna pearaha koos asukatega juurde ei tule.

Kolmanda muudatuse kohaselt koostatakse rehabilitatsiooniplaan erihoolekandeteenuse vajaduse hindamiseks alates 16. eluaastast. Praegu tehakse seda alates 18. eluaastast, aga Sotsiaalkindlustusamet võib edaspidi järjekorda võtta ka isiku, kes on 16-aastane. See tagab selle, et kui teenuse vajaja saab täisealiseks, siis hakkab ta võimalikult kiiresti teenust saama. See puudutab eeskätt neid vanemaid, kellel on kodus sügava või raske vaimupuudega laps või üldse raske puudega laps, kes vajab teenust. Siis ei teki olukorda, kus laps pärast täisealiseks saamist peab veel aastaid järjekorras ootama.

Neljandaks, ööpäevaringse erihoolekandeteenuse osutaja, kes osutab teenust sügava liitpuudega isikule, saab õiguse palgata hooldustöötajaid. Praegu tegelevad hoolealustega tegevusjuhendajad, aga hooldustöötajaid on vaja rohkem hoolt vajavate klientide või hoolealuste jaoks.

Rehabilitatsiooniteenuse regulatsiooni muudatuse eesmärk on tagada, et rehabilitatsiooniteenust oodanud inimene, kelle rehabilitatsiooniplaan on ootamise ajal kehtivuse kaotanud, saaks ikkagi teenust vastavalt varasemale hinnangule ja kaob ära vajadus koostada vaid selleks otstarbeks uus rehabilitatsiooniplaan. See on muudatus, mis vähendab rehabilitatsioonivaldkonnas bürokraatiat. Hästi palju on olnud kriitikat selle kohta, et liiga suur osa rehabilitatsiooni eelarvest läheb plaanide koostamisele ja liiga väike osa teenustele. See on üks muudatus, mis tasakaalu parandab, tehes seda teenuste kasuks.

Samuti aitab paremini teenuseid osutada muudatus, mis puudutab puude tuvastamist

taotlevale lapsele rehabilitatsiooniplaani koostamist. Kui tegemist on korduva puudeekspertiisi taotlemisega, siis ei ole enam vaja koostada eraldi rehabilitatsiooniplaani ja teenust saavad seda vajavad lapsed edasi.

Oluline on märkida, et lisaks nendele muudatustele, mis peaksid olemuslikke probleeme uudselt lahendama, oleme teenuste osutamist vaadanud kaugemas perspektiivis. Erihoolekandeteenuste järjekordade kaotamine, mis on järgmisel aastal väga suures osas kavas ja milleks meil on varutud valdkonnaelarve kasvu üle 16%, aitab paremini teenuste osutamist korraldada. Kui praegu on olukord, et inimene vajab üht erihoolekandeteenust, aga selle saamiseks on järjekord, siis tekib vähemasti teoreetiline oht, et talle määratakse mingi teine erihoolekandeteenus. See tähendab, et inimene justkui formaalselt saab teenust, aga see ei paranda tema toimetulekut maksimaalselt ja see teenus võib ka ühiskonnale olla kulukam kui see teenus, mida inimene tegelikult vajab.

Neid ümberkorraldusi tehes saame süsteemi ressursse paremini kavandada ja säästlikumalt kasutada, aga esmatähtis on, et teenust saab suurem hulk inimesi. On ju hästi probleematiline, kui inimene vajab erihoolekandeteenust, aga ta peab selle saamiseks aastaid järjekorras ootama. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on küsimusi. Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Seaduseelnõu näeb ette, et ööpäevaringse teenuse osutajal on kohustus tagada kontroll erihoolusteenuse osutamise ruumidesse sisenemise ja sealt väljumise üle. Me kõik teame juhtumeid, kui Valkla hooldekodust on rasked psühhiaatria haiged plehku pannud ja igasuguseid pahandusi korda saatnud. Hooldekodul aga puuduvad vahendid kontrolli tõhustamiseks. Psühhiaatria haigetele võib ju selge ja kõlava häälega teie suurepärasest seadusest lugeda, aga see vist asjale suurt kaasa ei aita. Kas riik plaanib eraldada lisaressursse, et aidata hooldekodudel seadusest tulenevat kohustust ellu viia?

Taavi Rõivas

Aitäh! Jah, plaanib. Te rääkisite kohtumääruse alusel osutatavast teenusest. Ütlen laiemale ringile selgituseks, et statsionaarsed erihoolekandeteenust saab praegu umbes 2500 klienti, kellest 150 ei saa seda mitte vabatahtlikult, vaid kohtumääruse alusel. Seda seetõttu, et nad on kas endale või teistele või nii endale kui ka teistele potentsiaalselt ohtlikud, aga nad ei ole kurjategijad ja meil ei ole õiguslikku alust kohelda neid kui vange. Suurem osa nendest 150 inimesest saab tööpoolest teenust Valklas. Vastab tõele ka see etteheide, et seal ei ole aastate jooksul suudetud alati piisavalt tagada, et need inimesed, kes peaksid olema isoleeritud, kuidagi põgenema ei pääseks. Selleks et suurendada asutuse ja selle kaudu ka ümberkaudsete elanike turvalisust, on meil veel sel aastal eraldatud 141 000 eurot (videovalve, spetsiaalne kaardisüsteem ja piirdeaed – kõik sellised asjad). Samas rõhutan veel kord, et see ei tähenda, nagu me ehitaksime Valklasse vanglat, küll aga peame suutma need inimesed, kes on potentsiaalselt kas endale või teistele ohtlikud, ohutus keskkonnas hoida.

Järgmise aasta eelarvega on meil plaanis ligikaudu 50% – see on tavatu tõus – suurendada kohtumääruse alusel teenust saavate klientide pearahat. Praegu on pearahat kliendi kohta 557,19 eurot, see suureneb 847 euronit. See tähendab, et meil on võimalus esiteks paigutada kliente selliselt, et kokkusobimatute diagnoosidega kliendid kokku ei puutuks, teiseks on meil võimalik palgata rohkem töötajaid, mis on oluline ka töötajate turvalisuse seisukohast, ja kolmandaks on meil võimalik tõsta oluliselt töötajate palka. See oli väga hea küsimus. Selles valdkonnas on kavas väga põhimõttelised muudatused, mida ma olen sotsiaalkomisjonis juba veidi detailsemalt seletanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! On üldiselt teada, et riiklike hoolekandeteenuste saamiseks on mõistmatult pikad järjekorrad ning inimesed ei saa abi. Sellega pannakse ohtu nii abivajaja kui ka tema lähedaste tervis ja heaolu. Kuidas te sotsiaalminist-

rina hindate erihoolekandeteenuste valdkonnas valitsevat olukorda ja kas selle eelnõu seaduseks saamise korral toimub mingeid tuntavaid nihkeid paremuse poole?

Taavi Rõivas

Aitäh! Nagu ma ütlesin, see eelnõu aitab lahendada mitu väga pakilist probleemi, aga suurema muudatuse toob kaasa see eelnõu, mida te arutasite paar päevakorrapunkti tagasi, nimelt riigieelarve seaduse eelnõu. Järgmise aasta eelarve abil saame lisaks sellele, millest ma rääkisin Viktor Vassiljevi küsimusele vastates, kaotada mitme teenuse järjekorrad ja lühendada märgatavalt kõikide teenuste järjekordi. Kõige rohkem võtab aega nende teenuste järjekordade lühendamine, mille osutamiseks on vaja uus hoone ehitada. See võtab arusaadavalt aega. Aga ka selleks oleme varunud raha Euroopa Liidu tõukefondidest. See summa on üle 50 miljoni euro. Me soovime rajada statsionaarseid erihoolekandekohti, toetatud elamise kohti ja kogukonnas elamise kohti. Need muudatused, mis meil on lähema aasta-paari jooksul plaanis, muudavad seda valdkonda kardinaalselt. Need lühendavad järjekordi, parandavad teenuste kvaliteeti ja tõstavad tegevusjuhendajate palka. Meil on väga suured plaanid. Me oleme täiesti kindlad, et kui te küsite sama küsimuse kahe aasta pärast, siis ükskõik, kes tollal sotsiaalminister on, ta saab vastata, et väga palju on ära tehtud. Ka selle küsimuse sissejuhatus on siis hoopis teine, olukorda saab kirjeldada märksa helgemates toonides.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud minister! Eelnõu seletuskirjast loeme, et eelnõu punktiga 9 luuakse võimalus teenust saada ka nendel inimestel, kes on rehabilitatsiooniteenuse osutaja juures teenuse saamiseks järjekorda registreeritud, kuid kelle rehabilitatsiooniplaani kehtivuse aeg on selleks ajaks, kui avaneb võimalus seda teenust saada, juba lõppenud. Kui palju on praegu neid isikuid, kes on sunnitud teenust ootama pikemalt, kui rehabilitatsiooniplaani kehtivuse aeg võimaldab?

Taavi Rõivas

Aitäh! Enne selle konkreetse arvu ütlemist peaksin ma selle üle kontrollima, aga me võime selle arvu teile kindlasti kirjalikult saata. Kui ühe või teise teenuse järjekord läheb pikaks, siis tekib oht, et tuleb liiga kaua oodata. Järjekorrad kipuvad pikaks venima seetõttu, et liiga suur osa rehabilitatsioonieelarvest, mis ei ole küll üldse väike ja mis igal aastal suureneb, läheb plaanide koostamiseks. Seda on väga palju kritiseeritud. Meil on välja mõeldud mitu sammu, kuidas plaanidele minevat eelarveosa vähendada. Kui see osa väheneb, siis on rohkem raha teenustele, mis omakorda aitab ka järjekordi lühendada. Aga ma loodan, et te lepite sellega, kui me täpse arvu saadame teile kirjalikult.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Mul on üks eluline küsimus, mis on seotud selle seaduseelnõu mõttega. Möödunud nädalal kohtasin ma Tõrvas kahte inimest, kellel on juba mitu aastat olemas olnud rehabilitatsiooniplaan. Eelnevatel aastatel oli neile rehabilitatsiooniplaani ühe osana viie päeva jooksul ette nähtud ravimassaaž, aga sel aastal asendati see rühmvõimlemisega. Kas tegemist on mingi strateegiaga, kuidas järjekordi lühendada?

Taavi Rõivas

Aitäh! Mina käisin Tõrvas ülemöödunud nädalal ja kohtusin samuti mitme inimesega. Rehabilitatsiooniteemad olid kõne all ka meie vestluses. Te kindlasti mõistate, et konkreetseid otsuseid ühes või teises maakonnas ei tehta selliselt, et minister hommikul helistab ja ütleb, et pakkuge Tõrvas seda teenust ja, jumala pärast, ärge teist teenust pakkuge. Nende otsuste tegemine on delegeeritud kohapeale, kus need tublid inimesed, kes püüavad inimesi aidata, katsuvad leida igäühele kõige õigema teenuse. Eks nad peavad vaatama ka oma võimalusi ja seda, kui palju inimesi teenust vajab, aga vaevalt et kellelegi vale teenust osutatakse, vähemalt ei ole ma sellist etteheidet kuulnud. Üldine etteheide kipub olema see, et rehabilitatsiooniteenuste järjekorrad tekivad seetõttu, et liiga palju raha läheb plaanide

koostamisele ja selles töös osaleb liiga palju spetsialiste. Kõik sellised asjad on meile väga hästi teada ja kõikide nende põhjustega me tegeleme.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Eesti Puuetega Inimeste Koda on korduvalt tähelepanu juhtinud, et meie erihooldekodudes on probleeme. Tihti kirjutatakse meedias personali ettevalmistusega seotud probleemidest ja ka kehva-dest töötingimustest. Kuidas te kommenteerite praegust olukorda selles sfääris?

Taavi Rõivas

Aitäh! Olukord on väga palju parem kui veel paar aastat tagasi. Samas võib olukord eri asutustes olla väga erinev. Üle Eesti on loodud 550 teenuse osutamise kohta, mis on täiesti uued ja tänapäevased. Ka Tõrvas, kus mina ja Kadri nädalase vahega käisime, on ehitatud kümnekonnast majast koosnev Tõrva Kodu, kus teenust saab peaaegu sada inimest. Sellistes uutes, peremajamudelil baseeruvates kodudes on ka personali töötingimused väga-väga palju paremad, võrreldes sellega, millised on töötingimused vanades, ütleme, asutusepõhistes hoonetes. Kuid ka vanemates hoonetes on loomulikult aja jooksul remonti tehtud. Inimesed, kes mäletavad olukorda 10 või 20 aastat tagasi, ütlevad, et see, mida praegu võib näha kõige kehvemas seisus olevas hooldekodus, on lapsemäng võrreldes sellega, milline oli siis kõige parem hooldekodu. Need on nende inimeste sõnad.

Mina olen Eesti erihooldekandeesutustele peaaegu ringi peale jõudnud teha ja võin öelda, et olukord paraneb silmanähtavalt. Me avame iga paari kuu tagant uusi hooldekodusid ja jätkame neid investeringuid ka järgmisel eelarveperioodil. Veelgi enam, need investeringud laienevad ka paljudele teistele teenustele, neid ei kasutata ainult statsionaarse erihooldekandeteenuse parandamiseks. Erihoolekandeteenus kogukonnas elamise kujul on ju see, mida te näete näiteks Maarja Külas. Ma arvan, et siin saalis ei ole ühtegi inimest, kes ütleks, et Maarja Külas oleksid halvad tingimused. Mõistagi sooviksime pearaha kaudu ka

neid rohkem toetada ja kindlasti toetamegi. Ma arvan, et see on üks näide, mida väga paljud teavad, aga selliseid kohti on üle Eesti tekkinud väga palju. Õnneks on selline perekeskne lähenemine saamas Eestis normiks.

Aseesimees Jüri Ratas

Marika Tuus-Laul, palun!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma arvan, et nimekiri nendest juhtudest, kui te olete lubanud mulle täpsustavaid andmeid saata, on juba päris pikk, aga ma pole neid andmeid veel kunagi saanud. Ka see probleem on teada, et nende rehabilitatsiooniplaanide peale läheb liiga palju võhma ja aega. Need probleemid said alguse sellest ajast, kui Marko Pomerants üle kümne aasta tagasi selle korra kehtestas. Hea, kui need mured saavad lahenduse. Aga selle eelnõu eesmärk on vähendada rehabilitatsiooniteenuse ebaratsionaalseid kulusid. Kui suured on rehabilitatsiooniteenuse taotlemisega seonduvad riigi kulutused praegu ja kui suurt kokkuhoidu te siin soovite saavutada?

Taavi Rõivas

Oleksin ma teadnud, et tuleb küsimusi riigieelarve kohta, küllap oleksin siis need andmed kaasa võtnud. Kuna iga arv, mis ma siit Riigikogu puldist ütlen, läheb stenogrammi, siis ma ei taha öelda suurusjärku, vaid ütlesin pigem täpse arvu. Teeme sellise kokkuleppe, et iga kord, kui teile tundub, et ma olen teile mõne arvu mingil põhjusel saatmata jätnud, siis olge kena, saatke meil otse mulle. Ma garanteerin, et kõik kirjad ja taotlused, mis Riigikogu liikmed sotsiaalministrile saadavad, saavad võimalikult kiiresti vastuse. Ma arvan, et te leiate selle konkreetse summa rehabilitatsiooni eelarve kohta üles riigieelarve seletuskirjast täpselt niisama kiiresti kui mina. See on seal kindlasti olemas. Aga me võime selle aja kokkuhoiu ja teiste kolleegide huvides pärast küsimusi-vastuseid koos üles otsida, see arv on seal kindlasti olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te juba mainisite Maarja Küla, aga mul on natuke laiem küsimus. Nagu te õigesti viitasite, neid noortekodusid on ju tekkinud rohkemgi. See eelnõu räägib erihooldekodudest ja erihooldusteenustest. Lastevanematele on see tegelikult üsna suur mure. Täna ühe teise päevakorrapunkti raames juba oli see küsimus kõne all. Kui need lapsed lähevad kodustest tingimustest ja väga heast haridussüsteemist välja, siis selgub, et abi vajavatele noortele on selliseid noortekodukohti väga vähe ette nähtud. Enamik olemasolevatest kohtadest on tekkinud lastevanemate endi initsiatiivil, nagu ka Maarja Küla. Kuidas teie ministrina näete tulevikku, kas see jääbki sõltuma lastevanemate survest või on siin olemas ka riiklik poliitika?

Taavi Rõivas

Aitäh! Kõik need initsiatiivid, mis tulevad lastevanematelt endilt, on väärt moraalselt ja rahalist tuge. Ma olen kohtunud mitme initsiatiivgrupiga, kes tahavad Maarja Küla sarnaseid külasid ehitada. Näiteks toon Meieela Võrumaal ja Maarja Päikesekodu Tartumaal Haaslava vallas. Mina nende vanematega rääkides näen väga siirast soovi ise panustada ja midagi hästi ära teha. Ma ei ütleks, et see oleks kuidagimoodi halvem kui riiklik teenuse osutamine. Vastupidi, ma arvan, et on väga hea, kui lisaks riiklikule teenusele on ka selliseid initsiatiive. Meie soov on neid käsitleda Euroopa Liidu vahenditest tehtavate investeeringute puhul igati võrdsena riigi investeeringuplaaniga. Ei ole nii, et ainult AS Hoolekandeteenused võib riigi või Euroopa Liidu toel investeeringuid teha, neid võivad teha kõik need, kes jõuavad oma projektiga sinnamaani, et see on investeerimisotsuseks küps.

Põhimõtteliselt on teil õigus, vanemad on hästi mures selle pärast, mis nende lastest saab, kui need täisealiseks saavad. Me oleme saanud väga paljudega neist rääkida. Kui nad kuulevad, milliseid investeeringuid on riik teinud, ja kui neid viia näiteks mõnda sellist kohta vaatama või näidata neile pilte kenadest perekodudest üle Eesti, siis need hirmud asenduvad palju positiivsema emotsiooniga. Ma olen kohtunud ka nende vanematega, kelle laps on saanud n-ö vana institutsioonipõhist

erihooldekandeteenust, aga kes on lapse viinud uude peremajja. Nende vanemate emotsioonid on kirjeldamatud. Nad on selle keskkonnaga palju rohkem rahul, sest see ei ole mitte selline asutus, kus inimesele tuuakse kandikul toitu ja kus teda hoitakse kuidagi raamides, vaid need perekodud on sellised, kus noored inimesed harjutavad iseseisvat toimetulekut, need, kes on selleks võimelised, teevad koos süüa ja aiatöid jne. Nii et see on väga-väga pikk samm edasi, mitte ainult olmetingimuste, kinnisvara mõttes, vaid ka teenuse kvaliteedi mõttes.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Lugupeetud sotsiaalminister! Kui te eile sotsiaalkomisjonis 2014. aasta riigieelarvet tutvustasite, siis tõite näite, et erihoolekande valdkonda tulevad suured rahalised investeeringud ja raha tuleb lisaks ka Euroopa Liidu projektidest. Me oleme selle täna arutatava eelnõu eelnevalt sotsiaalkomisjonis juba läbi arutanud. Ma vaatasin, et eelnõus tehakse ka selline oluline muudatus, et seoses töötajate juurdepalkamiseks rahaliste vahendite mittedaamisega muudetakse seadust selliselt, et täiendavad nõuded, mis peaksid kehtima hakkama 2015. aastal, asendatakse praegu kehtivatega. Mida see tähendab? Küsin veel, et kuna seaduseelnõu on praegu esimesel lugemisel, kas te plaanite siis kaasata selle arutelusse ka näiteks hooldajate liitu, mille avauitlusel te siin Riigikogu konverentsisaalis sõna võtsite ja seda liitu väga tunnustasite.

Taavi Rõivas

Aitäh! On hea tava selliste eelnõude menetlemisse organisatsioone kaasata ja kindlasti on seda ka tehtud. See eelnõu sai oma kuju küll juba enne, kui hooldajate liit asutati, aga samas ei ole see liit sugugi esimene omataoline. On olemas mitmed omastehoolduse organisatsioonid, kes samamoodi on oma arvamust avaldanud. Ka nii mõnigi neist, kes hooldajate liidu avakonverentsil laua taga istusid, ei ole mitte ainult eelnõu kooskõlastanud, vaid ka seda Sotsiaalministeeriumis välja töötanud. Need inimesed on kindlasti sellesse töösse kaasatud. See konkreetne eelnõu tähendab na-

tuke muud, mitte lisaraha juurdetoomist. Selle eelnõuga me lahendame praktilisi probleeme. Me oleme varem soovunud hoolekandeesutuste nõudeid karmistada, et oleks vähem inimesi ühes peremajas jne. Aga praegune teadmine on see, et kui me läheme nende nõuete karmistamisega liiga kaugele, siis hakkab väga vähe inimesi teenust saama. Meil on juba kogemusi, et ka kümne inimesega peremajas on võimalik kvaliteetset teenust osutada. Pigem liigume selles suunas, et lisavahendid, mida me oleme järgmiseks aastaks väga palju juurde saamas (ma loodan, et parlament seda toetab), suuname eeskätt järjekordade lühendamisse ja loomulikult ka kvaliteedi parandamisse, nii nagu ma Viktor Vassiljevile ja teistele juba vastasin.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Repts, palun!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Te tõite eelnõu tutvustades välja muudatuse, et juba alates 16. eluaastast võib inime-
ne panna ennast järjekorda, et teenuste saamisel ei tekiks vahet. Kas sellest muudatusest võib välja lugeda, et erihoolekandeteenuse saamiseks tuleb keskmiselt kaks aastat järjekorras olla?

Taavi Rõivas

Aitäh! Neid teenuseid on hästi palju ja järjekordade pikkused on hästi erinevad, aga järjekord statsionaarse erihoolekandeteenuse saamiseks võib kahe aasta kanti olla küll. Nagu ma ütlesin, siis paljud teenused, võtame näiteks töötamise toetamise, teatud juhul ka toetatud elamise, samuti tugiisikuteenused, ei eelda kinnisvarainvesteeringuid, mis võtavad aega. Järjekord nende teenuste järele on põhiliselt rahajärjekord ja need järjekorrad me saame järgmisel aastal ära kaotada. Vähemasti lõviosas, teoreetiliselt võib seal mingeid praktilisi takistusi tekkida, aga valmisolek need järjekorrad täielikult ära kaotada on olemas ja me oleme selleks raha varunud. Kui järjekorra kaotamine eeldab uute külade ehitamist, siis see võtab natuke kauem aega, sest koos uute klientidega, kes teenust hakkavad saama, me viime juba olemasolevaid kliente nendest n-ö asutustest peremajadesse. See on paralleelne protsess. Natuke tuleb kohti juurde ja natuke

viime mittedobivatest majadest kliente sobivamatesse paikadesse.

Marika Tuus-Laul on vist lahkunud, aga ma leidsin selle tema küsitud summa üles, see on 7,9 miljonit eurot. Aga küllap ta leiab selle riigieelarve seletuskirjast ka ise üles, see on siin kenasti olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud Riigikogu aseesimees Jüri Ratas! Head kolleegid! Komisjon arutas seda seaduseelnõu esmaspäeval, s.a 7. oktoobril. Ülevaate eelnõust andis sotsiaalminister Taavi Rõivas ning selgitusi jagasid Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakonna peaspetsialistid Marina Runno ja Bärbel Vapper. Komisjoni liikmetel küsimusi ei olnud. Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 23. oktoobril (otsus tehti konsensusega), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (otsus tehti konsensusega), teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 6. november kell 17.15 (otsus tehti konsensusega) ja määrata ettekandjaks sotsiaalkomisjoni esimees Margus Tsahkna (samuti konsensuslik otsus). Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Küsimusi ei ole. Suur tänu ettekandjale! Fraktsioonide esindajad, palun, teil on läbirääkimiste võimalus! Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 471 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 471 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 6. novembri kell 17.15.

Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (487 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitse-

väe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 487 esimene lugemine. Mul on suur au paluda Riigikogu kõnetooli kaitseminister Urmas Reinsalu. Palun teid!

Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu aseesimees! Austatud parlamendiliikmed! Valitsus on esitanud parlamendi menetlusse Kaitseväe korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Sellel eelnõul on kaks eesmärki. Esimene eesmärk on muuta Kaitseväe struktuuri, et viia ellu selle aasta jaanuaris heakskiidetud riigikaitse arengukavas ettenähtud muudatused, selleks et luua Eesti kaitsmiseks vajalikud sõjalised võimed. Riigikaitse arengukava põhineb Eesti kaitsmiseks vajalike võimete analüüsil ning arvesse on võetud ka ressursipiiranguid. Riigikaitse arengukavas esitatakse 2022. aastaks loodav võimepakett ning selle juhtimiseks vajalik ja Eestile jõukohane juhtimisstruktuur. Seda juhtimisstruktuuri Kaitseväe korralduse seaduse muudatus kujundabki, nähes ette seniste kaitseringkondade reorganiseerimise, jagades kaitseringkondade mobilisatsiooni ja formeerimisega seotud ülesanded Kaitseväe struktuuriüksuste ja Kaitseliidu vahel. Samuti ühendatakse luurevaldkonnaüksus ehk luurepataljon ja Kaitseväe peastaabi luureosakond, eesmärgiga optimeerida luuretegevust. Kaitseväe struktuuris nähakse ette Kaitseväe juhataja asetäitja ametikoht, kellest saab Kaitseväe juhataja esimene asendaja senise Kaitseväe peastaabi ülema asemel. Seni maaväe ülema vahetus alluvuses olnud üksuste ülemad tuuakse Kaitseväe juhataja alluvusse. Maaväe ülema ametikoht likvideeritakse ning struktuurist kaob ka maaväe staap. Eraldi struktuuriüksusena ei ole eelnõu kohaselt enam Kaitseväe logistikakeskust ning senise logistikakeskuse ülesandeid hakkab täitma toetuse väejuhatas.

Seaduseelnõu teine eesmärk on lahendada Kaitseväe korralduse seaduse kaitsevaeluure peatüki sätete rakendamisel esilekerkinud praktilised probleemid. Seadusega sätestatakse Kaitseväes töötavate ametnike, töötajate ja tegeväelaste tausta kontrollimine ning suurendatakse Kaitseväe luurealast pädevust rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel. Selleks nähakse ette muudatused lisaks Kaitseväe

korralduse seadusele avaliku teenistuse seaduses, kaitseväeteenistuse seaduses ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses.

Vabariigi Valitsuse palve parlamendile on seda eelnõu menetleda ja toetada. Eelnõu peaks seadusena jõustuma kahes etapis: luurevaldkonda puudutav järgmise aasta algul ning riigikaitse arengukava eesmärgi realiseerimist puudutav järgmise aasta 1. augustist. Põhjus on see, et kui seadusandja annab selleks aluse, on vaja jõustada hulk rakendusakte, millest tähtsaimad on seotud Kaitseväe uue põhimääruse muudatustega. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, teile on üks küsimus. Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kas te võite laiendada meie teadmisi ja öelda, mida tähendavad erioperatsioonid? Mida te mõtlete selle nimetuse all?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Erioperatsioonid on seda tüüpi kaitsevälised ülesanded, mis eeldavad täiendavate operatsioonide ja tegevuste läbiviimist, võrreldes tavapärase sõjalise tegevusega. Nii üldine see definitsioon Kaitseväe korralduse seaduses on. Erioperatsioonide eesmärk on panna toime selliseid aktsioone, mis koondatud ressursside abil peaksid aitama saavutada ülesandeid, mis üldise määratluse järgi on erakorralise iseloomuga. Definitsiooni aluseks on NATO mõisted ja rahvusvaheline praktika. Erioperatsioonide võime arendamine on riigikaitse arengukava järgi üks meie prioriteete. Erioperatsioonide grupp täidab oma ülesandeid praegu Afganistanis.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid sisuka ja informatiivse ettekande ja vastuse eest! Rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli riigikaitsekomisjoni esimehe Mati Raidma!

Mati Raidma

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Austatud kolleegid! Arutluse all olevat eelnõu käsitles riigikaitsekomisjon enne esimesele

lugemisele saatmist oma 15. oktoobri istungil. Eelnõu algataja esindajatena osalesid istungil kaitseminister Urmas Reinsalu, Kaitseväe juhataja kindralmajor Riho Terras, Kaitseväe peastaabi ülem mereväekapten Igor Schvede, maaväe ülem kolonel Artur Tiganik, Kaitseväe peastaabi üldosakonna juhataja Maire Kurvits, Kaitseministeeriumi õigussakonna juhataja asetäitja Ingrid Muul ja nõunik Kristi Purtsak, samuti Kaitseliidu ülem brigadikindral Meelis Kiili.

Osa arutluse all olevast seaduseelnõust tuleneb, nagu ka minister rõhutas, Vabariigi Valitsuse 2013. aasta jaanuaris heakskiidetud riigikaitse arengukavast aastateks 2013–2022, kus nähakse ette Kaitseväe struktuuri muudatused eesmärgiga tagada Eesti kaitsmiseks vajalikud sõjalised võimed. Riigikaitse arengukava eelnõu kohta andis tollal oma arvamuse ka riigikaitsekomisjon ning komisjoni arvamuses sisaldunud ettepanekud leidsid selles arengukavas arvestamist.

Teine osa arutluse all olevast eelnõust korstab ja reguleerib Kaitseväe personaliga seonduvat. Seejuures parandab eelnõu suurel määral rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osaleva Kaitseväe üksuse kaitseks vajaliku teabe kogumise ja töötlemisega seonduvat, mis on Eesti üksuse julgeoleku tagamise ning sõjalise operatsiooni planeerimise ja läbiviimise huvides hädavajalik.

Riigikaitsekomisjon otsustas s.a 15. oktoobri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusele ettepaneku võtta arutluse all olev sea-

duseelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu kuuenda töönädala päevakorda kolmapäeval, s.a 23. oktoobril. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Ühtlasi otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku seaduseelnõu 487 esimene lugemine lõpetada. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks on Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt kümme tööpäeva. Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ka mina tänan teid ettekan-
de eest! Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide
esindajad soovivad läbirääkimisi pidada?
Nüüd on see aeg. Kõnesoove ei ole, läbirääki-
misi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht, mida
me juhtivkomisjoni esimehe suu läbi kuulsime,
on, et eelnõu esimene lugemine tuleks lõpetada.
Esimene lugemine on lõpetatud. Määrän
eelnõu 487 muudatusettepanekute esitamise
tähtajaks s.a 6. novembri kell 17.15. Esimene
lugemine on lõpetatud ja kümnenda päevakor-
rapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, tänane istung on
lõppenud.

Istungi lõpp kell 19.36.

Istungi kestus 6 tundi ja 36 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 24. oktoober 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu (472 SE) kolmas lugemine

2. Erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (439 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärku kuuenda töönädala neljapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi! Yana Toom, palun!

Yana Toom

Härra eesistuja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjoni nimel on mul üle anda tööturuteenuste ja -toetuste seaduse, töötuskindlustuse seaduse ning riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu algatamine on tingitud vajadusest muuta töötuna arvelevõtmise ning töötutoetuse ja töötuskindlustushüvitise maksimise tingimusi seoses kutseõppe õppevormide muutmisega. Enne 1. septembrit 2013 oli kutseõppes täis- või osakoormusega õpe. Alates 1. septembrist 2013 kutseõppes alustanutel on õppevormiks statsionaarne või mittestatsionaarne õpe. On vaja muuta seadust, mille redaktsioon on vananenud. Erandina nähakse ette, et töötutoetust ja töötuskindlustushüvitist makstakse edasi isikule, kelle töötuna arvel olek lõpetati pärast 1. septembrit 2013 seetõttu, et inimene asus õppima statsionaarses kutseõppes.

Mul on üle anda ka Keskerakonna fraktsiooni arupärimine ajateenijate ravikindlustuse kohta. Ravikindlustuse seaduse kohaselt on õigus ravikindlustusele Eesti alalisel elanikul, tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel

Eestis elaval inimesel, kelle eest makstakse või kes maksab ise enda eest sotsiaalmaksu. Kõigile alla 19-aastastele on ravikindlustus garanteeritud, sõltumata sellest, kas nende vanemad töötavad või mitte. Ravikindlustus on tagatud ka ajateenijatele. Ajateenistus kestab 8 või 11 kuud. Üldjuhul asutakse ajateenistusse kas pärast keskhariduse omandamist või esimese astme kõrghariduse omandamise ajal. Ajateenijate endi hinnangul on parim aeg ajateenistuseks kohe gümnaasiumi lõpetamise järel. Enne ajateenistusse asumist tehakse sisseastumiseksamid kõrgkooli, kuhu sissesäämise korral on võimalik ajateenistusse kutsumise tõttu siirduda akadeemilisele puhkusele. Akadeemilisel puhkusel viibides ei ole sel inimesel aga üliõpilase staatusega kaasnevat ravikindlustust. Probleem peitub asjaolus, et ajateenistus lõpeb enne akadeemilise puhkuse lõppemist. Seoses sellega on meil sotsiaalminister Taavi Rõivasele kolm küsimust. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun Riigikogu kõnetooli Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on au põhiseaduskomisjoni nimel esitada märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on reguleerida Riigikogule esitatava kollektiivse pöördumise esitamise ja menetlemise korda. Regulatsioon nähakse ette märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduses, kus käsitletakse kollektiivse pöördumise esitamist, ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses, kus käsitletakse kollektiivse pöördumise menetlemise korda. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kaks eelnõu ja ühe arupärimise. Riigikogu juhatus otsustab nende

edasise menetlemise meie kodu- ja töökorra seaduse kohaselt.

Liigume nüüd teadete juurde. Täna, pärast täiskogu istungi lõppu toimub istungisaalis Eesti – Ladina-Ameerika parlamendirühma moodustamine. Rühma kokkukutsuja on Riigikogu liige Mart Nutt. Ootame aktiivset osavõttu.

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

1. Vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu (472 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Asume käsitlema tänase päevakorra punkte. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu 472 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita, seega võime alustada lõpphääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen lõpphääletusele eelnõu 472. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 86 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütusevaru seaduse muutmise seaduse eelnõu 472 on seadusena vastu võetud. (Tabel 4.)

Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

2. Erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (439 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Riigikogu põhiseaduskomisjoni algatatud erakonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 439 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Erakondade rahastamine on olnud juba pikka aega avalikkuse tõsise tähelepanu ja ka kriitika all ning on põhjustanud mitmeid poliitilisi turbulentsse. Rahastamisprobleemide tõttu on tõstatatud poliitika läbipaistvuse ja usaldusväärsuse küsimus, mida demokraatlikus õigusriigis ei saa ignoreerida. Teema oli mäletatavasti arutlusaineks ka rahvakogus, kes tegi selle kohta Riigikogule kolm ettepanekut.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, ma palun vabandust! Head ametikaaslased, saali igast reast ja igast nurgast kostab väga suurt lärmi. Ma palun austada ettekandjat ja neid ametikaaslasi, kes soovivad eelnõu tutvustust kuulata! Palun, ettekandja!

Rait Maruste

Kirjeldatud olukorda arvestades otsustas põhiseaduskomisjon 2012. aasta juunis võtta oma tööplaani erakondade rahastamise ja selle järelevalvesüsteemi ülevaatamise. Komisjon on seda küsimust arutanud oma paljudel istungitel.

Alustuseks kutsus põhiseaduskomisjon enne 2012. aasta suve avalikkust esitama ettepanekuid olukorra parendamiseks. Sellele reageeris 21 institutsiooni, ühendust ja üksikisikut. Eelnõu aitas vormistada Justiitsministeerium. Konkreetsemalt öeldes tegi seda avaliku õiguse talituse nõunik Kristen Kanarik, kellele avaldan selle eest tänu.

Eelnõu ei ole kiiresti edasi liikunud, sest raha- ja järelevalveteema puudutab paljusid huve ja tekitab vaidlusi. Nii oli ka selle eelnõuga. Et regulatsioonid tegelikult tööle hakkaksid, püüdsime saavutada erakondade ja üldse kõigi osapoolte konsensust või ligilähedast kooskõla. See kõik võttis aega ja kulutas närve. Tulem ei pruugi olla just see, mida kaasalööjad pakkusid, vaid see on sulam eri arusaamadest ja ootustest. Teha saab ainult seda, milles on kokku lepitud. Võin kinnitada, et kõik ettepanekud leidsid tähelepanu ja kaaluti põhjalikult läbi.

Seaduseelnõu algatas põhiseaduskomisjon 23. mail 2013. Eelnõu eesmärk on täpsustada erakondade rahastamise aluseid ning järelevalvet rahastamise üle, selleks et muuta rahas-

tamise regulatsioonide selgemaks ja konkreetsemaks ning järelevalvemeetmed ja asjakohased sanktsioonid tõhusamaks. Konkreetsemalt öeldes täpsustatakse eelnõus annetamise reeglid, konkretiseeritakse keelatud annetuste sisu ning nende reageerimise ja nende eest karistamise korda. Sätestatakse piirangud laenu-tegevusele, et vältida lõhkilaenamist, ning täpsustatakse erakonna majandustegevuse reeglid.

Aseesimees Jüri Ratas

Austatud ettekandja, palun vabandust! Ma võtan üheminutilise juhataja vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Juhataja vaheaeg on lõppenud. Austatud ettekandja, palun jätkake!

Rait Maruste

Ma jätkan. Äsjalõppenud valimistega seoses tahan esile tuua, et eelnõuga keelatakse erakonna või erakonna nimekirjas kandideeriva isiku valimiskampaania läbiviimiseks kasutada avalikke vahendeid, välja arvatud käesoleva seaduse alusel makstavaid riigieelarvelisi vahendeid. Sätestatakse piirangud laenu-tegevusele, et vältida lõhkilaenamist, ja täpsustatakse erakonna majandustegevuse reeglid, millele ma juba kord osutasin.

Eraldi tahan esile tuua valimiskünnist mitte ületanud, kuid vähemalt 2% häältest kogunud erakondade riigieelarvest toetamise. See meede peaks looma suuremad võimalused uutele väikeparteiadele ning edendama erakondade võrdsemat kohtlemist, et seeläbi toetada poliitilist mitmekesisust. Laieneb ka Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni pädevus ning lisandub võimalus tellida audiitorkontrolli. Hea sõnum on kindlasti ka ettepanek vähendada kandidaatide registreerimiseks vajalikku kautsjonit poole võrra.

Eelnõu esitatakse esimesele lugemisele muudetud kujul. Muudatuse sisu on jätta välja valimiskünnist mitte ületanud erakondade riigieelarvest saadavate summade indekseerimine. Komisjon ei pidanud sellist seadusega tagatud siduvust mõistlikuks ega otstarbekohaseks. Põhiseaduskomisjoni s.a 23. septembri istungil otsustati esitada eelnõu esimesele

lugemisele muudetud kujul ja teha ettepanek esimesele lugemisele lõpetada. Täna!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Head ametikaaslased, kas teil on ettekandjale küsimusi? On. Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh! Austatud komisjoni esimees! Me oleme seda kõike tööpoolest pikalt arutanud, aga see, et künnise alla jäävad erakonnad saavad pisut raha juurde ja kautsjoni vähendatakse poole võrra, minu hinnangul poliitilist konkurentsi ei suurenda, see on mõnele erakonnale pigem niisugune kirsturaha moodi asi. Kuid mul on kaks küsimust. Kõigepealt, kas ma saan õigesti aru, et kui me võtame selle seaduse vastu, siis 2014. aastal saavad lisaraha ka need, kes jäid 2011. aastal künnisest alla poole?

Rait Maruste

Hea kolleeg! Sa olid kõigi nende arutelude juures ja tead, et valimiskünnise alla jäänud erakondade rahastamine oli meil pikalt päevakorral. Me jõudsim tuleseni, mis siin eelnõus kirjas on, et toetus ulatub 30 000 eurost 100 000 euroni, sõltuvalt saadud häältesaagist. Seda on mitu korda rohkem kui praegu. Mis hetkest see rakendub? Ma eeldan, et see rakendub üldises korras. See tähendab, et kui seadus on plaanitud jõustada 1. jaanuarist 2014, siis sellest hetkest algab ka see uus rahastamiskord.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eelnõu selguskirjast loen, et keelatakse välismaise päritoluga annetused. Kui ma vaatan aga eelnõu teksti, siis näen, et lisaks välismaise päritoluga annetuste keelamisele keelatakse tegelikult ka eestimaise päritoluga annetused. Valimiseaduste kohaselt on Eestis alaliselt elavatel mittekodanikel õigus osaleda kohalikus poliitikas ja demokraatlikus juhtimises. Kuid selle eelnõuga te millegipärast võtate näiteks halli passiga inimestelt, kes on kogu elu Eestis elanud ja kogu oma tulu siin teeninud, võimaluse

mõjutada oma kodukohta käekäiku, sest eelnõu kohaselt ei saa nad näiteks kohalikule valimisnimekirjale raha annetada. Miks seda vaja on ja kas see piirang on mõistlik?

Rait Maruste

Niimoodi võib küsimuse muidugi püstitada, aga need reeglid said kehtestatud selleks, et tehtavad annetused oleksid läbipaistvad, kontrollitavad ja usaldusväärsed. Ma ei välista, et me võime kunagi tulevikus neid reegleid muuta või üle vaadata, aga praegu on kirjas täpsustus selle kohta, kust või kellelt võivad annetused pärit olla. See ring on piiratud Eesti ja Euroopa Liidu kodanikega.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Eelnõu teine punkt räägib avalike vahendite kasutamisest. Ma tean, et see on päris keeruline küsimus, just selle tõlgendamise poolest, kus see piir on. Selge on see, et selliseid juhtumeid on harva, kui poliitik või ametnik laseb otse eelarvest kanda raha oma kampaaniakulutuste katteks, küll aga tehakse varjatud kampaaniaid, näiteks propageeritakse mingeid tegevusi vms. Missugusel organil võiks sinu arvates siin olla kaalutusõigus otsustada, kas see piir on ületatud või mitte? Kui sellist organit ei ole, siis hakatakse jälle jokk-skeeme kasutama ja kõik oleks nagu korras.

Rait Maruste

Tänan! Ega me ei eeldagi, et see regulatsioon välistab absoluutselt kõik väärteod või pahateod. Me püüdsime eelnõus kirja panna printsiibi ja öelda selgesõnaliselt välja, et avalikke vahendeid, s.o riigieelarve ja munitsipaalelarve vahendeid ei või kasutada erakondade ja valimisnimekirjades olevate isikute valimishuvide heaks. Kuidas seda teostada, see on selline küsimus, millele vastamisel on oma osa kindlasti Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjonil ja võimalik, et ka korrupsioonivastasel erikomisjonil. Nii et detailid selguvad edaspidi töö käigus. Kindlasti on eesvaidlusi ja valikute tegemise kohti, aga minu arvates on üsna lootusetu panna kirja kõik detailid ja võimalikud variandid, mille alusel

siis tuleks hakata väärkasutusi otsima. Tähtis on fikseerida printsiip.

Aseesimees Jüri Ratas

Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Iseenesest on muidugi väga tervitatav ja mõistlik, kui riigieelarvest jagatakse toetusraha ka neile erakondadele, kes on jäänud alla 5% künnise, tehes seda vastavalt saadud hääle arvule. See aitab kindlasti kaasa poliitilise mitmekesisuse kasvule ja hoiab kuni järgmise mõõduvõtukorraldusel elus ka neid erakondi, kes joone alla jäid. Kas ma olen õigesti aru saanud, et riigieelarvest erakondadele minev raha ei suurene seetõttu, et me maksame seda suuremale arvule erakondadele, vaid parlamendierakondadelt võetakse lihtsalt raha vähemaks ja jagatakse neile erakondadele, kes parlamenti ei pääsenud?

Rait Maruste

Jah, kolleeg Kõiv, te olete väga õigesti aru saanud. Just niimoodi on see mõeldud, et üldine summa ei suurene, vaid erakondadele minevast rahasummast võetakse vähemaks see osa, mida on vaja maksta nendele erakondadele, kes valimiskünnist ei ületanud. Me ei tea täpselt, kui palju neid künnise alla jäänud erakondi on, aga see vajaminev summa tuleb üldistest vahenditest.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Hea ettekandja! Üks pikalt arutluse all olnud teema on kampaaniate mahu vähendamine. Sellel on kaks põhilist eesmärki, millest on ka räägitud. Esiteks saab nii inforuumis müra vähendada ja keskenduda rohkem sisulisele debatile, selle asemel et pumbata reklaamikampaaniasse ohjeldamatult raha. Teiseks saab selle abil vähendada survet erakondadele, nad ei peaks ennast küsitavate meetoditega rahastama. Siiski ei ole selles eelnõus, nagu me hästi teame, praegu selle kohta mitte ühtegi sõna ehk seda valdkonda ei püüta kuidagi reguleerida. Sotsiaaldemokraadid on esitanud eelnõu, kus on selle teema kohta ettepanek

tehtud, ja oleme ka selle arutelu jooksul selliseid ettepanekuid esitanud. Kas me sinu arvates võiksime esimese ja teise lugemise vahel jõuda mingi ühise variandini, nii et teisel lugemisel oleks eelnõus ka seda teemat reguleeriv säte sees?

Rait Maruste

Täna! Ma isiklikult jagan seda vaadet, mida sa just praegu väljendasid, et kampaaniate kulud võiksid olla tagasihoidlikumad ning kampaaniate maht ei peaks olema selline, nagu see praegu praktikas kasutusel on. See on lihtsalt mõõdutundetu avaliku raha põletamine. Seetõttu ei oleks minul isiklikult midagi selle vastu, kui me leiaksime mingi töötava mudeli või regulatsiooni, et seda laadi arenguid pidurdada või kontrolli all hoida. Ma sugugi ei välista, et esimese ja teise lugemise vahel tuleb mingisugune ettepanek, mis püüab seda probleemi vastuvõetaval või teostataval viisil reguleerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Loomulikult ma komisjoni liikmena tean, kui pingeline ja tõsine töö on selle eelnõuga toimunud ja seda väga pikka aega. Aga me oleme ju päris tihti kuulnud väljastpoolt komisjoni selliseid arvamusi, et küll nad liigutavad seal Riigikogus ennast aeglaselt, häid ettepanekuid on palju, aga miks nad midagi ära ei tee. Võib-olla sa seletad avalikkusele natukene üle, miks võtab tõsiste eelnõudega tegelemine Riigikogus ikkagi nii pikalt aega.

Rait Maruste

Nagu ma oma sissejuhatuses püüdsin selgitada, on raha ja järelevalve sellised asjad, mis puudutavad kõiki. Meie oleme selle tööga vahetult seotud ja ka avalikkus on siin asjas osaline. Laial valijaskonnal on oma ootused, hoiakud ja soovid. Nendest paljudest ettepanekutest tuleb kokku saada mingi töötav mudel. Ei tule uisapäisa võtta ja seadustada üks või teine võimalus, sest igal regulatsioonil on oma tagajärg ja omad seosed, mis tuleb kõik läbi mõelda. See kõik nõuab kooskõlastamist ja võtab aega. Peale selle on kindel see, et selleks,

et regulatsioonid, mida me siin püüame pakuda, tööle hakkaksid ja oma eesmärgi täidaksid, peaksid need leidma parlamendierakondade enam-vähem üksmeelse toetuse. Ainult siis on võimalik, et see asi tööle hakkab. Meil ei ole vaja luua regulatsioone lihtsalt selleks, et saame linnukese kirja, aga need regulatsioonid hiljem tööle ei hakka või põhjustavad isegi uusi probleeme. Me püüdsime seda vältida. Kui hästi see õnnestus, seda ma ei tea, aga me püüdsime seda teha. Nagu sa, kolleeg, hästi tead, me arutasime neid asju korduvalt omavahel, fraktsioonis ja ka komisjonis.

Aseesimees Jüri Ratas

Jevgeni Ossinovski, palun!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Te olete kindlasti nõus, et isikugruppide erinev kohtlemine peab olema põhjendatud ja proportsionaalne. Ma pöördun tagasi oma esimese küsimuse juurde. Kui näiteks mõni Kuprose kodanik, keda me keegi ei tunne, annetab mõnele erakonnale mingisuguse summa raha, siis see on selle seadusega lubatud. Aga mõnel meie riigi elanikul, kes on terve elu siin elanud ja tulu tootnud ning keda teised ühiskonnaliikmed tunnevad, kelle kohta on teada, kellega ta on seotud ning missugused majanduslikud või poliitilised huvid tal võivad olla, on see annetamine selle eelnõuga keelatud. Kas see on proportsionaalne ja kuidas see täidab seda eesmärgi, et tuleb suurendada erakondade rahastamise läbipaistvust?

Rait Maruste

Täna! Jällegi, eelnõu ei saa seada oma eesmärgiks välistada kõik võimalikud kuritarvitused või kinni toppida kõik augud. Me muidugi püüame seda teha. See, mis on praegu teile pakutud, on poliitilise otstarbekuse ja valiku küsimus. Meie eeldus on, et Euroopa Liidu sees Euroopa Liidu kodanikelt tulevad annetused on selgemini kontrollitavad ja järelevalvatavad kui Eestiga kodakondsuse tasemel mitteseotud inimeste annetused. Kas see on õige või ei, eks see selgub edaspidi, aga see on põhjus, miks on niimoodi otsustatud.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Herkel, palun!

Andres Herkel

Aitäh, austatud komisjoni esimees! Ma laiendan seda teemat. Eelnõu ettevalmistamise käigus tuli komisjoni ka väga palju seaduseelnõu reguleerimisalast laiemaid ettepanekuid, aga need kuuluvad siiski kõik põhiseaduskomisjoni sfääri. Äkki annate ülevaate, mis tempoga me suudame lahendada probleeme, mille on üles tõstnud rahvakogu, näiteks erakonna asutamiseks vajaliku liikmete arvu vähendamine, üleminek avatud nimekirjadele, samuti valimiskünnise küsimus. Ma lisan siia poliitilise reklaami defineerimise, mis on väga oluline, arvestades eelmise valimiskampaania kogemust. Need asjad peaksid reguleeritud saama enne järgmisi valimisi, kusjuures osalt juba enne Euroopa Parlamendi valimisi, sest me ei räägi mitte ainult Riigikogu valimistest. Misuguses graafikus me suudame liikuda?

Rait Maruste

Täna! Tõepoolest on õige, et asjad, mis puudutavad erakondi ja valimisi, peaksid saama tehtud aasta enne järgmisi Riigikogu valimisi, s.o järgmise aasta märtsiks. Praegu pakutav regulatsioon võtab ühel või teisel kujul arvesse kolme rahvakogu ettepanekut, küll teatud nüansside ja variatsioonidega. Mis puudutab teisi sinu tõstatatud küsimusi, siis nagu me oleme ka komisjonis rääkinud, liikumine võiks olla selline, et kui me läheme selle rahastamise eelnõuga edasi – ma arvan, et me liigume sellega koostöös edasi –, siis järgmiseks tuleb võtta kiiresti ette Riigikogu valimise seadusega seonduv ning jõuda ka selle muudatuste ja kohendustega valmis aasta enne järgmise valimistsükli algust. Eeldused selleks on olemas. Me oleme sellest väga palju rääkinud, nagu sa tead, ning arusaam, kuidas ja mida reguleerida, peaks olemas olema. Komisjonis oli jutuks ka poliitilise kampaania või reklaami määratlemine. Minu arvates on see väga keeruline, kui üks komisjon, praegusel juhul põhiseaduskomisjon, võtab ette ja hakkab defineerima reklaami ühte vormi, poliitilist reklaami. Oletame, et me saame sellega mingisugusel kujul hakkama, aga siis tekib küsimus, mis me selle täpsema definitsiooniga peale hakkame. Keegi peab jälgima, et seda definitsiooni ka ellu viiakse ja sellest kinni peetakse. Kindlasti tuleks siis uued funktsioonid Erakondade Rahastamise Järelevalve

Komisjonile ja ei tea kellele veel. Tekivad vaidlused, aga kes neid lahendab? Ja nii edasi. Aga ma isiklikult ei ole sugugi vastu katsele määratleda poliitilise reklaami mõistet ja luua sellega suurem selgus poliitilises tegevuses.

Aseesimees Jüri Ratas

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Sinu erakonna esimees on korduvalt avaldanud arvamust, et Eestis tuleks taas lubada juriidiliste isikute annetusi. Mõni nädal tagasi seoses Lausingu juhtumiga lahvatanud arutelu käigus saime kinnituse ka sinu erakonnakaaslaselt Ants Leemetsalt, et selline seisukoht on teie erakonnas mitut pidi esindatud. Samas ei ole me sellel teemal pidanud väga tõsist avalikku arutelu ega ka komisjonidebatti, eriti selles kontekstis, et me lubame nüüdsest peale Euroopa Liidu kodanikel teha erakondadele annetusi. Kas sinu arvates peaks taas juriidiliste isikute annetusi lubama, ja kas see on teema, mille üle tuleks debateerida enne, kui see seadus lõpplahenduse saab?

Rait Maruste

Täna! See on väga oluline teema. Avalikuse surve all oleme jõudnud erakonna olemuse mõttes üsna küsitavasse situatsiooni. Meil on n-ö riigierakonnad, erakondade finantseerimine suures osas toimub riigieelarve vahenditest. Tähendab, erakonnad on riigi finantseerida. On küsitav, kas see on asja olemusega kooskõlas. Erakond peaks olema poliitilises protsessis vahelüli valijaskonna, üksikindviidide ja riigi vahel, aga mitte toituma riigi peost. Seetõttu peaks valitsema mõistlik tasakaal erakonna enda kogutud või talle annetatud vahendite ja riigieelarve vahendite vahel. Meil on minu hinnangul see tasakaal natuke käest läinud. Üks asi, mis aitaks minu arvates nn musta raha probleemi vähendada, on see, kui legaliseeritaks juriidiliste isikute annetused erakondadele. Kõlab algul hirmutavalt, kuid kui me seaksime ranged tingimused selleks, et need annetused oleksid läbipaistvad ja kontrollitavad, siis ei näe ma seal väga suurt probleemi. Näiteks oli nn DASA-de eelnõu arutluse ajal jutuks selline lahend, et kui firmal on Eestis 3–5-aastane laitmatu tegevusajalugu, ta

on siin või mujal Euroopa Liidus registreeritud ja nendele annetustele on kehtestatud piir, siis mis halba sellest ikka nii väga sünniks. Kui me seda kanalit ette ei näe, siis hakkab raha otsima kõrvalisi teid ning me oleme uute ja hullemate probleemide ees. Mina olen seda meelt, et asjad peaksid olema reguleeritud, läbipaistvad ja kontrollitavad. Kui see on nii, siis ei näe ma suurt probleemi selles, kui juriidiliste isikute annetused oleksid lubatud. Aga see on minu arvamus, ma ei räägi siin kellegi teise nimel. Võimalik, et me tuleme selle teema juurde eelnõu esimese ja teise lugemise vahel tagasi. Aga probleem see tõesti on.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Hea eestkõneleja! Mulle jäi mulje, et teie vastus Indrek Saarele ja see, mida te vastasite Jevgeni Ossinovskile, oli nagu pisut vastuolus. Te rääkisite läbipaistvast rahastamisest ja sellest, et võib-olla peaks juriidilistel isikutel olema uuesti võimalus erakondi toetada. Jevgeni Ossinovski küsimus näitas, et ta ei saanud sellest aru. Ka mina ei saanud sellest asjast aru. Kui Eestis tegutsev ettevõtja, kelle huvid on meile teada, aga kes ei ole kodanik, teeb annetuse, siis mis poolest on see annetus kuidagi kahtlasem või küsitavam kui suvalise Euroopa Liidu kodaniku annetus?

Rait Maruste

Aitäh! Ma küsimust vist päris hästi ei mõistnud. Annetused peavad olema kontrollitavad ja läbipaistvad, seda nii palju kui võimalik. Kui me fikseerime kindlalt isikute ringi, kes võib annetada, ning selle, mis ulatuses ja korras võib annetada, siis muutub annetus usaldusväärsemaks ja teenib oma eesmärgi paremini, kui ta teeb seda olukorras, kus see kõik on reguleerimata. Ma ei välista, et meie pakutav regulatsioon vajaks täiendamist või mingil moel muutmist, kuid me jõudsim selle tulemusele pärast pikki arutelusid. Komisjoni liikmed ning inimesed, kes meid konsulteerisid ja oma arvamust avaldasid, leidsid, et see oleks mõistlik lahendus. Aga kas see on ideaalne lahendus, seda ma ei tea.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh! Ma püüdsin sellesse viimasesse väitlusesse sisse elada. Eesti alalisele elanikule on seadusega antud õigus kohaliku omavalitsuse valimistel hääletades poliitikas osaleda, teda saab vajaduse korral maksuresidendina kontrollida ka Erakondade Rahastamise Järevalve Komisjon. Ma väidan aga, et Küprosest ei saa me aasta, kahe ega kolme jooksul kätte mitte mingisuguseid andmeid Euroopa Liidu kodaniku kohta, kes on mõnele meie erakonnale annetanud. Kas on mõistlik piirata riigisiselt nende inimeste ringi, kes võivad annetada, aga muutes väljaspool meie riiki seda ringi laiemaks, kusjuures mujalt ei saa me neid andmeid nii lihtsalt kätte?

Rait Maruste

Ma olen teiega nõus, et see on probleem. Alalise elamislooga inimene osaleb poliitilistes protsessides siiski ainult poolenisti, aga tema tegevus on tõepoolest majanduslikus ja rahanduslikus mõttes läbipaistev või kontrollitav vähemalt mingis ulatuses. Võimalik, et me edaspidise arutelu käigus jõuame selleni, mida küsija siin praegu pakkus või mille pärast muret tundis. Ma ei välista seda sugugi.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud komisjoni ettekandja! Mina ei ole põhiseaduskomisjoni liige ja minu küsimus võib eelmiste küsimuste valguses tunduda võib-olla naiivne ja lihtne. Ma toon konkreetse näite. Isik, kellel on hall pass ja kelle laps, sugulane või hea sõber kandideerib kohalike omavalitsuste valimisel, kannab raha kandideerija pangaarvele, kes kasutab seda oma valimiskulude katteks. Kui kandideerija esitab valimiskulude aruande, kas siis selgub, et see raha andmine ei olnud aktsepteeritav? See halli passiga isik ei saa otse annetada, aga ta tahab toetada oma last, kes on Eesti Vabariigi kodanik. See pakutav regulatsioon tekitab igasuguseid nipitamisi, ma julgen isegi väita, et kilekotiga raha kandmist.

Rait Maruste

Me pakume, et füüsiliste isikute annetustel oleks piiriks 1200 eurot aastas ehk 100 eurot kuus. Selle eelnõu kohaselt on keelatud ainult tundmatut päritolu raha. Kui raha päritolu on teada ja see on deklareeritud, siis on kõik okei. Ma ei näe siin mingisugust probleemi.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Soovivad. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Indrek Saare!

Indrek Saar

Tervist, kolleegid! Alustuseks tulen korra selle juurde, mida ütles ettekandja. Hea Rait Maruste, minu teada on selles seaduseelnõus siiski kirjas, et ülempiir on sularahaannetusel, teistel annetustel ei ole ülempiiri fikseeritud. Kui annetatakse pangäulekannet kasutades, siis võib annetada kui palju tahes, sellele piiri seatud ei ole.

Mul on hea meel, et arutelu nendel teemadel on toimunud. Küll aga arvan, et seaduseelnõu sellisel kujul, nagu see meie ees on, ei ole kaugeltki piisav, et teha kõiki neid muudatusi, mida ühiskonnas oodatakse. Positiivne on kindlasti see, et veidi suureneb nende erakondade toetus, kes saavad Riigikogu valimistel 2–5% häältest. Ka neil on nüüd võimalik valimistevahelisel ajal tegutseda, osaleda järgmistel valimistel ja taotleda siis juba suuremat valijate toetust. Kindlasti on positiivne, et Riigikogu valimistel osalemise kautsjon väheneb kaks korda. Kas see on piisav selleks, et Riigikogu valimised oleksid hästi kättesaadavad väiksematele erakondadele, on siiski küsimuse koht.

Ma pean ütleva, et me ei ole astunud samugi edasi kampaaniate mahu vähendamisel. Miks seda vaja oleks, sellest on ühiskonnas nii palju räägitud, et ma ei hakka meie aega sellele enam kulutama. Aga see, et me ei ole esimeseks lugemiseks suutnud pakkuda mingitki versiooni, mida arutada, on minu arust kurb. See on ju üks neid asju, mida viimase poolteise aasta jooksul on ühiskonnas väga selge häälega nõutud. See oli ka üks olulisemaid ettepanekuid rahvakogu ettepanekute

hulgas, mis president Riigikogule esitas. Ma loodan siiski, et esimese ja teise lugemise vahel on põhiseaduskomisjonil ja põhiseaduskomisjonis esindatud erakondadel piisavalt tahet selle jaoks, et kampaaniate mahule piirang seada.

Teine asi, mille üle ei saa väga rõõmustada, on riigieelarve vahendite jaotus. Seal on oma positiivne pool, nagu ma ütlesin, sest see jaotus on nüüd võrdsem. Aga sotsiaaldemokraadid on rääkinud, toetades ka rahvakogu ettepanekut, et vahendid võiksid jaotuda nii, et 50% jagataks saadud häälte arvu alusel ja 50% jagataks nendele erakondadele, kes on esindatud Riigikogus. See tähendaks, et valimiskünnise alla jäänud erakonnad saaksid siiski palju rohkem raha, kui nad selle seaduseelnõu alusel saavad. Samuti võrdsustuksid mingil määral Riigikogus esindatud erakondade vahendid. Mul on väga kahju, et me ei ole suutnud sellele eesmärgile väga palju läheneda. Omaette küsimus on muidugi see, et Riigikogu erakonnad justkui suuremeelselt loovutavad allapoole joont jäänud erakondadele natuke rohkem raha, aga samal ajal need erakonnad, kes siamaani said mingit sümboolsetki toetust, need, kes kogusid Riigikogu valimistel 1–2% häältest, jäetakse selle seaduseelnõuga n-ö kuivale. Seda tuleks minu arust tõsiselt arutada.

Palun lisaiega!

Aseesimees Jüri Ratas

Lisaieg kolm minutit.

Indrek Saar

Kolmas minu arust väga tõsine teema on annetused, mille üle me siin pikalt arutlesime. Mul on hea meel, et sel teemal arutelu tekkis. Selle teema üks pool, mis on aeg-ajalt arutlustest läbi käinud, aga mille tõsise arutelu juurde ei ole ühiskonnas millegipärast jõutud, on juriidiliste isikute annetused. Minu arust ei ole selgeks räägitud, miks neid ei võiks teha või miks neid peaks tegema. Ma loodan, et see arutelu on meil ees ja me räägime selle selgeks, enne kui me lõplikud otsused teeme. Seal on kindlasti nii poolt- kui ka vastuargumente, eriti selles kontekstis, kui me lubame annetusi teha Euroopa Liidu kodanikest eraisikutel, kelle tegelikku tausta ja majandustegevust kontrollida on väga raske. See võib külvata väga suuri küsimärke ja kahtlusi. Et selles

kontekstis ei lubata juriidilistel isikutel annetsi teha, on minu arvates väga küsitav.

Eriti kurb selle seaduseelnõu ja ka nende arutelude juures, mida me siin pidasime, on see teema, et meie riigis elavad inimesed, kes panustavad sellesse ühiskonda, kes tahavad selles ühiskonnas osaleda ja kellel on meie seaduste alusel ka see võimalus, vähemalt kohalikel valimistel valimisotsuseid tehes, aga neile saadetakse järjekordne signaal, et nad ei ole võrdsed ülejäänud inimestega, kes Eestis elavad, nad ei ole võrdsed ka mitte nende inimestega, kes elavad Lätis, Bulgaarias, Itaalias, Inglismaal või kus tahes. Erakondade rahastamise mõttes ei olegi see ju nii oluline, aga minu arust on siin seos pärast valimisi kuumalt lahvatanud debatiga, kas me vaatame Eestis elavate mittekodanike, aga siin alaliselt elavate inimeste poole austusega ja tahame, et nad osaleksid ühiskonnaelus järjest enam, integreeruksid, tunneksid ennast selle ühiskonna väärikate liikmetena, või saadame neile järjekordse signaali, et nad ei ole teretulnud oma arvamust avaldama ega ühiskonnas osalema. Eriti naljakas on otsus anda Euroopa Liidu kodanikele võimalus erakondadele annetada ja Eesti poliitikasse sekkuda Riigikogu juhatuse värske otsuse valguses. Riigikogu juhatuse nimelt otsustas, et Euroopa Liidu kodanikud ei ole

Riigikogu saali teretulnud, sest kui nad siia tuleksid, siis tähendaks see sekkumist Eesti sisepoliitikasse. Sellist kahepalgelisust on küll väga jahmatav konstateerida.

Aga ma siiski loodan, et see seaduseelnõu areneb edasi ja me ka viimati mainitud teemal suudame olla oma otsustes natuke sidusamad ning kõik panustavad sellesse, et sellest eelnõust saaks üks hea seaduseelnõu. Jõudu meile kõigile! Tänan!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määratud eelnõu 439 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 7. novembri kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja teise päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

Head ametikaaslased, istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 10.49.

Istungi kestus 49 minutit.

Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 4. november 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Urbo Vaarmanni ametivanne

Istungi rakendamine

2. Arupärimine võimaliku huvide konflikti kohta seoses maavanemate kandideerimisega kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel (nr 355)

3. Arupärimine maksude laekumise kohta (nr 358)

4. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi rahalise toetuse kohta materjalidele "Lastekaitsetöötajate juhendamaterjal" ja "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele" (nr 360)

5. Arupärimine pöördmaksustamise kohta (nr 361)

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere päevast! Austatud peaminister, tere tulemast! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu seitsmenda tööädala esmaspäevast istungit.

1. Riigikogu liikme Urbo Vaarmanni ametivanne

Aseesimees Laine Randjärv

Seoses Riigikogu liikme Aadu Musta tagasiastumisega asub Riigikogu liikmeks asendusliige Urbo Vaarmann. Kuulame ära Urbo Vaarmanni ametivande. Palun!

Urbo Vaarmann

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh!

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd saab üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnisson!

Heili Tõnisson

Austatud proua istungi juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kuus seaduseelnõu ja esitab seitse Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, õigusaktide revisjoniga seoses seaduste muutmise ja kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Teiseks, Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Ka selle eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Hanno Pevkur. Kolmandaks, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Neljandaks, loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kultuuriminister Rein Lang. Viiendaks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Usbekistani Vabariigi valitsuse vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Kuuendaks, avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu menetlemisel esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts.

Seitsmendaks, Riigikogu otsuse "Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmistepõhine Eesti" heakskiitmine" eelnõu. Riigikogus esindab eelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo. Kaheksandaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu. Üheksandaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis" eelnõu. Kümnendaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Kosovos" eelnõu. Üheteistkümnendaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu. Kaheteistkümnendaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu. Kolmeteistkümnendaks, Riigikogu otsuse "Kaitseväge kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni või Euroopa Liidu rahvusvahelise sõjalise peakorteritöös" eelnõu. Eelnimetatud kuue Riigikogu otsuse eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust kaitseminister Urmas Reinsalu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Annan üle koos kolleegidega Keskerakonna fraktsioonist koostatud arupärimise peaminister Andrus Ansipile. Arupärimine puudutab rahvusvahelist koostööd organisatsiooniga Interpol. Eesti Vabariik liitus Interpoliga 4. novembril 1992. Kõik siseministrid, kõik valitsused on pidanud Interpoli väga tähtsaks koostööpartneriks, sest üks Interpoli olulisi ülesandeid on püüda koostöös liikmesriikidega tabada rahvusvaheliselt tagaotsitavaid isikuid. Praegune siseminister on aga Interpoli nimeta-

nud postikandeaasutuseks või andmesisestusasutuseks. Seoses sellega ja üldse tema rolliga Interpoli ja Eesti vahelises koostöös küsime peaministrilt, kuidas ta valitsusjuhina hindab senist koostööd Interpoliga. Küsime mehhanismi kohta, kuidas satuvad tagaotsimiskulutused Interpoli kodulehele. Kas peaminister peab vajalikuks, et me kuulume Interpoli liikmete hulka? Ja veel päreme täpsemalt intsi-dendi kohta, mis puudutab ühe IRL-i liikme tagaotsitavaks kuulutamist Interpoli kodulehel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud 13 eelnõu. Juhatus otsustab nende menetlusse võtmise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Olen samuti vastu võtnud ühe arupärimise. Kui see vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses sätestatule, edastan selle adressaadile viivitamatult.

Nüüd teadete juurde. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid: esiteks, Riigikogu sotsiaalkomisjoni s.a 24. oktoobril algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse, töötuskindlustuse seaduse ning riiklike perefondide seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; teiseks, Riigikogu põhiseaduskomisjoni s.a 24. oktoobril algatatud märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon.

Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 24. oktoobril esitatud järgmised eelnõud Euroopa Liidu asjade komisjonile. Esiteks, Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse invasiivsete võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise suhtes eelnõu kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse eelnõu kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 7. november kell 16. Teiseks, Eesti seisukohad eCall-paketi kohta. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade, otsuse ja määruse eelnõude kohta arvamust andma majanduskomisjoni, põhiseaduskomisjoni ja õiguskomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on 14. november kell 16.

Riigikogu liikmed moodustasid 24. oktoobril Eesti – Ladina-Ameerika parlamendirühma.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 78 Riigikogu liiget, puudub 23.

Asume selle nädala päevakorra kinnitamise juurde.

Panen hääletusele Riigikogu täiskogu VI istungjärgu seitsmenda töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 79 Riigikogu liiget, vastu või erapooletu ei olnud keegi. Päevakord on kinnitatud.

Asume tänase päevakorra juurde, mis sisaldab arupärimistele vastamist.

2. Arupärimine võimaliku huvide konflikti kohta seoses maavanemate kandideerimisega kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel (nr 355)

Aseesimees Laine Randjärv

Esimesena tuleb arutlusele Riigikogu liikmete Sven Mikseri, Andres Anvelti, Heljo Pikhofi, Jevgeni Ossinovski, Jaak Alliku, Helmen Küti, Karel Rüütli, Eiki Nestori, Urve Palo, Indrek Saare, Jaan Õunapuu, Kajar Lemberi, Neeme Suure ja Rein Randveri 16. septembril 2013. aastal esitatud arupärimine võimaliku huvide konflikti kohta seoses maavanemate kandideerimisega kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel. Arupärimine on esitatud peaminister Andrus Ansipile. Arupärijate nimel palun kõnetooli Jaak Alliku!

Jaak Allik

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud härra peaminister! 20. oktoobril toimunud kohalikel valimistel kandideeris linna- ja vallavolikogudesse 12 maavanemat, kellest viis osutusid ka valituks. Nagu on selgunud, ei asu ükski neist volikogusse tööle. Kuus maavanemat kogusid neil valimistel alla 30 hääle. Selgunud on ka see, et mõned nimekirjad, kus maavanemad kandideerisid, on uuel valitsemisperioodil osutunud koalitsiooni kuuluvaks, mõned aga opositsiooni kuuluvaks.

Sotsiaaldemokraadid ei sea kahtluse alla ühegi kodaniku põhiseaduslikku õigust kandideerida valimistel. Samas on olemas ka sellised mõisted nagu riigiametniku au ja huvide

konflikt. Kohalikel valimistel võiksid kandideerida ka meie president ja peaminister, kuid nad pole seda kunagi teinud, mille eest tunnustame ka teid, härra peaminister. Pikemat aega oli sama enesestmõistetav, et maavanemad ei kandideeri kohalikel valimistel lihtsalt mõnele erakonnale häälte püüdja rollis. Vabariigi Valitsuse seaduse 6. peatükis §-s 84 on sätestatud maavanema pädevus. Ühe olulise ülesandena on seal kirjas järelevalve teostamine kohaliku omavalitsuse tegevuse üle. Sama seaduse § 83 lõige 6 ja ka kohaliku omavalitsuse korralduse seadus keelab maavanemal olla valla- või linnavolikogu liige. Mitte juhuslikult pole seadusandja nende rollide ühitamise keelu sätestanud absoluutsena, erinevalt Riigikogu või Vabariigi Valitsuse liikme rollist, mille puhul volikogu liikme mandaat peatub. Meie arvates on ilmne, et kui maavanem kandideerib tema järelevalvele alluva organi koosseisu selle poliitilise jõu nimekirjas, kes juhib nimetatud organit, või kui volikokku valitud maavanem loobub mandaadist, aga talle antud häälte ülekande abil pääseb volikogu ja omavalitsust juhtima konkreetne poliitiline jõud, siis tekib huvide konflikt korruptsioonivastase seaduse vana redaktsiooni § 25 sisulises tähenduses. Seaduse uues redaktsioonis on see asendunud seotud isiku toimingupiirangute mõistega § 11 alusel. Ma pean vabandama peaministri ees, et meie arupärimises on viide seaduse vanale redaktsioonile, milleni meid juhtis Justiitsministeeriumi kodulehel sisalduva mõiste "huvide konflikt" avamine, kuid probleemi sisu selle ümbersõnastamisest seaduse uues redaktsioonis ju ei muutu.

Demokraatlikus riigis, nagu ka Eesti end nimetab, on oluline, et asjad mitte ainult on, vaid ka näivad korrektsed. Seoses sellega on meil teile, härra peaminister, kuus küsimust, mille põhituumaks on soov teada saada teie seisukoht, kuidas tagada, et maavanemate järelevalve nende kohalike omavalitsuste tegevuse üle, mille volikogudesse nad kandideerisid, ka näiks edaspidi erapooletu. Me palume, härra peaminister, et te vastaksite nendele küsimustele kui riigimees ja peaminister, mitte kui ühe asjast huvitatud erakonna esimees. Samas tundub uskumatu, et valitsuse poolt oma ametikohale määratud riigiametnikud oleksid kandideerinud kohalikel valimistel ilma oma töö-

andja, st Vabariigi Valitsuse sisulise nõusolekuta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud eesistuja! Austatud Riigikogu! Vastan teie arupärimisele.

Esimene küsimus: "Kas peate juriidiliselt korrektseks seda, et maavanem teostab järelevalvet kohaliku omavalitsuse tegevuse üle valimiskampaania ajal olukorras, kus ta ise kandideerib sama kohaliku omavalitsuse volikokku?" Igal Eesti kodanikul on õigus kandideerida nii Riigikogu, kohaliku omavalitsuse volikogu kui ka Euroopa Parlamendi liikmeks. Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse § 5 järgi ei saa kandideerida kaadrikaitseseväelased ning kuriteos süüdi mõistetud ja vanglakaristust kandvad isikud. Muul põhjusel kandideerimise keelamine on vastuolus inimete põhiseaduslike õigustega. Vabariigi Valitsuse seaduse § 83 lõike 6 kohaselt ei tohi maavanem olla väljaspool ametikohustusi ühelgi muul valitaval või nimetataval ametikohal. Kui maavanem kandideerib kohaliku omavalitsuse volikogusse, siis valituks osutamise korral ta kas loobub volikogu liikme volitustest või vabastatakse teenistusest ja ta läheb kohaliku omavalitsuse volikokku. Seega ei ole seadusandja ette näinud vajadust kandideerimist keelata. Samuti peab maavanem oma töös järgima avaliku teenistuse eetika koodeksit, mille kohaselt on ametnik kodanik rahva teenistuses, avalikku võimu tohib ta kasutada ainult avalikes huvides.

Teine küsimus: "Kuidas on tagatud maavanema poolt teostatava järelevalve poliitiline neutraalsus olukorras, kus maavanem kandideerib sellise erakonna nimekirjas, mis on ametisoleva valla- või linnavalitsusega opositsioonis?" Vabariigi Valitsuse seaduse § 85 lõike 1 kohaselt teostab maavanem järelevalvet haldusaktide õiguspärasuse ning seaduses sätestatud juhtudel ja ulatuses riigivara kasutamise seaduslikkuse ja otstarbekuse üle. Samuti teostab maavanem riiklikku järelevalvet kohalike omavalitsuste osutatavate teenuste kvaliteedi üle ning mitmesuguste toimingute seaduslikkuse üle. Järelevalve läbiviimise alu-

sed tulenevad konkreetsetest eriseadustest ning mitmel juhul on need täiendavalt reguleeritud Vabariigi Valitsuse või vastava ministeeriumi järelevalve prioriteetide loetelus ning läbiviimise korras. Maavanema neutraalsus on tagatud ka otsustuste kohtuliku kontrolli võimalustega. Kui kohaliku omavalitsuse üksus leiab, et tema õigusi on järelevalve käigus põhjendamatult rikutud, siis on üksusel võimalik pöörduda sõltumatu kohtu poole. Maavanemad peavad oma järelevalvetoimingutes lähtuma riigi määratletud põhimõtetest.

Kolmas küsimus: "Mis tagab selle, et maavanem ei vii läbi oma isiklikku valimiskampaaniat ajal, mil ta saab riigiametnikuna töötasu järelevalve teostamise eest kohaliku omavalitsusorgani tegevuse üle, mille koosseisu ta kandideerib?" On kehtestatud hea valimistava, mille järgimist valimiste eel ja ajal jälgib ning kommenteerib koos valimiste vabatahtlike valvuritega Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit. Ka ministeeriumid on kehtestanud maavanemate teostatava järelevalve kindlad põhimõtted ning kriteeriumid, millest tuleb lähtuda. Lisaks on igal Eesti elanikul õigus ja kohustus juhtida tähelepanu, kui maavanem oma tegevuses ei lähtu kehtivast õiguskorrast. Mulle teadaolevalt ei laekunud viimastel kohaliku omavalitsuse volikogude valimistel osalenud maavanemate kohta ühtegi kaebust.

Neljäs küsimus: "Juhul kui valimisnimekiri, milles kandideerib maavanem, pääseb volikokku ja osaleb seal omavalitsusorganite moodustamisel, siis kas ja kuidas võib pidada erapooletuks maavanema edaspidist kontrolli selle võimuorgani tegevuse üle?" Viies küsimus on, et kui poliitiline jõud, kelle nimekirjas kandideerib maavanem, pääseb volikokku ja jääb seal opositsiooni, siis mis tagab maavanema edaspidise järelevalve erapooletuse selle kohaliku omavalitsuse võimuorgani tegevust jälgides. Vastan nendele küsimustele koos. Veel kord: maavanem lähtub oma tegevuses seadusest. Maavanem on ametnik ja ametnikud peavad lähtuma oma tegevuses avaliku teenistuse eetikakoodeksist. Selle kohaselt peab ametnik oma tegevuses olema poliitiliselt erapooletu. Ka mitte kandideerides võib maavanema erakondlik kuuluvus kokku langeda mingite maakonna kohalike omavalitsuste volikogude

koalitsioonide või ka opositsiooniliste poliitiliste jõududega.

Kuues küsimus: "Kas korruptsioonivastase seaduse §-s 25 sätestatud huvide konflikti olukorra sisuliseks välistamiseks ei peaks seaduses olema nõue, et kohaliku omavalitsuse volikokku kandideerimisel tuleks maavanemal valimiskampaania perioodil oma tööülesanded peatada?" Te juba ise õiendasite selle ära, aga ma kordan veel kord üle, kuna mul on siin kirjalik tekst ees. Korruptsioonivastane seadus, millele arupärimise esitajad tuginevad, on alates 1. aprillist 2013 kehtetu. Praegu kehtivas seaduses ei ole huvide konflikti sellisel kujul määratletud nagu püstitatud küsimustes. Kehtiva seaduse § 25 reguleerib investeerimisfondide seaduse muutmist. Korruptsioonivastase seaduse § 11 lõike 1 punkti 2 kohaselt on ametiisikul keelatud toimingut või otsuse tegemine, kui ametiisik on teadlik tema enda või temaga seotud isiku majanduslikust või muust huvist, mis võib mõjutada toimingut või otsust. Huvide konfliktiks saaks pidada seda, kui maavanem teeks järelevalveotsuse, mis puudutaks tema enda, tema lähisugulaste, lähihõimlaste või temaga seotud juriidiliste isikute majandushuve. Teadaolevalt ei ole selliseid olukordi esinenud ja nii ei ole maavanema kandideerimisõiguse piiramine põhjendatud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Täna, proua juhataja! Hea peaminister! Mina isiklikult ei näe probleemi selles, et maavanemad kandideerivad, küll aga selles, et hiljem nad lähevad mõne linna või valla omavalitsust juhtima ehk siis linnapeaks või vallavanemaks. Keskerakond on esitanud eelnõu, et kui maavanemad kandideerivad ühes või teises omavalitsuses, siis ei tohi nad pärast hakata selle omavalitsuse juhiks ehk linnapeaks või vallavanemaks. See eelnõu jõuab ilmselt õige pea siia suurde saali. Vabariigi Valitsuse seisukohta vist veel ei ole. Mida teie ise sellest eelnõust arvate?

Andrus Ansip

Minu isiklik seisukoht selles küsimuses ühtib praegu kehtiva korraga. Ma ei pea selliste piirangute sätestamist põhjendatuks. Samas mõnan, et mingil määral on sellise eelnõu esitamine siiski põhjendatud. See on mitmete riikide õiguspraktikas küllalt tavapärane, et teatud perioodi jooksul ei tohi järelevalvet teostav isik asuda järelevalvatava ametisse. Mingites situatsioonides on niisugused piirangud kindlasti mõistetatavad. Maavanema puhul on tegemist isikuga, kes põhimõtteliselt teostab järelevalvet planeeringuga seostuvates küsimustes, samuti teostab ta järelevalvet kohalike omavalitsuste üksikaktide õiguspärasuse üle. Ma arvan, et selle järelevalve ulatus ei ole selline, mis ei võimaldaks maavanemal pärast maavanema töö lõppu asuda kohaliku omavalitsuse juhi ametisse kas vallavanema või linnapeana. Aga see on seadusandja kaaluda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Ma täpsustan Priit Toobali esitatud küsimust. Neli aastat tagasi see ju kehtis, et aasta jooksul peale valimisi ei tohtinud kandideerida kohaliku omavalitsuse juhiks. Pärast Toomas Kivimäele erandi tegemist seda seadust muudeti. Kas ei oleks ikkagi tark taastada endine olukord, nii et aasta jooksul peale kohaliku omavalitsuse valimisi ei tohiks maavanem olla valitud vallavanemaks või linnapeaks? See lahendaks kogu olukorra.

Andrus Ansip

Priit Toobali küsimusele vastates ma juba ütlesin oma seisukoha. Ma ei pea seda aastast või ka nelja-aastast tähtaega põhjendatuks. Küsigem siis konkreetselt Kivimäe näitel: mis me oleksime sellise keeluga võitnud või kuidas maavanem Kivimägi hilisema linnapeana oma varem saadud teadmisi kuritarvitas? Rahvas tahtis, et endisest maavanemast saaks linnapea. Tal oli rahva tugev toetus, samas mingeid väga kaalukaid põhjusi, miks mitte lasta rahva tahtel realiseeruda, tegelikult ju ei olnud. Takistavaid põhjusi ei ole välja tulnud ka hilisemal ajal, kui ta on juba töötanud linnapeana. Pigem

Kivimäe näide kinnitab seda, et aastane piirang oleks põhjendamatu.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas arupärimisele on vastatud? Jah, rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, peaminister! Palun nüüd arupärijate nimel kõnetooli Jaak Alliku! Kaheksa minutit.

Jaak Allik

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra peaminister! Hiljutistel kohalikel valimistel maavanematega juhtunu näitab veel kord ilmekalt seda kurba olukorda, milleni on praegune valitsuskoalitsioon viinud, taandades kunagi maakonnas autoriteetse ja rahva seas lugupeetud, aga ka valitsuse liikmete respektitud maavanema rolli. Ma mäletan, et 1990. aastail osalesid maavanemad sageli valitsuse istungil ja võisid seal ka sõna võtta. Päris kindlasti osales valitsuse istungil nende endi seast valitud ja roteeruv eestseisja, kelle arvamust küsiti iga olulise otsuse puhul. Ministritel oli au ja kohustus käia esinemas maavanemate igakuistel koosolekutel. Kui valitsuse liige sõitis mõnda maakonda, tegi ta alati esimese visiidi maavanemale, kelle enesestmõistetav ülesanne oli riigi tippjuhte nende külaskäikudel maakonda saata. Seda selleks, et teadvustada maakonna muresid ja näidata valupunkte. 1997–1999 juurutas Mart Siimanni juhitud valitsus traditsiooni pidada igal kuul üks väljastõidustung mõnes maakonnas. Seal kuulati ära maavanema ettekanne ning arutati ja lahendati sügavuti just selle maakonna probleeme. Istungile eelnesid hommikupoolikul ministrite visiidid eri omavalitsustesse. Julgen öelda, et see oli viimane aeg, kui Eestis toimus tegelik regionaalpoliitika. Maavanemad püüsid oma ametis kaua, neid ei vahetatud parteilise kuuluvuse alusel, nad omandasid kogemuse ning saavutasid rahva poolehoidu, mis võimaldas neil edukalt ja asjatundlikult jätkata Riigikogu liikmete ja ministritena.

Hea näide sellisest karjäärast on praegune põllumajandusminister Seeder, kelle ametisolekut Tiit Vähi valitsus 1997. aastal pikendas vaatamata sellele, et tegemist oli tol ajal opositsioonilise Isamaaliidu liikmega. 2003. aastal võimaldas senine positiivne töökogemus kuuel maavanemal eri erakondade ridades suure

hääletasaagiga Riigikogusse pääseda. Sellest ajast kõik muutuski.

Võimule saanud Res Publica tegi järelduse, et annab võim ameti, annab see ka hääled, ning otsustas maavanemate kohad avalikult politiseerida. Viibisin juures, kui Res Publica, Reformierakonna ja Rahvaliidu koalitsiooninõukogus jagati maavanemate kohad avalikult suhtega 5 : 5 : 5. Kuna Rahvaliit polnud sellise põhimõtte eestvedaja, siis võtsime meie oma kvoodi arvele ka tublid, kuid parteitud maavanemad Toomas Kivimäe ja Kalle Küttise, et neid vallandamisest päästa. Seejärel taandati maavanemad valitsuse kohapealse esindaja tasemelt sisuliselt Siseministeeriumi osakonnajuhataja tasemele. Kuigi nüüd on korduvalt ja viimastel valimistel eriti kujukalt selgunud, et maavanema ametitiitel üksi ei taga mitte mingeid hääli, on kümme aastat sellist parteilist järjepidevust teinud maavanematest sisuliselt valitsusparteide maakonnakomiteede sekretärid, kelle peaülesanne pole mitte seista maakonna arengu eest, vaid tagada oma erakonna valimisedu ning vallajuhtide parteistamine. Lääne-Viru maavanema tegevus seoses hiljutise Ojulandi skandaaliga näitas seda eriti veenvalt.

Tegemist pole mitte ainult maavanema ameti marginaliseerimisega, vaid ka riigi väärrikuse ning isegi erakonna au avaliku kompromiteerimisega ja naeruvääristamisega, sisuliselt aga riigieelarvest valitsuserakondade kohaliku aparadi ülalpidamise katsega.

Sotsiaaldemokraadid ei tee praegusest kurvast olukorrast aga järeldust, et maavanema amet tuleks koos maavalitsustega lihtsalt likvideerida, nagu ajakirjanduses tihti populistlikult pakutakse. Vastupidi, me arvame, et maakondlikku identiteeti tuleks tugevdada ja maavanema väärrikus taastada. Regionaalministri pakutud tõmbekeskustele tugineva haldusreformi peamine puudus ongi, et seal pole sõnagi maakondadest. Maakonnalinna tähendus ja tõmbe lahustamine mitme tõmbekeskuse vahel on täiesti perspektiivitu ja kahjulik.

Me leiame, et ainus elujõuline haldusreformi mudel on just nii maakondlikule identiteedile kui ka rohujuuretasandi demokraatiale tuginev kahetasemeline omavalitsussüsteem, kus valdadel ja väikelinnadel on omad kindlad funktsioonid ning elanikele osutatavad teenused ja sellele vastav maksubaas, ning maakon-

nal ehk teisel tasandil omad funktsioonid ja vastav maksubaas. See tähendaks ka maavanemale tema ajaloolise koha ja tähenduse tagasiandmist ning tema valimist maakonna omavalitsuse esindajate poolt. Sel juhul tähendaks maavanema kandideerimine mõne valla volikokku või tulistjalu kippumine parlamenti tema karjääri paratamatut kohest lõppemist. Praegustele maavanematele jääb üle aga lihtsalt kaasa tunda ning au Hiiu ja Järva maavanemale, kellel jätkus sirgeselgsust seekordset kirbutsirkust mitte kaasa teha! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole. Sulgen läbirääkimised. Esimene arupärimine on ammendunud.

3. Arupärimine maksude laekumise kohta (nr 358)

Aseesimees Laine Randjärv

Teisena tuleb arutlusele Riigikogu liikmete Eiki Nestori, Helmen Küti, Heljo Pikhofi, Sven Mikseri, Kalvi Kõva, Karel Rüütli, Rannar Vassiljevi ja Kalev Kotkase 23. septembril 2013. aastal esitatud arupärimine maksude laekumise kohta. Arupärimine on esitatud rahandusminister Jürgen Ligile. Arupärijate nimel kõnelema palun kõnetooli Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud peaminister! Austatud rahandusminister! Selle arupärimise kirjutamise ajendiks oli Vabariigi Valitsuse suvine majandusprognoos, mille alusel koostati järgmise aasta riigieelarve. Üldiselt on 2013. aastal maksud laekunud ootuspäraselt, mõni maks isegi natuke paremini. Suvel aga Vabariigi Valitsus vähendas kahe maksu laekumise prognoosi, mis näib selles mõttes ebalooiline, et kui tulumaks laekub hästi, siis miks peaks käibemaksu vähem laekuma. Kaks maksu, mille laekumine nii sellel kui järgmisel aastal eeldatakse vähenevat, olidki käibemaks ja kütuseaktsiis.

Siit ka meie küsimused rahandusministrile. Ilma et me oleks selles kuidagigi kokku leppinud, esitaski Vabariigi Valitsus peaaegu järgmisel päeval Riigikogu menetlusse mõned asjasse puutuvad seaduseelnõud. Nii et on hea meel, et ministril on võimalus neid siin ka

nüüd arupärimise raames tutvustada. Muidugi, eelnõude menetlemine toimub oma rada pidi ja me oleme ka selle käigus debatte pidanud, praegu soovin arupärijate esindajana südamest, et minister räägiks meile põhiliselt pettustest, mis on seotud käibemaksuga. Need on väga ulatuslikud pettused, mis seisnevad käibemaksu tagasiküsimises. Selles vallas sisuliselt praegu muudatusi ette näha ei ole. Vabariigi Valitsuse poolt ettepandu, kiirkorras valminud eelnõu käsitleb hoopis muid teemasid, põhilised on sõiduautode sisendkäibemaksu küsimused. Neljapäeval seisab meil komisjonis sel teemal ees suur arutelu. Aga eelnimetatud probleemid, mis on palju ulatuslikumad ja mille rahaline mõju on kindlasti märksa suurem, jäävad nendes eelnõudes lahendusteta. Nii et ühtpidi ma tänan ministrit nende eelnõude eest, mis ta juba üle andis, aga teisalt küsin, kus on siis need, mida veel ei ole. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud arupärijad ja teised Riigikogu liikmed! See arupärimine on kindlasti väga olulisel teemal, aga ma ütleksin, et hiljavõitu esitatud. Nagu te hästi teate, eelneb Riigikokku esitamisele eelnõu heakskiit valitsuses ja praegusel juhul leidis heakskiit valitsuses aset enne, kui te oma arupärimise esitasite. Eks te saite sellest inspiratsiooni, aga te saite hulgast ülevaadetest ajakirjanduses ka teada, mida me plaanitavate muudatustega oleme kavandanud. Aga mul on tõesti hea meel, et ma tunnen ükskord ometi toetust. Te lihtsalt ei laida valitsust, vaid leiate, et probleem eksisteerib, ja julgustate meid edasi minema. Mitte kõigi selliste eelnõudega pole nii olnud.

Aga hakkame siis otsast peale. Kõigepealt täiendan teie informatsiooni. Käibemaksu laekumine suureneb prognoosi järgi nii aastal 2013 kui ka 2014. Kütuseaktsiisi laekumine on tänava tõe poolest natukene vähenenud, aga ainult marginaalselt. Prognoosi alandamine ei tähenda seda, et laekumise vähenemine sama suur oli. Põhjused on muidugi ka pettustes, aga eelkõige aeglustuvad maksulaekumise kasvud käivete kasvu aeglustumise tõttu.

Esimene küsimus puudutab määrdeõlide maksustamist. Pean vaatama, kuidas te selle sõnastasite. "Millised on Vabariigi Valitsuse ettepanekud kütuseaktsiisi tasumisel toimuvate pettuste vähendamiseks?" Need ettepanekud juba kõlasid, nagu te teate. 25. septembril me selle nn määrdeõlised puudutava eelnõu esitasime. Maksuhaldur saab kinni pidada kütuse ja õli, mille puhul on alust kahtlustada väärkasutamist või väärdeklareerimist. Maksuhaldur võib seda teha juhul, kui saatedokumendid ei ole täpsed või kui tuvastatakse, et vedelikku ei kasutatud deklareeritud eesmärgil ja selle tagajärg on aktsiisi vähenemine, aktsiisi maksimisest kõrvalehiilimine.

Teine küsimus: "Millised on Vabariigi Valitsuse ettepanekud käibemaksupettuste vähendamiseks? Millal esitab Vabariigi Valitsus vastavasisulise seaduseelnõu Riigikogule?" See on esitatud, seaduseelnõu 493. Enne jutuks olnud eelnõu numbri ma vist jätsin ütlema, see oli 491. Kõige olulisem või kõige süstemaatilisem ja laiapõhjalisem meede on siin käibedeklaratsioonide elektrooniline lisa, mis võimaldab ostja ja müüja deklareerimist võrrelda üle 1000-euroste tehingute puhul. See parandab tunduvalt riskianalüüsi ja kindlasti heidutab pettureid. Loodame sellest olulist maksulaekumise paranemist aja jooksul. Esialgu ootame 30 miljonit eurot.

Maksu- ja Tolliamet töötab koos Rahandusministeeriumiga välja infosüsteemi lahendust, et koguda kütusemüüjatelt reaajas andmeid kütuse ostjate ja müüjate kohta. See aitab ära hoida käibemaksu- ja aktsiisipettusi ning kiirendab ka pettuste tuvastamist.

Peale selle on põhimõtteliselt olemas ka karistusõiguslikud meetmed. 1. juulist 2013 kehtib vara laiendatud konfiskeerimine, mis käib ka maksupettuste kohta. Justiitsministeeriumiga oleme koostööd teinud ka üldisemalt. Karistusseadustiku vallas oleme neid ergutanud maksuteemadel kiiremini otsuseid langetama. Aga eks tule vaadata ikka karistusõigust tervikuna. Nii et me võime olla natuke pettunud, et tempo on nii aeglane, aga kaua tehtud on see-eest süstemaatilisem. Justiitsministeerium koostab praegu karistusseadustiku muutmise eelnõu, mis karmistab näiteks aktsiisi-kaupadega seotud kuritegude maksimaalset karistust. Kolmeaastase vangistuse asemel tõstetakse piir viie aastani. Laiendatakse

ettevõtluskeelu kohaldamise võimalust. Julgen öelda, et siin on meie initsiatiiv väga suur. See pilt, mille ma oma ametiaastatel olen saanud, on mind viinud veendumusele, et tuleb käsitleda isikuid. Kui me teame, et mingid tüübid on karistamatud, firmad tulevad-lähevad, tehingutelt jäävad maksud laekumata, siis tuleb kohaldada rangemat kriminaalkaristust ja ettevõtluskeeldu. See puudutab nii vahetuid täideviijaid kui ka seotud isikuid ja nagu ma juba ütlesin, ka vara konfiskeerimist.

Kolmas küsimus on, miks ei ole vaatamata käibemaksu ja kütuseaktsiisi ebaloogiliselt halvale laekumisele midagi tehtud. No on tehtud! Eks te selle küsimuse esitamise ajal juba teadsite, mis eelnõud me oleme ette valmistanud. Ma meenutan teile 2011. aastal kehtestatud tagatist kõigile kütusemüüjatele, mis oli väga efektiivne. Aga petturid on leidlikud ning oskavad skeeme ja valdkondi vahetada. Kogu aeg peab nendega koos oma võtteid uuendama. Asjale aitas kaasa ka see, et 2012. aastal me vähendasime erimärgistatud kütuse maksusoodustuse ulatust ja lõpetasime nõnda erimärgistatud vedelkütuse kasutamise paiksetes mootorites, laevanduses, metsanduses, ehitustööl. On aga selge, et kuni see meede on alles, jääb riigil saamata ka põhjendamatult palju maksu. Ega see erimärgistatud kütuse kaudu toetamine ise ei ole tegelikult loogiline, arvestades kõiki keskkonna- ja ressursipoliitika. 1. septembril jõustuvad ka seadusmuudatused, mis suunavad piirialade elanikke rohkem tarbima Eestis aktsiisi- ja käibemaksuga maksustatud aktsiisi-kaupu. Ka selle taga on miljoneid tulu. Mul on kahju, et selle üle otsustamisel Riigikogu ei olnud üksmeelne.

Lõpuks küsite, kui suur on eeldatav maksuauk tänavu. See on suurusjärgus 400 miljonit eurot, aga ma ei ole selle rehkendamise metoodikas väga kindel. See on niisugune kaudne hinnang ja ma ise sellele alla ei kirjutaks. Samas on see vähemalt üks arv, mille järgi orienteeruda ja millega tõestada, et asi on tõsine. Kaudne hinnang on aga üks asi, teine asi on reaalne maksukäitumine ja -tava, mis ei pruugi tingimata kriminaalne olla. Kust läheb piir selle maksuaugu hindamisel, on vaidluse küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Täna, proua juhataja! Ministril jäi mainimata üks asi, mida on rahanduskomisjon mitu korda arutanud, noogutanud, naeratanud ja öelnud: "Tubli, tehke ruttu!", aga ei ole see meieni jõudnud. Jutt on eelnõust, mis käsitleks töölepingute registreerimist. Mille taga asi on? On see Rahandusministeeriumi taga, on see Sotsiaalministeeriumi taga või Vabariigi Valitsuse taga? Kas kooskõlastused ei tule? Miks see on toppama jäänud?

Jürgen Ligi

Rahandusministeeriumi taga asi ei seisa. Meie tegime oma osa ära varem, kui oluks eelarvega seoses vaja. Kuna jõustumiseni on aega, siis ma väga palju ei muretseks. Oleme küll sotsiaal- ja justiitsministri tähelepanu juhtinud, et nad võiks kiirustada, aga eks haldussuutlikkus ole piiratud ja võib-olla pole ühes ministeeriumis selle teema pakilisust tajutud. Olen saanud selle kohta natuke tagasisidet, et ei tabatud asja ära.

Aga meil on muudatusi ju veel. Need puudutavad näiteks kulla pöördmaksustamist, samuti käibedeklaratsioonide kontrolli aja pikendamist 60 päevani 30 asemel ja käibe piiriüleseid lepinguid, mis nõuavad kontrollimisel paberdokumentide liikumist. Meil ei ole reeglina füüsiliselt võimalik 30 päevaga piiriüleseid lepinguid korralikult kontrollida, sest teised maksuametid ei toimetanud nii ruttu. Samas tagastame käibemaksud reeglina ikka paari päevaga. See on lihtsalt üks võimalus, mida on vaja ka rakendada. Käibedeklaratsiooni lisa on riigisiseste tehingute puhul kahtlemata väga efektiivne ja riskihinnanguteks hea vahend, aga piiriüleste lepingute puhul see ei toimi nii hästi. Töötajate registreerimise esimesest päevast tahame jõustada järgmisel aastal. Selles vallas on ka võimalus käibemaksupettuseks. Need on kohad, kust käivate varjamised ja ümbrikupalgad pihta hakkavad. Aga igast otsast tuleb seda valdkonda kõrvetada kuni selleni välja, et inimesed vangi panna. Viimasel kuudel on meil trellide taha läinud kahekohtaline arv pettureid. Nii et ma ei kahetse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh! Härra rahandusminister! Riigieelarve esimesel lugemisel ma küsisin teilt Tolli- ja Maksuameti personalikulude kohta. Täna me kuulsime teilt, et on võimalik 400-miljoniline maksuauk. Kõik need väga vajalikud tegevused, millest te rääkisite – ühtpidi on kindlasti võimalik probleemid lahendada tehniliselt, aga väga suurt rolli mängib ka inimene. Kas te olete oma majas selgusele jõudnud, kuidas selline asi saab olla, et Maksu- ja Tolliameti personalikulud võrreldes selle aastaga kahanevad? Vähe küll, aga ikkagi kahanevad.

Jürgen Ligi

Ei, seda detaili ma tänaseks ei taibanud kontrollida. See, et personali suurendamine maksulaekumisi parandab, on iseenesest õige, aga kusagil tuleb poliitiline piir ette. Rahandusministri kohus on igal pool mujal personali arvu piirata ja selle tulemus on riigipalgaliste inimeste arvu vähenemine, nii nagu ka meie rahvaarv ja just tööealiste arv on kahanemas. Nõnda ei saa ka Maksu- ja Tolliamet endale personali suurendamist lihtsalt kätte võidelda. Me oleme kord või paar valitsuses jõudnud kokkuleppele, et maksuametile antakse inimesi juurde, ja seda meenutatakse halva sõnaga. Seda näidet tuuakse sageli ka selleks, et oma personalisoove õigustada. Ebameeldiv, aga tõsi: ei saa oma haldusalasse inimesi juurde võtta, kui teistele seda ei luba või piirad seda rahaliselt.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu! Eiki Nestor soovib läbirääkimistele tulla. Palun! Arupärijate nimel võtab sõna Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud minister! Arupärijad on siiani rahanduskomisjoni kaudu töötanud Maksu- ja Tolliametiga kenas kooskõlas. Eesmärk on ikka maksupetturite kinni-püüdmine ja maksupettuste vältimine. Eks see jätkub ka tulevikus.

Praeguses situatsioonis aga tahaksin tuua kolm näidet, mis toimub siis, kui kõik käib

ülepeakaela. Meie komisjonis on aktsiisipetustest pikalt-laialt juttu olnud, minister rääkis ka siin sellest. Riigikogu kõnepuldis on räägitud Poola määrdeainete toomisest Eestisse ja nende muutmisest kohalike alkeemikute abil diislikütuseks, et sel moel aktsiisi maksmisest pääseda.

Rahanduskomisjonile laekus pikk ja sisukas kiri meie keemiatöösturilt. Ühtpidi on selge, et kavandavad meetmed mingit pidi segavad nende tööd ja tegevust ning nad ei taha, et praegune kord niimoodi muutuks, et nende suuri veokeid hakatakse kinni pidama ja kontrollima. Samas on kirjas toodud üks huvitav väide. Nimelt väidavad keemiatöösturid, et selline vigur Poola määrdeainetega ei ole võimalik isegi mitte keemikute teadmisi kasutada. Ju tuuakse meile ikkagi just diislikütus sisse, ainult et kaubakood on vale ja kaup liigub sisse aktsiisivabalt. Meie peame nüüd komisjonis asuma asja uurima ega tea, kellega võidelda, kas alkeemikutega või kaubakoodi võltsijatega. Lahendused võivad ju olla erinevad.

Ka sõiduautode ettevõtete poolt omandamise käibemaksustamises tehtavad muudatused on ilmselt kiirkorras otsustatud. Kõikvõimalike huviliste hulk, kes tahavad neljapäeval osaleda rahanduskomisjoni avalikul istungil, on väga suur. Muidugi me kuulame kõik arvamused ära, kindlasti on nende seas ka ettepanekuid, kuidas eelnõu mõistlikumaks teha. Aga asjahuviliste suur hulk näitab, et võib-olla ei olegi vale jutt, et seda eelnõu hakati kirjutama alles 19. septembril.

Päris inetu lugu on aga nende töölepingute registreerimisega. Komisjon on poolteist või isegi juba kaks aastat tagasi öelnud, et õige mõte, tegutsege edasi. See on leidnud positiivse reageeringu ka nendelt, kes seda kohustust täitma hakkavad. Vastupidi sõiduautode käibemaksustamisele on asjaosalised muuseas seadnud täiesti mõistliku ja arusaadava tingimuse, et kõik see võiks e-riigis käia lihtsalt, ühe näpuliigutusega. Aga miks seegi ettevõtmine ei suju? Ma usun rahandusministrit, et Rahandusministeerium on oma töö teinud, aga valitsus võiks arutada, miks teised ministeeriumid järele ei tule. Neid maksupettusi ju ometi on. Nii et soovime ministrile jõudu ja lubame omalt poolt töötada tublisti selle nimel, et asi paremaks läheks.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Minister soovib enne läbirääkimiste lõppemist ka veel sõna võtta. Palun, Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Ma ei tahaks, et jääksid kõlama kuulujutud, et ma olen leppinud sellega, mis siin lõpus öeldi. Kõigepealt see töötajate esimesest päevast registreerimise idee – kuigi rahanduskomisjon võib oma suureks teeneks pidada heakskiitu, et andke minna, siis see ei ole poolteist või kaks aastat olnud küps teema. Ei ole nii kaua venitatud ja eks ikka meie selle algatasime. Liigume edasi, ärme üksteisele näpuga näitame. Siin on ju alati tehnilisi probleeme, mida lahendada, ja jõustub ta ikka sel ajal, kui on plaanitud.

Määrdeõlide teemat pean ilmselt täpsustama. Samas ei pea turuosaliste kriitikat lausa täht-tähelt võtma, sest seal on kõva huvi taga. Iseenesest see, mida me praegu teeme, ei sega mitte kuidagi. Maksuametil aga on säärastel juhtudel suuremaid õigusi asjade kontrollimiseks vaja igal juhul. Ent kui keemikud panevad siin tõesti ette mõned korrektiivid, siis võib neid kaaluda. See, mida me teeme, peab olema asjakohane.

Nüüd, mis puutub autodesse, siis ma ei tea, mil määral ma saan selles Riigikogu menetluses osaleda, aga palun ka seda kriitikaga võtta. Nende turuosaliste sõnavõtt on natukene piinlik. Kõigepealt tuleb ikkagi küsida nende või huvigruppide käest. Kõigepealt tuleb nende käest küsida, kas probleem on. Kas inimesed on ühtemoodi maksustatud? Kas need, kes teevad kulusid oma palgast, peavad siis olema kõrgemini maksustatud kui need, kes ei maksa ettevõttes ei tulumaksu ega käibemaksu – selle nad saavad tagasi – ja ei maksa ka sotsiaalmaksu?

Kas peaks korrastama? Ma ühe kaasatud huvigrupi puhul tean täpselt, kuidas kuluaarides ilgutakse ja õpetatakse sellega raha teenides sadade kaupa maksumaksjaid, kuidas maksumust mööda hiilida. Teiselt poolt aga on nad auväärased külalised rahanduskomisjonis nõu andma, kuidas seadusi teha. Ma tahaks päris näha, kas nad räägivad rahanduskomisjonile sama juttu või teevad tõepoolest mõne positiivse ettepaneku. Nagu Eiki Nestor siin ütles, oleks kena, kui nad teeksid, aga ma väga kaht-

len, sest nende huvi on hoopis mujal. Põhiline huvi on maksu mitte maksta ja see on tihti ülemäära küüniline huvi, eriti kui samal ajal saadakse palka riigisektorist, nagu nende huvigruppide puhul ka on.

Soovitan olla hästi kriitiline sellel kuulamisel või kuidas seda nimetadagi, mis toimub neljapäeval. Üks teine huvigrupp on ju meedias sõna võtnud, et tema vaatab asja laiemalt: et see on üks ettevõtluse toetamise viis, kui maksu ei maksta. Ausalt öeldes, piinlik on! Et muidu peab hakkama rohkem palka maksma jne, praegu on hea maksuvabalt palka autodes maksta. See on piinlik! Olge kriitilised, palun! Ärge võtke seda nii, et see on ettevõtluse toetamine, kui riik piltlikult öeldes niidab muru ära või ostab televiisori! Igasugune toetamise viis peab olema õigesti sihitud, mitte seisnema selles, et tagada inimestele mugav autokasutus ilma igasuguste maksudeta. Mängus on suured summad, tõenäoliselt on need isegi suuremad, kui me esialgu loodame sellest käibedeklaratsiooni lisast saada, vähemalt prognoosijad ütlevad nii. Võib muidugi minna ka täpselt vastupidi: et ei tule sealt midagi.

Aga ülesande püstitus on õige, probleem on. Maksu välditakse massiliselt. Ja probleem on ka see, et huvigrupid ei mõtle riiklikult. Katsuge teie selle eelnõu menetlemisel mõelda, mis on hea ühiskonnale tervikuna, mitte mis on hea sellele, kes kas õpetab makse vältima või müüb autosid. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Sellega on teine arupärimine ammendunud.

4. Arupärimine Sotsiaalministeeriumi rahalise toetuse kohta materjalidele "Lastekaitsetöötajate juhendmaterjal" ja "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele" (nr 360)

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde, milleks on Riigikogu liikmete Yana Toomi, Ester Tuiksoo, Tarmo Tamme, Valeri Korbi, Aivar Riisalu, Lauri Laasi ja Kadri Simsoni 26. septembril 2013. aastal esitatud arupärimine Sotsiaalministeeriumi rahalise toetuse

kohta materjalidele "Lastekaitsetöötajate juhendmaterjal" ja "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele". Arupärimine on esitatud rahandusminister Jürgen Ligile. Palun arupärijate nimel kõnetooli Yana Toomi!

Yana Toom

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud minister! Head kolleegid! Arupärimine on antud sisse seoses sellega, et tänavu aprillis ja juunis me pöördusime sotsiaalminister härra Rõivase poole kirjaliku küsimusega, mis puudutas MTÜ Perede ja Laste Nõuandekeskus väljatöötatud juhendmaterjali "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele". Sotsiaalministeerium toetas käsiraamatu valmimist 25 000 euroga, millest 5000 eurot kulus lapse heaolu hindamise juhendile ja 20 000 eurot lastekaitsetöötajate juhendmaterjalile. Kuna sotsiaalministri vastused juhendmaterjali väljatöötamise ja MTÜ rahastamise kohta olid vastuolulised, siis pöördusime kirjaliku küsimusega ka riigikontrolör Alar Karise poole. Keskendusime selles arupärimises võimalikule riigihanke rikkumisele, järelevalvemenetluse alustamise vajadusele ning Sotsiaalministeeriumi ja MTÜ vahel sõlmitud lepingu tingimuste täitmisele. Riigikontrolöri vastus viitas vajakajäämistele Sotsiaalministeeriumi tegevuses ja ka sellele, et tegelikult peaks asi olema vähemalt osaliselt härra Ligi pädevuses. Seoses sellega esitasimegi rahandusministrile neli küsimust. Ma loodan, et härra Ligi loeb need ka ette. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma palun kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligile!

Jürgen Ligi

Austatud arupärijad! Ma kardan, et ma ei oska selle arupärimise kaalu vääriliselt hinnata, igatahes ma ei oska selle kohta pikalt midagi põnevat rääkida. Iseenesest on rahandusminister või Rahandusministeerium siin järelevalvaja rollis. Rahandusminister vastutab selle järelevalve eest, aga ta ei tee seda. Minu seisukoht on, kui lühidalt öelda, et sotsiaalministri ja -ministeeriumi positsioon on teile selgituste andmisel olnud adekvaatne. Ma ei oska väga palju lisada. Meie kindel vastus on, et selle nõuandekeskuse leping ei ole riigihanke ob-

jekt. Tegemist on sihtotstarbelise raha eraldamisega, mille puhul on vaja sõlmida leping. Enne peab raha soovija selleks taotluse esitama ja nii see ongi tehtud. Lepingu lisas on kirjas nõuandekeskuse pikaajalised tegevused, mille elluviimiseks taotleti toetust riigieelarvest.

Riigihankega on tegemist juhul, kui hankija maksab teenuse pakkujale selle eest, et osta enda tarbeks asju või tellida teenuseid, näiteks ehitustöid. Praegusel juhul sellega tegu ei ole. Ega mul ei olegi väga palju siia lisada. Võin teile öelda, et lepingus on ka üks näpuviga, mis aga ei pea suurt tähelepanu pälvima. Kui kogu lepingut tervikuna vaadata, siis positsioon ei muutu. Aga kui küsimus on selles näpuveas, siis on õige, et see viga on.

Ütlen veel nii palju, et selle nõuandekeskusega sõlmitud lepingu täitmine on küll Sotsiaalministeeriumi rida. Küllap te olete nendelt ka vastuse saanud. Me teame, et muudatused, mis seal on tehtud, on tehtud kokkuleppel ministeeriumiga, nii et iseenesest jällegi pole põhjust kahtlustada tõsise probleemi olemasolu.

Lõpuks küsite, et kuna sotsiaalvaldkond on Eestis alarahastatud, siis kas ei peaks midagi nagu parandama. Selline üldistav küsimus. Soovidega võrreldes jääb alati raha puudu, aga Eesti sotsiaalvaldkond on põhiliselt ikkagi olnud suhteliselt hästi rahastatud. Selle eelarve kasv on kiirem kui riigieelarve kasv, pigem on see probleem.

Teeme jõupingutusi eelkõige demograafilistel põhjustel. Uusi meetmeid on aastate jooksul käivitatud palju ja nendele juurdepääsu ei ole küllalt efektiivselt sõelatud. Põhiline fookus peaks olema sellel, et raha rohkem vajaduste järgi ja mitte lausaliselt jagada. Makse makstakse lausaliselt, sotsiaalsüsteem peab olema raha ümberjagamiseks nõrgematele.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Ma tänan, proua eesistuja! Austatud minister! Mul on ainult üks küsimus selle jutu peale. Kas ma sain nüüd õigesti aru, et vaatamata sellele, et riigikontrolör härra Karis esitas oma vastuses väga selgelt terve loetelu fakte, mis

tema arvates viitavad sellele, et on rikutud seadust ja on vaja alustada järelevalvemenetlust, te seda siiski ei tee?

Jürgen Ligi

Jah, vastus on, et me seda ei tee. Meie vastutame selle eest, meie oleme need eksperdid ja oleme oma hinnangu andnud. Mis seal ikka lisada! Ma ei saa tihti aru, mida Riigikontroll teeb. Võib-olla sel korral võiks neid punkte ju ükshaaval vaadata, aga võtame kas või need hinnangud, mis ta tänases meedias Eesti heaolule annab. Need väljuvad kaugele Riigikontrolli pädevusest, võiks arvata, et tegemist on konjunktuuri- või psühholoogiainstituudiga. Ta hindab, et inimesed ei tunne heaolu kasvu ja järelikult on heaolu kasv justkui olematu. Samas märgitakse inimarengu aruandes, et heaolu on Eestis kasvanud kiiremini kui kusagil mujal, aga inimesed ei tunnista seda. Kui järeldus on, et selle tunde pärast inimesed ära sõidavad, siis ärme tekitame seda tunnet. Mina ei saa aru, miks Riigikontroll ei vali, mida ta paberile paneb. Ükskõik, mis keegi oskab pastakast välja imeda, see ka esitatakse.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Kas te oskate anda hinnangut sellele, et lepingus oli ette nähtud, et MTÜ trükib 200 eksemplari. Seda pole tehtud, aga raha on kasutatud 100%. Kas MTÜ täitis 100% oma kohustusi selle lepingu järgi või peab ta ikkagi trükkima need eksemplariid? Kui peab, siis kust ta selleks raha võtab?

Jürgen Ligi

Kõigepealt ma arvan, et see ei ole Riigikogu tase selles urgitseda. Ma ei saa aru, miks selline huvi, miks te tunnete vajadust sellega tegelda, kui teile on kirjalikult vastatud. Siin on tegemist ministeeriumi ja ühe asutuse vahelise lepinguga ja lepingut on vahepeal muudetud. Lepingut on muutnud needsamad osapooled, kes selle sõlmisid. Mul ei ole kommentaare, selle lepingu täimise üle rahandusminister järelevalvet ei tee.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ei ole. Läbirääkimisteks tuleb kõnepulti Yana Toom, kes on arupärijate esindaja. Palun!

Yana Toom

Proua eesistuja! Austatud kolleegid ja hea minister! Mul on väga tugev *déjà vu* tunne. On väga imelik, et juba teine minister ei näe siin probleemi.

Ma lühidalt räägin, kuidas need asjad käivad. Esiteks, aastal 2004 tellis Sotsiaalministeerium ja andis ka välja täpselt samasuguse pealkirjaga juhendi "Lapse heaolu hindamise abivahend lastekaitsetöötajatele". See on siiani kasutusel, meie sotsiaaltöötajad teevad oma tööd selle järgi. Selle eest ministeerium maksis täpselt üheksa aastat tagasi. Nüüd on sellest mingi aeg möödas. Millegipärast on olemas üks MTÜ, mida Sotsiaalministeerium toetab aastast aastasse, toetuste kogusumma läheneb poolele miljonile eurole. Võrreldes teiste MTÜ-dega on see väga-väga suur raha. See on ainuke MTÜ, mis on Sotsiaalministeeriumi aktsepteeritav kolmanda sektori esindaja, sest ta pidevalt kiidab heaks kõikvõimalikud Sotsiaalministeeriumi initsiatiivid eri valdkondades. Niimoodi see asi välja näeb.

Me võime muidugi teha näo, et kõik on korras. Minister Rõivas ütles siit puldist, et, austatud proua Toom, kui asjaolu, et üks lehekülg eestikeelset korrektuuri maksab 20 eurot, oleks meie sotsiaalvaldkonna kõige suurem probleem, siis oleks sotsiaalministri süda rahul. Aga ma väidan, et tegelikult see on väga suur probleem. Selle probleemi nimi on korruptsioon. Konkreetne summa ei ole tõepoolest väga suur, aga ma pean ütleva, et just täna tegin ma valmis järjekordse kirjaliku küsimuse härra Rõivasele. Vahepeal on teiste MTÜ-dega suheldes väga huvitavad faktid päevavalgele tulnud. Ma loodan, et ühel päeval me ikkagi näeme siin puldis ministrit, kes ütleb, et jah, meil on jama majas, meil on ametnikud, kes jagavad raha oma tuttavatele või, ma ei tea, naabritele, sõpradele või kellele iganes, ja sellele tuleb lõpp teha. Ma tegelikult usun, et ei praegune ega ka eelmine minister võib-olla pole sellest midagi teadnud. Aga ma väga palun, austatud valitsusliikmed, võtke see asi luubi alla! See on täielik korralagedus. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kõnesoove rohkem ei ole. Sulgen läbirääkimised. Kolmas arupärimine on ammendunud.

5. Arupärimine pöördmaksustamise kohta (nr 361)

Aseesimees Laine Randjärv

Neljas päevakorrapunkt on Riigikogu liikmete Kalev Kallo, Olga Sõtniku, Jüri Ratase, Tarmo Tamme, Peeter Võsa, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini, Aivar Riisalu, Kadri Simsoni, Mailis Repsi, Ester Tuiksoo, Viktor Vasiljevi ja Aadu Musta 7. oktoobril 2013. aastal esitatud arupärimine pöördmaksustamise kohta. Arupärimine on esitatud rahandusminister Jürgen Ligile. Palun arupärijate nimel kõnetooli Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Lugupeetud kolleegid! See arupärimine on mingil määral samasuunaline kui üle-eelmine, aga kuna esitajad on erinevad, siis võib tänasesse päevakorda sattumine olla täiesti juhuslik. Keskerakonna fraktsiooni ärgitas seda arupärimist esitama ettevõtjate pöördumine grupi fraktsiooni liikmete poole. Neil on mure, et ehitusmaterjalide turul – konkreetselt käis jutt ehitusarmatuurist – on väga palju kõrvalehüülimist käibemaksu tasumisest. Ausal armatuurmetalli müüjal on üsna raskeks läinud, sest käibemaksu mittemaksnud pakkujate armatuuri hulk on ületanud juba 50% ja see osakaal järjest suureneb.

Rahandusministeerium on seni suunanud oma tähelepanu sellele, et maksude optimeerimise võimalusi vähendada. Näiteks on eesmärk piirata sõiduautode ning nende tarbeks kaupade ja teenuste soetamisel sisendkäibemaksu mahaarvamist. Aga põhiline osa maksutulust jääb riigil saamata ikkagi robustsete maksupettuste tõttu. Üks selline võimalus on nn aheltehingud, mille puhul tekib võimalus sisendkäibemaks maha arvata. Samal ajal on tehingusse vahelülina kaasatud ka variisik, kellel tekib kohustus käibemaks riigile maksta, kuid see jäetakse kas deklareerimata või lihtsalt maksmata. Just seda skeemi väidetavalt kasutatakse väga palju imporditava ehitusarmatuuri puhul, mille aastane käibemaht on

umbes 50 miljonit eurot. Kui arvestada, et juba rohkem kui pool kogusest toimetatakse riiki käibemaksupettusega, siis võib tegemist tõesti olla 5–8 miljoni kaotusega. (Kogu käibemaksupettuse suurus arvatakse olevat üle 200 miljoni euro.) Vahest Rahandusministeeriumi nii väikesed summad ei huvita, aga arupärimine on esitatud ajendatuna sellest, et ettevõtjad, kes tahavad ausalt asja ajada, on mures. Seoses sellega on meil ministrile esitatud kolm küsimust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud arupärijad! Teiegi puudutate olulist probleemi. Suur osa vastusest on peidus minu esimeses vastuses esimesele arupärimisele. Kui sissejuhatuseks veel midagi öelda, siis arvan, et kui ettevõtjad osutavad maksuhaldusega seotud probleemile, siis erakonna kaudu asjale läheneda on natukene liiga kaudne viis. Soovitan ettepanekud ja viited võimalikult konkreetselt edasi anda. Olgu see adressaat maksuamet või rahandusminister. Ütleksin, et rahandusministri kaudu asja ajades osutub probleemi prioriteetsus suuremaks.

Jah, nendes valdkondades probleemid eksisteerivad. Esimene küsimus on teil käibemaksuseaduse ja vedelkütuse seaduse muutmise seaduse kohta, millega kehtestati pöördmaksustamine ka kulla käibe. Kuidas sellega on läinud? Sellega on läinud nii, nagu karta oli. Alguses oli kõik väga hästi, siis aga leiti selle vastu rohtu. Esialgu vähenes kullaäris käibemaksu tagastamine tasemelt 1 miljon eurot kuus tasemeni 0,2 miljonit. Poole aasta või pigem ütleks, et aasta jooksul kasvas see endisele tasemele. Vahepeal saadi ilmselt reaalne võit, võideti mitu miljonit eurot, aga siis juhtus see, mis pöördmaksustamise puhul mure on. Pikaajaline mõju jäi olemata, sest sellisel puhul hakatakse tegelema pöördmaksustamisele mittekuuluvate kaupade ja teenustega ning petturid liiguvad edasi teistesse sektoritesse. Igal juhul on tegemist erandiga, üldreeglina tuleb niisugust lahendit igal konkreetsel juhul hästi kaaluda.

Meil on olnud läbikukkumisi, näiteks puidu vallas, kus lootsime kümnekond aastat tagasi

hea tulemuse saada, aga saime vastupidise tulemuse. Me loobusime sellest regulatsioonist. Kinnisvara ja vanametalli sektoris toimib see korralikult, aga sellega kaasnevad administratiivkulud ja kaabakatele tulevad pähe uued mõtted.

Teine küsimus käib selle kohta, et 1. aprillil 2011 jõustus Soomes käibemaksuseaduse muudatus, mis kehtestas pöördmaksustamise ehitusteenuste osutamisel. Milline on Soome kogemus? Kas võiksime selle üle võtta? Ei võiks. Maksuobjekti määratlemisega on probleeme ka Soomes. Oleme nendega suhelnud. Ehitussektoris on Euroopa Liidus 11 riiki, kes on selle regulatsiooni kehtestanud, enamik ei ole seda teinud. Igatahes me analüüsime seda, vaatame, kas meil kujuneb positiivsem arvamus kui Euroopa Liidus keskmiselt. Aasta lõpuks me saame seda teada – üks analüüs selle kohta valmib just nimelt aasta lõpuks. Esialgu ei ole veel plaani seda muuta, aga valdkond on erilise luubi all.

Kolmandas küsimuses viitate, et pöördmaksustamise kohta käivas direktiivis ei kuulu sinna ritta näiteks metsandus ning kütusevaldkond, mis Eestis on peavalu allikas. Kas minu hinnangul tuleks käibemaksudirektiivis laiendada pöördmaksustamise kasutamist ning milised on praegused seisukohad Euroopas selles küsimuses? Jah, see on peavalu allikas. Aga nagu sai öeldud, selliseid muudatusi kaalutakse väga tõsiselt. Neid kehtestatakse ajutisena, teades, et efekt ei püsi kaua ning tõenäoliselt on regulatsioon administratiivselt kulukas ja ajendab maksupettureid uusi lahendusi välja mõtlema, teistsuguseid valikuid tegema.

Tänavu juulis me muutsime Euroopa Liidu käibemaksudirektiivi, laiendades pöördmaksustamisega lubatud kaupade nimekirja. See tähtaeg on piiratud 2018. aasta lõpuga. Nimekirja lisati näiteks sellised kaubad nagu mobiiltelefonid, arvutid, teravili, toormetallid ja metallist pooltooted. Kui tahta pöördmaksustamist veel laiemalt rakendada, siis võib selleks erandina loa saamiseks pöörduda Euroopa Komisjoni poole. Väga veenvaid põhjusi selleks praegu ei tunneta. Ka on teada, et neid erandeid hea meelega ei tehta. Juulis võeti nõukogus vastu muudatus, millega kehtestati käibemaksupettustevastane kiirreageerimismehhanism, mis võimaldab operatiivselt reageerida suuremahulistele ja ootamatutele pet-

tustele ka siis, kui konkreetne kauba- või teenusekategoria selles nimekirjas ei ole. Tolle mehhanismi kohaselt annab Euroopa Komisjon ühe-kahe kuu jooksul pärast liikmesriigilt taotluse saamist pöördmaksustamiseks esialgse loa.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Selgitan seda, miks pöörduiti Riigikogu liikmete poole. Asjaosalised kinnitasid, et nad on korduvalt pidanud Maksu- ja Tolliameti töötajatega väga asjalikke nõupidamisi ning püüdnud probleemi teadvustada. Ning mitte täna ega eile, vaid juba aasta tagasi. Aga kuna mingit muudatust pole järgnenud, pöörduiti Riigikogu liikmete poole. Aga ministri poole, jah, nad tõesti ei ole pöördunud. Neil oligi küsimus, et armatuurmetalli äris käibemaksupettus aina kasvab, nemad püüavad ausalt asja ajada, aga jäävad nõrgema rolli. Mis nad nüüd peaksid tegema. Milline siis oleks vastus ettevõtjatele? Kas nii, et tehke samuti kui teised, või mis saab edasi?

Jürgen Ligi

Tegelikult ma oma sissejuhatuses pidasingi silmas seda, et kui tehtaks seaduses muudatus, siis see ei pruugiks olla tulemuslik. Meil on kogemusi nii varasematest kui ka praegustest pöördmaksustamistest piisavalt, me ei rutta kohe seadust muutma. Aga kui tõesti on selle valdkonna ettevõtjad kindlalt veendunud, et konkurendid petavad, siis oleks arukas pöörduda otse ministri poole. See võib anda tulemusi. Ma arvan, et nii mõnigi firma on saanud maksukontrolli kaela ja maksuotsuse just seetõttu, et on tema pettusele viidatud, näiteks kütusesektoris. Minul on seda juhtunud. Lõpuks oleme ka seaduse ära muutnud, millest on olnud suur abi. Samas see ei tähenda, et võitlus maksupettustega kohe lõpeb. Aga jah, oodatud on signaalid, konkreetset vihmamist, juhul kui ikka on nii, nagu te ütlete – ja ka minu teada tõesti on –, et armatuurraua äris on tegemist ebaausa konkurentsi. Ainult et siis tuleks neid konkurente ka nimetada. Tuletan veel meelde, et need meetmed tegelikult kuuluvad

süsteematilise lahenduse hulka. Riigisiseste tehingute puhul aitab pettust piirata kindlasti elektrooniline lisa, piiriüleste puhul pikem kontrolliaeg.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Ma jätkan mõnes mõttes Kalev Kallo küsimust. Ka mina olen kuulnud probleemidest selles sektoris ja täpselt samas valdkonnas, mille kohta ta küsis. Mina esitan teile kaheosalise küsimuse. Kas teil on olnud seda sektorit puudutavatel teemadel arutelusid Maksu- ja Tolliametiga ning kas me ei võiks pöördmaksustamist analüüsida ka natuke laiemalt, hõlmates kogu ehitussektorit, mitte ainult armatuurraua äri, nagu tõi välja Kalev Kallo? Kui suur ehitussektoriga seotud maksuauk eelarves tekib? Kui ulatuslik probleem see teie arvates on, kui vaadata ehitussektorit tervikuna?

Jürgen Ligi

Ma natuke vastasin sellele. Siin toodi Soomet eeskujuks, aga Soome kogemus ei ole läbinisti positiivne. Seal tekivad ikkagi need ette arvatud probleemid, mis täpselt on maksuobjekt, kuhu me pettust surume. Aga meie meetmed on praegu süsteematilised. Järgmisel aastal jõustuvad regulatsioonid peaksid olema efektiivsed ja ka ehitussektoris asjade seis parandama. Meil on olemas maksupettustevalane komisjon ja ma ei saa öelda, et pettused ehitussektoris on seal ekstrateema olnud. Praegune maksuameti peadirektor jagab oma mõtteid väga energiliselt. Tema viimaste päevade mõtted on puudutanud kütuseid ja autosid. Eks te loe selle kohta ka meediast. Aga ühel hetkel on fookus rohkem suunatud ühele sektorile, mingil hetkel vastavalt olukorrale jälle teisele. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole. Päevakorrapunkt on ammendunud.

Peale haamrilööki on võimalik registreeruda sõnavõtuks vaba mikrofoni voorus. Kõnesoove ei ole. Mul on hea meel teid kõiki täna-

da koosveedetud aja eest! Soovin kena õhtu jätku! Istung on lõppenud. Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 16.26.
Istungi kestus 1 tund ja 26 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 5. november 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel

2. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (510 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, austatud peaminister ja head külalised, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu seitsmenda tööädala teisipäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Kolmapäeval, s.a 6. novembril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Urbo Vaarmanni Eesti Keskerakonna fraktsiooni liikmeks. Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Urbo Vaarmanni asumise kultuurikomisjoni liikme kohale.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 75 Riigikogu liiget, puudub 26.

Täpsustame päevakorda. Täna kuuenda päevakorrapunkti arutelul, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu 486 esimesel lugemisel, teeb juhtivkomisjoni nimel Riigikogu liikme Yana Toomi asemel ettekande sotsiaalkomisjoni esimees Margus Tsahkna.

1. Ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Esiteks on meil päevakorras ülevaade Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel. Ma tutvustan teile selle päevakorrapunkti menetlemise korda. Kõigepealt on peaminister Andrus Ansipi ettekanne, mis kestab kuni 30 minutit. Teiseks on Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Arto Aasa ettekanne, mis kestab kuni 20 minutit. Iga Riigikogu liige võib igale ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Peale küsimustele vastamist on läbirääkimised, mille käigus esinevad sõnavõttudega fraktsioonide esindajad. Pärast arutelu lõppemist Riigikogu otsust vastu ei võta. Ma palun ettekandeks kõnetooli peaminister Andrus Ansipi!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ekstsellentsid! Mul on hea meel olla taas teie ees, et anda ülevaade Vabariigi Valitsuse Euroopa Liidu poliitika elluviimisest.

Optimistina on mul põhjust rõõmus olla, sest nii õhtumaade allakäigule kui ka euro hukule panustajad said möödunud aastal taas kõvasti pügada. Ma olen kindel, et skeptikud pettuvad ka edaspidi. Mind veenab selles ennekõike asjaolu, et Euroopa Liit on jätkuvalt maailma suurim eksportija ja importija, suurim välisinvesteeringute saaja, aga ka suurim välisinvestor. Euroopa osakaal maailma kogukaubanduses on 22% ning tööstuse osakaal Euroopa ekspordis 75%. Euroopa tööstusest tulenev kaubanduse ülejääk on 365 miljardit eurot aastas. See on miljard eurot päevas. Ennekõike annavad selle Euroopa lipulaevad lennunduses ja autotööstuses, masinaehituses, farmaatsias ja kemikaalitööstuses. Näiteks jaotub üleilmne lennundusturg sisuliselt kahe ettevõtte vahel,

millest üks on Euroopast (teadagi, Airbus). 43% keemiatoodete ekspordist tuleb Euroopast, 35% maailma laevanduse varustusest tuleb Euroopast. Äsja avaldatud Thomson Reutersi 100 maailma innovatiivsema ettevõtte hulgas on tervelt 12 Prantsuse ettevõtet. Ka Eesti eksporditipud Ericsson ja ABB on samas nimekirjas.

On ka kohti, kus Euroopa peab end kokku võtma, kui soovib, et temaga 21. sajandilgi arvestataks. Ennekõike peab Euroopa pingutama just digitaalse siseturu loomiseks. Siseturg on ju killustunud 28 turuks. Ilma ühtlustatud õiguskeskkonnata jäävad ettevõtete tehingukulud suureks, ei teki mastaabisäästu ega Euroopa äridele vajalikku sügavust, et olla globaalselt konkurentsivõimeline.

Seetõttu vajab Euroopa tervikuna nii investeringuid infoühiskonna baastaristusse kui ka vastavat õiguskeskkonda. Vajame muu hulgas ühtset andmekaitsereeglistikku, ühtset intellektuaalomandi- ja autoriõigust ning müügiõigust, piiriülest telekommunikatsiooni ja e-kaubandust, samuti innovatsiooni hõlbustavaid seadusi.

Juba praegu on siin-seal Euroopas palju väga häid lahendusi, mille piiriülest levikut ja toimimist peab kiirendama. Näiteks on taanlastel kadestamisväärne e-arvete süsteem ja riigivalitsemises põhimõte "digitaalne esmalt". Leedulastel toimub suurem osa riigihangetest juba võrgus. Britid teevad aga muljet avaldavalt tööd e-kaubandusega.

Ka Eestil on Euroopale oma töötavaid lahendusi pakkuda. Olen esmajoonel veendunud, et me peaksime Euroopas juurutama digiallkirja. Eestis on selle kasutamine andnud kokkuvõtte hinnanguliselt ühe tööädala jagu iga töötava elaniku kohta aastas. See on tervelt 2% SKT-st. Kui inimesed õpivad e-teenuseid kasutama, tahavad nad rohkem selliseid muga-vaid teenuseid tarbida. Riik saab siin eeskujuna näidata. Kui Euroopas võetaks kasutusele digiallkiri, siis oleks selle efekt võrdne kahe Euroopa Liidu eelarvega.

Euroopa Liit peab tegema tööd ka selle nimel, et andmete ühekordse esitamise põhimõtte ja isikuandmete taaskasutamise põhimõtte saaksid juurutatud nii liikmesriigi osutatavate teenuste arendamisel kui ka piiriülevalt. Tõsi, on valdkondi, kus see põhimõtte Eestiski peab alles harjumuspäraseks saama. Eestis alates

2007. aastast juurutatud andmete ainult ühe korra küsimise põhimõtte sai kirja Euroopa Ülemkogu järelduste teksti. See peab kajastuma ka isikuandmete kaitse direktiivis, mille üle praegu läbi räägitakse.

Oleme otsustanud luua ühtse Euroopa Liidu digitaalse siseturu aastaks 2015. Selle loomise majanduslikku mõju on hinnatud 4%-le SKT-st. Loodan, et see on pigem tagasihoidlik hinnang.

Austatud Riigikogu! 2013. aasta esimeses pooles jõudis Euroopa majandus tervikuna taas seisakust välja ja näitab kriisist taastumise märke. See on kahtlemata hea uudis ning see on saavutatud tänu otsustavale tegutsemisele. Seetõttu ma ei imesta, et oktoobris avaldatud Rahvusvahelise Valuutafondi maailmamajanduse väljavaade oli Euroopa tegutsemisvõimet hinnates ja riskidele osutades muu maailmaga võrreldes juba märksa positiivsem. Näpuviibutused ja kõõrdpilgud on asendunud tunnustusega, enam ei ole võimalik Euroopast rääkides tähelepanu teiste probleemidelt kõrvale juhtida. Minu Soome kolleeg Jyrki Katainen on öelnud, et kui euroala uued mehhanismid täielikult rakendada, võiks kõigi euroala riikide riigireiting kolme aasta pärast olla AAA.

Euroala riikide eelarvete koordineerimise tugevdamine ning sammud finantssektori usaldusväärse ja tervise taastamiseks on juba hakanud positiivselt mõjuma. Euroopa Liit peab hoidma reformide tempo kiire ning sellega tulevasi kriise ära hoidma. Tulevikku vaadates ei ole vähetähtis, et Euroopa Liidu uus eelarve on paremini seotud reformide läbiviimisega ja majanduse tervisega. Näiteks võiksid Eestile struktuurivahendite kasutamisest tuntud partnerluslepingute sarnased instrumendid aidata kõikidel riikidel reforme ellu viia. Uus eelarve annab ka senisest märksa avaramad võimalused vahendeid kulmutada, kui majandus tasakaalust välja on lastud.

Mul on hea meel tõdeda, et ka Eestis kirgi kütunud Euroopa stabiilsusmehhanismid näitavad oodatud tulemusi. Selle aasta lõpus on Iirimaa ja Hispaania võimalik nendest programmidest väljuda. Portugal teeb olulisi edusamme ja ka Kreeka jõuab eeldatavalt oma eelarvega esmakordselt struktuursesse tasakaalu. Kõige krooniks liitub alles möödunud aastal programmist väljunud Läti 2014. aastal euroalaga.

Austatud Riigikogu! Ütlesin möödunud aastal, et riigisiselt on mõistlik ja otstarbekas, kui me tugevdame oma Euroopa-poliitika legitimeerimist ja seda toetavaid praktikaid. Valitsuse tasandil oleme seetõttu püsivalt kaasanud Euroopa Liidu asjade koordineerimiseks Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni, Õiguskantsleri Kantselei, Eesti Panga ja Riigikontrolli ametnikud. Ma ei tea ühtegi teist liikmesriiki, kus Euroopa Liidu asjades toimiks nii põhjalik riigisisene koostöö.

Riigikogus heaks kiidetud õiguspoliitika arengusuunad aastani 2018 näevad ette Euroopa Liidu õigusaktide eelnõude kohta esitatud Eesti seisukohtade menetlemise nii, nagu need oleksid Eesti seadused. See põhimõte loob aluse kaalutud ja Eesti huvidele vastavate otsuste tegemiseks. Valitsuse läbirääkimismandaat kujuneb siin, Riigikogus.

Sel aastal kasutas Riigikogu esmakordselt Lissaboni lepinguga liikmesriikide parlamentidele antud võimalust teostada Euroopas pakutud lahenduse sobivuse üle subsidiaarsuskontrolli. Kontrollitud eelnõu, ettevõtete aruandekohustust ja raamatupidamist käsitleva direktiivi eelnõu, ei teeni Eestis neid eesmärke, mida on taotletud. Direktiiviga soovitakse vähendada ettevõtete halduskoormust ja suurendada läbipaistvust. Paraku on Eestis tulemus vastupidine. Meie oludes suureneb halduskoormus, väheneb läbipaistvus ja suureneb krediidikulutus. Riigikogu ja valitsuse hinnangud selles küsimuses kattuvad. Arvan, et sellist kontrolli saaks sagedamini teha, ent meie enda kodused protseduurid on selleks ehk ülemäära keerukad. Lissaboni leping seab formaalseks sekkumiseks vajaliku arvamuse avaldamisele paraku ajalise piirangu. See piirang on täpselt kaheksa nädalat. Soovimata küll sekkuda Riigikogu siseellu, pakun, et Riigikogu võiks lähimuskontrolli tegemisel rohkem usaldada Euroopa Liidu asjade komisjoni. Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon on olnud oma ülesannete kõrgusel ja näidanud head otsustusvõimet.

Austatud Riigikogu! Euroopa probleemide lahendamiseks on Euroopa tasandi meetmetest kõige olulisem see, et pikaajaline eelarve saaks õige pea vastu võetud. Kasutan juhust ja tänan Riigikogu ja Euroopa Parlamendi liikmeid ning tublisid ametnikke Eestile edukalt kulge-

nud Euroopa Liidu eelarveläbirääkimiste eest! Me ühtlustasime selle kokkuleppega Eesti põllumeeste konkurentsitingimusi ja suutsime üheskoos tagada Eestile investeeringud, mis targalt paigutades ja reformidega kombineerides annavad hoogu Eesti arengule. Teadmiste, innovatsiooni ja tootlikkuse kasv on kogu Euroopa heaolu kindlustamisel ja uute töökohade loomisel määravad.

Kättesaadav lairibainternet, mitmekesine energiaturg ja transpordiühendused – muu hulgas Rail Baltic – aitavad meie ettevõttele kiiremini väärtusahelates ülespoole rühkida. Ka Euroopasse tehtavate välisinvesteeringute seisukohalt on olulisimad tegurid transpordi- ja logistikataristu ning side areng.

Austatud Riigikogu! Pikaajaline eelarve lisab Euroopa Liidule kui maailma suurimale arenguabi andjale ja ka maailma suurimale kauplejale kindlasti välispoliitilist kaalu. Ma jagan nende arvamust, kes ütlevad, et Euroopa välispoliitika edukuse määravad ennekõike suhted naabritega. Seetõttu ei saa me üle ega ümber Euroopa Liidu idapartnerlusest. Tippkohtumine Vilniuses on peatselt ukse ees. Tänapäev on vaid viis aastat tagasi väljakäidud ideest – ja see on Euroopa Liidus väga lühike aeg – saanud terve sidemete, lepingute, formaatide ja ka lootuste ning ootuste tihe võrgustik. Eesseisev tippkohtumine ei ole seetõttu kindlasti nagu iga teine. Euroopa Liidu idapartnerluse riigid on taas olulisel teelahkmel. Nad soovivad teha valiku endisaegsete majanduse ja ühiskonna ning euroopalike, õigusriigi põhimõtetele põhinevate majanduse ja ühiskonna vahel. Eesti on samasuguse kannapöörde juba suutnud teha. Nüüd on ka meie saatusekaaslastel võimalus valida parem tulevik – seda ennekõike luues uusi võimalusi heaoluks ja tagades euroopalikke vabadusi oma kodanikele. Assotsiatsioonilepingud ja sügavad vabakaubanduslepingud teenivad neid eesmärke. Ka Euroopa Liit ise alustas kunagi kaubanduslepingutest, mis on aidanud meie maailmajaos enam kui pool sajandit rahu hoida.

Juba praegu peaksime vaatama idapartnerlusest veelgi kaugemale. Euroopa Liit peaks tulevikus vähemalt samavõrd palju pingutama Kesk-Aasia suunal. See on Euroopale strateegiliselt oluline piirkond ja ka Eestil on siin oma võimalused. Tsiteerin teile ühe kõrge Euroopa diplomaadi hiljuti siiralt väljendatud

arvamust: "Teid usaldatakse Kesk-Aasia piirkonnas, sest teil on ajalooline ühisosa. Teie nõuandeid usaldatakse seetõttu rohkem kui lääneeurooplaste omi." Ka minu enda vahetu kogemus kinnitab sama. Kui kõik liikmesriigid panustavad rohkem piirkondadesse, kus neil on näpuotsatunnet jagatud lugude, kogemuse ja usalduskrediidi kaudu, võidab sellest kogu Euroopa.

Austatud Riigikogu! 2014. aastal täitub meie esimene aastakümme Euroopa Liidu liikmena. Meil on rohkem võimalusi oma huve realiseerida kui eales varem. Herman Van Rompuy ütles Riigikogus esinedes, et Euroopa on eurooplastele ennekõike koht, kus nende ideed kõlavad tugevamini ja kaugemale ning saavad kokku teiste ideedega. Uskugem endasse ja sellesse, et ka Eestil on Euroopale oma kogemusest palju pakkuda, et muuta Euroopa veelgi tugevamaks ja paremini toimivaks.

Ka äsja lõppenud ülemkogul kuulati tähelepanelikult ja võeti arvesse Eesti ettepanekuid Euroopa kodanike elukorralduse hõlbustamiseks. Viie aasta pärast, meie riigi sajanda sünnipäeva aastal, on Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik. See tähendab, et Eesti vastutab esmakordselt Euroopa Liidu ühe seadusandliku koja töö korraldamise eest. Eesti teeb seda kahtlemata hästi, olles usaldusväärne ja uuendusmeelne – muu hulgas uusi digitaalahendusi pakkuv – partner. Meie huvides on tugev Euroopat Liit.

Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Urmas Klaas!

Urmas Klaas

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister, täna selle ülevaate eest! Saksamaa Liitvabariigi president Gauck rõhutas oma kõnes 3. oktoobril, et Saksamaa peaks Euroopa Liidus välispoliitika vallas rohkem juhtpositsiooni haarama. Meeldiv on tõdeda, et ka teie arvates peaks Eesti püüdma ennast Euroopa Liidu kui terviku välispoliitikas rohkem kehtestada. Kas praegused Euroopa Liidu institutsioonid ja koostöövormid on teie hinnangul ajakohased ja vastavad vajadustele või peaks otsustusprotsesse kuidagi efektiivsemaks muutma, et

Euroopa Liidus valitsevaid ootusi ja soove suudetaks paremini täita?

Andrus Ansip

Ühele Eesti riigi sisese muudatuse vajadusele ma oma kõnes viitasin. Kui me tahame tulevikus sagedamini teha lähimuskontrolli ehk subsidiaarsuskontrolli, nagu seda Brüsselis nimetatakse, siis praegused Riigikogu-sisesed regulatsioonid ei ole selleks piisavalt paindlikud. Lissaboni lepingu järgi on subsidiaarsuskontrolliks aega kaheksa nädalat, aga see on väga lühikene aeg. Valitsus peab ju kõigepealt kujundama oma seisukohad, seejärel arutab asja Euroopa Liidu asjade komisjon. Subsidiaarsuskontrolliks ja asja arutamiseks Riigikogu saalis jääb imevähe aega. Ehk oleks mõistlik piirduda Euroopa Liidu asjade komisjoniga, siis oleks reageerimisvõimalusi ilmselt märksa rohkem ja ka reageerimise ulatus oleks suurem, ei piirduks väga suure ajalise surve all tehtavate otsustega Riigikogu saalis. Aga see on loomulikult Riigikogu enda otsustada. Euroopa Liidu aluslepingute muutmine ei ole teadupärast mitte kerge küsimus. Minu meelest ei tohigi aluslepingute muudatusi väga kergelt välja pakkuda ning asuda kohe usinalt referendumeid korraldama ja liikmesriikide parlamentides aluslepinguid muutma. Selleks peab olema väga põhjendatud vajadus. Liikmesriikide põhiseaduste suur väärtus on see, et need on püsivad, neid ei muudeta kerge käega, ja nii tuleks suhtuda ka Euroopa Liidu toimimise aluslepingutesse. Samas, kui kriiside tõttu ilmneb tõsiasi, et aluslepinguid on vaja täpsustada, viia nendesse sisse uusi regulatsioone, mis aitaksid suurendada nii Euroopa Liidu kui ka euroala stabiilsust, siis me ei tohiks karta selliseid põhjendatud muudatusi teha. Kuid me peame kindlasti arvestama asjaoluga, et on vaja teha palju selgitustööd. Avalik arvamus eri liikmesriikides võib muudatuste tegemisse väga erinevalt suhtuda. Seetõttu peavad muudatused, mis me tahaksime aluslepingutes teha, olema väga põhjendatud. Aga filosoofiliselt võttes tekib meil ükskord kindlasti vajadus neid lepinguid muuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister, kõigepealt tänan ettekande eest! Oktoobri lõpus peeti Vilniuses Euroopa Liidu asjade komisjonide konverents, kus me rääkisime digitaalsetest rakendustest: digiallkirjast, andmete ühekordse küsimise põhimõttest jms. Loomulikult leidsime väga positiivset vastuvõttu, kuni sinnamaani välja, et öeldi, et kui mõnes Euroopa riigis on vaja selles vallas midagi teha, siis Eestis on kõik juba tehtud, tuleb ainult siia tulla ja vaadata. Seda ei öelnud mitte meie, vaid seda öeldi meile. Samas oli ka vastukaja, et andmekaitse, eriti isikuandmete kaitse on endiselt probleem. Kuidas teile tundub, kas Euroopa digitaalse ühisturu areng ja isikuandmete kaitse direktiivi menetlemine võivad käia paralleelselt või peab üks ootama, kuni teine valmis saab?

Andrus Ansip

Ei ole Eestis sugugi kõik võimalikud digitaallahendused juba välja töötatud ja kasutusele võetud. Meil on arenguruumi küll ja küll. Oma riigi näitel võime öelda, et ka andmekaitse ei ole saavutanud sellist turvalisuse taset, et võiks rahulikult öelda, et nüüd on see asi tehtud ja asume veel rohkem digitaalseid teenuseid välja töötama. Loomulikult peavad need asjad käima käsikäes. Kui tekib usaldamatus isikuandmete kaitse küsimustes, kui inimestel tekib põhjendatud tunne, et keegi on ilma nende loata nende privaatsfääri tunginud, siis loomulikult toidab see ainult umbusku. On vaja tegelda kõigega: inimeste privaatsuse kaitsmise, küberruumi turvalisuse tagamise ja ka uute digitaalsete teenuste pakkumisega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Aitäh, härra peaminister, ettekande eest! Kuulasin väga tähelepanelikult ja püüdsin leida märksõnu, mis on küllalt palju arutlusel Euroopa meedias, Euroopa Parlamendis, samuti liikmesriikide parlamentides. Üks nendest on tänavu olnud noortegarantii. Ma ei kuulnud teie ettekandes seda märksõna. Miks te selle teema maha vaikisite, kas Eestile pole noored tähtsad?

Andrus Ansip

Loomulikult on noored meile tähtsad. Noored on meile isegi nii tähtsad, et me kuulume nende Euroopa Liidu riikide hulka, kus noorte tööpuudus on märgatavalt väiksem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Me oleme sõltumata ühtsetest euroliidu poliitikatest tegelnud noorte tööhõive suurendamisega. Kui otsustada Eurostati andmete järgi, siis on sel tööol ka selged tulemused olnud. Kaudselt ma oma kõnes noorte tööhõive suurendamise meetmetele ka viitasin. Ma märkisin, et Euroopa Liidu tasemel on praegu kõige olulisem otsus, mille taga seisavad väga paljud ettevõtmised, Euroopa Liidu eelarve vastuvõtmine. Teatavasti me kinnitasime ülemkogu istungil eelarve juba ammu. Nagu ma oma kõnes ütlesin, on see Eestile ja tervele Euroopa Liidule hea eelarve, kuid paraku pole see veel Euroopa Parlamendi kinnitust saanud. Ka noortegarantii tegelik rakendamine seisab eelkõige euroliidu järgmise mitmeaastase eelarvekava kinnitamise taga. Ma loodan, et need olemuslikud probleemid leiavad õige pea lahenduse ja mitmeaastane eelarvekava aastateks 2014–2020 saab europarlamendi heakskiidu.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Ma tänan! Austatud peaminister! Mitmed suursaadikud on andnud signaale, et Eesti ministrid võiksid Euroopa protsessides häälekamalt kaasa rääkida, kasutades Eesti positiivset näidet vastutustundlikuma fiskaalpoliitika kujundamisel. See ei käi ainult rahandusministri kohta. Küllap nad seda mingil määral ka teevad. Te ise vihjasite oma ettepanekutele ülemkogu istungil. Aga kas Eesti peaks Euroopas jõulisemalt kaasa rääkima või oleme liiga väikesed ja meid niikuinii ei kuulata? Kas meil on siin arenguruumi?

Andrus Ansip

Ma olen päris kindel, et Euroopa Liidu rahandusministrite hulgas ei leidu ühtegi, kes ei teaks Eesti rahandust iseloomustavaid põhinäitajaid. Ka olen veendunud selles, et minu kolleegide valitsusjuhtide hulgas ei ole mitte ühtegi, kes ei teaks, missugused on Eesti rahandust iseloomustavad põhinäitajad. See, et

Eesti valitsussektori võlakoormus on Euroopa Liidus kõige pisem, on kindlasti kõigile kolleegidele teada. See, et meie valitsussektori reservides on endiselt raha niisama palju, kui Eestil on võlgu võetud, on ka üldteada. Üldteada on seegi, et meie eelarve on olnud headel aastatel küllalt kaua ülejäägis ja ka halbadel aegadel ei ole me peaaegu kunagi langenud oma defitsiidiga alla stabiilsuse ja kasvu paktis lubatud 3% piiri. Ainult üks kord, 1999. aastal, oli defitsiit 3,5%. Hiljem, ka nendel aastatel, kui Eesti on olnud Euroopa Liidu riik, oleme täitnud kõiki olulisi rahandust reguleerivaid reegleid. Teadvustada seda, mida kõik niigi teavad, ja teha seda veel häälekamalt kui seni, oleks lausa kohatu. Olen päris veendunud, et ka siis, kui Euroopa Liidus oli sügav kriis, teadsid kõik mu kolleegid, mida tuleks teha. Aga riikides on väga erinevad olud. Küsimus on selles, kuidas teha seda, mida on vaja. Mõnes riigis on see hästi õnnestunud, mõnes riigis mitte kuigi hästi. Nüüd võime öelda, et lõppkokkuvõttes on kõik riigid, ka need, kes on väga sügavas kriisis olnud, kriisist väljumas või juba väljunud ja Euroopa majanduse tulevikule võib optimistlikuma pilguga vaadata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Liisa-Ly Pakosta!

Liisa-Ly Pakosta

Aitäh ettekande eest! Te nimetasite oma ettekandes Eesti eelseisvat eesistumist 2018. aastal. Kuidas te hindate seniseid ettevalmistusi selleks? Kas Eesti on piisavalt ambitsioonikas? Kas eesmärgid on seatud? Ehk saate paari sõnaga tutvustada ettevalmistusi eesistumiseks.

Andrus Ansip

Aeg on veel pisut varajane, et rääkida väga konkreetsetest Euroopa Liidu eesistumise eesmärkidest. On ju teada, et paljud eesistujamaa ees seisvad küsimused on tulnud eelmiste eesistujate töölaualt. Praegu prognoosida seda, missuguste algatustega jõutakse just 2018. aastaks nii kaugele, et Eestile jääb direktiivide vastuvõtmise au, on kaunis raske. Aga me loomulikult tegeleme juba praegu küllaltki intensiivselt Eesti tulevase eesistumisega Euroopa Liidus. Eelkõige tähendab see mitmesuguste kohustuste analüüsimist. Me teame, kui palju meil tuleb eesistumise ajaks inimesi juurde

palgata, me teame, kuidas neid inimesi tuleb välja õpetada. Osalt on sellega loomulikult juba alustatud. Me selgitame neid inimesi välja. Me teame, missugused on koosolekud, mida Eesti peab eesistumise ajal juhtima. Loomulikult, kui me teame, kui palju neid koosolekuid eri formaatides toimub, siis me saame juba praegu kavandada seda, mis ruumides võiks neid koosolekuid pidada, jms. Muidugi arvestame ka seda, et Euroopa Liidu eesistujamaa ülesannete hästi täitmiseks tuleb riigieelarvest raha eraldada. Nii et see töö on küllalt mahukas. Me tegeleme nende küsimustega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua juhataja! Austatud peaminister! Ühelt poolt oli teie optimismi täis kõnet väga tore kuulata. Kahtlemata on teil väga suured kogemused tänu nendele peaaegu kümnele aastale Euroopa Liidus. Mind paneb komisjonis ja siin Riigikogus aga tihtipeale mõtlema see, et Euroopa Liidus tuleb direktiive ühest, teisest ja kolmandast otsast. Enamik nendest on piirava iseloomuga. Kas teil ei ole tulnud sellist mõtet, et Euroopa Liit oma direktiivide ja suunamistega teeb meist bürokraatliku institutsiooni, kus peaaegu midagi ei ole võimalik teha, eriti just ettevõtluses? Piiranguid on lihtsalt nii palju.

Andrus Ansip

Ma ei taha teie hinnanguga kuidagimoodi nõustuda. Kui me räägime kas või sellestasamast täna küllalt põhjalikult käsitletud ühtselt digitaalsest turust, siis me ju kõik tunnetame, et praegune olukord meid ei rahulda. Euroopa Liidus on 28 liikmesriiki ja igapähe nendest on suurepärased õigusaktid, mis reguleerivad IT-valdkonda. Samas teame väga hästi, et tegelikult need 28 suurepärasest regulatsiooni tegelikult ehitavad barjääre Euroopa Liidu riikide vahele. Ma olen siin kõnepuldis ilmselt juba toonud näite Eesti inimeste kohta, kes töötavad Soomes. Igal aastal peavad need 20 000 inimest võtma Eesti Sotsiaalkindlustusametist pabertõendi ja viima selle Soome, kus korralik riigiametnik selle hoolikalt arvutisse sisse tipib. See ei ole ju 21. sajandil enam vastuvõetav! Meie riigis on X-teed, mida kodaniku

tarvis võib lahti seletada andmete ühe korra küsimise printsiibina, rakendatud 2007. aastast. Kui riik on oma kodaniku või elaniku käest ühe korra andmeid küsinud, siis teine kord sama informatsiooni küsida peaks olema põhimõtteliselt keelatud. Me ka ise eksime selle printsiibi vastu, aga ometi on selle põhimõtte rakendamine viinud andmevahetuse niu eri andmebaaside vahel. X-tee Eestis toimib. Inimene ei pea enam käima riigiasutuste vahet ja igast kontorist mingeid pabereid küsima, panema need kokku faili või viima kogu paberipaki kuhugi kellelegi selleks, et tema taotlus rahuldataks. Soomes on ju tegelikult samamoodi. Ma väidan, et Soomes on avalikud e-teenused, internetipõhised e-teenused paremini arenenud kui Eestis – võib-olla keegi Eesti IT-meestest solvub mu hinnangu peale, aga minul on selline tunne tekkinud – ja ometi tuleb piiriülevalt asju ajades ühes riigis andmed printida, osta jälle laeva- või lennukipilet ja toimetada need andmed 80 kilomeetrit eemale, teise riiki. Soome algatusel oleme hakanud kahes riigis teatud andmebaaside vahel informatsiooni vahetamist ühtlustama ning looma tingimusi, ühtset andmevahetuskihti, et see oleks võimalik. Esimesena hakkame nii viisi vahetama maksuandmeid. Loomulikult, turvalisus, isikute privaatsus peab ka juhul, kui on tegemist piiriülese andmevahetusega, olema kindlasti tagatud.

Edasi. Kui me Eestis saame teenuseid digitaalsel moel kasutada, kui meil on võimalik asutada ettevõtte 15 minutiga, siis tekib küsimus, miks Eesti inimene teistes riikides ei võiks samamoodi ettevõtet 15 minutiga asutada. Miks näiteks soomlased saavad Eestis asutada ettevõtte samamoodi nagu eestlased? Miks Portugali elanikud saavad asutada Eestis ettevõtte nii, nagu eestlased seda asutavad, aga miks näiteks sakslased seda ei saa? Meil on vaja ühtset regulatsiooni kogu Euroopa Liidu jaoks. See ühtne regulatsioon tähendab loomulikult ka väga selgete piiride määramist, mis on lubatud ja mis ei ole. Kui säärast regulatsiooni ei ole, siis ühtset digitaalset turgu ei teki. Kui üle terve Euroopa Liidu ühtseid reegleid ei ole, siis ei ole meil mõtet rääkida ka vastastikku aktsepteeritavast digiallkirjast. Aga nagu ma juba oma kõnes ütlesin, Eestis on välja rehkendatud, et digiallkirja juurutamine on meie oludes rahalises mõttes andnud efekti,

mis on võrreldav 2%-ga SKT-st. Digiallkirja on küll pisut tülikam anda kui paberile allkiri kirjutada, aga kui rehkendada sinna juurde näiteks pangakontoris mineku, seal järjekorras seismise ja protseduuride tegemise aeg, siis on kõigile arusaadav, et digiallkiri on märksa efektiivsem kui kohapeal paberile antud tavaline allkiri. Sama kehtib dokumentide puhul, millele peaminister allkirja annab. Võib öelda, jah, et aega kulub rohkem kui pastakaga allkirjastades, aga paneme sinna juurde tõsiasja, et valitsuses sel moel allkirjastatud dokumendid jõuavad peaaegu hetkega adressaadini, ei ole vaja sekretäride abi nende edasitoimetamisel ja postituviseid ei ole ka tarvis kasutada. See on siiski väga suur kokkuvõtte.

Nüüd ongi küsimus, miks me ikkagi ei ole suutnud Euroopa Liidus reegleid ühtlustada sel määral, et oleks võimalik rääkida piiriülestest digitaalsetest teenustest, ühtsest Euroopa Liidu digitaalsest turust. Ma arvan, et valdav osa Euroopa Liidu reegleid teenib kõikide liidu elanike huve. Jah, aeg-ajalt on aktidesse sattunud ka mingeid kummalisi reegleid, kuid kas neid pole tulnud ka siitsamast Riigikogust? Mis on kehvasti, see tuleb uuesti teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud peaminister! Mina teie rõõmu keskmisest väiksema noorte tööpuuduse üle Eestis ei jaga. Seda kahel põhjusel. See näitaja on väiksem eelkõige seetõttu, et väga paljud noored, kes Eestis tööd ei leidnud, on siit lahkunud. Küllap teate ka ise, et aastal 2012 sai ligi 80 000 inimest oma tulu Eestist väljaspool, nende hulgas oli väga palju noori. Teine tõsiasi on, et noored ei taha ametlikult töötud olla, pigem elatakse oma vanemate rahakoti peal. Ma pean siiski väga oluliseks, et Eesti riik võitleks noorte tööpuuduse vastu palju aktiivsemalt, et noored oma esimese töökogemuse saaksid siin ja neil oleks võimalik siin ka oma tööelu jätkata, et neil ei oleks vaja ära minna. Sellepärast küsin teie käest väga konkreetselt: mida ikkagi Eesti riik on teinud või plaanib teha, et aidata noortel tööd saada?

Andrus Ansip

Ma muidugi imetlen teie oskust vaadata tulevikku pessimistlikult ja leida ka statistikast vaatenurki, mis võimaldavad olevikku hästi mustana kujutada. Mina eelistan siiski vaadata asjadele nii, nagu need on. Kõigepealt väitest, et Eesti inimesed, sh noored, ei taha ennast töötuna registreerida ja häbenevad seda ning seetõttu Eesti tööpuuduse, sh noorte tööpuuduse statistika Euroopa Liidu omaga ei ühti. Selle väitega ma nõus ei ole. Mingil määral võib muidugi olla inimesi, kelle puhul teie väide paika peab, aga suundumus on kindlasti hoopis vastupidine. Võrreldes buumiaja ja buumieelsete aastatega on meil praegu mitteaktiivsete inimeste osatähtsus märksa vähenenud. Meie tööhõive on buumiaja tasemel, samas on tööpuudus endiselt peaaegu kaks korda suurem, kui see oli majandusbuumi ajal. See tähendab seda, et inimesed on hakanud rohkem ennast töötuna registreerima. Miks nad seda teevad? Põhjusi ei tule otsida mingitest sisehehtlustest, kas nad häbenevad töötust või ei häbene. Registreerimine on neile lihtsalt majanduslikult kasulik. Meie töötukassa töötab praegu üksjagu efektiivselt, see ei ole võrreldav kunagiste aegadega, eelmise Vene ja Aasia kriisi aegadega. Töötukassa annab praktilist ja olulist abi väga paljudele töötutele. Väga paljud inimesed, sh noored, on leidnud töö just tänu töötukassa heale tegutsemisele. Inimesed ei häbene seda, et nad on töötuks jäänud. Ma räägin jälle laiemas plaanis, mitte mõnest üksikisikust. Süsteem toimib. Süsteemi saab alati paremaks muuta ja seda me ka teeme, kuid meil ei ole praegugi põhjust mustaks masenduseks. Me oleme noorte tööpuuduse väiksuselt Euroopa Liidus kuuendal või seitsmendal kohal. Kui meie peaksime noorte tööpuuduse pärast musta masendusse langema ja praktilise meelega minetama, mida peaksid siis tegema veel need teised, kes 27. või 28. kohal on?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Toomas Tõniste!

Toomas Tõniste

Austatud ettekandja! Mina kuulaksin meeldi väikest ülevaadet, millised on Eesti head mõtted, ideed ja algatused Euroopa Liidu immigratsioonipoliitika vallas.

Andrus Ansip

Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid ning Euroopa Liit tervikuna ootavad noori ja andekaid inimesi. Jaht selle nimel, et oma riiki rohkem talente meelitada, on käinud juba pikka aega. Ka Eesti on selleks teatud samme astunud. Austatud Riigikogu on asjaomast seadust leevendanud ja tänu sellele on nüüd noortel andekatel välismaalastel, kes on Eestisse ülikooli õppima tulnud, kergem siia tööle jääda. Ka töölubade menetlemine on Eestis nüüd märksa lihtsam kui vana seaduse ajal. Nii et oleme teatud edusamme teinud. See on immigratsiooni positiivne pool – kõrgelt haritud spetsialistid, keda kõik riigid endale tahavad saada. Eestis tuleks veelgi rohkem tähelepanu pöörata sellele, et siin ülikooli lõpetanud noored inimesed tahaksid siia ka oma kraadi kaitsma jääda. Maailmapraktika näitab, et kõrghariduse andmine võib olla omaette teenus, mis toob riigile raha sisse, kuid hulga suurem kasu tuleb nendest noortest inimestest, kes on kõrghariduse saanud ja soovivad omandatud teadmisi samas riigis rakendada hakata.

Immigratsioonil on ka teine pool, mis on seotud ebaseadusliku immigratsiooniga. Tee- ma on aktuaalne eriti praegu, kui Lampedusa saare lähedal on juhtunud väga traagilisi paadiõnnetusi ja uppunud on sadu inimesi. Paraku tuleb toimunust rääkides kasutada mitmust. Tegu pole mitte ühe erakordse juhtumiga, vaid paadiõnnetused Lampedusa saare lähedal on juba tavaliseks muutunud. Euroopa Liit peab kindlasti suurendama ühtset piirivalvevõimekust, kuid sellest jääb ilmselt väheks. Me peaksime rohkem tegelema immigratsiooni lähteriikidega, põhiliste maadega, kust ebaseaduslikud immigrandid Euroopasse tahavad tulla. See on juba Euroopa Liidu tasemel aetav poliitika. Näiteks tuleb Malta saarele küllalt palju ebaseaduslikke immigrante Somaaliast, aga Maltal on väga raske leida tõhusaid kontakte sisuliselt sõjapiirkonnas. Euroopa Liidule peaks see olema võimetekohane ülesanne, väikesele liikmesriigile on see aga suhteliselt raske ettevõtmine. Need olid ainult kaks näidet, aga neid võib tuua veel ja veel. Kordan, et Euroopa Liit peaks senisest märksa enam tegelema ebaseadusliku immigratsiooni lähteriikidega.

Kindlasti peaks Euroopa Liit enam tegelema ka kuritegelike struktuuridega, kes ebasea-

duslikku sisserännet vahendavad. Nende näidete puhul, mis Eestis on ebaseadusliku immigratsiooni valdkonnast võtta, on tegu olnud organiseeritud kuritegevusega. Inimkaubandusega tegelevad inimesed, kes on kuritegelikul teel, kusjuures organiseeritult, olnud juba mõnda aega. See on üldteada, et ebaseaduslikud immigrandid maksavad grupeerimisele, et Euroopa Liitu saada. Selleks et pääseda kusaigile ranniku lähedale hulpima, tuleb igal inimesel välja käia 4000 dollarit. Selle kuritegevuse liigiga peab Euroopa Liit kindlasti märksa tõsisemalt tegelema.

Mulle tundub, et me peaksime oma migratsioonipoliitikat laiemalt vaatama ja leidma lahendused teatud spetsiifilistele juhtumitele. Hiljaaegu rääkis üks minu kolleeg loo ühest Süüria perekonnast. Tegemist oli neurokirurgiga ning tema naise ja kahe lapsega. Neurokirurg otsustas autoga Süüriast põgeneda, sest ta oli veendunud, et kodumaal ähvardab teda ja tema peret surm. Tal õnnestus jõuda Türki. Türgist lendas ta Egiptusesse. Egiptuses pöördus ta ühe Euroopa Liidu riigi esindusse ja taotles asüüli. Talle vastati eitavalt. Edasi suundus see neurokirurg oma perega Liibüasse, maksis 4000 dollarit iga pereliikme eest ja sai paati. Paadid on üldjuhul vanad alused, mis topitakse pilgeni inimesi täis. Sellise paadiga jõudis ta Lampedusa ranniku lähedale, aga tema paat uputati. Neurokirurg pääses, ta on nüüd Euroopa Liidus, kuid tema pere uppus. Me aga teame, et väga paljudes Euroopa Liidu riikides on eriarstidest väga suur puudus.

Miks meie regulatsioonid on sellised? Ebaseaduslikust immigrandist saab kohe seaduslik immigrant, kui ta tuleb merest üles korjata, aga ta ei ole oodatud ja on ebaseaduslik siis, kui ta kurdab oma muret mõnes Euroopa Liidu esinduses. Ilmselt ei ole me – ma räägin kogu Euroopa Liidu tasandist – teinud kõike selleks, et kohelda humaanselt inimesi, keda kodus ähvardab surm. Arenguruumi on ilmselt teistelgi Euroopa Liidu riikidel, aga kindlasti ka Eestil.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, istungi juhataja! Hea peaminister! Kui me aasta tagasi siin sama debatti pidasime,

siis oli suur küsimus, kui palju me saame tuleval perioodil Euroopast raha põllumajanduse otsetoetuste ja kui palju maaelu arengukava jaoks. Need võitlused on tänaseks peetud. Me teame ka seda, et Euroopa Komisjon on võimaldanud väga paindlikult liigutada riigi sees raha n-ö ühest sambast teise ehk võtta vähemaks otsetoetustelt ja suurendada summasid maaelu arengukava tarvis. Tõesti, maaelu arengukava abil saame riigisiselt ise määrata kindlaks soove ja väljundeid, seda kõike selleks, et meie maaelul ja põllumajandusel hästi läheks. Me teame, et Põllumajandusministeeriumis Eesti jaoks seda maaelu arengukava tehakse. Kas me teie arvates oleme selles arengukavas piisavalt mõelnud innovatsioonile ja teadusele, et me siis, kui Euroopast antav raha lõpeb, oleksime põllumajanduses ja maaelusektoris jätkusuutlikud?

Andrus Ansip

Aitäh! Maaelu toetavad nii maaelu arengukavast saadavad vahendid kui ka põllumajanduse hektaripõhised otsetoetused. Eriti pingsad olid läbirääkimised just nimelt otsetoetuste üle. Teatavasti taheti Eestit, Lätit ja Leedut meie seisukohast võttes kohelda ebavõrdselt, võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega. Seetõttu oli põllumajanduse otsetoetuste suurendamine meie riigi üks prioriteete. Need läbirääkimised lõppesid Eestile suhteliselt edukalt, me saame hektaripõhiseid otsetoetusi *summa summarum* kaks korda rohkem, kui me saime eelmisel eelarveperioodil. Ometi, kuni eelviimase läbirääkimisvooruni ülemkogul jäi endiselt katteta Eesti põllumajanduse otsetoetuste absoluutsummases vähenemine 2014. ja 2015. aastal. 2020. aastaks toimub teatud ühtlustamine ja päris heas tempos, selle perioodiga ei olnud Eestil probleeme, kuid järgmisel ja ülejärgmisel aastal oleks ka see lahendus, mis toetusi kahekordistas ja oli selles mõttes Eestile juba parem lahendus, olnud siiski suhteliselt vastuvõetamatu. Meile tuldi vastu. Meil oli vaja lisaks 15 miljonit eurot, et 2014.–2015. aasta otsetoetused absoluutsummases ei kahaneks. Me saime aga 15 asemel 50 miljonit eurot. See on läbirääkimistel üsna tavaline, et päris viimastes voorudes ei räägita enam võrdsest kohtlemisest, sest väga paljudel on mingisugused spetsiifilised küsimused. Sel puhul

antakse lihtsalt üks üldine summa ja öeldakse, et kui sellega rahul ei olda, siis ei jõuta kokkuleppele. Keegi ei taha muidugi seda vastutust võtta, et kokkuleppele ei jõuta. Meie puhul oli see *lump sum* suhteliselt meeldiv. Alati jääb küll teatud rahulolematuse hinge, aga siis vaatad naabreid ja tunned, et meid on võrdselt koheldud. Nii et okast hinge ei jäänud.

Aga maaelu arendamiseks lisatud 50 miljoni euro puhul nähti ette ka seda – ja mitte ainult nende 50 miljoni euro puhul, vaid maaelu arengukava puhul üldiselt –, et 15% nendest vahenditest võib tõsta ümber põllumajanduse otsetoetuste vahenditesse ja samamoodi võib põllumajanduse otsetoetuste vahendeid kasutada maaelu arendamiseks. Seda, kas me tahame neid vahendeid ümber tõsta või mitte, me otsustame ise. Maaelu arengukava praegu koostatakse, kaasatud on väga palju huvitatud osapooli. Ma loodan, et valmiv arengukava rahuldab enamikku neist. Kõiki ta kindlasti ei rahulda, sest konfliktid on suhteliselt spetsiifilised. Need puudutavad näiteks mahetootmist. Küsimuse all on, kas mahetootmine on see, kui maa on lihtsalt söötis, või tuleb mahetootmise korral näidata ette ka toodang, selleks et Euroopa Liidu ühisest eelarvest toetust saada. See on väga oluline debatt ja ma usun, et küllap Eestis jõutakse selles küsimuses konsensuslikule kokkuleppele. Kuid Euroopa kontekstis julgen öelda, et me saime peaaegu maksimumi võimalikust. Oleks võinud muidugi saada veel rohkem, aga see, mille Eesti saavutas, oli niigi hea tulemus. Ma soovin väga, et Eesti põllumehed ja need mittepõllumehed, kes maaelu arengukavast vahendeid saavad, omavahel sõbralikule kokkuleppele jõuaks, et ei juhtuks nii, et üldiselt on hea asi, aga kõik kaklevad ja keegi pole rahul.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Aitäh! Austatud peaminister! Euroopa Liidu üks aluspõhimõtteid on teatavasti kaupade vaba liikumine ehk toimiv siseturg. Ettevõtjad kurдавad aga sageli, et riigid kipuvad administratiivsete meetmete abil oma riigi ettevõtjaid eelistama. Milline on teie arusaam, kuidas võiks Euroopa siseturu paremini toimima saada?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma ei kurdaks väga palju kaupade vaba liikumise takistatuse pärast, pigem on probleeme ikkagi teenuste vaba liikumisega. Me võime öelda, et Euroopas liigub kapital peaaegu ilma takistusteta ja enamasti saavad ka inimesed vabalt liikuda. Kui kaupade puhul Euroopa Liidu sees protektsionismi arvestataval määral ei ole, siis teenustega on lugu küll märksa komplitseeritum. Väga paljudes riikides on väga pikk nende ametite loend, mida saab pidada ainult liikmesriigi kodanik. Loomulikult, me oleme huvitatud sellest, et Euroopa Liidus saaksid nii teenused kui ka kaubad vabalt liikuda. Takistused teenuste ja kaupade vabalt liikumiselt tuleb kõrvaldada.

Ma rääkisin praegu administratiivsetest takistustest, aga niisama oluline on ka ühendusteede väljaehitamine. Selleks et kaubad ja teenused saaksid Euroopa ühtsel turul vabalt liikuda, peavad olema olemas ühendusteel. Eesti ei ole teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega võrreldes ühendatuse mõttes kõige paremas olukorras. Teatavasti on Eesti energiaturg, aga ka Läti ja Leedu energiaturg olnud Euroopa Liidus pikka aega kui isoleeritud saar. Meil pole olnud piisavalt ühendusi teiste Euroopa Liidu liikmesriikide energiaturgudega, selleks et võiks väita, et Eesti on teiste turgudega ühendatud. Praeguseks on meil olemas EstLink 1. Kui EstLink 2 hakkab 2014. aastal tööle, siis on meil Soomega juba 1000-megavattine ühendus. Leedu ja Rootsi vahele ehitatakse kaablit (selle maht on küll ainult 700 megavatti, aga see on siiski arvestatav muutus), kavandamisel on Leedu ja Poola vaheline energiaühendus. Me kavandame uuest Euroopa Liidu eelarvest saadud raha abil ehitada ka Eesti ja Läti vahele kolmanda kõrgepingeliini. See tähendab, et me võime õige pea öelda, et Eesti energiaturg on ühendatud Euroopa Liidu ühtse energiaturuga. Võrdluseks ütlen, et kui meid Soomega ühendavate kaablite võimsus on kokku 1000 megavatti, siis elektri minimaalne tarbimine Eestis soojal suveööl on 400 megavatti ja maksimumtarbimine külmal talvetööpäeval ei küüni üle 1600 megavati. Energiajulgeoleku seisukohalt on viimastel aastatel astunud väga olulisi samme. Jälle kord tahan rõhutada, et me oleme neid samme saanud astuda tänu Euroopa Liidu abile. Me oleme saanud Euroopa Liidust ar-

vestatavaid vahendeid, et ehitada välja energiaühendused teiste riikidega.

Nüüd räägin Rail Balticust. Nii mõnigi Eesti ettevõtja suudab väga edukalt konkureerida kaugetel Kesk-Aasia turgudel (neid pole mitte väga palju, aga mõni siiski on). Näiteks müüvad Repo Vabrikud seal plaati, millest tehakse mööblit, ja nad on täiesti konkurentsivõimelised. Nad on edukad ka Soome ja Rootsi turgudel, Lätis, Leedus ja Poolas. Aga nende ettevõtete konkurentsivõime, kes toodavad mahukaupu, kaob umbes Saksamaa piiril. See kaob sellepärast, et Euroopasse peame kaupu vedama autodega, autotransport on aga kallim kui raudteetransport. Raudtee tagab Eesti mahukaupadele konkurentsivõime isegi Kesk-Aasias, aga autotranspordi mõju võib näha ka selles, et paljude kaupade hinnad Tallinnas on kõrgemad, kui need on näiteks Berliinis või Pariisis. Muidugi võib alati süüdistada ahneid kaupmehi, kuid ma arvan, et peapõhjus ei ole mitte meie kaupmeeste eripäras (ma arvan, et seda eripära tegelikult ei olegi) ega turu väiksuses, vaid ikkagi suurtes transpordikuludes. Seetõttu ei ole Rail Baltic meile mitte ainult oluline poliitiline projekt, vaid ka oluline majandusprojekt. Kui viimase 20 aasta jooksul on Eesti riik lõimunud mitmesuguste rahvusvaheliste organisatsioonide ja institutsioonidega, siis nüüd oleks aeg enam tähelepanu pöörata meie taristu füüsilisele ühendamisele Euroopa omaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud peaminister, kõigepealt suur tänu ülevaate eest! Optimism on selline hea omadus, mis paljude probleemide lahendamist kindlasti kiirendab, aga riigielu küsimustes tasuks olla realist. Realism tähendab seda, et noored lahkuvad Eestist, kusjuures väga paljud neist ei tule tagasi. Kui nad läheksid ainult õppima, tuleksid tagasi ja panustaksid Eesti riiki, siis oleks see muidugi tore. Te tsiteerisite oma kolleegi, Soome peaministrit. Soome küll ei saa Euroopa Liidust raha noortegarantii jaoks, aga nad on leidnud oma riigieelarvest vahendeid, et noortegarantiiid rakendada. Kui laps seal kukub koolist välja ja ei lähe tööle ega õppima, siis otsib riik

ta ise üles. Küsimus ei ole selles, et meie töötukassa ei tööta hästi. Ta tõepoolest töötab hästi, aga sinna pöörduvad inimesed ise. Kas te ei leia, et Eesti peaks seda muutma ja ise neid inimesi otsima hakkama?

Andrus Ansip

Miks te mulle selliseid seisukohti omistate? See jääb mulle sügavalt arusaamatuks. Ka siit-samast kõnepuldist olen ma varem kinnitanud, et meiegi töötame noortegarantiiga. Me jõudsimme noortegarantiini ammu enne seda, kui sellest sai Euroopa poliitika, ja jõudsimme selle ni just tänu Jyrki Kataisele. Me tegeleme selle asjaga.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Mul on lihtne küsimus. Vabariigi Valitsus ei pääse Euroopa Liidu poliitika teostamisel ei üle ega ümber sellest, et tal tuleb kaunis varsti teha ettepanek uue Euroopa Komisjoni voliniku asjus. Kas Andrus Ansip on nõus olema üks kandidaat sellele kohale?

Andrus Ansip

Aitäh! Praegu tegutseb Euroopa Komisjonis Siim Kallas ja tema ametiaeg ei lõpe niipea. Nii et küsimus ei ole väga aktuaalne.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Regionaalpoliitika on Euroopale oluline temaatika. Euroopas on võetud suund makroregionaalsetele arengutele, meile on oluline Läänemere makroregioon. Te oma ettekandes sellel teemal ei peatunud. Sellepärast ma küsin, kas Läänemere strateegia on valitsusele pelgalt üks paljudest Euroopa Liidu poliitikatest või on see mingil määral prioriteet, ja kui on, siis mil moel.

Andrus Ansip

Aitäh! Läänemere poliitika on loomulikult üks paljudest Euroopa Liidu poliitikatest, aga samas on see Eestile üks olulisemaid. Läänemere strateegia on meile oluline eelkõige see-

tõttu, et juba taasiseseisvumisest saati on meie majandus lõimunud Põhjamaade ja teiste Balti riikide majandusega. Me võime öelda, et praeguseks on Eesti majandus küllalt hästi Põhjamaade ja teiste Balti riikide majandusega põimunud. On olnud aegu, kui peaaegu 70% kõikidest otsestest välisinvesteeringutest Eesti majandusse tulid kahest riigist: Rootsist ja Soomest. Praegu võime küllalt kindlalt väita, et kaks kolmandikku kõikidest Eestisse tehtud otsestest välisinvesteeringutest on tulnud Põhjamaadest, sest Rootsi ja Soome järel otseste välisinvesteeringute mahult on Norra. Majandused on väga tihedalt läbi põimitud. Meie suurimad ekspordipartnerid on siinsamas. Kord on esikohal Rootsi, kord Soome, aga arvestataval kohal on ka meie lõunanaabrid Läti ja Leedu. Eestist väljapoole tehtud otsesed välisinvesteeringud on põhiliselt tehtud Läti ja Leetu. Seega on meie majandused tõepoolest tihedalt läbi põimunud. Ma julgen sama öelda ka teaduse kohta. Teadlased teevad väga tihedat koostööd just nimelt siin Põhjala-Balti regioonis, eriti muidugi Põhjala suunal. Seetõttu on ülimalt oluline tegelda nende praeguste väga heade suhete edasiarendamisega.

Kui ma ennist rääkisin päris pikalt Euroopa Liidu ühtsest digitaalsest turust, siis loomulikult olin ma veendunud, et 2015. aastaks me selle ühtse digitaalse turu Euroopa Liidus loome. Kuid tuleks kindlasti läheneda ka teiselt poolt, sellelegi viitasin ma oma vastustes. Me peaksime tegema tihedamat regionaalset koostööd Läänemere maadega. Tulen jälle digitaalse maailma valdkonda. Jah, me oleme Soome initsiatiivil kahe riigi vahel juba juurutamas ühtset andmevahetuskihti, sellist, nagu Eestis on X-tee. Mitmesugustes valdkondades tegutsevad paljud inimesed selleks, et Läänemere strateegiat ellu rakendada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Eesti edulugusid on toodud Euroopas eeskujuks. Kuid viimasel ajal on palju räägitud sellest, et Eesti riik on sattunud justkui mingisse stagnatsioonirõngasse. Hoolimata nendest edulugudest – tasakaalus riigieelarve, riigi väike võlakoormus jt – on Riigi-

kontroll andnud Eesti riigile üsna hävitava hinnangu. Ta on oma ülevaates teinud ettepaneku, et Eesti peaks kindlasti midagi suurt ette võtma, et sellest rõngast välja saada. Millised võiksid olla kolm olulist reformi, et Eesti saaks uuesti edulainele, oleks eeskujuks Euroopa Liidus ja ka oma rahvas oleks rahul?

Andrus Ansip

Aitäh! Mina selle lähtekohaga sugugi ei nõustu. Te viitasite, et me oleme Riigikontrolli arvamuse järgi kuskil mudas ja peaksime justkui sealt välja rabelema. See määratlus ei ole kohane. Eesti ei ole kindlasti rahul oma 1%-lise majanduskasvuga, kuid kui te vaatate, mis toimub ülejäänud Euroopas, siis see 1%-line majanduskasv on selgelt Euroopa Liidu kõige kiiremate majanduskasvude hulgas. Seetõttu ei peaks me endale sugereerima, et me oleme mingisugused hädapätakad ja saamatud, vajume järjest allapoole ja mitte millegagi hakkama ei saa. Siin oli juttu noorte tööpuudusest. Ka tööpuudusest võib rääkida. Jah, Eestis on tööpuudus märgatavalt väiksem kui Euroopa Liidus keskmiselt.

Ma ei ole seda Riigikontrolli materjali läbi lugenud, ma olen sellega kursis ainult niipalju, kui ma olen *online*-meediat jälginud. Ma ei ole jõudnud isegi tänaseid lehti läbi lugeda, niipalju, kui ma *online*-versioone olen vaadanud, niipalju tean ma seda asja kommenteerida. Mul on kuidagi kurbus hinges. Meil on uus riigikontrolör, aga jutt on nagu endine. See jutt, vähemalt see, mida meedias on võimendatud, on kahjuks vale. Kahju. Ma ei saa anda üldist hinnangut, aga see, mis on ajalehepealkirjadesse jõudnud, ei vasta kahjuks tõele. Näiteks on öeldud, et meie pensionisüsteem ei ole jätkusuutlik. Mis avastus see siis nüüd on? Ma ei tea, mis meelevald see on, millega riigikontrolör või kes iganes Riigikontrollist, härra Olgo ilmselt, võtab ja seob meie sotsiaalmaksu ja pensionid. Jah, meil on osa sotsiaalmaksust ette nähtud pensionide maksmiseks. Kuid ma usun, et kõik Riigikogu liikmed teavad, viimne kui üks 101-st teab suurepäraselt, et pensionide vastavalt indeksile väljamaksmiseks tuleb leida lisa riigieelarve muudest tuludest. Nii on see ikka olnud ja nii on see ka tulevikus. Sellesamas Riigikontrolli paksus materjalis on ka üks selline ettepanek: selleks et jätkusuutlikust tagada, tuleks pensione vähendada 200

euroni või suurendada sotsiaalmaksu 10%. No aitäh! Kumbki ettepanek ei sobi mulle ja ma usun, et teile ka mitte. Ma ei saa sellest sotsiaalmaksu ja pensionide vahele vägisi võrdusmärgi panemise kihust aru. Miks seda tehakse, kui kõigile on teada, et me oleme alati leidnud eelarve muudest tuludest vahendeid, selleks et pensione välja maksta? Kui meil olid head aastad, buumiaastad, siis me lõime spetsiaalse pensionifondi, millel ei olnud ju mitte mingisugust õiguslikku sisu, selleks et halvematel aegadel pensione ettenähtud ulatuses välja maksta. Me teeme seda ja ma ei näe siin mitte mingit traagikat. Nüüd tuleb riigikontrolör ja ütleb – õigemini, seda ei öelnud riigikontrolör, vaid seda väideti selles materjalis –, et me oleme otsuseid vältinud ega ole neid langetanud, et ainult aastani 2026 on teada, kui vanalt pensionile jäädakse ja missugune on pensioniiga. Sõbrad, millal me selle otsuse langetasime? See oli ju alles hiljuti, 2009. aastal. Kas me võiksime praegu langetada otsuse ka selle kohta, missugune on pensioniiga 2035. aastal? Mitu eksperti on pakkunud, et selleks ajaks peaks see olema 67 aastat. Muidugi võiksime seda teha. Aga kui palju me selles otsuses lähtuksime oma vaistust ja usust ning kui palju kindlatest prognoosidest, see küsimus jääb vastuseta. Ma väidan, et ega meil praegu ikka väga täpselt ei ole võimalik ette näha, missugune on inimeste oodatav eluiga aastal 2035, kui suur on siis tööhõive ja missugune on inimeste tegelik tööturult väljumise iga. Minu meelest ei ole meil kuhugi nii hullupööra kiiret, et juba praegu tuleks fikseerida see vanus, mille saabudes võiks inimene 2035. aastal pensionile jääda. No ja see 200 euro jutt ning jutt, et 10% tuleks sotsiaalmaksule juurde panna – see ei lähe kohe üldse mitte.

Või võtame muud pealkirjad, mis sellega seoses tekkisid. Aga see teema tuleb teil ju kolmapäeval päevakorda, see ei ole tänase päevakorra küsimus! Väidetakse, et Eesti SKT elaniku kohta ei ole veel saavutanud kriisieelset taset. No on küll, no on küll. Mina tuginen seda väites Eurostati andmetele. Aastal 2007 oli Eesti SKT elaniku kohta Euroopa Liidu keskmisest 69,7% ja aastal 2012 oli see 70,3%. 70,3 on suurem, mitte küll oluliselt, aga siiski ilmselgelt suurem kui 69,7. Väidetakse veel, et isegi Leedu on meist ostujõult mööda läinud. Lugege seda ülevaadet, ilmselt on seal kirjas

täpselt seesama asi, mis *online*-meedia väljannete pealkirjades, et nad läksid meist möödunud aastal mööda. Mina vaatan Eurostati andmeid. Eestis, nagu mäletate, on SKT *per capita* 70,3% Euroopa Liidu keskmisest, Leedu 69,9%. 69,9 on ilmselgelt väiksem kui 70,3. Tuleb teha järeldus, et Leedu ei läinud meist mööda, ei läinud kohe kuidagi mööda, aga lehepealkirjad on juba sündinud. Ma usun, et see materjal on kindlasti tulevikku vaatav, nii nagu riigikontrolör seda kavandas, aga need esimesed ilmunud ajalehepealkirjad põhinevad paraku valel informatsioonil. Ma räägin ainult ajalehepealkirjadest, mis on tulenenud Riigikontrollis töötavate inimeste intervjuudest. Kahju, et see materjal on juba avaldamise hetkel osaliselt vananenud. Kõigile oli teada, et Eurostat korrigeerib Eesti SKT mahtu tagasiulatuvalt küllalt pika perioodi jooksul, riigisiselt tehti need korrektiivid juba ammu-ammu ära. 30. oktoobril Eurostat seda tegigi, aga eile ilmusid ajalehtedes pealkirjad, mis Eurostati 30. oktoobri andmetega ei arvesta. Kahju. Kahju, et vananenud andmetest tehakse kaugele ulatuvaid poliitilisi järeldusi.

Aga ma luban, et nii nagu varasemad Riigikontrolli materjalid loen ma ka selle ülevaate väga korralikult läbi. Ma olen veendunud, et küllap me leiame sealt palju sellist, mis aitab Eesti riigi valitsemist paremaks muuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Riigikontrolör on öelnud ka seda, et riik on edukas, aga heaolu ei jõua kahjuks rahvani. Kui rääkida sellest, kas pensionisüsteem on jätkusuutlik või mitte, siis tuleb mees pidada, et meie maksumaksjate arv ju väheneb. Eesti tööpuudus on Euroopa Liidu keskmisest väiksem sellepärast, et meie inimesed leiavad tööd Soomes, Norras ja mujal. Aga nüüd noortegarantiist. Te ütlesite, et see on Eestis rakendunud samamoodi nagu Soomes. Mida teeb Eesti riik selleks, et põhikoolist väljalangenud õpilased üles leida ja nad koolisüsteemi tagasi saada või võimaldada neil elukutse omandada?

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust! Enne kui peaminister hakkab vastama, tuletan meelde, et me arutame praegu Euroopa Liidu poliitikat. Palun, peaminister!

Andrus Ansip

Ma saan korrata ainult seda, mida ma juba varem ütlesin. Me saime Soome heast noortegarantii kogemusest teada märksa varem, kui sellest kogemusest sai Euroopa Liidu poliitika. Meie Sotsiaalministeerium töötab praegu aktiivselt välja Eesti oma noortegarantii mudelit. Ma usun, et see mudel tuleb niisama hea nagu Soomes ja kui seda mudelit ükskord Eestis rakendada hakatakse, siis on ka tulemused niisama head. Asi on töös.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Suur tänu! Lugupeetud peaminister, suur tänu ettekande eest! Te olete teadaolevalt üks kõige pikemat aega ametis olnud peaminister Euroopa Liidus ja seetõttu võite kindlasti hinnata, mis on olnud selle aja jooksul kõige suurem õnnestumine ja kõige suurem läbikukkumine Euroopa Liidu poliitikas.

Andrus Ansip

Õnnestumist on suhteliselt kerge nimetada. Sellele vastati juba siis, kui möödunud aastal määrati Nobeli rahuauhind. Euroopa Liidu kõige suurem õnnestumine on olnud rahu tagamine Euroopas. Ma olen veendunud, et ka Eesti inimestele oli siis, kui nad referendumil oma otsuse langetasid, kõige olulisem just rahu tagamise aspekt. Eesti inimesed teavad, et Euroopa Liit ei ole NATO, see ei ole kaitseorganisatsioon, aga teatakse ka seda, et kui Euroopa Liit loodi, siis oli rahu tagamine peamine eesmärk. Meie inimesed mäletavad viimase sõja tagajärgi. Viimased Vene sõjaväeosad lahkusid Eestist alles 1994. aastal. Ma olen päris kindel, et enamik nendest inimestest, kes otsustasid toetada Eesti liitumist Euroopa Liiduga, lähtusid just rahu tagamise kaalutlusest.

Läbikukkumist, vähemalt ühte ja ainsat, on muidugi raskem esile tuua. Kindlasti juhtis see kriis tähelepanu tegemata jäänule või valesi tehtule. Euroopa Liidus on väga head liikmes-

riikide eelarvedistsipliini reeglid, kuid paraku näitas kriis, et reeglid reegliteks, ega neist paljudel puhkudel kinni ei peetud. Stabiilsuse ja kasvu pakt on väga hea ja õige asi, aga tuleb kurbusega meenutada, et oli aeg, kui Euroopa Liidus oli ainult kaks liikmesriiki, kelle suhtes polnud algatatud ülemäärase eelarvedefitsiidi menetlust. Need kaks riiki olid Rootsi ja Eesti. Minu arvates on läbikukkumine see, et me oleme suutnud küll head ja õiged reeglid kehtestada, kuid ei ole suutnud neid järgida. Aga ma veel kord viitan oma Soome kolleegile, kes on öelnud, et Euroopa Liidu tasemel on tehtud väga palju otsuseid ning kui kõiki neid täidetaks, siis võiks kolme aasta pärast kõikide Euroopa Liidu liikmesriikide reiting olla tasemel AAA.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Te rääkisite oma ettekandes paljudest olulistest asjadest, mis on seotud ühisturu parema toimimisega, aga vähe oli kuulda seda, kuidas te valitsusjuhina olete suhestunud nende debattidega, mida peetakse Euroopas tulevikuvisioni üle. Rääkige, palun, natuke ka valitsuse arusaamast, missugused peaksid tulevikus olema Euroopa Liidu piirid. Kuidas võiks teie arvates Euroopa Liitu paremini juhtida, selleks et tagada rahu, millest te rääkisite, ja kindlasti Euroopa kodanike heaolu, aga ületada ka praegune küllaltki tugev demokraatia defitsiit, mida me Euroopa tasemel näeme ja mida viimane kriis pigem suurendas kui vähendas?

Andrus Ansip

Aitäh! Selle demokraatia defitsiidi suurenemise väitega ma päri olla ei taha. Ma väidan, et tänu Lissaboni lepingule on kaasatust ja demokraatiat Euroopa Liidu tasandil märksa enam kui enne selle lepingu allakirjutamist. Eesti Euroopa Liidu poliitika on kinnitatud siin Riigikogus ja sellest on valitsus lähtunud. Seda poliitikat rakendatakse aastatel 2011–2015. Valitsus lähtub kõrvalekaldumatult just nimelt Riigikogus kinnitatud Eesti Euroopa Liidu poliitika põhisuundadest. Oma kõne lõpulauses tõin ma välja, missugune peaks Euroopa Liit minu meelest olema. Meie huvides on tugev

Euroopa Liit ja selle poole me püüdleme. Me oleme langetanud väga palju otsuseid, mis aitavad Euroopa Liitu tugevamaks ja ühtsemaks muuta, ja kui me suudame kõik need otsused ellu rakendada, siis ma olen kindel, et Euroopa Liit ka tugevamaks muutub.

Euroopa Liidu piiride kohta võeti otsus vastu suhteliselt ammustel aegadel, mina ei pea seda uuesti tegema. Kõikidel Euroopa riikidel on õigus, kui nad täidavad ettenähtud kriteeriumid, Euroopa Liiduga liituda. Millal üks või teine riik selleni võiks jõuda, seda on minul hulga raskem öelda kui nendel riikidel, kes Euroopa Liidu poole püüdlevad. Eestil õnnestus suhteliselt lühikese ajaga – ehkki meie arvates oli see aeg pikk – täita kõik kriteeriumid ja varsti oleme juba kümme aastat olnud Euroopa Liidu liige. Samas teame, et on riike, kes püüdlevad Euroopa Liidu liikmeks saamise poole ja kellega läbirääkimisi alustati juba ammu enne seda, kui meiega läbi rääkima hakati, kuid millal positiivse lõpptulemuseni jõutakse, seda ei oska praegu mitte keegi prognoosida. Ma ei püüa olla väga originaalne, kui ma kinnitan, et see on eelkõige tingimuste täitmise küsimus. Kui riigid, kes tahavad liituda Euroopa Liiduga, teevad läbi reformimise staadiumi ja täidavad kõik liitumistingimused, siis on nad Euroopa Liitu teretunud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra peaminister! Tulen tagasi pensionitaseme juurde. 2013. aastal on vaja pensionideks maksta 1,67 miljardit eurot, st 22% eelarvest. Aastatel 2014–2017 on pensionideks vaja 6,5 miljardit eurot. Teadlased räägivad, et 2017. aastal on vaja eelarveaugu katteks 474 miljonit eurot. Kuidas te näete võimalust tõsta järgmistel aastatel pensione ja kust need vahendid tulevad?

Andrus Ansip

Aitäh! Vahendid tulevad maksutuludest ja pensionid tõusevad vastavalt indeksile. Senikaua, kuni see valitsus ametis on, senikaua see nii on. Minul ei ole küll selles suhtes mitte mingisugust pessimismi. Mul on realistlik vaade Eestis pensionide maksmise võimalustele. See vaade kinnitab üheselt, et pensionid maks-

takse lubatud ulatuses välja ka tulevikus. See ei ole minu meelest küll Euroopa Liiduga seotud teema. Aga olgu veel kord üle korratud, et need väited, mida eelarve üleandmisel mõni opositsioonipoliitik lendu lasi, et valitsusel pole pensionidega üldse mingit pistmist, et pensionid tulevad indeksist, on saanud nüüd teatud resonantsi ka Riigikontrollilt. Ega nad ikka päris indeksist ei tule. Kui meil oleks võimalik leida kusagilt indeks, mis meile raha annab, siis paneks juba kümme või sada korda suurema indeksi, selleks et raha oleks ikka hästi palju, nii et paneks Luksemburgist mööda kohe. Aga paraku ei tule raha indeksist, raha tuleb meil siinsamas maa peal teenida. Nüüd tsiteerin ma Margaret Thatcherit, kes on öelnud, et raha ei kuku kusagilt taevast sülle, see raha, mida valitsus saab laiali jagada, tuleb kokku koguda maksumaksjatelt. Nii lihtne see elu ongi. Eelarve ei koosne ainult sotsiaalmaksu pensioniosast, eelarvel on väga palju ka muid tuluallikaid. Me oleme pikki aastaid neid muid tuluallikaid kasutanud selleks, et kõikidele pensionäridele lubatud pension lubatud ulatuses välja maksta. Selles mitte mingisuguseid järeleandmisi ei tule.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Nagu me teame, on Euroopa Liidu riikides erinev maksupoliitika. Kas te võite öelda, ega Euroopa Liit ei liigu selles suunas, et maksupoliitika ühtlustataks?

Andrus Ansip

See ei ole ei/jah-küsimus, nii ei saa vastata, et liigub või ei liigu. Otsesed maksud on liikmesriikide ainupädevuses ja siin mingit ühtlustamist ette näha ei ole. Samas oleme mingites küsimustes ka ise huvitatud sellest, et oleksid olemas mingisugused ühtsemad arusaamad. Näiteks võiks nüüd juba 29. maksusüsteemi loomine lisaks 28 liikmesriigi maksusüsteemile olla mõistlik väljapääs nendele suurettevõtetele, kes tegutsevad väga paljudes Euroopa Liidu riikides. Otsesed maksud on liikmesriikide ainupädevuses, kaudsete maksude puhul on Euroopa Liidul suurem pädevus. Näiteks, käibemaksuäärade puhul liikmes-

riik suvaliselt erandeid teha ei saa, kõik erandid peavad olema kooskõlas Euroopa Liidu regulatsioonidega ja ka piirid on kindlaks määratud, Euroopa Liidu tasandil on olemas käibemaksu ülempiir. Võime öelda, et mingis osas on Euroopa Liidus maksud harmoneeritud. Aga see ei ole ei/jah-küsimus, mustvalge küsimus. Kui te soovisite teada, kas ükskord on kõigil ühesugused maksud, siis ei, seda ma küll ei usu.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Väga suur tänu, peaminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehe Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud juhataja! Härra peaminister! Lugupeetud külalised! Head kolleegid! 2003. aasta 14. septembril ütles Eesti rahvas oma kindla jah-sõna ühinemisele Euroopa Liiduga. Napp kümme aastat hiljem võib üsna rahuliku südamega väita, et oleme ennast Euroopa Liidu tuumikus väärikalt sisse seadnud. Oleme üks kõige integreeritum liikmesriik, meid tuntakse ja hinnatakse. Meie innovaatiline, paindlik ja hästi toimiv riik on paljudele eeskujuks. Sestap leian, et peaksime nii nüüd kui ka tulevikus rohkem keskenduma sellele, milline on Euroopa Liidu roll maailmas, ja vähem muretsema selle üle, kas meid Brüsselis ikka teatakse. Teatakse küll.

Möödunud perioodi ühe kõige olulisema suundumusena tuleb esile tuua Euroopa Liidu kaubanduslääbirääkimisi maailmamajanduse suurriikidega: Ameerika Ühendriigid, Kanada, Jaapan. Ka Hiinaga on algamas läbirääkimised, et luua võrdsed võimalused nii investeringute turule pääsemiseks kui ka nende kaitseks. Mõistagi on kõige suurema majandusliku ja märgilise tähendusega taaskäivitunud kahepoolsed vabakaubanduskõnelused Ameerika Ühendriikidega. Euroopa Liit ja Ameerika Ühendriigid on kaks kõige olulisemat maailmamajanduse turgu. Neis toodetakse kokku ligi pool kogu maailma SKT-st ja kahepoolne kaubavahetus moodustab kolmandiku maailmakaubandusest. On selge, et Atlandi-ülene vabakaubandus looks maailma võimsaima majandusruumi. Mõjuka USA akadeemiku ja arvamusiidri Zbigniew Brzezinski sõnul võib

Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide kaubanduslepe peatada lääne allakäigu, taaselustada transatlantilised suhted ja tasakaalustada Hiina mõjuvõimu. Ta on kinnitanud, et see loob läänes uut elujõudu, suuremat turvalisust ja rohkem ühtekuuluvust. Vabakaubanduslepet üritati sõlmida juba 1990. aastatel ja viimati 2006. aastal. Paraku läbirääkimised ebaõnnestusid. Tänavu 13. veebruaril taaskäivitatud kõnelused soovitakse lõpetada kahe aasta jooksul.

Euroopa Liidul on ühine kaubanduspoliitika, mis tähendab, et rahvusvahelisel tasandil esinetakse ühtlustatud seisukohtadega, mida esitab Euroopa Komisjon. On suur vahe, kas Pekingis või Washingtonis istub läbirääkimiste laua taga 1,3 miljonit või 500 miljonit elanikku esindav delegatsioon.

Eesti huvides on tugev ja ühtne Euroopa, kes oleks rahvusvahelisel areenil konkurentsivõimeline. Kaubanduse liberaliseerimises peituvad võimalused uute ideede, tehnoloogiate ja teenuste levikuks, mis omakorda soodustavad majanduskasvu, annavad võimalusi teha uusi investeringuid ning luua töökohti.

Majandusest ja globaalsetest trendidest rääkides ei saa mööda minna energeetikast. Uued tehnoloogiad ja ebakonventsionaalsete energiaallikate kasutuselevõtt on hakanud kiirelt rahvusvahelist energiaturgu muutma. Sellega koos toimuvad varem või hiljem ka teised geopoliitilised nihked. Ameerika Ühendriikides toimuvat on nimetatud lausa uueks tööstusrevolutsiooniks: energiakandjate importijast on saanud energiat eksportiv riik. Kas Euroopa Liit on sellisteks muutusteks valmis? Kas me oleme piisavalt ühtsed, kiired ja tugevad, et selliste otsuste langetamisel kaasa rääkida?

Energiajulgeoleku ja varustuskindluse suurendamiseks on oluline tuua turule võimalikult kiiresti uusi tarneallikaid ja avada gaasiturgu konkurentsile, aga ka luua turge liitvaid elektrihendusi ja -võimsusi. Toomas Hendrik Ilves ütles 28. mail Leedu parlamendis tabavalt: "Ei ole ju kestlik ja kogu piirkonnale turvaline, kui keegi meist peaks mõnel kuul ostma sisse ligi 90% elektrist, millest omakorda ligi pool tuleks Euroopa Liidu väliselt monopolilt." Paraku näeme Euroopa energiapoliitikas endiselt suurt killustatust ja olukorda, kus protektsionistlikud ja päevapoliitilised otsused prevaleerivad pikaajalise strateegia ja regionaalse

koostöö vajaduse ees. Võitjatena väljuvad sellisest situatsioonist paraku Euroopa Liidu välised regioonid ja ettevõtted.

Head sõbrad! Tuntud kõnekäänd ütleb, et veerev kivi ei sammaldu. Raskustest hoolimata ei peatu õnneks ka Euroopa integratsioon. Sel aastal sai Euroopa Liit uue, 28. liikmesriigi. Siinkohal meie siirad õnnesoovid Horvaatia rahvale! Läti pingutusi kroonib liitumine eurotsooniga 1. jaanuaril 2014.

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjon tegi sel kevadel visiidi Serbiasse ja Makedooniasse, et paremini tundma õppida Lääne-Balkani regiooni eripärasid ning innustada neid riike jätkama vajalike reformide teed. On võimatu üle hinnata Euroopa Liiduga ühinemise protsessi positiivset mõju selle regiooni rahumeelses arengus. Ärgem unustagem, et Euroopa Liidul on alati olnud ka rahu ja julgeoleku tagamise missioon, mille edukust tunnustati läinud aastal Euroopa Liidule antud Nobeli rahuauhinna.

Novembri lõpus toimub Vilniuses idapartnerluse tippkohtumine, mis on vaieldamatult selle sügise geopoliitiline tippündmus. Ootame tippkohtumiselt ambitsioonikat tulemust, mis tähistaks uue perioodi algust Euroopa Liidu ja idapartnerite suhetes. Lepingute sõlmimine Ukraina, Gruusia ja Moldovaga pole pelgalt juriidiline formaalsus, selle taga on nende riikide strateegiline valik, millisesse kultuuri-, majandus- ja väärtusruumi soovitakse kuuluda.

Euroopa Parlamendi endine president Pat Cox, kes praegu tegeleb aktiivselt Euroopa Liidu ja Ukraina suhetega, tõi eelmisel nädalal Vilniuses mõne mõtlemapaneva näite. Kui veel 1990. aastate keskel olid Poola ja Ukraina majandusnäitajad peaaegu võrdsed, siis nüüd ületab Poola SKT Ukraina oma enam kui kaks ja pool korda. Samasugused arengulõhed ilmnevad imikute suremuses ja keskmises elueas. Ainult pime ei märka Euroopa Liidu positiivset mõju ühiskonna arengule ja inimeste praktilisele toimetulekule. Seega ei otsustata Vilniuse tippkohtumisel Ukraina poliitilise eliidi küsimust, vaid ennekõike on kaalukaasil 45 miljoni tavalise ukrainlase tulevik.

Pöördugem nüüd aga Euroopa Liidu sisetiste protsesside juurde. Poliitikate juhtimise kõige olulisem vahend on kahtlemata eelarve – eurobürokraatlikus keeles MFF. Loodetavasti suudab Euroopa Parlament veebruaris toimu-

nud ülemkogul saavutatus veel selle aasta numbrisse löplikule kokkuleppele jõuda. Ohus pole ainult europarlamendi maine, vaid miljardid eurod külmutatud investeeringuid.

Eesti saavutas Euroopa Liidu järgmise eelarveraamistiku läbirääkimistel hea tulemuse. Rahas väljendatult on see seitsmeks aastaks 5,89 miljardit eurot. Kuigi Euroopa Liidu eelarves toimuvad muutused on meie arvates tihti liiga aeglased, võib teatud suundumuste üle ometi head meelt tunda. Võrreldes kehtiva eelarvega suureneb teadus- ja arendustegevuse rahastamine ning tekib eraldi rahastus üle-euroopaliste ühenduste loomiseks. Eestile tähendab see Rail Balticut ning võimalikku veeldatud maagaasi terminali koos Eesti-Soome gaasitoruga Balticconnector. Euroopa Liidu põllumajandussubsiidiumide osakaal uues eelarves väheneb, samal ajal liikmesriikide põllumeestele makstavad toetused ja konkurentsitingimused ühtlustuvad. Seda kõike polegi nii vähe.

Tänu korras rahandusele on Eestil võimalik kasutada Euroopa Liidu vahendeid siinse elu- ja ärikeskkonna atraktiivsemaks muutmiseks ning struktuursete reformide jätkamiseks. Õppides möödunud perioodi kogemustest, on valitsus koos Riigikoguga kinnitanud järgmise perioodi üleriigilised prioriteedid: kvaliteetne haridus, suur tööhõive, konkurentsivõimeline majandus, puhas looduskeskkond ja korralikud transpordivõimalused.

Avalikkuses on liikvel hirmutav legend, et järgmisel Euroopa Liidu eelarveperioodil, mis algab 2020. aastast, tabab Eestit katastroof. Vaese ja saamatu Eesti eurorahakraanid keeratakse kinni, järgneb allakäik ja ahastus. Tegelikult on meie ees kaks võimalikku stsenaariumi. Esimese järgi on Eesti 2020. aastal nii jõukas, et ei vajagi enam senises mahus Euroopa Liidu abiraha. Teise, väiksemat jõukust prognoosiva stsenaariumi järgi saame euroraha endiselt edasi. Paanikaks pole põhjust. Kindlasti pole meie eesmärk jääda Euroopa Liidus netosaajaks riigiks. Küll aga peame olema ettenägelikud ja investeerima Euroopa Liidu vahendeid jätkusuutlikult. Peame hoiduma uute püsikulude ja ajutiste hüvede tekitamisest.

Head kuulajad! Euroopa Liidu rahandus ja pangandus teeb praegu läbi olulisi reforme. Alates kriisi puhkemisest on euroala majanduslikus korralduses tehtud põhjalik uuendus-

kuur, mille eesmärk on tagada, et finantsinstitutsioonid, valitsused ja erasektor liiga optimistlike oletuste tõttu laenukoormust ülearu suureks ei aja. Ühiste eesmärkide saavutamise aluseks on kindlus, et kokkuleppeid tõesti täidetakse. Hättasattunute abistamiseks ja euroala stabiilsuse tagamiseks on loodud rangelt tingimuslikud kriisiabimehhanismid. Suurel määral on tugevdatud kokkulepitud reeglite täitmise järelevalvet, pidades muu hulgas silmas struktuurse eelarvedefitsiidi piiri, eelarve tasakaalu nõude raiumist seadustesse ja ülemäärase eelarvedefitsiidi menetlusi. Selleks et võimalikult varakult probleemidele jälile saada ja vastumeetmeid võtta, on tõhustatud euroala eelarvepoliitika koordineerimist. Sel aastal esitati esmakordselt Euroopa Komisjonile hindamiseks ka Eesti riigieelarve eelnõu.

Euroopa Liidu asjade komisjon on toetanud Euroopa Liidu pangandusliidu loomist, mida on nimetatud ka Euroopa Liidu viimase kümne aasta suurimaks finantssektori reformiks. Esimese sammuna käivitub 2014. aasta teises pooles Euroopa Keskpanga ühtne järelevalve kõikide euroala pankade üle. Oleme toetanud kriisilahendusmehhanismi loomist, et lahendada pankade maksejõuetusega seotud probleeme. Ühtse kriisilahendusmehhanismiga tagatakse finantssüsteemi suurem stabiilsus ja hoiustajate kaitse. Selle tulemusel peaks edaspidi olema välistatud maksumaksjate raha kasutamine pangaprobleemide lahendamiseks. Plaan on luua ühtne Euroopa Liidu kriisilahendusfond, kuhu pangad hakkavad tegema sisse makseid.

Üks Euroopa Liidu rajajaid Robert Schuman on öelnud: "Euroopat ei looda üleöö ega ühe hooga. Euroopa sünnib konkreetsete tegude kaudu, mis kõigepealt loovad reaalse ühtekuuluvuse." Just selliseid ühtekuuluvust tugevdavaid institutsioone on Euroopas pärast kriisi tekkimist loodud. See teeb meid tugevamaks.

Korras riigirahanduse kõrval on Eestil maailmas teine tugev kaubamärk – infotehnoloogia. Seetõttu on loomulik, et digitaalse ühisturu eestkõnelejatena on Eesti esindajatel Euroopas väga silmapaistev roll. Praegu puudub Euroopa Liidus toimiv digitaalne ühisturg. Paljude e-teenuste ja tehnoloogiliste arengute vallas on Euroopa Liit maailma parimast praktikast palju maha jäänud, rääkimata sisemisest killustatusest. Seetõttu aetakse Euroopas asju

liiga bürokraatlikult, paberit ja inimeste aega raiskaval ning keskkonda saastaval moel. Digitaalse ühisturu huvides on esmajärjekorras vaja luua võimalus isikuid elektrooniliselt tuvastada, kehtestada turvalisuse standardid ja rajada piiriülesed andmevahetusplatvormid. Edasiminekut Euroopas takistab eelkõige suutmatus murda avalikkuse hoiakuid. Samas peitub digitaalteenustes väga suur majanduslik potentsiaal. Eestil on ette näidata edulugusid, mida saab kopeerida kogu Euroopas.

Milline on Eesti parlamendi roll Euroopa asjade mõjutamisel? Kümne aasta jooksul on Eesti eri institutsioonide rollid ja pädevused suuresti paika loksunud. Võin uhkusega kinnitada, et Eesti parlamendi roll Euroopa Liidu poliitikate kujundamisel on suurem kui enamiku teiste riikide parlamentide oma. On mõeldamatu, et valitsusliikmed või ametnikud esitaksid Brüsselis seisukohti, milleks pole enne Riigikogu täiskogult või Euroopa Liidu asjade komisjonilt mandaati saadud. Ka parlamendi enda roll ja pädevus on täiustunud, viimase näitena võib tuua esmakordselt parlamendis toimunud subsidiaarsuskontrolli. Eesti seisukohtade kujundamisel on olnud senisest enam maailmavaatelist debatti, mis räägib otsuste riigisisestest mõjust.

Juba seitsme kuu pärast toimuvad Euroopa Parlamendi valimised, Eestile kolmandat, üldjärjekorras aga juba kaheksandat korda euroliidu ajaloos alates 1979. aastast. Me kõik oleme kuulnud paljusid inimesi ütlemas, et neid ei huvita Eesti poliitika ja valimised, sest see ei puuduta neid. Me mõistame, kui rumal on selline väide, sest ka kõige apoliitilisem persoon maailmas ei suuda end poliitiliste otsuste mõjusfäärist n-ö välja logida. Paraku kohtab sellist suhtumist ka poliitikute hulgas, kui jutuks tulevad Euroopa teemad ja otsused, mis langetatakse Brüsselis või Strasbourgis. Ei, sõbrad, Euroopa Liidu teemad ei ole välispoliitika. Sündmused Brüsselis mõjutavad Eesti inimesi niisama otseselt kui otsused, mis on langetatud siinsamas saalis. Ma loodan väga, et saame europarlamenti valimiste ajal arutleda Euroopa teemadel, mitte ei hakka kähmlema riigisiseseid ambitsioone silmas pidades. Kampania sisu peab domineerima formaadi üle, mitte vastupidi.

Paljudes Euroopa riikides on valimisi võitmas populistlikud ja Euroopa-vastased jõud,

valimistest on kujunemas protestiaktsioon. Eestil on selleski vallas võimalus positiivselt eristuda, sest ühena vähestest Euroopa Liidu riikidest pole Eestis inimeste usaldus Euroopa Liidu ja tema institutsioonide vastu vähenenud.

Üleeuroopalise mõõtmega teemasid, mida arutada, on palju. Milline peaks olema uus Euroopa Liidu eelarve struktuur? Kas Euroopa Liit vajab uut aluslepingut? Kui kaugele oleme valmis minema föderaliseerumisega? Milline peaks olema Euroopa Liidu iseseisev kaitsevõime? Kuidas teha Euroopast maailma kõige ettevõtjasõbralikum maailmajagu? Sisulist arutelu väärrib ka see, milliseks kujunevad Eesti eesistumise prioriteedid 2018. aastal.

Lõpetuseks. Head kolleegid, kas teie oskate oma valijatele – onu Unole või naaber Nadjale – selgitada, mida tähendavad järgmised lühendid, akronüümid, mis kaasnevad igapäevase asjaajamisega Euroopa Liidus: kakspakk, kuuspakk, ESM, EMU, SSM, SRM, ÜKP, TEN-T, TEN-E, SES II+, COSAC, FAC? Vaevalt küll. Ometi domineerib selline eurobürokraatlik kõnepruuk enamikus Euroopa Liidu dokumentides ja sõnumites. See on võõristav! Kas te teadsite, et Euroopa Liidus kehtib 34 000 õigusakti? Kas te teadsite, et igal aastal lisandub neile veel ca 1000 õigusakti? See on hirmutav! Euroopa Liit ei tohi muutuda pelgalt bürokraatide, juristide ja tõlkide mängutoaks, seal peab ruumi olema ka tavalisele kodanikule. Euroopa Liidu suurmees Jean Monnet on öelnud: "Me ühendame inimesi, mitte riike." Mina lisaksin, et lihtsuses peitub võlu. Väga raske on leida toetust ideele või algatusele, millest inimesed aru ei saa. Ühel hetkel võib Euroopa Liidu toimimine muutuda inimestele liiga kaugeks ja keeruliseks. See omakorda loob pinnase populistlikele ja äärmuslikele sõnumitele. See on tõsine risk.

Seega, olgem nõudlikud ja tähelepanelikud Euroopa Liidu uute seadusandlike algatuste, uute regulatsioonide ja värdsõnade tekkimisel! Ma lõpetan Sir Winston Churchilli sõnadega: "Kõik suured asjad on lihtsad ja paljusid neist saab väljendada ühe sõnaga: vabadus, õiglus, au, kohustus, halastus, lootus." Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Meil on mõni küsimus. Palun, Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Aitäh Arto Aasale põhjaliku ja intelligentse ettekande eest! Minu küsimus ei puuduta mitte niipalju teie ettekannet, vaid rohkem peaministri mõtet immigratsiooniteemadel. Kas te olete sama meelt nagu peaminister, et ka Eesti peab selle teemaga põhjalikumalt tegelema ja me peaksime migratsioonipoliitikale laiemalt vaatama? Kuidas teie sellest aru saate ja kas sellega tegelemine on teie meelest vajalik?

Arto Aas

Aitäh! Kindlasti tuleb selle teemaga tegelda põhjalikumalt ja seda laiemalt vaadata. Praegu me Eestis tõenäoliselt ei tunneta seda probleemi, mille all kannatab eelkõige Lõuna-Euroopa ja teatud moel ka Skandinaavia. Eestisse ei ole ebaseaduslikke immigrante siiani massiliselt tulla soovinud. Ühel hetkel aga, kui meie elukeskkond paraneb ja elatustase tõuseb, see surve tuntavalt suureneb. Meie kliima, jah, ei muutu küll paremaks, aga elatustase kindlasti tõuseb. Ma arvan, et meil tasub olla juba nüüd väga tähelepanelik, sest kümne aasta jooksul võivad need probleemid kindlasti meie kodu-õuele või vähemalt meie piiri äärde jõuda.

Aseesimees Jüri Ratas

Urmas Klaas, palun!

Urmas Klaas

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma ühinen peaministri hinnanguga meie parlamendi Euroopa Liidu asjade komisjoni tööle ja ka isiklikult teie tööle. Aga teie ettekandes oli jutuks, et ees ootavad Euroopa Parlamendi valimised. Ma loodan samamoodi, et valimiskampaania kujuneb sisuliseks ja Euroopa-teemaliseks. Kuid mu küsimus on praeguste Eestist valitud Euroopa Parlamendi liikmete kohta. Kuidas te Euroopa Liidu asjade komisjoni esimehena hindate komisjoni koostööd Euroopa Parlamendi liikmetega ja kas te võtate endale voli hinnata meie esindajate tööd Euroopa Parlamendis?

Arto Aas

Aitäh! Lõpliku hinnangu poliitikute tööle annavad valijad. Aga isikute tasandil on see koostöö täiesti normaalne. Meie vahel ei ole erilisi piengeid, me suhtleme vabalt. Kõik euro-

parlamendi liikmed saavad alati osaleda ka Euroopa Liidu asjade komisjoni töös ja neile on meie materjalid kättesaadavad. Ma isiklikult muidugi tahaksin kuulda rohkem euro-parlamendi liikmete sõnavõtte ja seisukohti Euroopa teemadel. Vähemalt mõni neist on väga aktiivne sisepoliitika kommenteerimisel. Me ju teame, et mida radikaalsem või teravam seisukoht, seda rohkem meediakajastust. Aga me kuuleme küllaltki vähe nende arvamusi Euroopa tuleviku ja probleemide kohta. Eks me noore riigina kindlasti õpime. Meil on Euroopas ainult kuus esindajat. Loodetavasti oleme tulevikus veendunud, et need on meie parimad esindajad, kes suudavad neid probleeme, mida arutatakse Brüsselis ja Strasbourgis, ka Eestis inimestele selgitada. Ma arvan, et Euroopa teemat peaks meie debattides rohkem olema.

Aseesimees Jüri Ratas

Lembit Kaljuvee, palun!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Peaminister, vastates minu küsimusele eurobürokraatia kohta, arvas, et selles ei ole midagi hirmsat ja ongi tore, kui Euroopas on ühtsed reeglid, mida rohkem neid ühtseid reegleid on, seda paremini me hakkame elama ja üksteist mõistma ja saame koostööd teha. Sina mainisid, et Euroopa Liidus on 34 000 õigusakti. See on ikka tohutu suur arv, selleks kulub palju paberit ja need õigusaktid kehtestavad väga palju reegleid. Aga mis sa arvad, kas eurobürokraatia areneb ja liigub õiges suunas?

Arto Aas

Aitäh! Ühest vastust ei ole. Ma olen peaministriga selles kindlasti ühel meelel, et need regulatsioonid, mis aitavad tekitada realselt toimivat ühisturgu ja võtavad riikidevahelisi või riigisiseseid piiranguid maha, on vajalikud. Aga alati, kui tekivad uued regulatsioonid, peaks küsima, kas kuskil siis kaotatakse midagi ära või kas mõni õigusakt tühistatakse. Seda küsimust peab kindlasti küsima nii Euroopas kui ka Eestis. Ma olen näinud küll, kuidas bürokraatia iseennast tekitab, näiteks võib tuua kas või needsamad Euroopa Komisjoni ettepanekud liikmesriikidele. On valdkondi, kus volinikud või neile alluvad osakonnad ei

tahakski liikmesriikidele ettepanekuid teha, aga kuna see jätab neist kehva mulje, nad justkui ei teeks tööd või ei jälgiks, mis liikmesriikides toimub, siis produtseeritakse päris palju materjale, millel sisulist tähendust võib-olla väga ei olegi. Sellist rumalat töötegemise teesklemist peaks küll vähem olema.

Aseesimees Jüri Ratas

Inara Luigas, palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja, aitäh väga ilusa kõne eest, mis oli täis energiat ja hoogu! Isegi mulle tundus seda kuulates, et kogu see Riigikontrolli analüüs on üks tühi-tähi selle kõne kõrval. Täpselt sellist energiat ja hoogu oleks tegelikult vaja ka valitsusse. Me oleme siin saalis ju tihti kuulnud, et teatud seisak Eesti arengus siiski on, me oleme seda kuulnud inimarengu aruande arutelul ja ka teisi olulisi ettekandeid kuulates. Kas te jagate minuga seisukohta, et Eesti vajab uut hoogu, sellist uut lähenemist, suuremat vaadet, et olla uuesti edukas Euroopa tasandil ja teenida paremini oma rahvast, et Eesti riigi areng oleks niisama hoogne nagu teie tänane kõne?

Arto Aas

Täna komplimendi eest! Ma olen loomulikult seda meelt, et mida rohkem uusi ideid on ja mida rohkem inimesi Eesti asja ajab, seda parem. Aga võib-olla me oleme jõudnud oma riigi arengus teatud tasemele, kus muudatusi on keerulisem teha. See on ka mõnevõrra loogiline, sest olukord ei ole enam see mis 1990-ndatel. Olgem ausad, ka siin saalis on ebapopulaarseid otsuseid mõnikord väga raske teha, sest opositsioon teeb oma tööd. Nii et kutsun opositsiooni üles nende struktuursete reformide toetamisel koalitsioonile appi tulema.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaja Kallas, palun!

Kaja Kallas

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja, aitäh tõesti väga hea ettekande eest! Peaminister viitas sellele, et subsidiaarsusküsimusi võiks kiiruse huvides lahendada Euroopa

Liidu asjade komisjonis. Milline on teie arusaam, kuidas subsidiaarsusküsimusi võiks lahendada?

Arto Aas

Aitäh! Ühest küljest oli see, mis me siin pool aastat tagasi läbi tegime, Eestile esmakordne kogemus. Ma olen nõus peaministriga, et kaheksast nädalast ei pruugi alati piisata, sest õiguslik analüüs, eriti riigiõiguslik analüüs, kas see või teine küsimus kuulub Euroopa Liidu tasandil reguleerimisele või mitte, võib võtta kauem aega. Ma arvan, et me võiksime mõnda aega veel vaadata, kuidas praegune süsteem toimib. See on ju nii uus, äkki need rollid ja pädevused loksuvad paika. Loomulikult, Euroopa Liidu asjade komisjon on valmis võtma endale suuremat vastutust, kui Riigikogu tahab seda anda. Paljudes riikides, isegi enamikus riikides on subsidiaarsuskontroll Euroopa Liidu asjade komisjoni ülesanne ja, mis seal salata, nad teevad seda ka palju tihedamini kui meie. Meie protseduur – erialakomisjon, siis ELAK ja siis täiskogu – on päris kohmakas ja võtab aega. Loomulikult, Eesti riik ei ole valmis ja parlamendis saab neid protseduure üle vaadata. Aga ma ei kiirustaks, selle koosseisu jooksul ma pigem jätkaksin praegust süsteemi ja alles siis hindaksin olukorda.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Austatud peaminister! Hea ettekandja! Mõlemad ettekanded olid väga sisulised ja olulised. Te juhtisite tähelepanu väga tähtsatele probleemidele, aga neist jooksis natukene läbi ka see mõte, mida mõne viimase aasta jooksul on paaril või kolmel korral nimetanud Barroso. See mõte kõlab lühidalt öeldes niimoodi: Euroopa Liit sellisel kujul, nagu ta praeguses institutsionaalses süsteemis eksisteerib, on enast ammandanud. Väga mitmel põhjusel: ta ei reageeri enam probleemidele, süsteemid ei tööta jne. Ma lihtsalt palun natuke fantaseerida. Milline võiks Euroopa Liit olla, ütleme, 10 või 15 aasta pärast institutsionaalselt, mida seal annaks veel muuta?

Arto Aas

Aitäh! Minule loomulikult meeldiks, kui Euroopa Liidu toimimine ja institutsioonid oleksid üles ehitatud niisama lihtsalt ja oleksid niisama arusaadavad, nagu on üles ehitatud Eesti riik. Kas see on sellises ühenduses võimalik, selles suhtes olen ma natuke skeptilisem. Ma arvan, et praegu on põhiprobleem selles, et liikmesriikide soovid ja tulevikunägemused Euroopa Liidust on kardinaalselt erinevad, ei ole piisavalt konsensuslikku pinnast, et kas või homme kokku kutsuda uus tulevikukonvent ja hakata kirjutama uut Euroopa Liidu aluslepingut. Me oleme ka oma komisjoni korraldatud üritustel käinud välja mõtte, et Eesti eesistumise ajal võiks kokku leppida Euroopa Liidu uues aluslepingus (Treaty of Tallinn). Eks see natuke fantaasia ole. Aga pigem on probleem see, et on liikmesriike, kes tahaksid hästi kiirelt liikuda föderaalsema mudeli suunas, anda pädevust ära, on riike, kes on muutustest ja kriisidest nii väsinud, et ei ole nõus ühegi uue algatusega ja tahaksid pigem *status quo* säilitamist, ning on riike, kes on kriisi tõttu muutunud Euroopa suhtes palju skeptilisemaks. Nagu ma ütlesin, paljudes riikides saavad Euroopa vastased jõud tõenäoliselt senisest tugevama tulemuse ka Euroopa Parlamendi valimistel. Me teame, et Ühendkuningriik korraldab referendumi ilmselt aastal 2017. Ei ole teada, mis neist Euroopa Liidus üldse saab. Nii et jõujooned kisuvad väga erinevates suundades. Ma usun, et lähima kolme või nelja aasta jooksul piisavat ühisosa ei teki. Võib-olla siis, kui majandus jälle paremini toimib ning optimismi ja Euroopa-meelsust on rohkem, saab minna kardinaalsemate muudatuste teele.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Härra peaminister ei tahtnud rääkida, millega me pensionisüsteemi tekkiva augu 2017. aastal kinni paneme. Ta kasutas niisugust üldist väljendit "teised allikad". Ma saan küll aru, kus need teised allikad võivad olla. Aga ma usun, et kui me arutame seda küsimust Euroopa Liidu poliitika kontekstis, siis on pensionid üks kõvemaid pähkleid. Lugu on selline, et keskmine pension teis-

tes euroliidu riikides ja meil on väga erinev. Mis sa arvad, kui palju läheb aega selle vahe katmiseks?

Arto Aas

Aitäh! Te ehitasite pensionide ja Euroopa Liidu teemade vahele küllalt keerulise konstruktsiooni. Aga ma juba tõin Poola ja Ukraina näite. 1990. aastate alguses hakkasid need kaks riiki samalt arengutasemelt liikuma, Poola liikus Euroopa Liidu suunas, Ukraina oli tükk aega vaakumis ja läks siis oma teed. Nende vahe on selle aja jooksul kärisenud 2,5–3-kordseks. Kui te küsite, kust raha tuleb, siis raha tuleb majandusest, maksumaksjatelt. Ma arvan, et Euroopa ühisturul ja just digitaalsel ühisturul on meeletu potentsiaal, millel on reaalne mõju majanduskasvule, selle kaudu ka töökohtade loomisele, palgatõusule ja uutele investeeringutele. Eesti võiks Euroopa Liidu sees otsida neid võimalusi, mida ta praegu veel kasutada ei saa, ja küllap sealt tuleb see maksumaksumise, mille eest pensione maksta.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud Euroopa Liidu asjade komisjoni esimees! Tunustan minagi mõlemat täna välispoliitika teemal peetud ettekannet. See arutelu siin saalis on väga vajalik. Minu küsimus puudutab aga rohkem Euroopa Liidu asjade komisjoni tööd. Osa ministreid käib meil kenasti esinemas, kuid osaga on vahel probleeme. Ometigi oleks Euroopa Liidu asjade komisjoni liikmel hea kuulda teatud positsioonide kohta vahetult ministri arvamust, mida ta läheb ka Euroopasse kaitsma. Mis te arvate, mida me saaksime teha? Kuidas me saaksime mõjutada seda, et ministrid tuleksid Euroopa Liidu asjade komisjoni ikkagi isiklikult väga oluliste positsioonide kohta aru andma?

Arto Aas

Aitäh! Me oleme ilmselt sama meelt, et enamiku ministritega meil probleemi pole. Võib-olla mõni üksik ei kipu komisjoni tulema ja mõnikord on tõepoolest arusaamatutel põhjustel saadetud komisjoni ministri asemel ametnikud. Ma siin suurt probleemi ei näe. Ma

usun, et ministrid saavad aru, mis on selle komisjoni roll. Neil on vaja ju saada läbirääkimisteks Riigikogu mandaati. Aga nagu ma ka oma kõnes vihjasin, kui ma olen suhelnud oma Euroopa kolleegidega, siis enamik neist on üllatunud, et kõikidel teemadel, kõikide eelnõude ja algatustega käivad ministrid meie komisjonis ja saavad mandaadi. See on enamiku parlamentide arvates päris üllatav. Eestile on see kindlasti positiivne. Paljudes parlamentides on üldse ainult konsultatsiooni- ja koostööformaad ning ministrid tulevad harva kohale. Ma usun, et me oleme valinud õige mudeli, skandinaaviaaliku mudeli ja ministrid peavad nendest tavadest kinni. Peaminister praegu kuulab ja järgmisel valitsuse istungil teeb ta kindlasti märkuse neile, kes väga usinalt meie komisjonis ei käi.

Aseesimees Jüri Ratas

Suur tänu! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised ja palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud peaminister! Head kolleegid! Nii nagu valitsus nõnda ka sotsiaaldemokraadid on tugeva Euroopa poolt. Selles oleme sama meelt. Ent paljudes muudes küsimustes oleme päris erinevatel seisukohtadel.

Kümnendat aastat elab Eesti olukorras, kus meil on au kuuluda Euroopa 28 riigist koosneva klubi liikmeskonda. Mis siis on Eesti Euroopa-poliitika? Kas see on midagi, mida Brüssel tahab, või midagi, mida meil kui ühiskonnal on tähtis saavutada? Me anname endale aru, et päris palju aitavad Brüsseli nõudmised ühes ja teises vallas meil kui riigil edeneda, eriti silmas pidades sotsiaalset mõõdet. Just seda mõõdet ei pea valitsus paraku ülemäära oluliseks. Jah, Riigikontrolli eile avaldatud aastaaruanne on alarmeeriv lugemine, millest valitsus peaks tegema ühese järelduse.

"Edu on jõudnud riigini, aga mitte inimeseni", "Eestlane on jätkuvalt vaesem kui keskmine eurooplane", "Väljaränne kasvas hüppeliselt pärast kriisi", "Viies Eesti inimesi elab vaesuses". Millest ajakirjandus kirjutab? Ikka Euroopa Liidu sellest poliitikast, millest peaminister jättis oma ettekandes paraku rääki-

mata. Valitsuse neokonservatiivsele poliitikale on peatähtis peatuda positiivsel statistikal. Tuletame peaministrile meelde, et Eesti inimene on Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik, teisisõnu, eurooplane. Ainult et Eesti valitsev eliit armastab tegelda pigem betooni kui Euroopa kodaniku healuga. Pigem rajatakse Euroopa Liidu rahaga autotee, kui vähendatakse Euroopa Liidu kõige sügavamad soolist palgalõhet omaenda ressursidega. Sotsiaaldemokraadid küsivad, miks Eesti suhtub Euroopas täie tõsidusega võetavasse noortegarantiisse üleolekuga, millel puudub ratsionaalne seletus.

Mõned tähelepanekud. Digitaalne siseturg ja e-rakendused. Eesti riigi juhtkond ei väsi maailmas meid kui e-riiki kiitmast ja tasapisi ongi meid hakatud arvama juhtivate e-riikide hulka. Meie riigisisesed e-teenused toimivad. Enamasti. Aga tahaks rohkem kuulda meie digitaalsest ekspordist. Kindlasti on tore, et oskame idanaabruse riikidesse e-riiki tarnida. Aga kuidas on lood maailma suurima turu, Euroopa Liidu siseturu vallutamiseks? Me teame, et Euroopa Liidu digitaalne siseturg ei ole täitnud talle pandud ootusi. Üks võimalikke põhjusi on tarbija usaldamatus. Miks mitte kujundada turvalisuse ja usaldusväärsuse alale nišš Eesti digitaalsele ekspordile? Miks mitte luua tugev allianss maailma kõige usaldusväärsemate netikaubamajadega?

Teadus ja tehnoloogia. Aasta 2020 ei ole enam mägede taga. Kas on reaalne panustada 3% SKT-st uuringutesse ja arendustegevusse? Kui Eesti võtaks eesmärgiks iga hinna eest see raha ära kulutada, kas see läheks siis asja ette või läheks jälle nii, nagu NATO liikmele eesmärgiks seatud 2%-ga, mille kulutamiseks tuleb kantslerid tankitõrjesüsteemist kümnete tuhandete eurode eest pauku tegema panna? Aga teadus ja arendus ei pea olema paugutamine. See peab olema investeering. Meie tahaksime näha, et sinna paigutatud raha tuleb tagasi teadusmahukate toodete müügist. Seni aga oleme olnud edukad eelkõige teenusemajanduses, nagu Skype, Transferwise, ka pangandus, mille me välismaale müüsimise, ning transiit. Tooted, mis oleksid nutikamad patareiga lillepotist, ei ole meie ekspordi esireas. Mis on saanud geenivaramust, millesse me omal ajal suure raha panustasime? Kas meie kõrgharidus üldse võimaldab sellist eesmärki täita?

Meil on kõrghariduses tugev naiste ülekaal, ometi on naiste keskmine palgatase 30% madalam. Kas meie kõrgharidus siis vähendab inimese väärtust tööturul? Kui see nii on, siis miks?

Majandus- ja rahaliit. Novembris ilmub taas kord Annual Growth Survey. Selles mõttes on tänane diskussioon arusaamatult etteruttav. Samuti ei ole Euroopa Liidu kasvuprognose oodata enne homset. Me siiski teame, mida Euroopa Liit meile soovitas Euroopa semestri raames, ja võime juba praegu enestele vastata, kas midagi on paremaks muutunud. Esiteks, millised lood on meil eelarvega, kui Euroopa Liidu toetused välja arvata? Me oleksime oma kiidetud tasakaalust kohe ilma.

Palun lisaaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kolm minutit.

Marianne Mikko

Teiseks, kas ja mida oleme suutnud ette võtta, et inimesed ei läheks Euroopa Liidu teiste riikide tööturule või ei istuks heitunult kodus? Koalitsioonipoliitikud esitavad arve juurde tekkinud töökohtade kohta, üks hämmastavam kui teine. Aga tegelikult lahkuvad inimesed Eestist. Kõrgharidusest, selle väärtusest ning väärtustamisest ma juba rääkisin. Siiski tahan veel mainida, et näiteks meie viimase aja mahukaima arendusprojekti puhul, põlevkivienergeetikas, paistab koostöö toimuvat hoopis Saksa teaduskeskustega. Neljandaks, Eesti on energia- ja transpordimahukuselt ühe SKT ühiku suhtes Euroopa absoluutses tipus. Energia ei ole meil kõige kallimate seas, küll aga tähendavad meie madalad sisetulekud, et iga säästetud energiaühik on suur kergendus iga pere rahakotile. Kindlasti annab siin lisaks fiskaalsetele meetmetele palju ära teha ka lihtsalt terve mõistusega.

Subsidiaarsus. Sotsiaaldemokraatidel on pisut piinlik, et Riigikogu esimene põhjendatud arvamus, mis selles mõttes oli ajalooline, esitati selle Euroopa Komisjoni direktiivi kohta, mille kohaselt suured äriühingud peavad avalikustama mittefinantsteavet ning mitmekesisust käsitlevat teavet. Selle direktiivi keskonda ja sugusid puudutav osa ärritas mõnda erakonda sedavõrd, et subsidiaarsuspõhimõtet kasutades lasi Eesti rõõmsasti selle kõik põhja,

kuigi võinuks mõtelda, mida me siis õigupoolest ikkagi ründame.

Eesti eesistumine aastal 2018. Leedu paisab oma eesistumisega hästi hakkama saavat. Siiski ei tundu, et sellel perioodil tekiks mingi suur idee või tuleks suur läbimurre. Meil, eestlastel, on veel aega, et ajastada meie suure idee esitamine Eesti eesistumiseks. Meil on veel aega, et leida inimesed, kes mitte ainult ei saa hakkama, vaid esinevad muljet avaldavalt ja säravalt. Me leiame juba praegu Brüsselis töötava 400 Eesti päritolu euroametniku seast tõenäoliselt mõnegi, kes on kolleegide seas tunnustatud autoriteedid, aga veel rohkem tuleb neid ise kasvatada. Mis siis oleks Eesti eesistumise tegevuskava? Mis oleks see suur mõte? Võiks pakkuda bürokraatiareformi, sisulist, mitte formaalset. Üldiselt aga oleks tahtnud seda suurt mõtet kuulda peaministrilt.

Lõpetuseks. Euroopa Liidu idapartnerluse tippkohtumine novembri lõpus tähendab nn uuele Euroopale, eriti aga kolmele Balti riigile palju. On tõsi, et Ukraina peab saama assotsiatsioonilepingu, hoolimata Venemaa vastuseisust. Ent tõsi on seegi, et SKT-st 2% kaitsele kulutava riigi peaminister võinuks rääkida ka eelseisvast detsembri ülemkogust, mis on keskendunud ühisele kaitse- ja julgeolekupooliitikale. Leiame, et ettevaatavaid mõtteid või, kui soovite, siis visiooni kuulata ja arutada pole mitte vähem oluline kui tagasi vaadata. *Post factum* on hea, aga sündmuste mõjutamine on see, mis annab tunnistust küpsest euroopalikust poliitikast, isegi kui tegemist on väikeriigiga. Aga nagu suur eurooplane Paul-Henri Spaak on öelnud, iga riik on väike riik, isegi siis, kui ta arvab, et ta pole seda mitte. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Reformierakonna fraktsiooni esindaja Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Lugupeetud kolleegid ja külalised! Mind inspireeris siia pulti tulema ühes eelnevas ettekandes (ma pean silmas ELAK-i esimehe ettekannet) kõlanud küsimus, kuidas muuta Euroopa kõige ettevõtjasõbralikumaks maailmajaoks. Elukogenud inimesed teavad, et

head olukorrad meie elus on enamasti väljateenitud, kuid kriisilukorrad on väga õpetlikud. Hästi iseloomustab kriiside kaksipidist olemust hiina keel, kus sõna "kriis" väljendatakse kahe hieroglüüfiga, millest üks tähistab ohtu ja teine võimalust või väljapääsu. Kreekas alanud euroala finantskriisi algusest on möödunud neli aastat. Mure ja stress finantstuleviku pärast Euroopa Liidus on leevenenud, ütlevad ühed. Kriis ei ole veel päriselt möödas, vaidlevad vastu teised. Eksistentsiaalne küsimus, kas euro jääb püsima, on siiski maha maetud, ütlesid eile meie keskpankurid.

Tänased peatekanded peaministrilt ja ELAK-i esimehelt Eesti Euroopa Liidu poliitika teemal siin Riigikogus kinnitasid, et sel sügisel saab tööpoolest rahulikuma südamega kõnelda tulevikust ja viia ellu plaane, mis hoiaksid ära uusi kriise, ja, mis veelgi tähtsam, viia ellu plaane, mis edendaksid majanduskasvu ning lubaksid lootusrikkamalt vaadata homsesse päeva ja ka kaugemasse aega, ma loodan.

Kuna eespool kuuldud kõned, küsimused ja vastused juba käsitlesid sisuliselt kõiki olulisi teemasid Eesti Euroopa Liidu poliitikas, siis mina vaatan asjale pisut subjektiivsemast vaatevinklist. Ma laenan selle vaatevinkli jaoks teema Arto Aasa kõnest: kuidas ikkagi teha Euroopast maailma kõige ettevõtjasõbralikum maailmajagu? Teoorias on vastus lihtne: tuleb olla ettevõtjasõbralik. Praktikast on see mõneti kõvem pätkel. Eriti praegu, mil näiteks euroala majanduskasv on muu maailmaga võrreldes siiski aeglasem, kõlab see küsimus lausa ulmeliselt. Või kas ikka kõlab? Ettevõtlusega tegelemiseks kõige soodsamate riikide edetabeli esikümnes oli viis Euroopa riiki (Taani, Suurbritannia, Norra, Island ja Iirimaa) ning esiviisikus troonisid Singapur, Hongkong, Uus-Meremaa, USA ja Lõuna-Korea. Eesti oli selles tabelis 21. kohal. Kui Euroopa Liidu riigid paiknevad enamasti teises või kolmandas kümnes, siis on ka selliseid euroala riike, mis jäävad 70. kohast madalamale.

Me teame, et iga riik nagu iga inimene ja maailmajagu on isemoodi ning lihtsaid paralleele tõmmata ei saa. Siiski, kui fantaseerida Euroopast kui kõige ettevõtjasõbralikumast maailmajaost, siis küllap on siin abi nendest riikidest, kes on juba mitu aastat edetabeli tipus püsinud. Mis nende eelised on? Loomuli-

kult, maailmatasemel infrastruktuur, kvaliteetsed finants- ja õigusteenused, lisaks lihtne maksusüsteem ja suhteliselt madalad maksud ning muidugi asukoht, asukoht, asukoht. Paiknemine kõige rohkem viie lennutunni kaugusel mis tahes Aasia paigast on põhjus, miks näiteks Hongkong on väga ettevõtjasõbralik kogu Aasia silmis. Samas ei paikne Island, mis asub samuti tabeli esikümnes, just parimas punktis maakeral. See tähendab, et on veel mingeid X-faktoreid. Selleks et olla kõige ettevõtjasõbralikum maailmajagu, on ilmselt kasu ka sellest, millest siin täna juba räägiti: sõltumata piiridest on firmat asutada kerge, igasuguste lubade menetlemine võtab vähe aega, laenu saada on lihtne. Lühidalt öeldes on olulised lihtsus ja ettearvatus ning peab olema võimalikult vähe piiriüleseid takistusi. Ei saa öelda, et nende teemadega Euroopa Liidus üldse probleeme pole. Nagu kuulsime ja väga hästi teame, olukorrad on riigiti erinevad. Kindlasti on kõige ettevõtjasõbralikuma maailmajao nimetuse saavutamise ambitsioon väga vajalik, et suurendada Euroopa konkurentsivõimet.

Kui tundub, et kaldusin liiga kaugele Eesti Euroopa Liidu poliitikast, siis ütlen, et Eesti oma 21. kohaga on kindlasti heal stardipositsioonil eespool mainitud eesmärkide saavutamisel. Innovaatilistest lahendustest on ambitsioonide elluviimisel alati puudu, kuid ei saa öelda, et innovaatilisi lahendusi üldse ei sünni.

Palun pool minutit juurde!

Aseesimees Jüri Ratas

Pool minutit juurde.

Urve Tiidus

Nagu kuulsime peaministrilt, selliseid digitaalsete lahendusi ühisturu paremaks toimimiseks on pakkuda eestlastel, taanlastel, brittidel ja soomlastel, küllap ka teistel. Kõrvalepõikena mainin, et Massachusettsi tehnoloogiainstituudis valmis hiljaaegu uurimistöö, mille järeldused pakuvad huvi. Selles uurimuses tuldi järeldusele, et innovatiivse mõtlemisega inimeste kasvatamiseks tuleb lastele õpetada rohkem muusikat ja kauneid kunste. Kuid seda tõde teadis väga hästi juba Leonardo da Vinci.

Kui selle aasta lõpul ollakse Euroopa Liidu tuleviku suhtes mõõdukalt optimistlik, siis mina tahan olla väga optimistlik selles suhtes, et Euroopa on kunagi kõige ettevõtjasõbralikum

maailmajagu. See tähendab, et Euroopa on veelgi kiirem, paindlikum, veelgi vähem bürokraatlik. Nagu varem rõhutati, konkurentsivõimelisem Euroopa on selgelt Eesti huvides, mitte üksnes riigi poliitika, vaid eelkõige Eesti inimeste huvides. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun Riigikogu kõnetooli Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni esindaja Mart Nuti!

Mart Nutt

Härra juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud härra peaminister! Isamaa ja Res Publica Liit on alati toetanud Eesti kuulumist Euroopa Liitu ja Euroopa Liidu edasist arengut. Euroopa Liit ja selle edukus on meile ka edaspidi keskse tähtsusega. Debatt selle üle, milline peaks tulevane Euroopa Liit olema, alles käib ja selle jooksul on esitatud väga erinevaid seisukohti. Isamaa ja Res Publica Liidu seisukoht langeb kokku Eesti rahva enamuse arvamusega, et Euroopa Liidu liikmesriigid peavad koostööd tihendama ning on põhjendatud delegeerida Euroopa Komisjonile nende otsuste tegemine, mis puudutavad Euroopa Liidu ühishuve ja mida Euroopa Liidu tasemel on tõhusam otsustada kui liikmesriikides eraldi. Samas peaksid Euroopa Liidu liikmesriigid jääma suveräänseks ja rahvusvahelise õiguse subjektideks. Pidades silmas eelolevaid Euroopa Parlamendi valimisi, peaks debatt ka Eestis muutuma elavamaks ja sisulisemaks, kindlasti peaks Eesti olema aktiivne osaline piiriüleses debatis.

Euroopa Liidus on mitmes koostöövaldkonnas palju kasvuruumi. Piisavalt ei ole edenenud teenuste vaba liikumine, eri liikmesriigid ja nende kodanikud ei ole võrdses olukorras. Kummaline on olukord panganduses. Mõnes liikmesriigis ei saa Euroopa Liidu kodanik avada isegi kontot, kui ta ei ole selle riigi resident. Euroopa Liidu huvides oleks, kui kõikides liikmesriikides liigitaks kiiresti edasi infotehnoloogia vallas. Elektrooniliselt loetav ID-kaart ja digiallkiri võiksid olla ühtviisi kasutatavad kõikides Euroopa Liidu riikides. Teadus- ja arendustegevusele tuleks Euroopa Liidus rohkem tähelepanu pöörata ja sinna ressursse suunata. Et Euroopa Liidu ja liikmesriikide pädevused selgemini eristuksid ja

tasakaalukalt avalduksid, oleks vaja pöörata rohkem tähelepanu subsidiaarsuspõhimõtte järgimisele. Viimasel ajal muretsetakse liikmesriikides sagedamini selle pärast, et subsidiaarsuspõhimõtte järgimine väheneb ja seetõttu arvestatakse vähem kohalike huvide ja eripäradega. See omakorda tekitab küsimuse, kelle huvides Euroopa Liidus otsuseid vastu võetakse ja kas väikese liikmesriigi kodaniku hääl ka kuulda on. Subsidiaarsuspõhimõttel on aga keskne koht tasakaalu hoidmisel Euroopa Liidu liikmesriigi ja kohaliku tasandi huvides.

Eesti majanduse edu aluseks on olnud konservatiivne rahandus- ja eelarvepoliitika. Tugev euro, tasakaalus eelarve ja madal inflatsioon on meie arvates ka Euroopa Liidu teistes liikmesriikides parim vundament, mis võimaldab tagada kiire arengu ning muuta Euroopa Liit tervikuna konkurentsivõimelisemaks. Eesti on tõestanud võrdelise üksikisiku tulumaksu eeliseid progresseeruva tulumaksu ees ja võib soovitada seda ka teistele liikmesriikidele.

Väga oluline on Euroopa Liidus lähtuda nii kodanike Euroopa kui ka riikide Euroopa põhimõttest. Tegelikult ei ole need põhimõtted vastuolus, kui ühekorraga on tagatud riikide suveräänsus ning kodanike võrdõiguslikkus. See eeldab aga Euroopa Liidu keskasutuste pädevuse täpset reguleerimist. Euroopa Liit peab muutuma samal ajal ühtsemaks ja tugevamaks, kodanikele aga arusaadavamaks ja läbipaistvamaks. Eesti võiks ka siin oma lahendusi pakuda.

Eesti on alati tervitanud Euroopa Liidu laienemist. Pärast Horvaatia 28. liikmesriigina liitumist on Euroopa Liidu laienemises ilmselt tekkinud pikem paus. See aga ei tohiks tähendada, et laienemine on lõppenud. Kõik riigid, kes vastavad Euroopa Liidu kriteeriumidele ja soovivad Euroopa Liiduga ühineda, peaksid olema teretulnud. Kandidaatriigid on soovi juba üles näidanud ja ootavad ühinemist, riigid, kes on sõlminud assotsiatsioonilepingu Euroopa Liiduga, on ilmutanud soovi tihedaks koostööks. Euroopa Liidu huvides on loobuda suletusest ja proteksionistlikust lähenemisest selle suhtes, mis jääb Euroopa Liidu piiride taha, ning näidata üles avatust ja koostöövalmidust. Vabakaubanduslepete läbirääkimised on Euroopa Liidu tuleviku seisukohalt väga olulised, eriti tähtis on vabakaubanduslepe sõlmimine Ameerika Ühendriikidega. Tervita-

tav on Läti liitumine eurotsooniga. See on selge sõnum euro usaldusväärse kohta ning eurotsoon selle kaudu ainult tugevneb.

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Mart Nutt

Oluline koostöömööde Euroopa Liidule on idapartnerlus. Euroopa Liidust ida poole jäävad endise NSV Liidu vabariigid on Euroopa Liidu lähinaabus, mis on ajalooliselt ja kultuuriliselt Euroopa Liidule lähedane. Eriti oluline on idapartnerlus riikidele, kellel on idapartnerlusriikidega ühine piir. Euroopa Liit peab olema huvitatud sellest, et idapartnerlusriikides valitseks demokraatia ja nad oleksid majanduslikult edukad. Niisama oluline on, et iga riik saaks otsuseid teha iseseisvalt, ilma välise surveta. Ukse ees on assotsiatsioonilepingu sõlmimine Ukraina ja Euroopa Liidu vahel. See leping vastab kindlasti mõlema poole huvidele ja aitab kaasa Ukraina majanduse arengule, Ukraina iseseisvusele ja seal demokraatlike väärtuste edenemisele. Tunnustust väärivad demokraatlikud presidendivalimised Gruusias. Loodame, et Gruusia järgib demokraatlikke väärtusi ka edaspidi. Moldova ja Armeenia vajavad Euroopa Liidu tugevat toetust, et nad saaksid teha iseseisvaid valikuid. Tähelepanuta ei saa jätta ka Aserbaidžani ja Kesk-Aasia riike, kelle tähtsus Eestile ja Euroopa Liidule tervikuna on märgatavalt suurem, kui seniste suhete põhjal arvata võiks. Demokraatia seis, õigemini, demokraatia puudumine Valgevenes ja Venemaal on jätkuvalt probleem. Demokraatlik areng oleks nii nende rahvaste kui ka Euroopa Liidu huvides. Tunnustagem julgeid ja vapraid inimesi, kes on julgenud nendes riikides valitseva olukorra kohta tõe välja öelda ega ole kaotanud lootust ning indu nõuda oma kodanike õiguste austamist ja vabadust. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Ma palun Keskerakonna fraktsiooni esindajana kõnepulti Jüri Ratase! Kaheksa minutit.

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased! Austatud peaminister! Head kuulajad! Veidi enam kui kümme aastat tagasi, 14. septembril 2003. aastal toimus iseseisvuse taastanud Eesti Vabariigis teine ja seniajani viimane rahvahääletus. Meie riigi ja rahva tuleviku seisukohalt üliolulise otsuse langetamisest võttis osa üle poole miljoni Eesti kodaniku, kellest kaks kolmandikku toetas Eesti ühinemist Euroopa Liiduga. Nagu Eesti Vabariik, nii on kümne aasta jooksul edasi arenenud ja muutunud ka Euroopa Liit. 2003. aasta septembris, mil Eesti rahvas otsustas meie ühinemise Euroopa Liiduga, kuulus sinna 15 riiki, alates s.a 1. juulist on Euroopa Liidus juba 28 liikmesmaad, kus elab kokku üle poole miljardi inimese. Seda on ligi 200 miljoni võrra rohkem kui näiteks Ameerika Ühendriikides.

Euroopa Liidu kodanikele on antud õigusteloomes rahvaalgatuse õigus, kui on olemas vähemalt 1 miljon allkirja, kuid meie ei ole veel kahjuks nii kaugele jõudnud. Head Riigikogu liikmed, arvan, et peaksime seda tõsiselt kaaluma.

Kümne aasta eest euroliiduga ühinedes oli paljude inimeste arvates otsustav argument Euroopa Liidust saadav toetus. Eesti viimaste aastate riigieelarvetest on euroliidu rahaline panus moodustanud keskmiselt kuuendiku. Euroopa toel oleme saanud ellu viia palju investeringuid. Eesti riik, omavalitsused, mitmesugused mittetulundusühingud ja ettevõtjad on suutnud euroraha edukalt kasutada. Euroopa Liidu toetuste osakaal on väga suur ka järgmisel eelarveperioodil 2014–2020. Järgmise seitsme aasta jooksul tuleb eurotoetuste kasutamisel mõelda ennekõike riigi ja rahva pikaajalistele huvidele ning jätta tagaplaanile parteipoliitilised ja isiklikud eelistused. Paraku ei ole see Euroopa Liidu vahendite senisel kasutamisel alati nii olnud. Lihtsalt betooni investeerimise asemel tuleks meil enam keskenduda inimeste elutingimuste parandamisele. Veelgi olulisem on juba nüüd valmistuda ajaks, mil Eestil tuleb ilma Euroopa Liidu abita hakkama saada. Me peame ka tulevikus leidma raha riigile, omavalitsustele ning inimestele vajalike investeringute tegemiseks.

Euroopa Liidust rääkides ei saa mööda vaadata põllumajanduspoliitikast. Tänu Baltimaa-de põllumajandusorganisatsioonide esindajate

ning valitsusjuhtide, teiste hulgas Eesti peaministri ning põllumeeste keskliidu ja põllumajandus-kaubanduskoja pingutustele otsetoetused järgmisel finantsperioodil suurenevad. Samas ei saa kasvuga lõpuni rahule jääda, sest meie toetuste tase jõuab 75%-ni Euroopa Liidu keskmisest alles 2019. aastal. Vabariigi Valitsuse suure töövõiduna esitatud kokkulepe on pigem tagasihoidlik kompromiss.

Eraldi küsimus on aktiivsete põllumeeste toetamine põllumaa ostmisel. Valitsus esitas lisavõimalusi pakkuva seaduseelnõu, mille kiitsid heaks maaelukomisjon ja majanduskomisjon, segastel asjaoludel hääletati see aga Euroopa Liidu asjade komisjonis maha. Loodan, et jõuame selles küsimuses ka riigi sees mõistlikele lahendustele, mitte ei jää ootama teiste Euroopa Liidu liikmesmaade otsuseid.

Head kuulajad! Euroopa Liitu kuulumine on toonud Eestile kahtlemata palju kasu, samas on igal mündil kaks külge. Maailmajandusele rängalt mõjunud majanduskriis, euroala võlakriis ning Euroopa stabiilsusmehhanismi loomine panid Eesti inimesi Euroopa Liitu ning ennekõike euroala teises valguses hindama. Ühises majandusruumis tegutsedes ja ühise rahaga arveldades sõltume paratamatult teiste euroala riikide tegevusest. Euroopa Liit ja euroala tuginevad vastastikusele koostööle ja usaldusele, kuid viimati mainitu kuritarvitamine võib kõigile liikmesmaadele kalliks maksma minna. Seetõttu rakendus käesoleva aasta kevadest uus kord, mille kohaselt peavad euroala liikmed esitama oma riigieelarve Euroopa Komisjonile ülevaatamiseks. Komisjonil ei ole õigust eelarveid vetostada, kuid loodetakse, et sõltumatu hindaja põhjalik analüüs muudab rahaasjad läbipaistvamaks. Eesti on Euroopa Liidus ning euroalal kokkulepitud finantsreeglitest alati kinni pidanud, seega määrus üle-eelmisel nädalal Riigikogus esimese lugemise läbinud 2014. aasta riigieelarvele tõenäoliselt ei mõju, küll aga tuleb ka meil jälgida, et euroalal võimu tsentraliseerimisega liiale ei mindaks. Euroopa Liit on teatavasti laiem kui ainult euroala, st meil tuleb korruga arvestada ja austada 28 liikmesriigi huve, eri lähenemisenurki ja arusaamu nii rahanduspoliitikas kui ka sotsiaalküsimustes. Niivõrd erinäolise ühenduse sees ei ole minu hinnangul mõeldav liikuda föderaalriigi kontseptsiooni suunas. Sellelaadne areng ning

otsustusõiguse üha suurem Brüsselisse loovutamamine ei ole kindlasti Eesti riigi ja rahva huvides.

Head ametikaaslased! Vähem kui seitsmekuu pärast valib Eesti rahvas taas oma esindajad Euroopa Parlamenti. Ma loodan, et seekordses valimiskampanias arutletakse sisuliselt eri tulevikuvisionide ning Euroopa Liidu probleemide ja ülesannete üle. Eesti on küll väike riik, kuid me ei tohi Euroopas piirduda pealtvaataja ja kaasanoogutaja rolliga. Meil tuleb kujundada selge arusaam, millist Euroopa Liitu ja euroala me näha soovime. Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, Euroopa Parlamendi liikmete ja eurovoliniku ülesanne on ühiselt seatud eesmärkide nimel tööd teha. Arvan, et tõsiselt väärib kaalumist mõte, et Riigikogu täiskogu oleks see institutsioon, mis esitab eurovolinikukandidaadi.

Järgmiste aastate kõige tähtsam ja keerulisem ülesanne on lahendada juba aastakümneid kestnud demograafiline kriis ehk taastada positiivne iive. Me kõik teame, et negatiivse loomuliku iibe kõrval vähendab veelgi enam meie rahvaarvu üha kasvanud väljaränne. Euroopa Liidu ja Schengeni viisaruumiga liitumine andis meie inimestele vabaduse otsida välismaalt paremaid töö- ja elutingimusi. Seda õigust ei saa ega tohi kellelki ära võtta. Samas peame senisest enam pingutama, et tagada Eesti riigi ning rahva püsijäämine.

Tõsiseid ettevalmistusi tuleb teha Euroopa Liidu eesistujariigi kohustuste kandmiseks 2018. aastal. Ma väga loodan, et võime viie aasta pärast nii oma riigi kui ka Euroopa Liidu vahepealse arenguga rahul olla. Ühtlasi avaldan lootust, et 2018. aastal käivad juba reaalsed ehitustööd Põhjamaid, Balti riike ja Lääne-Euroopat ühendava Rail Balticu rajamiseks. Nende märgiliste ja pikaajaliste eesmärkide täitmiseks tuleb ühiselt pingutada nii kodumaal kui ka Euroopas. Eesti edu sõltub meie kõigi panusest.

Lõpetuseks tunnustan fraktsiooni nimel Euroopa Liidu asjade komisjoni, tema esimeest, liikmeid ning kindlasti Euroopa Liidu asjade komisjoni sekretariaati. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läbirääkimised on lõppenud, sulgen läbirääkimised. Suur tänu kõikidele

ettekandjatele! Vabandust, kas peaminister soovib lõppsõna? Palun, härra peaminister!

Andrus Ansip

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma tänan teid rohkearvuliste küsimuste ja sisukate sõnavõtude eest! Eesti Euroopa Liidu poliitika on olnud enamasti konsensuslik ja ma soovin, et see jääks nii ka tulevikus. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Nüüd on läbirääkimised lõppenud ja esimese päevakorrapunkti arutelu on läbi saanud. Väga suur tänu kõikidele osalejatele!

2. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (510 OE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme tänase teise päevakorrapunkti juurde. Algab Riigikogu majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 510 esimene lugemine. Palun kõnetooli majanduskomisjoni esimehe Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Majanduskomisjon algatas Riigikogu otsuse eelnõu seoses Mart Laari Riigikogu liikme volituste lõppemisega, et valida uus arengufondi nõukogu liige Riigikogu liikmete hulgast. Majanduskomisjoni istungil osutus valituks Riigikogu liige Reet Roos. Meil on Riigikogule ettepanek seda otsust toetada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Igaks juhaks tuletan meelde, et iga Riigikogu liige võib esitada ühe suulise küsimuse. Palun, Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud proua Kallas! Me tunneme ja austame teid kui demokraatiameelset ja koostöötahtelist kolleegi. Kuidas te isiklikult hindate seda olukorda, et arengufondi nõukogus ei ole praegu ega edaspidi ühtegi opositsiooni esindajat?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! Mina isiklikult olen oma seisukohta väljendanud. Aga majanduskomisjon otsustas niimoodi, see on majanduskomisjoni otsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma toetun jälle ühele Riigikontrolli aruandele. Riigikontroll on välja toonud, et nõukogude liikmete määramise põhimõtteid peaks muutma. Selles aruandes on öeldud, et juba aastaid on OECD-le raporteeritud, et nõukogude liikmete määramine on probleemne ja läbipaistmatu. Kui kõiki asjaolusid arvesse võtta, mida võiks siis lähiajal teha, et nõukogude liikmete määramine oleks kõikidele selge, läbipaistev ja arusaadav?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! Seda teemat tuleb vaadata mitmest küljest. OECD on rääkinud riigile kuuluvate äriühingute nõukogude komplekteerimisest, aga hetkel on meil arutluse all otsuse eelnõu, mis käsitleb arengufondi nõukogu liikme nimetamist. Eesti Arengufondi seadus seab ette väga kitsad piirid, kes selle nõukogu liikmed üldse olla saavad. Seal on selgelt öeldud, et Riigikogu nimetab kaks liiget Riigikogu liikmete hulgast ja kolm avalikkuse esindajat. Avalikkuse esindajad on meil juba nimetatud, praegu me lihtsalt asendame ühe Riigikogu liikme. Mis puudutab äriühingute nõukogude liikmete nimetamist, siis meil on menetluses üks Sotsiaaldemokraatliku Erakonna eelnõu. Minu teada on ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis plaan, kuidas riigile kuuluvate äriühingute juhtimist ja majandamist paremini korraldada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Võib-olla te stenogrammi ja laiema üldsuse jaoks nimetate, kes kuuluvad arengufondi nõukogusse ja kes on nad sinna esitanud.

Kaja Kallas

Me käsitlesime ainult ühe Riigikogu liikme asendamist, me kogu nõukogu ümber ei valinud ja mul nõukogu nimekirja siin kaasas ei ole. Kui ma hakkaksin neid liikmeid nimetama, siis peaksin seda mälu järgi tegema. Aga Eesti Arengufondi seaduse § 10 sätestab, kes ja kuidas nõukogu liikmeid nimetab: valitsus nimetab kaks liiget, Riigikogu nimetab viis liiget, kellest kolm on avalikkuse esindajad ja kaks Riigikogu esindajad, lisaks nimetavad ülikoolide juhid kaks liiget.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Ma ei tahaks minna persoonide kallale, aga pahatihti on koalitsiooni poole pealt siiski kuulda olnud, et opositsioon ei ole konstruktiivne, viriseb liiga palju ja üleüldse ei taha justkui koostööd teha. Kuidas teile targa inimesena tundub, kas opositsiooni on piisavalt kaasatud näiteks teed näitavaid struktuure ja organisatsioone puudutavate otsuste tegemise juurde, et me tegelikult ei tohiks enam viriseda, sest me oleme ka ise mingeid otsuseid teinud? Või leiateg, et praegune olukord, kus opositsioon sisuliselt mitte kusagil sõna võtta ei saa, on normaalne?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! Mul on keeruline seda küsimust seostada konkreetse otsuse eelnõuga, mida komisjon arutas. Mulle tundub, et see läheb praegu minu pädevusest välja, kui ma siin majanduskomisjoni esindajana vastan selle eelnõu menetluse kohta.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma loodan, et minu küsimusele vastamine ei lähe teie pädevusest välja. Kolleeg Jaak Alliku küsimusele, kuidas te suhtute sellesse, et praegu on arengufondi nõukogus esindatud ainult koalitsiooni liikmed ja ühtegi opositsiooni liiget nõukogus ei ole, te vastasite, et te olete enda seisukohta väljendanud, aga hetkel on arutluse all komisjoni arvamus või

ettepanek. Lihtsalt stenogrammi huvides küsin, milline on siis teie seisukoht.

Kaja Kallas

Oma seisukohta väljendasin ma ka siis, kui me eelmine kord siinsamas suures saalis arengufondi nõukogust rääkisime. Minu isiklik seisukoht on see, et seal võiks olla ka opositsiooni esindaja, aga majanduskomisjonis kujunes hääletustulemus selliseks, et uueks liikmeks sai Reet Roos.

Aseesimees Jüri Ratas

Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma saan aru, et teie isiklik arusaam poliitilisest tasakaalustatusest jäi teie juhitud komisjonis hääletusel kahjuks vähemusse. Aga me teame, et Eestis on tavaliselt enamuskõalitsioonid. Tihtipeale võib inimestel tekkida kiusatus, et miks jagada midagi, mida on võimalik ka endale hoida. Avalikus retoorikas öeldakse küll, et neid positsioone jagatakse kompetentsuse ja meritokraatia põhimõttel. Enamasti kipub see kompetentsus aga nihkuma niipea, kui valitsuskõalitsioon muutub. Kuidas teie arvates võiks tagada, et poliitiline tasakaalustatus tegelikult elus realiseeritud saaks? Kas sellele võiks aidata kaasa näiteks mingisugune eetikakoodeks või mõni muu dokument?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! Mulle jälle tundub, et selle Riigikogu otsuse eelnõuga seoses ei olnud see teema majanduskomisjonis arutusel. Minu isiklik seisukoht võib-olla polegi siin nii oluline.

Aseesimees Jüri Ratas

Igor Gräzin, palun!

Igor Gräzin

Ma küsin seoses opositsiooni liikmetelt tulnud küsimustega. Mind natuke hämmastab see, et opositsioon katsub arengufondi kaudu ajada oma kitsast parteiasja ja oma meest kuskile sokutada. Minule on see natuke arusaamatu. Aga hea küll, nemad võtavad asja nii. Minu arvates peaks arengufond tegelema Eesti kui sellisega, aga igaks juhuks ma siiski küsin.

Kui poliitiline asutus arengufond üldse on? Kas see on see koht, kus opositsioon peab tingimata oma partei huvid realiseeritud saama?

Kaja Kallas

Aitäh küsimuse eest! Kuna arengufond on Eesti Arengufondi seaduse kohaselt Riigikogu juurde kuuluv mõttekoda, siis ma usun, et siin on tegelikult küll otsene seos sellega, kes siin Riigikogu istuvad. Selles mõttes saan ma neist inimestest aru.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Aitäh! Kas teie isiklik seisukoht, demokraatiast lähtuv ja opositsiooni toetav seisukoht, väljendus ka sellel hetkel, kui toimus hääletusprotseduur?

Kaja Kallas

Hääletusel jagunesid hääled nii, et Reet Roos sai 5, Jüri Ratas 3 ja Urve Palo 2 häält.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas arengufondi nõukogu liikme koht on tasuline ja kui palju lisatasu seal teenitakse?

Kaja Kallas

Aitäh! Jah, selle eest saab tasu, aga ma ei oska peast öelda, kui suur see tasu on.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Kui hinnata majanduskomisjoni valikut soolise võrdõiguslikkuse printsiibist, siis kas see oli sinu arvates hea valik?

Kaja Kallas

Aitäh! Ma usun, et Reet Roos on kindlasti hea kandidaat ja see ei puuduta tema sugu. Oli ka teine naissoost kandidaat, kui te just seda silmas peate. Kaks kandidaati olid naissoost, üks oli mees. Valituks osutus naine.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Soovitakse. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Sven Mikseri!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Ma usun, et kellelgi siin saalis ei ole ilmselt põhjust kahelda selles, kui kallis on roos sotsiaaldemokraatidele, aga praegu me räägime siin põhimõttest, mitte personist. Väga harva tuleb ette sellist võimalust, et võid võtta oma vana kõne ja lugeda selle Riigikogu kõnepuldist uuesti ette. Ma otsisin välja kõne, mille ma pidasin läbirääkimistel 7. juunil 2011. aastal, kui me siin saalis kinnitasime arengufondi nõukogu koosseisu. Ma loen siit mõne lõigu ette. Ma ütlesin toona nii: "Mõni aeg tagasi menetlesime siin saalis Riigimetsa Majandamise Keskuse nõukogu liikmete nimetamise otsuse eelnõu ja siis võttis valitsev koalitsioon seisukoha, et poliitiline tasakaal on tagatud ka siis, kui sellesse nõukokku kuuluvad nii Isamaa kui ka Res Publica esindajad. Võiks arvata, et nüüd on toimunud mõningane areng ja poliitiline tasakaal on saavutatud nii, et nõukogusse kuuluvad nii Reformierakonna kui ka IRL-i esindajad. Loomulikult saab seaduses sätestamata hääletusprotseduuri kohandada selliselt, et võib saavutada kõike muud kui poliitiliselt tasakaalus tulemust, aga see on halb poliitiline tava. Ja mõnikord on halb tava veel hullem kui halb seadus. Eesti vanasõna ütleb, et mida külvad, seda lõikad, ja üks teine ütlus on, et kui külvad tuult, siis lõikad midagi veel hullemat. Võib-olla on valitsev koalitsioon seda eelnõu saali tuues mõelnud, et kui järgmise valitsuse moodustavad sotsiaaldemokraadid, siis nende poliitiline kultuur nii madalale laskuda ei luba, ja võib-olla on teil selles õigus. Aga võib-olla tulevad Eestis ka kunagi ajad, kui võimu teostab mõni poliitiline jõud, kelle arusaam poliitilisest kultuurist ei ole nii kõrge. Arvestades seda, et valitsev koalitsioon on järjekordselt löönud käega .. poliitilisele tavale ja poliitiliste jõudude tasakaalustatuse põhimõttele, hääletavad sotsiaaldemokraadid selle eelnõu vastu." Ega mul toona öeldule midagi lisada ei olegi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Keskerakonna fraktsiooni esindaja Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Hea eesistuja! Head kolleegid! Ka minu kõne on ajendatud täiesti spontaansetest emotsioonidest. Arengufondist rääkides saan mina ja saab ka enamik keskerakondlasi (kelle hulgas ma võib-olla isegi ei ole üks kõige teravam pliiats) ikkagi üheselt aru, et tegemist on parlamendi mõttekojaga selle alguses tähenduses, nii nagu see kunagi asutatud sai. Olles ise kunagi kuulunud majanduskomisjoni, julgen ma väita, et arengufond oli täiesti tubli institutsioon, mis nägi maailmas suhteliselt uusi ja üllatavaid asju. Arengufondi viimase aruande kuulamine tekitas minus aga küll tunde, et ma olen sattunud tagasi teise klassi ja seal on üks poiss lihtsa lasteraamatuga, kus on palju ilusaid pilte, ning ta siis hästi lihtsas keeles, kasutades tsitaate, selgitab mulle oma viimase aasta töötulemusi. Vaat siis ma küll enam õnnelik ei olnud. Tunnistan teile ausalt ja otse ning isegi sotsiaaldemokraatidele otsa vaadates olen sunnitud tunnistama, et tegemist on täiesti normaalsete ja lugemisoskusega inimestega, kellele pole vaja pildiraamatuid näidata, selleks et nad saaksid aru, et areng on natuke midagi muud kui ilusate piltide vaatamine.

Aga mida te siis tahate, lugupeetud koalitsioon? Te näete, et rahvas teid enam ei toeta. Te olete nagu üks kummaline riik 1940. aastate teisel poolel, kus puudus arusaam, et maailma asjad on ammu muutunud, aga oodati ikka mingit imet. Teie kõige suurem tragöödia on see, et te ei tee ühiskonnas koostööd, te ei arenda dialoogi. Kõige pehmem moodus dialoogi arendamiseks oleks lasta arengufondi nõukogusse paar opositsiooniinimest, kes saaksid seal öelda võib-olla kaks sõna selle kohta, missugune võiks olla parlamendis kujundatav Eesti riigi arengustrategia. Proovige aru saada, et kui te dialoogi ei alusta, siis võib juhtuda, et Eestis toimuvadki sellised protsessid, mida te ise hirmunult nimetate vasakpöördeks. See vasakpöore aga võib-olla ei olegi hea, sest meie majandus, mida arengufond ei ole viimasel ajal eriti toetanud, ei ole võimeline kõiki lubadusi täitma. Siis me nutame võib-olla natuke rohkem, sest ega meil ju asjad hästi ei ole,

kui me vaatame meie põhilist eesmärki – inimkonna teenimist ja Eesti inimese majandusseisu parandamist.

Kuulge, kulla koalitsiooniliikmed, proovige aru saada! Te halate Eesti Päevalehes, et valitsus oli eelmisel kuul kokku kukkumas. Nüüd te olete aga jälle teineteist leidnud ega anna jälle võimalust isegi arutada, et järsku teeks niimoodi, et teie valitsus peaks veel poolteist aastat vastu. Ausalt öeldes ma arvan, et ühelgi normaalsel opositsioonierakonnal polegi praegu erilist huvi koalitsiooni minna, sest peale seda, kui see koalitsioon 2015. aastal lõpetab, ei olegi Eestis enam väga palju muid variante peale selle, et võimule tulevad vasakpoolsed. Kas te seda tahategi? Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Head ametikaaslased, istungi lõpuni on 35 sekundit. Seega ei jõua me järgmist protseduuri ette võtta. Täna istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.59.

Istungi kestus 2 tundi ja 59 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 6. november 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Kohalike omavalitsuste toimetulek
2. Mingifarmide tegevus
3. Põllumajandusliku maa kasutamine
4. Eesti inimeste käekäik
5. Jäätmete põletamine

Istungi rakendamine

1. Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (510 OE) esimese lugemise jätkamine
2. Looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (453 SE) esimene lugemine
3. Riigilõivuseaduse täiendamise seaduse eelnõu (454 SE) esimene lugemine
4. Patsiendiseaduse eelnõu (457 SE) esimene lugemine
5. Vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu (486 SE) esimene lugemine
6. Rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (436 SE) kolmas lugemine
7. Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (464 SE) teine lugemine
8. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (509 SE) esimene lugemine
9. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (504 SE) esimene lugemine
10. Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (480 SE) esimene lugemine
11. Riigikogu otsuse "Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (476 OE) esimene lugemine
12. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal. Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

13. Kindlustustegevuse seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (475 SE) esimene lugemine

14. Maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (507 SE) esimene lugemine

15. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (506 SE) esimene lugemine

16. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) esimene lugemine

17. 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (514 SE) esimene lugemine

18. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (485 SE) esimene lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud peaminister ja ministrid! Alustame tänast infotundi ja teeme kõigepealt kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 27 Riigikogu liiget, puudub 74.

Tänases infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, keskonnaminister Keit Pentus-Rosimannus ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Head kolleegid, täna on meil viis registreeritud küsimust, nii et kohapealt siis kaks nobedate näpude küsimust.

1. Kohalike omavalitsuste toimetulek

Esimees Ene Ergma

Esimene küsimus on kolleeg Tarmo Tamelt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Minu ees on Riigikontrolli ülevaate see

osa, mis puudutab kohalikke omavalitsusi ja kohalike omavalitsuste maksude osa. Nagu me teame, on kohalikule omavalitsusele jäänud vähe makse, millega ta saaks oma tulusid kasvatada. Kohalikud omavalitsused on tõsise probleemi ees, kuidas selle tulubaasiga hakka-ma saada. Aga Riigikontrollil on üks huvitav ettepanek: kas kohalikud omavalitsused ei võiks saada ühe osa nende ettevõtete tulust, mis asuvad nende territooriumil, et intensiivistada kohalike omavalitsuste huvi ettevõtlusega tegelda? Kuidas te, härra peaminister, sellele vaatate?

Andrus Ansip

Aitäh! Kahjuks olen ma täna Riigikontrolli aruandest sama palju informeeritud, nagu ma olin eilegi. Ma ei ole endiselt jõudnud seda materjali läbi töötada. Ettepanek, mille Riigikontroll on teinud, nagu ma teie kaudu kuulen, ei ole ju iseenesest üldse uus. See on korduvalt olnud meie valimisdebattide teema. Ka minu erakond on pakkunud välja idee jaotada üksikisiku tulumaks kaheks, üks osa selle alusel, kus inimene elab, ja teine osa selle alusel, kus inimene töötab. On olnud ettepanekuid jaotada ka ettevõtte tulumaks kohaliku omavalitsuse ja riigi vahel. Neid ettepanekuid on põhjalikult analüüsitud ja üldiselt leitud, et nende elluviimisega kaasnev administratiivse koormuse kasv on märgatavalt suurem kui kasu saadavatest stiimulitest või demograafiline efekt. Seega on analüüsid, mis siiani on tehtud, kinnitanud, et ei ole mõtet jaotada üksikisiku tulumaksu töökoha ja elukoha vahel ega ettevõtte tulumaksu kohaliku omavalitsuse ja riigi vahel.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, esimene täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Härra peaminister! Riigikontroll heidab ette ka seda, et omavalitsustel ei ole vaba maad, mida ettevõtetele ettevõtlusega alustamiseks pakkuda. Riik annab omavalitsustele maad üle küllaltki visalt. Kuidas oleks võimalik seda kiirendada ja muuta see tegevus efektiivseks? Iga ettevõtlus on meie jaoks ju tere-tulnud, me peaks kõik ühise eesmärgi nimel väljas olema, et ettevõtjad saaksid operatiivselt getutsema hakata.

Andrus Ansip

Aitäh! Seal, kus kohalikud omavalitsused on taotlenud vaba maad seaduses ettenähtud eesmärkide saavutamiseks kohaliku omavalitsuse omandisse, on valitsus üldjuhul ka vastu tulnud ja maa munitsipaliseerimise avalduse rahuldanud. Ma väidan, et ega see Euroopas nüüd väga reegliski küll ei ole, et kohalikel omavalitsustel on uutele ettevõtjatele alati tasuta vaba maad anda ja et ainult nii Euroopa Liidus, eriti vanades liikmesriikides, ettevõtlust edendataksegi. Võib ju arvata, et maaomandisuhted on muus maailmas, mujal Euroopas, Lääne-Euroopas eriti, aastakümnete ja -sadade jooksul juba väga täpselt paika pandud ning ettevõtja saab kohalikult omavalitsuselt, kui kohalikul omavalitsusel on vaba maad, seda osta, aga üldiselt soetab ettevõtja ikkagi tootmiseks vajalikud sisendid turuhinnaga turult. Kohalik omavalitsus peab looma tingimused, õiguslikud ja kommunaaltingimused selleks, et ettevõtja saaks hästi tegutseda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine täpsustav küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud peaminister! Üks kiirem meetod, kuidas omavalitsuse tulubaasi saaks parandada ja omavalitsuste teid natukene sõidetavamaks muuta, oleks see, kui kütuseaktsiisist eraldataks omavalitsustele 10% asemel 15%. Mis on see takistus, et riigi ja kohalike omavalitsuste vahel ei või seda protsenti muuta? Te näete ju ise ka, et tegelikult pole ühtegi linna, kus kõik tänavad korras oleksid, ega valda, kus vallateed korras oleksid. Miks riigi ja kohalike omavalitsuste vahel on selline vastandamine? Kohalike omavalitsuste tulubaasist ei jätku, et teid korras hoida.

Andrus Ansip

Aitäh! Kütuseaktsiisi vahendeid jaotatakse riigi ja kohalike teede vahel, lähtudes väga põhjalikest kaalutlustest. Jaotuse aluseks ei saa kindlasti olla ainult teekilomeetrite arv, jaotamise aluseks peab olema ka teede kasutatavus, see, kui suur on liiklussagedus ühel, teisel või kolmandal teel. Väga põhjaliku analüüsi tulemusena ongi leitud, et suurem osa kütuseaktsiisist läheb riigimaanteede hooldamiseks,

korrashoiuks, ehitamiseks ja 10% läheb kohalike teede korrashoiuks. See on põhimõtteliselt otsustamise koht, kui efektiivselt me tahame maksumaksja vahendeid kasutada. Praeguse jaotuse järgi saab sellest kütuseaktsiisi rahast osa maksimaalne hulk kasutajaid. Kui seda proportsiooni muuta, siis saab kasusaajaid kindlasti olema vähem.

Esimees Ene Ergma

Jätkame nüüd kohapeal registreeritud küsimustega. Kaks küsimust, nagu ma ütlesin. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Needsamad küsimused, mis praegu siin käsitlusel olid, saaksid võib-olla pisut teise sisu või osaliselt ka laheneksid, kui Eestis saaks tehtud haldusreform. Te pole kaua sel teemal sõna võtnud. Võib-olla ütlete mõne lausega, mis staadiumis haldusreform meil praegu on, ma mõtlen, omavalitsuste liitmise küsimuses. Teie erakonna ja peaministri seisukohta pole ma ammu kuulnud.

Andrus Ansip

Te räägite praegu haldusterritoriaalsest reformist, mis lihtsustatud arusaamise järgi Eestis tähendab kohalike omavalitsuste sundusliku liitmist. Ma olen päris kindel, et ka nendel, kes praegu kavandavad tõmbekeskuste mudelil põhinevat haldusterritoriaalset reformi, ei ole esimene prioriteet mitte omavalitsuste sunduslik liitmine. Minu seisukohad, minu vaated Eesti haldusjaotuse kohta on teile ilmselt väga hästi teada. Te teate, et mina pean kohaliku omavalitsuse kõige olulisemaks ülesandeks keskvõimu tasakaalustamist ehk demokraatia kaitsmise ülesannet. Kohalik omavalitsus, tuginedes tugevale kohalikule identiteedile, peab keskvõimu tasakaalustama. Sellisena on kohalike omavalitsuste rolli demokraatlikus riigikorralduses Euroopas defineeritud juba viimased 150 aastat. Meil domineerib millegipärast aeg-ajalt see teenuste osutamise aspekt ja unustatakse ära, miks meie põhiseadusesse on kirjutatud kohaliku omavalitsuse autonoomia printsiip. Põhimõtteliselt võiksid teenuseid osutada ka pangad, äriühingud. Meie teenused on nii standardiseeritud, nii täpselt reglementeeritud, et minu silmis pole väga oluline, kes

konkreetsed teenuseid osutab. Nagu me teame, ostavad väga paljud kohalikud omavalitsused teenuseid sisse erasektorilt ja tegelik teenuse osutaja ongi erasektor.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Teatavasti saavad nn põlevkivivallad praegu osa põlevkivi ressursimaksust. Värskes Riigikontrolli aktis heidetakse valitsusele ette või tehakse ettepanek, et põlevkivi peaks maksustama ka teisest otsast, tuleks kehtestada õlimaks. Mina seda muidugi õigeks ei pea, vorsti ei saa nagu kahest otsast korraga süüa. Seda ressursimaksu on tõstetud ja nähakse ette ka edaspidi tõsta. Kahest otsast maksustamine teeb olukorra valdades kindlasti raskemaks. Milline on teie seisukoht, kas te toetate seda, et tuleks põlevkiviõli maks?

Andrus Ansip

Aitäh! Minu arvamus pole mitte ainult minu arvamus, vaid me oleme seda teemat kabinetis käsitlenud. Me oleme omal ajal otsustanud suurendada põlevkivi kasutamise keskkonnatasusid ja loobunud põlevkiviõli täiendavast maksustamisest, kuna põlevkiviõli täiendav maksustamine sisuliselt demotiveeriks põlevkivist maksimaalselt kasulike produktide tootmist. Valitsuse maksupoliitika ei saa olla suunatud loodusressursi võimalikult primitiivse kasutamise stimuleerimisele. Me oleme teemat arutanud ja oleme oma seisukoha kujundanud, mis ei tähenda muidugi seda, et me ei oleks valmis teemat uuesti käsitlema, kui selleks esitatakse põhjalikud argumendid. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Mingifarmide tegevus

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Karel Rüütli keskonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Palun!

Karel Rütli

Aitäh, austatud eesistuja! Hea minister! Ma korraldasin suvel arutelu karusloomafarmide olukorrast. Sellel väga paljude huvigruppide ühisel nõupidamisel leiti, et see, mis meie karusloomafarmides toimub, tekitab igal juhul kahju meie looduskeskkonnale ja teeb muret. Hiljuti meie arupärimisele vastates tõdesite, et olukord on piinlik, eeskätt just seetõttu, et kolm mingifarmi tegutsevad ilma tegevusloata. Täna on minu käes paber, kust ma näen, et Keskkonnaamet tahab väljastada Karjaküla farmile tegevusloa, ilma et enne hinnataks keskkonnamõju. Kas te olete kindel, et Karjaküla farmis on kõik korras ja neile võib väljastada tegevusloa?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Seda on iseenesest muidugi meeldiv näha, et Riigikokku on tekkinud mingiteemaline eksperditeadmine, ja lausa sellisel tasemel, et ainuüksi siin suure saali tasandil tahtakse lahata lubade väljaandmise eelnõusid. Loomulikult tuleb aga enne ükskõik millise loa väljaandmist igakülgset veenduda, et kõik nii seadustes kui ka määrustes, nii valitsuse määrustes kui ka ministri määrustes kehtestatud tingimused ja nõuded on täidetud. Kui on põhjust arvata ja ka kohapeal tehtavatest kontrollidest on näha, et mõnda sätestatud tingimust ei täideta, siis ei ole võimalik luba väljastada. Kui kõik vastab nõuetele ja kõik tingimused on täidetud, siis on olukord teistsugune.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rütli, esimene täpsustav küsimus!

Karel Rütli

Aitäh! Austatud minister! Minu käes on üks uuring, mis pärineb aastast 2010. Siin öeldakse just Karjaküla farmi kohta, et sõnnikukäitluse põhiline puudus on liiga harv sõnniku kokkukogumine puuride alt, sobiva pinnakatte puudumine puuride all ning sõnniku nõuetele mittevastav ladustamine, ehk siis selles farmis ei ole sõnnikuhoidlat, sõnnikut kokku ei koguta, mis tekitab päris tõsise keskkonnariski. Arvestades selle piirkonna põhjavee vähest kaitstust, suurt loomühikute ja loomade arvu pindala kohta, Karjaküla ühise veevarustusüsteemi puurkaevupumpla väikest kaugust

karusloomafarmist, farmi asumist Keila jõe kaldal, mis on Eesti üks reostatumaid jõgesid, ja pinnareljeefi kallakut jõe suunas, on vaja sõnnikukäitlusele pöörata tõsist tähelepanu. See oli 2010. aasta info. Minu teada ei ole olukord muutunud. Kas te arvate, et sellisele firmale saab loa väljastada?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ausalt öeldes ma arvan, et selliseid nüansse ei ole kõige sobilikum ega mõistlikum käsitleda parlamendi infotunnis. Kuna te esitate väiteid kolme aasta taguselt paberilt, mis on ees ainult teil, siis on kaunis keeruline üksikute detailide kohta kohe vastata. Veel kord: ühtegi luba ei saa väljastada ega väljastata enne, kui on olemas veendumus, et ettevõtte vastab kõikidele nõuetele, ükskõik mis valdkonnas ta tegutseb. Senikaua, kui on põhjust arvata, et nõuded on täitmata ja tegevus endiselt ei vasta nõuetele, ei ole võimalik luba väljastada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Karel Rütli, teine täpsustav küsimus!

Karel Rütli

Aitäh! Tegelikult oli juba suvel olemas info, et seal on väga tõsiseid probleeme. Minu käes on ka Keila valla kiri, milles juhitakse neile Keskkonnaameti tähelepanu. Konkreetse kirjas on välja toodud asjaolu, et veeseaduse nõuetele vastavat sõnnikuhoidlat ei ole. Keila vallavalitsus on korduvalt juhtinud tähelepanu, et need probleemid tuleb lahendada. Siiani ei ole nõuetekohase sõnnikuhoidla rajamisega algust tehtud, aga farmile soovitakse jätkuvalt anda tegevusluba, seda eeldusel, et ühel hetkel hakkavad nad sõnnikuhoidlat järgmiseks aastaks rajama. Selles kasvatuses on umbes 73 000 karuslooma. Kuidas te kommenteerite seda, et loaküsimust on hakatud lahendama, aga probleem ei ole lahendatud?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma kordan kolmandat korda, et nõudeid tuleb täita. Nõuete täitmisel ei ole üldse võimalik suhtuda n-ö paindlikult või venitades. Kui nõuded on esitatud ja määrustes sätestatud, siis peab neid täitma. Senikaua kuni ettevõtte nõuetele ei vasta, ei ole võimalik luba väljastada. Ma isegi ei näe, et me oleksime

kuidagi vastaspoolel või erinevatel seisukohtadel. Loomulikult on nõuded selleks, et neid täita, ja kui nõuded täidetud ei ole, siis ei saa keegi eeldada, et talle luba väljastatakse, et tegutsemisluba on võimalik saada ilma nõudeid täitmata. Nõuded on seatud selleks, et kaitsta nii keskkonda kui ka ümberkaudsete inimeste elukvaliteeti ja eluolu.

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Kalvi Kõva, palun kohapeal registreeritud küsimus!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Me teame oma toidutootjate, põllumeeste probleeme ja teame ka seda, et suurteil farmidel, kui neil on laudas üle 400 loomühiku, peavad olema kompleksload. Tartu Maaülikooli teadlased on välja toonud, et üks mink võrdub 0,03 loomühikuga. Kui me vaatame AS-i Balti Karusnahk farmi, kus on peaaegu 38 000 looma, siis see võrduks justkui farmiga, kus on peaaegu 1000 veist. Kas neil peaks ka kompleksluba olema?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Nõuded minkide ja kährikute tehistingimustes pidamiseks on kehtestatud 2008. aasta määrusega. Ma pean mõistlikuks, et me ei käsitleks siin asju tagasiulatuvalt või isegi mitte ainult hetkeolukorda, vaid mõtleksime tõepoolest selle peale, mida me siin mõned nädalad tagasi seoses ühe arupärimisega üheskoos arutasime. See puudutab eelkõige tulevikku. Kõige suurem probleem mingifarmidega on lisaks sellele, et nad ei täida nõudeid, et nad ei vasta loa saamise tingimustele, ikkagi see, et kuidagi ei ole võimalik päriselt tagada, sajaprotsendiliselt kindlustada, et mingid ei pääseks farmist välja ega teeks kahju Euroopa naaritsa asurkonnale ja pesitsevatele lindudele. See on üks kõige tõsisemaid probleeme, mistõttu on ettevalmistamisel ka üks seadusmuudatus. Selle eesmärk on piisavalt pika etteteatamisaja või kohanemisaaja järel ühel hetkel Eestis minkide pidamine tehistingimustes lõpetada. Ma arvan, et see on muudatus, mis on mõistlik ja vajalik, eelkõige looduskaitselistel põhjustel. Aga nii nagu me mõned nädalad tagasi siin koos nentisime, peab

etteteatamisae, kohanemisaeg, mis ettevõtetele antakse, olema mõistlik ja piisavalt pikk.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Mina kindlasti ei pea ennast mingikasvatuse ega -pidamise asjatundjaks, aga mul on tekkinud tänasest arutelust ja ka arupärimistele vastamisest üks küsimus. Vist kusagil ei ole sellist olukorda, igatahes mitte sotsiaalvaldkonnas, nagu siin on välja tulnud. Te olete kolm korda öelnud, et luba ei anta, kui nõuded ei ole täidetud. Kuidas on võimalik, et sellised asutused, sellised farmid üldse ilma loata töötavad? Minu meelest ei ole ühtegi teist ettevõtetusvormi, kus saaks ilma loata töötada, või kui töötatakse, siis väga lühikest aega, sest tegevus lõpetatakse, kui luba ei ole.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Taas kord saan teiega nõustuda ja öelda, et ka minu jaoks on see olukord täiesti lubamatu ja kaunis arusaamatu. Aga seadusandliku kogu liikmena on teile kindlasti teada, et piirid ja raamid, milles keskkonnakaitseinspektorid saavad tegutseda, on seadusega ette antud. Praegu kehtiv seadus ütleb, millisel puhul, millistel tingimustel on võimalik keskkonnakaitseinspektoril nõuetega vastuolus olev tegevus peatada. See on piiritletud loetelu. Seadusparagrahv ütleb, et seda on õigus teha juhul, kui tegevus ohustab inimese elu, tervist või vara. See loetelu on kaunis ahtakene. Nendes konkreetsetes olukordades, kus minke on tõesti aastaid tehistingimustes peetud, ei ole seda seadussätet lihtsalt võimalik rakendada. Küll aga, nagu ma ka mõned nädalad tagasi ütlesin, on minu ülesanne selline suhteliselt ajuvaba olukord edaspidi võimatuks muuta, et me edaspidi sellist situatsiooni taluma ei peaks. Selleks me oleme teie kaasabil muutnud juba seadust nii, et alates selle aasta 1. maist on võimalik rakendada haldussundi ja kuni 32 000 euro suurust sunniraha. See on olnud oluline muudatus. Saab ka öelda, et pärast selle muudatuse sisseviimist seadusesse on seni ebaseaduslikult ja täiesti kontrollimatult tegutsenud asjaosalised väga jõuliselt ja väga

kiiresti ennast kokku võtnud ja muutnud tegutsemist farmides, kus siiaaani praktiliselt mingisuguseid tingimusi ei täidetud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Põllumajandusliku maa kasutamine

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt põllumajandusminister Helir-Valdor Seederile. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Rail Baltic on kindlasti Eestile oodatud ja majanduslikult kasulik objekt. Paraku läbib see joonobjekt, nagu spetsialistid ütlevad, mitut territooriumi, kuhu jäävad ka väärtuslikud põllumassiivid. Põllumehed on väljendanud oma muret seoses selle projektiga ja meedia on seda ka kajastanud. Tahaks teada, mida teie põllumajandusministrina sellest olukorrast arvate ja kas te olete põllumeestele selles osas juba oma abikätt ulatamas.

Helir-Valdor Seeder

Aitäh küsimuse eest! Jah, ka minul on olnud mitu kohtumist põllumeestega, põllumajandusorganisatsioonide esindajatega, kes on käinud minu juures eraldi oma probleeme ja muresid kurtmas ning ettepanekuid tegemas. Olen kohtunud ka nende konkreetsete põllumeestega, kinnistuomanike ja põllumajandustootjatega, kelle maad jäävad potentsiaalsetele Rail Balticu trassidele või võivad sinna jääda, sest kaalumisel ja planeerimisel on ju mitu võimalikku varianti. Loomulikult ei ole nemadki Rail Balticu trassi ja selle uue raudtee ehituse vastu, küll aga sooviksid nad, et kaalutaks läbi ja meetodika alusel arvestataks õiglasele ka nende võimalikke kahjusid ja mõjusid, mida selle trassi ehitus võib avaldada maaparandussüsteemidele, maakasutusele ja põllumajandusettevõtetele. Mina olen vestelnud sel teemal majandus- ja kommunikatsiooniministriga, kelle pädevusse see küsimus kuulub. Oleme rääkinud sellest, et kui toimub mõjude hindamine, kui toimuvad eelhindamised, siis arvestataks nii mõju maaparandus-

süsteemidele, maakasutusele kui ka põllumajandusettevõtetele ja seda tehtaks õiglase meetodika alusel. Ma usun, et kui sellist meetodikat ei ole Eestis, siis leiab selle väljastpoolt Eestit. Selline kogemus, kus kiirraudteid on ehitatud üle põllumajandusmaade ja üle põllumajandustootjate maade, on teistes Euroopa riikides olemas. Nii et ma olen küll optimist ja arvan, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium on võtnud neid signaale tõsiselt ja niisugused arvestused ka teeb.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Olen nõus teie vastusega, et niisugused kulusid peab arvestama. Aga Riigikogus on menetluses Vabariigi Valitsuse algatatud raudteeseaduse, hädaolukorra seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus, millega raudtee kaitsevööndi laiust vähendatakse kõikjal 50 meetrit 30 meetrile. Eelnõu seletuskirjas on ausalt tunnistanud, et kitsam raudtee kaitsevöönd kehtestatakse seoses Rail Balticu projekti arendamisega. Miks üritab riik iga hinnaga pügada Eesti põllumehi, kelle maad jäävad tulevasele raudteetrassile ette?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Ma loodan, et selle muudatusega nüüd küll põllumeest ei pügata. See seadus ei kannu endas kindlasti sellist eesmärki. Küllap see on ekspertide, asjatundjate ettepanek ja otsus, et nii laia trassikoridori ei ole vaja. Aga kui Riigikogu veendub, et see peaks 30 meetri asemel olema siiski 50 meetrit, siis on see ka ju Riigikogu kätes. Seadus on menetluses ja seda vööndit võib kindlasti laiendada. Aga ma usun, et otsused, miks täpselt nii on tehtud, on ikkagi läbi kaalutud ja mõeldud. Kindlasti ei ole seda tehtud kuidagi selleks, et pügada põllumeest, sest kui põllumajandusmaad jäävad 30 ja 50 meetri vahele ning on majandatavad, siis kindlasti on seal võimalik ka põllumajanduslik tegevus. Mina ei ole päris õige inimene, ekspert ütleva, kui lai see trassi vöönd peab olema, kas 40, 50 või 60 meetrit, aga ma usaldan siinkohal spetsialiste.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Peamine on, et aktiivne põlluharija saaks oma maa eest sel juhul väärilise tasu ja talle kompenseeritaks ka saamata jääv tulu. Kuna te vihjate, et olete sellest rääkinud valitsuse tasandil või vähemalt oma kolleegidega, majandus- ja kommunikatsiooniministriga ning võib-olla ka keskkonnaministriga, kes täna teie kõrval istub, siis millises suurusjärgus võiks see kompensatsioon teie arvates olla? Kas riik on valmis põllumeestele need kulud n-ö maksimaalselt kompenseerima?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mina ei taha küll hakata siin spekuleerima, milliseks see kompensatsioon võiks kujuneda. See on eri tootjate puhul kindlasti väga erinev, see on individuaalne. Üks asi on see, kui me arvestame konkreetse maatüki või ümberehitamist vajava maaparandussüsteemi konkreetse maksumuse ja kulutused. Sootuks teine asi on see, kui me hakkame arvestama saamata jäänud tulu või siis näiteks lisakulusid, mis võivad tekkida trassi läbiviimisel põllumassiivist, kus sööta tuleb hakata näiteks kaugemalt vedama või loomi teistmoodi karjatama jne. Need kulud on igal põllumajandustootjal individuaalsed ja mina ei oska siin nende suurust kuidagi öelda. Kas kompenseeritakse maksimumulatuses? Minu arvates tuleks kompenseerida õiglasel ulatusel, arvestades tegelikku väärtust ja tegelikke kulusid. Selle aluseks peab olema usaldusväärne meetodika ja oluline ongi, et see meetodikale tuginev arvestus oleks õiglane, et kõik osapooled usaldaksid seda, saaksid sellest aru. Kui kompensatsioon on niisuguse meetodika alusel välja arvestatud, siis ma arvan, et see on ka õiglane.

Aga ma tahan juurde lisada, et kogu trassi kulgemise puhul arvestatakse kindlasti ka seda, et need kulutused oleksid ühiskonnale tervikuna minimaalsed. Kindlasti valitakse selline trass, kus võimalikud kulutused ehitusele, maa ostmisele ja sundvõõrandamisele või millele iganes oleksid minimaalsed. Nii et ka seda arvestatakse, mitte ainult seda, kuidas

saamata jäänud tulu või täiendavaid kulutusi kompenseerida.

Esimees Ene Ergma

Jätkame nüüd kohapeal registreeritud küsimustega. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Mina tulen oma küsimusega tagasi meie päevakorra eelmise punkti juurde. Küsin teie käest sedasi: kas ei oleks targem kasutada karusloomafarmide all olevat maad põllumaana? Eestis on karusloomi kasvatatud farmides 70 aastat ja suhteliselt edutult. Nendest farmidest pole eriti asja saanud ja majanduslikult on nad kõik põhja kõrbenud. Kas te ei võiks panna Keit Pentusega seljad kokku ja lõpetada see mõttetu tegevus ära, et selle maa peal saaks hakata põllumajandusega tegelema?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Eesti on demokraatlik riik, me peame siin lähtuma ikka seadusest. Nii et kui me otsustame Eestis karusloomakasvatuse üldse keelustada – selliseid ettepanekuid on ka tehtud ja Euroopa Liidus on mõned riigid, kus karusloomakasvatuse keelustamine on keelatud, enamikus riikides on see siiski lubatud ja on majandusharu –, siis peab selle aluseks kindlasti olema seadus. Ma arvan, et need diskussioonid seisavad meil ees. Need diskussioonid on alanud, nagu ma ütlesin, on ka Põllumajandusministeriumis toimunud arutelusid ja meile on tehtud ka ettepanekuid see tegevus keelustada. Täna me nii kaugele jõudnud ei ole, me ei ole selle ettepanekuga parlamendi ette tulnud, aga ei ole välistatud, et mingis osas, mingi aja jooksul seda tegevust piiratakse kuni täieliku keelamiseni. Kuna me selleni jõuame, seda on mul täna väga raske öelda. Nagu ma ütlesin, see on arutelu teema ka teistes Euroopa Liidu riikides, see on olnud väga delikaatne teema, aga enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides on karusloomakasvatuse seni siiski lubatud. Nii et võib-olla ühel hetkel me paneme kolleegiga seljad kokku ja jõuame selleni, mida te praegu küsitate.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea minister! Kindlasti aitab maa korralisel hindamisel määratud maa hind mingil määral kaasa põllumajandusliku maa kasutamisele põllumajandustootmises. Mu küsimus on selline: kas te olete oma koalitsioonipartneritega, enda kõrval istuva keskkonnaministri ja peaministriga valitsuse tasandil arutanud ka seda, et viimane maa korraline hindamine oli aastal 2001? Kunas toimub järgmine maa korraline hindamine?

Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Oleme arutanud küll. Kunagi, kui maareformi järel Eesti riigis maaseadusi välja töötati, otsustati, et maad hakatakse korraliselt hindama. Nüüd ei ole seda juba pikka aega tehtud. Minu teada töötavad Maa-amet ja Keskkonnaministeerium praegu välja uusi aluseid, kuidas maa väärtust hinnata, nii et see oleks jooksvalt ja selgelt meile kõigile teada. Kui need uued alused välja töötatud saavad, siis tuleb kindlasti ka maade uus hindamine. Nii et Maa-amet tegeleb sellega. Ma ei oska küll öelda tähtaega, millal uus kord peaks valitsusse jõudma, võib-olla keskkonnaminister oskab teile siin täpsemalt vastata, aga selline kord on väljatöötamisel ja me oleme seda valitsuses arutanud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

4. Eesti inimeste käekäik

Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise küsimuse juurde. Kolleeg Marika Tuus-Laulil on küsimus peaminister Andrus Ansipile.

Marika Tuus-Laul

Väga austatud härra peaminister! Minu küsimus puudutab Riigikontrolli aastaülevaadet ja sellist teemat nagu Eesti inimeste käekäik. Nüüd on meil juba teine riigikontrolör järjest tulnud faktidele ja arvudele tuginedes ühele ja samale järeldusele: Eesti inimesed elavad halvemini kui riik ning majanduslik edu, korras rahandus ja riigi jõukus pole tegelikult inimesteni jõudnud. Riigikontrolör Karis kirjeldab, kuidas meie hinnad kasvavad teiste

riikide omadest kiiremini, aga inimeste ostujõud on palju kehvem kui teistes Euroopa riikides, pension küll kasvab protsentides, aga raha kasvu pole märgata, kuna hinnatõus on nii kiire, ja toimetulekutoetust peab võtma kaks korda rohkem inimesi kui enne kriisi. Teie näitate seda kõike eduloona. Millest selline eriarvamus?

Andrus Ansip

Jah, teil on eelis minu ees, te olete seda aruannet lugenud. Mina olen Euroopa Liidu asjadest kõneldes vastanud ühele selleteemalisele küsimusele ja ma olen näinud, et ajakirjanduses on see *online*-meedia pealkirjadel põhinenud teemaarendus leidnud märksa sügavamalt käsitlemist. Kompileerimise teel on sellest saadud minu ja riigikontrolöri vaheline diskussioon, mida see minu põgus kommentaar kindlasti ei olnud. Ei vasta muidugi tõele väide, et Eesti edu, mis olla jõudnud riigini, pole jõudnud inimeseni. Mingil määral võib ju nõustuda sellise väitega, et kriis on jõudnud riigini, aga kriis pole jõudnud riigi elanikeni, sest kui riik on kriisiks hästi valmistunud, siis on ta kogunud puhvriks reserve ja saab neid kasutada sel määral, et kodanikuni see kriis nii valusalt kohemaid ei jõuagi. Võib-olla et mingis lähenduses võib olla tõene ka see teistpidine väide, et riik on küll edukas, aga kodanikuni pole edu jõudnud, ehkki ma hoiduksin riigi ja kodanike vastandamisest. Kuhu riik siis selle raha pani, võiksin mina teie käest täpselt samamoodi küsida, nagu teie minu käest küsite. Kas varastas ära, kes varastas ära, kui edu on riigini jõudnud, aga kodanikuni pole jõudnud? No otsiks siis riigist üles selle edu, mis pole kodanikeni jõudnud. Minu jaoks on see täiesti vastuvõetamatu riigi ja kodanike vastandamine. Rahvas on selle riigi loonud. Ma paneksin sinna vahele pigem võrdusmärgi, kui vastandaksin neid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, esimene täpsustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Riigikontrolör on tuginenud väga täpsetele arvudele ning Euroopa Statistikaameti mõõdikutele ja näitajatele. Nii et ju tal on ikka alust nii väita. Ja kui küsida inimeste

käest, siis ega see hakkama saamine ei ole sugugi hea. Kui meil kõik ikka suhteliselt hästi läheb, miks siis teie valitsemise ajal on väga-väga palju inimesi siit ära läinud, 80 000 kuni 100 000, me täpselt ei teagi. Maapiirkonnad on inimestest tühjaks jäänud, bussiliiklus on kadunud jne, ma ei hakka jälle rääkima postkontoritest. Enam kui pooled töötutest on meil pikaajalised töötud. Sellele on ka Euroopa Komisjon tähelepanu juhtinud. Maksukoormuse kohta teame, et tarbimismaksudelt oleme esirinnas. Mis te arvate, miks meie inimestel siis hästi ei lähe ja miks Riigikontroll on tõstnud selle küsimuse esile just sellisena, mis teile ei meeldi?

Andrus Ansip

Aitäh! Kindlasti läheks inimestel hulga halvemini, kui edu poleks riigini jõudnud, selle peale võib küll päris kindel olla. Hea, et riigil hästi läheb. Ma loodan, et küllap inimesed tajuvad varsti, et riigi hea käekäik tähendab otsesõnu ka kodanike head käekäiku. Toome võrdlusi Euroopast. Eurostat ei kinnita inimeste enesehinnangut, Eurostat võrdleb objektiivselt riikide käekäiku, arvestades rahalisi parameetreid. Vaevalt et nendes riikides, kus riikide võlakooormus on väga suur, kus majanduskasv on praegu väga väike, kodanike käsi hästi käib. Seda kinnitavad ka tööpuuduse näitajad. Kriisiriikides, programmiriikides on tööpuudus väga kõrge, kahes riigis isegi suurem kui 25%. Osas Euroopa Liidu liikmesriikides maksavad inimesed väga suuri summasid, et tasuda valitsuse varem võetud laenude intresse. Elaniku kohta arvestatuna võivad need intressid olla isegi 1500 eurot. Keskmine Eesti inimene maksab valitsussektori võlgade teenindamiseks 21 eurot aastas. See tähendabki minu meelest Eesti edu, mis on igale inimesele tuntav. Kui Eesti inimene peaks maksma pelgalt intressideks 1000 eurot või 860 eurot nagu Euroopa Liidu keskmine kodanik, ju siis oleks riigi halb seis tuntav ka igale kodanikule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul, teine täpustav küsimus!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Ma tõepoolest soovitan väga selle materjali läbi töötada, selles on häid andmeid

ja ka nõuandeid. Ma kuulasin eile siin saalis, kuidas te vastasite, võiks öelda, päris ülbelt rahvasaadikutele, kes püüdsid sel teemal rääkida. Te ütlesite, et Riigikontroll on meid kuhugi mutta määranud ja et me oleme järjest kuhugi allapoole minemas. Ei, ta juhib tähelepanu just sellele, mida peaks tegema. Meil jääb töökäsi järjest vähemaks, tööealiste inimeste arv väheneb. Teistpidi, nagu teame, suureneb vanemate inimeste arv, 40 aastaga väheneb tööealiste hulk ligikaudu 20%. Riigikontroll pakub välja ka võimalikke lahendusi, kuidas töökäsi juurde tuua ja tegelda sellega, et väljarännet oleks vähem ja makse laekuks rohkem. Ma küsingi, kas ka teie olete mõelnud kaugemas perspektiivis, kuidas me peaksime paremini toime tulema?

Andrus Ansip

Aitäh! No tulgem eilsesse päeva tagasi. Ma väitlesin *on-line*'i pealkirjade tasemel ja kinnitasin ka teile, et ma pole aruannet ennast lugenud. Mida need pealkirjad väitsid? Pealkirjad väitsid, et Eesti ostujõud, elatustase, SKT *per capita* pole jõudnud kriisieelsele tasemele. Kuna jutt käib aastast 2012, siis on võimalik seda väga kiiresti kontrollida. Eurostat kinnitab, et Eesti sisemajanduse kogutoodang elaniku kohta ületas 2012. aastal kriisieelse maksimumtaseme. Ma ei ole seda Riigikontrolli aruandest lugenud, aga kui ajalehed või nende *online*-väljaanded räägivad tõtt, siis kasutati lihtsalt vananenud andmeid. Eurostat on 30. oktoobril korrigeerinud liikmesriikide sisemajanduse kogutoodangu andmeid ja nende järgi on Eesti 2012. aastal ületanud kriisieelse taseme. Väide, justkui oleks Leedu meist eelmisel aastal mööda läinud, ei pea ka paika. Leedu on endiselt meie järel. See oli see, mille üle ma eile väitlesin. Täpselt samamoodi ei saa ma aru ihalusest võrdsustada meie võimalikke pensionide maksmise vahendeid sotsiaalmaksu pensioniosast laekuvate vahenditega. See lähenemine on väär! Nii pole see kunagi Eesti Vabariigis olnud ja ilmselt ei saa kunagi olema. Me maksame pensionid välja vastavalt indeksile ja minu meelest on igasugune pensionärade hirmutamise kohatu.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kohapeal registreeritud küsimused. Kolleeg Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud peaminister! Täna on Tallinnas järjekordne, juba mitmel aastal toimunud sotsiaaltöö ja sotsiaaltöötajate konverents. Üle 300 oma eriala spetsialisti ja sotsiaalvaldkonnas töötava inimese räägib tänasest olukorrast ja inimeste toimetulekust. Olles nende inimestega suhelnud ja ise seda tööd teinud, võin ma kinnitada, et Eurostat näitab ühte, aga inimesed, kes pöörduvad omavalitsuste poole, räägivad teist. Mis puutub Riigikontrolli materjali, siis ega rahvasaadikutele ei ole see kauem käes olnud kui teil. Ilmselt oleks paslik see aruanne läbi lugeda, mitte vastata, et te ei ole seda lugenud. Aga mu küsimus on, et miks te alati, kui küsimus esitatakse, küsimuse esitajat alavääristate ja teda nagu rumalaks teete. Ma olen väga pessimistlik selliste vastuste suhtes, kuigi olen loomult optimistlik inimene. Miks ei või küsida või teha ettepanekuid, miks te küsijat alavääristate ja naeruvääristate?

Andrus Ansip

Küllap võib küsida ja teha ettepanekuid. Aga kui teie praegu oma küsimuses või sõnavõtus ütlete sisuliselt ju otse, et Eurostat valetab, teie teate tõtt, siis selle väitega ei saa mina kuidagimoodi nõus olla. Mina usaldan Eurostati. Sakslastel on kõnekäänd "Einmal ist keinmal" – võid rääkida ühe inimesega, teise inimesega ja ka kolmanda inimesega, aga kui tahetakse avalikku arvamust välja selgitada või mingisuguseid parameetreid esitada, siis selleks tehakse ikka ära märksa põhjalikum töö. Seetõttu statistilised andmed, mida esitab Eurostat, on kindlasti märksa usaldusväärsemad kui väga episoodilised isiklikud kogemused. Tasub uskuda teiste inimeste töö ja vaevaga toodetud informatsiooni. Tasub usaldada Eurostati.

Esimees Ene Ergma

Nüüd viimane kohapeal registreeritud küsimus. Kolleeg Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Hea peaminister! Väga raske on muidugi konverteerida Eesti inimeste viletsat käekäiku protsentidesse, et saaks teiega sama keelt rääkida. Aga ma siiski leidsin mõned protsendid. Nimelt on Eesti Pank

pidevalt avaldanud Eesti välisvõla andmeid ja ka IMF on neid numbreid avaldanud. Páris värskeid andmeid ma praegu ei leidnud, aga aastal 2009 väitis IMF, et Eesti välisvõlakoorumus oli 132% SKT-st. Kui me rääkisime nendest arvudest siin minister Ligiga, siis ta ütles, et see ei ole Eesti riigi võlg, see on erasektori võlg. Mulle meeldis väga teie loogika, et Eesti riik ja Eesti rahvas käivad käsikäes, nad ongi üks ja vahele tuleb panna võrdusmärk. Kumma käekäiku see välisvõlg 132% nüüd siis näitab, riigi või rahva oma?

Andrus Ansip

Riik ei ole mitte ainult valitsussektor. Eesti valitsussektori võlakoormus on Euroopa Liidus kõige pisem, 9,9% meie sisemajanduse kogutoodangust. Kindlasti on valitsussektori väga madal võlakoormus väga hea reklaam tervele riigile. Erasektor on võtnud võlgu märksa rohkem, kui on võtnud võlgu Eesti kohalikud omavalitsused ja keskvalitsus. Kuid sellel keskvalitsuse ja omavalitsuste ehk valitsussektori väga väikesel võlakoormusel on positiivne mõju ka nendele inimestele, kes näiteks on soetanud oma eluaseme krediidiga. Tänu valitsussektori väga väikesele võlakoormusele on intressimäär erasektorile hulga madalam, kui see on nendes riikides, kus valitsussektori võlakoormus on väga suur. Kindlasti on valitsussektori väike võlakoormus positiivne kõikidele Eesti elanikele. Võin kinnitada ka seda, et Euroopa Liidu võrdluses võib leida korrelatsiooni, mille järgi majanduskasv on kiirem nendes riikides, kus valitsussektori võlakoormus on väiksem, mitte nii, nagu tavatsetakse mõelda, et kui võetakse võlgu, siis see kiirendab majanduskasvu. Korrelatsioon, mida võib täheldada Euroopa Liidu liikmesriikide võrdluses, kinnitab just vastupidist. Teiseks võin ma kinnitada, et kui otsida korrelatsiooni tööpuuduse ja valitsussektori võlakoormuse vahel, siis see korrelatsioon kinnitab, et nendes liikmesriikides, kus valitsussektori võlakoormus on kõrge, on tööpuudus suurem. Nendes riikides, kus valitsussektori võlakoormus on madalam, on ka tööpuudus väiksem.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise. Kui aega jääb, võite veel küsimusi esitada.

5. Jäätmete põletamine

Esimees Ene Ergma

Viimane registreeritud küsimus. Kolleeg Rainer Vakral on küsimus keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannusele. Palun!

Rainer Vakra

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Eile külastasime Riigikogu transiidi ja logistika ühendusega Muuga sadamat ja olime taas tunnistajaks, kuidas Eesti Energia Iru prügielektrijaam impordib Soomest, Suurbritanniast ja Irimaalt prügi. Jaama käimashoidmiseks on vaja tuua laevadega vähemalt 20 000 – 30 000 tonni prügi aastas ja ajada siin ahju. Iga ahju mineva tonni kohta tekib 250 kilogrammi tuhka ja 25 kilogrammi ohtlikke jäätmeid. Seega ladestatakse iga neljas tonn tegelikult lihtsalt tuhana Jõelähtme prügilasse. Siit on mul teile ka küsimus. Austatud keskkonnaminister, kas te saaksite selgitada, kuidas on võimalik, et ükski jäätmekäitluse arengukava jäätmete põletamist sellises mahus ette ei ole näinud, aga samas investeeritakse siiski 105 miljonit eurot ja rajatakse nii võimas jäätmepõletustehas, et kohalikku prügi ei jätku ja seda sodi peab reaalselt Eestisse välisriikidest juurde tooma?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Kuidas on võimalik, et aastaid tagasi tehtud kavad ei osanud ette näha sellist tekkiivat võimekust, on kaunis keeruline tagantjärele kommenteerida. Eks nende väga pika aja peale tehtavate plaanidega juhtub aeg-ajalt nii, et kõiki arenguid ei osata väga täpselt ette näha. Mis puudutab aga jäätmete põletamist, siis tuleb muidugi öelda, et mida aasta edasi, seda rohkem on Eesti inimesed hakanud jäätmeid taaskasutama ja otsivad jäätmete või ülejääkide äraviskamise asemel võimalusi nendele uus elu anda. See on iseenesest kindlasti väga positiivne tendents. Mis puudutab masspõletamist, siis masspõletus ei peaks asendama mitte nende jäätmete käitlust, mida juba praegu sorteeritakse, liigiti kogutakse, vaid seda kasutatakse nende jäätmete puhul, mida muidu veetakse lihtsalt prügimäele, mida muidu lihtsalt ladestatakse. Nii et selles võtmes võib öelda, et jäätmete masspõletamisele on ka Eestis väga selge, ütleme, perspektiiv, oma nišš olemas,

aga me liigume ikkagi väga jõudsalt ka selle eesmärgi poole, et aastaks 2020 läheks vähemalt pool Eestis tekkivatest jäätmetest taaskasutusse. Selles osas ma ei näe, et jäätmete põletamine võiks või tohiks kuidagi selle eesmärgi saavutamist takistama hakata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra, esimene täpsustav küsimus!

Rainer Vakra

Teadupärast toetab selle välismaise prügi põletamist ju rahaliselt ka Eesti riik. Teisalt ma olen teiega nõus, et tegemist ei ole rohelise lahendusega, kuigi näiteks majandusminister Juhan Parts on üritanud siin saalis korduvalt mulle selgeks teha, et prügi põletamine on roheline lahendus. Mul on selline küsimus: kas te ei arva, et Iru prüginälja ja samas ka toetuste abil odavaks pressitud hinna tõttu puudub tulevikus majanduslik huvi mõelda ja käituda keskkonnahoidlikult ehk neid jäätmeid sorteerida ja taaskasutada? Pigem vastupidi, Eesti inimene lähebki laisemaks, lohakamaks ja viskab kõik ahju, Iru aetaksegi kõik ahju ja tegelikult me ei saa rääkida keskkonnateadlikust mõtteviisist ja rohelisest mõttest.

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Ma olen kõigepealt sunnitud korrigerima teid selles osas, et Eesti maksumaksja sissetoodavate jäätmete põletamisel taastuvenergiatoetust taastuvenergia võtmes ei maksa. See, mida toetatakse, on sõltumata kütuse liigist koostootmine, mitte aga puhtalt ja otseses mõttes prügi põletamine. Arutada ja vaielda selle üle, kas ja kui roheline jäätmete masspõletus on, iseenesest ju võib. Üks nüanss on see, et jäätmete masspõletusel toodetav energia asendab suures mahus muidu fossiilkütusest tekitatavat energiat, ja see nüanss on ka kindlasti oluline. Aga ma olen nõus jällegi teie selle käsitlusega, et masspõletamine ei tohi kujuneda selleks prügi käitlemise viisiks, mis tööpoolest jätaks täiesti unarusse jäätmete taaskasutusse võtmise ja liigiti sorteerimise. Ma arvan, et Eesti inimeste teadlikkus aasta-aastalt kasvab, mitte vastupidi. Masspõletus on üks alternatiividest ja alternatiiv eelkõige selles nišis, mis puudutab sorteerimisest, liigiti kogumisest ülejääva prügi käitlemist. Ta ei saa, ei

tohi pretendeerida ja ausalt öeldes ka ei pretendeeri sellele, et asendada liigiti kogumist ja sorteerimist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rainer Vakra, teine täpsustav küsimus!

Rainer Vakra

Tõepoolest, prügi põletamine on teadupärast jäätmete hierarhias vaid üks samm kõrgemal ladestamisest ning ka majanduslikult ja energiasäästu mõttes on taaskasutamine keskmiselt 3–5 korda kasulikum kui jäätmete tuim ahjuajamine. Samas teame, et mis tahes põletamise kõrvalproduktiks on korstna kaudu välisõhku paiskuvad kasvuhoonegaasid. Ka kõnealuse prügipõletusjaama puhul on ümbruskonna elanikud sellele viidanud ja korduvalt oma muret väljendanud. Kas tervikuna ja tulevikku silmas pidades ei peaks Eesti riik sellest vaatenurgast pöörama rohkem tähelepanu keskkonnanahoiule ja vaatama üle selle jäätmete ahjuajamise poliitika?

Keit Pentus-Rosimannus

Aitäh! Jäätmete põletamisel on väga karmid keskkonnakaitse nõuded ja tingimused, mida tuleb täita, ja mitte ainult ei tule täita, vaid seda ka jälgitakse pidevalt. Kui teile on esitatud mingisuguseid kaebusi või pretensioone ja on alust arvata, et neid nõudeid rikutakse, siis tuleb sellest kindlasti eraldi teada anda. Seda monitooritakse ja jälgitakse pidevalt, et kõik õhu puhtusele ja puhastamiseseadmetele esitavad nõuded oleksid täidetud, teisiti ei saaks see olla. Aga ma ütlen taas kord, et senikaua kuni Eestis kehtib jäätmehierarhia, kus eelistatud on jäätmete ringlussevõtt, jäätmete taaskasutamine ja esimesel kohal on üldsegi jäätmete tekke vältimine, ei ole praegu põhjust arvata, et põletamine asendaks jäätmete sortimist ja liigiti kogumist. Vastupidi, kõik andmed kinnitavad, et inimesed muutuvad järjest teadlikumaks ning sortimine ja liigiti kogumine on järjest populaarsem. Põletusse jõuab ikkagi vaid see osa prügist, mis muidu oleks läinud prügimäele. Kui me neid kahte omavahel võrdleme, et kumb on mõistlikum, kas jäätmed lihtsalt märke kuhjata või prügi ära põletada ja toota energiat, siis on põletus kindlasti mõistli-

kum, kui peetakse kinni kõigist keskkonnakaitse nõuetest.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, proua minister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

Head kolleegid! Meie infotunni aeg on läbi. Täna küsimuste esitamise eest, kolleegid! Täna, härra peaminister ja valitsusliikmed, vastuste eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, head kolleegid! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu seitsmenda tööpäeva kolmapäevast istungit. Kõigepealt, lugupeetud kolleegid, on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Näen, et seda ei soovita teha.

Annan siis edasi mõningad teated. Riigikogu juhatus on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid. Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril algatatud õigusaktide revisjoniga seoses seaduste muutmise ja kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – õiguskomisjon; teiseks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril algatatud Euroopa Parlamendi valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – põhiseaduskomisjon; kolmandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril algatatud tööturu-teenuste ja -toetuste seaduse ning töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – sotsiaalkomisjon; neljandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril algatatud loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – kultuurikomisjon; viiendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril algatatud Eesti Vabariigi valitsuse ja Usbekistani Vabariigi valitsuse vahelise tulu- ja kapitalimaksudega topeltnmaksustamise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – rahanduskomisjon; kuueks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril algatatud avaliku teabe seaduse, elektroonilise side seaduse ja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu, juhtivkomisjon – majanduskomisjon; seitsmendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Riigikogu otsuse

"Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 "Teadmiste-põhine Eesti" heakskiitmine" eelnõu, juhtivkomisjon – kultuurikomisjon; kaheksandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel rahutagamissioonil Afganistanis" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; üheksandaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel konfliktijärgsel rahutagamissioonil Liibanonis, Iisraelis, Egiptuses ja Süürias" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; küm-nendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Euroopa Liidu väljaõppemissioonil ja ÜRO rahutagamissioonil Malis" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; üheteistküm-nendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel NATO reageerimisjõudude koosseisus" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon; kolme-teistküm-nendaks, Vabariigi Valitsuse s.a 4. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Kaitseväe kasutamise tähtaja pikendamine Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel Põhja-Atlandi Lepingu Organi-satsiooni või Euroopa Liidu rahvusvahelise sõjalise peakorteritöös" eelnõu, juhtivkomisjon – riigikaitsekomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupäri-mise peaminister Andrus Ansipile.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 81 Riigikogu lii-get, puudub 20.

Head kolleegid, palun tähelepanu! Täpsus-tan nüüd päevakorda. Täna jätkame eilse päe-vakorraga, mille arutelu pooleli jäi. Esimesena toimub eilse päevakorra punkti nr 2 arutelu, milleks on Riigikogu majanduskomisjoni

esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 510 esi-mene lugemine. Eilse istungi päevakorrapunk-tid nr 3–6 on üle kantud tänase istungi päeva-korda punktidenä 2–5. Täna se päevakorra-punkti nr 8 juures, milleks on Vabariigi Va-litsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 509 esimene lugemine, teeb algataja nimel ettekande siseminister Ken-Marti Vaheri asemel justiitsminister Hanno Pevkur. Täna se päevakorrapunkti nr 16 juures, milleks on Va-bariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513 esimene lugemine, teeb eelnõu juhtivkomisjoni nimel ettekande rahandusko-misjoni esimees Sven Sester. Täna se päevakorrapunkti nr 17 juures, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 514 esimene lugemine, teeb juhtivkomisjoni nimel ettekan-de rahanduskomisjoni esimees Sven Sester. Nii palju siis, head kolleegid, on tänane päevakord muutunud.

1. Riigikogu otsuse "Eesti Arengu-fondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu (510 OE) esimese lugemise jätkamine

Esimees Ene Ergma

Alustame tänase esimese päevakorrapunkti arutelu, jätkame Riigikogu majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 510 esi-mest lugemist. Eile jõudsimel läbirääkimised lõpetada. Kuna muudatusettepanekuid eelnõu 510 kohta ei esitatud, siis teeme nüüd lõpp-hääletuse.

Lugupeetud Riigikogu, panem lõpphääletu-sele Riigikogu majanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Arengufondi nõukogu liikme nimetamine" eelnõu 510. Palun hääle-tada!

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu oli 36, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on otsusena vastu võetud. (Tabel 5.)

2. Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (453 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Riigikogu liikme Tõnis Paltsu algatatud looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 453 esimene lugemine. Palun kõnepulti ettekandjaks Riigikogu liikme kolleeg Tõnis Paltsu!

Tõnis Palts

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Et asja huvitavaks teha, ütlen ma siin kõnes kõik, mis ma arvan koalitsioonikaaslaste kohta. Ma ootan, et inimesed saali jääksid. Aga asja juurde!

Täna on esimesel lugemisel seadus, mille eesmärk on keelata meie meresaarte arengule, eelkõige turismile pärssivalt mõjuvate suurte tuulegeneraatorite paigaldamine. See keelamine ei mõjuks mitte kuidagi pärssivalt rohelisele eluviisile ega laieneks väikestele oma tarbeks paigaldatavatele tuulegeneraatoritele. Olgu kohe ka mainitud, et taastuvenergia sihtprotsendi täitmine tuuleenergia abil on kõige kahjulikum viis seda teostada. Eestile tervikuna oleks makromajanduslikult märksa kasulikum, kui taastuvenergia osatähtsuse eesmärgid saavutatakse hakkepuidul töötavate elektrijaamade abil. See tähendab, et iga tagasivõidetud samm tuuleenergiafännidelt on kasulik Eesti majandusele tervikuna.

Meie meresaarte – Saaremaa, Hiiumaa, Muhu ja Vormsi – ainus jätkusuutlik majandusharu on turism. Ma rõhutan, et ainus jätkusuutlik majandusharu, mitte kõige suurem. Seda kõige laiemas mõttes, sest ka suvekodude pidamine ning saartel sugulaste juures puhkamine on tegelikult üks rekreatsioonimajanduse haru. Kõigil teistel majandusharudel on mandril tegutsedes saartega võrreldes eelised, seda tänu paremale ligipääsule. Seepärast on turismi hoidmine ja selle arengule kaasaaitamine saartele elulise tähtsusega. See loob kohapeal töökohti ja annab elanikele võimaluse raha teenida.

Suured elektrituulikud on tehisobjektid, mis ehk sobivad kuskile tööstusmaastikule, aga kindlasti mitte kauni loodusega Eesti puhkepiirkondadesse. Seda seisukohta üldiselt ei vaidlustata. Samal ajal on näha äriliste huvi-

gruppide mõju isegi Riigikogu liikmetele, mis tuli välja seaduseelnõu menetlemisel keskkonnamisjonis. Riigikogu liikmed ei saa olla nii demagoogilised ilma kõrvalise mõjuta või kellegi huvide eest seismata. Toon siin mõne näite.

Öeldakse, et seda piirangut ei ole vaja seadustega sätestada, seda saab reguleerida kohalike omavalitsuste otsustega. Niisuguse kohaliku omavalitsuse reguleerimise tagajärjel on pärast Kaarma Vallavalitsuse "tarka" otsust Saaremaa ühe parima puhkepiirkonna Mändjala külje alla kerkinud tuulegeneraatorid, mis varjutavad ilusaid loodusvaateid Mändjala rannast. See näitab, et kahjuks ei saa lubada selliseid asju reguleerida kohalike omavalitsuste otsustega. Teatud asjaolude kokkusattumisel on vallajuhid valmis ka oma ema vanakuradile maha müüma.

Öeldakse, et selline säte ei sobiks looduskaitse seadusesse. Vabandage, mingite otsitud teoreetiliste ja formaalsete tunnuste järgi, mida siin argumentideks kasutatakse, sobiks see veel vähem teistesse seadustesse. Selline väide on ainult investorite lobiargument, et piirangu kehtestamine ära hoida. Me ju võitleme selle ettepanekuga loodusreostuse vastu ja püüame selle kaudu ka regionaalpoliitilisi eesmärke saavutada. Loodus ei ole asi iseeneses, mida kaitstakse, loodust kaitstakse ikka inimeste huve silmas pidades ja et inimtegevuse lollusi ära hoida. Ma küsin, kuhu see keeld siis veel sobib, kui me tahame loodust kaitsta.

Üks väide on, et analoogia kohaselt peaks igal pool Eestis suured tuulegeneraatorid ära keelama, mitte ainult saartel. Miks siis Ida-Virumaad võib täiendavalt risustada? Eks selles väike loogika ole. Tuuleenergia tootmine on kõige mõttetum energia tootmine Eestis. Me ei loo sellega töökohti ja maksame sellele peale, et keegi saaks Eesti looduse risustamise hinnaga oma vara suurendada. Kui kuskile ehitada tuulegeneraatoreid, siis tõesti sinna, kus turism ei ole jätkusuutlik majandusharu. Ei saa suhtuda nii, et Virumaa loodus on risustatud tuhamägedega, risustame nüüd ka Saare- ja Hiiumaa. See on terviklik Eesti loodus. Ida-Virumaa kaevurid saavad praegu veel vähemalt saartele minna ehedat looduse ilu nautima. Kas me tõesti tahame, et nad lähöksid Eesti asemel Lapimaale või Norrasse, kuna me

oleme saarte looduse omapära hävitama hakanud?

Kõige kurioossemad aga on internetist leitud uuringud, millele tuuleenergia eestkostjad viitavad ja mille järgi tuulegeneraatorid suurendavad piirkonna atraktiivsust turistide silmis. No tule taevas appi! Mõni katastroofiturist ehk käib tõesti naudinguga kuskil üleujutust vaatamas ja verejanulised kõmureporterid pildistavad laevahukku Aegna lähedal, aga see ei tähenda, et ebameeldivatele nähtustele saaks rajada jätkusuutliku, positiivse ja kasumliku turismimajanduse. Minge küsige kolleeg Imre Sooääre käest, kuidas tung tema suurepärasesse mõisasse ja restorani suureneks, kui Pädaste mõisast paari kilomeetri raadiusesse paigutataks 120 meetri kõrgune tuulik, mille labad vehivad kuni 180 meetri kõrgusel.

Loodan, et terve mõistus võidab ja minu parandusettepanek saab seaduse jõu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Tõnis Palts! Teile on palju küsimusi. Alustame kolleeg Rannar Vassiljevist. Palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma ka üldiselt loodan, et mõistus võidab. Mulle aga jäi natuke arusaamatuks mõttekäik tuulikute kui tohutute looduse risustajatest. Nii palju, kui ma aru olen saanud, püstitatakse neid Eestis üldiselt selleks, et kõige enam saastavat elektritootmisviisi, mida meil rakendatakse, ehk siis põlevkivist elektri tootmist vähendada. Kumb võiks looduse risustamise mõttes negatiivsem olla – kas tuulikud, mis püsti pannakse, või põlevkivist elektri tootmine?

Tõnis Palts

Kui globaalselt vaadata, siis on teie märkus õigustatud, aga Eestis praegu tuulikud ei vähenda põlevkivist toodetavat elektrienergiat.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Ka minul on teatud seos Saaremaaga nagu teilgi. Mis te arvate, kas Saaremaa turismisektorile ja ini-

meste heaolule teevad suuremat kahju kusagil merepiiril asuvad tuulikud või näiteks see, et Saaremaa süvasadamast, mis ehitati reisijate sadamaks, tehakse nüüd kaubasadam tööstuspiirkonna ja kõige muuga? Probleeme, mida Saaremaal lahata, on ehk rohkem kui mõni üksik tuulepark kusagil kaugel.

Tõnis Palts

Ma olen nõus, et probleeme, mida lahata, on rohkem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Valitsuse seisukohad nende jaoks ebamugavate eelnõude kohta on kujunemas nagu žanriks omaette – vahel on neid natuke piinlik lugeda, vahel on isegi halenaljakas. Sinu eelnõule arvamust andes on valitsus selle žanri piire veelgi avardanud. Ma tsiteerin: "Keskkonnaminister ei toeta eelnõu, regionaalminister toetab, aga ei ole rahul seletuskirjaga, majandus- ja kommunikatsiooniminister ei toeta, sest see on vastuolus planeerimisega." Kas sina oled aru saanud, mis see valitsuse seisukoht on? Kas nad toetavad seda eelnõu või ei toeta?

Tõnis Palts

Ma arvan, et see ei ole oluline. Seadusi võtab vastu Riigikogu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg! Olen juba oma kaheksa aastat käinud igal suvel Saaremaal ja just nimelt Kaarma vallas. Ma olen sinuga hoopis eri meelt selles suhtes, mida võib ja mida ei tohi teha kohalik omavalitsus. Nemad võtsid sellise otsuse vastu ja tuulepark tõestab turistile hoopis seda, et seal kandis eelistatakse alternatiivenergiat ja loodus on puhas. Nii et see on, vastupidi, just hea reklaam sellele kohale. Palun vabandust, et ma niimoodi küsin, aga kuluaarides arutati, et ega sinul või sinu sugulastel või sõpradel seal tuu-

lepargi läheduses mingit suvilat või puhkekodu ei ole?

Tõnis Palts

On küll, jah.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Hea Tõnis! Sinu tunded tuulikute vastu on üldteada, oled neist rääkides kasutanud sõnu "kole", "ebameeldiv", "ilge" jms. Minu hinnang nendele on hoopis teistsugune, mulle nad tegelikult päris meeldivad, ka esteetiliselt. Ma ei saa aru, kuidas sellises olukorras, kus ühele esteetiliselt meeldib ja teisele esteetiliselt ei meeldi, saaks probleemi lahendada. Immanuel Kant on kirjutanud traktaadi "Otsustusjõu kriitika", kus arutatakse selle üle, mis on ilus ja mis ei ole ilus. Võib-olla meil oleks ka vaja esteetilise otsustusvõime seadust, siis me saaksime selle probleemi ära lahendada?

Tõnis Palts

Ma tsiteerin iseennast, kui lubate. On üldteada fakt, et tuulikud mõjuvad turismile, just loodusturismile, mille puhul on tähtis kaunis loodus, negatiivselt. Ma ei räägi siin üksnes enda hinnangust. Tõesti, Savisaarele meeldisid Kangro tööd niikaua, kuni ta oli Keskerakonna liige, pärast enam nii väga ei meeldi. Selline hinnang on tõesti poliitilise alatooniga. Mina aga räägin üldteada faktist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea ettekandja Tõnis! Mulle meeldivad sinu seisukohad, mis puudutavad just majanduslikust seisukohast tuuleenergia tootmist. Minagi ei saa aru, kuidas Riigikogu, nii tark kogu, ei saa aru, et praeguses majandusruumis on Eesti rahvale ääretult kahjulik iga tuuleenergia kilovatt, sest me maksame 5,4 eurosentit igale kilovatile peale. Võib-olla mõnes kohas tundub tuulik ilus, mõnes kohas kole, aga see tuleks tõesti ära lõpetada just majanduslikust seisukohast, kuna tuuleenergia tootmist doteeritakse just sellisel määral. Nii et mina toetan sinu eelnõu.

Aga mis sa ise arvad, kas need head mõtted lähevad läbi?

Tõnis Palts

Head mõtted lähevad alati läbi. Ma näen, et su ümber on ka nagu heatahtlikke nägusid.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Mina sellesse esteetilisse vaidlusse ei lasku, kas üks või teine asi on ilus või kole. Aga mis puutub kolleeg Lembit Kaljuvee arvamusse, et tuulest energia tootmine tuleks ära lõpetada, kuna see on majanduslikult kahjulik, siis selle loogika järgi tuleks kogu energiatootmine ära lõpetada. Praeguste turuhindade juures pole ühtegi uut projekti, mis majanduslikult ära tasuks, ükskõik mis energiaallika me võtame. Mu küsimus aga puudutab ühte su väidet, et tuuleenergia kasutamine ei vähenda põlevkivist elektrienergia tootmist. See läheb suhteliselt vastuollu kogu riigi senise energia- poliitika loogikaga. Äkki sa põhjendad seda väidet?

Tõnis Palts

Ma ei näe seost, kuidas ta võiks seda vähendada. Ehk vastaksite sellele? Eesti Energia elektri jaamad müüvad praegugi maksimaalselt põlevkivienergiat. Ma ei näe seost, kuidas see võiks väheneda. Elektrit müüakse ju välja, meil on avatud turg. Igaüks müüb nii palju, kui suudab. Kui me paneme tuulikuid juurde, ega sellest kogus ei vähene. Oleks kinnine turg, siis jah, võib-olla tõesti, aga Skandinaavia ostab avatud turult, kõik müüvad maksimaalselt. Ei näe seost.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalle Laanet!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Ma pean ütlema, et ma olen loomulikult nõus kõikide nende asjadega, mis Saaremaale kasuks tulevad. Ma olen ka sinu eelnõuga nõus. Aga haaraksin kinni Lembitu mõttest, mida sa toetasid: see oli, et head mõtted lähevad ikka läbi. Sealt tekkis mul palve, et vahest sa sele-

tad, kuidas need head mõtted läbi läksid. 21. oktoobril ütles komisjon sinu eelnõule ei, 24. oktoobril ütles jah. Mis toimus vahepeal?

Tõnis Palts

Toimus sama, mis siin saalis. Inimestele on vaja seletada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Kui järgmisele küsimusele tuleb samuti ühesõnaline vastus, siis me oleme püstitanud mingi rekordi. Seda varem ei ole olnud. Sinu kõnest jäi kõlama mõte, et me ei ole siin Eestis võrdsed. Ühes regioonis on loodust vaja rohkem säästa ja teises kohas võib selle peale sülitada. Sa nimetasid Virumaad, kus on mõttetu sellega tegelda, vastukaaluks aga on Saaremaa ja teised saared. Kõlas lause, et seda seisukohta ei vaidlustata. See on puhas vale, seda vaidlustatakse! Ma arvan, et üle Eesti peaks loodus olema kaitstud võrdselt, nii nagu ütleb kas või meie põhiseadus. Meil kõigil peavad võrdsed võimalused olema. Kuidas sa seda kommenteerid?

Tõnis Palts

Kommenteerin peaministri sõnadega: ärge pange mu suhu sõnu, mis minu suust ei ole välja tulnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mõni aeg tagasi maaelu arengukavast ülevaadet saades kuulsime lugupeetud põllumajandusministri suust umbes selliseid sõnu – täpset teksti ei ole kahjuks käepärast –, et turism ei ole majanduslikult kuigi mõttekas ja innovaatiline tegevusala. Nüüd ma küsingi, miks sina turismi kaitsed.

Tõnis Palts

Kas sa võid korrata, kelle suust sa neid sõnu kuulsid?

Esimees Ene Ergma

Põllumajandusministri.

Tõnis Palts

Ma kaitsen selle eelnõuga eelkõige saartel töökohtade ja elu säilimist.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Hea ettekandja! Kui ma maavanemana töötasin, oli üks teema, millega me tegelesime, tuuleenergeetika planeeringu koostamine. Neli maavalitsust tegid seda koostöös kohalike omavalitsustega ja ma mäletan, et kui esialgu oli vastavalt uuringule meie maakonna kaardil paarkümmend nn kollast laiku ehk ala, kus võiks arendada tuuleenergeetikat, siis pärast läbirääkimisi kohalike omavalitsustega jäi nendest järele neli, kui ma õigesti mäletan. Seega nende alade arv vähenes viis korda. Kogu temaatika aga oli väga elava avaliku diskussiooni objekt. Vormsile ei jäänud mitte ühtegi kollast laiku. Vormsi ütles kohe, et nemad seda ei kooskõlasta. Mis sa arvad, miks kohalikud planeerijad tuulikute jaoks sobilikke alasid ei leia? Miks peab ikkagi lausa ära keelama?

Tõnis Palts

Esiteks häirib väga visuaalne reostus. See on niivõrd vallaülene probleem, et mõte iseenesest juba ei tööta. Teiseks on see ka väga pikaajaline probleem, kui püüda seda valla tasandil lahendada. Aga jah, kui otsustada, et meie seda oma valla territooriumile ei pane, aga 100 meetri kaugusel valla piirist kõrgub ühe küla kohal 200 meetri kõrgune mast – praegu on küll 120 meetrit maksimum –, siis see lihtsalt ei tööta. See on nii suur visuaalne reostus. Aga tegelikult saab kohalik omavalitsus oma otsuseid muuta. Näiteks Muhus käib praegu vaidlus ja ei tea, kummale poole lõppotsus kaldub.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Täna, proua juhataja! Hea Tõnis! Minu meelest on nende mõne tuuliku pidamine, mis meil siin on, väga kallis. Juba nende käivitami-

ne nõuab iga kord palju elektrit. Võib-olla tasub neid pidada vaid paikades, kus on rohkem tuult, näiteks Hollandi rannikul. Äkki ehitame oma raha eest tuulikud Hollandi rannikule ja sealt müüme selle elektri maha? Teeks võib-olla samamoodi, nagu teeb Eesti Energia, kes meie raha eest üritab majandada mingeid väidetavaid põlevkivilademeid kuskil Ameerika kõrbes. Järsku oleks rohkem mõtet pidada neid tuulikuid välismaal, mitte siin, kus nad risustavad meie maastikku ja riivavad ilumeelt?

Tõnis Palts

Kas see on küsimus? Jah!

Esimees Ene Ergma

Kas see oli vastus? Palun, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea Tõnis! Ma olen tegelenud nende tuulikute teemaga, eeskätt Muhumaal koos meie teadlaste Rein Oidrami ja Endel Ristheinaga. Me oleme jõudnud järeldusele – mõtlen selle kandi poliitikuid ja Tallinna Tehnikaülikooli energeetikuid –, et tuulikud ehk siis tuuleenergia kasutamine on üks keskkonda kõige enam saastavaid energiatootmise viise. Tuulikute kahju on võrreldav suitsu väljalaskmisega põlevkivi põletamisel. Jutt ei ole ainult maastiku saastamisest, jutt on kogu keerisest ja õhu saastamisest – kõik need rõhkude vahed jne. Oled sa mõelnud sellele, et järsku üleüldse keelata see vidin ära, sellepärast et see on saastav energia?

Tõnis Palts

Ma teeksin seda Eestis hea meelega, ma mainisin seda siin oma kõnes ka. Aga ma teeksin seda eelkõige teisel põhjusel. Minu jaoks on see oluline lisapõhjus. Mõtlen just visuaalset reostust. Ma ei tea, kui paljud teist on Paldiski poolsaare pargis jalutamas käinud, ma soovitan seal ära käia. Tegelikult on Paldiski poolsaar üks ilusaimaid kohti Eestis, aga inimesed ei käi seal, nad pole sinna tänapäeval sattunud. See on fantastiline poolsaar ja seal on fantastiline loodus. Soovitan sinna parki jalutama minna.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andrei Korobeinik, esimene küsimus!

Andrei Korobeinik

Aitäh! Hea ettekandja! Ma sain teie sõnavõttust aru, et Saaremaale tuulikute rajamine ei ole mõistlik, aga samas Ida-Virumaale võiks neid ehitada küll. Kas te oskate nimetada veel Eesti regioone, kuhu võiks neid rajada?

Tõnis Palts

Pean nüüd kaudselt vastama ka ühe Ida-Virumaa saadiku küsimusele. Oleksin tahtnud jah või ei vastata, aga sa küsisid natukene kavalamalt. Tegelikult ma ei öelnud niimoodi. Ma ütlesin, et tuuakse argument, et vahest võiks siis tuulikud igal pool Eestis ära keelata. Ma ütlesin, et see ei ole argument selles mõttes, et Ida-Virumaa on tegelikult kahjuks niikuinii rikutud. Kordan: kahjuks-kahjuks, loodus on seal rikutud. See ei tähenda seda, et peaks ka Saaremaa ära rikkuma. Nii et põhimõtteliselt ma mõtlesin muud, kui teie kahekesi väidate. Üldine hoiak ühtib mul härra Igor Gräzini hoiakuga. See ongi mu vastus.

Esimees Ene Ergma

Palun, Lembit Kaljuvee, teine küsimus!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea ettekandja! Ma ei tea, kas sa olid siis saalis, aga tund aega tagasi Keit Pentus-Rosimannus vastas siin küsimustele, miks on Maardusse ehitatud nii suur prügipõletusjaam, et nüüd peab Inglismaalt ja ma ei tea kust mujalt välismaalt prügi tooma, et see siin ära põletada. Valitsus ei mäleta ega tea, kuidas see asi oli. Selles valguses mulle hirmsasti see sinu lühikene eelnõu meeldib – see viitab, et lihtsalt ei tohiks siin Eestis teha selliseid mõttetuid ja kahjulikke asju. Neid näiteid on palju. Aga küsimus on selline: kuidas demokraadid saaksid kaasa aidata, et see eelnõu läbi läheks?

Tõnis Palts

Minu meelest on siin kolme värvi nuppe. Valige õige nupp!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andrei Korobeinik, teine küsimus!

Andrei Korobeinik

Hea ettekandja! Ma siiski ei ole saanud vastust oma küsimusele. Kas te võite nimetada muid regioone, kuhu võiks neid tuulikuid püsti panna? Või Ida-Virumaa ongi ainuke?

Tõnis Palts

Ma ei ole soovitanud neid Ida-Virumaale püsti panna – see on mu vastus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kui tänu sinu eelnõule õnnestub neljal suuremal saarel hullsuurte tuulikute püstitamisele keeld panna, kas siis ei ole ohtu, et arendajate pilgud pöörduvad väikesaarte poole? Need muutuvad selles kontekstis hulga atraktiivsemaks.

Tõnis Palts

See oli ka regionaalministri ainukene vastuväide. Temagi küsis, miks on ainult nelja saarega piiratud. Need on tegelikult valitud sellepärast, et saalis oleks vähem arutlusi, vähem küsimusi ja vähem seletamist. Mujal on lülituspunktide kättesaadavus nii halb, et reaalselt nendele kohtadele veel üldse ei pretendeeritaks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kuidas te suhtute ideesse paigaldada tuulikud merre, saarest kaugemale?

Tõnis Palts

Igipõlise tõsise meresõitjana mulle see ei meeldiks. Tegelikult on see keerulisem küsimus. Kujutage ette Hiiumaa põhjarannikut, kus teil on suvemaja. Päike küll ei looju põhja, aga õhtuti te ikkagi imetlete seal ilusat vaadet merele. Ent 20 kilomeetri kaugusel paistavad

mingid mastid. Sinna soovitakse õige suuri maste, lausa 200 meetri kõrguseid. Te tahate imetleda silmapiiri, aga tegelikult avaneb teile risustatud merevaade. Oleks tahtnud ei või jah vastata opositsioonile, aga kui mõtet laiendada, siis pole õige nimetada seda ekspordiks, keegi tuleb ja ehitab meie rannikuvette välisinvesteeringufondi raha eest tuulikud ja elekter käib justkui läbi meie kaablite. See on tegelikult vaid formaalne eksport.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Deniss Boroditš!

Deniss Boroditš

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru, et kuigi me räägime looduse kaitsest, ütlesid sa ise väga selgelt, et eesmärk on säilitada majanduskeskkond ehk need saared turismipiirkonnana, seega see majandusharu. Mida sinu arvates tuleb veel teha, et see sektor nii saartel kui ka Eestis üleüldiselt areneks ja meie riigile täiendavalt raha sisse tooks?

Tõnis Palts

Et seda teada saada, tuleks hoolega läbi lugeda peagi siia jõudev turismi arengukava. See tuleks hoolega läbi lugeda ja siis seda ellu viima hakata.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Palts! Ma kutsun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe kolleeg Erki Noole. Palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Keskkonnakomisjonis oli looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 453 arutusel kolmel korral. Esimest korda 23. septembril, siis 21. oktoobril ja viimast korda 24. oktoobril. Esimesele komisjoni istungile oli kutsutud väga palju külalisi. Kohal olid Keskkonnaministeeriumi asekanstler ja looduskaitse osakonna juhataja, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energietika osakonna energia turgude juht ning sama ministeeriumi nõunik Regina Rass, samuti regionaalminister ja Siseministeeriumi planeeringute osakonna juhataja. Veel oli istungile

kutsutud tuuleenergia assotsiatsiooni tegevjuht.

Asetleidnud arutlus ei olnud päris nii must-valge, nagu eelkõneleja jutust võis järeldada. Lisaks me arutasime eraldi päevakorrapunkti ka väiketuumikute püstitamise probleeme Eestis, eriti just kodumajapidamistes. Nii et arutelu oli väga laiapõhjaline. Saalis kõlas täna küsimus selle kohta, et valitsus eelnõu ei toeta, Keskkonnaministerium ei toeta, Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ei toeta, regionaalminister aga toetab. Sellega seoses oli ka komisjonis erinevaid küsimusi. Puudutati seda, miks on ettepanek muuta sel moel just looduskaitseadust. Tegelikult ongi siin kolm võimalikku varianti: muuta võib kas looduskaitseadust, elektrituruseadust või planeerimisadust. Eelnõu algataja paneb ette muuta looduskaitseadust.

Täna kõlas eelnevalt juba nii palju täpsustavaid küsimusi, et ma võtan nüüd asja kokku ja ütlen lihtsalt, mis otsused keskkonnakomisjon tegi. 21. oktoobril otsustas komisjon määrata eelnõu 453 menetlemisel juhtivkomisjoni ettekandjaks Erki Noole, teha Riigikogu juhatausele ettepanek võtta eelnõu esimene lugemine täiskogu istungi päevakorda 5. novembril ja eelnõu siis tagasi lükata. Poolt hääletas 5 inimest, vastu 0, erapooletuid oli 2. See kõik toimus esmaspäeval. Neljapäeval, 24. oktoobril arutati komisjonis sama eelnõu jälle. Siis otsustati oma 21. oktoobri otsust muuta ja teha Riigikogu täiskogule ettepanek eelnõu 453 esimene lugemine lõpetada – poolt hääletas 5, vastu 0, erapooletuid oli 2 – ning teha juhatausele ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 19. november kell 17.15. Ka selle poolt oli 5 inimest, erapooletuid oli 2, vastu ei olnud keegi. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Erki Nool! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Nagu me just kuulsime, muutis keskkonnakomisjon eelnõu suhtes oma meelt. Tegelikult on see väga oluline teema ja nagu ma ka oma küsimuses peaettekandjale mainisin, on praegu neli maakonda teinud tuuleenergeetika teemaplaneeringu,

mis hõlmab Lääne-, Hiiu-, Saare- ja Pärnumaad. Planeerijate jaoks on see väga tähtis info, mis sellest seaduseelnõust saab. Millal võiks see seaduseks saada? Planeerijatel on väga tähtis seda teada. Millal võiks eelnõu tulla teisele lugemisele ja millal saada seadusena vastu võetud?

Erki Nool

Täna ma ei oska teile väga täpselt vastata. Ootame muudatusettepanekud ära, siis saame neile näkku vaadata, kutsuda kohale eri huvigruppide esindajad ja asja edasi arutada. Aga tegelikult on sellel küsimusel veel üks tahk. Praegu on tuulikuid püstitada suhteliselt lihtne. Kui tegu on kuni kahe tuulikuga, siis neid võib üles panna ilma planeeringuta, vaatamata sellele, et need võivad olla kuni 2-megavattised tuulikud, et nad on ikkagi väga kõrged ja avaldavad lähipiirkonnale arvestatavat mõju. See on probleem, millega igal juhul tuleb tegeleda.

Ning nagu ma juba mainisin, tuleb kindlasti edasi arutada kodumajapidamislike tuulikute teemat. Riik on andnud erinevaid taastuvenergia toetusi just kodumajapidamistele. See on valdkond, mille vastu inimestel on suur huvi, aga väga paljudel kohalikel omavalitsustel pole teadmisi või soovi sellega tegeleda. Nii et küsimus ei ole ainuüksi selles, kas tohib püstitada tuulikut Saaremaale või Hiiumaale, see on märksa laiem teema kogu riigis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Ma sain sinu jutust nii aru, et te menetlesite seda eelnõu päris mitu korda ja vahepeal teie arvamus muutus. Millised olid need uued asjaolud, mis tingisid teistsuguse otsuse kas või sinu enda puhul? Kas te saite uusi teadmisi või milles oli asi?

Erki Nool

Riigikogu liikmed saavad iga päev uusi teadmisi juurde. Aga tuuleenergia puhul on tegu sellega, et tuul puhub suhteliselt puhangu. Nii oli ka meie otsusega – keskkonnakomisjon muutis otsust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Nagu ma teie ettekandest aru sain, oli komisjoni seisukoht vastupidine valitsuse seisukohale. Kas Riigikogu selle koosseisu ajal tullakse selle teemaga veel üks kord siia saali?

Erki Nool

Härra kolleeg, nagu te väga hästi teate, Riigikogu ei ole valitsuse kummitempel. Riigikogu komisjonid on oma otsustes iseseisvad. Nii oli ka seekord. Ja ma arvan, et tuuleenergeetika on teema, millega Riigikogus selle koosseisu jooksul veel tegeldakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Kallis Erki! Nagu ma aru saan, teil on seal komisjonis väga lõbus. No ikka juhtub. Aga palun ütle, kas te kutsusite komisjoni ka kellegi tõsistest tuuleenergeetikutest, et langetada kaalutud otsus, mis baseeruks ka teaduslikel andmetel? Või sellel etapil ei olnud seda vaja? Kordan, et Tallinna Tehnikaülikooli energeetikud on tuuleenergeetikat teaduslikult uurinud ja see teema on põhimõtteliselt suletud sel põhjusel, et tuuleenergia on osutunud nii kahjulikuks, et ei ole mõtet sellega enam edasi tegeleda.

Erki Nool

Ei, me teadlasi ei kutsunud. Istungile oli kutsutud Eesti Tuuleenergia Assotsiatsiooni tegevjuht Tuuliki Kasonen. Eks teadusuuringute puhul on väga tihti nii, et kes tellib uuringu, see ka soovitud resultaadi saab. Ka teie viidatud tuuleenergia kahjulikkus võib olla samamoodi põhjendatud. Väga paljudel uuringutel on emotsioon taga. Mina ei julge öelda, kas tuuleenergia tootmine on tervisele kahjulik või mitte. Väga palju on räägitud tuulikute tekitatud müra. Tänapäeva tuulikud töötavad märksa vaiksemalt. Olen ise olnud üleval tuuliku rootoris sees. Saime täiesti normaalselt juttu rääkida, erilist müra ei olnud. Kõik asjad arenevad, nii ka tuuleenergeetika.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud komisjonipoolne ettekandja! Kolleeg Heljo Pikhof tegelikult küsis tõsise küsimuse: mida siis komisjonis arutati, et sündis päris uus otsus? Me sooviks ikkagi teada seda arutelu käiku ja sisu. Kui te jääte oma arvamuse juurde, et muutus tuule suund, siis muutub naeruväärseks kogu komisjon. Ma palun siiski, et te selgitaksite, millest komisjonis räägiti. Mis olid need aspektid, millest tulenevalt komisjoni liikmete otsus muutus?

Erki Nool

Tuule suuna muutumine ongi tõsine asi. Muidu me ei vaataks igal õhtul ilmaennustust, kui me ei teaks, et ilm võib muutuda. Keskkonnakomisjon otsustas, et selle teemaga on mõistlik süviti edasi minna. Sellepärast otsustasime jätta eelnõu menetlusse, kutsuda komisjoni külalisi ja asjaga edasi tegeleda. Nii lihtne see vastus ongi.

Igor Gräzin avaldas arvamust, et meil on väga lõbus komisjon. Ma ei ütleks, et meil meeolukas tants ja trall käib. Me arutame ikkagi väga tõsiseid küsimusi ja selline on kindlasti ka tuuleenergeetika teema, mida peab käsitlema kogu elektrituru kontekstis.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Peep Aru, teine küsimus!

Peep Aru

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kas sa oskad komisjoni esimehena prognoosida, et kui nüüd komisjon arutab teise lugemise ettevalmistamist, kust poolt siis tuul võib puhuda?

Erki Nool

Ei oska seda täna prognoosida.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Erki Nool! Avan läbirääkimised. Kutsun kõigepealt kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini Keskerakonna fraktsiooni esindajana. Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tahaks peatuda neljal teesil.

Punkt 1. Me kõik kuulsime siin lauset, et komisjoni arvamus vahepeal muutus, ja võtsime selle naeruga vastu. Aga ma tahan märkida, et see pole kaugeltki esimene selline juhtum Riigikogus. Vanemad olivad mäletavad, et IX Riigikogus koostati 1999. aastal üks eelnõu, mis oli seotud metalli kokkuostuga. Nimelt hakati 1999. aastal massiliselt rikkuma lifte ja teemärke maha võtma, kuna suvaline metalli kokkuostupunkt võttis igasugust metalli vastu. Kaks korda andsime sisse eelnõu, mille sisu oli see tegevus suurel määral keelata, ja kaks korda põrusime sellega. Aga äkki peale mingit komanderingut sain ma teada, et kolmandal katsel on sellesisuline seadus väga kiires korras vastu võetud. Pani muidugi imestama. Ent peagi sain ühest Riigikogu fraktsioonist üsna täpset informatsiooni. Tähendab, ühel härral varastati tema metsamajast ära kaks kilomeetrit vasktraati. Peale seda löödi rusikas vastu lauda ja öeldi: kurat, võtame seaduse vastu! Ei saa ju niiviisi elada, et kaks kilomeetrit traati tuleb, ütleme, paar korda aastas asendada. Need inimesed, kes tol ajal siin Riigikogus olid, teavad, kellest ma räägin. Nii et sellised pretsedendid on ikka olnud.

Punkt 2. See eelnõu on üsna kurioosne, kuna annab eelisseisu mingitele Eesti piirkondadele ja teistele seda ei paku. Kujutage ette, lihtsalt võrdluseks, et keegi tuleb eelnõuga, et me Ida-Virumaal tahaksime looduse säilitamise nimel piirata põlevkivi kaevandamist ja elektri tootmist. Täpselt nii palju kaevandame ja toodame elektrit, kui endil vaja on. Ja kõik teie ülejäänud istuge pimedas ja mõelge ise, kuidas hakkama saate. See on ikka õige kummaline. Teistestki valdkondadest võiks sadu näiteid tuua. Ei saa keegi olla eelisolukorras, see on mõeldamatu! Selle seaduseelnõu loogika on algusest peale absoluutselt väär.

Punkt 3. Järjekordselt tehakse ettepanek piirata kohaliku omavalitsuse võimalusi. Kohalik omavalitsus, keda on juba kägistatud, püsib siiski veel elus ja võtab teatud küsimustes otsuseid vastu. Aga iga kord, kui kellelgi asub suvila kuskil paarisaja meetri kaugusel kohast, kus, jumal tänatud, leidub investor, kes midagi ehitab ja loob uusi töökohti, tekib tolle suvilaomanikul soov piirata kohaliku omava-

litsuse volitusi ainult sellepärast, et tema suvila on seal lähedal. Kas me ikka saame aru, kuhu poole me liigume?

Viimane, neljas punkt. Paari tunni pärast me saame musta stenogrammi lugeda, see on täitsa olemas, ja siis selgub, kes kellele sõnad suhu pani. Eelnõu algataja väitis selgelt, et Virumaa on juba reostatud ning nüüd peaks vähemalt Saaremaal ja veel kolmel saarel loodust säilitama. Ka kõlas lause, et seda seisukohta ei vaidlustata. Muidugi soovib iga eelnõu algataja, et tema seaduseelnõu läbi läheks, aga minu arvates pole õige seda niisuguste meetoditega kaitsta.

Täienduseks veel nii palju, et on ju ette teada, milliseid küsimusi esitatakse. Kindlasti on need küsimused ka keskkonnakomisjonis kõlanud. Oli otsene küsimus, et kui ehitada puhta energia huvides tuulikuid, mis on tegelikult Eesti riigi kohustus – mulle see ka eriti ei istu, aga me peame seda tegema –, siis nimetage mingi piirkond, kus neid võiks ehitada, kui neid teie arvates ei tohi püstitada saartel. Kui sellisele selgele otsesele küsimusele ei tule vastust, siis see paneb kahtlema kogu selles eelnõus. Aitäh, kolleegid!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Igor Gräzin Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Igor Gräzin

Head kolleegid! Siin oli juttu päris mitmest probleemist. Ma katsun hästi lühidalt puudutada olulisimaid. Kahjuks ma ei teadnud, et see arutelu nii kirglikuks läheb, ja mul ei ole lihtsalt kõiki vajalikke pabereid kaasas, aga räägin siis peast.

Niisiis väide, et tuulikud saastavad. Visuaalne saastus on täiesti ilmne, eriti nendes rajoonides, kus tuulikud on tee ääres, nagu näiteks Virtsu kandis või sõites Kiviõli poole. Isegi politsei on väljendanud muret seoses sellega, et autojuhtide silme ees virvendav tuulik on liiklusele väga ohtlik.

Teiseks, heliline saastus. Erki ütles, et tuulikud jäävad nagu vaiksemaks. Võivad jääda, aga ei pruugi jääda. Tegemist on nn flügeerimisefektiga. See on sama asi, mis on lennukitel propelleri puhul. Selleks, et tõmmet muuta, muutub labade nurk. Kui on vaja tugevat tõmmet, siis sa keerad labad sedapidi, ja vastu-

pidi, kui lennuk hakkab maanduma, tõmmatakse tuurid maha ja labasid flügeeritakse sissepoole. Tuuliku puhul täpselt sama asi. Oleneb, mida sa tahad. Tahad, keerad nii ja müri-seb, ja kui tuleb Erki Nool, siis keerad vaikselt peale, et liigselt ei koliseks. Nii et see ei ole midagi absoluutset – elementaarne aerodünaamika.

Edasi, juttu on olnud keemilisest saastusest. Sellest ma oskan kõige vähem rääkida, aga üldiselt fakt on enam-vähem see, et tänu tuulikutele saadav energia on väiksem kui tuulikute ehitamisest tekkiv saastus. Meid see eriti ei puuduta, meil tuulikuid nii palju ei ehitata. Natukene vist sedagi saastet Jüri kandis on, aga see ei ole keemiliselt väga ohtlik.

Palun kaheksa minutit!

Aga nüüd kõige olulisem saastus, mis rikub keskkonda ikkagi kapitaalselt. See on nn baromeetiline või barogeenne saastus. Äraseletatult on asi niimoodi. Vaat siin on tuulik ja siin on tuul. Tuul puhub siia ja tuulik käib niimoodi ringi. Tuule kiirus on tinglikult, ütleme, 10 m/s. Aga kui suur on tuule kiirus selle taga? Tiivik võttis ju energia ära, on ju nii? Siin taga järelikult peab olema tuule kiirus väiksem, ütleme, 3 m/s, mis on täiesti loomulik praeguste tuulikute diameetrite juures. Nii et 7 m/s on vahe.

Nüüd, mis toimub tuuliku taga? Tuuliku taga me saame madalama rõhu ja mis kujuneb välja? Kujuneb rõhubarjäär, selline tuuliku taga olev šleif. Ning selle barjääri piiride peal on olemas veel rõhuvähe, mis on nagu rõhu-sein. Ühesõnaga, väikesed linnukesed, tarakanid ja igasugused muud olendid sinna ei lähe. Säased, putukad, linnukesed sinna ei pääse. Ja säärane koridor tuuliku taga on nende tuulikute puhul, mis Eestis on, keskel läbi 15–20 kilomeetrit pikk.

Soovitan väga vaadata sakslaste tehtud dokumentaalfilmi, mille nimi on "Vaikivad põllud". Tegemist on sadade ja tuhandete hektarite viljaka põllumaaga, kust ei saa saaki sellepärast, et seal ei ole linde ja seal on mööda maad käivad söödikud, kellel on jumala ükskõik, kas on tuulik või ei ole. Aga igasugune õhus lendav fauna on sisuliselt ära kadunud. Ja see šleif on pikk. Järelikult iga tuuliku taha tuleb tõmmata selline mõtteline ellips ja arvutada, kui palju põllu- ja metsamaad me saastame. Taastumiseks läheb Saksa teadlaste andmetel

kümmekond aastat. Järelikult lisaks turismi pärssimisele ja kõigele muule on tegemist äärmiselt ohtliku saasteliigiga.

Nüüd edasi. Siin oli natukene juttu mõningatest asjadest, mille puhul ma pean kahjuks kolleeg Mihhail Stalnuhhiinile vastu vaidlema – kus kohas võib ja kus ei või tuulikuid ehitada ning kas Ida-Virumaa on halvem kui muud paigad Eestis. Vaata, Mihhail, häda on selles, et neid olemasolevaid tuulikuid, mille peaks metallilõikuriga juba homme lihtsalt maha võtma, maha võtta ei saa. Seal on raha taga. Siis tuleksid kahjunõuded ja pagan teab mis muud asjad. Need tuulikud, mis Eestis seisavad – me peame lihtsalt ootama, kuni nad ükskord ära roostetavad, aga meil peab jätkuma mõistust see roostetamine ära oodata ja uusi mitte juurde ehitada. Õelda, et tuuliku ehitamine annab mingile regioonile eelise – *come on!* Tuulikus ei tööta mitte ühtegi inimest. Sinna saadetakse üks elektrikute-montaznikute brigaad, kes paneb selle tuuliku üles. Unusta ära! Neid enam seal ei ole, aga see tuulik jääb neist maha. Tuulik on ja kogu see helisaastus ja see vauh, vauh – selle nad jäta-vad. Selles mõttes ei maksa kadestada.

Ja viimane asi, see puudutab kohalikke omavalitsusi. Ma nimetasin koostööd kahe TPI mehega. Jumalukene, kui mitu korda me seal Muhu Vallavalitsuses käisime ja rääkisime, et ärge tehke, see on lollus jne. Aga nad tahtsid ehitada – Sõnajalad muidugi, kes siis veel – sinna Kuivastu taha, kus see munakivitee on ja vanad Moonsundi patareid seisid. See õnnestus ära hoida, aga niipea kui me TPI meestega Tallinnasse tagasi tulime, vallavalitsus jälle hääletas ja otsustas, et natuke ikka võiks ehitada. Miks? Sellepärast, et Sõnajalad olid vahepeal seal käinud. Ma küll täielikult usaldan kohalikku omavalitsust, aga tahan siiski tähelepanu juhtida sellele, et tehniliselt komplitseeritud küsimuste puhul võib omavalitsus hääletada emotsionaalselt ja tõesti mõeldes mingite eeliste peale, kas või seesama töökoha eelis, mida seal tegelikult ei ole.

Ka Tõnis rääkis siin, et sa paned tuuliku üles ja ta on näha kurat teab kuhu. Vaadake, siin tuleb lõppkokkuvõttes arvestada ka tõsi-asja, et see on väga strateegiline riiklik küsimus. On koomiline, et me maksame tuulikute ehitamise eest – kujutage endale ette! – taastuenergia tasu. Tuuliku puhul taastub ainult

üks komponent, see on tuul. Kõik ülejäänud rikutakse aga ära. Ja sellepärast ma arvan, et tuuleenergeetika suhtes peaks meil olema ühtne rahulik üleriigiline seisukoht. Kui Tõnis on nii tubli mees, et hakkas saartest peale, las ta hakkas. Küll me vaikselt paneme need kõik ükskord kinni.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Igor Gräzin! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised.

Määrán eelnõu 453 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 19. novembri kell 17.15. Eelnõu 453 esimene lugemine on lõppenud.

3. Riigilõivuseaduse täiendamise seaduse eelnõu (454 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud riigilõivuseaduse täiendamise seaduse eelnõu 454 esimest lugemist. Palun ettekandeks kõnepulti Riigikogu liikme kolleeg Kalev Kotkase!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Seaduseelnõu 454 eesmärk on täpsustada riigilõivuseaduses kehtivat regulatsiooni ja eristada seal kuni 3500-kilogrammiga täismassiga haagiste registreerimise riigilõivu määr teiste sõidukite registreerimise riigilõivu määradest. Liikluseaduse § 2 punkti 9 kohaselt on haagis sõiduk. Alates 2010. aasta 1. jaanuarist tõusid Eestis sõidukite, sh järelhaagiste registreerimise riigilõivud pea kaks korda ning lisandus registreerimismärgi eest makstav riigilõiv.

Praegu maksab uue sõiduki, sh haagise registreerimine 121,43 eurot, lisaks tuleb registreerimismärgi eest tasuda 28,76 eurot. Seega tuleb kokku välja käia 150 eurot ja 19 senti. Eestis müüdava haagise keskmine hind on 640 eurot. Seega moodustab registreerimise riigilõiv haagise kogumaksumusest 24%, samas moodustab uue auto registreerimise tasu keskmiselt 1% soetuskulust.

Kui võrrelda meie naaberriikidega, on haagise registreerimise kulu Eestis märksa suurem. Soomes on keskmine haagise hind 750 eurot ja registreerimine koos numbrimärgiga

maksab 29 eurot ehk 3,7% soetuskulust. Norras maksab registreerimine 5,5 eurot, Rootsis 6,3 eurot, Lätis 41 ja Leedus 34 eurot. Seega on Eestis kuni 3500-kilogrammiga täismassiga sõiduautohaagiste registreerimise riigilõiv eba-proportsionaalselt suur nii võrreldes teiste sõidukite kui ka lähimate naabrite omaga.

Nüüd seaduse mõjudest. Haagiste keskmine vanus Eestis on suurem kui Euroopa Liidu keskmine. Liiklusohutuse seisukohalt on vanad, käepäraste vahenditega remonditud haagised kõrgema riskiastmega. Eba-proportsionaalselt suurte registreerimislõivude vähendamine soodustaks keskkonnasõbralikku väikesemahulist kaubavedu sõiduautohaagistega ja parandaks ka liiklusohutust, kuna võimaldaks haagiseparki kiiremini uuendada ja liikluskoormust veidi vähendada.

Loomulikult kaasneb riigilõivumäära vähendamisega 121,43 eurolt 25 eurole tõsiasi, et riigikassasse laekub vähem tulu. Maanteeameti puhtaritmeetiliste rehkenduste kohaselt, mis arvestasid järgmiseks aastaks registreeritavate haagiste arvu kasvu 3–4%, laekuks vähem 403 000 eurot. Samas aitaks seda vähemlaekumist tuntaval määral kompenseerida registreerimise arvu kasv.

Riigilõivud ei pea alati olema kulupõhised, need on ka teatud poliitivate järgimise instrumendid. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi arvutuste järgi on sõiduki registreerimise kulupõhine hind 14,88 eurot. Alandades kuni 3500-kilogrammiga täismassiga haagiste registreerimise riigilõivu praeguselt 121,43 eurolt 25 eurole, näitaks riik, et ta soosib keskkonnasõbralikku väikesemahulist vedu sõiduautohaagistega ning on huvitatud liikluskoormuse kahanemisest ja liiklusohutuse suurenemisest tänu haagisepargi kiiremale uuendamisele. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Teile on küsimus kolleeg Priit Toobalil. Palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea ettekandja! Ma soetasin umbes kuu aega tagasi väikehaagise ja maksin sellesama riigilõivu, millest te rääkisite. Enda puhul ma ei näe probleemi, ma jõudsin selle ära maksta, aga näiteks pensionäride ja miinimumpalka teenivate inimeste

puhul on see tervelt pool kuusissetulekust. Mis te arvate, kas see, et riigilõiv on haagise esmasel registreerimisel nii suur, võib eriti maapiirkondades kaasa tuua seda, et ostetakse küll haagis, kuid see jäetakse registreerimata? Seetõttu jääb ka kindlustus tegemata, ülevaatus tegemata ja tegelikult on need haagised liikluses ohtlikud. Kui palju võiks olla neid haagiseid, mis on registreerimata ja kujutavad endast liikluses ohtu?

Kalev Kotkas

Täpset arvu ei oska öelda, aga suuremad haagisetootjad on tõepoolest täheldanud tendentsi, et müüdüd haagiste arv on suurem kui registreeritud haagiste arv.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Kalev Kotkas! Palun kõnepulti rahanduskomisjoni liikme kolleeg Aivar Sõerdi!

Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 21. oktoobri istungil. Algataja esindajana oli kohal ka kolleeg Kalev Kotkas. Komisjon otsustas tulenevalt eelnõu algataja ettepanekust esitada eelnõu muudetud kujul. Seal oli üks viga, ebakõla seletuskirja ja eelnõu teksti vahel. See sai ära parandatud ja komisjon esitas eelnõu parandusega.

Kui kokku võtta rahanduskomisjoni arutelu, siis tuli selline informatsioon, et majanduskomisjoni menetluses on eelnõu riigilõivuseaduse muutmiseks ja seal käsitletakse liiklusregistri haldustoimingute määrasid laiemalt. Komisjonis kerkis muidugi küsimus, kui suur on eelnõu mõju riigieelarvele. Algatajate hinnangul jääks riigil saamata 403 549 eurot aastas. Veel küsiti, et kuna muudatus mõjutaks menetluses olevat riigieelarvet, siis kas oleks võimalik see jõustada 2015. aastast. Komisjoni liikmed tundsid ka huvi, kust selline initsiatiiv on tulnud, millist huvigruppi see kõige rohkem võiks puudutada. Selgus, et meie poole on pöördunud haagisemüüjad. See oli lühidalt kokkuvõtte toimunud arutelust.

Komisjon tegi otsuse võtta eelnõu päevakorda 5. novembril, päevakorra mitteamendumise tõttu tuli see edasi lükata tänaseks. Samuti otsustati eelnõu tekst esitada esimeseks

lugemiseks muudetud kujul. See otsus langeb teie konsensussega. Komisjon tegi ka teise otsuse: lükata eelnõu esimesel lugemisel tagasi. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 5, erapooletuid ei olnud. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kotkase Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Kalev Kotkas

Proua esistuja! Austet kolleegid! Aastal 2007 registreeriti Eesti Statistikaameti andmete kohaselt 6900 uut haagist, mille registreerimise tasu toonaste riigilõivumäärade kohaselt oli kokku 573 454 eurot. 2009. aasta 31. detsembri seisuga oli uute haagiste registreerimise arv vähenenud 2470-ni. Arvestades uute, ligi kahekordsete riigilõivumääradega koguti riigikassasse 370 975 eurot. Seega kahanes riigile laekunud tulude maht 202 478 eurot. Väiksemate haagiste riigilõivu määrade kahekordistamise mõju on valus näide selle kohta, kuidas riik iseendale sõrme lõikas ning pani täbarasse seisu ka oma kodanikud liiklejatena ja haagisetootjad, eirates liiklusohutuse ja keskkonnakaitselisi argumente. 2012. aasta kevadel korregeeriti valitsuse eelnõus selliste nn riskirühmade nagu jetid ja maastikusõidukid, vanasõidukid, võistlusautod jms registreerimise riigilõivusid. Toonasel majanduskomisjoni arutelul tunnistati, et haagiste registreerimise riigilõiv on ebaproportsionaalselt suur, ja lubati 2012. aasta sügisel teema juurde tagasi tulla. Nüüd, poolteist aastat hiljem ei paista tulemusi kuskilt. Praeguse olukorra kestmine on kahjulik kõigile asjaosalistele, sh riigile. Algatajad on valmis läbi rääkima nii pakutud riigilõivumäära üle kui ka eelnõu jõustumise tähtsuse üle, aga probleem tuleb lõpuks lahendada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, seega sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 454 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame selle läbi hääletama. Valmistume hääletamiseks.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 454 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 45 Riigikogu liiget, vastu on 31, erapooletuid ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust. Eelnõu 454 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja. (Tabel 6.)

4. Patsiendiseaduse eelnõu (457 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud patsiendiseaduse eelnõu 457 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Lubage mul tutvustada patsiendiseaduse eelnõu 457. Alustan kaugemalt ja seletan, milleks on meile patsiendiseadust üldse vaja. Eesti on Maailma Terviseorganisatsiooni liikmesriik ja tunnustab selle põhimõtteid. Üheks tähtsamaks ülesandeks peab see organisatsioon patsientide õiguste tagamist. Euroopa Liidu riigina lähtume Euroopa Liidu põhiõiguste hartast ja Euroopa patsientide õiguste hartast, samuti inimõiguste ja biomeditsiini konventsioonist koos selle lisadega, mis kaitsevad inimõigusi ja inimväärlikust ka arstiteaduse rakendamisel.

Meil on juba olemas tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis kehtestab nende teenuste osutamise korra ja nõuded arstiabi liikide järgi, sama seadus reguleerib ka tervishoiu juhtimist, rahastamist ja järelevalvet. Lisaks on veel terve rida tervishoiuvaldkonda reguleerivaid eriseadusi: ravikindlustuse seadus, ravimiseadus, rahvatervise seadus, psühhiaatrilise abi seadus, kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seadus, töötervishoiu ja tööohutuse seadus, raseduse katkestamise ja steriliseerimise seadus, vereseadus, nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus. Kümme aastat tagasi kehtima hakanud võlaõigusseadusesse on eraldi osana lisatud tervishoiuteenuste osutamise leping kui uus liik eraõiguslike lepingute loetelus.

Rohketest seadustest hoolimata on meil selles vallas siiski üksjagu probleeme ja otsustamisõiguse küsimusi, mis ei ole ühegi seadusega piisavalt kaetud. Konkreetsemalt võiks näiteks tuua patsiendi terviseseisundist teavitamise kohustuse, talle raviprotseduuri või analüüside tegemise nõusoleku problemaatika, nõuded ja korra, mil moel võib patsienti kaasata kliinilisse õppetöösse ja arstiteaduslikesse uuringutesse, samuti patsientide kaebuste ja ravi tulemustega rahulolematuse avalduste lahendamise korra ning ravikvaliteedi probleemid.

Kuigi rahvusvahelised dokumendid annavad võimaluse sätestada patsientide õigused ja tervishoiuteenuste osutamisel tekkivate suhete reguleerimise erinevates tervishoiuvaldkondades, on mitmed riigid, näiteks Soome, Norra, Taani, Island, pidanud õigeks reguleerida seda valdkonda ühe seadusega. Lihtne, hõlpsasti loetav ja kõigile arusaadav patsiendiseadus loob head eeldused selleks, et möödarääkimist on vähem ja ravi tulemus tõhusam. Eestis puudub siiani kompaktne seadus, mis paneks ühelt poolt paika arstide, õdede ja teiste tervishoiuteenuste osutajate ning teiselt poolt patsientide õigused ja kohustused.

Patsiendiseadust ei olnud lihtne teha. Esiteks, sarnaselt töölepingu seadusega asub patsiendiseadus oma olemuselt eraõiguse ja avaliku õiguse piiril, hõlmates erinevate valdkondade õigusküsimusi. Teiseks lähevad vastuollu juba meditsiini enda ja õiguse kui nähtuse eesmärk ja olemus. On ju arstiteaduse eesmärk üllas: suurendada inimese heaolu, vähendada tema vaevusi ning anda talle seeläbi rohkem vabadust ja iseolemise võimalust. Õigus seevastu piirab ka demokraatlikus riigis inimese autonoomiat, kirjutab ette, mida teha tohib ja mida tegema peab. Isegi kui kellelegi antakse õigus midagi teha, tähendab see autonoomiat kellegi arvel. See tähendab, keegi on kohustatud taluma kellegi õiguse teostamist.

Tulenevalt sellest, et meditsiiniõiguses ristuvad meditsiini ja õiguse tõekspidamised, võib tekkida olukordi, kus mõlemale poolele, nii arstile kui ka patsiendile vastuvõetavat lahendust leida on äärmiselt raske, kui mitte võimatu. Toome näiteks täiskasvanud Jehoova tunnistaja problemaatika: inimene keeldub vereülekandest, mis päästaks tema elu. Arst on andnud Hippokratese vande, mis kohustab teda

tegema kõik endast oleneva, et elu hoida, ent teovõimelise patsiendi seisukohalt oleks vereülekande tegemine tema enesemääramisõiguse rikkumine. See näide on pärit meie tunnustatud õigusteadlaste Ants Nõmperi ja professor Jaan Sootaki raamatust "Meditsiiniõigus". Samad spetsialistid on tõdenud, et tulevikku vaadates võib prognoosida, et varem või hiljem muutub valitsevaks mõiste "patsiendiõigus". Seda näitab nii tegelik olukord kui võimalus ületada meditsiiniõiguse dilemmasid. Maailma Terviseorganisatsioon ja Maailma Arstide Liit ongi vastu võtnud deklaratsioonid patsiendi õiguste kohta.

Patsient on suhtes tervishoiuteenuse osutajaga enamasti nõrgem partner, kuna üldjuhul puuduvad patsiendil selles vallas vajalikud teadmised ja info. Aga mitte alati. Arstid-õed ja teised tervishoiutöötajad pole kaitstud kiuslike patsientide eest, kellele ei ole ükski ravi ega ükski arst küllalt hea. Siin ongi inimlik suhtlemine väga tähtis ja see on, nagu te teate, väga tundlik teema. Samas kehtivad ka suhtluses tervishoiuasutustes objektiivsed põhimõtted, mida järgides on kergem üksteist mõista ja patsiendile abi anda. Patsiendiseadus püüabki luua paremaid eeldusi osapoolte dialoogiks, üksteisemõistmiseks ja usalduseks.

Patsiendi teavitamine ja patsiendi teadev nõusolek uuringu või ravi protseduuri tegemiseks on seaduse olulisimaid valdkondi. Inimene peab saama ise otsustada, kas lasta sekkuda oma tervisesse või sellest keelduda. See õigus on inimõiguste lahutamatu osa, aga selleks et otsustada, peab patsient oma seisundist ja alternatiivsetest ravivõimalustest aru saama ja teadma ka seda, mida võib ravist loobumine kaasa tuua. Kõike seda peab meedik selgitama patsiendile arusaadaval viisil. Seaduseelnõu sätestab ka juhud, kui patsient peab infot saama kirjalikult, samuti selle, millal ja milleks on vaja patsiendi allkirjaga nõusolekut. Seda on vaja näiteks operatsiooniks, südame sondeerimiseks ja mõneks muuks suurema riskiga protseduuriks. See aga ei tähenda, et iga ravisammu kohta tuleb haigelt allkirja küsida. Ka see on nõusolek, kui patsient läheb arsti ettekirjutusel verd andma või kopsuröntgenisse. Kui aga rääkida ohtlikumatest protseduuridest, siis on must valgel kirjapandu omakorda tagatis ka arstile. Kui patsient ei taha kogu tõde teada saada, ei sunnita seda talle peale, välja

arvatud juhud, kui teadmatus ohustab teisi inimesi. Näiteks nakkushaigused on kaaskondlastele kindlasti ohtlikud. Arst peab ravidokumenti märkima, mis kaalutlusel ta jätab osa infot andmata. Kui me vaatame võlaõigusseaduses reguleeritud, siis seal ei ole teavitamiseks kindlat vormi ette antud.

Eelnõusse on sisse kirjutatud ka uus mõiste, see on patsiendi usaldusisik, kes ei pruugi olla tema sugulane. Patsient saab ise otsustada, kellele antakse delikaatset infot ja kellelt küsitakse nõusolekut ühe või teise ravivõtte kasutamiseks, kui ta ise ei suuda seda otsustada. Väga raske seisundi korral vähendab see riski, et info haige inimese tervise kohta satub vastu tema tahtmist kõrvaliste isikute, olgu või omaste kõrvu. Aga ei patsiendi usaldusisik ega ka alaealise vanemad ei saa keelata ravi protseduuri, kui sellest sõltub patsiendi elu. Nõnda on üheselt seadustatud näiteks vereülekande tegemine eluohtlikus seisundis imikule, sõltumata tema vanemate usulistest tõekspidamistest. Ainult täisealine ja teadvusel patsient ise võib elu päästvast protseduurist keelduda. On veel ka võimalus ravidokumendis kirjalikult fikseerida, et otsustusvõimeline patsient on täie teadmisega ära ütelnud ühest või teisest ravimeetodist. Selline säte kaitseb ka arsti võimalike kohtuprotsesside eest.

Igal inimesel on õigus sõltumatule teisele arvamusele, kui talle tundub, et diagnoos ei pea paika või ravi ei anna tulemusi. Eelnõu kehtestab veel ühe uue riikliku institutsiooni, s.o patsiendinõuniku. Arsti, juristi või sotsiaaltöötaja kutsega patsiendinõunik orienteerub patsiendi ja arsti õigustes ja kohustustes ning meditsiinis üldse, aidates vajaduse korral patsiendil tema õigusi mõista ja kaitsta. Aga ka arstile on selliste teadmistega töötaja võrdsem partner – ta oskab adekvaatsemalt asju ajada, kui patsient ise hakkama ei saa või lihtsalt jonnijab. Patsiendinõunik on omamoodi sidemees patsiendi ja tervishoiutöötaja vahel, kui nad vahendajata läbi ei saa.

Kaebuste lahendamise kord on patsiendiseaduses konkreetset fikseeritud. Tervishoiuteenustega rahulolematul patsiendil ja tema seaduslikul esindajal, usaldusisikul või omaksel on õigus esitada kaebus nii tervishoiuteenust osutava isiku, st arsti või raviastutuse juhtkonna peale, aga ka tervishoiuteenuste kvaliteedikomisjoni peale. Konkreetne kord aitab

inimlikul tasandil lahendada probleeme enne, kui konflikt suureks paisutatakse. Kui lahendus ei jää õhku rippuma, on ka vähem põhjust kohtusse pöörduda.

Samuti reguleerib eelnõu kliinilist õppetööd ja teadusuuringuid kooskõlas inimõiguste ja biomeditsiini konventsiooni lisade põhimõtetega. Teadusuuring patsiendiseaduse mõistes on inimesel tehtav arstiteaduslik või bioloogiline uuring eesmärgiga saada uut teavet, mis on kasutatav arstiteaduse valdkonnas. Eelnõu sätestab, kus on üldse lubatud patsienti kaasata kliinilisse õppetöösse. See õigus on vaid ametlikel arsti, õe või teiste tervishoiuspetsialistide koolituse baasasutustel. Ravialune peab selgelt teadma, et tal on õigus osalemisest keelduda. Arstil võib küll olla tahtmine mõnd erilist haigusjuhtu tudengitele demonstreerida, ent nii mõnelegi inimesele võib liigne tähelepanu mõjuda halvasti. Kui patsiendile on selge sõnaga öeldud, et ta pole kohustatud kliinilises õppetöös osalema, sõandab ta vajaduse korral keelduda.

Aga õigused käivad alati käsikäes kohustustega. Nii määratleb patsiendiseadus ka patsiendi kohustused, näiteks kohustuse vastata tervishoiuteenuste osutamisega seotud küsimustele või kinni pidada ravijuhistest, kui ta tahab terveks saada ja on oma nõusoleku raviks andnud. On ju kindel, et arst ja patsient on sama asja eest väljas.

Head ametikaaslased! Esmakordselt Riigikogu ajaloos viisime kaasamise protsessi rohujuure tasandile, andes Riigikogu veebilehe vahendusel kõigile huvilistele võimaluse teha patsiendiseaduse eelnõu kohta märkusi ja ettepanekuid. Saatsime eelnõu laiali kõigile asjaomastele liitudele, ühingutele, arstide, õdede ja patsientide katusorganisatsioonidele, ametiühingute keskliidule, haiglate liidule, puuetega inimeste kojale jne, kokku 76 ühingule, liidule, organisatsioonile. Nii sihtrühmadelt kui ka tavakodanikelt saime tänuväärt tagasisidet. Päris paljude ettepanekute ja parandustega ka arvestasime, ent mitte muidugi kõigiga, sest arvamusi oli seinast sein ja üks ettepanek võis eos välistada teise. See oli nüüd siis kolmas kord seaduseelnõu ajakohastada ja täiendada-täpsustada.

Vabariigi Valitsus, nagu opositsiooni algatuste puhul tavaks on saanud, eelnõu ei toetanud. Kui aus olla, siis oleksin oodanud maail-

mavaatelisi etteheiteid nõrgema poole riikliku kaitse osas, sest võlaõigus võimaldab juba praegu ühiskonna jõukamal osal kohtus oma õigused maksma panna. Paraku kritiseeriti meid selle eest, et me lahendame eriseaduses asju teisiti, kui on reguleeritud üldseaduses, ning soovitati viide seadusele asendada viitega alamaktile. Siit tulenevalt ongi mul sõbralik soovitus koalitsioonile kärbetega piiri pidada, et ministeeriumidel oleks võimalus hoida palgal juriste ning edaspidi võiksime lugeda tõsiselt võetavamalt kriitikat.

Lõpetuseks tahan öelda, et meil on viimane aeg igapäevase mõistetav patsiendiseadus vastu võtta. Kolm on kohtu seadus, ütleb ka rahvasuu. Nagu näitas tagasiside kodanikelt, ühingutelt ja organisatsioonidelt – tuli ju meile ligi 300 muudatusettepanekut –, et nii patsiendid kui ka tervishoiutöötajad vajavad seda seadust. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Kaasettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Heljo Pikhof andis algatajate nimel väga põhjaliku ja pika ülevaate sellest eelnõust, ma ei hakka seda kordama. Sama tegi Heljo Pikhof ka meie sotsiaalkomisjoni istungil. Annangi lühidalt ülevaate, mida sotsiaalkomisjoni istungil veel arutati ja mida sotsiaalkomisjon otsustas.

Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu 457 kahel komisjoni istungil – 22. oktoobril ja 4. novembril. 22. oktoobril me tegime menetlusliku otsuse saata eelnõu saali 5. novembriks, kuhu ta küll jõudis alles tänaseks, kuna eile ei jõutud päevakorrapunkte lõpuni arutada ja need kandusid üle tänasesse päeva. Teine otsus oli, et komisjonipoolne ettekandja on Margus Tsahkna.

Sisuline arutelu toimus 4. novembril, kui algataja andis väga põhjaliku ja pika ülevaate ning me kuulasime ära ka valitsuse esindaja. Selleks oli Ingrid Ots-Vaik, Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna peaspetsialist. Vabariigi Valitsus seda eelnõu ei toeta. Põhjendused on päris pikad, põhimõtteliselt jaotuvad need

kahe ministeeriumi arvamusteks – Sotsiaalmi-
nisteerium saatis komisjonile Haridus- ja Tea-
dusministeeriumi ning Justiitsministeeriumi
seisukohad, mis olid päris põhjalikult selgita-
tud.

Komisjonis toimus diskussioon eelkõige
eelnõu ühe algataja Heljo Pikhofi ja ministeer-
iumi nõuniku vahel. Teemaks oli põhiliselt
konkreetsete näidete vajadus. Nimelt väidab
valitsus, et osa eelnõus sisalduvaid sätteid kat-
tub osaliselt või täielikult juba kehtivas õigu-
ses sätestatuga. Kuna valitsuse esindaja ei
suutnud peast näiteid tuua, lepiti kokku, et
asjaomane materjal edastatakse komisjonile
peagi. Järgmisel päeval või isegi samal päeval
see materjal laekuski. Oli tehtud konkreetne
võrdlev analüüs eelnõu ja kehtiva õigusega.
Seda ma teile siin ette ei hakka lugema, see on
päris pikk materjal ja kõigile kättesaadav.

Komisjon langetas 4. novembri koosolekul
järgmised otsused. Esimese lugemise lõpetam-
ise poolt oli 2, vastu 5 komisjoni liiget. Järe-
likult on komisjoni ettepanek eelnõu esimesel
lugemisel tagasi lükata. Teine otsus oli, et kui
täiskogu otsustab eelnõu esimese lugemise
lõpetada, siis on ettepanek määrata muudatus-
ettepanekute tähtjaks vastavalt Riigikogu
kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva.
Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi?
Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Võlaõigusseadus kui selline on vä-
gagi universaalne seadus ja sellest loogikast
lähtudes poleks meil vaja mitmeid teisi sea-
dusi, mis Eestis siiski kehtivad, lähtudes muu
hulgas ka lepingulise suhte reguleerimise vaja-
dusest. Miks siis kõnealusel juhul ei ole vaja
eriseadust võlaõigusseadusele lisaks?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Sellist küsimust komisjonis ei
püstitatud. Me ei arutanud seda komisjonis.
Küll aga leian isiklikult, et miks ei võiks pati-
siendi huvidest lähtuvalt olla üks koodeks, kus
tema õigused ja ka kohustused oleksid konk-
reetselt üles loetud. Üks teema, mis tuleb loo-
detavasti sotsiaalkomisjonis lähiajal arutusele,
on vastutuskindlustuse teema. Ma arvan, et ka

selle raames võiks käsitleda päris paljusid ette-
panekuid, mis on sellesse eelnõusse kirja pan-
dud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Teine küsimus on väga otsene: kui te seda
ei arutanud, mida te siis üldse arutasite?

Margus Tsahkna

Nagu ma ütlesin: me arutasime, kas algataja
saab valitsuse esindajalt piisavalt materjale või
mitte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupee-
tud ettekandja! Tihtipeale oleme ka meie tun-
nistanud, et Eesti riigi seadused on keerulised
ja neid on raske lugeda. Kui lihtnimene sea-
dusi loeb, vaevalt et ta kõigest hästi aru saab.
Patsiendiseadus on väga hästi kirjutatud. Ma
usun, et kui lihtnimene seda loeb, siis saab ta
väga hästi aru, missugused on tema õigused ja
kohustused. Kas juba sel põhjusel ei vääri
patsiendiseadus teist lugemist ja edasimenet-
lemist siin saalis?

Margus Tsahkna

Olen nõus, et meie õigusruum on üleregu-
leeritud. Me oleme riigina läinud seda teed, et
üritame kõik oma õigused-kohustused ja või-
malikult paljud elulised situatsioonid seaduses-
se kirjutada. Tegelikult vajadust selleks ei ole.
Väga paljude asjade lahendamisel võiks lähtu-
da eelkõige tervest mõistusest ja tavadest. Pati-
siendiseadus on selles mõttes hästi kirjutatud,
et siin on valdkonna väga paljud tahud kokku
võetud, kuid ma ei ole kindel, et me peame
selle kohta eraldi seaduse kehtestama. See on-
gi vaidluse koht. Komisjon leidis, et sellisel
kujul eelnõu esimese lugemise lõpetamist me
ei toeta. See oli komisjoni otsus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Ma teeksin ühe täienduse: mitte kokku võetud, vaid lahti kirjutatud. Aga kui sa oled vaadanud muudatusettepanekute tabelit, siis seal on lisaks arstidele, õdedele jt teinud oma ettepanekuid ka ministeerium, ja paljudega neist on arvestatud. Ma ei saa üldse aru, milles on küsimus. Nii paljud inimesed on ametiasutuste kõrval võtnud osa selle eelnõu paremaks tegemisest, miks me inimeste soovile vastu ei tule? Seda patsiendiseadust on ju vaja!

Margus Tsahkna

Hea küsija! Ma tean, et sa oled teinud selle eelnõu ettevalmistamisel väga palju tööd ja see töö on kindlasti väga kasulik. Ma olen seda ka ise avalikult välja öelnud, et paljud patsiendid ei tea oma õigusi ja kohustusi, kuna neid on dokumentidest väga raske leida. Ma kindlasti toetan seda suunda, et nii patsientide kui ka arstide olemasolevad õigused ja kohustused – tegelikult ka meedikutel on omad õigused, mitte ainult kohustused – võiksid olla kuskil selgelt kirjas, aga ma ei ole kindel, et see peaks olema just nimelt seadus. Aga jah, kui vaadata selle seaduse teksti, siis tõepoolest, see seadus on palju loetavam kui näiteks riigihanget reguleerivad seadused, millest ei saa aru mitte keegi, isegi juristid. Selles mõttes on see hea näide, et õiguskeele selguse nimel on väga korralik töö ära tehtud ja teksti on hea lugeda. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea esineja! Ma küll ei mäleta, et oleks võetud vastu seisukoht, et ei taheta seda seadust teha. Minu arust on seda aastaid püütud koostada, on ka vaieldud, aga niisugust seisukohta küll ei ole olnud, et ei, meil ei ole seda seadust vaja. Ning nüüd on see tekst mingil kujul olemas. Kas ei peaks seda aluseks jätma, et valitsus saaks sellele midagi lisada? Seda seadust on vaja, see on teisteski riikides olemas. Miks me ei võiks siit edasi minna ja omavahel koostööd teha?

Margus Tsahkna

Ma täpsustan, et seadust veel ei ole. On eelnõu, mis on esitatud ja mille esimest lugemist otsustas komisjon mitte lõpetada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Sa ütlesid, et paljud välja pakutud asjad on olemas juba teistes õigusaktides – võlaõigusseadus ja tervishoiukorralduse seadus jm. Kindlasti aga on selles seaduseelnõus hulk selliseidki detaile, mida senistes regulatsioonides sätestatud pole. Kas me sellest tulevalt ei peaks siiski olemasolevaid seadusi mingilgi määral täiendama?

Margus Tsahkna

Kindlasti tuleb olemasolevaid seadusi täpsustada. Ma juba mainisin, et seoses Euroopa Liidu direktiiviga, mis puudutab patsientide vaba liikumist, tuleb peagi siia saali ka vastutuskindlustuse teema, mis puudutab küll ühelt poolt põhiliselt tervishoiuteenuseid osutavaid inimesi, kuid teiselt poolt kindlasti ka patsiente. Arvan, et ka see debatt puhkeb siin uuesti.

Mis on mulle sümpaatne? Jätame patsiendid korraks nagu kõrvale. Võib-olla on see naiivne, aga mulle meeldib põhimõte, et lapsi ja peresid käsitlevad seadused võiksid meil olla ühes kohas koos ning patsiendi õigusi ja kohustusi käsitlevad seadused ühes kohas. Jne. Oleks lihtsam jälgida. Aga see eeldab kogu Eesti riigi õigusruumi ja kogu seadusandluse väga tõsist analüüsi. Mina olen see inimene, kes on seisukohal, et me oleme ennast juba üle reguleerinud. Me tegeleme siin saalis, head kolleegid, teiega pidevalt seaduste parandamise seaduste parandamise seaduste eelnõudega. Kui tekib uus eluline olukord, siis me peame selle kohe seadusse raiuma. Paindlikkus, mis lähtuks inimese huvidest, on meil õigusruumist kadunud või kadumas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea komisjoni esimees! Ütlesite, et esitatud eelnõus

on mitu väga head punkti ja aspekti, mis puudutavad patsientide õigusi ja kohustusi, aga sõnasite ka, et see kõik ei pea tingimata olema seadusesse kirja pandud. Aga kuhu siis võiks needsamad head sotsiaaldemokraatide eelnõu põhimõtted kirja panna? Mis vorm see võiks olla, kui see ei ole seadus?

Margus Tsahkna

Seda me komisjonis ei arutanud. Aga ma ütlen oma isikliku seisukoha. Juba olemasolevad regulatsioonid, mis puudutavad patsientide õigusi, võiks tõlkida inimkeelde ja teavitustöö kaudu inimestele teada anda, mis õigused neil tervishoiu valdkonnas on. Väga tihti ei tea patsiendid, mis õigused neil on, ja väga tihti nad ei tea ka seda, mis kohustused neil on. Aga usun, et konkreetsed ettepanekud, mille elluviimine nõuab seadusmuudatusi, jõuavad siia saali ka edaspidi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Ma ütleksin, et võlaõigusseadus on ju üldseadus, patsiendiseadus on eriseadus. Ega me ei hakka, ütleme, ravimiseaduses ja teistes eriseadustes, mis ma enne ette lugesin, patsientide õigusi ja kohustusi üldiselt reguleerima. Patsiendiseaduse eelnõus aga on kõik üldiselt ära reguleeritud ja see on mõeldud kaitsma nii patsienti kui ka arsti. Ma olen päris kindel, et kui oleks olemas seadus, kust mõlemad pooled saavad oma õigusi ja kohustusi vaadata, saavad juhiseid, kuidas ühel või teisel juhul käituda – siin on ju kõik ilusasti lahti kirjutatud –, siis see oleks hea. Võib-olla saaksid olukorrad, mis meie tervishoius tekkinud on, lahendatud. On ju olemas terve rida probleeme. Võtame kas või kohtueelse vaidluste lahendamise jms. Ega arstid ka ei taha, et kõik läheb suure kella külge.

Margus Tsahkna

Aitäh! Küsimust ei olnud, oli kommentaar. Nii et pole vaja vastata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Margus Tsahkna! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Palun, Eiki Nestor

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Eiki Nestor

Austatud juhataja, vahest ma lähen liiga hoogu, nii et palun juba ette lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Paneme kohe kaheksa minutit. Palun!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud rahvasaadikud! Võlaõigus kehtib meil juba 1990. aasta lõpust. See reguleerib lepingulisi suhteid. Iseküsimus on, kui kaua võtab aega, enne kui Eesti ühiskonna teadvusse jõuab arusaam, et kui ühel inimesel on tervis kehv ja teine inimene teda sel põhjusel abistab, siis on tegemist lepingulise suhtega. Piltlikult öeldes on vahe selles, et kui kellelgi peale gümnaasiumi lõppu jääb ülikooli astumata, siis tal puudub võimalus kaevata teda halvasti õpetanud riik kohtusse, korvamaks tulu, mis jääb saamata seoses ülikooli mitte astumisega. Seda õigust meil ei ole. Kui aga tervishoius keegi juhtub eksima või juhtub mingisugune viga, siis võlaõigusseadusest lähtuvalt võib inimene tema peale kaevata. Võlaõigusseaduse üldsätted on suurepärased ja head siis, kui mõlemad lepingupooled on võrdsed. Võlaõigus eeldabki seda. Lisaks võlaõigusele on meil aga rida eriseadusi, mis on koostatud ja vastu võetud, lähtudes teisest põhimõttest: et lepingusuhtes olevad pooled ei ole võrdsed. Need seadused elavad meil hästi. Kõige tüüpilisem näide on töölepingu seadus, mis on ka vastu võetud ainult seetõttu, et pooled ei ole võrdsed. Kui rääkida patsiendi ja arsti suhetest, siis, andke mulle andeks, millest üldse on jutt! Kui me eeldame, et patsiendi eriseadust ei ole vaja, siis see tähendab seda, et me eeldame, et arsti juures käivadki ainult arstid ja mitte keegi teine. Andke andeks, aga sellisele järeldusele võib tõesti tulla. Tegelikult me väga vajame sellist eriseadust.

Algatajatele on praegune vastuseis mõnes mõttes tuttav ja teada ka, kes selle seaduse vastu on. Rohketest arvamused avaldustest, mis me eelnõu algatajatena saime – ma tahan kõiki tänada nende arvamuste eest ja siinkohal ka suur tänu Heljo Pikhofile, eelnõu peamisele autorile –, koorub väga selgelt välja üks asi. Koorub välja kõigepealt see, et seda seaduseel-

nõu pelgavad natukene need, kes on tervishoiuteenuste osutajate poole peal. Nad ei ole otse selle seaduse vastu, aga nad ei taha olla ka poolt, kuna mõnes mõttes teeb see nende elu tülikamaks, seda tuleb ausalt öelda.

On ka üks seltskond, kes on arusaadaval põhjusel selle eelnõu kindlad vaenlased. Need on advokaadid ja muud juristid, kes praegu tervishoiuteenustega seotud õiguse vallas tegevad on. Nendelt võtab see sissetuleku ära. Saame aru, nende protest on aus ja õigustatud. Ütlen aga minagi ausalt: me olemegi nii mõelnud, et neile ei peaks maksma. Selle eelnõu mõte seisnebki selles. Täna me rääksime siin infotunnis ja oleme muudelgi puhkudel rääkinud tervishoiukulude osakaalust SKT-s. Muuseas, Ameerika Ühendriikides on tervishoiukulude osakaal SKT-s kordades suurem kui Eestis, aga teada on, et väga suur protsent sellest rahast ei lähe mitte arstidele ja õdedele, nagu peaks, vaid advokaatidele, kes esindavad kas arste, õdesid või patsiente. Euroopa komme on eriseaduse abil seda maksmist vähendada, elimineerida. Seda õigust ei saa küll mitte kellelki ära võtta, aga on püüd kulutada võimalikult vähe sellest rahast, mis me tervise huvides kulutame, õiguslikele vaidlustele ja võimalikult palju kõigele sellele, mis on seotud tegeliku arstiabi osutamisega, inimeste tervise parandamisega.

Ka vastutuskindlustus, millest Margus Tsahkna rääkis ja mida üle Euroopa, nagu ma aru saan, juurutatakse, peaks sündima tegelikult alles pärast seda, kui patsiendiseadus on vastu võetud. See oleks loogiline jätk sellele. Kui niisugune vastutus on konkretiseeritud patsiendiseaduses, siis vastutuskindlustuse seadus konkretiseerib seda, et säärast kindlustust hakatakse võtma, ja saadakse aru, miks seda vaja on. Eestis muuseas oli nii, et üks suur väga edumeelne ja väga tubli haigla – Tartu Ülikooli Kliinikum – kasutas pärast võlaõiguse seaduse kehtima hakkamist vastutuskindlustust ilma igasuguse seadusnõudeta. Ta kindlustas oma arstid ja õed vigade vastu ära, aga siis loobus sellest, kuna nägi, et keegi ei küsigi midagi.

Ma arvan, et ei pea jääma lootma selle peale, et meie patsiendid ei saagi nii targaks, et nad mõistavad, et kui neile on arstiabi andes mingisugune terviseviga tekitatud, siis nad võivad hagi esitada. Saavad ikka küll! Ning

mida rutem me sellest aru saame, seda parem. Mõistlik oleks, et kogu see niigi napp rahahulk, mis tervishoidu läheb, kulutataks tervise parandamiseks, mitte ei kasutataks kohtuvaidlusteks, olgugi need väga õigustatud ja vajalikud.

Nii et, head kolleegid, mina küll julgen teid üles kutsuda mitte hääletama selle komisjoni poolt. Kutsun ka Eesti tervishoiu esindajaid üles suhtuma eelnõusse mõistmisega. Ühtpidi teeks see seadus nende elu küll mõne koha pealt keerukamaks, aga teisest küljest jälle lihtsamaks, kui me räägime vastutusest. Lõpetuseks palav tervitus ka tervishoiu alal tegutsevatele advokaatidele. Teilt me tõesti tahaksime selle raha ära võtta, sest me arvame, et see kulub ära mujal palju paremal eesmärgil.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Viktor Vassiljev Keskerakonna esindajana!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Ma küsin ka kaheksa minutit.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit.

Viktor Vassiljev

Head kolleegid, patsiendiseadust oli juba ammu vaja. Loomulikult, see asi peabki nii käima, et kõigepealt patsiendi õigused paika, siis meditsiinipersonali vastutuskindlustus. Täpselt niimoodi sellest asjast räägiti ka tol hallil ajal, kui Eiki Nestor oli sotsiaalminister. Nooremad ei mäleta, paljud vanad, kes mäletavad, on juba surnud, aga see aeg oli. Juba sellal räägiti patsiendiseadusest ja vaat siis oli seda tõesti väga vaja. Kahjuks on tollest ajast väga palju verd merre voolanud ja paljud patsiendid lahkunud sinna, kus pole valu ega vaeva ja pole ka tervisekindlustust vaja.

Meie tervishoid on keeranud eelkõige eraõiguslikuks. Oli see vale või õige, aga lepiti kokku – eraõiguslik on hea. Võib-olla ongi hea, okei, las ta siis olla eraõiguslik. Aga see sunnik on ju äriks kätte läinud. Nii et nüüd on meil äriplane tervishoid.

Äsja tegi opositsiooniline erakond oma jõududega – loomulikult, neil oli kasutada endine minister ja endine ministri nõunik – ära suure-

pärase töö. See oli väga suur töö, väga mahukas töö, minu teada hangiti ligi 90 mitmesuguse organisatsiooni ja isiku hinnangud, ka peavalu selts avaldas oma seisukoha, mida vist ei arvestatud.

Kõige suuremat peavalu valmistab see seadus Vabariigi Valitsusele ja eriti Sotsiaalministeeriumile. Miks? Sellepärast et aeg on läinud, sellepärast et sellist elukat nagu patsient meil ei eksisteeri. Nagu ma ütlesin, tervishoid on äriks kätte läinud ja kui inimene on haige, siis talle ei pakuta mitte abi, vaid talle pakutakse teenust, milleks ta peab sõlmima lepingu tervishoiuteenuse osutajaga. Ongi niimoodi, et meil on mitu suurt seadust, mis reguleerivad tervishoidu, võlaõigusseadus neist kõige suurem ja tähtsam loomulikult, ja mitte kuskil ei ole nimetatud mitte mingit patsienti. Ka kõik alamastme õigusaktid räägivad kliendist. Kui patsient juhuslikult ongi mõnda alamastme õigusakti pidama jäänud, siis on ta ikkagi kadunud liik – millegipärast veel ellu jäänud, aga küll ta ka seal välja sureb.

Mis on vahe? Head sõbrad, see sõna on teada juba Vana-Rooma aegadest. *Patientia* on kannatus, patsient on kannataja, kannataja inimene. Kes on klient? Klient – see on oma patroonist sõltuv isik. Ma räägin jälle Vana-Rooma aegadest ja ladina keelest. See on oma patrooni armust patrooni maadel elav isik, kellel on ka kohustus, et kui isand läheb sõtta, siis klient peab ka võtma käepärased riistad ja aitama oma isandat sõjas naabri vastu. Või kui on vaja mingeid kiireloomulisi põllutöid teha, siis klient peab aitama. Vaat see on klient. Klient ja patroon. Aga meie räägime selles uues seaduseelnõus patsiendist. Väga hea!

Sotsiaalkomisjoni esimees ütles siin ajaloolised sõnad, et vaja oleks tõesti koodeksit, kus oleks patsiendi õigused kirjas. Noore mehena ta võib-olla ei tea, et alati on eksisteerinud asjaomane eetikakoodeks. Muidugi, ega mina ka ei ole Hippokratesega isiklikult tuttav olnud, vana suri ju kaks ja pool tuhat aastat tagasi ära, aga Hippokratese vannet annavad ju kõik meedikud, kes sellel raskel erialal kus tahes maailmas tööle hakkavad. *Noli nocere* ehk ära tee patsiendile kahju – see on üks põhipostulaate, mis Hippokrates meile jättis. Eetikat õpetatakse ka praegu arstiteaduse tudengitele. Nad õpivad eetikat, aga paraku, kui nad on ülikooli lõpetanud ja kui *alma mater*'i raske

tammepuust uks on nende selja taga pauguga kinni langenud, siis selgub, et see eetika ei mahu tervisekeskuste ustest mitte kuidagi sisse. See ei mahu meie tervishoiusüsteemi.

Meie armas seaduseelnõu – patsiendiseaduse eelnõu – üritab seda tühimikku täita. See üritab kirjeldada eetikakoodeksit, üritab noppida välja seda teemat paljudest teistest seadustest, kus on juttu kliendi ja patrooni või kliendi ja teenindaja suhtest, üritab selle lahti kirjutada patsiendi seisukohast. Väga häid asju on kirjas patsiendiseaduses. Ma tean, et on inimesi, kes väga rõõmustavad selle üle, et seal on sellised sõnad, et patsiendile tuleb selgitada tema õigusi ja alternatiivsete teenuste kasutamise võimalusi talle arusaadaval viisil, järelikult temale arusaadavas keeles. Oo jaa, nii mõnigi rõõmustaks väga selle üle. Mina selle üle ei julge rõõmustada, sellepärast et mina vaatan asju natuke laiemalt. Ma vaatan seda katastroofiliselt lähenenud ja nüüd juba täiesti olemasoleva patsientide piiriülese arstiabi valguses. See ju tähendab seda, et ka sakslasele, prantslasele, portugallasele või hiinlasele tuleb selgitada tema õigusi ja alternatiivsete teenuste kasutamise võimalusi talle arusaadavas keeles. Ma ei tea, kuidas sellest aru saada. Kardan, et advokaatidel tööd jätkuks, kui see seadus vastu võetaks.

Samas on see väga hea eelnõu. Ta täidab ühte tühja kohta ja sobib praegusesse tervishoiu õiguslikku regulatsiooni suurepäraselt, sama hästi kui rusikas silmaauku Sotsiaalministeeriumile. Loomulikult, nende töötajad on selle vastu. Kes see tahab hakata suurt hunnikut seadusi ja määrusi ümber kirjutama. Seda enam, et mis sa ikka kirjutad, kui patsient on surnud, patsienti ei ole. Patsient on surnud, elagu klient! Meil on nüüd vaid kliendid. Vaat niimoodi.

Kokku võttes on meie fraktsioon selle vastu, et see seadus menetlusest välja hääletada. See seadus on vajalik, sest see on deklaratsioon ja näitab, et patsient vajab kaitset. Patsient vajab kaitset mitte arstide eest, mitte õdede ja mitte sanitaride eest, vaid ta vajab kaitset nende inimeste eest, kes panid paika sellise süsteemi, kes seda toetavad, ja ka nende inimeste eest, kes täna siin hääletavad selle eelnõu menetlusest väljalükkamise poolt. Nende eest tuleb patsienti kaitsta. Ja au selle seaduse kirjutajatele! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 457 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame seda hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 457 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 42 Riigikogu liiget, vastu 32, erapooletuid ei ole. Seega leidis juhtivkomisjoni ettepanek toetust, eelnõu 457 on tagasi lükatud ning langeb menetlusest välja. (Tabel 7.)

5. Vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu (486 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Päevakorrapunkt nr 5 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud vanemahüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu 486 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on au teile tutvustada sotsiaaldemokraatide eelnõu nr 486. See puudutab vanemahüvitise seaduse muutmist. Vanemahüvitise seaduse eesmärk on säilitada riigi toetuse andmisega varasem sissetulek inimestele, kelle tulu väheneb laste kasvatamise tõttu, ning toetada töö- ja pereelu ühitamist. Seda on siin kõnepuldis räägitud ja räägitud, aga kordan üle. Vaatamata püstitatud eesmärgile on kehtiv vanemahüvitise seadus töö- ja pereelu ühitamise osas jäik. Vanemahüvitise saamise perioodil alampalgast suurema sissetuleku teenimisel isikule makstav vanemahüvitis väheneb. Samuti kehtestab praegune seadus, et vanemahüvitist makstakse üksnes lapse esimesel 17 elukuul.

Selle eelnõuga soovitakse vanemahüvitise süsteemi paindlikumaks muuta. Lapsevanemad võivad vanemahüvitise päevi kasutada kuni lapse 8-aastaseks saamiseni või esimese kooliaasta lõpuni. Muudatus võimaldab emadel kasutada vanemahüvitise päevi näiteks selleks, et toetada last esimesse klassi minemi-

sel või mõnel muul vajalikul perioodil. Eelnõu võimaldab tööelu paindlikku ühitamist pereeluga. Lapsevanemad võivad ühe osa töönädalast tööl käia, teises osas aga kasutada vanemahüvitise päevi lapse kasvatamiseks. See võimaldab vanematel osajaga tööl käia, end tööl toimuvaga kursis hoida ning seeläbi tööjõuturul oma konkurentsivõimet säilitada. Nii jääksid ära probleemid, mis võiksid tekkida pikaajalisel lapsega kodus olekul.

Seadus seab minimaalseks vanemahüvitise kasutamise pikkuseks 0,5 päeva nädalas. See võimaldab mõlemal lapsevanemal ühel nädalapäeval pool päeva last hoida. Analoogne süsteem on edukalt kasutusel Rootsis.

Me oleme mõelnud ka sellele, kuidas seda kõike korraldada. Vanemahüvitise eesmärgipärase kasutamise tagamiseks küsitakse hüvitise taotlejalt täpsed andmed tööaja ja vanemahüvitise kasutamise aja kohta ning kohustatakse hüvitise saajat, tööandjat ning muid asjasse puutuvaid isikuid tõendama pensioniameti või Politsei- ja Piirivalveameti nõudmisel hüvitise saaja töötamise asjaolusid. See oleks lühidalt eelnõu kohta kõik.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Läheme küsimuste juurde. Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Suur aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Tänan väga mõistliku eelnõu esitamise eest! Minu küsimus on selline. Praegune Riigikontrolli raport toob veel kord välja ja hoiatab meid, et Eesti on üks kõige kiiremini vananeva rahvastikuga maid Euroopas. Samal ajal me teame, et riikides, kus töö- ja pereelu saab rohkem ühitada ja naiste tööhõive on suurem, on ka sündimus suurem. Mis te arvate, kas teie eelnõu seadusena vastuvõtmine võiks avaldada positiivset mõju Eesti iibele?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Kindlasti võiks avaldada. Siin on mitu aspekti. Esiteks, kui vanemahüvitise perioodi annab pikema aja peale sättida, siis on vanematel võimalik neid lapsi, kellel praegu pole Tallinnas või Tartus lasteaia kohta, kordamööda kodus hoida. Näiteks Rootsis on niisugune paindlik korraldus näidanud, et kui isagi on mõnel päeval nädalas lap-

sega kodus, parandab see peresuhteid, lahutusi on vähem ja see mõjub hästi isegi isade tervisele. See on igati tervitatav!

Kindlasti on töö- ja pereelu ühitamine ning riigi poolt selleks mitmesuguste mooduste väljapakumine igati asjakohane. Peatuksin seoses vanemahüvitise perioodi pikendamisega ühel eelnõul, mis on praegu Riigikogus menetluses ja mida me just sotsiaalkomisjonis arutasime. See käsitleb olukordi, kus vanem käib vanemahüvitise perioodil tööl – kuidas toimub tasustamine siis. Kui inimene saab miinimumpalka, siis ta võib käia täistööajaga tööl ja tal säilib sel perioodil ka vanemahüvitis. Ma leian, et elus eneses tekib terve rida ebaõiglaseid olukordi ja kogu regulatsioon tuleb lastevanemate seisukohast soodsamaks teha. On ju parem, kui inimesed saaksid osajaga tööl käia ja neile makstaks nende päevade eest palka, mil nad tööl on, ja nende päevade eest vanemahüvitist, mil nad lapsega kodus on. See oleks palju loogilisem lähene mine ja võimaldaks vanemahüvitise perioodi paindlikumaks muuta.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu 486 kahel istungil. Esimene toimus 22. oktoobril ja teine 4. novembril. 22. oktoobril otsustasime saata eelnõu saali 5. novembriks, aga ta jõudis teie ette täna, 6. novembril. Ettekandjaks määrasime Yana Toomi. 4. novembril toimus sisuline arutelu ja kuna Yana Toom ei saanud istungil osaleda, tegime otsuse, et sotsiaalkomisjoni nimel teen ettekande mina. Sel põhjusel te leiate päevakorrast Yana Toomi nime, tegelikult teen ettekande mina.

Nagu täna siin, tutvustas Heljo ka komisjonis eelnõu sisu. Toimus arutelu, kus oli kohal ka Sotsiaalministeeriumi esindaja, kes kandis ette valitsuse seisukoha. Valitsus ei toeta seda eelnõu. Põhjusega, miks seda ei toetata, saab igaüks tutvuda.

Komisjonis tulid jutuks erinevad teemad. Näiteks arutati, kuidas on võimalik administ-

reerida poole päeva kaupa vanemahüvitise maksmist. See on keeruline küsimus, mille puhul ministeeriumi esindaja ütles, et see nõuaks kogu asjaomase süsteemi ümbertegemist. Samamoodi see, kui me venitaksime vanemahüvitise saamise perioodi kaheksa aasta peale. Tekiks väga segane olukord: mis ajal võtab vanemahüvitist üks vanem, kumb võtab ja kuidas see täpselt jaotub.

Meile toodi näiteks Rootsi süsteem, kus see periood ongi pikem ja võimalused palju paindlikumad. Seal peab vanem vahetult enne seda, kui ta vanemahüvitist hakkab saama, määrama graafiku, kunas ta seda võtab ja kunas ta tööl ei käi. Arutleti ka selle üle, kuidas nii paindlik vanemahüvitise süsteem mõjuks tööandjatele ja tööturule – raske on tööd korraldada, kui mõlemal vanemal on võimalik saada poole päeva kaupa vanemahüvitist. Aga kuna me ei püstitanud küsimust tööturu vaatevinklist ja meil ei olnud kohal selle ala spetsialiste, siis need olid lihtsalt arvamused. Ja nagu vanemahüvitise teema puhul ikka, räägiti ka selle hüvitise laest ja vanemahüvitise filosoofiast üldse.

Lõpuks tegi komisjon järgmised otsused. Meie ettepanek on eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata – selle poolt oli 4 inimest, vastu 2, erapooletuid 0. Juhul kui esimene lugemine siiski lõpetatakse, võiks määrata muudatusettepanekute tähtjaks vastavalt kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Heljo Pikhof!

Heljo Pikhof

Aitäh! Komisjonis toodi välja ja sinagi kõnepuldis ütlesid, et ei ole süsteemi, kuidas seda arvestada, kui vanemad mingil ajal on kodus ja mingil ajal käivad tööl. Selle graafiku pidamise kohustuse saab ju kirja panna alamastme akti, näiteks määrusesse. See on täiesti teostatav. Teiseks on mure, et äkki ametnikel on palju tööd ja ärme sellepärast seadust muudame. See küll ei saa põhjus olla. Me peame ikkagi mõtlema, kuidas emad ja isad saaksid töö- ja pereelu ühitada. Sellest peavad Riigikogu liikmed lähtuma, mitte ametnike töökoormusest.

Margus Tsahkna

Aitäh, Heljo! Ma olen täiesti nõus, et me ei tohi lähtuda seaduste tegemisel sellest, kui mugav või ebamugav ametnikel on. Küll aga peaksid rakendatavad meetmed suhteliselt kergesti hallatavad olema. Sa tead väga hästi, et minugi jaoks on lapsed ja perepoliitika üks kõige tähtsamaid poliitikaid, mida Eesti riigis ajada. Vanemahüvitise mõte on see, et kui perre sünnib laps, siis üks vanem saab jääda koju nii, et tema sissetulek jääb endisele tasemele. Kui see periood venitada kaheksa aasta peale, siis hakkab tööl käimine õige lünklik olema ja see ongi vaidlemise koht, kas seda on vaja või mitte.

Mina näen lahendusena pigem seda, et me suudame rakendada rohkem meetmeid, mis aitaks töö- ja pereelu ühitada. Sinna kuulub lastehoid, lapsehoiuteenus kas alushariduse osana või mitte. Sinna kuulub kindlasti ka paindlik tööaeg ja muu selline.

Millegipärast mulle aga tundub, et ega me vanemahüvitise aruteludest siin saalis ei pääse ka tulevikus. Kui me vaatame riigieelarvet ja seda raha hulka, mis läheb pere- ja lastetootuseks, ning seda osakaalu, kui palju sellest kulub vanemahüvitisele, mis katab praegu poolteist aastat, siis tuleb tunnistada, et sotsiaaldemokraatidel on õigus. Aeg kas või lapse koolimine kuni ei ole meetmetega võrdväärselt kaetud.

Nii et minu arvates on see kogu meie pere- ja lastepoliitika tuleviku küsimus, kuidas me suudame tagada toetused nendele, kes seda vajavad, ja et teenused just nimelt pere- ja tööelu ühitamisel oleks sellised, et inimesed saaksid ühtpidi oma lapsi kasvatada ja teistpidi tööl käia, nii et pere sissetulek ei kannataks. Sellisesse seisusse me kunagi ei jõua, et me suudaksime laste kasvatamise kuni nende täisealiseks saamiseni vanematele kinni maksta. Ja see ei ole ka ühegi riigi eesmärk.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea sotsiaalkomisjoni esimees! Tõepoolest, kui me vaatame meie lähiriike, kus sündimus on suurem kui Eestis, siis kõigis nendes on ka naiste tööhõive suurem ja sündide arv ühe naise kohta samuti.

Lapsi sünnib rohkem. Võti on just töö- ja pereelu ühitamine, sest naised tahavad kahte asja: tahavad nii lapsi kui ka tööl käia. Selle eelnõu eesmärk on seda võimalust avardada. Kindlasti ei ole eesmärk, et naised saaksid kaheksa aastat kodus olla, vaid just, et nad saaksid töö- ja pereelu ühitada. Sulle tundub niiviisi jupitada liiga keeruline, aga kas näiteks võiks seadus võimaldada vanemahüvitist võtta aasta aega järjest ja pool aastat võiks võtta siis, kui lapsevanem soovib? Kas võiks olla selline võimalus?

Margus Tsahkna

Ütlen oma isikliku seisukoha. Ma olen väga paindlik mitmesuguste meetmete suhtes, mida võiks rakendada. On mul ju ka omaenda perekogemus olemas. Praegu siiski jäävad valdavalt osas just emad koju ja kasutavad vanemahüvitise võimaluse järjest ära. Me võiksime kindlasti liikuda selles suunas, et see oleks rohkem ära jaotatud. Ühelt poolt ei jääks naised tööturult nii kauaks eemale ja teiselt poolt tuleks ehk kasuks, kui ka isal oleks kohustus – võimalus on neil ju praegugi – lapsega kodus olla. See seob isa lapsega rohkem ja võib-olla me näeme tänu sellele tulevikus vähem üksinda last kasvatavaid vanemaid, kellest enamik on naised.

Aga see, kui paindlikult me suudame siin saalis vanemahüvitise seadust muuta, ei sõltu muidugi ainult minu tahtest. Praeguses seisus otsustas komisjon eelnõu mitte toetada. Aga ma olen kindel, et me vanemahüvitisega tegeleme siin saalis võib-olla tänavugi veel, aga kindlasti järgmisel ja ülejärgmisel aastal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui sa oled paindlik, siis ma kutsun sind üles hääletama sotsiaaldemokraatide eelnõu poolt! Kui nüüd rääkida, kas isad võiksid vanemahüvitise ajal lapsega kodus olla, siis ma arvan, et kindlasti oleks isasid, kes oleks nõus kas või paar-kolm päeva kuus kodus olema, et ema saaks tööl käia ega kaotaks oma kvalifikatsiooni. See on eriti tähtis, kui lapsed sünnivad järjest. See on mõttekoht ja sellepärast oleks väga hea, kui eelnõu jääks menetlusse ning me saaksime

komisjonis asja arutada. Meie oleme ka paindlikud, läheme edasi järk-järgult, kui nii palju kohe ei sobi.

Margus Tsahkna

Väga lühidalt: see oli hea ettepanek. Küsimust ei olnud, aga ma väidan, et ega jupikaupa tööl käimine kuigi stabiilselt ei mõju, olgu tegu mehe või naiseaga. Tööandja on ikkagi huvitatud sellest, et inimene oleks pidevalt tööl või ta vähemalt kindlalt teaks, millal inimene on tööl ja millal mitte. Praegu ma lihtsalt näen sotsiaaldemokraatide head tahet lahendada olemasolevate vahendite raames see probleem, et meil on kaetud 1,5 aastat korraliku toetusega, mis on mõnes mõttes tööturutoetus, mitte sotsiaalmeede, aga ülejäänud periood ei ole kaetud. Nad on mõelnud, kuidas seda raha pikemalt kasutada. Aga filosoofiliselt ma ei saa seda ettepanekut toetada, pigem olgu see periood konkreetne. Selle perioodi sees aga saab regulatsiooni paindlikumaks muuta, nii et isa ja ema mõlemad oleksid mingi aeg kodus. Emad tuleks tagasi tööturule ja riigil oleks teised meetmed, et garanteerida vanematele tugi, nii et nad saaksid lapsi kasvatada vähemalt nende kooliminekuni. Haridussüsteem on meil päris heal tasemel, lasteaiakohtade ja muu lastehoiuga aga on probleeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Margus Tsahkna! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 486 esimesel lugemisel tagasi lükata. Me peame seda hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 486 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 24, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust, eelnõu on tagasi lükatud ning langeb menetlusest välja. (Tabel 8.)

6. Rahvatervise seaduse ja riigilõivu-seaduse muutmise seaduse eelnõu (436 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid! Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 436 kolmas lugemine. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimissoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli panna eelnõu 436 lõpphääletusele. Valmistume lõpphääletuseks. Ootame mõnda aega veel, kutsung kestab, ehk on keegi veel maja pealt tulemas. Kas võib minna lõpphääletuse juurde?

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele eelnõu 436, rahvatervise seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastu oli ega erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 9.)

7. Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (464 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 464 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Siim Kabritsa!

Siim Kabrits

Proua istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu õiguskomisjon arutas seda eelnõu oma 22. oktoobri koosolekul. Lisaks komisjoni liikmetele olid kohale kutsutud oma valdkonna asjatundjad: Siseministeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas, regionaalarengu osakonna õigusnõunik Epp Hannus, perekonnaseisumetnikute kutseühingu esindajad, Tallinna Perekonnaseisumeti osakonnajuhataja Ingrid Sarevet ja Tal-

linna Perekonnaseisuameti juhataja Karin Kask.

Komisjoni liikmetele anti ülevaade perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõust 464. Meile selgitati kavandatavaid muudatusettepanekuid ning vastati seejärel küsimustele. Õiguskomisjon otsustas konsensusega algatada neli muudatusettepanekut. Need on tehnilist laadi ja valdkonna spetsialistide tehtud, et eelnõu kvaliteet oleks parem. Üks muudatusettepanek puudutab juhtumeid, kui kellegi surm on alusetult registreeritud või kui tundmatu surnuna registreeritud isik on tuvastatud ja koostatud uus arstlik surmateatis. Teised ettepanekud puudutavad andmehõivekannete valdkonda – millal neid täiendada, millal mitte. Perekonnaseisuametnikul peab olema põhjendatud vajadus perekonnaseisutoimingu andmeid nõuda. Silmas on peetud ka juhtumeid, mis puudutavad välisriigi perekonnaseisudokumentide esitamist.

Komisjon arvestas kõiki muudatusettepanekuid täielikult. Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 6. novembri istungi päevakorda, teine lugemine lõpetada ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, mis võiks olla 7. novembril. Ka otsustati teha ettepanek eelnõu seadusena vastu võtta. Kõik need ettepanekud tehti konsensusega. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Eelnõu muutmiseks on tehtud kuus ettepanekut, vaatame need läbi. Muudatusettepanek nr 1 on õiguskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 2 on õiguskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 3 on õiguskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 4 on õiguskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 5 on õiguskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 6 on õiguskomisjoni tehtud, juhtivkomisjoni ettepanek: arvestada täielikult.

Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 464 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

8. Välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (509 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 509 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Lubage mul Vabariigi Valitsuse esindajana tutvustada teile välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamise eesmärk on võtta üle direktiiv numbriga 2011/95/EL. Nimetatud direktiiv käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, samuti nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolise seisundi ja antava kaitse sisu kohta. Edaspidi nimetatakse seda lühendatult kvalifikatsioonidirektiiviks.

Kvalifikatsioonidirektiivi eesmärk on piirata varjupaigataotlejate edasilikumist ühest Euroopa Liidu riigist teise. Kehtestatakse miinimumnõuded, millega ühtlustatakse kriteeriume rahvusvahelist kaitset vajavate isikute kindlaksmääramiseks, samuti kõikides liikmesriikides kõnealustele isikutele antavaid minimaalseid õigusi ja hüvesid. Direktiiv näeb täiendava kaitse saajatele ette sarnased õigused pagulastega ning piirab liikmesriikide võimalusi erandite tegemiseks küsimustes, mis puudutavad arstiabi ja sotsiaalabi, juurdepääsu tööturule, integratsioonivahenditele ning pere liikmete hüvitistele.

Kvalifikatsioonidirektiivi puhul soovitakse täielikult võrdsustada pagulastele ning täiendava kaitse saajatele antavad sotsiaalsed tagatised, st loobuda täiendava kaitse saajatele kehtestatud eranditest. Peamiseks erisuseks pagulaste ja täiendava kaitse saajate kategooriate vahel jääb elamisloa kehtivuse aeg. Täiendava kaitse saajate puhul on see lühem kui pagulasstaatusega inimestel. Eesti õigus ei erista juba praegu täiendava kaitse saajate sotsiaalseid õigusi pagulaste omadest. Seega Eesti seisukohalt direktiiv erilisi muudatusi riigisisese õiguses kaasa ei too.

Ühe peamise muudatusena võib välja tuua välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse muutmise. Muudatusena antakse Eestis rahvusvahelise kaitse saanud isikutele võimalus taotleda oma kutsekvalifikatsiooni tunnustamist välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse alusel. Praegu on rahvusvahelise kaitse saajad seaduse kohaldamisalast väljas. Tänu kutsekvalifikatsiooni tunnustamisele saavad Eestis rahvusvahelise kaitse saanud isikud juurdepääsu Eesti tööturul reguleeritud ametikohadele ja kutsealadele. Eesti on kohustatud direktiivi oma õigusse üle võtma hiljemalt 2013. aasta 21. detsembriks.

Ma usun, et arvestades seaduseelnõu isenesest suhteliselt väikest paragrahvide arvu, on enamik direktiivi ülevõtmise põhilisi eesmäärke teile edasi antud. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra minister! Kui selle direktiivi ülevõtmine on kohustuslik, siis on arusaamatu, milleks me üldse seda eelnõu siin arutame. Aga mul on küsimus välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse § 19 lõike 5 kohta, täpsemalt selle täienduse kohta punktis 3, kus tagakiusamise ja tõsise ohu allikana käsitatakse ka mitteriiklikke ühendusi. Tähendab, sellest ajast alates, kui see muudatus hakkab kehtima, saavad sellises olukorras nagu Süüria sõda, kus mässulised seavad ohtu mitte kümneid, vaid sadu tuhandeid inimesi, kõik need inimesed seadusliku aluse selleks, et saada kaitset Eesti Vabariigis. Kas te olete

mõelnud, milliseid tagajärgi võib see esile kutsuda?

Hanno Pevkur

Aitäh! Kõigepealt vastus küsimuse alguses kõlanud repliigile. Me oleme Euroopa Liidus üldiselt kokku leppinud, et kui direktiiv on Euroopa Liidus vastu võetud, siis liikmesriigid peavad selle põhimõtte üle võtma. Euroliidu õiguses, nagu te küllap teate, on laias laastus tegu direktiivide ja määrustega. Määrused on otsekohalduvad. Määrusi põhimõtteliselt ei peagi üle võtma, meie neid enda õigusaktidesse ei kirjuta. Direktiiv aga annab liikmesriikidele võimaluse valida sobivad viisid direktiivis sätestatud põhimõtete ülevõtmiseks.

Teie viidatud konkreetne punkt on direktiivis käsitletud. Juhin teie tähelepanu ühele seletuskirja lõigule. Seal on öeldud, et direktiivi kohaselt on "tagakiusajad või suure kahju põhjustajad muu hulgas mitteriiklikud osalised, kui on võimalik tõestada, et riiki või olulist osa riigi territooriumist valitsevad erakonnad või organisatsioonid, sealhulgas rahvusvahelised organisatsioonid, ei saa või ei taha pakkuda kaitset tagakiusamise või suure kahju tekitamise eest. Seega on oluline see, et tagakiusaja võib olla ka mitteriiklik osaline, kui riik ja rahvusvahelised organisatsioonid ei suuda kaitset pakkuda, mitte see, et need institutsioonid, kes ei suuda kaitset pakkuda, on ka tagakiusajad."

Kui püüda selle sätte mõju hinnata, siis seda on kindlasti raske prognoosida. Seaduse mõju on ka seletuskirjas toodud, aga seal on hinnatud selle tervikmõju, pidades eelkõige silmas halduskoormuse kasvu pädevates asutustes. Loomulikult võib ette tulla mitmesuguseid konkreetseid juhtumeid, aga Siseministeri arvates ei tohiks meil lähiajal teie viidatud sätte mõjul mingi hüppeline pagulaste arvu kasv ees seista. Aga nagu näha viimase aja piiriületusjuhtumitest ning mitmesugustest rahvusvahelise kaitse ja eelkõige varjupaigataotlustest, siis, tõsi küll, neid on lisandunud. Eks see kuulu demokraatliku õigusriigi olemusse, et me pakume varjupaika ja rahvusvahelist kaitset. Sellega peab üks õigusriik arvestama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Selle seadusmuudatusega võtab Eesti riik endale teatud lisakohustused, kuna peab need minimaalsed hüved tagama. Kindlasti toob see endaga kaasa ka teatud raha eraldamise selleks. Kas riigieelarves on mingid asjaomased summad olemas? Kui on, siis mis real ja kuidas on nende kohustustega koormatud kohalikud omavalitsused?

Hanno Pevkur

Kui te võtate lahti seletuskirja lehekülje 5 ja vaatate altpoolt teise lõigu keskmist osa, siis te näete, et nii nagu muudelgi välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise juhtudel, kaetakse ka Eestis rahvusvahelise kaitse saanud isikute kutsekvalifikatsiooni hindamise ja tunnustamise kulutused iga kutsekvalifikatsiooni tunnustamiseks pädeva asutuse enda eelarvest. Rahvusvahelise kaitse taotlejate arvu ei ole võimalik täpselt prognoosida, aga pole alust oodata suurt hulka isikuid, kes sooviksid siin oma kutsekvalifikatsiooni tunnustada. Seega ei peaks pädevates asutustes märkimisväärseid lisakulusid tekkima. Selline hinnang on antud ja ma usun, et Siseministeeriumi ametnikud on seda kujundades suhelnud ka teiste vastutavate ministeeriumidega, eelkõige Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Mingeid riigieelarvelisi probleeme ei tohiks tekkida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin, teine küsimus!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Teile ka suur tänu, härra minister, et te seletuskirja ette lugesite! Pean nentima, et ma oskan lugeda ning olen selle läbi lugenud. Praegu me tekitame olukorra, kus järgmised 100 000, 200 000, 300 000 põgenikku mingist Aafrika riigist võivad rahulikult valida elupaigaks Eesti. Meie lähiriikides – Taanis, Hollandis, Rootsis, Soomes – see arv ju jõudsalt kasvab. Asi ongi selles, et meile määratakse pähe direktiiv, mis ei jäta meile võimalust keelduda vastu võtmast kas või sõja eest põgenejaid. Näiteks Süürias ei saa praegune valitsus mitte kuidagi hakkama. Kas te olete arutanud, et need kümned tuhanded pagulased võivad järgmisest aastast meile tulema hakata?

Hanno Pevkur

Ma ei soovita teil asjatut paanikat külvata. Jääge ikka elnõu raamidesse. Eelnõu käsitleb eelkõige kutsekvalifikatsiooni nõudeid ja selle tunnustamist, seda, millised on miinimumnõuded teatud isikutele. Eelnõu sidumine üldise rahvusvahelise kaitse saamisega on selles kontekstis meelevaldne. Teie viidatud arvud ei ole kindlasti realistlikud, nii et ma ei hakka neid siinkohal pikemalt kommenteerima.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, justiitsminister! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli põhiseaduskomisjoni liikme Mart Nuti!

Mart Nutt

Austatud proua juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Seda seaduseelnõu arutas põhi-seaduskomisjon 21. oktoobri korralisel istungil. Lisaks komisjoni liikmetele olid kohale kutsutud siseminister Ken-Marti Vaher, Siseministeeriumi migratsiooni- ja piirivalvepoliitika osakonna nõunik Ly Pärn, sama osakonna õigusnõunik Kaire Sepper ning Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse osakonna nõunik Tiia Raudma. Seaduseelnõu väga pikka arutelu ei pälvinud, eeskätt oma tehnilise iseloomu tõttu. Istungil osalenud siseminister Ken-Marti Vaher andis komisjoni arvates piisava ülevaate elnõust.

Küsimus, mis komisjonis täpsustavalt tõstatas, puudutas välisriigi kvalifikatsiooninõuete tunnustamist. Eriti seda, kuidas see praktiliselt välja näeb. Sellele küsimusele vastas Haridus- ja Teadusministeeriumi ametnik proua Raudma. Ma loen tema vastuse ette – eeldan küll, et kõik oskavad lugeda, aga see dokument ei ole ilmselt meil kõikidel laual. Proua Raudma selgitas, et praegune välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seadus võttis üle kutsekvalifikatsiooni tunnustamise direktiivi ning kehtis esialgu Euroopa Liidu riikide kohta. Hiljem on seda laiendatud Euroopa Majanduspiirkonna riikidele ja Šveitsile. Seega Euroopa Liit on oma algatusel kehtestanud reeglid, mis käivad Euroopa Liidu ja Euroopa Majanduspiirkonna riikide ning Šveitsi kodanike ja nende pereliikmete kohta, kes ei ole nende riikide kodanikud. Tegu on siis riigis pikaajalise elamisloa alusel viibivate välismaalastega.

See süsteem läheb kogu aeg liberaalsemaks, kuna riikides on väga erinevad kvalifikatsiooni- ja haridussüsteemid ning ka teatud ametikohtadel kehtivad kvalifikatsiooninõuded. Direktiiviga püütakse panna paika reeglid, mille kohaselt liikmesriik peab käituma. Näiteks kui teisest riigist tuleb siia õpetaja elukutsega inimene, siis ei saa talle öelda, et meil on haridussüsteem teistsugune. Selle inimesega tuleb tegelda, teha kindlaks tema kvalifikatsioon ning võrrelda kvalifikatsiooninõudeid. Kui tegu on suurte erinevustega, siis on võimalik tunnustamist taotlevalt isikult nõuda korvamismeetmeid. Võrdlusotsuse langetab pädev asutus ning direktiiv paneb paika, kuidas see asutus peab inimestega käituma, mida inimesel on õigus nõuda ja mida ei ole.

Probleem tekib siis, kui inimesel ei ole haridust tõendavaid dokumente kaasas. Küsimus on selles, mil määral saab nõuda dokumente inimeselt, kellel neid lihtsalt ei ole või need on meelega hävitatud. Selles osas ei ole veel kogemusi ka vanadel liikmesriikidel. Varem on olnud ka probleeme dokumentide võltsimisega. Proua Raudma selgitas, et meil on pädevaks asutuseks see ministeerium, kes sätestab oma valdkonna seaduses kvalifikatsiooninõude puhul mingisugused piirangud. Eestis teeb seda tööd üldjoontes Haridus- ja Teadusministeerium – see puudutab eeskätt õpetajaid –, aga näiteks tervishoiutöötajate puhul on pädev asutus Terviseamet.

Lõpetuseks menetluslikest otsustest, mis põhiseaduskomisjon vastu võttis. Kõik otsused tehti konsensusega. Ettepanek oli võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda 6. novembril, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 15. november kell 16 ja ettekandjaks määrata põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Teile on üks küsimus. Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg, kas komisjonis oli juttu, kuidas see direktiiv on teistes liikmesriikides vastu võetud?

Mart Nutt

Seda komisjoni istungil ei täpsustatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Mart Nutt! Avame läbirääkimised. Palun, Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Jäi kõlama, et mina nagu püüan hirmutada mingi olematu ohuga. See ei ole nii ja te suurepäraselt teate seda! Lihtsalt praegu on hetk, mil võiks mõelda, mis hakkab Eesti demograafilises pildis muutuma ja kuidas võiks midagi õppida sellest, mis Euroopas juba toimunud on. Aastal 2000 käisin ma Inglismaal, kus käsitleti rassismiprobleemi võimalikke lahendusi. See oli väga huvitav sõit. Eluks ajaks jäi meelde see, et aastatel 1990–1999 suurenes uusemigraantide arv Suurbritannias 1%-lt 10%-le elanikkonnast. Keegi ei arva, et nad seda tahtsidki, arvestades tööjõuturu vajadusi jne. See lihtsalt juhtus.

Üks isiklik kogemus ka. Üks hea tuttav kolis kunagi perekondlikel põhjustel Eestist Leetu ja pärast sealt Rootsi. See oli 2002. või 2003. aastal. Ta ostis väga ilusa maja ilusas Lõuna-Rootsi linnas. Praegu on tema majasse investeeritud rahast jäänud mingid piisad, sest sealkandis on demograafiline olukord muutunud. Nüüd on tal vaja pigem osata türgi ja araabia, mitte rootsi keelt. See oleks igatahes kasulik. Ja muidugi see maja ei maksa seal enam suurt midagi.

Eelmisel aastal oli üks meeldejäävaimaid uudiseid sõnum, et ühes suhteliselt väikeses Rootsi linnas ütles linnavalitsus ei grupile kodanikele, kes tahtsid saada toetust jõulukuuse püstitamiseks keset linna. Neile öeldi, et see on vastuolus enamiku linnaelanike religioossete vaadetega. Ja sellise vastuse andnud linna-pea nimi oli araabiapärane.

Ma ei püüa siin arendada mingit ksenofoobiat. Aga arvestades seda, et enam kui 20 aastaga on täiesti läbi kukkunud kogu see integratsiooniprotsess, mida on üritatud läbi viia mitte-eestlaste lõimumiseks, kellest suur osa on Eestis elanud terve elu, kujutan ma ette, millised probleemid võivad tekkida, kui üha suurema osa elanikkonnast hakkavad moodustama Eestis hoopis võõra kultuuri, keele ja religiooniga inimesed.

Nii et minu arvates valitsus ja need targe-
mad meist, kes istuvad siin saalis minust pare-
mal pool, võiksid praegu natuke ette mõelda,
et 20 aasta pärast poleks vaja nutta sellepärast,
et keegi tahtis lihtsalt tuimalt mingi direktiivi
läbi lasta.

See on kõik. Ma ei püüa kedagi alusetult
hirmutada. Vaadake Euroopasse, ja te näete,
mis meid ootab, kui me ei võta mingeid sam-
me ette! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõ-
petan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepa-
nek oli eelnõu 509 esimene lugemine lõpetada.
Esimene lugemine on lõppenud. Määrän eel-
nõu muudatustepanekute esitamise tähtjaks
s.a 15. novembri kell 16.

9. Majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (504 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane üheksas päevakorrapunkt on Vaba-
riigi Valitsuse algatatud majandustegevuse sea-
dustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muut-
mise seaduse eelnõu 504 esimene lugemine.
Palun ettekandeks kõnetooli justiitsminister
Hanno Pevkuri!

Hanno Pevkur

Austatud istungi juhataja! Head Riigikogu
liikmed! Lubage mul teile tutvustada majan-
dustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja teiste
seaduste muutmise seaduse eelnõu 504. Kui
lühidalt kokku võtta, siis teie ees oleva eelnõu
eesmärk on edasi lükata majandustegevuse
seadustiku üldosa seaduse jõustumine. Aga
seoses sellega on vaja teha paaris seaduses
mõni muudatus.

Põhjus, miks eelnõu on teie ette toodud, on
üsna praktiline. Nimelt, majandustegevuse sea-
dustiku üldosa seaduse jõustumine on väga
otseses seoses korrakaitseadusega, kui täpne
olla, siis korrakaitseaduse muutmise ja ra-
kendamise seaduse eelnõuga. Selle eelnõu me-
netlemine on õiguskomisjonis lõpusirgel. Loo-
detavasti saab suur saal selle seaduse vastu
võtta veel enne jõule. Selleks aga, et seda sea-
dust jõustada, on mõistlik anda korrakaitse-

seaduse muutmise ja rakendamise seadusele
piisav *vacatio legis* ehk ülemineku- või jõus-
tumisaeg. Sellest tulenevalt on mõistlik sama-
sugune aeg anda ka majandustegevuse seadus-
tiku üldosa seadusele.

Majandustegevuse seadustiku üldosa sea-
duse jõustumise edasilükkamisest tingitult on
eelnõus toodud ka kehtiva tervishoiuteenuste
korraldamise seaduse muutmise ettepanekud,
millega täpsustatakse tervishoiuteenuse osuta-
jale tegevusloa taotlemise ja selle väljaandmise
otsustamisega seonduvaid sätteid. Tervishoiu-
teenuste korraldamise seaduses olev õendus-
haigla regulatsioon on juba algselt (eraldisel-
valt majandustegevuse seadustiku üldosa
seaduse jõustumisest) kavandatud jõustuma
1. jaanuaril 2014. Seda ei saa edasi lükata.
Hooldushaigla asemel luuakse teatavasti uus
haiglaliik – õendushaigla. Hooldusraviteenus,
mis kuulub praegu eriarstiabi alla, muutub
1. jaanuarist statsionaarseks õendusabiteenu-
seks. Seadusmuudatus mõjutab kõige enam
praeguste hooldusraviteenuse osutajate tege-
vust, kes edaspidi hakkavad osutama iseseisvat
statsionaarset õendusabiteenust ja peavad vii-
ma oma tegevuse vastavusse uute nõuetega.
Kuna majandustegevuse seadustiku üldosa
seaduse jõustumise tähtaeg, nagu ma ütlesin,
lükub poole aasta võrra edasi, on tarvis muuta
Riigikogus vastu võetud, kuid veel jõustumata
tervishoiuteenuste korraldamise seaduse sät-
teid, mis puudutavad, nagu ma ütlesin, õendus-
haigla regulatsiooni tegevusloa andmise osas.
Sellest tulenevalt peaksid ka need sätted jõus-
tuma 1. jaanuarist 2014.

Lisaks tervishoiuteenuste korraldamise sea-
dusele on planeeritud muudatusi ka turvasea-
duses ja meediateenuste seaduses. Nimelt,
muudatuste tegemata jätmise korral jõustuksid
nimetatud seadustes sätteid, mis lähtuvad sel-
leks hetkeks veel jõustumata majandustegevu-
se seadustiku üldosa seaduse regulatsioonist.
Seetõttu on vaja ka turvaseaduse ja meediatee-
nuste seaduse sätteid jõustada majandustege-
vuse seadustiku üldosa seadusega samal ajal.

Selle eelnõu tutvustamiseks mul teile roh-
kem midagi öelda polegi. Toetame kindlasti
ettepanekut esimene lugemine lõpetada ja eel-
nõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra justiitsminister! Küsimusi teile ei ole. Ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni esimehe Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu majanduskomisjon arutas majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimesele lugemisele saatmist 5. novembril 2013. Komisjoni istungil tutvustasid seda eelnõu justiitsminister Hanno Pevkur, Justiitsministri ülemjuhataja Illimar Pärnamägi ja ministri nõunik Madis Timpson. Väga sisulist ega pikka arutelu ei tekkinud, sest küsimus oli vaid jõustumistähtaja edasilükkamises. Komisjon otsustas pärast lühikest arutelu teha ettepanekud eelnõu esimene lugemine lõpetada (konsensusega) ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. november 2013 kell 17 (samuti konsensusega). Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kaja Kallas! Ka teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõne-soove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 504 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 14. novembri kell 17. Eelnõu 504 esimene lugemine on lõpetatud.

10. Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (480 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 480 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Eelnõuga kavandatavate muudatuste eesmärk on kiirendada õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamist ja kompenseerimist ning vähendada kulusid. Muudatusettepanekud on järgmised.

Esiteks nähakse ette lõpetada õigustatud subjektide ning tagastatava ja kompenseeritava vara registri tegevus. Suletava registri ülesanded antakse üle Rahandusministeeriumile. Toimingute maht selles registris on oluliselt vähenenud, lõpetamata on vaid umbes 0,5% tagastamistest ja kompenseerimistest. Kuni menetluste lõpetamiseni peetakse avatud toimikute arvestust Rahandusministeeriumi dokumendiregistris.

Teiseks tehakse ettepanek kehtestada erinormina maavanematele 90-päevane järelevalvemenetluse tähtaeg (üldnorm on 30 päeva), et tagada omandireformi aeganõudvamate järelevalvetoimingute lõpetamine tähtajaks. Vabariigi Valitsuse seadusesse lisatakse viide erinormi sätestamise võimalusele teistes seadustes.

Kolmandaks on ettepanek suunata senise 50% asemel kogu erastamisest laekuv raha stabiliseerimisreservi asemel Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondi. Erastamisraha osakaal stabiliseerimisreservis on väga väike, 1,4% mahust. See ei mõjuta oluliselt reservi võimekust. 2013. aastal laekub maa erastamisest prognoositavalt 9 miljonit eurot. Kuni 2020. aastani väheneb laekumine lineaarselt samas tempos, keskmiselt miljoni euro võrra aastas. Oluline on tagada omandireformi reservfondist makstavate kompensatsioonide väljamaksmine näiteks Eesti Apostlikule Õigeusu Kirikule.

Neljandaks soovitakse eelnõuga tsentraliseerida ja lihtsustada vara kompenseerimise protseduuri. Edaspidi esitab õigustatud isik kompensatsiooni väljamaksmise avalduse otse Rahandusministeeriumile. Seni edastas selle Rahandusministeeriumile kohalik omavalitsus. Avalduse esitamise lihtsustamine võimaldab lühendada esitamise tähtaega seniselt kuult kolmele.

Eelnõu jõustumise ajaks planeerime 1. jaanuari 2014. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Loen eelnõust sellist lauset: "Kui maavanem leiab, et kohaliku omavalitsusüksuse haldusakt või selle andmata jätmise on õigusvastane ja rikub

avalikku huvi, võib ta 90 päeva jooksul ..." Aga miks? Kui ta leiab, et akt on, ütleme, seadusvastane, siis ta vist peab tegema ettepaneku, ei ole õige öelda, et ta võib seda teha. Kas laiendate meie teadmisi selles suhtes?

Jürgen Ligi

Aitäh! See "võib" viitab muidugi sellele tähtajale. 90 päeva on erinorm. Eks võib selle teksti juristi pilguga veel üle vaadata, et saada selgust, kas see lause võib olla mitmemõtteline. Aga selle tähtaja enda pikenemine on asjaosaliste sõnul vajalik, sest valdkond on keeruline.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kutsun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni liikme Jaan Õunapuu.

Jaan Õunapuu

Väga austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Austatud minister! Riigikogu majanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud omandireformi aluste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimesele lugemisele saatmist esmaspäeval, s.a 4. novembril. Komisjoni istungile olid kutsutud rahandusminister Jürgen Ligi ja Rahandusministeeriumi riigivara osakonna nõunik Uku Hänni.

Minister Ligi andis ülevaate eelnõuga tehtavatest olulisematest muudatustest, mida me saime ka siin saalis praegu kuulda. Arutelu väga pikk ei olnud, kuid toon välja paar küsimust, mida komisjoni liikmed ministrile esitasid.

Esiteks sooviti teada, kui suur on õigustatud subjektide ning tagastatava ja kompenseeritava vara registri sulgemisega kaasnev kulude kokkuhoid. Vastati, et suurusjärgus 40 000 eurot.

Tunti huvi ka selle vastu, kui palju raha on praeguse seisuga Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfondis. Vastus kõlas niimoodi, et kuigi fondi raha laekub, siis suurema väljamakse jaoks seal raha praegu ei ole.

Otsustati teha ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks üks nädal, st 2013. aasta 13. november kell 17. Mõlemad otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Jaan Õunapuu! Ka teile ei ole küsimusi. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 480 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 13. novembri kell 17. Eelnõu 480 esimene lugemine on lõpetatud.

11. Riigikogu otsuse "Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (476 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Algab Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu 476 esimene lugemine. Palun veel kord ettekandeks kõnepulti lugupeetud rahandusministri Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eestile osutus 2012. aasta mitmes mõttes edukaks. Kaks aastat varem alanud majanduse taastumine globaalsest majanduskriisist jätkus ning Eesti SKT maht jõudis 2007. aastal saavutatud tipu lähedale. Majandustsüklite arengumustritele iseloomulikult aeglustus majanduskasv 2012. aastal küll 3,2%-ni, ent oli sellest hoolimata taas euroala kõige kiirem. Soodne majanduskeskkond tähendas ka kahanenud inflatsiooni, töötuse jätkuvat vähenemist, tööhõive kasvu ning reaalselgaku kasvu kiirenemist. Eesti jätkas konservatiivse fiskaalpoliitikaga. Kui aastateks 2012–2015 koostatud riigi eelarvestrateegias prognoositi 2012. aasta valitusssektori eelarvepositsiooniks –2,1% SKT-st, siis tegelikult suudeti saavutada parem tulemus. Tänu soodsale majanduskeskkonnale ja vastutustundlikule rahakasutusele kujunes valitusssektori puudujäägiks vaid 0,3% SKT-st. 2012. aasta märksõnad olid Eesti täielik üleminek avatud elektriturule, siseturvalisuse paranemine kuritegevuse kasvu vähenemise tulemusel, laiahaardeline rahvusvaheline tegevus, kõrgharidusreform, hoogustuv teadus- ja arendustegevus ning ka töötuskindlustusmaks määrat vähendamine.

Esitatud riigi majandusaasta koondaruande on kokku pandud kõigi avaliku sektori üksuste

aruannete alusel. See koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamisaruandest ning sisaldab andmeid riigi, kohaliku omavalitsuse, valitsussektori ja avaliku sektori kohta tervikuna. Valitsussektori tulem oli 2012. aastal 375 miljonit eurot, aasta varem oli see –84 miljonit eurot. Puudujäägiks kujunes 4,6 miljonit eurot ehk 0,3% SKT-st ning võlakoormus ulatus 2012. aasta lõpu seisuga 1,7 miljardi euroni ehk 10%-ni SKT-st. Teatavasti on oluline osa selles suurenemises EFSF-il. Aastaga kasvas see võlakoormus 3,9 protsendipunkti. Valitsussektori tulude maht 2012. aastal oli 7,1 miljardit eurot, mis on 616 miljonit eurot enam kui 2011. aastal. Kulud moodustasid 6,7 miljardit eurot, mis on 156 miljonit eurot rohkem kui aasta varem.

Riigikontrolli esitatud kontrolliaruande järgi on riigi 2012. aasta raamatupidamise aastaaruanne olulises osas õige ning riigi olulisemad majandustehingud tehti riigieelarve seadusest lähtudes. Enamikus ministeeriumides ja nende valitsemisalades on raamatupidamise korraldus aasta jooksul paranenud. Riigikontroll juhtis tähelepanu, et riigieelarve täitmise aruandest on raske aru saada, selle ülesehitus ei vasta riigieelarve seadusele ning eelarve täitmise aruande struktuur ei ole sama nagu eelarvel. Samas on eelarve planeerimine ja kasutamine ministeeriumides aastaga paranenud. Rahandusministeerium muutis 2013. aastast eelarve ülesehitust, et edaspidi oleks võimalik esitada aruanne sama struktuuriga.

Riigikontroll leidis puudusi riigihangetes, näiteks plaanilise järelevalve puudumine ja hankemenetluse läbipaistmatus. Riigikontrolli väide ei vasta tõele. Rahandusministeerium teeb riigihangete plaanilist järelevalvet igal aastal. 2012. aastal moodustas see järelevalve kogumahust 17% ja 2013. aasta 29. oktoobriks 36%. Enesestmõistetavalt on kontroll pisteline, mitte lausaline. Selle suurendamine jätkub ning 2013. aasta lõpus valmib riskianalüüs, mis toetab süsteemsemat järelevalvet. Parema läbipaistvuse huvides peaksid riigiasutuste juhid enam tähelepanu pöörama e-hangetele. Sel aastal on registris avaldatud 6676 hanget, millest 2761 ehk 41,3% viiakse läbi e-menetluseks.

Riigikontroll leidis, et riigivara üleandmisel RKAS-ile tuleb riigiasutustel arvestada üürikulude märkimisväärse kasvuga, kuid puudub selgus, kust kohast see kasv leitakse. Alles siis,

kui praegustesse kuludesse arvestada ka kinnisvara amortisatsioon ning haldamisega seotud personalikulud, saab rääkida võrreldavatest arvudest. Üürihinna kujundamise põhimõtted on kokku lepitud kolmepoolset, s.o Rahandusministeerium, RKAS ja riigivara valitsejad, ning kinnitatud valitsuse määrusega. Nii üürimudelile üleminekuks vajalikud summad kui ka investeeringud planeeritakse riigieelarves.

Austatud Riigikogu! Eesti on suutnud oma majandust kasvatada ja hoida samal ajal kinni konservatiivse fiskaalpoliitika põhimõttest. Kui me jätkame valitud kursil, siis olen kindel, et meie riigi areng jätkub oodatult positiivses suunas. Ma tänan tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on küsimusi. Alustab kolleeg Priit Sibul.

Priit Sibul

Aitäh! Austatud ettekandja! Mul on küsimus selle kohta, millele Riigikontroll on tähelepanu juhtinud. Me oleme võtnud vastu 2012. aasta riigieelarve ja täna me kinnitame majandusaasta koondaruannet. Aga näiteks Keskkonnaministeeriumil on siin päris mitmesaja miljoni euro suurune vahe ja Rahandusministeeriumil ka. Ma saan aru, et enamikus puudutab see Euroopa vahendeid. Eelarvet vastu võttes prognoosisime võimalikke kulusi, aga me ei jõudnud neid kõiki eelarveaasta jooksul realiseerida. Kas teie arvates on see ainult kirjeldamise küsimus või on seal ka sisuline probleem? Kui see on ainult kirjeldamise probleem, kas meil on siis mingeid vahendeid, kuidas paremini kirjeldada, et arvud oleksid eelarves ja koondaruandes meile ühtviisi mõistetavad ja loetavad?

Jürgen Ligi

Aitäh! Eelarve tegemine tähendab eelarvetamist võimalikult vastavalt sellele, mis juhtuma võib hakata, aga kõike me ette ei tea ja mingisugused muudatused tuleb ikka aasta jooksul teha. Ma julgen väita, et see teema on ületähtsustatud ja elab jälle mingit oma elu. Esitatakse arupärimisi ja ajalehepealkirjades küsitakse, kuhu kadus 200 miljonit eurot, jne. See on eksitav, et mitte öelda valelik. Aasta alguses ei ole näiteks CO₂ kvootide puhul teada, kes seda raha saama hakkab, see sõltub

sellest, milline ministeerium kui palju jõuab dokumente ette valmistada. Samas ei kahtle keegi selles, et kogu seda raha ei paiguta ära Keskkonnaministeerium. Samasugused lood on teiste summadega. Nii palju kui saab, kirjutatakse kohe eelarvesse, mida aasta jooksul tuleb muuta, seda muudetakse ja siis kirjeldatakse aruandes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud minister! Riigikontroll on oma hinnangus majandusaasta aruandele käsitlenud neid asju natuke laiemalt. Mõni asi on mind küll natuke häirinud, ma pole olnud kindel, kas see ikka niimoodi on. Riigikontroll on väitnud näiteks seda, et kui majanduskasv jääb ka tänavu teisel poolaastal 1% kanti, siis võib see riigikassale tähendada olulist tagasilööki. Täna me teame, et majanduskasv tõesti selliseks jääb. Eile tuli ka Euroopa Komisjoni prognoos. Aga ma olen eelarvelaekumisi jälginud ja vähemalt kümne esimese kuu laekumise põhjal öeldes on tulude laekumine igati normaalne olnud. Kas tõesti on oht, et aasta viimasel kahel kuul võib tekkida tulude alalaekumine? Mina seda ei usu, aga ma küsin üle, kas on siin mingit riski.

Jürgen Ligi

Aitäh! Viimase kuu andmeid ei ole ma jõudnud vaadata, aga prognoosid on meil üldjoontes sõltumatud ja aruanded esitatakse vastavalt nendele. Tõepoolest, mahajäämust eelarvega võrreldes meil ei ole, on olnud mõningane ülelaekumine. Aga see väide on Riigikontrolli aruandes küll üks suhteliselt väike ebatäpsus. Seal on palju tõsisemaid ebatäpsusi ja üks me peame ka nendest rääkima.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma tulen tagasi summade nihkumise juurde ühelt eelarvereaalt teisele. Te ütlesite, et te ei saa kõike täiesti täpselt planeerida, mis on õige. Samas räägib riigieelarve seaduse § 41 sellest, et Vabariigi Valitsus võib riigieelarve

muutmiseks tulla Riigikogu ette juhul, kui muudatus toimub ilma kulude kogumahtu muutmata. Kas põhimõtteliselt või teie arvates on normaalne, et kui eelarve muutub pooles ulatuses – oli 400 miljonit ja lõpuks on 200 miljonit –, aga väidetavalt ei ole eelarvet muudetud, vaid tegemist on hiljem täpsustatud eelarve kinnitamisega, siis ei tulda eelarve nii olulise muudatusega Riigikokku?

Jürgen Ligi

Aitäh! Seadus seda ei nõua. Kui te näitate mulle seda täpset paragrahvi, siis võin ma teid panna polemiseerima eelarveteemadele spetsialiseerunud juristidega. Rahandusministeeriumis on kõige paremad sellised juristid. Ma ei näe sisulist probleemi. Kui formaalne lähenemine ka kuidagimoodi tõestust leiab, siis see sisu ei muuda. Keegi ei varastanud raha ära, nagu on väidetud. Raha on läinud täpselt sinna, kuhu pidigi minema ja nagu seletuskirjas on öeldud. See on mõttetult suurelt üles tõestatud küsimus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Ma kohe räägin, milles siin sisuline probleem on. Küsimus ei ole ainult selles, et nii Riigikogul kui ka Riigikontrollil, kelle kohustus see on, on keeruline kontrollida, kes ja mismoodi seda raha on kasutanud. Küsimus on ka milleski muus. Kui see kvoodiraha on kõigepealt Keskkonnaministeeriumi real tuluna ja kandub pärast kuluna üle teistele ministeeriumidele, siis on muutmise vajadus seotud lihtsa asjaoluga: Riigikogu ei ole kuskil heaks kiitnud ühtegi lepingut, mille alusel kvoodiraha kasutatakse. See on põhiseaduse küsimus. Kes on andnud valitsusele õiguse kasutada neid miljoneid, ilma et Riigikogu oleks andnud selleks heakskiitu?

Jürgen Ligi

Seadus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua esinaine! Hea minister! Ka minu küsimus tuleneb Riigikontrolli seisukohatadest selle teema kohta. See puudutab Riigi Kinnisvara AS-i tegevust. Riigikontroll väidab üheselt, et üürihinnad on tõusnud. Siin on välja toodud konkreetset andmed eri ministeeriumide kohta, kus see tõus on olnud miljonites eurodes. Ma olen lugenud ka Rahandusministeeriumi vastuväiteid. Te ei ole selle väitega nõus. Kuid Riigikontroll ütleb, et nad on saanud selle informatsiooni Rahandusministeeriumi materjalidest, mis on esitatud Vabariigi Valitsuse istungile. Kuidas te seda kommenteerite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Aga mida ma peaksin kommenteerima? Seda, et kinnisvarareformi käigus minnakse üle majanduslikult põhjendatud hindadele, on Riigikontroll toetanud ja mõistlikuks pidanud. Kui me unustame ära, et majad lagunevad, siis ei muuda see neid kulutusi riigile ju olematuks, vaid me lihtsalt ei pane neid kirja. Usaldage valitsust ja rahandusministrit. Me peame sellele kulule katte leidma või kolima rohkem inimesi ühte tuppa. Seda praegu tehaksegi: parandatakse hoonete soojapidavust, vähendatakse inimeste kasutuses olevat pinda ja müüakse ülearust kinnisvara. See on väga pikk protsess, aga me ei peta ennast sellega, et unustame amortisatsiooni ära. Meil on valitsuses ka üks selline inimene, kes väidab, et tal on pind odavalt käes ja sellepärast ei pea ta kinnisvarareformiga liituma. No las ta siis mängib selle ühe pinnaga, aga kokkuvõttes ei muuda see ikkagi tegelikkust. Praegu on üks riigiasutus kolimas uude hoonesse. Enne asus see asutus väga soodsal pinnal ja oli saanud endale pikaajalise üürilepingu. Kuid hoone omanikud läksid järjest pankrotti, müüsid seda lepingut edasi ja nüüd, kui see asutus kolib uude majja, läheb maja lammutamisele, sest amortisatsiooni ei olnud keegi kuludesse arvestanud. Nii see käib. Sellesse hoonesse ei investeeritud pikki aastaid mitte sentigi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Ma kõigepealt ütlen, et ükski seadus ei anna valitsusele õigust põhiseadust rikkuda. Aga kuna me menetleme praegu ka riigieelarve baasseadust ja seal on see küsimus jäänud samamoodi lahendamata, siis ma küsin nii: kas minister peab õigeks, et valitsus kasutab sisuliselt sadu miljoneid eurosid ilma Riigikogu heakskiiduta?

Jürgen Ligi

Aitäh! Valitsus tegutseb ainult Riigikogu ja põhiseaduse seatud piirides, loomulikult.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Valitsusektori varad kasvasid aastaga 8%, aga kohustused suurenesid aastaga 17%. Kas te ei leia, et see tempo on kiire?

Jürgen Ligi

Vabandust, mul läks märksõna, mille kohta see 17% käis, kaduma. Ma ei kuule. Palun, kas saaks mikrofoni sättida?

Esimees Ene Ergma

Kohustused.

Jürgen Ligi

Eesti kohustused, selge. Nendest kohustustest ma ka kõnes juba rääkisin ja olen veel paaril korral rääkinud. EFSF-i garantii ei ole meie võetud laen ega meie tehtud kulu, küll aga lähevad EFSF-i garantii alusel tehtud väljamaksed arvestuslikult EFSF-i osanike laenuarvestusse. See ei ole meie kulu. See on küll kaudselt meie risk, aga see ei ole meie kulu ega laen.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! On olemas selline asi nagu avaliku sektori raamatupidamise rahvusvaheline standard, mille ka Eesti on omaks võtnud. Selle standardi kohaselt tuleb esitada parlamendis vastu võetud eelarve, lõplik eelarve ja siis eelarve tegeliku

kasutamise andmed parlamendis vastu võetud eelarvega võrreldavalt. Ühtlasi tuleb selgitada kavandatud eelarve ja eelarve tegeliku kasutamise oluliste erinevuste põhjusi. Jutt ei ole sellest, nagu keegi oleks ära varastanud 200 miljonit eurot. Küsimus on selles, miks praegu arutelu all olev aruanne nende põhimõtetega ei arvesta.

Jürgen Ligi

Aitäh! See aruanne arvestab kõigi põhimõtetega, mis on ette nähtud. Ma jään selle juurde. Võite uuesti proovida, aga ma vastan samamoodi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Siin saalis on leidnud väga suurt tähelepanu CO₂ kvoodi müügist saadud raha Keskkonnaministeeriumi eelarves. Sellele pöörati tähelepanu ka komisjonis. Selge on see, et Riigikogu liikmed, võttes eelarvet vastu, näevad ja saavad aru, kus tehakse konkreetseid investeeringuid. Eelarveprotsessis on paljud maksulaekumised prognoositavad. Kas peaks mõtlema seaduse muutmise võimalusele tulevikus? On ju selge, et valitsus töötab seadust aluseks võttes. Kas on vaja seadust muuta, et selliste suurte summade puhul nagu paarsada miljonit eurot teha eelarves eelarveaasta jooksul lisatäpsustusi? Mida teie kui rahandusminister arvate?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei välista, et võib need paragrahvid ette võtta ja edasi mõelda. Aga vaadake, kuidas selle CO₂ kvoodi raha kasutamine käis. Aastaid ei taibanud keegi kvoodimüügiga jõulisemalt tegelda. See, et kvooti üldse õnnestus müüa, oli Eesti riigi väga suur edulugu, aga paraku olid seal ülilühikesed tähtajad. Oli välistatud, et müüki oleks üldse saanud täpselt prognoosida. Samas oli see raha väga täpselt sildistatud, seda sai kasutada ainult sellel otstarbel, millega kvoodi ostjad nõus olid. See ei olnud Riigikogu teema. Riigikogu oleks võinud sekkuda vaid sel kombel, et oleks oma otsusega kvoodimüügi keelanud. Läbirääkimiste protsessi oleks ta saanud ainult ära rikkuda, sellele kaasa aidata ei oleks ta mitte

kuidagi saanud. Nii see paraku on. Ma ei tea, kuidas me oleksime saanud seaduses seda kuidagi ette näha, seda enam, et tähtajad olid sedavõrd lühikesed. Näiteks oli RKAS-il ühel hetkel vaja soojustada umbes tuhat objekti. Avalduste kogumine ja projektide hindamine toimus meeletu tempoga. Võib oletada, et kiiruga tehtud otsused ei olnud kõige kvaliteetsemad. Aga on välistatud, et see oleks võinud olla osa parlamentaarsest protsessist. Seda ei olnud võimalik parlamendis kooskõlastada. Me oleksime siis jäänud sellest rahast ilma, seda me kuulsime kogu aeg nendel läbirääkimistel taustaks. Ma ei oska öelda, kuidas seda meie põhiseadusega paremini kooskõlla saada. Kas see on parlamendi alltõmbamine või kõrvalejätmine, kui me jätame kvoodi müümata ja investeeringud tegemata? Ma arvan, et ei ole. Ma arvan, et parlament seda sisuliselt mõistab. Kui ta arvab, et midagi võiks seaduses täpselt kirjas olla, siis andku nõu, ma olen üks suur kõrv.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Aitäh! Hea minister! Riigikontroll väidab, et AS-ile Estonian Air laenu andes ei järgitud riigivaraseaduse põhimõtteid. Seda just selles mõttes, et riigivara ei valitsetud heaperemeelikult ja säästlikult, sest oli teada, et seda laenu tõenäoliselt tagasi ei saada. Kuidas te seda etteheidet kommenteerite?

Jürgen Ligi

Aitäh! Eks tagantjärele targana oskan minagi igasuguseid asju öelda. Tõenäoliselt see riigivaraseaduse teema on. Aga kõnesoleval juhul oli määrav majanduslik lähenemine, tegemist oli ikkagi äriaga, hästi riskantse äriaga. Äris eksisteerivad riskid. Seda firma vara ei saa kohelda (aktsiaid saab küll) võrdselt näiteks mööbli või kontorihoonega. Meil oli üsna erinevaid arusaamu, mida Estonian Airiga tegema peaks. Minu isiklik arvamus oli konservatiivne, ma ei jätnud seda valitsuses välja ütlemata, aga ma ei jätnud ka ütlemata, et ma ei tunne seda valdkonda. Lennundusäri on keeruline, eriti kui ta juba kõrbeb. Ma nägin seal riske ja juhtisin tähelepanu, et on kirjeldatud riske, mille tõttu on kahjum tekkinud, ja need

kirjeldused viitavad ainult sellele, kui habras see asi on. Aga ega ma ei olnud targem kui Tero Taskila või praegune juht Palmér. See on nende riigifirmade risk, et justkui vastutab poliitiline minister, aga see on spetsiifiline äri ja seda äri müüa ei ole riigil õnnestunud. Seda on tahetud teha, aga see ei ole õnnestunud. Nüüd me oleme targemad, me oleme päästnud, mis päästa annab. Olukord on tunduvalt paranenud, aga loomulikult saab alati ette heita, et valitsuses ei olnud professionaalseid kompanii juhte.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu, teine küsimus!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Üks kõige levinumaid vigu, mida Riigikontroll on igal aastal oma auditites tuvastanud, on see, et rendilepingute sõlmimisel võetakse pikaajalisi kohustusi ja eelarve koostamisel ei ole neid planeeritud finantseerimistehingutena. Teadaolevalt on riigieelarve seaduse kohaselt riigiasutustel praegu keelatud võtta pikaajalisi, üle ühe eelarveaasta kestvaid kohustusi. Miks see viga on aastast aastasse kordunud ja mida kavatsete teha, et see enam ei korduks?

Jürgen Ligi

Aitäh! Olen teinud kõik, mis on minu võimuses, ja tulevikus teen veel rohkem. Ma ei leia praegu seda kohta Riigikontrolli aruandest üles ega tunne ka seda etteheidet ära. Eks ma pean täpsemalt vaatama. Üldiselt on see minu ametiaja algusest peale olnud üks tegevus riigi ja omavalitsuste suhtes, kuni sihtasutusteni välja. Kriisiajal võeti see kõik luubi alla ja riik on saanud järjest targemaks. Ma arvan, et me võtsime juba enne seda siin koos teatud seadusi vastu. Aga see kõik on ajalugu. Igal juhul on areng toimunud õiges suunas.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Ma palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate otsuse eelnõust, mis kannab

numbrit 476. See on Riigikogu otsuse "Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande kinнитamine" eelnõu. Tegemist on selle eelnõu esimese lugemisega. Komisjon arutas eelnõu 14. oktoobril. Algataja esindajatena tutvustasid eelnõu riigi pearaamatupidaja Juta Maar ja Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik Tarvo Vaarmets. Komisjoni istungil osales ka riigikontrolör Alar Karis, kes esitas riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande kohta koostatud Riigikontrolli kontrolliaruande ning info riigi vara kasutamise ja säilimise kohta.

Kordan üle ka aruande eesmärgi, selle, miks see meil täna laual on. Selle aruande eesmärk on võimaldada Riigikogul täita valitsuse kontrollimise funktsiooni, anda valitsusele võimalus selgitada oma tegevust aruandeaastal ning esitada Riigikogule informatsiooni uute eelarveliste otsuste tegemiseks.

2012. aasta majandusaasta koondaruanne koosneb järgmistest osadest: tegevusaruanne, riigi konsolideeritud ja konsolideerimata raamatupidamise aastaaruanne, täiendav informatsioon kohalike omavalitsuste kohta ning täiendav informatsioon avaliku sektori ja valitsussektori kohta. Koondaruande juurde kuulub Riigikontrolli kontrolliaruanne. Riigikontrolli peamised järeldused on järgmised. Riigi 2012. aasta raamatupidamise aastaaruanne on olulises osas õige, st aruanne kajastab õigesti ja õiglaselt riigi finantsseisundit ning lõppenud aruandeperioodi majandustulemust ja rahavoo-gusid. Riigikontrolli arvates on riigi olulisemad majandustehingud sooritatud riigieelarve seadusest ning 2012. aasta riigieelarve seadusest ja selle muutmise seadusest lähtudes. See tähendab, et eelarveseaduste täitmises Riigikontroll olulisi vigu ei leidnud. Samas leidis Riigikontroll puudusi riigi vara soetamises ja selle kasutamise korralduses.

Ma annan ülevaate mõnest teemast ja küsimusest, mida komisjonis arutati. Nenditi, et riigieelarve ja riigieelarve täitmise aruanne ei ole omavahel täielikult võrreldavad, andmed ei lähe kokku, neid on keeruline võrrelda ja seda aruannet on raske kasutada. Selline kriitika komisjonis esitati. Nenditi, et riigi vara üleandmise tõttu RKAS-ile on suurenenud koormus riigieelarvele, kuna üleminekuks on vaja lisavahendeid seoses turutingimustel üüriga ja üleantud hoonete renoveerimisega. Toodi välja ka

seada, et kui rääkida riigiasutuste ja organisatsioonide ruumivajadusest, siis optimeerimine ei toimi eriotstarbelise vara puhul, nagu muuseumid ja vanglad, küll aga on üldotstarbelise vara puhul, näiteks kontorid, võimalik optimeerimisprogrammiga edasi liikuda.

Kõne all olid ka riigihanked, seda mitmest aspektist. Arutati riigihangete vaidlustamist. Riigikontrolör nentis sedagi, et probleeme on osa riigi valitseva mõju all olevate äriühingute enesemääratlusega, peaasjalikult seoses sellega, kas nad on riigihangete seaduse mõistes hankijad või mitte. Ta tõi näiteid ja ütles, et enne oli selliseid ettevõtteid, kellega need vaidlused toimuvad, viis, nüüd on neid kolm. Komisjoni liikmed tundsid huvi, millised on need organisatsioonid või ettevõtted, kes ei taha ennast hankijana määratleda. Toodi välja mitu asutust.

Riigikontrolör peatus kohaliku omavalitsuse tasandi probleemidel. Ta ütles, et vabatahtlik ühinemine ei ole lahendanud kõiki probleeme, mis on seotud kohalike omavalitsustega. Rahapuudus on selge probleem ja endiselt ei ole selged ka suhted, mis on riigi ja mis kohaliku omavalitsuse ülesanne. See on aastast aastasse korduv teema.

Vestlesime aruande koostamise põhimõtetest. Räägin selgituseks, kuidas saab teoks üks eelarve ja selle hilisem jälgimine, kuni kontrolliaruandeni välja. Kõigepealt koostatakse järgmise aasta esialgne eelarve. Aruandeaastal tehakse võimalikke muudatusi, koostatakse lisaeeelarved, kui nende järele on vajadus, ning lõpuks ongi olemas lõplik eelarve, mis on juba puhastatud, vaadates n-ö tagasi eelmisesse aastasse, ja kõigil eelarveridadel on tegelikud laekumised.

Jutuks oli CO₂ kvoodi müük. See leidis täna siin saalis pikemat käsitlust, samamoodi arutati seda komisjonis ja siia midagi lisada ei ole. Täna saalis oli tunduvalt pikem diskussioon kui komisjonis, aga ka komisjonis jäi kõlama mõte, et Riigikogu liikmed ei näe tegelikult protsessi kestel seda, kuhu eelarveaasta jooksul laekunud konkreetsed lisavahendid (selle näite puhul CO₂ kvoodi müügist laekunud vahendid) investeeritakse.

Kõne all oli küsimus, miks on riik ühes või teises äriühingus osanik. Riigikontrolör tõstis selle teema üles. See nõuab ikkagi analüüsi ja tuleb vaadata, kas riigil on vaja ühes või teises

organisatsioonis osanik olla. Ta tõi ka näite, et ühes tuntud Eesti ettevõttes oli see osalusprotsent vist suisa alla 1%.

Lõpetuseks mõned statistilised näitajad 2012. aasta kohta. Rahandusministeeriumi kevadise prognoosi järgi pidi majanduskasv 2012. aastal olema 1,7%, tegelikult oli majanduskasv 2012. aastal 3,2%. See oli Euroopa kiireim majanduskasv. Rääkides eelarvepositsioonist, tuleb öelda, et me võtsime 2012. aasta eelarvet vastu olukorras, kus prognoositi 2,6%-list puudujääki SKT-st, tegelikult puudujääk oli 0,3%. Need on positiivsed sõnumid.

Komisjon võttis vastu ka otsused. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Otsustasime võtta eelnõu esimese lugemise päevakorda kolmapäeval, 6. novembril ja teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada. Otsustasime ka teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 11. november kell 17. Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Valeri Korb, teine küsimus!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg, sul oli hea ülevaade. Aga mida sa vastad, kui sult küsida, mis sulle muret teeb?

Sven Sester

Ma olen siin komisjoni esimehena andmas ülevaadet sellest, mis komisjonis toimus. Ma püüan teid igati sellega kursis hoida ning anda teile edasi kõiki emotsioone ja kogu seda diskussiooni. Ega murekohad ei ole midagi uut ja võõrast. Eks need osutused, mida Riigikontrolör on teinud ja mida on tehtud aastast aastasse, olegi need probleemid. Me tahame näha järjest rohkem ja rohkem läbipaistvust. Eesti on väike ja tegelikult on tema eelarve, igapäevased kulutused ja igapäevane tegevus lihtsalt arusaadavad. Mõnes suuremas Euroopa riigis on minu arvates tunduvalt raskem kõigest sellest aru saada, alates maksusüsteemist ja lõpetades riigi igapäevase funktsioneerimisega. Ma arvan, et me oleme väga heas mõttes lihtne riik. Aga samal ajal tuleb nentida, et siiski on tegevusi, mille suhtes peab olema kriitilisem. Vaatame kas või riigieelarve menetlust, peab

olema selge, kuidas see raha liigub, seda peab olema seletuskirjast võimalik välja lugeda. Tegelikult on need kõik sellised teemad, millest võiks rääkida. Aga ma arvan, et Riigikontrolli väljatoodud probleemidega võib põhimõtteliselt nõus olla. See ongi minu vastus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud eesistuja! Hea eestkõneleja! Kui palju tuli komisjonis kõne alla see, et eelarve ja koondaruanne ei ole võrreldavad? Kas meil on võimalik 2013. aasta koondaruande n-ö Riigikogus menetlemisel ja 2014. aasta riigieelarve menetlemisel teha midagi, et me järgmisi eelarveid arutades ei peaks samade probleemide otsa komistama?

Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Ma oma ettekandes tõin ühe esimese märkusena välja selle, et täitmise aruannet on raskem jälgida, ma ei ütle, et võimatu, aga raskem. Ma arvan, et kõik need tähelepanekud, mida me igal aastal, kaasa arvatud praegu, Riigikogu kõnetoolist teeme, on seal mingil määral kajastatud. Ma veel kord ütlen, et kogu finantsjuhtimine ja riigi toimimine on aastast aastasse muutunud järjest selgemaks. Ma usun, et me järgmisel aastal näeme veelgi paremat ja tõhusamat Riigikontrolli aruannet. Ma vähemalt loodan, et Vabariigi Valitsus teeb selleks kõik endast oleneva.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Ma tulen koraks tagasi CO₂ kvoodi rahast tehtavate investeeringute juurde. Siin ja rahanduskomisjonis oli meil sellest juttu. Tegelikult see natuke häirib küll, kui teatud raha läheb parlamendisaa- list mööda ja parlamendiliikmed ei tea, kuhu see raha investeeritakse. Rahandusminister süüdistas siin teatud mõttes parlamenti, et asjaga oli kiire ja ei oleks isegi toime tulnud, avaldused oli vaja ruttu kokku saada. (J. Ligi kõneleb kohalt.) Ole vait! (Naer.) Vabandust!

Jürgen Ligi

Ei ole!

Sven Sester

See oli hea küsimus.

Inara Luigas

Kas sina kui rahanduskomisjoni esimees arvad, et sellistel puhkudel võiks rahandusminister tulla vähemalt rahanduskomisjoni ja anda selgitust, kuhu siiski riigi raha investeeritakse?

Sven Sester

Võin ma nüüd rääkida? Aitäh! Ma kõigepealt täpsustan. Ma olin küll ka saalis, aga ma ei kuulnud, et rahandusminister oleks öelnud, et asjaga on niivõrd kiire ja Riigikogu on eba-pädev või Riigikogul pole aega. Ta seda kindlasti ei maininud. Ta tõi välja, et kvoodimüügi puhul tekkis olukord, kus oli vaja suhteliselt kiiresti otsuseid teha. Need otsused puudutasid konkreetse näite puhul ligi tuhandet kortermaja. Ma arvan, et küsimus ongi selles, mis taseme otsuseid me peaksime tegema. Seda näidet edasi arendades võin öelda, et minu arvates ei peaks Riigikogu arutama seda, millisele konkreetsele korteriühistule tuleks raha anda. Ma arvan, et seda me kindlasti ei peaks tegema. Ma ei välista seda, et kui on tulnud mingi lisalaekumine, mida ei ole varem arvestatud või millele ei ole veel kuluartiklit leitud, siis võiks valitsus tulla parlamendi või rahanduskomisjoni ette. Kui on müüdnud kvooti või on saadud mingit muud tulu, kusjuures varem ei olnud võimalik täpselt prognoosida selle tulu määra ja seda ei ole arvestatud ka kulu-pole peal, siis tuleb valitsus rahanduskomisjoni või Riigikogu ette ja annab üldjoontes teada, et planeeritakse näiteks 20 miljonit eurot kortermajade soojustamise programmile. Miks mitte, me võime sellel teemal kindlasti debatti jätkata. Võib-olla tõesti on mõistlik, et Riigikogu või vähemalt rahanduskomisjon saaks sellest teada. Ma arvan, et see on debati koht.

Esimees Ene Ergma

Hea rahandusminister, palun mitte kommenteerida, kui Riigikogu liikmed küsimusi esitavad! Kui sul on raske saalis vait olla, siis palun tule istu siia minu kõrvale! Eiki Nestor tõstis käe. Kas on küsimusi? (Eiki Nestor kõ-

neleb kohalt.) Me lõpetasime selle diskussiooni ära. Järgmine küsimus on kolleeg Tarmo Tammelt.

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin ka CO₂ kvoodi raha kohta, mis ootamatult riigieelarvesse tekkis. Kui riigieelarvesse võib aasta jooksul tekkida veel teisi ootamatuid tulullikaid, kas neid võib siis käsitleda samamoodi ja valitsus võib selle raha oma äranägemise järgi laiali jagada?

Sven Sester

Aitäh! Täpsustame ikkagi ühte koma teist ära. Tuletage meelde, et kui me võtame riigieelarve vastu, siis me planeerime teatavaid tulusid. Võtame näitena maksud. Me näeme analüütiliste valemite abil ette, tuginedes teatud ootustele ja majanduskasvu prognoosile, et maksu laekub konkreetselt mingi summa. Kui see summa on osutunud suuremaks (meie hea ja õige parempoolse majanduse tõttu, mida me oleme viimastel aastatel viljelnud, ongi nii toimunud), siis on valitsus võtnud seisukoha, et kõiki laekumisi, mis ületavad planeeritud tulusid, ei võeta lisaelarvete abil uuesti käiku, vaid suunatakse reservidesse, et raskeid aegu üle elada. Nii et vastus on ei. Kui on planeeritud mingid tulud ja need tulud ületavad selgelt prognoositut, siis kuludokumente ei ole nende jaoks siia laua peale toodud, vähemalt selle koalitsiooni ajal mitte.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Palun, kolleeg Aivar Sõerd Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogule riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande, mis näitab riigi konsolideeritud tulemiks 2012. aastal 210,3 miljonit eurot ja konsolideeritud varade mahuks 2012. aasta viimase päeva seisuga 11,7 miljardit eurot. Kindluse selles, et Rahandusministeeriumi koostatud aruandes esitatu on õige, annab riigi audiitori ehk Riigikontrolli hinnang sellele aruandele. Hinnang

oli selline, et aruanne kajastab olulises osas õigesti ja õiglaselt riigi finantsseisundit, lõppenud aruandeperioodi majandustulemust ja riigi rahavoogusid. Riigieelarve täitmise aruanne, mis on osa majandusaasta aruandest, näitab, et valitsussektori kogutulude ja kogukulude vahe ehk eelarvepositsioon osutus 2012. aastal paremaks, kui oli varem kavandatud. Üle 2%-line puudujääk SKT suhtes osutus aasta kokkuvõttes tunduvalt väiksemaks, puudujääk oli 0,3%. Eelarve täitmise aruande kohaselt olid riigi 2012. aasta tulud 6,4 miljardit eurot ja kulutusi tehti 6,5 miljardi euro eest. Hoolimata majanduskasvu aeglustumisest jäi Eesti majanduskasv euroala kiireimaks ja põhiliste faktiliste näitajate põhjal oli aasta edukas. Inflatsioon hakkas kahanema, töötus jätkas vähenevist, tööhõive kasvas ja kiirenes reaalsalgakasv. Stabiilne majanduskasv ja positiivsed väljavaated edaspidiseks arenguks loovad vajaliku pinnase elanike heaolu paranemiseks. 2012. aastal ületas palgakasv hindade kasvu, mis väljendus reaalsalgas 1,7%-lises kasvus.

Lisaks positiivsele arvamusele majandusaasta aruande kohta on Riigikontroll tavapäraselt esitanud hinnanguid riigi arengu kohta laiemalt kui ühe majandusaasta piires ning hinnanud Eesti riigi arenguväljavaateid, probleeme ja riske üldisemalt. Ilmselgelt on Riigikontrolli hinnang vajalik infomaterjal nii Riigikogu liikmetele kui ka laiemale avalikkusele, aga sellest tulenevalt peavad selles esitatud faktiline materjal ja selle pinnalt tehtud hinnangud objektiivselt olukorda kajastama ja hindama erapooletult ka meie tulevikuväljavaateid. Kui need hinnangud ja materjal on ebatäpsed, siis devalveerib see kogu hinnangu kui väärtusliku infoallika usaldusväärsust. Ma ise lugesin selle aruande tervikuna läbi ja mul tekkis tõesti palju küsimusi. Ühe küsimuse esitasin ma täna rahandusministrile. See puudutas Riigikontrolli väidet, et käesoleval aastal võib juhtuda nii, et riigieelarve tulud ei laeku kavandatud mahus. Mainiti isegi suurt alalaekumist. No ei ole nii. Tõesti, majanduskasv jääb ilmselt 1,3% lähedale, selle kinnituseks on eile avaldatud Euroopa Komisjoni prognoos. Aga ometi ei ole näha eelarve alalaekumist, vähemalt esimese kümne kuu andmete põhjal mitte. Ilmselgelt mõjutavad eelarvelaekumisi peale majanduskasvu protsendi ka paljud muud te-

gurid, aga neid ei ole Riigikontroll saanud hinnata.

Üks teema seoses Euroopa Liidu toetustega häiris mind samuti.

Palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Aivar Sõerd

Riigikontroll on öelnud, et liigne välistoetuste osakaal on kaugemas perspektiivis oht riigi rahandusele, kui toetuste maht hakkab vähenema, siis tuleb teha valik, kas säilitada harjumuspärane eelarve maht või vähendada seda oluliselt. Ei ole niimoodi. Käesoleva aasta eelarve maht on suurenenud ja praegu menetletav 2014. aasta eelarve maht on samuti päris tuntavalt kasvanud. Ehk me näeme, et varem Euroopa Liidu vahenditest rahastatud valdkondadele on rahaline kate leitud riigisisestest vahenditest. Samuti tuleb arvestada, et mitmed investeerimisprojektid on valminud ja mitmed ühekordsed programmid ei peagi tulevikus jätkuma. Faktiline seis on ju selline, et ka 2012. aastal moodustasid valitsussektori investeeringud 5,5% SKT-st, mis on tunduvalt kõrgem näitaja kui Euroopa Liidu keskmine, mis on 2,3%.

Aga loomulikult, paljudele probleemidele, mis Riigikontrolli aruandes on välja toodud ja mis aruandes aasta-aastalt korduvad – olgu näiteks toodud eelarvetulude paindlikkus, see, et tuludest sõltuvad kulud on seadusega ette määratud, samuti kasvav sotsiaalkulude osakaal –, ei ole loomulikult kiireid lahendusi ja ka Riigikontroll ei paku neid. Küll peame meie ise, kui me Riigikogus erinevaid seaduseelnõusid menetleme ja erinevaid teemasid käsitleme, pöörama rohkem tähelepanu sellele, kuidas majanduskasvu edendada ja kuidas luua tingimusi, et suureneks meie tööjõu tootlikkus ja ettevõtete loodav lisandväärtus. Kui meie ettevõtete tootlikkus on 69% Euroopa Liidu keskmisest (töötlevas tööstuses on see koguni ainult 51%), siis ei ole kuidagi võimalik, et Eesti inimeste elatustase ja sissetulekud jõuaksid kiiresti Euroopa Liidu keskmise tasemeni.

Eile avaldas Euroopa Komisjon sügise majandusprognosi. See ennustab Balti riikidele kiiremat majanduskasvu kui Euroopa Liidule tervikuna. Aga samas näeme, et Lätile

ja Leedule ennustab komisjon kiiremat majanduskasvu kui meile. Selles olukorras peaksime mõtlema, kas me Riigikogus oleme käsitlenud küllalt põhjalikult teemasid, mis aitavad luua eeldusi majanduskasvuks. Majanduskasv on omakorda selle eeldus, et paraneks inimeste heaolu ja kasvaksid sissetulekud. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Aivar Sõerd! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Määrän eelnõu 476 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 11. novembri kell 17. Eelnõu 476 esimene lugemine on lõpetatud.

12. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal. Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012. aastal ning riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande õigsusest ja tehingute seaduslikkusest. Enne kui ma kutsun lugupeetud riigikontrolöri Alar Karise kõnepulti, tutvustan teile, kuidas toimub selle päevakorrapunkti menetlus. Kõigepealt on riigikontrolör Alar Karise ettekanne, mis kestab kuni 35 minutit, järgnevad küsimused ettekandjale. Palun tähelepanu! Riigikogu liige võib ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse. Järgnevad läbirääkimised, kus sõna võivad võtta üksnes fraktsioonide esindajad. Ma palun ettekandeks kõnepulti riigikontrolör Alar Karise!

Alar Karis

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on hea meel olla esimest korda riigikontrolörina teie ees Riigikontrolli aastaraportit esitades. Täna teid võimaluse eest rõhutada üle minu olulisemad sõnumid, mis puudutavad Eesti riigi arengu ja majanduse probleeme, aga ka mõningaid võimalikke lahendusi!

Kõigepealt paar sõna meenutuseks, millistest dokumentidest jutt käib. Siit puldist äsja lahkunud rahandusminister esitles teile riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruannet,

mille kohta käib omakorda Riigikontrolli auditiaruanne. See on see siniste kaantega aruanne, mis on teile välja jagatud. Minu põhiline jutt lähtub aga ühest teisest raportist, mis on samuti teie laual, kuid see on punaste kaantega. Milles on nende dokumentide erinevus? Laias laastus käsitleb siniste kaantega auditiaruanne riigi raamatupidamist ja tehingute seaduslikkust, punaste kaantega ülevaade räägib aga nendest Eesti majanduse, rahanduse ja halduse probleemidest, mis mõjutavad iga kodaniku ja terve riigi käekäiku, kogu meie tulevikku.

Alustan siniste kaantega aruandest. Võin kinnitada, et riigi arvepidamine on heas korras ja valitsus on kasutanud maksumaksja raha seaduslikult. Enamasti. Üksikuid probleeme muidugi leidub ja mõnedki neist on püsinud aastast aastasse, kuid suures plaanis on asjad korras. Selle tõdemusega võiksin oma sõnavõtu lõpetada ja tunda rõõmu riigi raamatupidamise hea taseme üle, kuid see oleks kergema vastupanu teed minek. Meil tuleb Eesti riigi kestlikkuse nimel vaadata, mida me tegelikult peame tegema, mida võime tegemata jätta ning mida saame teha teisiti, otsides julgeid ja originaalseid, kuid samas mõistlikke ja töötavaid lahendusi. Reaalsus sunnib meid keskenduma ainult kõige olulisemale. Ka Riigikontrollis. Ma alustangi sellest.

Praegu teeb Riigikontroll riigieelarve seadusest lähtuvalt igal aastal 16 identse ulatusega finantsauditit ministeeriumides, Riigikantseleis ja põhiseaduslikes institutsioonides. Lisaks korraldame riigi majandusaasta koondaruande auditi, milles püüame üldistada probleeme, mida oleme ministeeriumides tuvastanud. Viimase kümne aasta kogemused on Riigikontrollile näidanud, et ministeeriumide raamatupidamisaruannete kinnitamine valitsuse istungil on pelgalt formaalsus. Julgen väita, et ministrid ei kasuta ega vaja neid aruandeid otsuste tegemisel. Teisi olulisi riigisiseseid ministeeriumide raamatupidamise aastaaruannete info tarbijaid peale Riigikontrolli ei ole. Kuna neil aruannetel ei ole tarbijaid, siis on vähe tarbijaid ka Riigikontrolli finantsauditi aruannetes antavatel hinnangutel ministeeriumide raamatupidamisaruannete õigsuse kohta. Teiste sõnadega paneb kehtiv seadus meid aasta-aastalt tootma kaupa, millel ei ole kuigivõrd ostjaid. Sellest tulenevalt teeb Riigikontroll ettepaneku

kaotada ära üksikute ministeeriumide ja põhi-seaduslike institutsioonide raamatupidamise aastaaruanded, kuid jätta alles riigi koondaruanne. See hoiaks kokku inimeste tööaega ja ressursse, mis kuluvad aruannete kokkupanemisele ministeeriumides ning kontrollimisele Riigikontrollis. See võimaldaks suunata Riigikontrolli ressursid nende finantsteemade käsitlemisele, mis rohkem tähelepanu vajavad.

Loomulikult peab ka edaspidi säilima ministeeriumides juhtimisotsusteks vajalik finantsinfo ja ministeeriumid peavad avalikustama infot riigieelarve täitmise kohta. Samuti on riigi seisukohalt oluline ministeeriumide igakuuline finantsinfo, mis esitatakse Rahandusministeeriumile ning mis on riigi koondaruande ja riigi rahandusstatistika koostamisel sisendiks. Kvaliteetne riigi rahandusstatistika võimaldab omakorda analüüsida ja hinnata rahanduspoliitilisi otsuseid, võrrelda meie riiki teiste riikidega ja tuua välja riigi rahandusseisu muutused ajas.

Riigisiselt on rahandusstatistika otseselt seotud majandusprognooside koostamisega ja seeläbi riigieelarveprotsessiga. Riigiväliselt on rahandusstatistikal mõju Eesti reitingutele ja seeläbi valitsussektori laenuintressidele. Riigikontrolli finantsauditite keskendumist riigi rahandusstatistikas kasutatava finantsinfo õigsusele toetavad ka Euroopa Liidu arengusuundumused. Euroopa Parlament, Euroopa Komisjon ja Eurostat on näidanud üles järjest suuremat initsiatiivi, et tagada liikmesriikide korrektne ja õigeaegne rahandusstatistika.

Riigikontroll on juba alustanud finantsauditi korralduse muutmist, kuid muudatuse ellurakendamine tähendab ka seaduste ülevaatamist ja seega koostööd Rahandusministeeriumiga ning arutelusid Riigikogu komisjonides. Loodan, et teil ja Rahandusministeeriumil on soovi uuendustega kaasa tulla.

Veel kord selle siniste kaantega aruande teemal. Täna on 6. november 2013, 2014. aasta eelarve on läbinud esimese lugemise. Samas on täna teie ees aruanne 2012. aasta kohta. Seega tekib küsimus: kas Riigikogul on võimalik selle infoga praegu midagi kasulikku peale hakata? Ega vist. Näiteks esitatakse Rootsis oma riigi finantsaruanne koos kõrgeima kontrollasutuse raportiga parlamendile juba aprillis. Pealegi on koondaruandes toodud eelarve täitmise aruanne esitatud nii, et selle

mõistmiseks on vaja eriteadmisi. Minu teada on Riigikontroll aastaid sellele tähelepanu juhtinud, kuid areng on olnud kohati pigem vastupidine, finantsaruanne on muutunud veelti tehnilisemaks ja tavakodanikule arusaamatumaks. Eelarve täitmise aruande esitusviis on aastast aastasse muutunud ega võimalda lugeljal jälgida, milline on olnud riigieelarve kasutusdünaamika. Neile probleemidele on ka meie punaste kaantega aruandes pühendatud terve peatükk. Siin tuleks võtta ette olulised muudatused. Riigi majandusaasta koondaruandes on vaja senisest rohkem ja selgemalt esitada infot eelarveraha eest ellu viidud tegevuste kohta. Tuleb öelda, milleks antud raha kulutati ja mida selle eest saavutati. Tuleb öelda ka seda, mis jäi saavutamata ja miks. See info tuleks Riigikogule esitada kevadel, mitte hilissügisel. On raske uskuda, et meie eesrindlik e-riik seda ei suuda.

Head kuulajad! Nüüd räägin sellest punaste kaantega ülevaatest, mis teie laual on.

Kevadel, kui olin siinsamas riigikontrolöri kandidaadina, rõhutasin teie ees kõneldes, et Riigikontroll peaks vaatama minevikku sedavõrd, kuivõrd see on vajalik tulevikku suunatud otsuste tegemiseks. Riigikontrolli tänavune aastaraport on koostatud just seda mõtet silmas pidades. See räägib palju kallimast riigivarast kui nõuetekohaselt soetatud ja säilitatud sidetehnika või masinapark. See kõneleb Eesti riigi ja inimeste käekäigust majanduse ja riigi rahanduse oleviku ja tulevikusuundumuste valguses.

Esimees Ene Ergma

Vabandust, härra riigikontrolör! Mul on märkus. Palun, kolleeg Sven Sester, minge oma kohale! Te segate seal kõrval istuvaid riigikogulasi.

Alar Karis

See räägib – ma kordan – palju kallimast riigivarast kui nõuetekohaselt soetatud ja säilitatud sidetehnika või masinapark. See kõneleb Eesti riigi ja inimeste käekäigust majanduse ja riigi rahanduse oleviku ja tulevikusuundumuste valguses.

Vaatame kas või menetluses olevat järgmise aasta riigieelarve eelnõu. Valitsus on eelarveplaani iseloomustanud paljude heade sõnadega ja mul ei ole põhjust kahelda nende väidete

õigsuses. Küllap tuleb lubatud penisoni- ja toimetulekutoetuse tõus, suurenevad õpetajate ja politseinike palgad ning kasvavad riigieelarve tulud. Kindlasti on mul selle üle hea meel nii riigikontrolööri ameti pidajana kui ka kodanikuna. Võrreldes saatusekaaslastega on meil läinud ju väga hästi, neist ehk kõige pareminigi.

Aga millised on need Eesti elu näitajad, graafikud ja mõõdikud, mida valitsus eraldi ei rõhuta? Kui riigijuhid ütlevad, et Eesti majandus ja rahandus on suurest majanduskriisist hästi välja tulnud, siis kas see edu on jõudnud ka Eesti inimesteni? Kui eesmärk on olnud, et inimeste jõukus kasvaks ja läheneks keskmise eurooplase omale, siis kas see on ka nii sündinud? Kui head on meie inimeste eneseteostusvõimalused? Mis siis ikkagi ootab meid ees juba lähikümneks?

Riigikontroll on püüdnud tänavuses aastaraportis neid küsimusi analüüsida. Kahtlemata ei pretendeeri meie hinnangud lõplikule tõele, küll aga pakume Riigikogule kõrvalpilku meie riigi majanduse ja halduse tugevatele külgedele ning ees ootavatele ülesannetele, et aidata teil langetada kaalutud otsuseid. Just teil, sest teie kui riigi valitute käes on õigus otsustada. Nagu te hästi teate, pole rohkem kui viis aastat tagasi alanud finantskriis paljudes riikides sugugi veel minevik. Ka praegu otsitakse Euroopas ja kogu maailmas lahendusi, kuidas tulla toime suure võlakoormaga, anda seejuures majandusele jätkusuutlik hoog ning vältida inimeste heaolu halvenemist. Eesti riigi rahanduse n-ö suured näitajad teevad ilmselt kadedaks nii mõnegi riigi rahandusministri. Me oleme Euroopast vaadates kriisist hästi välja tulnud, toodang ületab buumiaja mahtu ja ekspordinäitajad on rekordilised.

Seega on paslik küsida, kas ka Eesti inimese eluolu on võrreldes muu Euroopaga märgatavalt paranenud. Meie ülevaatest saate sel teemal ohtralt infot, seal on palju võrdlusi ja graafikuid. Eesti inimeste toimetulekut analüüsidest ilmneb, et hoolimata riigi rahandusele ja majandusele omistatud edust ning rahvusvahelisest tunnustusest ei ole see edu mitmeski mõttes paljude Eesti inimesteni jõudnud. Rahvusvaheline statistika näitab, et meie inimeste ostujõud on enam-vähem samal tasemel mis kuus aastat tagasi, hinnad seevastu on viimastel aastatel kasvanud Euroopa keskmisest

tunduvalt kiiremini. Kokkuvõtvalt: kui Eesti hinnad on Euroopa keskmisele kiiresti järele jõudnud, siis eestlase ostujõud mitte.

Samalaadsed mured on meil ka riigisiselt. Harjumaa on ainus maakond, kus inimesed saavad Eesti keskmisest kõrgemat palka. Harjumaa on ainus maakond, kus SKT elaniku kohta ületab Eesti keskmise. Harjumaa on maakond, kus tegutseb 62% kõikidest aktiivsetest Eesti ettevõtetest. Harjumaa on maakond, kus luuakse kaks kolmandikku Eesti ekspordist. Regionaalsed erinevused sissetulekutes tähendavad ka suuri erinevusi inimeste toimetulekus. Vaesuses elavate inimeste hulk on piirkonniti väga erinev. Kui Harjumaal elas 2011. aasta seisuga suhtelises vaesuses ca 10% elanikkonnast, siis Kirde-Eestis oli selliseid inimesi 30%. Neljas Eesti maakonnas elab suhtelises vaesuses veerand või rohkem inimestest.

Lugupeetud Riigikogu! Ühiskonnas on üha enam tajutav ootus, et majanduskriisi rängimal ajal ilmutatud kannatlikkus ja kasinus konverteeritaks käegakatsutavaks elujärje paranemiseks, ja seda mitte ebamäärases tulevikus, vaid lähiaastatel. Peab aga nentima, et riigi olukorra hüppelist paranemist on ka kaugemas tulevikus keeruline ette näha. Pigem seab tööinimeste lahkumine ning rahvastiku vähenemine ja vananemine Eesti arengutele uusi keerulisi ülesandeid ja riske, seda nii kohaliku kogukonna kui ka riigivõimu tasandil. Vaatame neid lähemalt.

Eesti majanduse hoog on hakanud käesoleval aastal raugema, eelmisel poolaastal kasvas majandus vaid veidi üle 1%. Ka juhul, kui Eesti majanduskasv järgmistel aastatel hoogustub ja riigi tulud suurenevad paar protsenti aastas, nagu kavandatud, on Eesti riigi rahanduses mitu riski, mis võivad meie kestlikku arengut pärssida.

Enamik riigi tulusid on ette broneeritud. Valdav osa riigieelarve kuludest on sellised, mis on seadusega määratud või muul moel fikseeritud. Need on kulud, mida riik peab oma kohustuste täitmiseks rahastama ning mis üldjuhul ei toeta riigi konkurentsivõimet. Selliste fikseeritud kulude osakaal on riigieelarves pidevalt kasvanud, need kulud on kasvanud kiiremini kui riigi tulud ning need jätkavad Rahandusministeeriumi hinnangul suurenemist ka edaspidi. Kui sel aastal võtavad fikseeritud

kulud riigieelarvest 74%, siis aastal 2017 juba 77%. Fikseeritud kuludest suurima osa moodustavad sotsiaalkulud ehk raha, mis läheb pensionide, ravikindlustuse, peretoetuste jms tarvis. Need kulutused võtavad riigieelarvest juba peaaegu poole.

See ei tähenda, et me teiste Euroopa riikidega võrreldes rohkem kulutame. Pigem vastupidi, Eestis on sotsiaaltoetused Euroopa Liidu keskmisest kaks korda väiksemad. Sotsiaalkaitsekulutuste osatähtsus SKT-s on Euroopa Liidu riikidest Eestist väiksem veel vaid Rumeenias, Bulgaarias ja Lätis. Ometi on isegi muu Euroopaga võrreldes väikesed sotsiaalkulud Eesti riigieelarvele suur koorem. Pensionid on viie aastaga kasvanud mõnekümne euro võrra, kuid sotsiaalmaksulaekumistest nende maksmiseks ei piisa. Igal aastal tuleb sotsiaalkulude tarbeks kasutada järjest rohkem riigi muid tulusid. Kui käesoleval aastal pidi riik pelgalt pensionide maksmiseks leidma muudest tuludest juurde ca 370 miljonit eurot, siis aastal 2017 tuleb selleks leida juba ca 500 miljonit. Uuringute järgi ei ole Eesti pensionikindlustussüsteem praegusel kujul jätkusuutlik. Rahvastiku vananemise ja majanduskriisi mõjude leevendamiseks on mitmed riigid kasutusele võtnud automaatsed kohandumismehhanismid. Selle pika termini taga peitub võimalus kohandada pensionisüsteemi vastavalt rahvastikuprotsesside näitajatele, mitte poliitilistele teguritele. Sellise mehhanismi sobivust Eestile hindame käimasolevas auditis ja kavatsime soovitusetega peatselt Riigikogusse tulla.

Ka ei pea analüütikud kestlikuks Eesti tervishoiusüsteemi. Tervishoiukulud on samuti aasta-aastalt kasvanud, olles riigieelarve üks suurim kuluallikas, kuid arstiabi kättesaadavus on sellest hoolimata hoopis halvenenud. Riigi sotsiaalkulude kasvav puudujääk tähendab, et riigi teised tegevusvaldkonnad peavad läbi ajama õhema rahakotiga või lootma Euroopa Liidu abirahale.

Rahandusministeeriumi prognoos näitab, et Euroopa Liidu toetusteta saaksid aastal 2016 peaaegu kõik riigi tegevusvaldkonnad, välja arvatud sotsiaalvaldkond, vähem raha kui käesoleval, 2013. aastal.

Ilmekas näide on riigi investeeringutega toimuv. Valitsemisalade investeeringud riigieelarvest koos eurorahaga vähenevad 2015. aastaks käesoleva aastaga võrreldes ligemale kaks

korda: laias laastus 670 miljonist 300 miljoni euron. Vähenemise taga on asjaolu, et alates võimalusest kasutada Euroopa Liidu toetusi on Eesti teinud oma investeeringud valdavalt eurorahast. Aastatel 2008–2013 on riigieelarvest tehtud investeeringuid 4,2 miljardi euro ulatuses, millest 70% tuli Euroopa Liidult. Märkimisväärne on, et aastal 2012 suunas Eesti riik oma tuludest investeeringuteks neli korda vähem raha kui sügava kriisi ajal aastal 2009. Sõltudes investeeringute puhul suuresti eurorahast, on Eestis kujunenud olukord, kus osas riigi arengukavadest ei ole keskendutud mitte valdkonna terviklikule arendamisele, vaid probleemidele, mida on võimalik lahendada Euroopa Liidu tõukefondide abiga. Kas seda kõike aga ka tegelikkuses vaja oli? Kas oleksime kõike seda teinud, kui me oleksime selle pidanud kinni maksma n-ö oma rahast?

Austatud kuulajad! On ammu teada, et Eesti on ka üks kõige kiiremini väheneva ja vananeva rahvastikuga riik Euroopas. Pärast iseseisvuse taastamist on loomulik iive olnud positiivne vaid ühel aastal. Alates 2016. aastast hakkab Eesti tööhõive paratamatult vähenema, sest tööturule siseneb viiendiku võrra vähem inimesi, kui sealt vanuse tõttu lahkub. Suureneb töötava rahvastiku koormus mittetöötavate inimeste ülalpidamisel. Rahvastiku vähenemine ja vananemine toob kaasa lisaraskusi riigi majandusele ja rahandusele. Ettevõtjad peavad teenima endale ja riigile tulu vähemate töökattega. Samal ajal suureneb surve riigieelarve kulude, eelkõige sotsiaalkulude kasvuks.

Meie ees seisab küsimus, kust saada raha riigi ülalpidamiseks 10, 20 ja 30 aasta pärast. Millist avalikke ülesandeid täitvat ja teenuseid pakkuvat riiki suudavad ülal pidada meie töötajad, kelle arv väheneb? Küsimus on seegi, kuidas tekitada riigieelarvesse juurde n-ö uut raha, millega riiki arendada.

Samuti nagu keskvoim on probleemide ees ka kohalikud omavalitsused. Eesti omavalitsuste rahastamise praeguse süsteemi tõttu on omavalitsused rahvastikumuutustest haavavamad kui riik ehk keskvalitsuse tasand. Seda näitab ilmekalt riigi ja omavalitsuste tulude juurdekasvu võrdlus. Kui riigi tulud on kümne aastaga kolmekordistunud, siis omavalitsuste tulud on kahekordistunud. Kasvutempo erinevus suureneb Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt ka edaspidi. Kui näiteks ana-

lüüsida tulude muutust omavalitsuste asukoha järgi, selgub, et kuigi omavalitsuste kogutulud olid 2012. aastal 2007. aastaga ehk buumiajaga võrreldes keskmiselt 11% suuremad, siis kasvunud on vaid maakonnakeskuste ja neid ümbritsevate omavalitsuste tulud. Kõigi ülejäänud omavalitsuste tulud on järjepanu vähenenud. Tuleb ühtlasi tähele panna, et Eesti on piirkonniti liiga ebahütlane, selleks et me võiksime tugineda vaid keskmistele näitajatele. Ma olen kuulnud öeldavat, et kohalikud omavalitsused on oma arengus riigist ehk keskvalitsusest kümne aasta võrra maas. Julgen väita, et omavalitsused on riigi arengusuundumustest hoopis kümme aastat ees. Pean silmas, et see, mis toimub praegu maapiirkondades, kust inimesed paremate eneseteostusvõimaluste pärast linnadesse või välismaale liiguvad, võib lähitulevikus tabada ka Tallinna, Tartut ja riiki tervikuna. Ühest küljest ei näe ma midagi traagilist selles, et paljud inimesed on leidnud välismaal töö ja võimaluse end teostada. Vastupidi, n-ö väljas käimine ja elamine annab uusi kogemusi ja oskusi ning aitab maailma avaralt näha. Kuid teiselt poolt, kas me oleme teinud kõik, et välismaale siirdunud sooviksid siia aastate pärast tagasi pöörduda? Kas meie elukeskkond, riigi toimimine ja ühiskonna hoiakud on sellised, et siia tagasi tuldaks, et neid inimesi, olgu nad siis ehitajad, arstid või teadlased, oodataks ja hinnataks, et neil oleks oma võõrsil õpitud uute oskuste ja teadmistega siin ka midagi peale hakata? Sellise keskkonna loomine näib praegu edenevat visalt.

Head kuulajad! Peame juba täna teadvustama, et riik ei suuda lähitulevikus pakkuda kõiki teenuseid ja avalikke hüvesid nüüdses mahus. Kuna aga enamikku teenuseid ja avalikke hüvesid saab inimene praegu kohaliku omavalitsuse kaudu, siis on otsuseid tehes oluline vaadelda riigi ja omavalitsuse ülesannete ja kulude-tulude ning teenuste paletti terviklikult ja koostoimes. Paraku ei ole riik aastaid soovinud tegelda kohalike omavalitsuste olemuslike probleemide lahendamise ja on jätnud tegemata otsused, mida keegi teine teha ei saa. Arutluse all olev nn tõmbekeskuste Eesti on praeguse olukorraga võrreldes küll samm edasi, kuid mul on tunne, et see kava oleks toimunud ehk veel 15–20 aastat tagasi, praegu-seks on olukord aga juba sedavõrd muutunud, et vaja oleks tunduvalt realistlikumat ehk radi-

kaalsemat lähenemist. Vaadake ülevaates olevat kaarti. Meil ei maksa teha illusioone ei Eesti omavalitsuste majandusliku ega muu toimimisvõimekuse kohta, eriti tulevikus. Vaja oleks ennekõike selgust. Milline on mõistlik ja reaalsest suutlikkusest lähtuv tsentraliseerituse ja detsentraliseerituse vahekord Eesti riigis? Kui kõrgeid ja pakse müüre me riigi ja omavalitsuste vahele ehitame ja kui keeruliseks me kogu selle süsteemi ajame? Kas see on üldse mõttekas? Millise suuruse, ülesannete ja võimekusega üksus suudab ka tegelikkuses ja olemuslikult omavalitsuslikku rolli täita nii väikeses riigis, kus asustus on hõre ja äärmiselt ebahütlane? 15 suuremas omavalitsuses elab umbes 63% kõigist Eesti inimestest, ülejäänud 37% on pihustunud 200 omavalitsuse vahel. 39 omavalitsuses elab miljon inimest kogu meie 1,3 miljonist.

Reaalsest elust lähtudes peab otsustama, milliseid ümberkorraldusi on vaja teha riigivalitsemises laiemalt. Suurte kulvaldkondade reformid ning pakutavad teenused tuleb kokku leppida koos omavalitsuste reformiga. Kui riigi ja omavalitsuste vahekord on reaalse võimekuse alusel paika pandud, saab ka selgeks, millised on omavalitsuste endi ülesanded ja millised riiklikud ülesanded, mida nad täidavad. Praegu on see ebamäärane. Peab saama selgeks, millised on tulevikus omavalitsuste funktsioonid ja milline on eelarve nende täitmiseks. Ilmselt on rahaküsimus peamine põhjus, miks valitsus on sedavõrd tõrges omavalitsuste rahastamise ja ka täidetavate ülesannete teemat avama. Ega keskvalitsus ei ole ju huvitatud sellest, et omavalitsused saaksid aluse esitada riigile arveid riiklike ülesannete täitmise eest, mida neile praegu ei hüvitata.

Pea omavalitsuste rahakasutuse, rahastamise piisavuse ja ülesannete täitmise juures puudutama veel üht olulist aspekti. Nimelt, Eesti riigis pole kedagi, kelle ülesanne oleks anda Riigikogule ja avalikkusele infot kohalike omavalitsuste rahakasutuse mõistlikkuse kohta. Riigikontroll on valmis seda infot andma, kui Riigikogu nii otsustab. Olen seisukohal, et see ei riku kuidagi kohaliku omavalitsuse autonoomiat, eelkõige seetõttu, et Riigikontrollil pole mingit õigust kellelegi midagi ette kirjutada ega kedagi midagi tegema kohustada. Me esitame vaid sõltumatu kõrvaltvaate, soovitusi. Riigikogu, valitsus, avalikkus

ja ka kohalikud omavalitsused teevad oma otsused ise, Riigikontroll sellesse ei sekku ega saagi sekkuda. Samas on raha, mida Eesti riigis kasutatakse, meie kõigi ühine raha. Seetõttu palun Riigikogul ja kohalikel volikogudel kaaluda, kas parlament ja ka volikogud soovivad saada Riigikontrollilt tagasisidet omavalitsuste rahakasutuse mõistlikkuse kohta.

Head Riigikogu liikmed! Iseseisvuse taastanud Eestit on ehitatud juba üle paarikümne aasta. Otsuseid on tulnud tihtipeale teha kiiresti, kulutamata palju aega võimalike mõjude hindamisele ja laiapõhjalistele aruteludele. Mitte alati, eriti viimaste aastate jooksul, pole nende kiirete ja korralikult läbimõttlemata otsuste taga olnud väline surve, vaid ka soovimatus või oskamatus süveneda. Need asjaolud on omakorda jätnud jälje otsuste kvaliteedile ja ettevalmistatusele. Terviklikku ja süsteemset kava Eesti elu edendamiseks ei ole olnud, pigem on lahendatud üksikküsimusi, mida elu on dikteerinud. Ka see on olnud muidugi vajalik. Eesti ees seisvad demograafilised ja muud probleemid sunnivad aga riigi arengut terviklikult planeerima ning oma võimalusi kriitiliselt hindama. Selleks tuleb ausalt vastata küsimusele, milliseid kohustusi suudab Eesti riik kaugemas perspektiivis kanda. Küsimus ei ole enam selles, kas me suudame samamoodi jätkata. Oluline on, et me ei venitaks võimalike valikute ja otsuste tegemisega ajani, mil meil pole enam võimalik isevoolu kulgevaid protsesse mõjutada. Need Eesti arengu probleemid, mis on juba praegu teravad, kuid mis lähiaastatel kiiresti süvenevad, on teile kõigile teada.

Kindlasti ei olnud mu jutus võimulolijatele midagi uut. Kui otsida, siis leiab viimasel paaril aastal valitsuse koostatud analüüsides juba üsna avameelseid hinnanguid Eesti praeguste probleemidele ja tulevikuriskidele. Paljud Riigikontrolli aastaraporti kriitilisena tunduvad pealkirjad on võetud otsekui valitsuse enda koostatud materjalidest. Lugege näiteks Rahandusministeeriumi koostatud partnerluslepet, mida Euroopa Komisjon nõuab meilt järgmise perioodi Euroopa Liidu toetuste kasutamise eeldusena. Aga paber on kõigest paber ja meie kestlik areng ei saa olla kuidagi tagatud, kui tegusid ei järgne. Kuid teod ei tule enne, kui probleemide üle pole ausalt, avatult ja sisukalt arutletud.

Kuid miks siis võimulolijad, olles arengumuredest teadlikud, neid teemasid avalikkuse ette astudes pigem väldivad? Kas kardetakse, et neid süüdistatakse kehvast juhtimisest või täielikus läbikukkumises? Või tuntakse hirmu langeda vähese süvenemisevõimega valija viha alla? Eile hommikul Raadio Kukule antud intervjuus ütles rahandusminister avameelselt välja, et Eesti poliitika on "raske teha otsuseid, mis ei võimalda saada tagasi valitud." See ongi peamine valik: kas eelistada populaarsust või teha otsuseid, mis on vajalikud riigi ja sellesama rahva tuleviku huvides.

Leian, et valitsuse iga mõtet ja tegu ei tohiks käsitleda nii, nagu oleks tegemist kuriteoga Eesti rahva vastu. Samas olen veendunud, et valitsuse tegevust mõistetakse senisest paremini, kui valitsus kuulaks ja arvestaks arvamusi ja ideid, mis tulevad väljastpoolt valitsusringkondi, ka Riigikontrollist. Teame, et üleolev suhtumine võib tekitada usalduskriisi, kuid kindlasti tekitab arrogantsus ükskõiksust. Ükskõiksus on aga kõige hullem, mis ühe riigi ja rahvaga juhtuda võib. Olen seda muret ka varem avaldanud.

Lugupeetud juhataja! Riigikogu liikmed! Riiki ja selle toimimist ei ole kohane käsitleda kui mingit projekti, mida rahastatakse kusagilt fondidest, kusjuures pole mingit kindlust, kas raha ka edaspidi saadakse ja tegevus jätkub. Teadlasena või endise teadlasena, kui soovite, võin kinnitada, et projektipõhine elu ja tegutsemine pole kestlik. Riik ja selle strateegilised funktsioonid peaksid olema stabiilsel ja kindlal alusel, sest vaid nii on võimalik luua ühiskonna ja riigi vahel usaldust. Et tagada kestlikkus ja usaldus, oleks mõistlik teatud valdkondades, näiteks hariduses ja tervishoius, sõlmida laiapõhjalised kokkulepped, mis kestaksid üle valitsuste ja Riigikogu koosseisude. Lisan veel, et Eesti tulevikku puudutavate arutelude asjalikkusele ja otsustajate julgusele oleks suureks toeks, kui meediakeskkond soosiks konstruktiivset, pragmaatilist, ratsionaalset ja eelarvamuste vaba õhkkonda.

Stabiilsuse kõrval vajame aga valmisolekut radikaalseteks uuendusteks. Olles erialalt arengubioloog, võin kinnitada, et riik on nagu arenev organism. Toimub pidev valikute tegemine: rakud, mida pole enam vaja, hääbuvad, uued rakud sünnivad või eelisarenevad, kuni ka need on oma ülesande täitnud. Analoožiast

lähtudes ei peaks me kartma loobuda millestki senisest, mis oli vajalik riigi teatud arenguetapis, kuid mille asemel on nüüd vaja midagi uut. Nii nagu teaduses pole ühe või teise teadusliku probleemi lahendamisel oluline, mis-suguste poliitiliste vaadetega on lahenduse leidja, nii peaks ka Eesti probleemide lahendamisel olema oluline vaid see, kui hea ja töötav on pakutav lahendus, mitte see, kes selle mõtte välja pakkus.

Eesti ees seisvad probleemid on sõltumata siin elavate inimeste rahvusest, rassist, usulistest veendumustest ja erakondlikust kuuluvusest ühed ja samad. Need probleemid vajavad lahendamist sõltumata tulevaste valitsuste ja Riigikogude koosseisust. Kokkuvõtvalt ütlen, et valikute tegemist ning otsuste langetamist pole Eesti riigil enam võimalik edasi lükata. Täna kuulamast!

Aseesimees Laine Randjärv

Väga suur tänu ettekande eest, austatud riigikontrolör! Me asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra riigikontrolör, täna teid väga põhjaliku ja sotsiaalselt tundliku aastaülevaate eest! Jagan kindlasti teie seisukohti. Samas vaatan, et seda ei saa öelda meie valitsuse ega peaministri kohta. Rahandusminister on maininud, et hinnangute andmine polevatki justkui riigikontrolöri asi. Peaminister on siin saalis eile ja täna päris palju teie tegevust kritiseerinud, öeldes, et te olete Eesti riigi mutta tampinud ja kasutanud vanu andmeid. Ta on öelnud, et riigikontrolör on küll uus, aga jutt on justkui endine. Kuidas teie neid seisukohti kommenteerite? Kas meie valitsus ei näe või ei taha näha, et meie inimesed ei ole riigi edust osa saanud ja majandusedu ei ole jõudnud rahvani?

Alar Karis

Aitäh, hea küsija! Nagu ma täna oma ettekandes mainisin, paljudki probleemid, mida on käsitletud selles ülevaates, mis on teie laudadel, on leidnud käsitlemist ka valitsuse materjalides. Ühte materjali ma teile mainisin. Ka valitsusliikmete hulgas on kindel arusaam, et mingeid otsuseid on vaja teha kiiremini ja radikaalsemalt. Miks need materjalid ei ole

jõudnud laiema avalikkuse ette, seda ma puudutasin. Nii et ma ei arva, et valitsus neid probleeme ei tea. Ma olen kindel, et valitsus on nendest probleemidest teadlik.

Mis puudutab peaministri seisukohta ja andmete vanust, siis Riigikontrolli ülevaade Riigikogus on alati piirdunud eelmise aastaga. See ülevaade, mis täna teie ees on, sisaldab ka 2013. aasta andmeid. See tähendab, et kõik need näitajad ja arvud, mis seal kirjas on, olid värsked sellel ajal, kui see materjal trükki läks. Kõik need näitajad anti vahetult enne materjali trükkimist ülevaatamiseks Rahandusministeeriumisse, aga samuti teistesse ministeeriumidesse just selle eesmärgiga, et neid andmeid kontrollitaks. Mis puudutab Eurostati, siis kui te võtate Eurostati lehekülje lahti, siis te näete seal täpselt neid arve, mis on minu ülevaates toodud. Tõsi, kui natukene sügavamale tungida, siis on võimalik panna kokku värsked andmed. Need on tõesti need arvud, mida ka peaminister eile mainis. Aga ametlikul koduleheküljel on täpselt need arvud, millest juttu oli. Kuid ma tahan öelda, et küsimus ei ole arvudes ega selles, kas on 0,3% või 0,6% siia või sinna, vaid me räägime olulisematest küsimustest. On vaja kiirendada reforme, mida on alustatud, ja mitmeid reforme on vaja kiiremini alustada. See on ka meie ülevaate mõte. Me ei kahtle Eesti riigi tulevikus, vaid me anname selge pildi, kus me oleme ja mida on vaja teha. Valitsuse ja kindlasti parlamendi ülesanne on leida lahendusi, et olukord muutuks ja areneks ka edasi.

Ühe asja tahan ma veel ära öiendada. Peaminister ütles eile Riigikogus: "Sellesamas Riigikontrolli paksus materjalis on ka üks selline ettepanek: selleks et jätkusuutlikkust tagada, tuleks pensione vähendada 200 euronit või suurendada sotsiaalmaksu 10%. No aitäh! Kumbki ettepanek ei sobi mulle ja ma usun, et teile ka mitte." Nüüd lubage mul kommenteerida. Peaminister on kahetsusväärset omistanud Riigikontrollile ettepanekuid, mida Riigikontroll pole kunagi teinud. Tegelikult ütles just Riigikontroll, et kumbki variant, ei pensionide vähendamine 200 euronit ega sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa suurendamine 10% pole ühiskonnale vastuvõetav. Ma toon tsitaadi Riigikontrolli ülevaatest, mis illustreerib pensionikassa puudujäägi suurust: "Näiteks kui viia 2013. aastal riiklik pensionikindlustus

tasakaalu, siis peaks keskmist vanaduspensionit vähendada 312 eurolt ca 200 euronit. Kui rakendada maksude suurendamist, peaks sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa (praegu 20%) kasvama ligikaudu 10% võrra. Ilmselt ei ole kumbki variant ühiskonnale vastuvõetav. Pensionide vähendamine raskendaks oluliselt pensionäride toimetulekut. Mainitud ulatuses maksutõus suurendaks aga oluliselt tööjõu maksukoormust, mis on juba praegu Euroopa Liidu keskmise tasemel." Seda näitas Poliitikauuringute Keskuse Praxis analüüs.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Ka mina tänan head riigikontrolöri väga hea ettekande eest! Minu küsimus puudutab majandusaasta koondaruande kui dokumendi kvaliteeti. Majandusaasta koondaruande üks osa on ka riigi tegevusaruanne. Me saame sealt lugeda, et 2012. aastaks seatud 85 sihttasemest on avaldatud andmete alusel võimalik hinnata ainult pooli ehk 47 sihttasest. Näiteks saame ka lugeda, et seitsmest Vabariigi Valitsuse prioriteedist nelja kohta ei saa veel hinnangut anda. Kui me lisame siia asjaolu, et riigieelarve täitmise aruanne ei ole võrreldav riigieelarvega ja see ei täida oma põhieesmärki ehk ei informeerigi lugejat, kas me peaksime siis tõdema, et aruanne on tegelikult praak? Hea küll, raamatupidamise osa me saame täpsemaks teha, aga kui tegevusaruanne tegelikult ei saa anda hinnanguid, kas me peaksime selle siis ära jätma?

Alar Karis

Hea küsija! Riigikontroll ongi tähelepanu juhtinud sellele, et need aruanded ei ole võrreldavad ja neist on raske aru saada. Seda tõestab see, et kui rahanduskomisjonis oli aruande arutelu, siis oli ka endisel rahandusministril Aivar Sõerdil raskusi teatavaid arve kokku viia. Riigikontroll on teinud ettepaneku, et need aruanded oleksid võrreldavad ja selged. Eelmise pävakorrapunkti raames arutati selle üle, et tihti ei ole arusaadav, mis aruandes kirjas on, ning ka seda kvoodi ja kadunud 200 miljoni euro küsimust. Probleem on pigem selles, et kui rahandusminister väidab, et seadus ei käsi tal seda teha, siis Riigikontroll on

juhtinud tähelepanu, et aruandes peaks olema siiski välja toodud, mis selle rahaga tehti. Riigikontroll – ja ma arvan, et ka teie – ei ole arvamusel, et kuhugi on kadunud selline summa nagu 200 miljonit eurot. Küsimus on selles, et kõik peaks olema selge, läbipaistev ja arusaadav. See on meie ettepaneku sisuline mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Ma olen nõus õige mitme Riigikontrolli auditis toodud küsimusetõstatusega. Pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse teemat olen ka ise uurinud. Kuid peaminister ütles, et riigikontrolör on uus, aga jutt on vana. Ka selle väitega ei saa ma täiesti nõus olla. Teie eelkäija oli haldusreformi teemal üsna jõuline ja selgesõnaline. Nüüd on ülevaate kohalike omavalitsuste peatükis üsna põhjalikult kirjeldatud erinevaid versioone. Aga kas Riigikontroll on endiselt veendunud, et haldusreform ja haldusküsimused on olulised ja need probleemid peaksid järgmiste aastate jooksul lahenduse leidma? Kas teie isiklikud seisukohad sarnanevad teie eelkäija omadega?

Alar Karis

Ma ei oska esitada võrdlust oma eelkäijaga. Selge on see, et see reform on vajalik, kuid seda ei ole vaja teha eraldiseisvana. Nüüd esitan ma oma seisukoha. Meil on suur probleem see, et igal valdkonnaministril on oma kaart. Regionaalministril on tömbekeskuste kaart, haridusministril on koolivõrgukaart, sotsiaalministril on tervishoiuvõrgu korrastamise kaart. Eile õhtul tuli uus kaart – kiirabi korrastamise kaart. Need kaardid on kõik erinevad. Ma arvan, et meie riigi probleem on see, et neid kaarte ei panda kokku. Minu sõnum riigikontrolörina on see, et need kaardid tuleks panna kokku ja ministrid on vaja panna üksteisega kõnelema. Seda reformi tuleks teha koos. Ma ei anna hinnangut koolivõrgureformile, aga me näeme ju, et see reform on teistest reformidest ees. Paratamatult mõjutab riigigümnaasiumide tekkimine väga selgelt seda, millised on tömbekeskused, kuhu tulevad

haiglad jne. Ma kordan veel, et olulised on eri reformide kooskõla ja reformimise tempo.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Sõerd!

Aivar Sõerd

Aitäh! Austatud ettekandja, ka mina tänan teid põhjaliku ettekande eest! Aga mul on palve, et te ikkagi selgitaksite oma mõtet, et riigil on läinud paremini kui inimesel. Seda, kui hästi riigil läheb, näitab ju see, millise eelarve riik saab teha ning kuidas riik suudab eelarve kaudu majandust ja inimeste toimetulekut toetada. Kõik tulud, mida riigil on võimalik koguda, lähevad eelarvesse ja eelarve kaudu jagatakse need laiali. Me ei kogu ju reserve, nii nagu me tegime kuus või seitse aastat tagasi. Praegu me neid ei kogu, kuigi ma väidan, et me võiksime koguda. Eelarve kulud ei lähe ju riigist välja, arenguabisummad on väikesed. Kuidas ikkagi aru saada sellest väitest, et riigil on läinud paremini kui inimesel? See ei ole ju võimalik.

Alar Karis

Jah, me võime laskuda väga sügavasse filosoofiasse, et riik, see oleme ju meie kõik. Need näitajad, mida me Euroopasse esitame, on tõesti väga head ja me oleme kõik väga õnnelikud nende üle. Aga need arvud, mis mina täna tõin, näitavad pigem seda, et väga paljud inimesed elavad vaesuses või on neil mingid muud probleemid. Siin ei ole peetud silmas seda, et raha oleks kuhugi ära kadunud. Riigil läheb hästi, aga kuskil on inimesed, kellel hästi ei lähe. Ma ei taha olla, nagu rahandusminister ütles, psühholoogiainstituudis tööl, aga selge on see, et inimesed ei tunnetata, et nende elu oleks märgatavalt paremaks läinud. Ka osa andmeid seda ei näita. Nii et raske on selle väitega vaielda. Ma ei taha öelda, et see on tundeküsimus, ja ma ei taha öelda ka seda, et inimesed lahkuvad Eestist sellepärast, et kellelgi on mingi tunne, nagu väitis rahandusminister.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea eestkõneleja, ka mina tänan teid väga huvitava ja põhjaliku ettekande eest! Ma vaatan Riigikontrolli järeldusi koondaruande kohta. Esimene punkt ütleb, et aruanne on õige ja õiglane, kajastab olukorda õiglaselt. Teine punkt toob sisse mõiste "riigimets". Te räägite riigimetsast ja ütlete, et bilansiliselt kajastatakse riigimetsa selles mahus, kui palju seda konkreetset aastal raiutakse. Te toote välja, et seda võiks kajastada terves ulatuses ja esitada ka võimalikud tulevased muudatused riigimetsas endas. Ma tahan teada, mida te selle all silmas peate. Ma olen teiega nõus selles mõttes, et siis me saaksime teada, kui suur on tegelikult Eestis riigivara väärtus riigimetsas. Aga mets aja jooksul kasvab ja osa sellest raiutakse. Kas te peate silmas, et me peaksime igal aastal tege- ma ümberhindluse?

Alar Karis

Ilmselt on see liiga spetsiifiline küsimus, ma ei oska sellele vastata. Aga see on Riigikontrollis olnud pidevalt käsitletuse all, aastast aastasse. Selle, kuidas metsa bilansis kajastatakse, on Riigikontroll mõnes mõttes seadnud kahtluse alla, seda võiks ka teistmoodi kajastada. Aga sellele küsimusele ja kindlasti ka mõnele teisele spetsiifilisele küsimusele on võimalik saada vastus näiteks siis, kui teha kas kirjalik või suuline arupärimine ja me oleme valmis sellele väga selge vastuse andma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Lugupeetud härra riigikontrolör, ma ei taha olla originaalne, vaid tänan teid väga siira ja huvitava ettekande eest! Aga meil kõigil on oma prioriteedid. Mina näiteks arvan, et Eesti kõige suurem probleem praegu on omavalitsuste autonoomia järkjärguline kadumine, nende üha suurem sõltuvus keskvalitsusest. Arvamusi on teisi. Mõni arvab, et kõige suurem probleem on puudulik maksusüsteem. Kolmas ütleb, et kriitiline on demograafiline olukord. See arutelu annab võimaluse esitada ka filosoofilisi küsimusi ja teie arvamus on väga huvitav. Kui teil oleks võimalus mingi

üks probleem niiviisi sõrmenipsuga lahendada, millise probleemi te siis selleks välja valiksite?

Alar Karis

Kas te peate silmas omavalitsusi või riiki tervikuna? Ma arvan, et üks kõige olulisem probleem, mida te kindlasti väga hästi teate, on meil ikkagi inimesed. Ma ei räägi iibest, ma räägin sellest, et meil võiks olla piisavalt inimesi, kes on ettevõtlikud ja haritud, kui soovite, siis talendid. Kui ma saaksin selle probleemi lahendada, siis ma arvan, et seda ma küll teeksin. Ega meil muule ressursile Eesti riigis väga palju loota pole. Jah, meil on põlevkivi, ka sellest on aruandes juttu. Aga põlevkiviga on tõesti nii, et ühel hetkel saab see otsa ja seda juba kusagilt juurde ei tassi. Pigem peaksime mõtlema ikkagi selle peale, kuidas saaks riik olla jätkusuutlik, tuginedes sellele, et meil on siin küllalt inimesi. Ka riigi valitsejad on ju teatavaid samme astunud ja seadusi lõdvendanud, et siia saaks inimesi juurde tuua. Aga me ei ole väga palju proaktiivselt tegelnud sellega, et meil oleks piisav arv inimesi, kes oleksid võimelised tegema teatud tööd. Ma olen päri sellega, et tehnoloogia võib inimesi üksjagu asendada, aga kindlasti ei asenda see kõiki inimesi. Tavaliselt asendab tehnoloogia neid inimesi, kes on madala haridusega või vähem võimekad, aga kõik uued aparaadid ja riistad nõuavad käsitlemisel teatavaid teadmisi, mida peab kas meil endal olema või tuleb sisse tuua. See oli pikk vastus lühikesele küsimusele. Lihtne vastus on mul ka olemas: lihtsalt inimesi on vaja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Margus Hanson!

Margus Hanson

Aitäh, proua eesistuja! Hea riigikontrolör, tänan minagi sind hea, pika ja põhjaliku ettekande eest! Tahan rääkida inimeste heaolu kasvust. Kuna meie riigi maavarad on piiratud, siis inimeste heaolu kasvu allikaks on mõistagi töötasude kasv, mis tuleneb tootlikkuse kasvust. Ka ülevaates on kirjutatud, et Eesti inimeste palkade tõstmise ainus kestlik võimalus on kasvatada ettevõtete rahvusvahelist konkurentsivõimet ja töötajate tootlikkust. Kas Riigikontrollil on mõni hea retsept, mida ettevõtja-

tele konkurentsivõime ja tootlikkuse kasvatamiseks pakkuda?

Alar Karis

Aitäh, hea küsija! Retsepti kindlasti ei ole, aga vaatame seda, mis hakkab lähiaastatel toimuma. Võtame näiteks arengukavad, mis käsitlevad teadus- ja arendustegevust või ka ettevõtlust. Ma juba rääkisin, et meil on vaja teha valikuid. See puudutab nutikat spetsialiseerumist. Meil on vaja väga selgelt spetsialiseeruda nendele ettevõtmistele, mis tootlikkust suurendavad. Selge on see, et Eesti riigile peavad jääma alles ka ettevõtted, mis suudavad masse tööle rakendada. Ega selles, mida austatud Riigikogu liige ütles, ei ole ju midagi uut. Tootlikkusest on pikalt räägitud. Majandusinimesed on tootlikkusest väga pikka aega rääkinud kui probleemist, aga häid lahendusi ei ole ju keegi pakkunud. Kindlasti praegu ettevõtted, ka suuremad ettevõtted investeerivad, nad parandavad oma tööprotsessi, aga see ei puuduta produkti, mis lõpuks lisandväärtust annab. Mul ei ole kuldvõtmekest, mis selle küsimuse üleöö lahendaks. See küsimus taandub jälle sellele, et meil peab olema ettevõtlikke inimesi, kes suudavad seda kõike teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud riigikontrolör, tänan väga ausa ja ülevaatliku ettekande eest! Ma olen aga tõeliselt segaduses. Ma enam ei tea, kummas Eestis ma elan, kas selles Eestis, millest räägib valitsus, või selles, millest räägib riigikontrolör. Fakt on see, et riigi elanikkond vananeb ja väheneb. Kas selles olukorras ei ole viimane aeg läbi viia riigireform, näiteks vaadata üle maavanemate ja maavalitsuste tegevus, võib-olla liita ministerriume ja teha ära ka omavalitsuste reform? Kas me ei peaks sellega päris kiiresti pihta hakama?

Alar Karis

Hea küsija! Riigireformi vajalikkusest on ju ka selles saalis räägitud. Ma toon lihtsalt ühe paralleeli meie naaberriigist, kus on sarnased demograafilised probleemid. Ettevaatavalt selgus seal, et neil ei jätku varsti inimesi, teiste

hulgas ametnikke. See oli paljuski ajendiks, miks riigivalitsemine vaadati üle selles võtmes, kuidas oleks võimalik toime tulla väiksema arvu ametnikega. Ma usun, et need arutelud oleksid ka meil võib-olla vajalikud. Me peame olema ausad. See ei ole pessimistlik vaade. Te ei saanud aru, millises riigis te elate. Ma arvan, et kui te panete need kaks vaadet kokku, siis saate päris realistliku pildi. Valitsusel on üks ülesanne ja Riigikontrolil on teine ülesanne. Riigikontrolli ülesanne on tuua välja puudusi. Puudusi ei ole võimalik näidata väga naeratava näoga ja rõõmsameelselt. Ka mina tahaksin nii nagu peaminister näha teistsuguseid arve. Ma oleksin väga õnnelik, kui need arvud oleksid teistsugused. Aga need graafikud ja joonised on pärit Statistikaametist ja Rahandusministeeriumist ning need on täpselt sellised, nagu nad on. See ei tähenda kaost. See seis, mis meil on rahanduses, või see, kuidas Euroopa meid näeb, on väga hea alus, et teha kas riigireformi või muid asju ja kiirendada neid protsesse, mis tegelikult riigil plaanis on. Ma arvan, et on olemas vajalikke asju, mida on vaja teha. See ongi selle aruande mõte.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud riigikontrolör, ka mina tänan ettekande eest! Minu küsimus puudutab riigivalitsuse ja kohalike omavalitsuste suhteid. Meie põhiseadus ütleb, et kui kohalikele omavalitsustele pannakse mingi riiklik ülesanne, siis riik peab tagama ka eelarvelised vahendid, et kohalikud omavalitsused saaksid neid täita. 2010. aasta Riigikohtu otsus ütleb, et siiani on täpselt selgeks tegemata, mis on riigi ülesanded ja mis kohalike omavalitsuste ülesanded. Ka teie oma ettekandes peatusite sellel, et tänaseni on selgusetu ülesannete jaotus riigi ja kohalike omavalitsuste vahel. Tegelikult on seetõttu ka rahastamine mõnevõrra segane, ei ole selge, mis on ikkagi kohaliku omavalitsuse ülesanne ja kas seda peab rahastama kohalikest eelarvest ning mis on riigi ülesanne ja kas seda peab rahastama riigieelarve vahenditest. Kas põhiseaduse või selle 2010. aasta Riigikohtu otsuse valguses võib öelda, et vähemalt

2012. aasta riigieelarve oli põhiseadusega mõnevõrra vastuolus?

Alar Karis

Täna küsimuse eest! Ma ei ole jurist, et sellele sellises võtmes vastata. Aga Riigikontroll on sellele tähelepanu juhtinud ka seaduseelnõude menetlemisel Vabariigi Valitsuses, kui me oleme näinud, et üks või teine seaduseelnõu on vastuolus Riigikohtu otsusega aastast 2010. Nagu ma ka oma kõnes siin täna ütlesin, see on üks põhiküsimus, millele on vaja vastust: mis on riiklikud ülesanded ja mis kohalike omavalitsuste ülesanded. Andmata jällegi hinnangut haridusreformile, toon ma välja, et meil on riigigümnaasiumid ja riik soovib õpetajate tööd rahastada sihtotstarbeliselt. See on selgelt vihje sellele, et riik võtab seda kui riiklikku ülesannet. Kuid lisaks sellele on koolides ju ka muud töötajad, näiteks töölised, abiõpetajad, aga kuskil ei mainita, kes nende inimeste tööd rahastab, see ei ole seaduses selgelt välja toodud. Jah, kõik, mis jääb üle, on kohaliku omavalitsuse ülesanne, aga kust tulevad ressursid selle ülesande täitmiseks? Selguse mõttes on vaja kõik seadused selles võtmes üle vaadata. Riigikohtu otsust tuleb järgida.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Suur tänu! Härra riigikontrolör, täna teid ettekande eest! Kindlasti olen ma nõus teie seisukohaga, et andmete laekumine ja koondaruannete ning muude oluliste aruannete koostamine peaks toimuma kiiremini, et me saaksime trende ja dünaamikat hinnata värskemate andmete alusel kui praegu. See mõjub muu hulgas meeolule ja prognoosidele. Aga ma peatun ühel tähelepanekul. Te tõite esile, et riigi niisuguste kulutuste osakaal, mis on seadusega ette määratud, on liiga suur. Te mainisite ka prognoose, et see osakaal on veelgi kasvamas, mis loomulikult vähendab riigi paindlikkust muutuvatele oludele reageerimisel. Aga veidi hiljem ütlesite, et teatud fundamentaalsetes küsimustes tuleks teha otsuseid ja sõlmida kokkuleppeid, mis ületaksid Riigikogu ja valitsuse koosseisude tööperioodide

piire. Kas see omakorda olukorda, vastupidi, halvemaks ei tee? See ju veelgi kinnitab ...

Aseesimees Laine Randjärv

Küsimuse aeg on läbi.

Alar Karis

Hea küsija! Ma tegelikult ei näe siin vastuolu. Minu väide on see, et me peame tegema riigireformi (või kuidas tahes me seda nimetame), mis võimaldaks meil teha asju tunduvalt efektiivsemalt. Selline valdkond nagu haridus, ma arvan, ei ole filosoofilises mõttes kulukoht. See on pigem see koht, kuhu tuleb panustada. Jah, meil on tõesti probleem, et sotsiaalkulutused sellises mahus kasvavad. Aga pigem tuleb leida lahendus, kuidas katta neid kasvavaid kulutusi, mitte nii palju muretseda selle pärast, et meil on vaja haridusse rohkem raha panustada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teie küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud riigikontrolör! Mul on hea meel, et suur osa teie ülevaatest keskendub riigivara haldusele, sest riigi osalusega äriühingutes liigub päris suur hulk raha, mille kasutamist me alati ei oska võib-olla niisama täpselt jälgida kui otseselt riigieelarve vahendite kasutamist. Kuna te olete aastate jooksul teinud väga palju auditeid riigi osalusega sihtasutustes, ettevõtetes ja mittetulundusühingutes, siis on teil kindlasti väga palju teadmisi selle kohta, mis täpselt valesi on ja kuidas peaks olukorda parandama. Ülevaatest loen ma, et valitsuse tasemel teiega suurel määral nõustuda ei taheta. Sellest tulenevalt ongi mul tekkinud küsimus. Riigikontrolli seaduse alusel on teil õigus osaleda õigusloomes ja teha Riigikogule ettepanekuid, missuguseid seadusi võiks muuta. Kas teie arvates on see mõistlik instrument, mida te uue riigikontrolörina võiksite aktiivsemalt kasutada?

Alar Karis

Aitäh, hea küsija! Minu teada ei ole Riigikontroll väga palju kasutanud võimalust seadusmuudatusi algatada. Aga mida me oleme teinud? Kui me oleme näinud, et üks või teine

seadus vajab muutmist, siis me oleme sellele alati viidanud. Mis puudutab riigi osalusega ettevõtteid, siis selle kohta ilmus hiljuti audit ja kõik need probleemid on seal väga selgelt kirjas. Auditit tekst on jagatud ka teile, Riigikogu liikmetele. Seal on väga selgelt ära toodud, mis on need probleemid, mis praegu riigi osalusega ettevõtetes on. Üks probleem on kindlasti see, et riik ei ole selgeks teinud, miks ta ühes või teises ettevõtmises osaleb, mõnes ettevõttes osaleb ta tõesti ka väga väikese protsendiga. Teiseks ei ole n-ö omanikutunnet alati piisavalt hästi tunda ja nõukogu liikmetel ei ole mõnikord küllaldaselt ettevalmistust, et kaasa rääkida juhatuse plaanides ja otsustes. On ka ettevõtteid, näiteks Eesti Energia, kellel puudub strateegia. Seega on terve hulk probleeme, mida on võimalik lahendada ilma ühtegi seadust muutmata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teie küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud riigikontrolör! Mul ei olnud plaanis küsida, aga kuulates teie suurepäraselt ettekannet ja lugedes kõiki neid väga õigeid seisukohti, mida Riigikontroll on välja toonud, tekkis mul võib-olla isegi retooriline küsimus. Riigikontroll toob igal aastal välja puudujäägid ja kitsaskohad meie ja valitsuse tegemistes, valitsusliige aga ütleb vastu, et see ei ole nii, ta ei aktsepteeri seda. Kuid kuhu need ettepanekud siis võiksid teie arvates minna ja mis nendest peaks edasi saama, kuidas neid peaks saama ellu rakendada? Või tulete järgmisel aastal jälle siia ja teete suurepäraseid ettepanekuid, kuid asjad ei ole edasi liikunud? Mis on teie arvamus?

Alar Karis

Aitäh, hea küsija! Eks see tänane ülevaade olegi just sellepärast selline, nagu ta on. Kui ma vaatasin kõiki varem tehtud auditeid ja Riigikogus peetud ettekandeid, siis ma lubasin endale, et ma võtan selle kõik kokku ja toon välja põhilised probleemid, mis on aastatega kuhjunud, et oleks mingi platvorm, kust saaks edasi minna. Kuhu need ettepanekud peaksid minema? Kui aus olla, siis 50–60% nendest ettepanekutest, mida Riigikontroll on teinud, on ellu rakendatud. Kui mind valiti riigikont-

rolöriks, siis ma andsin lubaduse, et ma teen ka Riigikontrollis auditi selles võtmes, et hindan, millised on olnud need ettepanekud, millega on kuhugi jõutud, ja milliseid ettepanekuid ei ole ellu viidud. Ma soovisin teada saada, milline see muster on. Ma olen seda protsessi alustanud, ma olen ümber kujundanud ka Riigikontrolli, selleks et suurendada analüüsiosa. Kui see audit on valmis, siis ma arvan, et see ei ole huvitav mitte ainult mulle, vaid on huvitav ka teile, sest sealt tuleb välja, miks üks või teine ettepanek on kuhugi jõudnud ja miks üks või teine ettepanek ei ole kuhugi jõudnud. Aga lõpetuseks ütlen, et ettepanekud on kõik jõudnud siia. See tähendab, et need on kõik siin Riigikogus olemas ja ootavad oma järge.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tõnis Kõiv!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Austatud riigikontrolör! Nagu tavapäraselt, nii on ka seekord Riigikontrolli aruanne laia kajastamist leidnud. Nii oli lausa ühe päevalehe vahelehel võimalik selle tutvustust lugeda. Ma tunnustan teid selle eest, sest kontrolliaruandeid selleks tehaksegi, et see, mis seal kirjas on, inimesteni jõuaks. Aga mulle torkas silma üks ettepanek, mille kohta ma soovin saada täpsemat selgitust. Kahjuks ei ole see ettepanek erilist vastukaja seni saanud. Nimelt tegite ettepaneku alustada arutelu teemal, milliseid küsimusi või lausa valdkondi võiks koos eelarvevahenditega delegerida otsustamiseks Euroopa Liidu tasemele. Kas te saaksite oma ideed või ettepanekut rohkem lahti rääkida?

Alar Karis

Aitäh, hea küsija! Ma ka oma kõnes mainisin olukorda kümne, kahekümne või kolmekümne aasta pärast. Piltlikult võib öelda, et me liigume teljel omavalitsus–riik–Euroopa. On tehtud ka ettepanekuid, et ühel hetkel võiksime jõuda sellisesse institutsiooni nagu Euroopa föderatsioon. Kas see kunagi toimub või ei, on iseküsimus. Aga ma arvan, et mida varem me hakkame selle peale mõtlema, seda parem. Minu soov on, et see ei tuleks meile üllatusena, et oleks läbi mõeldud, millised funktsioonid me saaksime ja tahaksime anda Euroopa institutsioonidele. Paljud asjad otsustatakse ju juba

praegu Euroopas, ka paljud rahaküsimused otsustatakse Euroopas, aga see palett, millest mina rääkisin, on tunduvalt laiem. Nii et pigem ei ole see telg mitte ainult "riik ja Euroopa", vaid ka "riik ja omavalitsus". Seda tuleks vaadata ühise teljena. Sellel teemal, ma arvan, tuleb hakata arutelusid pidama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud riigikontrolör! Ka mina luban endale veidi filosoofilisemat laadi küsimuse. Nimelt hämmastas mind kolleeg Aivar Sõerdi küsimus, mille alltekst oli see, justkui ei oleks formaalloomiliselt võimalikki, et riigi majandusedu ei jõua kõigi inimesteni ja riik tervikuna on edukam kui inimesed. Mulle tuli meelde üks mõjukas naftariik, mis on nii statistika järgi kui ka avaliku arusaama kohaselt väga jõukas, samal ajal kulub *ca* 40% selle riigi eelarvest kuningliku perekonna ülalpidamiseks. Mis te arvate, kas sellise riigi kohta võib öelda, et riik tervikuna on edukam kui tema inimesed ja selle riigi majandusedu ei jõua kõigi inimesteni?

Alar Karis

Kui ma võin filosoofiliselt vastata, siis ütlen, et tegelikult elavad inimesed selles riigis suhteliselt hästi, mis sest, et kümne inimese käes on väga suur raha. Ma ei tõmbaks sellist paralleeli. Aga kindlasti olen ma nõus sellega, et kui riigi näitajad on head, siis see tingimata ei tähenda, et igal inimesel selles riigis on hästi läinud. Neid näitajaid ja arve ma teile ka esitasin. Meil elab ikkagi teatav hulk inimesi vaesuses, me ei saa seda eitada. Me ei saa eitada ka seda, et tegelikult on inimeste elu paremaks läinud. Ega siis keegi ei ütle, et elu on päris halvaks läinud. Aga me peame mõtlema sellele, kuidas saavutada, et kõik inimesed elaksid Eesti riigis hästi, et viiendik inimestest ei elaks alla elatusmiinimumi ja toimetulekupiiri. Selles on küsimus.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Marianne Mikko, teie küsimus!

Marianne Mikko

Austatud juhataja! Austatud riigikontrolör! Eilsel Euroopa Liidu poliitika arutelul oli päris palju Riigikogu liikmeid, kes tsiteerisid Riigikontrolli aastaaruannet, aga peaminister oli tõrges ja arvas, et Euroopa Liidu poliitika kontekstis ei ole paslik Riigikontrolli aruannet aluseks võtta. Sotsiaaldemokraatide põhitees on, et Euroopa Liit ilma sotsiaalse mõõtmata ei ole see Euroopa Liit, millele Robert Schuman ja Jean Monnet kunagi aluse panid. Mis on teie seisukoht, kas majandus- ja rahaliidust saab üldse rääkida inimest ja tema heaolu silmas pidamata või kas saab rääkida rahast, ilma et räägiks, keda see püha loom raha teenib?

Alar Karis

Ma vastan teile lühidalt: ei saa.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Tiina Lokk-Tramberg!

Tiina Lokk-Tramberg

Aitäh, austatud juhataja! Suur tänu härra riigikontrolörile väga huvitava ja sisutiheda ettekande eest! Mulle ääretult meeldis see liikumine üksikult üldisele ja üldiselt üksikule ning kogu Eestis toimuva analüüs lähiriikide statistilises kontekstis. Ei saa jätta märkimata Leedu väga kiiret arengut. Kindlasti olete ka teie juba oma ametikoha tõttu vaadanud seda, mis on arvude taga. Kas Leedu on võrreldes Eestiga teinud viimastel aastatel midagi, mida meie ei ole teinud? Millest tuleneb Leedu plahvatuslik majanduslik areng? Neid kummitavad samad probleemid mis meidki – väga suur väljaränne, vaesus jms –, aga ometi on nende areng mitmes valdkonnas plahvatuslikult kiirenenud.

Alar Karis

Aitäh! Ma ei ole väga sügavuti Leedu hingeellu tunginud. Aga need arvud on kindlasti tõesed. Ma usun, et teil on võimalik saada rahandusministrilt väga selge vastus arvude keeles. Minu teadmiste järgi on seal ka riik väga palju sekkunud n-ö inimese ellu, selles mõttes, et on loodud väga palju toetusmehhanisme. Kas see on õige või vale, selle kohta ei oska ma praegu midagi arvata, sest ma ei ole, nagu ma ütlesin, detailidesse tunginud. Aga me peame kindlasti jälgima neid riike, kes on

olnud meist mingil ajal kaugel maas, ja analüüsima, miks nad on ühel hetkel hakanud meist kiiremini edasi liikuma.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Hea ettekandja! Üks tees, mida meie erakond toetab ja millesse ta usub, on see, et riik on halb peremees. Estonian Airi olukord oli selline, et audiitor tõstis käed üles ja ütles, et tema auditit ei tee. See on ilusasti kirjas. Eesti Energia kohta ütlesid sa praegu ise, et neil puudub strateegia. Ma lisan Eesti Energia kohta, et puudub ka elekter, kusjuures kaua aega. Nüüd siis minu küsimus: kas keegi selle osa riigi raha eest ka vastutab või selleks et vastutada, oleks vaja ikkagi riigist lahti saada, sest riik äri ei aja? Mispidi peaks olema?

Alar Karis

Aitäh! Eks riigiettevõtetal on ju riigi majanduses ka selgelt oma funktsioon. Kui me räägime Eesti Energiast, siis küsimus on pigem selles, kas mingi osa sealt võiks minna täiesti erakätesse, nii et riik enam ei sekkuks, aga see on juba majandusspetsialistide arutelu teema. Ka minul oli elekter ära. Ma arvan, et me kõik oleme neid probleeme tunnetanud. Tallinnas seekord küll vähem, sest viimane torm läks üle Lõuna-Eesti. Probleemid on kindlasti olemas. Ma arvan, et see, millise osa võiks erastada, on küsimus majandusnimestele. Tuleks vaadata ka tervikpilti, millised on ikkagi riigi omanduses olevad ettevõtted ja mis funktsiooni nad täidavad. Seda pole tükk aega tehtud. Tuleks mõelda sellelegi, miks osa on sihtasutused, osa aga näiteks aktsiaseltsid. See on kunagi ajalooliselt nii kujunenud. Ma arvan, et nüüd olekski aeg üle vaadata, mida on meile kui riigile vaja ja mida ei ole vaja.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Tiidus!

Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud riigikontrolör! Keegi ei eelda, et Riigikontroll peab andma alati positiivse hinnangu. Kriitika on täiesti arusaadav ja enesestmõistetav, hea kriitika viib elu edasi. Aga mulle jäi

meelde üks teie lause. Te ütlesite küsimusele vastates: "Me ei kahtle Eesti riigi tulevikus." Kes need "me" on? Ma loodan, et nende hulka kuulute ka teie. Mis siiski annab teile alust seda nii positiivselt ja lootusrikkalt nentida?

Alar Karis

Aitäh! Ma võin selle ka ümber sõnastada ja öelda, et mina ei kahtle selles. Kui kahtlejaid on, siis mina ei saa kindlasti nende nimel rääkida. See on ju tegelikult filosoofiline küsimus. Kui me elame siin riigis ja see on meie riik, siis me ei saa kahelda selle riigi püsimises. Ma arvan, et isegi siis, kui riigil läheb väga halvasti, peame pingutama. Eesti riik on tegelikult sellist suhtumist ka näidanud. Halbadel aegadel oleme suutnud teha otsuseid, mida me headel aegadel ei ole teinud, ja headel aegadel, kui meil ressursse oli tunduvalt rohkem, jäeti tegemata nii mõnigi valik. Need ressursid kuhjusid, mis oli hea, sest pärast sai neid kasutada, aga sel hetkel oleks võinud võib-olla teha ka selgemaid valikuid. Ei, Eesti riigis ma küll ei kahtle. Senikaua, kuni siin Eestimaal elab vähemalt üks inimene, niikaua ehk kestab ka riik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea riigikontrolör! Teie ülevaate tabel nr 7 räägib valitsusektori kuludest valitsemisvaldkondade kaupa. Tabelis on toodud 2013. aasta andmed ja Rahandusministeeriumi prognoos 2016. aasta kohta. Mõned arvud on siin sellised, mis, nagu öeldakse, ajavad ihukarvad püsti. Näiteks on muutus 2016 vs. 2013 avaliku korra ja julgeoleku valdkonnas -24, majanduses -23 ja hariduses -62 miljonit eurot. Kas te riigikontrolörina oskate sellesse prognoosi süviti minna? Mida see vähenemine sisaldab, kas nende valdkondade tööjõuressursside või investeerin-gute vähenemist? Muutused on ikkagi kolossaalsed.

Alar Karis

Aitäh! Eks see tähendabki kõike seda. Miinusmärk tähendab seda, et on vähem ressursse. See ongi see probleem, mis sai siin esile toodud. See tähendabki seda, et tuleb hakata tege-

ma valikuid, mida me suudame teha ja mida me ei suuda. Mis tabelist te täpselt räägite? Kui ma teaksin, siis ma saaksin täpselt vastata. Mis selle tabeli number on?

Aseesimees Laine Randjärv

Number 7.

Alar Karis

Mis leheküljel see võiks olla? Leheküljel 25. Jah, nii see on. Need on valitsussektori kulud, mis on Rahandusministeeriumi andmete põhjal siia kokku pandud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Siim Kabrits!

Siim Kabrits

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud riigikontrolör! Ma vaatan riigiasutuste kodulehtedelt, kui palju töötab meie riigis ametnikke. Näiteks on Statistikaametis tööl 400 inimest, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantseleis 7 inimest, õigusloomega tegeleb 150 inimest ja lisaks veel 400 ametniku. Kui ma vaatan, kui palju on Eestis aga ekspordiga tegelejaid, siis viimase raporti järgi oli neid koos EAS-i välisesindajatega 18. Kas Eesti väikese majanduskasvu taga võib olla see, et me oleme küll tubli raamatupidamisriik, aga müügiorganisatsioon riigil puudub? Võib-olla peaks riik raamatupidamise asemel rohkem keskenduma ekspordile ja selle edendamisele?

Alar Karis

Aitäh! Kindlasti peaks. Aga see eeldab seda, et need inimesed on kuskil olemas. Kui meil praegu on hästi palju raamatupidajaid või juriste, siis ega neid inimesi ei õpeta kohe ümber. Meil ongi ju struktuurne tööjõupuudus. Üleöö ei ole võimalik saavutada seda, et meil oleksid need inimesed olemas. Aga kindlasti olen ma seisukohal, et alati on võimalik juurde õppida ja seda peabki tegema. Sellest elukutsest, mille inimene kunagi omandas, ei piisa kogu eluks. Ma arvan, et kaks-kolm korda elu jooksul peab midagi juurde õppima ja tõenäoliselt ka mõnda teist ametit pidama. Aga see on seesama riigireformi küsimus, kui palju meil ühtesid või teisi ametnikke vaja on ja kui

paljude ametnike tööd suudab meie riik kinni maksta.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud riigikontrolör! Me saame seda aruannet lugedes väga hästi aru, et teatud näitajate üle võib Eesti riik rõõmu tunda ja nendega on Eesti riik eeskujuks paljudele teistele Euroopa Liidu riikidele: eelarve tasakaal, väike riigivõlg, reserve olemasolu jne. Aga meie riigis on väga palju vaeseid inimesi, kes seda tasakaalus riigieelarvet kahjuks leivale ei saa määrada. Neil on vaja reaalset raha. Te oma sõnavõtus ütlesite, et Eesti riik peaks mõtlema uue raha toomisele Eestisse või uue raha leidmisele. Mida te mõtlesite uue raha all?

Alar Karis

Uus raha tähendab seda, et meil on piisavalt inimesi, kes suudavad seda uut raha tekitada. Ma ei pea arusaadavalt silmas struktuurifondide raha. Kui meie tööstus natuke "ümber riietuks", siis võimaldaks see tekitada meile tunduvalt rohkem ressursse kui praegu. See ongi see uus raha. Ma ei pidanud silmas mingit rahamasinat.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud riigikontrolör! Eesti Vabariigi põhiseadus käsitleb Riigikontrolli seitsmes paragrahvis. Neist üks näeb ette, et te tulete Riigikogu pulti ja räägite nendest asjadest, millest meil ka täna juttu on. Aga tänapäeval on inimestel täiesti uued võimalused informatsiooni saada. Kolm neljandikku Eesti inimestest kasutab interneti. Ma usun, et te võiksite siia meie ette ka sagedamini tulla. Kas te olete tehniliselt valmis selleks, et Riigikogu ees esineda rohkem kui üks kord aastas?

Alar Karis

Aitäh! Mis ma nüüd teile vastan? Ma ei taha teid üles kutsuda arupärimisi esitama, sest siis on teil võimalik mind siin saalis näha võib-olla igal nädalal, mis ilmselt ei ole väga mõist-

lik. Aga kindlasti, kui on küsimusi, mille kohta Riigikogu tahab rohkem teada saada ja millele vastamiseks mina kui riigikontrolör saan valmistuda (arusaadavalt on mul tänase üldise ettekande põhjal väga keeruline vastata spetsiifilistele küsimustele), siis olen ma valmis siia tulema ja oma seisukohti avaldama. Aga see ei tohiks Riigikogule kurnavaks muutuda. See ei tohiks kujuneda lihtsalt kohtumiseks huvitavate inimestega, sest Riigikogul on vaja oma tööd teha.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mart Meri!

Mart Meri

Aitäh! Hea riigikontrolör! Me hakkame siin umbes tunni aja pärast menetlema riigieelarve baasseadust, mis toob kaasa väga põhimõttelised muudatused ja pigem tsentraliseerimise suunas. Ka Riigikontrolli aruandes on paaris kohas seda eelnõu mainitud. Samas kuulsime, kui siin äsja väideti, et riik on halb peremees. Milline on Riigikontrolli üldine seisukoht, kas tsentraliseerimine Eesti tüüpi riigis on hea või on mingisuguseid paindlikumaid lahendusi, mõeldes ka tulevase riigireformi peale?

Alar Karis

Aitäh! Riigikontroll on ikka rõhutanud, ka siin aruandes, et Riigikogul on ju võimalik delegeerida valitsusele väga palju asju, aga see peaks alati olema teadlik samm. Ka riigieelarve baasseaduses peaks selgelt kajastuma, mis ülesanne jääb valitsusele ja mis Riigikogule. Täna on ju arutelu all, et meil on riigieelarve, mis võetakse siin saalis vastu ja mida Rahan-dusministeeriumis nimetatakse esialgseks eelarveks, ning siis on kuskil mingi raha, mis liigub ühest kohast teise, ära just ei kao, aga selle üle pole Riigikogul sõnaõigust. Ilmselt tulevad need küsimused koos riigieelarve seadusega siin kõne alla. Riigikontroll on teinud ühe märgukirja selle seaduseelnõu menetlemise algfaasis. See eelnõu tuleb esimesele lugemisele. Riigikontrolil on plaanis selle kohta oma seisukoht avaldada, kindlasti saate seda lugeda. See toimub lähiajal.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Ma tulen tagasi Riigikontrolli positsiooni juurde. Ma olen isegi mitmel korral Riigikogu liikmena olnud tunnistajaks, kui Riigikontrolli peakontrolörile on püütud näiteks parlamendikomisjonis selgeks teha, et ta on rumal inimene, kes ei saa mitte millestki mitte midagi aru. Jutt käis konkreet-selt ühest Tallinna Sadama asjast, kui oli väga selgelt näha, et Riigikontrolil on õigus. Aga kuidas me saaksime sellist suhtumist muuta ja mida meie parlamendina saaksime teha, et Riigikontroll ei oleks peksupoiss, keda iga valitsusliige võib nimetada täielikuks juhmar-diks, kes ei tea elust mitte midagi? Minule selline olukord ei meeldi ja sellises Eestis ma elada ei taha. Kas ma saame teid aidata?

Alar Karis

Eks tavaliselt on ikka niimoodi, et aitama peab ennast kõigepealt ise. Ma usun, et Riigikontroll ise saab teha seda, et kõik, mida ta väidab, peab vastama tõele, selle taga peaksid olema selged ja konkreet-sed faktid, mida ei ole ju võimalik vaidlustada. See, ma arvan, on kõige kindlam tugi, mis üldse olla saab. Seisukohti ja hinnanguid võib alati vaidlustada. See on seesama küsimus, et kas klaas on pool-tühi või pooltäis. Probleem on selles, et meil on lihtsalt poolik klaas. Sellega tuleks tegelda. Ma arvan, et see, mida me avaldame, peab olema maksimaalse kvaliteediga. Kindlasti on alati emotsioone, negatiivset hinnangut ei soovi keegi kuulda, ka mina mitte. Mulle tead-lasena ei meeldinud saada hinnangut, et minu artiklit ei avaldatud sellepärast, et need või teised asjad olid valesti tehtud või midagi tuli ümber teha. Muidugi ei meeldinud, aga ma tegin ümber, mis vaja, sest artikkel oli vaja avaldada. Jah, see algab meist endist. Ma loo-dan, et me teeme oma tööd kõige paremal vii-sil, nii nagu me siiani oleme teinud. Kindlasti saate teie, kui teil on tunne, et asjad on õiged, oma väljütlemistega meid aidata, kui ükskõik kes on andnud negatiivse hinnangu, aga teie arvates on see põhjendamatu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Te ütlesite, et kõigil on õigus oma hinnangule ja demokraatlikus riigis on kõigil ka õigus oma hinnangut väljendada. Selles suhtes ei saa te midagi teha ja nendele hinnangutele ei ole tõenäoliselt põhjust ka omalt poolt väga hinnangut anda. Kuidas te tunnete, kas sellest tööst, mida Riigikontroll kui institutsioon on aastaid teinud, on abi olnud? Kindlasti on abi olnud selles mõttes, et on tähelepanu juhitud väga paljudele küsimustele, aga kas nendes asjades, millele on tähelepanu juhitud, on toimunud ka muutusi? Kuidas te selles suhtes oma töö tulemusi hindate?

Alar Karis

Aitäh! Ma osaliselt olen juba sellele küsimusele vastanud. Me teeme auditi, kus me vaatame, milline on meie hinnangute muster ja kuidas meie ettepanekuid on ellu rakendatud. Aga kui te vaatate kas või meediamonitooringut, siis näete, et Riigikontrolli mainitakse väga tihti ja ikka selles võtmes, et midagi ongi muutunud tänu sellele, et Riigikontroll on oma ettepanekud teinud. Nii et ma lahutaksin need kaks asja: Riigikontrolli tegelik töö ja tema mõju ning see kuvand, mis paratamatult tekib sellest, et me oleme sunnitud probleemidele tähelepanu juhtima. Me jätkame seda tegevust sõltumata sellest, mida üks või teine inimene arvab. Kasu on siin kindlasti olemas. Kui te soovite, siis ma kunagi esitan teile pika nimekirja nendest kohtadest, kus meie arvamust on arvestatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Austatud riigikontrolör! Riigikogu rahanduskomisjon arutas eelnõu 513 ehk riigieelarve baasseaduse eelnõu esimest korda alles eilsel komisjoni istungil. Sellel istungil tegin mina tungivas vormis ettepaneku, et me eelnõu menetlemise raames kohtuksime ka Riigikontrolli esindajatega ja tutvuksime teie ettepanekutega. Et te oleksite kursis, mida eelnõu algataja sellest arvas, siis ütlen, et Rahandusministeeriumi ametnik – mitte küll minister, aga üks ametnik – väitis, et Riigikontroll on oma märkused selle eelnõu kohta teinud ja oma teises kirjas ei viidanud te ühelegi esimeses

kirjas olnud märkustest, järelikult on Riigikontroll selle seaduseelnõuga rahul. Kas te olete selle seaduseelnõuga rahul?

Alar Karis

Muidugi ei ole me sellega rahul. Me teame selle eelnõu menetlemise käiku, see eelnõu muutus väga kiiresti ka siis, kui seda arutati valitsuskabinetis ja valitsuses. Eelnõu muutus tegelikult tundide ja päevadega, aga Riigikontroll ka oma parimate jõududega ei suuda nii kiiresti reageerida. Seetõttu võtsime vastu otsuse, et me ei hakka iga valitsusest tulevat parandust kommenteerima, vaid pigem kommenteerime siis, kui eelnõu on siin Riigikogus, nagu ma juba mainisin. Tõenäoliselt on järgmise nädala jooksul teil meie soovitusel laual. Kindlasti on meie inimesed, kes on selles valdkonnas kompetentsed, nõus selles protsessis osalema, kui Riigikogu liikmed meid rahanduskomisjoni kutsuvad.

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud ettekandja, rohkem küsimusi teile ei ole. Väga suur tänu huvitava ettekande ja kannatliku ning sisuka vastamise eest! Me läheme läbirääkimiste juurde. Kas on soovi läbirääkimisi pidada? Palun, Margus Hanson Reformierakonna fraktsiooni esindajana!

Margus Hanson

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud riigikontrolör! Head kolleegid! Ettekannet ette valmistades lugesin minagi Riigikontrolli seadust. Selle § 10 ütleb, et riigikontrolör esitab Riigikogule ülevaate riigi vara kasutamise ja säilimise kohta üheaegselt riigi majandusaasta koondaruande arutamiseks Riigikogus. Sellest võib teha järelduse, et Riigikontrolli ülevaade peaks seadusandja tahtel piirduma üksnes eelmise aasta majandusaasta tehingute kirjeldamise ja nendele hinnangu andmisega. Kui tänavust aruannet lugeda ja saalis arutatut meenutada, siis tundub, et vara kasutamist ja säilimist on hinnatud kõige laiemas mõttes, käsitledes mitte ainult materiaalseid väärtusi, vaid ka inimvara ning, veelgi laiemalt, käsitletud on kõiki neid põhiväärtusi, millel meie riik põhineb. Seda on mõistagi südantsoojendav lugeda. Hea kodanik ja hea ametnik ei piirdu kunagi ainult seadusetähega. Nii on ka ülevaatest tunda head ja südametunnistusega lähenemist

Eesti riigi saatusele, nagu see kodanikule kohane on. Kui tekkiski kahtlus, siis võis kaanelt vaadata, et tegu ei ole ühegi uue erakonna poliitilise programmi või arengufondi nõukogu mõttepaberiga.

Aga mulle tuli pähe veel üks analoogia. See seondub maja ehitamisega. Maja valmib nii, et tulevasel majaomanikul on soovid ja ideed. Ta kohtub arhitektiga, kes selgitab, millised ideed on teostatavad ja kuidas saaks kõige paremini plaane teoks teha. Selginenud soovide alusel tehakse projekt, ehitaja saab selle enda kätte ja siis maja valmibki. Tellija ülesanne on leida aga ka järelevalvaja, kes vaatab, et töö oleks kvaliteetne, raha liigselt ei raisataks ja vara säiliks. Riigis on rahvas korraka nii tellija kui ka ehitaja rollis, poliitikute rolli saab ehk võrrelda arhitekti omaga ja Riigikontroll on järelevalvaja. Ent järelevalvaja ülesanne on jälgida, kas ukсед ja aknad on ette pandud nii, nagu projekt ette näeb, mitte aga see, kas neid üldse tulekski ette panna.

Riigikontrolli ülevaates on avaldatud muret selle pärast, et väljaränne Eestist on kiirenenud. Väite aluseks on fakt, aga siis algab tõlgendamine. Inimesed, kes ühtlasi on muidugi maksumaksjad, liiguvad tööpoolest Eesti maa- piirkondadest tõmbekeskustesse või üldse Eesti piiride taha ennast harima, teostama ja arendama. Küll aga on ülevaates tähelepanuta jäänud kogemuste, kuid eriti hariduse omandamine väljaspool Eestit, mis toob siia uut lisandväärtust, kui need inimesed koju naasevad. Nagu näitab Statistikaameti analüüs, on viimastel aastatel varem lahkunute tagasiränne kasvanud. Rahvastikuteadlased samas kinnitavad, et sellist protsessi, et inimesed koonduvad suurematesse keskustesse, ei ole üheski demokraatliku riigikorraga riigis suudetud edukalt tagasi pöörata.

Olen loomulikult nõus paljude asjadega, mis riigikontrolõri tänavuses ülevaates kirjas on. Riik peab olema ja saab olla parem pe- remees. Riigi raha kasutamine tuleb paremini läbi mõelda ja seda tuleb teha nii, et see ei tooks eelarvele tulevikus kaasa suuri püsikulusid. Omavalitsuste ja riigi suhted, kohustused, võimupiirid ja rahastamine – kõik see tuleb üle vaadata. Haridus on võtmeküsimus. Tõsine ja kvaliteeti veelgi parandav haridusreform on ju käimas. Hariduse rahastamine väheneb, aga suhtena SKT-sse ei ole see teiste riikidega

võrreldes sugugi väike, pigem vastupidi. Pealegi ka laste arv kahjuks väheneb. Retsepti selle kohta, kuidas meid rahvana rohkem oleks, aga Riigikontrolli aruandest siiski ei leia.

Ma usun, et siin saalis ei ole ühtegi inimest, kes vaidleks Riigikontrolli aruandes väljatoodud arvamusega, et ühiskonnas on üha enam tajutav ootus, et majanduskriisi ajal ilmutatud kannatlikkus ja kasinus konverteeritaks käegakatsutavaks elujärje parandamiseks ning mitte ebamäärases tulevikus, vaid õige pea, lähiaastatel.

Palun kolm minutit lisaaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Margus Hanson

Reformierakonna fraktsiooni nimel siin kõneldes tahan kinnitada, et meie fraktsioonis ei ole kedagi, kes oleks nõus tänase heaolu nimel riigi laenukoormat tulevastele põlvvedele lük- kama.

Veel soovitan meenutada alles mõni nädal tagasi selles saalis kõlanud Eesti inimarengu aruande koostajate järeldust, et maailmas on raske leida riiki, mis oleks viimase 20 aastaga arenenud Eestist kiiremini. See areng väljendub muu hulgas rahva elujärje paranemises. Vaadates meie kestlikku arengut ja tuginedes jutuks olevas ülevaates toodud hinnangule, et Eesti on kriisiga hästi toime tulnud, julgen minagi kinnitada, et elujärje parandamisele on siiski kindel vundament loodud. Ma tsiteerin eile siinsamas kõnelnud peaministrit, kes kinnitas, et Eesti ei ole kindlasti rahul oma 1%-lise majanduskasvuga, kuid kui vaadata, mis toimub ülejäänud Euroopas, siis see 1%-line majanduskasv on selgelt Euroopa kõige kiiremate hulgas. Hoones, mille nimi on Eesti riik, peame kõik üheskoos elama. Kuna me elame üha enam omavahel põimuva Euroopa osana suures maailmakülas, siis tuleb siiski tähelepanelikult jälgida, millises seisukorras on ülejäänud küla. Loodan, et arutelud, mis algasid augustikuus arvamusefestivalil Paines, millist Eesti riiki me suudame ja tahame pida- da, jätkuvad edaspidigi kõige laiemal tasemel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Keskerakonna fraktsiooni nimel tuleb nüüd kõnepulti Mihhail Stalnuhhin. Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud härra riigikontrolör! Kolleegid! Kuna austatud eelkõneleja alustas analoogiaga, siis luban ka mina endal teile ühe analoogia esitada. Ma näitasin mõni aeg tagasi kolleegile siin saalis üht pilti ja selgitasin, et pildil on ehtne ajamasin. Sellel pildil on ühe jõe kallas. Kalda lähedal vees seisavad viis või kuus kalameest. Naljanumber on see, et jõe teine kallas kuulub juba teisele riigile. Kui näiteks kell 16.00 Narva jõe meie-poolisel kaldal paneb kalamees ussikese konksu otsa ja viskab selle vette, siis tegelikult jõuab see vette kell 18.00. Kell 18.01 neelab selle konksu alla mingi kala, ta tõmmatakse välja ja jälle töötab ajamasin ning kell on 16.01. Selline paradoks on meie elus olemas. Ka praegu, kuulates ettekannet ja arutelu ning eelmist ettekannet, tekkis mul selline tunne, et me elame nagu eri maailmades.

Tegelikult ei ole see ülevaade optimistlik ega pessimistlik, ta on, nagu õigesti sai öeldud, realistlik. Juba muistsest ajast alates on omavahel vaielnud kaks ideoloogiat. Üks nendest väidab, et inimene on riigi jaoks, riik on tähtsam kui inimene. Teine ideoloogia väidab vastupidist, riik on inimese jaoks. Kui teie olete esimese ideoloogia pooldaja, siis teeb teile muidugi suurt rõõmu teadmine, et Eesti SKT on suurem kui buumiajal ja eksport suurem kui kiire kasvu ajal. Aga äkki selgub, et hoolimata sellest on eestlase ostujõud kasvanud vaevalt, kriisieelsele tasemele pole jõutud, Eesti hinnatase on 80% Euroopa Liidu keskmisest, eestlase ostujõud aga vaid 68% Euroopa Liidu keskmisest. See on asi, mis paneb mõtlema, millist ideoloogiat pooldada. Mulle ei valmista ka need esimesed näitajad mingit rõõmu. Mis mõtet on teada, et riigieelarve tulud on aasta-aastalt kasvanud? See on selline formaalne näitaja, mis võib olla väga tähtis mõne valitsusliikme jaoks. Mida positiivset annab see teadmine tavainimesele? Ta teab, vaadates oma rahakotti, ka seda, et kodukulud on kasvanud – eelkõige on kasvanud just need –, hinnad on kasvanud kiiremini kui palgad, Eesti miinimumpalk on Euroopa madalaimate seas.

Rahandusega tegelev inimene, kelle suhtlusringi kuuluvad pankurid või poliitikud, võib rõõmu tunda sellest, et meie riigivõlg on Euroopa Liidu väikseim. Kas see on eesmärk, mille nimel me elame, või on meie eesmärk Eestis elav inimene? Meile on praegu tähtsam see, et Eestis elab suhtelises vaesuses rohkem inimesi kui Euroopas keskmiselt. Mis kasu on mul teadmisesest, et meie võlg on nii väike, Euroopa Liidu väikseim? Millise näoga peaks inimestele rääkima sellest, et kui hea, et riigil on reservid, jumal tänatud, et midagi on? Inimesed ise tunnetavad, et meil on tohutult probleeme, et Eestist rändab välja järjest rohkem inimesi. Rahvastikuregister näitas selle aasta alguses, et välismaal on 82 700 Eesti kodaniku. Aga kas te teate Eurostati ennustust, et 2020. aastaks lahkub Eestist veel 100 000 inimest? Mida me siis peale hakkame?

Nii et tegelikult ei ole see ülevaade positiivne ega negatiivne, see on realistlik ja annab meile võimaluse poolt valida. Kas me arvame, et me peame siin töötama bürokraatia nimel ja need näitajad, millega armastavad opereerida meie ministrid, ongi selles elus kõige tähtsamad? Või on meile tähtis see, kui palju sünnib lapsi ja kui palju inimesi tuleb tööturule? Härra riigikontrolör võrdles riiki taimega. Ma olen sellega nõus. Aga ma arvan, et kui otsida analoogiat, siis tõenäoliselt on Eesti riik tamm. Tema okstel tunnevad ennast väga hästi oravad, kuid teistel elavatel hingedel pole sealt midagi otsida.

Minu arvates leiab riigikontrolöri siin Riigikogus peetav ettekanne ühiskonnas iga kord suurt vastukaja. Me peame kord aastas seda tõsist ja ausat arutelu meie elu üle. Eesti Keskerakonna fraktsioon arvab, et see on väga hästi tehtud ülevaade. Fraktsiooni nimel tänan veel kord härra riigikontrolöri, sest see on minu arvates uskumatult hea töö. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove rohkem ei ole, sulgen läbirääkimised. 12. päevakorrapunkt on ammendatud.

13. Kindlustustegevuse seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu (475 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud kindlustustegevuse seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu 475 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõuga muudetakse kahte finantssektori seadust. Siia on koondatud kolm teemat. Esiteks muudetakse kindlustusandjate juhtimise nõudeid. Muudatused on üleeuroopalised ning nende aluseks on Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutuse (EIOPA) suunised. Finantsinspeksioon on suuniste täitmiseks välja töötanud soovituslikud juhendid ning seadusmuudatustega tagatakse õiguslik alus nende rakendamiseks. Näiteks peab kindlustusandja pöörama senisest veel suuremat tähelepanu riskide tuvastamisele, mõõtmisele ja juhtimisele ning korraldama aruandluse. Vastavuskontrolli eesmärk on tagada, et kindlustusandja tegutseks kooskõlas õigusaktide, eeskirjade ja heade tavadega. Teiseks võimaldatakse kindlustusandjal tegutseda ka krediitdiasutuse, fondivalitseja või investeerimisühingu agendina. Sedasi saab kindlustusandja teha kliendile vajaduspõhise pakkumise ühe nõustamise käigus. Kolmandaks tõstetakse kindlustusmaaklerite vastutuskindlustuslepingu kindlustussummasid. Summade muutmise aluseks on kindlustusvahenduse direktiiv. Kindlustussummat kindlustusjuhtumi kohta suurendatakse 1,2 miljonist eurost 1,3 miljoni euroni ning kindlustussummat aastas kõikide nõuete kohta suurendatakse 1,7 miljonist eurost 1,9 miljoni euroni. Tegemist on tavapärase indekseerimisega, mis vaadatakse üle iga viie aasta tagant. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Täna, rahandusminister! Ma palun kaas-

ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kristen Michali!

Kristen Michal

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Lugupeetud rahandusminister! Riigikogu majanduskomisjon arutas kindlustustegevuse seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu esmaspäeval, 4. novembril 2013. aastal. Istungil kuulasime ära rahandusminister Jürgen Ligi ja Rahandusministri esindaja Kristiina Kubja. Et rahandusminister eelnõu juba tutvustas, siis peatun nüüd vaid kõige olulisemal.

Nagu öeldud, selle seaduste muutmise seaduse eelnõu peamine eesmärk on tagada kindlustusandjate juhtimise süsteemi tõhus toimimine. Kuna kehtiv kindlustustegevuse seadus reguleerib eelnõu ettevalmistajate hinnangul kindlustusandja juhtimise nõudeid minimaalselt, täiendatakse ja täpsustatakse juhtimissüsteemi nõudeid, sh kindlustusandjate riskijuhtimissüsteemi, sisekontrollisüsteemi ja kindlustustegevusega seotud tegevuste edasiandmise regulatsiooni. Senisest täpsemalt reguleeritakse kindlustusandja kõrvaltegevusi ning suurendatakse kindlustusmaaklerite vastutuskindlustuslepingu kindlustussummasid.

Kutsealase hooletusega tekitatud kahju hüvitamise tagamiseks peab kindlustusvahendaja teatud tingimustel sõlmima kohustusliku vastutuskindlustuslepingu. Üks selle lepingu sõlmimise tingimus on, nagu siin enne ka mainiti, et kindlustussumma on vähemalt 1,3 miljonit eurot (kehtiv nõue on 1,2 miljonit eurot) ühe kindlustusjuhtumi kohta ja 1,9 miljonit eurot (kehtiv nõue on 1,7 miljonit eurot) aastas kõigi esitatud nõuete kohta. Summade muutmise alus on kindlustusvahenduse direktiiv, mille kohaselt vaadatakse summad iga viie aasta tagant üle ja vajaduse korral neid suurendatakse.

Uus seadus võimaldab teha kliendile vajaduspõhise pakkumise ühe nõustamise käigus. Senisest täpsemalt reguleeritakse kindlustusandja kõrvaltegevusi ehk võimaldatakse kindlustusandjal tegutseda ka krediitdiasutuse, fondivalitseja või investeerimisühingu agendina. Kindlustusandja võib siiski vahendada vaid krediitdiasutuse, fondivalitseja või investeerimisühingu osutatavaid teenuseid. Seni on seaduses käsitletud vaid kindlustusandja tegutsemist teise kindlustusandja agendina. Kind-

lustusandja kõrvaltegevusega ei kaasne tema kapitali suhtes riske, mis on omased teiste finantsteenuste osutamisele ning millele kohalduvad eraldi usaldatavusnõuded. Näiteks ei saa kindlustusandja hakata kaasama hoiuseid, valitseda investeerimisfondi vms. Kõrvaltegevuste lubatavust on reguleerinud ka mitmed Euroopa Liidu liikmesriigid, teiste hulgas Soome, Taani, Rootsi ning Prantsusmaa, lubades kindlustusandjatel tegelda finantsteenuste vahendamisega.

Nüüd mõni sõna laiemast taustast. Eelnõu ettevalmistajatelt oleme teada saanud, et kindlustusvaldkond on väga suures ulatuses kaetud Euroopa Liidu direktiividega, mis nüüdseks on konsolideeritud üheks raamdirektiiviks. Selle nimi on Solventsus 2. Kuigi Solventsus 2 võeti vastu juba 2009. aasta lõpus, on selle rakendamist eri põhjustel edasi lükatud. Eelkõige on direktiivi ülevõtmise tähtaja edasilükkamise põhjus Omnibus 2 direktiivi eelnõu, millega muudetakse Solventsus 2 direktiivi. Kuna Omnibus 2 kolmepoolsetel läbirääkimistel ei ole teatud põhimõtetes suudetud lõplikule kokkuleppele jõuda, on ka Solventsus 2 ülevõtmise tähtaega edasi lükatud ning eelduslikult jõustuvad uued Solventsus 2 nõuded alles 2016. aastal või hiljem. Kehtivad Solventsus 1 põhimõtted on aga vanamoelised ja nii me siis sisuliselt püüdleme Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve Asutuse suuniste abil Solventsus 1,5 poole.

Rahandusministeeriumi hinnangul seaduse rakendamine eraldi võetuna olulisi kulutusi kaasa ei too. Seadus jõustub üldises korras, välja arvatud juhtimissüsteemi ja investeerimise muudatused, mis jõustuvad 2014. aasta 1. jaanuaril. Majanduskomisjoni 4. novembri istungil otsustati konsensusega teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 12. november kell 12. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Ettekandjale küsimusi ei ole. Suur tänu, Kristen Michal! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 475 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrän eelnõu 475 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. no-

vembri kell 12. Esimene lugemine on lõpetatud.

14. Maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (507 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 507 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle eelnõu eesmärk on luua võimalus hallata kohtumenetlusest ja prokuratuuri lahenditest tulenevaid nõudeid (lõiv, trahv, menetluskulude hüvitis, oportuuniteeditasu jms) maksuhalduri andmebaasis ja vähendada oluliselt käsitsitööd. Seni on Riigikohus ja prokuratuur ise oma nõudeid hallanud. Riigi Tugiteenuste Keskus, mis korraldab kohtute raamatupidamist, ning prokuratuur ja Riigikohus saavad nõuete arvestuse pidamiseks andmekogu volitatud töötajate õigused. Nõuded tasutakse eraldi pangakontole (lõivude puhul) või on nende jaoks spetsiaalne viitenumber (trahvide puhul). Kui isiku ettemaksukontol on vaba raha, tasutakse nõuded sellest rahast. Kohtute ja prokuratuuri nõuete tasumiseks ülekantud summasid maksukohustuste katteks ei kasutata. Seaduse muutmise tulemus on nõuete haldamise paranenud kvaliteet ja kulude kokkuvõtteid. Teiseks täpsustatakse maksuhalduri ja kohtutäiturit täitemenetlust. Kui maksuhalduri täitetoimingud ei anna tulemust, saab ta õiguse taotleda kohtutäiturilt täitetoimingute tegemist enne maksukohustuse määramist. Seda juhul, kui on näha, et maksuotsuse tegemise ajaks võib maksukohustuslane ennast maksevõimetuks muuta. Täitetoimingu tegemise õigust taotletakse halduskohtu kaudu ja tegemist on eelarestiga. Kolmandaks antakse Sotsiaalministeeriumile samasugune õigus, nagu on kohalikul omavalitsusel, saada füüsilisele isikule materiaalse abi osutamisega seotud maksusaladust sisaldavat teavet. Muudatuse tulemusel väheneb kohaliku omavalitsuse ja toetuse

taotleja halduskoormus, sest toetuse määramisel saab kasutada eeltäidetud vormi. Eelnõu seadusena jõustumise ajaks planeerime 1. jaanuari 2014. Täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu, rahandusminister! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Andres Jalaku!

Andres Jalak

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 507 oma 21. oktoobri istungil. Seal tutvustas eelnõu sisu ning vastas eelnõuga seotud küsimustele Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna juhataja Lemmi Oro.

Nagu minister eelnevalt märkis, on eelnõu põhieesmärk parandada kohtumenetlust ja prokuratuuri lahenditest tulenevate riigi rahaliste nõuete haldamise kvaliteeti ja hoida kokku nende nõuete menetlemisega seotud kulusid.

Arutelu käigus esitati ka küsimusi. Üks küsimus oli näiteks selline, et millal see register siis valmis saab. Vastuseks saime kuulda, et tegelikult on Maksu- ja Tolliametil see lahendus põhimõtteliselt olemas, nii et seda võiks juba rakendada.

Küsimus oli ka selle kohta, milline on eelnõu mõju Maksu- ja Tolliameti töökoormusele. Vastuseks kuulsime, et see muudatus töökoormust oluliselt ei suurenda, kuna kasutatakse tsentraliseeritud IT-süsteemi. Mõju ulatus on tervikuna väike, kuna asutuste käitumises märkimisväärsed muutusi ei toimu. Asutused jätkavad täpselt samade tööülesannete täitmist nõuete üle arvestuse pidamisel ja muutub vaid arvestuse pidamise keskkond.

Komisjoni esimees ütles muu hulgas, et eelnõu anti Riigikogule üle oktoobri keskel, kuid selle seadusena jõustumine on kavandatud juba järgmise aasta alguseks ehk 1. jaanuariks. Mõõndi, et selline praktika peaks tulevikus muutuma. Hilinemise põhjuseks toodi, et püüti kaotada erimeelsusi kohtutäituritega.

Silmas pidades, et lisaks maksukorralduse seadusele kavandatakse selle eelnõuga muuta paljusid õiguskomisjoni töövaldkonda jäävaid

seadusi, otsustas rahanduskomisjon küsida eelnõu kohta arvamust ka õiguskomisjonilt. Komisjon otsustas konsensuslikult teha ettepanekud eelnõu 507 esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtaegaks 13. november kell 17. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et eelnõu 507 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 507 muudatusettepanekute esitamise tähtaegaks 13. novembri kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud.

15. Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (506 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie viieteistkümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 506 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liige! Liikmed siiski! Selle aasta riigieelarve seaduse muutmise eesmärk on tõsta ümber valitsemisalade kulusid seoses aasta jooksul täpsustunud vajadustega. Riigieelarve kulude ja tulude kogumaht muudatuste tulemusel ei muutu, kuid need võimaldavad ministeeriumidel seatud eesmärgi paremini täita. Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi alusel ja 2014. aasta riigieelarve menetlemisel tehtud dividendimaksete ajatamise otsuse mõjul kujuneb selle aasta valitsussektori eelarve puudujäägiks ...

Aseesimees Laine Randjärv

Me asume siiski eelnõu nr 506 juurde.

Jürgen Ligi

Ma toon kohe järgmise eelnõu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg jookseb, aga aega ju on.

Jürgen Ligi

Ma palun vabandust, austatud juhataja ja austatud Riigikogu liikmed! Mul on siin ka üks seaduseelnõu nr 506, kui härrad-proud soovivad.

Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõuga ühtlustatakse elektroonilise side teenuse ja elektrooniliselt osutatava teenuse käibemaksuga maksustamise kohad. Alates 2015. aastast maksustatakse need teenused kliendi asukohariigis, olenemata sellest, kas kliendiks on ettevõtjusega tegelev isik või mitte. Kui praegu maksustatakse näiteks seda, kui Eesti ettevõtte osutab füüsilisele isikule, kelle elukoht on Soomes, elektroonilist teenust, Eestis, siis aastast 2015 Soomes. Ettevõtjatele teenuse osutamisel jääb kehtima käibemaksuseaduse üldreegel, et piiriülese tehingu puhul arvestab ja tasub käibemaksu teenuse saaja. Teenuse osutaja võib soovi korral rakendada erikorda, mis lihtsustab käibemaksukohustuse täitmist teistes liikmesriikides. Teenuse osutaja deklareerib ja tasub teises liikmesriigis osutatud teenustelt arvestatud käibemaksu Eesti Maksu- ja Tolliametile. Maksu- ja Tolliamet kannab need summad üle teiste liikmesriikide maksuhalduritele. Erikorra kasutamine on maksukohustusele vabatahtlik. Kui ettevõtja seda kasutada ei soovi, peab ta teises liikmesriigis teenuse osutamiseks registreerima end kliendi asukohariigis käibemaksukohustuseks.

Täpsustatakse ka impordi käibemaksuvabastuse tingimusi väljastpoolt Euroopa Liitu postipakkide saatmise korral. Alates 2014. aasta 1. jaanuarist võib väljastpoolt Euroopa Liitu saata riiki maksuvabalt ühe pakiga 500 grammi kohvi ja 100 grammi teed ning postipaki väärtus ei tohi olla üle 45 euro. Piirnormid tulenevad Euroopa Liidu direktiivist.

Alates järgmisest aastast laiendatakse ka *tax-free* tõendamise võimalusi. Praegu on tõendid üksnes paberil, aga nüüd lisandub võimalus kasutada eksporditõendina tolli kinnitust elektroonilisel kujul vastavas infosüsteemis. Täna teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni! Tuletan meelde, et tegemist on eelnõuga 506.

Peeter Laurson

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 506 esimene lugemine toimus Riigikogu rahanduskomisjonis 22. oktoobril. Istungil tutvustasid eelnõu ja vastasid küsimustele Rahandusministeeriumi ametnikud. Annan nüüd ülevaate komisjonis toimunud arutelust ja seal tõstatatud küsimustest.

Tunti huvi, kas *tax-free* regulatsioonis tuleb olulisi lihtsustusi. Saime vastuseks, et elektroonilise tõendamise võimalusi laiendatakse, seega lihtsustub ka *tax-free* regulatsioon.

Küsitati, et kui elektroonilise side teenuse ja elektrooniliselt osutatava teenuse maksustamise koha puhul oli valida, kas seda maksustada riigis, kus teenust tarbitakse, või riigis, kus asub selle teenuse osutaja, siis mis valikut kallutas. Ministeeriumi esindaja vastas, et käibemaks on tarbimismaks ja peaks olema maksustatud tarbija asukohariigis, tarbijale võimalikult lähedal, olgugi et vahel on tarbija asukoha raske kindlaks teha. Maksustamine teenuse osutaja asukoha järgi on vastuolus ka käibemaksu üldlase ideoloogiaga.

Küsitati, mis juhtub, kui teenuse kasutaja on pärit Euroopa Liidu välisest riigist. Sellele vastati, et siis on tegemist nullmääraga ja otsustamine toimub teises riigis.

Veel küsitati, kuidas puudutab muudatus ettevõteteid, kes müüvad palju teenuseid. Selgus, et üldiselt muutub nende ettevõtete olukord paremaks, sest nad ei pea suhtlema eri riikide maksu- ja tolliametitega, vaid kogu käibemaksu deklareerib ja maksab ettevõtte oma asukohariigis.

Komisjon tegi järgmised konsensuslikud menetlusotsused: tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 6. novembril, ettekandjaks määrati rahanduskomisjoni liige Peeter Laurson ning tehti ettepanekud esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. november 2013 kell 17.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas on kõnesoove? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek oli, et eelnõu 506 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrati eelnõu 506 muudatusettepanekute esi-

tamise tähtjaks 13. novembri kell 17. Esimene lugemine on lõpetatud.

16. Riigieelarve seaduse eelnõu (513 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise seaduseelnõu juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli rahandusminister Jürgen Ligi! Praegu on kõne all eelnõu 513.

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Tänavuse riigieelarve seaduse muutmise eesmärk on tõsta ümber valitsemiskulusid seoses aasta jooksul täpsustatud vajadustega.

Aseesimees Laine Randjärv

Vabandust, ma pean teid katkestama, härra rahandusminister! Meil on praegu kõne all Vabariigi Valitsuse algatatud riigieelarve seaduse eelnõu 513, riigieelarve baasseaduse eelnõu.

Jürgen Ligi

Siis on mul numbrid valesti läinud. Vabandust!

Nii, proovin uuesti. Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rahvusvahelise finantskriisi algusest on möödunud viis aastat, kuid sellele järgnenud euroala võlaprobleemide mõju võib tunda siiani. Kriis tõi Euroopa riikides teravalt esile majandusliku tasakaalustamatuse ning eelarvete pikaajalise suutmatuse. Selle tagajärjel vähenes usaldus ühisraha vastu ning riikide majandusareng takerdus. Kriisi ilmnemisel tõesid Euroopa Liidu riikide liidrid, et uute ulatuslike riigirahanduslike probleemide vältimiseks peab euroala majandus- ja rahanduspoliitika olema senisest kooskõolisem ning järelevalve riikide eelarve üle ühine. Euroopa Liidu liikmesriigid ongi võtnud ette samme, et taastada usk Euroopa majandusse ning tugevdada riigirahandust. Uued nõuded kohustavad piirama eelarve puudujääki ja võlgu, pöörama tähelepanu kohustuste jätkusuutlikkusele avalikus sektoris ning hoidma makromajandust tasakaalus. Lisaks on loodud euroala stabiilsusmeetmed EFSF ja ESM. Märgiline muutus

on Euroopa Ülemkogu kohtumisel vastu võetud ja Riigikogus aasta tagasi ratifitseeritud fiskaallepe. Sellega kohustuvad riigid koostama tasakaalus eelarve ja kinnistama vastava nõude seadusesse, et see oleks aluseks iga-aastase eelarve koostamisel ning poleks samas kergekäeliselt muudetav. See annab kindluse, et valitsused lubadust täidavad ja riigid liiguvad järk-järgult võlakoormuse vähendamise suunas. Viimaste kuude areng näitab, et astutud sammud on usaldust Euroopa majanduse vastu taastamas. Näiteks kasvas Euroopa Liidu SKT teises kvartalis eelmisega võrreldes 0,3%. See on esimene tõus peale kuut kvartalit langust. Positiivsete tendentside jätkumine eeldab, et kestab Euroopa Liidu ja eriti euroala süvenenud majandus- ja rahandusalane koostöö ning kokkulepped viiakse ellu, sh Eestis.

Euroopas kokkulepitud suunad kinnitavad Eesti senise konservatiivse eelarvepoliitika õigsust. Oleme üle kümnendite järginud tasakaalus eelarve põhimõtet, mis on aidanud vältida võla kuhjumist. Selle väljendus on ka Euroopa Liidu väikseim võlakoormus. Eesti on Euroopas positiivne näide tugeva eelarveraamistiku ja finantsdistsipliini kohta. Eelarve reegleid ka seadusega kohustuslikuks muuta on soovitanud meile Euroopa Komisjon ning IMF. Fiskaallepingus ja eelarveraamistiku direktiivis kokkulepitu täitmiseks tuleb ka Eestil uuendada riigieelarve seadust, mille alusel koostatakse iga-aastased eelarved. Senine seadus pärineb 1999. aastast, mille tõttu oli mõistlik vaadata üle kogu senine eelarvet puudutav regulatsioon ning esitada ettepanekud seniste heade tavade sätestamiseks seaduses.

Eelnõu eesmärk on säilitada Eesti majanduse ja rahanduse stabiilsust, mis toetab majanduskasvu ja ühiskonna arengut. Nii Euroopas kui ka Eestis on riigirahandust vaadatud iga-aastasest eelarveseadusest laiemalt. Seal on hõlmatud nõuded raamatupidamisele, sisekontrollisüsteemid ja auditeerimise sõltumatus, eelarve koostamise aluseks olevad prognoosid ja nende erapooletus, lisaks pikaajaline planeerimine ning järgmisteks aastateks eesmärgi seadmine, milline peaks olema puudujääk ja võlg. Uus seadus sätestab eelarve koostamise, vastuvõtmise ja raha kasutamise tingimused ning reguleerib, mille alusel me riigi vajadused rahaga tasakaalustame. Kõige olulisem muudatus on fiskaallepeest tulenev nõue, mille

järgi peab eelarve koostama selliselt, et valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon on vähemalt tasakaalus. Kui sellest märkimisväärselt kõrvale kaldutakse, siis peab valitsus vajaduse korral tegema ettepanekuid eelarvepositsiooni parandamiseks. Tekkinud struktuurne puudujääk kompenseeritakse järgmistel aastatel valitsussektori eelarvetes niisama suures ulatuses eelarve ülejäägiga. Tasakaalunõue kehtib valitsussektoris, kuhu lisaks riigieelarvelistele asutustele kuuluvad keskvalitsuse mõju all olevad sihtasutused, äriühingud ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud. Vaid riigieelarve kaudu valitsussektori eelarve-eesmärkide saavutamise võib panna riigieelarvele aga ebamõistliku ja ebaõiglaselt suure koormuse. Et valitsusel oleks võimalik tagada nõude täitmine ning vältida olukorda, kus ühe valitsussektori osa puudujääk tuleb kompenseerida teise arvel, on vaja kehtestada eelarvereglid ka muudele valitsussektori asutustele. Keskvalitsusse kuuluvaid sihtasutusi, äriühinguid ja avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid puudutav nõue on aga võrreldes valitsussektorile seatava tasakaalureegluga leebem, struktuurse positsiooni asemel peab tasakaalus või ülejäägis olema põhitegevuse tulem. Samuti on ühtlase finantsdistsipliini eesmärgil kavatsuste teistele keskvalitsuse liikmetele kehtestada kuni 40%-line netovõlakoormuse piirang. Seda võib aga ületada valitsuse otsusega, kui on vaja arvestada asutuste eripära. Kui Eesti peaks ületama Euroopa Liidu stabiilsuse ja kasvu paktist tulenevaid nõudeid – võlakoormus 60% SKT-st, eelarve puudujääk 3% SKT-st –, võib olla vajalik rakendada erakorralisi abinõusid riigirahanduse usaldusväärsuse taastamiseks. Sellises situatsioonis rakenduvad kõigi valitsussektori üksuste, sh omavalitsuste suhtes lisareeglid. Omavalitsustele tähendab see ajutist laenude kooskõlastamist Rahandusministeeriumiga.

Suure osa valitsussektori tuludest ja kulu-dest moodustavad sotsiaalkindlustusfondid ehk haigekassa ja töötukassa. Otsesed eelarvereglid nende kohta puuduvad ning ka selle seadusega neid ei kehtestata. Samas on oluline siduda nende fondide eelarvepositsiooni mõjutavad otsused riigieelarve protsessiga ning tagada tulu- ja kulubaasi ennustatavus. Seetõttu sätestatakse eelnõus, et haigekassa järgmise nelja aasta eelarvepositsioonid kinnitatakse haige-

kassa nõukogu ettepanekul Riigikogus koos riigieelarvega. Töötuskindlustusmakse määrad kinnitab valitsus töötukassa nõukogu ettepanekul samuti neljaks aastaks. Muudatused säilitavad sotsiaalkindlustusfondide autonoomia ja sotsiaalpartnerluse põhimõtted.

Valitsussektori eelarve-eesmärkide täitmist ja korrigeerimise vajadust hakkab eelnõu järgi hindama Eesti Pank. Keskpank annab arvamuse riigi rahaliste võimaluste kohta ning võrdleb riigi makromajandus- ja rahandusprognoosi teiste tunnustatud prognoosidega ning hindab nende paikapidavust.

Uus seadus seob riigieelarve senisest tihedamini arengukavadega. Väikeses riigis on igal kulutatud eurol suurem hind kui jõukamal maal, seetõttu on vaja tagada riigi kuluplaanide ehk arengukavade parem kvaliteet ja suurem selgus. Samas on kavatsus vähendada nende kavade hulka ning seada ministeeriumide valitsemisaladele nelja-aastased kululaed, mis seovad plaanid paremini eelarve võimalustega. Kui majandusolukorra muutusest tingituna on vaja kululagesid korrigeerida, teeb valitsus selle otsuse uues eelarvestrateegias.

Riigi strateegilise juhtimise korrastamisel eristatakse Riigikogu ja valitsuse rollid. Riigikogu kaasatus seoses arengukavade koostamisega suureneb, kuna ta saab sisulise võimaluse esitada oma seisukohad kõigi valdkonnaarengukavade kohta enne nende kinnitamist. Sellega suureneb Riigikogu roll ka riigi pikaajalise arengu suunamisel. Kas võib paluda Eiki Nestoril vaikida?

Seadusega uuendatakse veel riigi rahavoogude juhtimist. Eesmärk on tagada riigi kohustuste täitmine igal ajal. Selleks on lähtutud rahavoogude, finantsvarade ja võlakohustuste juhtimise konservatiivsuse põhimõttest. Samuti on garanteeritud valmisolek kriisi- ja hädaolukordadeks.

Samuti nagu kehtivas seaduses sätestab eelnõu ülesannete ja vastutuse jaotuse tasakaalu Riigikogu, valitsuse ja Rahandusministeeriumi vahel. Riigikogu otsustab iga-aastase riigieelarvega kaks olulist piirmäära: esmalt riigi võlakohustuste suurima lubatud jäägi ehk võlakohustuste lae ning teiseks piirmäära, mille ulatuses võib valitsus anda Eestis asuvatele ja tegutsevatele isikutele laenu ja garantiisid. Valitsus võib anda laenu või riigigarantiisid omavalitsustele, avalik-õiguslikele isikutele, riigi-

ettevõtetele ja Eesti finantsasutustele. Kui laenu saav või garanteeriv isik asub väljaspool Eestit, on viimane sõna alati Riigikogul. Lisaks otsustab Riigikogu riigieelarve kaudu stabiliseerimisreservi suurendamise ja kasutuselevõtu.

Lõpetuseks ka sellest, mida riigieelarve seadus ei tee. Erinevalt iga-aastastest eelarveseadustest piirdub see seadus eelarvepoliitikaga, siin ei tehta valdkonnapoliitilisi otsuseid selle kohta, milline on tulude ja kulude sisu, milliseid valdkondi rahastatakse rohkem ja mida eelisarendatakse. Need valikud tehakse iga-aastaste eelarvetega. Riigieelarve seadus paneb paika riigi rahandusliku raamistiku, selle sees on võimalik teha erinevaid valikuid. Riigieelarve seaduse raamidesse jäädes on valikud läbipaistvamad, realistlikumad ja jätkusuutlikumad. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud härra minister! Vabariigi Valitsus on pannud selle eelnõu esitamise Riigikogu väga täbarasse olukorda. Siin saalis on rahvasaadikuid, kes põhimõtteliselt toetavad neid põhimõtteid, mis stabiilsuse ja kasvu pakts on, ning oleksid nõus neid kehtivasse seadusesse sisse viima. Selle asemel on valitsus toonud siia tervikteksti, mis kubiseb erinevatest ideedest, alates rahvusringhäälingu juhtimisest kuni sõjahaudade kaitse seaduse muutmiseni välja. Ma eilsel komisjoni istungil küsisin ja püüdsin mitmel korral aru saada, miks me ei saa stabiilsuse ja kasvu pakti nõudeid eraldi kehtivasse seadusse viia ja võtta selle eelnõu menetlemiseks aega, mida on vaja Vabariigi Valitsusele, et see seadus oleks korralik, ning Riigikogule, et ta saaks asja arutada ja teha ühe korraliku seaduse. Miks me peame selle eelnõu menetlemisega kiirustama? Eile komisjonis väitis minister, et see eraldi tegemine ei ole võimalik. Palun seleta, miks see ei ole võimalik!

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma veel kord palun vabandust, et selle eelnõu esitamine jäi hilja peale! Selle seadusena jõustumine on tõepoolest ette näh-

tud 1. jaanuarist. Mul on palve Riigikogule anda endast parim, et selle eelnõu saaks seadusena vastu võtta. Miks eelnõu siia toomine venis? Kooskõlastamisprotsess oli väga keeruline. Hulk inimesi nägi selles seaduses rohkeimat, kui seal on, ja püüdis korraldada asju, mida selle seadusega korraldama ei pea. Ka oli paljudel see arvamus, mida teiegi siin väljendasite, et piisaks üksikute paragrahvide muutmiseks. Paraku on seadus tervik, siin on vaja teha mitmesuguseid korrigeerimisi. Riigieelarve seadus ise on pärit 1999. aastast, ebakõlasid on siin mitmesuguseid, nii mõnigi koht tuleks ümber sõnastada. Peamine on see, et nood paragrahvid, mida on vaja 1. jaanuarist, vajavad ka rakendusmehhanismi. Need ei tohi olla deklaratiivsed paragrahvid, millel puudub rakendusmehhanism. Ilma selleta see seadus ei toimi. Aga nüüpea, kui see on siia sisse kirjutatud, tekivad paragrahvide vahel seosed, mille lahtiharutamise võtab veel rohkem aega. Te viitasite siin sõjahaudade kaitse seadusele jne. See oli loomulikult, ütleme, nali, sest te teate hästi, et seaduse lõpus olevad rakendussätted on puhttehnilised, mis muudavad teatud seadustes viiteid riigieelarve seadusele. See seadus ei reguleeri sõjahaudade kaitset ega muud sellist.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Priit Sibul!

Priit Sibul

Austatud istungi juhataja! Hea ettekandja! Te küll püüdsite meid veenda, et see on ainult riigieelarve tasakaalu ja stabiilsusega seotud eelnõu, aga mulle päris nii ikkagi ei tundu. Osaliselt jääb mulje, et püütakse istmiku kaudu hambaid parandada. Rahvusringhäälingu puhul võib mõneti aru saada, et räägitakse finantsplaani- ja eelarvemuudatustest. Aga kuidas te seletate selle nõukogu suurendamise vajadust riigieelarve baasseaduse eelnõu abil? See jääb mulle küll täiesti arusaamatuks, kuidas need kaks asja omavahel seotud on.

Jürgen Ligi

Aitäh! Mul puudub selline hambaparandamise kogemus, sellepärast ei oska ma paralleeli hinnata. Aga mis rahvusringhäälingusse puutub, siis see on jällegi üks selline hästi sõltumatu avalik-õiguslik isik, keda reguleerib

oma seadus ja kes ei kipu mõnes printsiipiaalses küsimuses riigiga ühte sammu astuma. Seal nõukogus ei ole sedasorti liikmeid, kes on harjunud teatud protseduure ja tavasid järgima, selle tõttu pandi see üks liige sinna juurde. Kultuuriminister on korduvalt tähelepanu juhtinud, et rahvusringhääling oma laenutegevuses ja ka muude otsustega läheb järjekindlalt oma rada. Haldusala ministril ei ole otsest võimalust kontrollida avalik-õiguslikku isikut, mis tema haldusalas on. Teistes avalik-õiguslikes isikutes, kus sellised nõukogu liikmed on juba olemas, on olukord teistsugune. Sellepärast on see erand seal tehtud. Oli tungiv palve midagi ette võtta, et vastutaval ministril oleks võimalik ka õieti vastutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Siin on kirjas, et eelarve projekti üle peetakse Rahandusministeeriumi ja teiste ministeeriumide vahel läbirääkimisi. Ma mäletan aastaid, kui ka kohalikud omavalitsused võtsid sellest tööst osa. Kas see on teie strateegia, et kohalikud omavalitsused ei võta sellest tööst osa?

Jürgen Ligi

Aitäh! Kas te pidasite silmas kohalike omavalitsuste kaasamist selle eelnõu koostamisse? Minu vastus on küll, et huvigrupid olid kaasatud, just need, keda see teema puudutab. Võime selle menetluse ajaloo üles otsida. Kas kaasamine tähendab ärakuulamist või sõnakuulamist, see on alati vaidluse teema. Nende kahe vahel on ka pehmemaid vorme, aga suurt konflikti seal ei ole. Me oleme ju pidanud omavalitsuste puhul võtma ühekordseid piiravaid meetmeid. Nende finantsdistsipliin *summa summarum* on teistsugune kui keskvalitsusel. Ma arvan, et nad tegelikult mõistavad, et koordineerimine seaduse tasemel on vajalik.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Ka mulle rahanduskomisjoni esimehena teeb muret, et me oleme sunnitud niivõrd olulist

seaduseelnõu menetlema väga lühikese ajaga. Te nentisite, et paraku mitme paha asja kokkulangemise tõttu nii juhtus. Aga seda eelnõu menetledes me leppisime rahanduskomisjoni kokku, et pöördume põhiseaduskomisjoni poole, saamaks nende hinnangut, kas siin on mingeid vastuolusid põhiseadusega või mitte. Kas te aga tunnetate ja näete võimalikke vastuolusid põhiseadusega just selles kontekstis, et baasseaduses on rikutud võimude lahususe printsiipi, kui kohtutes kehtib teatav tulemuspõhisuse põhimõte ja nad peavad sel juhul aru andma ka valitsusele, või on see tegelikult meeletepe?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma usun, et see on meeletepe. Põhimõtteliselt olid põhiseaduslikud institutsioonid selle eelnõu menetlemisse kaasatud. Mida iganes mõne detaili kohta ei väideta, üldjoontes on väga palju asju kooskõlastatud ja on tehtud palju kompromisse. Seadusandja ja eelnõu koostaja ei saa alati kõigega nõus olla, kui soovid lähevad omavahel vastuollu. Näiteks siit puldist hiljuti lahkunud riigikontrolör on soovinud vastupidiseid asju sellele, mida on soovinud mõni teine. Me oleme neid soove klapitanud ja sõnastanud muudatusi isegi juhtudel, kui me sisuliselt nendega nõus ei olnud ega ole pidanud selliseid muudatusi tegelikult vajalikuks. Eraldi võin ma oma teadmiste põhjal kinnitada, et põhiseaduslike institutsioonide kantseleiülemad, kes võiksid olla ametliku seisukoha väljendajad, on kõik selle eelnõuga nõus olnud. Neil on toimunud arutelu, mis muidugi ei tähenda, et konkreetsed inimesed nendes asutustes ei oleks väljendanud ka mingeid kõhkusi. Minu teada on riskid maandatavad, kas või need, mis on seotud tulemuseelarvega. Kui seda tõesti tõlgendatakse valitsusele aruandmisena, siis pean ütlema, et mina ei oska nii tõlgendada. Iga institutsioon võiks lähtuda sarnastest eelarvestamise põhimõtetest, see ju parandab tema enda toimimist. Aga eks tuleb üle vaadata, kas siin on mingi teoreetiline vastuolu. Ma ei välista võimalust, et hoopis teises paradigmas toimiv põhiseaduskomisjon saab asjadest teisiti aru. Loodetavasti kaastakse seal arutellu eelnõu koostanud eksperte ja me saame selgitusi anda. Iga valdkond on ju spetsiifiline.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin!

Igor Gräzin

350-leheküljelisel eelnõul on see eelis, et kui sa asjast ka muhvigi aru ei saa, võid alati leida mõne paragrahvi, mis on sulle mõistetav. Minuga juhtuski täpselt nii. Siin on ühe muudatuse sisu see, et rahvusraamatukogu tulude ja kulude kohta koostatakse tasakaalus eelarve, mis peab vastama finantsplaanile. Samas, kui ma vaatan § 5, mis räägib tasakaalustatusest, siis näen, et siin pole mitte ühtegi sõna öeldud selle kohta, mis juhtub siis, kui tasakaal läheb käest ära valitsuse enda süül või valitsuse enda tegevuse või valitsuse kontrolli all oleva tegevuse tõttu. Ma mõtlen näiteks Eesti Energia võrgutasude põhjendamatu tõusu, mis tekitas hoopis teistsuguse, mitte ainult struktuurse, vaid ka tulemipõhise puudujäägi. Mis siis nüüd sellega saab? Siin on viidatud ainult §-le 5 ja seda pole kuidagi täpsustatud.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma peaksin tegelikult pidama teile riigiõiguse ja turumajanduse loengu, aga me vist ei jõuaks selles küsimuses edasi. Võrgutasusid ei reguleeri valitsus, seda teeb Konkurentsiamet, energiahinnad kujunevad sealt edasi vabal turul, neid ei reguleeri valitsus, ja elekter on kaup. Ma tean, et te ei ole sellega nõus. Mina pean kahjuks lähtuma tegelikkusest. Asutused peavad hinnasignaalidega hakkama saama ja loomulikult tuleb vastutavatel ministritel ja valitsusel tervikuna vaadata, et kõik toimiks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mart Meri!

Mart Meri

Aitäh! Tulen tagasi rahvusringhäälingu nõukogu koosseisu muutmise juurde. See muudatus rakendub alates 1. jaanuarist. Aga asi ei ole minu arust mitte niisama lihtne. Rahvusringhääling on sõltumatu. Minu teada on praegu ametis olev kultuuriminister öelnud, et see on põhjus, miks tema ei saa olla rahvusringhäälingu eelarve kujundaja või kontrollija, sest tuleb säilitada rahvusringhäälingu sõltumatus. Nõukogu koosseisu täiendamine ministri esindajaga muudab tasakaalu. Ma ei ole

päris kindel, kas see on üldse kooskõlas Euroopa Ringhäälingute Liidu põhimõtetega. Võimalik, et see toob rahvusringhäälingus kaasa märksa suuremaid sisulisi ümberkorraldusi. Kas eelnõu koostajad on selle lõpuni läbi analüüsinud? Ma tean, et kultuurikomisjon hakkab seda teemat järgmisel nädalal arutama.

Jürgen Ligi

Aitäh! Oma teadmiste piires on ikka analüüsinud. Ma arvan, et seda peaks muidugi reguleerima Eesti Rahvusringhäälingu seadus. Seadus peaks panema nendele inimestele kohustuse vastutada ka finantstegevuse ja eelarvereeplite täitmise eest. Me ei saa öelda, et kehtib avalik-õiguslike isikute piiramatut finantsautonoomia, ka nemad peavad seadusele alluma ja teatud raamides püsima. Aga tegelik olukord on see, et juhul kui kultuuriminister on sellest asutusest n-ö tõrjutud, ta ei näe eelarve sisse, nagu ta on öelnud, siis ei ole sellel asutusel ka peremeest või eestkõnelejat. Mulle on püütud sisendada, et mina peaksin istuma kahel pool lauda, ühel poolel peaksin ma esindama ERR-i ja teisel pool lauda olema rahandusminister ning siis vaidlema iseendaga, kuna kultuuriminister on jõuetu, ta ei näe, mis seal asutuses toimub, ega oska midagi öelda. See on absurdne olukord. Ma ei nõustu sellise konstruktsiooniga, sest riigieelarve seadus on siiski riigieelarve tegemisel ülimuslik ja mina endaga vaidlema ei kavatse hakata. Järgmine rahandusminister kindlasti ka mitte. See järgmine võib minuga vaielda, aga mina iseendaga niimoodi vaidlema ei hakka. Nii et see on praktiline probleem. Te olete ehk kuulnud, et sellel asutusel ei ole õiget peremeest, kes tema eest seisaks, just head peremeest, sest minister on frustreerunud suutmatusest olukorda õigesti näha ega saa seetõttu ka vastutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kaja Kallas!

Kaja Kallas

Aitäh! Eelnõu loetleb valitsuse strateegilised arengudokumendid. Üks nendest on valdkonna arengukava. Eelnõu kohaselt kinnitab arengukava Vabariigi Valitsus ja see esitatakse enne kinnitamist Riigikogule arutamiseks. Kas see arutamine tähendab ka sisuliste kommentaaride või muudatuste arvessevõtmist, kui

Riigikogu neid teeb? Kas muutub praegune olukord, kus Riigikogu arengukavadesse sisuliselt panustada ei saa?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on õige küsimus ja siin võiks olla vastus ka Eiki Nestori itsitamisele, kui sellest juba juttu on. Ma oma kõnes mainisin, et Riigikogu roll kasvab. Te leidsite selle koha õigesti üles. Kui valitsus esitab arengukava enne kinnitamist Riigikogule, siis minule tundub see küll suurema kaasamisena kui see, et valitsus annab Riigikogule võimaluse öelda lihtsalt ei või jaa ning tekstis mingeid muudatusi ei tehta. Arengukavade ja üldse strateegiliste dokumentide koostamise süsteem on olnud teatavasti väga terava kriitika all. Räägitakse juba 20 aastat tolmuvatest dokumentidest, mida keegi ei kasuta ja mille täitmise eest keegi ei vastuta. Eks see ole ilukirjanduslik liialdus, aga nende kavade arvu vähendada on soovinud kõik. Riigikogu juhatus on arvanud, et arengukavu ei peaks sellisel moel kinnitama. Me töötasime selle tõttu koos riigiõiguse spetsialistide ja Riigikantselei töötajatega jupp aega välja konstruktsiooni, et arengukava on täitevvõimu dokument, suuniseid saadakse ka Riigikogu kaasamise kaudu, aga see on siiski täitevvõimu otsus, mida seal täpselt muudetakse. Riigikogu surve on sel juhul kahtlemata otsesem kui lihtsalt kommenteerimise puhul, mis siin tavaliselt on toimunud. Me kirjutasime alguses seaduseelnõusse ka selle, et Riigikogu arutab poliitika aluseid ja valitsus kinnitab arengukavad, aga seda peeti liigseks sekumiseks, ettekirjutuste tegemiseks Riigikogule, võimude lahususe eksperdid heitsid meile seda ette ja siis me kustutasime selle eelnõust ära. Tulemus on see, et Riigikogu võib arutada mida iganes ja ei ole valitsuse asi öelda, mida just arutada tuleks. Küll aga on nüüd võimalus arengukavade sisu juba varem mõjutada. Muidugi ei pea kõike aga kuulda võtma. Ma olen aru saanud, et nii ka ei tohiks olla. Võimude lahusus peab eksisteerima, aga mõjutamise võimalust pakutakse Riigikogule varem.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Ma lähen hoopis huvitavama teema juurde, arengukavade teemal ma veel kavatsen sõna võtta. Riigi eelarvestrateegia on põhimõtteline sisuline dokument, mis on ka seaduseelnõus ära toodud. Teatavasti on Riigikogul põhiseaduse järgi õigus teha riigieelarvega palju rohkem toiminguid kui näiteks Prantsusmaa parlamendil Prantsuse riigieelarvega. Eelarvestrateegia on riigieelarve koostamise alusdokument ja selle alusel pannakse paika järgmise aasta rahakasutus, aga selles suhtes ei anna see eelnõu Riigikogule sisuliselt mingit rolli. Minu mälu järgi oleme ühe korra selle asja lahendanud nii, et oleme seda dokumenti rahanduskomisjoni ettepanekul arutanud kui olulise tähtsusega riiklikku küsimust, aga see oli erandjuhtum. Millisel moel saab Riigikogu täita talle põhiseadusega pandud kohustust riigieelarve osas, kui eelarvestrateegia osas ei ole tal mingit ...

Aseesimees Laine Randjärv

Aeg on läbi.

Jürgen Ligi

Nüüd ma ei saanudki teada, mis ta ütles. Aitäh! Ma muidugi aiman, millest ta rääkis. Riigi eelarvestrateegia on nüüd küll valitsuse dokument. Me oleme oma heast tahtest käinud seda Riigikogule tutvustamas, aga seda ei pea tingimata seadustama. Teil on jälle lõbus, aga teil ei olnud ilmselt lõbus aastatel 2008 ja 2009, kui oli tõsine kriis ja valitsusel oli üli-raske ka omavahel midagi mai või aprilli seisuga paberile panna – kuupäevad on vahepeal natukene nihkunud – ning jäädgi väga üldsõnaliseks. Me jagasime siis valitsusvastutust, rahandusminister oli sotsiaaldemokraat. Ka valitsuse sees on äärmiselt ebaproductiivne pida sisuliselt kahte riigieelarve arutelu lühikese aja jooksul ning jagada eri prognooside alusel avalikkusele erinevaid signaale. Sellepärast jään ma selle juurde, et riigi eelarvestrateegia on veel märksa enam valitsuse dokument kui riigieelarve eelnõu. See on alus, see ei ole eelarve. See on alus, millest lähtudes koostatakse suve jooksul riigieelarve eelnõu, mis esitatakse Riigikogule arutamiseks.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Igor Gräzin, teine küsimus!

Igor Gräzin

Ma täpsustan: elekter on loomulikult kaup, see, et ta ei ole kaup, on lihtsalt Eesti eripära. Kaubad tekivad vabal turul, turu natsionaliseerimise korral kaovad kaubad ära ja, kui meenutada Marxi, siis lisaväärtust lihtsalt ei teki. Aga ma tahtsingi seoses sellega küsida. Enne esines siin Alar, kes nimetas muu hulgas, et Eesti Energial, mis on riigi osalusega äriühing, ei ole üldse arengukava. Mis siis saab? Nagu öeldud, kõigil nendel valdkondadel peab arengukava olema, aga Eesti Energial ei ole. Mis me teeme?

Jürgen Ligi

Me püüame arengukava arendada. Nõukogu tegeleb sellega ja valitsus tegeleb arengukavaga ning ka Riigikogu on energiamajanduse arengukavaga (ja mitte ainult sellega) tegelnud. Aga saage ükskord asjast üle, elekter on tõepoolest kaup, ta on kaup, mis on turul, ja Eesti Energia ei ole osa valitsussektorist. Nii on. Küsimus ei puudutanud ka seda seaduseelnõu.

(Igor Gräzini vahelehiite.)

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, me ei hakka laiemalt omavahel diskuteerima, praegu on küsimuste ja vastuste voor! Kaja Kallas, teine küsimus.

Kaja Kallas

Aitäh! Ma tulen tagasi selle seaduse planeeritava jõustumise juurde. Selle seaduse jõustumine 1. jaanuaril on oluline selleks, et me võtaksime direktiivi õigel ajal üle ja ei tekiks mingeid rikkumismenetlusi. Kui see seadus on aga sellise suure paketina kokku pandud ja meil on nii vähe aega, kas siis ei ole riski, et president ei kuuluta seda seadust välja, sest siin on tegemist põhiseaduse rikkumisega või millega tahes? Kas ei oleks õigem lahutada see eelnõu kaheks, et need kohustuslikud asjad tehtud saaksid?

Jürgen Ligi

Aitäh! Too risk on ju alati. Toda riski tuleb maandada sellega, et seadus tuleb teha põhiseadusega kooskõlas olevana. Me oleme püüdnud otse presidendi õigusnõunikuga suhelda. See ei ole õnnestunud, ta on reisil ja ta ei ole saanud oma arvamust üksikasjaliselt kirjeldada. Telefonitsi ja meilitsi on siiski mingi kon-

takt õnnestunud saada. Selliseid signaale, mis muret teeksid, sealtpoolt tulnud ei ole. Presidendi kantselei ülem leiab, et probleem puudub. Eks ma ka ootan täpsustust sellele, ütleme, kuulujutule, seda kogu aeg küsitakse ja sellest räägitakse. Olen püüdnud kõiki rahustada. Ma näen võimalust, et see paragrahv, kui see tõesti puudutab seda tulemuseelart, lihtsalt kustutatakse või pannakse sinna kirja, et nemad ei pea seda tegema. Ma ei tea küll põhjust, miks seda teha, aga kompromissi nimel võib teha igasuguseid asju. Rohkem kahetsen ma seda, et Riigikogu on sellisesse olukorda pandud. Ma kinnitan, et seda asja on ikka väga kaua püütud ajada. Väga paljud inimesed tahtsid siin kaasa rääkida asjades, mis selle teema alla üldse ei kuulu. See kõik on olnud päris koormav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud rahandusminister! Ma siiski küsin kolmandat korda, sest ei Eiki Nestori ega Kaja Kallase küsimusele te sisuliselt ei vastanud. Miks me ei võiks praegu kiiresti ära teha selle, mis puudutab fiskaalpet ja millega valdav osa sellest saalist nõus on, ning jätta selle väga mahuka ja põhimõttelise vaidluse riigiõiguse ja võimude lahususe jm üle järgmisesse aastasse, kui me oleme selle aasta riigi-eelarve ära menetlenud? Me saaksime siis rahulikult seda asja teha. Lõppkokkuvõttes oleks siis vähem vastuolusid siin saalis ja avalikkuses, seadus oleks kvaliteetne ja kõik selle aspektid oleksid ilusasti läbi arutatud. Miks ei ole võimalik seda teha?

Jürgen Ligi

Aitäh! Teil on muidugi vabadus hinnata minu vastust kuidas iganes. Mina teie küsimuse hindamisel nii vaba ei ole, aga ma saan oma vastuse üle korrata. Need sätted ei tohi jääda deklaratiivselt õhku rippuma, neil peab olema juures rakendusmehhanism ja kogu see mehhanism peab haakuma olemasoleva seadusega. See seadus on praegu tervik, temast tükke välja rebida on äärmiselt tülikas ja see võtab rohkem aega. Nii et endiselt on palve Riigikogule teha mis võimalik. Ma veel kord avaldan kahetsust, et sellega nii kiire on. Samas, kui te

natukene mõtleksite selle koormuse peale, mis on nendel ametnikel, kes seadusi kirjutavad, siis tekiks teie kindlasti rohkem entusiasmi, et nende kirjutatud rutem menetleda. Ma väidan, et eelnõu menetlemine Riigikogus on natuke lihtsam protsess, kui oli selle kirjutamine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Minu küsimus puudutab makromajandus- ja rahandusprognoosi. Paragrahvi 16 lõige 1 ütleb: "Makromajandus- ja rahandusprognoosi hindab regulaarselt Eesti Pank. Eesti Panga hinnang ei ole siduv, kuid selle arvestamata jätmist põhjendab Rahandusministeerium." Mida see praktikas tähendab? Eesti Pank annab Rahandusministeeriumi koostatud prognoosile hinnangu, ütleb, et selles on suured puudujäägid ja nende arusaam on hoopis teistsugune. Rahandusministeerium aga saab jääda oma arvamuse juurde, kuid peab seda põhjendama. Mida see praktikas tähendab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei ole sellist juhtumit veel muidugi läbi elanud, teiegi ei ole, aga valitsus ei saa endale lubada mida tahes. Sellised kõrvalekalded ei näita valitsust kindlasti usutavana ning valitsuse huvides on need prognoosid ja põhjendused üle vaadata. Probleem on muidugi selles, et Eesti Panga meetodika prognooside tegemisel erineb oluliselt sellest meetodikast, mida kasutab Rahandusministeerium vahetult riigi tulude ja kulude alal. Eesti Pank on makrolähenemisega, meie oleme riigirahanduslikuma lähenemisega. Seal on võimalikud kõrvalekalded. Kui need ei ole näiteks riigi tulude-kulude seisukohast ohtlikud, siis saadakse nendest üle. On olnud juhtumeid, kui Eesti Panga prognoos oleks võinud muret tekitada. Minu ametiajal on aga silma torganud, et Rahandusministeeriumi prognoosid on olnud pessimistlikumad, konservatiivsemad kui Eesti Panga või kommertspankade omad. Aga teistmoodi lähenemine eelkõige tulude ja kulude jälgimisele võib anda teistsuguse tulemuse. Seda siis klaaritakse ja võrreldakse. Kui aus olla, siis seda tehakse nagunii, peetakse seminare ja koosolekuid. Ma ei muretseks selle pärast väga palju. Ükski prognoosija ei taha tulla

välja mingisuguste arvudega, mis teiste prognoosidega ei klapi. Ma võin öelda, et riigirahanduse seisukohalt on meie prognoos kõige tõsisem. Kui me saame vahel mingeid teistsuguseid andmeid kommertspankadest, siis me alati teame, et enne, kui nad on mingi arvu välja öelnud, on nad vaadanud meie prognoosi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Minu teine küsimus on valdkondlike arengukavade kohta. Te rääkisite eelnõu sellest osast, mis puudutab fiskaalpet ja eelarve puudujäägi piiranguid. Piirangute ühe põhjendusena on nii siin kui ka Euroopas toodud seda, et mõni valitsus võib olla vastutustundetud ja teha oma populaarsuse nimel otsuseid, mis seavad ohtu kogu riigirahanduse. Sellega ma kahtlemata nõustun. Seetõttu on mõistlik riigieelarve baasseadusesse seda tüüpi piirang sisse kirjutada. Samas, kui me vaatame, kuidas sellesamas eelnõus on liigutud edasi arengukavadega, siis näeme, et see liikumine on toimunud vastassuunas. Enne kinnitas need kavavad Riigikogu, selleks et vältida eri valitsuste erinevaid lühiajalisi huvisid ja saavutada seda, et arengukavad kajastaksid Eesti ühiskonna tulevikuvisioni. Miks selles küsimuses liigutakse siis vastupidises suunas, valitsuse suunas?

Jürgen Ligi

Aitäh! See oli teil keeruline konstruktsioon. Muidugi on valitsused oma populaarsuse pärast mures ja mitme riigi valitsused on olnud sageli vastutustundetud, muidu ei oleks ju ka võlakriisi ega seda võlakoormat, mis Euroopat vaevab. Kuidas see aga arengukavadega haakub? Ega arengukavad ei dikteeri eelarvenumbreid, arengukavad lähtuvad teadlikult sellest, et neid täidetakse eelarve võimaluste piires. Ei ole nii, et kõigepealt kirjutatakse arengukava ja siis hakatakse riigi tulusid juurde kirjutama. Arengukavad annavad poliitika kirjelduse, mille rahastamine sõltub loomulikult riigi võimalustest, mis selguvad igal aastal uuesti. Ma ei näe, et siin mingitki vastuolu oleks. Probleem on selles, et senised arengukavad on üksteist dubleerinud, neid on vähe

kasutatud, need on vastuolulised. Riigikogul on lubatud arutada kõike, mitte keegi ei saa Riigikogu keelata. Riigikogu saab soovi korral arutada ka arengukava, sest valitsus esitab selle teile ülevaatamiseks. Aga sõna "arengukava" käib selle eelnõu ja ekspertide soovi kohaselt valitsuse, täitevvõimu dokumendi kohta. Võib arutada igasuguseid poliitika aluseid, ka arengukavu. On lausa soovitatav, et Riigikogu neid arutab.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Aitäh! See metoodika teema viis mind ühe küsimuseni, mida ma ei saa küsimata jätta. Selles eelnõus on päris palju neid punkte, mida lugedes tundub, et ametnikud on siia sisse kirjutanud mõne vahva mõtte, mille sisu jääb tegelikult pisut arusaamatuks. Võib aimata, miks nad seda on teinud. Üks näide: "Makromajandus- ja rahandusproгноosi koostavad ametnikud või töötajad on progноosi koostamisel ja koostamise metoodika valikul sõltumatud." Sõltuv või sõltumatu saab olla millestki. Kogu 3. peatüki 1. jagu räägib sellest, kuidas seda progноosi koostama peaks, aga siis on sinna lisatud üks lõige, mis ütleb, et ametnikud võivad seda progноosi koostada, olles täiesti sõltumatud ehk mitte millestki sõltudes. Kas Riigikogu võib selliseid asju töö käigus ära parandada?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei näe seal probleemi. Kui te näiteks ütlete, et riigikontrolör, kes siit hiljuti lahkus, on sõltumatu, siis te ei lisa sellele mingit nimekirja objektidest, millest ta ei sõltu. Aga selline sissejuhatus, nagu teil oli, on mind alati häirinud. Ma olen saanud küll oma kolleegide kõnepruugist välja sellised fraasid nagu "Rahandusministeeriumi ametnikud" ja "mingid ametnikud". Need on halvustavad fraasid, nagu oleks tegemist mingisuguste teisejärguliste olenditega, kes omaette kuskil ahju all toimetavad. Ei, riik on tervik. Küsige minu käest, kui te arvate, et ahjualused on midagi teinud. Need ametnikud on tõepoolest sõltumatud *de facto*. Mul on kindel arvamus, et ühel aastal nad Eestis sõltumatud ei olnud. On

olnud signaale ka ühe teise aasta kohta. Aga üldiselt kinnitavad Rahandusministeeriumis kaua töötanud inimesed, et ei ole ikkagi olnud ministri ettekirjutusi, et tuleks tulusid suurendada. Mina tean, et ükskord need olid. Enne valimisi kirjutati eelarvesse sellised tulunumbriid, mida mina Riigikogu liikmena mitte kuidagi ei saanud õigeks pidada või uskuda. Teine koht, kus sõltumatus on tagatud, on progноosi puhul seesama Eesti Panga säte. Seda kontrollitakse. Mina ega keegi teine ei tohi minna progноosijatele näpuga näitama, mida peab tegema. Ma palun vabandust mina-vormi pärast, ma pean silmas rahandusministrit, kes ma praegu veel olen. Eesti Panga hinnang tuleb täiendavalt sinna juurde. Lõpuks on täiendav sõltumatuse garantii ka Euroopa Komisjoni hinnang. Teisedki rahvusvahelised progноosijad tagavad sõltumatust, pakkudes omi arve. Ei ole nii, et keegi saab lihtsalt näpuga näidata ja siis kirjutatakse progноosi suvalisi arve. Majandusprogноoside puhul kehtib oma süsteem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea minister! Ma küsin väga lihtsa poliitilise küsimuse. Siin on täna palju juttu olnud sellest, et riigieelarve baasestadusega, mis on selline kobarseaduse moodi seadus, on seotud risk, et selle vastuvõtmine Riigikogus mingil põhjusel venib või ei kuuluta president seda välja. Nagu ma aru saan, on ametnikud oma tööd hästi teinud. Teine asi on muidugi see, kuidas ametnike töö on olnud korraldatud. See seaduseelnõu jõudis meie laudadele tõesti viimasel hetkel. Milline on rahandusministri pessimistlik progноos, juhul kui ei toimu seda, mis vaja on, ja 1. jaanuariks seda seadust ei ole? Millised on siis õiguslikud, finantsilised või poliitilised tagajärjed ja kes selle eest vastutab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei oska niimoodi tulevikku progноosida. Kui ma juba sissejuhatuses kuulen selliseid hinnanguid nagu kobareelnõu jne, siis järelikult on Riigikogus selline mõttelaad, mida ma ei jaga ja mille tulemust ma ei oska progноosida. Kus see kobar siin on? Kus te probleemi näete? Siin ei ole ühtegi marja ega

kobarat. See eelnõu tegeleb ainult ühe teemaga ja nagu korralikus suures raamseaduses ikka on seal viiteid teistele seadustele. Seda ma juba korra ütlesin. Tegemist on riigi finantsjuhtimist käsitleva seadusega, mitte marjakoobaraga.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Sester, teine küsimus!

Sven Sester

Aitäh, proua juhataja! Hea ettekandja! Ma ütlen kõigepealt ära selle, et me peame selle seaduse vastu võtma, meil ei ole alternatiivi. Küsimus on vaid selles, millises sõnastuses ta on. Kobarseaduse teema jätkuks ütlen, et, tõsilugu, paar aastat tagasi oli probleem, et Rahandusministeeriumist tulid meile sõna otseses mõttes kobareelnõud. Rahanduskomisjon pidi eelarve raames lahendama ka embüokaitse küsimusi ja muid selliseid asju. Nüüd oleme sellega nagu ühele poole saanud. Ma tunnetan just viimasel ajal teist probleemi: eelarve baasseaduse, aga ka maksukorralduse seaduse ning käibemaksuseaduse eelnõu ja mitmed muudki eelnõud on tulnud saali viimasel hetkel. Me oleme pandud väga raskesse olukorda. Mulle tundub, et see on tendents. Kas see on teie arvates jälle mingi meie kohalik luul või te tunnetate, et see on reaalne probleem? Meile vähemalt praegu tundub nii. See on probleem, et selliseid seaduseelnõusid tuleb nii kiiresti menetleda.

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma olen sellele küsimusele juba vastanud. Ma kahetsen, et nii on läinud. Ma olen seda mitu korda öelnud. Aga ma kinnitan, et nendel inimestel, kes seda seaduseelnõu kirjutasid, on erakordselt suur koormus, nad peavad samal ajal panema kokku näiteks riigieelarvet jms. Nad on ülimalt koormatud inimesed. Austusest nende töö vastu ei kritiseeri ma neid ja julgen teile esitada palve, et pingutage teie ka. Eelnõu menetlemine on tunduvalt lihtsam töö kui eelnõu kirjutamine. Mul on ka palju lihtsam kui eelnõu kirjutajatel. Ma olen näinud nende töögraafikut, see on pöörane. Austage nende tööd! Aga mingisugust soovi Riigikogu survestada loomulikult ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mart Meri, teine küsimus!

Mart Meri

Aitäh! Kobarseaduse ilmne tunnus on tahe muuta rahvusringhäälingu nõukogu koosseisu, mida fiskaalleppe nõuetega seostada on peaaegu võimatu. Muidugi, me räägime avalikõiguslike organisatsioonide finantskultuurist, see on praegune teema, aga finantskultuur ei hõlma nõukogu muutmist. Kehtiv seadus näeb pealegi ette, et rahvusringhääling kaitseb oma arengukavast tulenevat eelarvet Rahandusministeeriumis. See skeem on olemas, ka järelevalveskeem on olemas. Kobareelnõu tunnus on just see, et hakatakse alates 1. jaanuarist 2014 muutma rahvusringhäälingu nõukogu koosseisu.

Jürgen Ligi

Kui see oli küsimus, siis mõtleme sinna küsimärgi lõppu. Veel kord ütlen, et tegemist ei ole sellega, mida teie olete harjunud nimetama kobareelnõuks. Ma ei ole nõus, et Rahandusministeeriumi eriharrastus on esitada eelnõusid, mis näevad ette muuta paljusid seadusi. Küll aga ei maksa alahinnata võimalust, et paljude seaduste koos muutmine on ainus võimalus säilitada nende kooskõla. Rahanduses juhtub seda tihti. Ärge visake seda mõtet selliste epiteetidega kõrvale. Teinekord on mõistlik muuta asju koos. Kriisiajal näiteks oli ainus võimalus üldse midagi teha see, kui muudeti väga paljusid asju korraga. Mitte midagi seal kahetseda ei ole. Iseasi on see, kui meelevaldselt liidetakse seostamatuid asju, aga ühte teemat puudutava võib eri seadustest ühte eelnõusse kokku panna küll, hoolimata sellest, mis hoiak on viimasel ajal võetud.

Rahvusringhääling on lihtsalt elementaarne osa valitsussektorist. Mitte kuidagi ei saa öelda, et riigieelarve baasseadus käsitleks rahvusringhäälingut selles mõttes spetsiifiliselt, küll aga on rahvusringhäälingu puhul rakendusmehhanism nõrk. Kas te teate, kuidas ERR-i eelarve on tehtud? Ma võin teile pärast rääkida. See on ebaloomulik. Seadus ütleb, et me peame läbirääkimisi ministrite ja põhiseaduslike institutsioonidega (neid on juba peaaegu 20), mis on päris ebameeldiv tegevus. Siis tullakse kuskilt, püütakse minu jutule pääseda ja panna mind istuma kahele poole lauda. See

ei toimi. Ma olen ERR-i mitteametlikult aidanud. Ärge heitke mulle seda ette! Nii ei saa jääda. Nii ei saa jääda, et ERR-il ei ole peremeest. Kui te tahate, et ERR-i eelarve menetlemine oleks efektiivsem, siis leppige selle muudatusega. Kui te ei taha, siis ma võtan selle teadmiseks ja ERR-il peremeest ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma küsin ikka edasi, sest mulle tundub, et Sven Sesteri küsimusele head vastust ei tulnud, aga see küsimus vaevab meid kõiki. Miks terve hunnik eelnõusid on tulnud siia viimasel minutil? Vastutasuks manitsesite riigikogulasi, et tehku me tööd ja rabelgu, teie ametnikud teevad küll tublisti tööd. Aga miks maksumuudatusi käsitlevad seaduseelnõud ei tulnud siis siia kõik septembris? Kui ametnikud on tublid, kas siis äkki on asi selles, et minister pole suutnud tööd õigesti korraldada? Küsimus on aga see: mis saab edasi? Kas järgmisel aastal jõuavad need eelnõud siia septembris, aga mitte novembri keskpaigas, kui tahetakse, et detsembriks oleksid kõik seadused vastu võetud? Tuleks jätta ka Riigikogule töötamise aega ja võib-olla tuleks ministeeriumis tööd paremini korraldada, aga mitte teha etteheiteid Riigikogu liikmetele.

Jürgen Ligi

Teie küsimuse toon erines nii kapitaalselt minu selle vastuse toonist, millele te viitasite. Ma ei hakka pikalt vastama. Ju ma siis olen kehv minister.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Sibul, teine küsimus!

Priit Sibul

Aitäh, austatud eesistuja! Hea kõneleja! Ma olen selles teiega nõus, et ERR-il vist ei ole peremeest, vähemalt head mitte. Ma olen aru saanud, et Kultuuriministeerium ei pea teda õieti enda omaks ja Rahandusministeeriumil pole ka põhjust pidada. Te väidate aga, et kui me paneme kaheksale nõukogu liikmele ühe juurde, siis tekib kohe peremees ja Kultuurimi-

nisteerium hakkab ERR-i rohkem enda omaks pidama. Sain ma õigesti aru?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on, kui tohib seda analoogiat kasutada, ka riigivaraseaduse või riigivara haldamise põhimõtte üldiselt. Tavaliselt on sellistes asutustes olemas rahanduse eest vastutav ametnik, kes täitevvõimuga otseselt suhtleb. Aga ma ei saa aru, kuidas see seda tasakaalu võiks praktikas mõjutada, sest kõigepealt ei tegele minister, vähemalt praegune minister, nõukogudes selliste suuniste andmisega, mis võiksid olla kuidagi poliitiliselt tundlikud. Ma ei näe seda tasakaalu kadumise kohta. Tähtis on, et finantsjuhtimine ja finantsinformatsioon oleksid olemas ja informatsioon liiguks vabalt. Kui te selle punkti siit välja viskate, siis ma kardan, et ERR sellest ei võida. Mina ei saa lõputult nende eest seista, mul ei ole aega sellega tegelda, siiani olen ma sellega mitteametlikult natuke tegelnud ja viinud eelarvetaotlusi valitsusse. Kultuuriminister tahab, et tal oleks oma haldusala asutustega otsesem side ja tal oleks neid lihtsam kontrollida, ei piisa sellest, kui seal nõukogus on lihtsalt tuttavad Riigikogu liikmed või teised ühiskonnaliikmed.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Ma kutsun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate eelnõust, mis kannab numbrit 513. See on riigieelarve seaduse eelnõu. Annan edasi informatsiooni selle kohta, mis komisjonis toimus. Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu 22. oktoobril ja 5. novembril. Algataja esindajana tutvustas eelnõu rahandusminister Jürgen Ligi.

Paari sõnaga räägin eelnõu eesmärgist. Nimelt võetakse eelnõuga riigisisesse õigusesse üle Euroopa Nõukogu direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku miinimumnõuete kohta, mille ülevõtmise tähtaeg liikmesriikides on 31. detsember 2013. Selle tulemusel fikseeritakse Eesti õiguses majandus- ja rahaliidu stabiilsuse, koordineerimise ja juhtimise lepingus sätestatud valit-

sussektori eelarve tasakaalu reegel ja auto-
maatne korrigeerimismehhanism, mis tuleb
riigisiselt üle võtta 1. jaanuariks 2014.
Direktiivi ülevõtmiseks riigisisesse õigusesse
tuleb muuta kehtivat riigieelarve seadust.
See seadus on vastu võetud aastal 1999 ja põh-
jalikumalt muudeti seda viimati 2003. aastal,
mistõttu on regulatsioon aegunud ja eelarves-
tamise arenduste elluviimise võimalused piira-
tud. Seetõttu on koostatud uus riigieelarve sea-
dus ehk nn baasseadus riigi finantsjuhtimise
korraldamiseks, mis hõlmab kogu valitsussek-
torit. Arvestades Euroopa Liidu direktiivi ja
Eesti ratifitseeritud fiskaalpeppe riigisisesse
õigusesse tähtjaks ülevõtmise vajadust peab
valitsus selle eelnõu menetlust kiireloomuli-
seks.

Nüüd räägin mõnest olulisemast teemast ja
küsimusest, mis komisjonis käsitletust leidsid.
Nendest päris mitmed on täna siin Riigikogu
saalis juba vähemal või suuremal määral läbi
arutatud.

Esiteks, küsimus korrigeerimismehhanismi
regulatsioonide kohta ehk millal peab Vaba-
riigi Valitsus võtma eelarvepositsiooni paran-
davaid meetmeid. Eelnõust ja ka direktiividest
tuleb selgesti välja, et kui riigi rahandusprog-
noosi kohaselt erineb valitsussektori struktuur-
ne eelarvepositsioon tasakaalunõudest rohkem
kui 0,5% SKT-st, siis hakkab korrigeerimis-
mehhanism tööle.

Ka arengukavadest oli komisjonis juttu.
Täna on seda teemat siin üsna põhjalikult kä-
sitletud. Analoogsed küsimused olid ka komis-
jonis. Kas Riigikogu pädevust suurendatakse
või vähendatakse, kui Riigikogu tulevikus ei
kinnita arengukavasid, vaid annab sisendi
poliitika põhialuste suunistena ja kinnitaja on
Vabariigi Valitsus? Rahandusministeeriumi
arusaama kohaselt tähendaks see, et Riigikogu
roll arengudokumentide koostamisel läheks
n-ö suurenemise teed. Mitmed rahandusko-
misjoni liikmed olid eriarvamusel, nad arvasid,
et otsustuspädevus pigem väheneks. Komisjo-
ni liikmed tundsid huvi, kust see algatus tuleb,
kes eelnõu järgi arengukava algatab. Rahan-
dusminister ütles, et eelnõu loogika järgi on
vastutus pandud valitsusele. Neid arengukavu
oli 100, nüüd on 60. Arengukava on Vabariigi
Valitsuse määruse teema. Minister teeb ette-
paneku mingi konkreetse arengukava tegemi-
seks, Vabariigi Valitsuses seda kava arutatakse

ja tehakse otsused, siis saadetakse arengukava
Riigikogusse, kust tulevad poliitilised suuni-
sed, mida Vabariigi Valitsus arvestab sellises
ulatuses, mida ta peab vajalikuks.

Riigi eelarvestrateegia kohta nentisid mit-
med komisjoni liikmed, et kasuks tuleks – see
on sama teema, mis täna ka siin saalis arutlusel
oli –, et riigi eelarvestrateegiat võiks kevadel
arutada Riigikogu saalis, selleks et meil tekiks
täiendav puutumus selle teemaga. Nagu ra-
handusminister täna ütles, põhimõtteliselt ei
ole mõtet ja vajadust kahte eelarvedebatti pida-
da, riigieelarve seadus ei ole sama mis eelarve
ise.

Rahanduskomisjoni liige tundis huvi § 45
vastu, mis käsitleb kohaliku omavalitsuse
tasandusfondi. See põhimõte, kellel on õigus
saada tasandusfondist vahendeid, peaks olema
seaduses ära markeeritud. Rahandusministeer-
iumi esindaja leidis, et seaduses ei ole mõtet
ära tuua valemit kui sellist, sest seaduses on
ära toodud alusnäitajad, mille alusel tasandus-
fondi kalkulatsioonid tehakse. Valem sätesta-
takse iga-aastases eelarves ning põhimõtted
seaduses.

Komisjonis räägiti ka stabiliseerimisreser-
vist. Siin on teatavaid muudatusi. Juhin tähele-
panu, et siit on välja jäetud pikaajalised refor-
mid ja ka nõukogu staatus stabiliseerimisreser-
vis muutub ehk nõukogu kui sellist tegelikult
peale selle seaduse vastuvõtmist enam ei ole.
Tunti huvi, miks see nii on. Rahandusminis-
teeriumi esindaja nentis, et pikaajalised in-
vesteeringud sätestatakse riigieelarves. Nõuko-
gu funktsiooni ei peetud põhimõtteliselt enam
otstarbekaks ja seaduste kohaselt on otsustajad
Riigikogu või valitsus.

Kõne all oli rahvusringhäälinguga seonduv.
Siin saalis käsitleti täna seda teemat tundvalt
põhjalikumalt kui komisjonis. Ma ei hakka
sellest rohkem rääkima. Põhimõtteliselt oli
käsitus analoogne.

Tunti huvi töötuskindlustusmaks määrata
vastu, kas see on neljaks aastaks kinnitatud või
saab seda muuta. Rahandusminister kinnitas,
et see määratakse neljaks aastaks, aga seda
saab vajaduse korral muuta.

Tunti huvi struktuursete ja nominaalsete
tasakaalupunktide vastu, selle vastu, miks
struktuurset tasakaalunäitajat eelistatakse no-
minaalsele tasakaalunäitajale. Eelnõu algataja
ütles, et majandusteoreetiliselt on struktuurse

tasakaalu käsitlemine õige. Kogu maailm lähtub eelarve planeerimisel sellest, aga nominaalset keegi kõrvale ei jäta, loomulikult jälgitakse ka nominaalset tasakaalu.

Küsimusi oli ministeeriumide ja põhiseaduslike institutsioonide esitatud märkuste ja eelnõu kooskõlastuste kohta, peaaegselt tunni huvi Riigikontrolli, aga ka mitme teise põhiseadusliku institutsiooni märkuste vastu. Kui märkusi ei ole arvestatud, kas siis pärast on peetud ka debatte nendega, kes neid märkusi esitasid, kas on jõutud kokkulepetele ja kas need põhjendused on kõiki osapooli rahuldanud? Rahandusministeeriumi esindaja nentis, et põhimõtteliselt on see seaduseelnõu läbinud mitu kooskõlastusringi ja vähemalt ministeeriumi väitel ei tohiks siin olla suuri vastuolusid, arvamusi on arvestatud ja kompromisse on tehtud. Mingil määral pidigi põhjus, miks nii pika aja jooksul ei suudetud seda eelnõu Riigikogusse tuua, olema see, et kooskõlastusringid võtsid lihtsalt väga palju aega.

Komisjonis olid kõne all ka põhiseaduslike institutsioonide tegevust puudutavad muudatused, millest täna siin saaliski juttu oli, peaaegselt võimude lahususe küsimused, printsipiidid, mõõdikud, kohtute tulemuseelarved, autonoomia kui selline. Rahandusministeeriumi esindaja leidis, et siin vastuolusid ei ole.

Komisjonis tuli jutuks mure, mida väljendasid täna mitmed Riigikogu liikmed siin saalis. Avaldati arvamust, et selle eelnõu võiks jagada või peaks jagama kaheks. Praegu võiks jõustada direktiivist tulenevad kiireloomulised muudatused ja hiljem tegelda eraldi riigieelarve regulatsioonidega kas Riigikogu tasemel või koguni veel kord valitsuse tasemel. Rahandusminister kinnitas komisjonis, aga ka täna teie ees saalis, et iseenesest ei näe ta probleeme selle eelnõuga edasiminekul ja nendib, et see on iseenesest üks korralik tervik.

Komisjon võttis vastu otsuse pöörduda põhiseaduskomisjoni poole arvamuse saamiseks, kas selles eelnõus on mingeid vastuolusid põhiseadusega või on ta sellega vastavuses. Me loodame, et põhiseaduskomisjon lähiajal annab meile tagasisidet, kuna me ei ole rahanduskomisjonis pädevad selle hinnangu andmiseks. Rahanduskomisjon leidis, et tuleb pöörduda juhatuse poole probleemiga, mis täna ka siin saalis üles tõusis. Nimelt, kui nii mahukate konstitutsiooniliste seaduste eelnõude menet-

lemiseks Riigikogus on jäetud ülinapilt aega, siis see ei ole hea tava. Meid on pandud väga raskesse olukorda, eriti kui arvestada, et me tahame kõiki osapooli kokku kutsuda. Meil on jäänud väga vähe töönädalaid kuni eelnõu seadusena jõustumise hetkeni. See on meie arvates probleem. Me pöördume juhatuse poole (see palve läks teele ka kirjalikult) ja palume juhatusel selle kohta valitsusele märgukirjad esitada.

Komisjon langetas järgmised otsused: teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval ehk täna, 6. novembril (see oli konsensusotsus), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt oli 5, vastu 3, erapooletuid ei olnud) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. november kell 5 (ka see oli konsensusotsus). Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud ettekandja! Millal põhiseaduskomisjon teile oma arvamuse esitab?

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Mul ei ole siin memodes seda kirjas, aga ma pakun, et 18. novembriks. Ma näen, et ka nõunik noogutab. Me palume seda arvamust 18. novembriks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad sõna? Palun, kolleeg Eiki Nestor Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana! Avan läbirääkimised.

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Ma küsin kohe lisaega. Ma olen veendunud, et ma ei jõua viie minutiga kõike ära rääkida.

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit.

Eiki Nestor

Kõigepealt tahan ma Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel öelda, et uut riigieelarve baasseadust on vaja. Selles veendu-

miseks ei ole teil tarvis rohkem midagi muud teha kui minna Riigi Teataja kodulehele ja võtta seaduse kehtiv tekst ette. Siis te näete, kui palju on seal eri ajal tehtud parandusi. Kogu see asi vajab süsteemset läbivaatamist.

Teiseks tahan öelda, et Euroopas euro stabiilsuse nimel tehtav vajab meie seadustesse kirjutamist.

Kolmandaks tahan öelda, et Rahandusministeeriumi tööplaanis oli see eelnõu juba aastal 2012. Ka eilsel komisjoni istungil, kui ma küsisin, miks sellega selleks ajaks hakkama ei saadud, toodi põhjenduseks, et kuna stabiilsuse ja kasvu pakti põhimõtted alles tulid siia juurde, siis seda eelnõu kogu aeg täiendati. Tegelikult oleksid väga paljud põhimõtted, millel ei ole stabiilsuse ja kasvu paktiga mingit seost, võinud olla Riigikogu menetluses rahulikult eelmisel aastal. Me oleksime võinud need siin läbi vaielda, võib-olla seaduse vastu võtta ja nüüd sellele stabiilsuse ja kasvu pakti nõuded juurde lisada, kui vaja on. Praegu aga tehakse kõik vastupidi.

Kogu seda eelnõu iseloomustab üks asi. Kellel on see ilus paks dokument käes, see näeb, et seal lõpus on traditsiooniline ja mõistlik tabel, kus on kirjas institutsioonide ettepanekud ja Vabariigi Valitsuse reageeringud nendele. Kaja Kallas küsis arengukavade kohta, minagi räägin neist veel. Riigikontroll tegi ettepaneku öelda eelnõus selgelt, kas ja kuidas on Riigikogu otsused poliitika põhialuste ja valdkonna arengukavade kohta seotud riigi eelarvestrateegias esitatud kululagedega ning valitsuse tegevusprogrammiga. Igati mõistlik ettepanek. Selle kohta kirjutab keegi tubli inimene Rahandusministeeriumist, et Riigikogu otsused poliitika põhialuste kohta on poliitilised soovitusel Vabariigi Valitsusele. Palun väga, meie jagame siin soovitusi, poliitikat teeb Vabariigi Valitsus! Kogu see eelnõu ongi kantud täpselt sellest loogikast. See, et mitte ükski ministeerium või institutsioon ei kooskõlastanud eelnõu suvel, on muidugi täiesti normaalne, sest see on igipõline vaidlus. Rahandusministeeriumil on tegelikult kaks kohustust: esiteks, hoida rahanduslikku stabiilsust või tasakaalu, mida tahes, aga teiseks on tal kohustus rahastada seda, mida riik on kohustunud tegema. Sageli muutub see debatt selliseks, et väidetakse, et kõigil on kohustus

stabiilsust tagada ja rohkem mitte midagi. See on põhimõtteliselt vale.

Ma arvan, et selleks, et Riigikogu saaks üldse mõistlikul moel järgmise aasta riigieelarvet arutada, peaks ka eelarvestrateegia ühel, teisel või kolmandal kujul kevadel Riigikogus olema. Ma isegi ei tea, mis see vorm on, kas see peaks toimuma siin suures saalis või piisaks rahanduskomisjonist, kas me peaksime selle heaks kiitma või peaksime valima mingi teise vormi. Aga ei peaks olema nii, et eelarvestrateegiaga, mis on kogu eelarveplaneerimise alus, me ei tee midagi, ja siis öeldakse, et vormistage ära see eelnõu, mille nimi on riigieelarve.

Nüüd räägin arengukavadest. Nende miinus on just selles, et puudub finantsplaan, mida selle arengukava täitmiseks tehakse järgmiste aastate jooksul ja kui palju raha kasutatakse. Selle asemel on kava lõpus säte, et seda arengukava rahastatakse igal aastal riigieelarvest eelarve võimaluste kohaselt. See tähendab seda, et iga minister saab eelarve tegemise ajal minna rahandusministri juurde ja öelda: "Mul oleks selle arengukava täitmiseks raha vaja," ja rahandusminister saab talle vastata: "Aga raha meil selle jaoks ei ole!". Raha ei ole ühel, teisel ega kolmandal aastal, ja siis on see arengukava mõttetu. Sellise arengukava koostamine on raharaiskamine. Kuna see niimoodi on, siis keegi midagi ei kontrolli ja keegi ei peagi aru andma, kas arengukava on täidetud või ei. See kõik on muutunud mõttetuks tegevuseks. Selle asemel, et nõuda arengukavadelt finantsplaani, selget tegevust, kavatseb minister vähemalt tänase jutu järgi otsustades samamoodi jätkata. Kui siamaani võttis Riigikogu arengukavu vastu, siis nüüd on Riigikogul õigus neid arutada. Ma palun ministrilt vabandust, aga see oli tõesti naljakas, mis ta rääkis! On kaks eri asja, kas Riigikogu võtab arengukavad vastu või ta arutab neid, kusjuures minister ei suuda ka oma erakonnakaaslasele ära seletada, mil moel see arutelu käib.

Meil on olemas stabiliseerimisreserv, millel on kindlad reeglid ja nõukogu. Nõukogul on praegu kaks funktsiooni. Ta vaatab, kuhu selle reservi varad on paigutatud, ja kui valitsusel on soov seda raha kasutada, peab minister enne küsima, kas ta võib seda teha. Edaspidi seda nõukogu ei ole. Võib-olla ei peagi olema? Ma ei tea. Aga nõukogu enam ei ole, vähemalt

Riigikogu liikmed ei tea, kuhu selle reservi raha läheb. Minu arvates on kõige inetum selle asja juures see, et üks stabiliseerimisreservi loomise mõtetest, rahastada sealt ka pikaajalist ühiskondlikku tulu toovaid riiklikke reforme, on uues sõnastuses üldse ära kadunud, neid enam rahastada ei saa. Ilmselt siis neid reforme meil enam ei tehta.

Täiesti õiged olid kolleegide Sibula, Meri ja Gräzini küsimused avalik-õiguslike isikute kohta. Kuidagi naljakas oli. Eriti hea oli kolleeg Sibula küsimus selle kohta, et rahvusringhäälingul ei ole nagu peremeest. Jürgen Ligi vastas selgelt, et nüüd see peremees tuleb ja selleks on Kultuuriministeeriumi ametnik. Mida see tähendab rahvusringhäälingu sõltumatus seisukohalt? See vajab pikka arutelu, head kolleegid.

Isegi Euroopa stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete sisseviimiseks on meile jäetud väga vähe aega. Ma toon näite. See pakt eeldab sellist suurust nagu eelarvenõukogu. Meil saab selle eelarvenõukogu funktsioonid Eesti Pank. Kolleeg Vassiljevil oli ministrile küsimusi. Me peaksime arutama, kas see Eesti Pangale sellises sõnastuses pandav eelarvenõukogu funktsioon on stabiilsuse ja kasvu pakti loogikast lähtudes täidetav või mitte. Meile ei anta isegi seda aega.

Head kolleegid, põhimõte, et võiks teha mõned asjad ruttu ja võtta teistega tegelemiseks rohkem aega, ei näi valitsusele sobivat. Valitsus tahab, et me selle eelnõu seadusena vastu võtaksime. Ta ei taha, et me seda eelnõu arutaks. Kui ta ei taha, ärme siis aruta. Me teeme ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Tuleme valitsuse soovile vastu!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Kuna Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi nii toreda ettepaneku eelnõu 513 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb see tore ettepanek ka läbi hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, palun tähelepanu! Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 513 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu oli 45, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Seaduseelnõu 513

esimene lugemine tuleb lugeda lõppenuks, kuid ma määrän eelnõu 513 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 14. novembri kell 17. Kordan veel, et eelnõu 513 esimene lugemine on lõpetatud.

17. 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (514 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 514 esimene lugemine. Palun järjekordselt ettekandeks kõnepulti rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Selle aasta riigieelarve seaduse muutmise eesmärk on tõsta ümber valitsemisalade kulusid seoses aasta jooksul täpsustatud vajadustega. Riigieelarve kulude ja tulude kogumaht muudatuste tulemusel ei muutu, kuid need võimaldavad ministeeriumidel seatud eesmärke paremini täita. Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi alusel ja 2014. aasta riigieelarve menetlemisel tehtud dividendimaksete ajatamise otsuse mõjul kujuneb selle aasta valitsussektori eelarve puudujäägiks 0,6% prognoositavast SKT-st. Valdav osa puudujäägist on seotud keskvalitsusega.

Nüüd räägin olulisematest muudatustest eelarves. Üle pika aja saab riik suunata eelmise aasta eelarve kassapõhise täitmise tulude ja kulude vahe riigieelarve kassareservi. Selle tulemusel suureneb kassareserv 63,3 miljonit eurot. Kassareservi suurenemine tugevdab riigi likviidsust ja võimaldab teha finantseerimisinvesteeringuid. Suuri muudatusi on Sotsiaalministeeriumi valitsemisalas, kus sotsiaalkulude ümbertõstmise tulemusel suunatakse 3,5 miljonit eurot tervise- ja sotsiaalvaldkonna investeeringuteks, millest enamik läheb HIV ja aidi ravimite soetamiseks. Investeeringud suurenevad ümbertõstmiste tulemusena kokku 7,2 miljonit eurot. Tööjõu- ja majanduskulude maht väheneb kokkuvõttes 346 000 eurot ehk 0,03%. Suuremad muudatused on seotud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas teehooldushanke odavnemisega

ning administratiivkulude kokkuhoiuga. Vahendid suunatakse teekatte remondiks.

Ega ma ei sega Riigikogu?

Esimees Ene Ergma

Ma ei jõua neid enam taltsutada, andke andeks! Head kolleegid!

Jürgen Ligi

Valitsuse reserv väheneb 5,2 miljonit eurot. See on seotud Kreeka võlakirjadelt teenitava tulu kandmisega Euroopa stabiilsusmehhanismi. Teatavasti otsustasid euroala rahandusministrid Euroopa Keskpanka ettepanekul ning Kreeka abiprogrammi muudatuste alusel (need on Riigikogus kinnitatud) kanda Kreeka võlakirjade tulu, ESM-i vahendid, Kreekale tagasi. ESM-ist toimuvad väljamaksed Kreekale vaid laenuprogrammi tingimuste täitmise korral regulaarse ülevaateraporti alusel. Eesti osalus võrdub Eesti Panga poolt Kreeka võlakirjadelt teenitud tuluga, mida oli mullu 5,67 miljonit eurot. Selle aasta osa kuulub tasumisele detsembris. Edaspidi nähakse Kreeka kasumi tagastamiseks vajalikud vahendid ette igal aastal riigieelarvetes kuni võlakirjade ostu programmiga soetatud Kreeka võlakirjadelt tulu teenimise lõpuni. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Küsimus, palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Minu küsimus puudutab Kreeka võlakirju ja nende pealt saadud tulu. Loogika, ma saan nii aru, on selles, et keskpangale maksakse seda nominaalväärtuses, mitte selles väärtuses, mis võlakirjadel hetkel turul on, ka mitte selles väärtuses, mis jäi pärast *haircut*'i teistele võlausaldajatele. Kas see raha, mida me Kreekale tagasi kanname, on kogu võlakirjadelt teenitud tulu või nominaali ja praeguse väärtuse vahe dividendide mõttes?

Jürgen Ligi

Aitäh! See on võlakirjadelt teenitud tulu, mis koosneb intressidest. Intressid kujunevad 100%-lt ehk nominaalilt. Nende võlakirjade ostuhind oli tunduvalt odavam, 30–40%, ja neid ostis Euroopa Keskpank. Ta jagas need tulud ümber kokkuleppel riikide keskpanga-

dega. Kokkulepe seisnes selles, et riikide keskpangad eraldavad selle raha oma eelarvetesse ja eelarvete kaudu läheb see raha ESM-i. Nii oli kokku lepitud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Rannar Vassiljev, teine küsimus!

Rannar Vassiljev

Ma sain aru nii, et see on kogu tulu, mis Kreeka võlakirjadelt dividendidena teenitakse. Me kanname selle raha tagasi igal aastal, ka järgmistel aastatel. Ma eeldan, et see raha on järgmise aasta eelarvesse planeeritud ja seda muudatusega eelarvesse lisada ei tule. Aga kas see sisuliselt tähendab seda, et kui me räägime kogutulust, siis kui n-ö raha ajalist väärtust arvestada, me ikkagi realselt kaotame raha ka siis, kui Kreeka lõpuks kõik oma võlakirjad tähtajaks lunastab?

Jürgen Ligi

Aitäh! Ma ei tea, kes see "meie" on. Ega meie ei ole riigieelarve mõttes seda raha kunagi ju teeninud, selle on teeninud keskpank. Teenimise mehhanism on olnud selline, et turult on ostetud kokku Kreeka võlakirju, eesmärgiga tagada justkui turu stabiilsust, aga samal ajal on teenitud ülikasumit. On leitud, et selline ülikasum ei ole moraalne, kui üldse on mõistlik Kreeka arvel kasumit teenida. Kreeka maksab ju nominaalilt intresse ja samal ajal näeme meie vaeva, kuidas Kreeka programmi rahastada ja talle laenu anda. Selles mõttes puudutab üks osa Kreeka võlakirjade kasumist turul keskpanga, võib öelda, sekkumisoste.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Sester!

Sven Sester

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui keegi teenis ülikasumit, siis järelikult sai keegi ülikahjumit, nimelt võlakirjade varasemad omanikud. Kas seal ei ole märgata finantsurgude ebaõiglast kokkulepet? Keskpangad kasutasid seda olukorda ära, ostsid võlakirju odavalt kokku, tegelesid ise stabiliseerimisega ja nüüd anti see tulu lihtsalt tagasi. Kas seal ei ole midagi ebaõiglast, on minu küsimus. Ma

väljendusin võib-olla valesti, ma ei tea, kas te saite mu mõttest aru.

Jürgen Ligi

Mitte tingimata. Võib-olla ei ole mul nii tundlik sotsiaalne närv. Iseenesest oli see vaba tehing. Keskpank sekkus lihtsalt n-ö poliitilistel põhjustel, mitte selleks, et teenida tulu, vaid rahapoliitilistel põhjustel, eesmärgiga finantsolukorda stabiliseerida. Need, kelle omad need võlakirjad olid, olid pannud need ikka vabalt müüki. Neil oli hea meel, et nad said oma riskist lahti. See oli parem variant kui see, mis juhtus paljudega, keda selles mõttes pügati, et neile ei makstud turuhinda.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Kutsun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri. Palun!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate eelnõust, mis kannab numbrit 514. Tegemist on 2013. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Meil on käsil selle eelnõu esimene lugemine. Rahanduskomisjon arutas seda eelnõu oma 22. oktoobri ja 5. novembri istungil. Algataja esindajana tutvustas eelnõu rahandusminister Jürgen Ligi. Eelnõu eesmärk on kohandada eelmise aasta sügisel koostatud eelarvet muutunud oludega, et saavutada riigiasutuste seatud eesmärgid. Kui rääkida teemadest, mida komisjonis arutati, siis kui päris aus olla, tuleb öelda, et arutati ainult ühte teemat: eurosüsteemi võlakirjaostu programmi seoses Kreekaga ja kasumi jagamisega. Kõne all olid täpselt samad küsimused, mis siin saaliski kõlasid. Nendele küsimustele andis minister siin täpselt samad vastused mis ka komisjonis. Rohkem küsimusi komisjonis selle eelnõu kohta ei olnud. Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 6. novembril ehk täna, teha ettepanek selle esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. november kell 17. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Küsimusi teile ei ole. Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määratud eelnõu 514 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 13. novembri kell 17. Eelnõu 514 esimene lugemine on lõpetatud.

18. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu (485 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie viimane päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 485 esimene lugemine. Ettekandeks palun Riigikogu kõnepulti Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhi

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! See arutelu täna paneb loogilise punkti ühele üsna pikale protsessile. Ma räägin sellest väga põgusalt. Mais käis Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon Lõuna-Eestis Koidula piiripunktis. Me uurisime olukorda, mis on seotud Euroopa Liidu välistest riikidest kütuse, tubaka ja alkoholi Eestisse toomisega. Meie päevakorras oli küll veel paar küsimust, aga need ei lähe selle seaduseelnõu alla. 16. mail toimus kohtumine, millest võtsid osa kohaliku rahva ning Maksu- ja Tolliameti esindajad ja ka Koidula piiripunkti töötajad. Nagu ma ükskord siin juba rääkisin, meie imestuseks selgus, et kõik on ühisel arvamusel: keegi ei taha kaalutusvõimalust, kõik seda teatud määral põlgavad. Ühed kardavad, et hakatakse ametliku poole pealt kuidagi survestama, teised ei taha kaalutusvõimalust sellepärast, et vältida võimalikke süüdistusi korruptsioonis jne. Kõik see on inimlik ja arusaadav. Juttu oli sellest, et kõik tahaksid raudseid reegleid, näiteks et oleks lubatud tuua bensiini kaks korda kuus ja mitte üle 100 liitri. Mõned üksikasjad puudutavad ka alkoholi ja sigarette, aga need on juba pisiajad. Me saime pöördumise kohalikul rahvalt, kus oli põhimõtteliselt kõik seesama kirjas.

Väljasõiduistung jätkuks korraldasime 17. juunil arutelu, kuhu oli kutsutud väga paljude institutsioonide esindajaid. Sellel arutelul selgus jällegi, et kaalutusvõimalust ei taha keegi, kõik tahavad rangeid reegleid, nagu ma juba rääkisin.

Komisjon otsustas lõppude lõpuks konsensuslikult, et me võiksime valitsust aidata. Suve jooksul valmistasid komisjoni ametnikud ette seaduseelnõu, mis teil praegu laudadel on. Sügisel selgus, et mitte kõik komisjoni liikmed pole nõus sellele alla kirjutama. Siis sai välja öeldud, et see intellektuaalne vara on nüüd vaba ja igäiks võib seda rahulikult kasutada. Ma andsin selle seaduseelnõu Keskerakonna fraktsiooni nimel menetlusse. Lühidalt kokku võttes võib öelda, et see oli kunagi meie ühine arvamus. Selle seadusega reguleeritakse kütuse Eestisse toomist täpselt nii, nagu ma ütlesin: võib tuua mitte rohkem kui 100 liitrit korraga ja kaks korda kuus. Komisjon otsustas töö eelnõuga lõpetada ja edasi mitte liikuda. Minu arvates võiks liitrite arvu võib-olla kahe lugemise vahel muuta. Aga kaalutusvõimalus on selgelt väga kahjulik asi, millest tekib, ma arvan, palju pahandust.

Arusaadav, et edasist arutelu ei tule. Ka selle eelnõuga ei hakka me enam siia tulema, aga täna oleks vaja sellele eelnõule punkt panna ja hääletada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kõnepulti rahanduskomisjoni liikme Peeter Laursoni!

Peeter Laurson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 485 esimene lugemine toimus Riigikogu rahanduskomisjonis s.a 22. oktoobril. Algataja esindajana oli komisjonis Mihhail Stalnuhhin. Vabariigi Valitsuse seisukohti tutvustas Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla. Komisjonis tunti huvi, kas eelnõu sisu kattub 23. oktoobril vastu võetud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse eelnõu 494 kohta esitatud muudatusettepanekuga, mida

komisjon ei toetanud. Algataja esindaja vastus oli jaatav.

Rahandusministeeriumilt oli komisjonile laekunud arvamus eelnõu kohta. Toon selle lühidalt ära: "Leiame, et aktsiisivabastuse kohaldamine alkoholi puhul enam kui üks kord kalendrikuus ei ole põhjendatud arvestades alkoholi suhteliselt suurt aktsiisivaba piirkogust ühekordsel toomisel liiduvälisest riigist. Aktsiisivaba alkoholi piirkogus katab reisijal suure osa kalendrikuu isiklikust tarbimisest. Aktsiisivabalt on lubatud ühekorraga tuua kuni 16 liitrit õlut, 4 liitrit veini ja kuni üks liiter kangemat alkohoolset jooki, nt viina. [...] Ettepanek, mis võimaldaks reisijal kaks korda kalendrikuus aktsiisivabalt kütust tuua (à 100 liitrit standardpaagis + à 10 liitrit kanistris) tähendab sisuliselt seda, et piiriäärsed elanikud ei pea kütust ostma, paagi tühenemisel saab uuesti Venemaale tankima sõita. Arvestades keskmise sõiduauto kütusekuluks 8 liitrit 100 kilomeetrile, saaks ilma Eesti riigile makse maksmata sõita aastas 33 000 kilomeetrit. Selline ettepanek on vastuvõetamatu, sest ületaks keskmise autoomaniku vajadust kütuse järele oluliselt ning võib tekitada motivatsiooni Venemaalt toodud kütuse edasimüügiks. Eelnõu punktis 2 sätestatakse liiduvälisest riigist mootorsõidukiga sisenejale piirang, et korraga kütusepaagis toodav kütuse kogus ei tohi ületada 100 liitrit. Juhime tähelepanu, et nimetatud piirang on vastuolus EL Nõukogu direktiivi 207/74/EÜ artikliga 11, mis kohustab rakendama aktsiisivabastust standardses kütusepaagis sisetoodavale kütusele. Keskerakonna algatatud eelnõu seletuskirjas märgitakse ebaõigelt, et Euroopa Liidu õigus ei reguleeri muudatusega kavandatut. Meie hinnangul puudub liikmesriigil õiguslik alus sellise piirangu kehtestamiseks. Ka tuleb arvestada, et praktikas võib mootorsõiduki tootja paigaldatud standardse kütusepaagi maht olla oluliselt suurem kui 100 liitrit. Eelnõu punkti 3 mõte jääb ebaselgeks, sest teisest liikmesriigist mootorsõidukiga Eestisse saabumisel toodava kütuse aktsiisivabastus on juba reguleeritud Riigikogu menetletavas "Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muutmise seaduse" eelnõus (449 SE II). Lisaks juhime tähelepanu, et Keskerakond on samasisulisi ettepanekuid teinud ka eelnõu 449 SE II kohta."

Kuna teemat oli komisjonis just äsja sisuliselt käsitletud ja siis oli ka pikem arutelu aset leidnud, otsustas komisjon teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 6. novembril (konsensuslik otsus) ning teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 6 komisjoni liiget, vastu 5, erapooletuks ei jäänud keegi). Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peeter Laurson! Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud kolleeg, mul on täpsustav küsimus. Kuna sa lugesid paperilt maha, siis sa saad seda kohe kontrollida. Kas ma kuulsin õigesti, et arvutused olid sellesed, et kui võtta arvestuslikult 8 liitrit 100 kilomeetri kohta, siis maksuvaba bensiiniga saab aastas sõita 33 000 kilomeetrit? Oli see nii?

Peeter Laurson

Jah, see oli nii. Ma tegin ennist väikese arvutuse. Tõepoolest, kui 8 liitrit kütust kulub 100 kilomeetrile ning kui tuua saab 200 liitrit kuus ja lisaks 20 liitrit kanistris, siis peaks see olema õige arvutus.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Oma arvutustes räägib ministeerium sellest, kui palju tulu jääb riigil saamata, kui need inimesed saavad aktsiisivabalt kütust üle piiri tuua. Tegelikult on kõige suurem probleem meil aga organiseeritud kuritegevuse valdkonda kuuluv salakaubavedu. Isegi Saaremaal on 25% sigarettidest Venemaa maksu-märgiga. Neid sigarette ei too üle piiri Narva

vanainimesed, vaid see toimub organiseeritult ja hoopis suuremates kogustes. Kas rahanduskomisjon või Rahandusministeerium on analüüsinud ka seda võimalust, et kui piiratakse füüsiliste isikute ja üksikisikute võimalust aktsiisivabalt kaupa üle piiri tuua, siis seesama hulk aktsiisivaba kaupa liigub kuritegelikku sfääri? Salakauba hulk ei vähene, kuid üksikisikute asemel on selle kauba üle piiri toomise taga organiseeritud kuritegevus.

Peeter Laurson

Rahandusministeeriumi arvamuses seda ei käsitletud ja selle eelnõu arutelul ei käsitletud seda ka komisjonis.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Peeter Laurson! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 485 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil see läbi hääletada.

Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 485 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 41 Riigikogu liiget, vastu oli 17, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust ja eelnõu 485 langes menetlusest välja. (Tabel 10.)

Head kolleegid, tänane päevakord on ammandatud. Suur tänu kõigile ja ilusat õhtut!

Istungi lõpp kell 22.00.

Istungi kestus 9 tundi.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 7. november 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (464 SE) kolmas lugemine

2. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (498 OE) esimene lugemine

3. Metsaseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (463 SE) teine lugemine

4. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (458 SE) esimene lugemine

5. Riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (488 SE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Asesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu seitsmenda töönädala neljapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Kõnesoove ei ole. Ka teateid ei ole. Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 67 Riigikogu liiget, puudub 34.

1. Perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (464 SE) kolmas lugemine

Asesimees Laine Randjärv

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korraldu-

se seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 464 kolmas lugemine. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna 464 SE lõpphääletusele. Asume hääletamisprotseduuri ettevalmistamise juurde.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseisutoimingute seaduse, rahvastikuregistri seaduse, kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 464. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Tabel 11.)

2. Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (498 OE) esimene lugemine

Asesimees Laine Randjärv

Järgmine päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 498 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Eiki Nestori!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb teile ettepaneku võtta vastu Riigikogu otsus ning teha Vabariigi Valitsusele ettepanek muuta "Eesti hooldusravivõrgu arengukava aastateks 2004–2015" eesmärgiga luua abivajajate tegelikest vajadustest lähtuv ühtne hooldusravikorraldus.

Asesimees Laine Randjärv

Ettekandja, palun korraks vabandust! Saalis on liiga palju suminat! Palun jätkame!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! See arengukava algab tõdemusest, et rahastamissüsteemide killustatus ei ole võimaldanud sellist ühtset süsteemi luua. Kahjuks ei jõuta ka lõppjäreldest selle ühtse süsteemi loomiseni. Meie ettepanek on, et Vabariigi Valitsus selle kava ümber töötaks, ühendamaks ravikindlustuse, riigi ja kohalike omavalitsuste panused, mis võimaldaks ühtset hooldusravi. Pikka kõnet ma ei pea, me esitame selle eelnõu teile teist korda sel põhjusel, et anda Riigikogu liikmetele võimalus s.a 17. juunil sotsiaalkomisjonis üksmeelset toetust leidnud eelnõu otsusena vastu võtta. 10. septembril, vaatamata üksmeelsele toetusel, ei saanud otsuse eelnõu lõpphääletusel vajalikke toetushääli. Eelnõu lugemisel märkis komisjoni esimees väga õigesti, et riigi ja omavalitsuste ülesanne on välja töötada terviklik süsteem, mis lähtub eelkõige iga abivajaja huvidest ja nende inimeste murede lahendamisest. Selles on veendunud ka eelnõu algatajad ja seetõttu anname Riigikogu liikmetele, kaasa arvatud sotsiaalkomisjoni esimehele, võimaluse selle eelnõu poolt hääletada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Hea Riigikogu! See otsuse eelnõu on meie ees juba teist korda täpselt samasugusena, nagu ta oli siin suve alguses. Teema on väga tähtis ja vajalik selles mõttes, et me peame tõepoolest tegelema hoolekande ja kogu selle teema arenguga terviklikult. Tegu on ettepanekuga Vabariigi Valitsusele täpsustada Eesti hooldusravivõrgu arengukava eesmärki. Komisjon arutas seda küsimust järjekordselt kahel istungil, 22. oktoobril ja 4. novembril, ja me otsustasime saata eelnõu tänaseks siia saali arutelule. Me kuulasime ära ka Sotsiaalministeeriumi tervishoiuosakonna juhataja Heli Paluste, kes ütles, et töö mitmesuguste arengu- ja strateegiakavade ning muude dokumentidega käib. See põhimõte on elluviimisel, teda ei ole lihtsalt selles konkreetses hooldusravivõrgu arengukavas 2004–2015 (ma tuletan meelde, et kuni aastani 2015, mitte

2020) kajastatud päris sellisel kujul, nagu eelnõu algatajad soovivad. Sotsiaalministeerium leiab, et selleks ei ole praegu vaja hakata koostama uut arengukava, vaid tuleb täita praegu juba olemasolevates dokumentides seatud ülesandeid ja järgida põhimõtteid, milles on kokku lepitud. See on Sotsiaalministeeriumi seisukoht. Sisuliselt keegi sellele eesmärgile vastu ei vaidle, küsimus on lihtsalt selles, kas Riigikogul on vaja võtta vastu eraldi otsust Vabariigi Valitsusele konkreetse arengukava kohta ettepaneku tegemiseks.

Sotsiaalkomisjon otsustas konsensuslikult teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda täna, 7. novembril ja viia läbi lõpphääletus. Kuna tegemist on Riigikogu otsusega Vabariigi Valitsusele ettepaneku tegemiseks, siis see nõuab koosseisu hääletenamust ehk vähemalt 51 häält. Nii et sotsiaalkomisjon seekord mingit soovitusi kaasa ei andnud, vaid laseb teil kui iseseisvatel Riigikogu liikmetel otsustada. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, Margus Tsahkna! Kas soovitakse pidada läbirääkimisi? Palun, Viktor Vassiljev Keskerakonna fraktsiooni esindajana!

Viktor Vassiljev

Proua juhataja! Head kolleegid! Hooldusvõrgu arengukavast ma võin rääkida tunduvalt kauem kui need kaheksa minutit, mida siin tavaliselt võimaldatakse. Aga ma ei hakka pikalt jahuma, see on ikkagi spetsialistide koostatud üsna erialane dokument. Nii nagu Sotsiaalministeeriumi esindaja Heli Paluste ütles, on arengukava ju tegelikult olemas ja arengukavasid tuleb alati õigel ajal üle vaadata ning täiendada. Eks ministeeriumil ole muidugi õigus. Sotsiaalministeerium on muidugi täitnud seda arengukava valikuliselt, osa asju on täidetud, osa asju ei ole. Ma ei tea, kas ma hakkam arve peast ette lugema, aga mõned ju võib. Ette on nähtud 150 000 ödede koduvisiiti aastas. See on peaaegu täidetud. Aga 150 000 päevaõendusvisiiti – neid pole mitte ühtegi. Siis selline asi nagu õenduskodu. Pole loodud mitte ühtegi kohta, kuigi Novgorodi venelased käisid seda hooldusravivõrgu arengukava vaatamas ja uurimas juba mitu aastat tagasi ning on selle järgi endale Novgorodis õenduskodu

teinud. Neid on Venemaal juba mitu tükki. Nii et piraaditsevad meie dokumendi kallal.

See seaduseelnõu, mille sotsiaaldemokraadid on esitanud, ei klapi mitte kuidagi kokku ministeeriumi dokumentidega, ta ei integreeru nendega. Nii et Vabariigi Valitsus on kindla peale selle vastu ja mõjutab kindlasti ka koalitsioonisaadikuid, et nad selle ettepaneku vastu hääletaksid. Aga see seaduseelnõu, mille sotsiaaldemokraadid sisse andsid, on siiski meie kõigi deklaratsioon Vabariigi Valitsusele, et ta ei täida rahvale antud lubadusi, ei täida neid arengukavasid, mis on spetsialistide koostatud. Selliselt mõeldes tuleb loomulikult hääletada sotsiaaldemokraatide esitatud seaduseelnõu poolt, mida ma kutsun ka kõiki teid tegema. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Rohkem kõnesoove ei ole. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei ole tehtud. Me asume lõpphääletuse ettevalmistamise juurde. Eelnõu nõuab Riigikogu koosseisu häälteenamust ja seetõttu teeme vahetult enne hääletamist ka kohaloleku kontrolli, aga praegu kutsume inimesed saali.

Austatud Riigikogu, enne hääletamist on vaja teha kohaloleku kontroll.

Kohalolijaks registreerus 61 Riigikogu liiget, puudub 40.

Austatud Riigikogu, panen lõpphääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 498. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 2. Kuna eelnõu vajab Riigikogu koosseisu häälteenamust, ei leidnud eelnõu toetust ja seda ei võeta otsusena vastu. (Tabel 12.)

3. Metsaseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu (463 SE) teine lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Tänane kolmas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud metsaseaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu 463 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Jaanus Tamkivi!

Jaanus Tamkivi

Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva seaduseelnõu algatas Vabariigi Valitsus käesoleva aasta 9. septembril, esimene lugemine lõpetati 25. septembril ja muudatusettepanekute tähtajaks määrati 9. oktoober. Ilmselt tulenevalt sellest, et seaduseelnõu on ettevalmistamise käigus osapooltega ilusasti läbi räägitud ja vaieldud ning liigub selles suunas, mida metsanduse arengukava on ette näinud, nagu ma ka esimesel lugemisel ütlesin, ei ole komisjonile muudatusettepanekuid eelnõu kohta esitatud.

Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on eelnõu käsitletud kahel komisjoni istungil, 24. oktoobril ja 4. novembril. Komisjoni 24. oktoobri istungil osalesid ja tutvustasid oma ettepanekuid eelnõu muutmise kohta mittetulundusühingu Eesti Erametsaliit, Eestimaa Looduse Fondi ja Keskkonnaministeeriumi esindajad. Komisjon arutas veel mitmeid aspekte ja komisjoni ettepanekutena otsustati vormistada 11 muudatusettepanekut. Ülevaatlisult ütlen, et valdav osa neist on tehnilist laadi ja suunatud sellele, et vähendada metsasektoris bürokraatiat, teha asjaajamine lihtsamaks ja selgemaks ning mitte vaevata ettevõtjaid ja erametsaomanikke liigse paberite vormistamisega. Samas peab igal hetkel olema ikkagi tagatud kindel ja selge ülevaade sellest, mis metsasektoris toimub, millist raiet ja milliseid metsauuendustöid tehakse, ning võimalus kontrollida.

Kahte muudatust nendest 11-st tutvustaksin teile lähemalt. Eelnõuga muudetakse kehtiva metsaseaduse § 23¹ teksti nii, et kohaliku omavalitsuse üksusel asendatakse võimalus seada planeeringuga piiranguid rajatiste kaitseks võimalusega seada piiranguid elamute kaitseks õhusaaste, müra, tugeva tuule või lumetuisu eest või tuleohtu vähendamiseks või metsatulekahju leviku tõkestamiseks määratud metsa majandamisel, kuna eesmärk on kaitsta elamuid. Samas lisatakse nimetatud eesmärgil võimalus seada piiranguid uuendusraiate tegemisel raieliigile, kuna võib ilmned näiteks vajadus asendada lageraie turberaiega. Komisjoni muudatusettepanekuga täiendatakse eelnõu teksti sõnadega "kokkuleppel maaomanikuga", et tagada planeeringuga seatavate piirangute puhul kokkulepe maaomanikuga.

Asja mõte on selles, et kui ühe või teise planeeringuga – teatavasti võtab selle vastu omavalitsus –, mis puudutab näiteks kaitse-metsasid, seatakse metsaomanikule tema vara käsutamisel kitsendusi, siis tuleks enne, kui sellised kitsendused planeeringuga peale pannakse, saavutada metsaomanikuga kokkulepe. Milline see kokkulepe täpselt on, kas kompenseeritakse midagi või on muud kokkulepped, see on siis juba igal üksikul juhul kohaliku omavalitsuse ja metsaomaniku läbirääkimise küsimus.

Üks muudatusettepanek räägib sellest, et raiete puhul oleks metsas raielangi servas informatsioon, kes töid teostab, kes on metsaomanik, kontaktandmed ja tööde teostamise aeg. Eesti Erametsaliidu ettepanekul seda nõuet natuke leevendati ja piirdui sellega, et infotahvel peab metsas olema ainult lageraiete puhul. Metsaomanike andmeid ei nõuta, peavad olema ainult tööde teostaja kontaktandmed, ja ka tööde tegemise aega ei ole vaja infotahvile üles panna, sest sõltuvalt ilmastikust võib metsatööde tegemise aeg teinekord väga suures ulatuses muutuda. Tööde teostaja kontaktandmed on seal kirjas, ja kui inimest midagi nende tööde korralduses häirib, siis on tal võimalik tööde teostajaga ühendust võtta ja aru pärida või edastada informatsiooni sinna, kuhu vaja.

See on lühidalt kokkuvõtte arutelust. Juhtivkomisjon tegi järgmised menetlusotsused: teha Riigikogu täiskogule ettepanek lõpetada eelnõu 463 teine lugemine, ja juhul kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele. Täna tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole.

Nagu oli jutuks, on keskkonnakomisjon teinud 11 muudatusettepanekut. Vaatame need läbi. Muudatusettepanekud nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 ja 11 on kõik juhtivkomisjoni ettepanekud ja on arvestatud täielikult.

Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 463 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu (458 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Me läheme järgmise päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud Kaitseliidu seaduse muutmise seaduse eelnõu 458 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Austatud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Kuni s.a 1. aprillini kehtinud Kaitseliidu seadus ei sätestanud Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikme puhul piirangut kodakondsuse alusel. Alates 1. aprillist 2013 sätestab aga seadus, et noorliikmeks võib olla vaid 7–18-aastane Eesti kodanik. Veel praegugi kehtivas Noorte Kotkaste põhikirjas on sätestatud, et organisatsiooni liikmeks võivad saada noored, kes elavad alaliselt Eestis. Kodutütarde põhikiri sätestab, et liikmeks saavad olla 8–18-aastased naissoost Eesti kodanikud. See-ga 1. aprillil 2013 jõustunud uus Kaitseliidu seadus keelab kodakondsuseta noormeeste kuulumise noorkotkaste ridadesse. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide eesmärk on kasvatada noortes armastust oma kodumaa vastu, suurendada kuuluvustunnet ja armastust eesti keele ja meele vastu ning pakkuda noortele vaimseid ja kehalisi võimeid arendavaid tegevusi. Iga lapsel ja noorel, kes elab Eestis, võiks olla õigus sellisest tegevusest ja õpetusest osa saada. Kodakondsuse alusel eristamine pigem tõrjub kui integreerib kodakondsuseta noori. Kodakondsuseta noorte osalemine Kaitseliidu noorteorganisatsioonides aitab kaasa riigikeele õppimisele ning grupikuuluvus on väga mõjus vahend riigile lojaalsuse kasvatamisel.

Senine praktika viitab väga selgelt, et kodakondsuseta noorte kuulumine Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse ei kätke endas ohtu. Nende õigus kuuluda nimetatud organisatsioonidesse näitab, et riik ei sea kahtluse alla kodakondsuseta noorte lojaalsust ja heatahtlikkust riigi suhtes. Kodakondsusel rajaneva piirangu kaotamine seaduses näitab, et riik ei tõuka eemale noori, kes on huvitatud Kaitseliidu töös osalemisest.

Seaduse vastuvõtmisega lahendatakse seaduse ja Noorte Kotkaste põhikirja praegune vastuolu ning kodutütardele antaks võimalus soovi korral värvata liikmeks ka kodakondsuseta tüdrukuid ja neide. Seaduse jõustumine tagasiulatuvalt kohustab ennistama Noorte Kotkaste liikmeteks need noored, kes pärast Kaitseliidu seaduse uue redaktsiooni jõustumist organisatsioonist välja arvati. Kaitseliidu noorkotkaste ridadesse kuulub 3500 poissi. Põhiliselt puudutab kodakondsuse nõue Alutaguse maleva noormehi, aga mitte ainult neid. Sellise diskrimineeriva nõude sissekirjutamine Kaitseliidu seadusesse võib pärssivalt mõjuda ükskõik millise Euroopa Liidu liikmesriigi või kolmandate riikide, näiteks Ameerika Ühendriikide noormehe soovile osaleda Noorte Kotkaste organisatsiooni tegevuses.

Päev enne seda, kui sotsiaaldemokraadid esitasid Kaitseliidu seaduse § 25 muutmise seaduse eelnõu, küsisin ma siinsamas saalis infotunnis kaitseministri seisukohta kujunenud olukorra kohta. Tsiteerin teda: "Ma olen seda meelt," ütles minister Reinsalu, "et Kaitseliidu tegevliikmete puhul on Eesti kodakondsus kindlasti vajalik eeltingimus. Mis puutub pois- te ja tüdrukute patriootlikku huvitegevusse – mõtlen Kaitseliidu organisatsioone Kodutütred ja Noored Kotkad –, siis nende puhul on minu seisukoht, et me ei peaks seda seaduse tasemel kitsendavalt reguleerima." Sellisel kombel andis kaitseminister õnnistuse sotsiaaldemokraatide Kaitseliidu seaduse § 25 muutmise seaduse eelnõule.

Meie, sotsiaaldemokraadid, usume õigusriiki ja oleme veendunud, et kui me tegime kord seadusandjana enese teadmata vea, siis parandame tehtud vea pigem varem kui hiljem. See on tähtis signaal meie kodanikele ja Maarijamaal elavatele inimestele üldse. See on tähtis signaal meile enestele, kes me siin istume ja heas usus seadustele elujõu anname. On ülimalt oluline, et inimesed võiksid meie kui õigluse eest seisjate vastu austust tunda. Täna- tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Aitäh, Marianne Mikko! Ma palun kaas- ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Kaia Iva!

Kaia Iva

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 7. oktoobri, 22. oktoobri ja 4. novembri istungil. 7. oktoobri istungil osales eelnõu algataja esin- dajana riigikaitsekomisjoni liige Marianne Mikko. Lisaks olid istungile kutsutud Kaitse- liidu ülem brigaadikindral Meelis Kiili, Kaitse- liidu peastaabi üldosakonna juhataja Lea Vai- nult, Kaitseministeeriumi kaitseväeteenistuse osakonna juhataja asetäitja kapten Tõnis Sõ- num ja õigusosakonna jurist Guido Pääsuke. Sellel istungil kuulati ära eelnõu algataja esin- daja seisukoht ning tutvuti eelnõu kohta antud Vabariigi Valitsuse ja riigikaitsekomisjoni nõu- niku-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli arva- mustega. Ühtlasi andis Kaitseliidu ülem eelnõu kohta oma seisukoha ning vahendas Kaitse- liidu noorteorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred keskkogu seisukohti.

Vabariigi Valitsus arutas seaduseelnõu oma 25. juuli istungil ning otsustas eelnõu esitatud kujul mitte toetada, sest Kaitseliidu noorte- organisatsioonide ja liikmeskonnaga seonduvat arutati kehtiva Kaitseliidu seaduse sätete me- netlemisel Riigikogus ning noorteorganisat- sioonide liikmeskonna sidumist Eesti koda- kondsusega toetas toona ka Kaitseliidu kesk- kogu. Lisaks asus Vabariigi Valitsus seisuko- hale, et Kaitseliidu liikmeskonna suhtes peab seisukoha võtma eelkõige Kaitseliidu kesk- kogu. Kaitseliidu keskkogus arutatakse seda küsimust teadaolevalt s.a 22. novembril.

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud eelnõu eesmärk on laiendada Kaitse- liidu eriorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred liikmeks astumise ja nendesse kuulumise õigust 7–18-aastastele kodakondsuseta noortele, kellel on pikaajalise elaniku ela- misluba või alaline elamisõigus Eesti Vaba- riigis. Täpsustan, et kehtiva Kaitseliidu seadu- se kohaselt ei ole tegemist Kaitseliidu eriorga- nisatsiooni, vaid noorteorganisatsiooni liikme- tega. Kuna eelmise Kaitseliidu seaduse alusel kehtestatud eriorganisatsiooni Noored Kotkad põhikiri võimaldas liikmesust ka Eestis ala- liselt elavatele mittekodanikele ning juriidi- listele isikutele, siis viie Eesti Vabariigi koda- kondsuseta noorkotka puhul, kelle liikmesus on peatatud, kes kuuluvad Kaitseliidust välja-

arvamisele, oleks kodakondsuse nõude kehtestamine uue Kaitseliidu seadusega ühest küljest nende õiguspärase ootuse printsiibi rikkumine. Kodutütarde põhikiri sätestab liikmesuse vaid Eesti Vabariigi kodanikele. Samas ei ole Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud eelnõus arvestatud, et noorliige saab kuuluda ka Kaitseliidu malevate, Naiskodukaitse ja küberkaitseüksuse koosseisu. Kaitseliidu malevate, Naiskodukaitse ja küberkaitseüksuse noorliikmete vanus jääb vahemikku 16–18 aastat ja nad täidavad ka riigikaitse ülesandeid. Rahuaja riigikaitse seaduse § 11 kohaselt on vabatahtlik riigikaitseorganisatsioon Kaitseliit kaitsejõudude osa. Lisaks sätestab põhiseaduse § 124, et Eesti kodanikud on kohustatud osa võtma riigikaitse seaduses sätestatud alusel ja korras. Seega saaks riigikaitse kohustust ja ülesannet panna vaid Eesti kodanikele.

Riigikaitsekomisjonis toimunud arutelust ja seaduseelnõu seletuskirjast selgus, et eelnõu algatajad soovivad Noorte Kotkaste ja Kodutütarde liikmeskonda laiendada. Lisaks käsitleti riigikaitsekomisjonis võimalust, et Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse saaksid kuuluda ka Eestis alaliselt elavad Euroopa Liidu noored, mistõttu arutusel olevat seaduseelnõu muudeti ja täpsustati vastavalt.

Eelnõu eesmärgi saavutamiseks on vaja täiendada ka Kaitseliidu seadust §-ga 90¹, et välistada vastuolu sama seaduse § 90 lõikega 4. Tulenevalt eeltoodust ja riigikaitsekomisjonis toimunud arutelust otsustas riigikaitsekomisjon 7. oktoobri istungil konsensusega jätkata arutelu komisjonis ning käesoleva aasta 4. novembri istungil kiitis riigikaitsekomisjon konsensusega heaks seaduseelnõu muudetud kujul esimesele lugemisele esitatava teksti ja seletuskirja.

Lähemalt seaduseelnõu tekstist, mille riigikaitsekomisjon on eelnõu algataja nõusolekul esitanud esimesele lugemisele muudetud kujul. Eelnõule erisättena lisatud § 1 uue sõnastuse eesmärk on võimaldada Eesti Vabariigis alaliselt elaval 7–15-aastaselt füüsilisel isikul kuuluda Kaitseliidu noorteorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred koosseisu. Seejuures võib kodakondsuse seaduse § 6 punkti 1 kohaselt saada Eesti kodanikuks välismaalane, kes on vähemalt 15-aastane. Eeltoodu annab näiteks Kaitseliidu noorliikmeks olevale koda-

kondsusetat isikule võimaluse taotleda Eesti kodakondsust ja 16-aastaseks saamisel jätkata oma tegevust Kaitseliidus. Ühtlasi võimaldab seaduseelnõu esimese lugemise muudetud sõnastus võtta Kaitseliidu noorteorganisatsiooni liikmeks ka Eesti Vabariigis alaliselt elavaid 7–15-aastaseid Euroopa Liidu kodanikke.

Seaduseelnõu eesmärgi saavutamiseks täiendatakse Kaitseliidu seadust veel §-ga 90¹, et välistada vastuolu § 90 lõikega 4. Eeltoodust lähtuvalt sätestab seaduseelnõu § 1 punkt 2, et enne kehtiva Kaitseliidu seaduse jõustumist Kaitseliitu kuulunud eriorganisatsiooni liikmeks olnud isiku Kaitseliidu liikmesus loetakse noorliikmena noorteorganisatsioonis taastatuks alates 2013. aasta 1. aprillist. Ühtlasi sätestab eelnõu, et 16-aastane ja vanem noorliige peab 2014. aasta 1. oktoobriks vastama Kaitseliidu seaduse § 25 lõikes 1 sätestatule. Eeltoodud muudatusest lähtuvalt on muudetud ka arutuse all oleva seaduseelnõu pealkirja, sest tegemist ei ole enam Kaitseliidu seaduse § 25 muutmisega.

Riigikaitsekomisjon otsustas 22. oktoobri istungil konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepaneku lülitada eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu 7. novembri istungi päevakorda. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 98 lõikele 1, otsustas riigikaitsekomisjon eelnõu algataja nõusolekul konsensusega esitada eelnõu esimesele lugemisele muudetud kujul koos seletuskirjaga. Riigikaitsekomisjon otsustas 22. oktoobri istungil konsensusega teha Riigikogule ettepaneku arutuse all oleva seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada ja teha Riigikogu esimehele ettepanek määrata muudatuseettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. november kell 13. Suur tänu!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas ettekandjale on küsimusi? Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekandja, suur aitäh põhjaliku ülevaate ja selle töö eest, mis te komisjonis selle seaduseelnõuga teinud olete! Teil on kindlasti olemas ka andmed, kui palju oli 1. aprilli seisuga noori, kes oleks praegu kehtiva seaduse järgi tulnud Noorte Kotkaste hulgast välja arvata?

Kaia Iva

Üle Eesti on viis noorkotkast, keda see teema praegu puudutab.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Kaia Iva! Kas soovitakse avada läbirääkimisi? Läbirääkimisi avada ei soovita. Juhtivkomisjoni ettepanek oli eelnõu 458 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määrán eelnõu 458 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 12. novembri kell 13.

5. Riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu (488 SE) esimene lugemine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane viies päevakorrapunkt on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu 488 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli Riigikogu liikme Heljo Pikhofi!

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Head ametikaaslased! Mul on au tutvustada sotsiaaldemokraatide algatatud riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu väljatöötamise tingis vajadus vähendada vaesuses elavate laste arvu, toetada kõigi laste täisväärtuslikku arengut ning aidata kaasa lastega perede kindlustunde kasvule. Lapsetoetus peredele, kus kasvab üks või kaks last, on praegu 19,18 eurot lapse kohta kuus. See ei ole tõsiselt võetav hoob, mis jagaks ühiskonna tulu pisutki lastega perede kasuks. Ehkki 2004. aastaga võrreldes on seegi raha kaotanud vähemalt poole oma ostujõust, on valitsusliit külmutanud selle pisku suurele osale meie lastest. Sirgub ju lõviosa meie lastest ja noortest, ümmarguselt 250 000, teisisõnu ligi 94% ühe- ja kahelapselistes peredes. Muuseas, piinlik küll, aga tuleva aasta jaanuaris möödub kümme aastat 19-eurose lastetoetuse kehtestamisest ja siiani ei ole leitud raha, et 19-eurost toetust elukalliduse tõusule järele aidata.

Sotsiaaldemokraadid on korduvalt teinud Riigikogule ettepaneku kolmekordistada universaalset lapsetoetust 57,54 euronni kuus, aga

tulutul. Pealt kullakarvalisel riigil ei olevat raha oma laste tarvis. Oludes, kus rahvaarv kahaneb, kus sündimus langeb hoolimata sellest, et sünnitusealiste naiste arv on praegu tipus, võib seesugune lühinägelikkus nutma ajada küll. Tõsi, suvest midagi muutus. Juulist rakendunud vajaduspõhist peretoetust, millega sooviti vähendada vaesuses olevate laste osakaalu, tuleb aga lugeda sisuliselt läbikukkunuks, sest toetuse taotlemise inimväärikust riivava korra ning naeruväärselt väikese toetussumma tõttu on valdav enamik toetuse taotlemisest loobunud ning see raha ei jõua sihtgrupini. Prognoositud 30 361 pere asemel maksti septembris vajaduspõhist peretoetust 3814 perele. Ja see on suurel määral ristitud lastetoetuse reformiks, ehkki nn vajaduspõhise lapsetoetuse puhul on sisuliselt tegu sotsiaalabi näputäiega. Sellegi kümmekonna lisaeuro saamiseks tuleb lapsevanemal käia kord kvartalis tõestamas, et ta ei ole kaamel, ehk siis esitada omavalitsusele kõiksugu tuludokumente, mis tõendaksid, et pere on nn vajaduspõhise lapsetoetuse saamiseks piisavalt vaene.

Vajaduspõhine lapsetoetus jagab meie lapsed kastidesse ja saadab ühiskonnale sõnumi, et laste saamise ja kasvatamisega käib kaasas rist ja viletsus. Esmalt laseme lastega perel vaesusesse langeda ja alles siis annetame talle paari toidupoeorra raha. Kitsikuses pered vajavad muidugi igati toetamist ja äärmisel juhul võikski nn vajaduspõhist lapsetoetust nimetada toimetulekutoetuse kosmeetiliseks järeleaitamiseks, mitte aga eksitavalt lapsetoetuseks. Mitte mingil juhul ei tohi luua aga olukorda, et abi saamiseks peab pere esmalt vaesusesse langema, sest juba oma olemuselt ei saa ükski lastetoetus olla toimetulekuabi. Lastetoetused peavad jäämgi universaalseks, teisiti paneks riik lastele sildid külge ja näitaks vaid seda, et mõni laps on meie madala sündimusega riigis rohkem oodatud kui teine. Selline suhtumine on lausa hukatuslik.

Kuhu peamiselt vajaduspõhiste lastetoetuste põhimõte võib välja viia, näitab kujukalt Kreeka ja ka teiste Lõuna-Euroopa riikide kogemus. Täna on sündimus seal drastiliselt langenud, ulatudes napilt üle ühe lapse fertiilses eas naise kohta. Kui perel on riigilt abi loota alles siis, kui vaesus juba majas, jäetakse lapsed pigem sünnitamata. Sama suundumus on meilgi. Noorrahvas annab endale järjest

selgemini aru, et lapsed suurendavad vaesusrisiki, samas kui elutud asjad kõnelevad heaolust. Eks ole ju potentsiaalsetele vanematele teada, et absoluutses vaesuses või vaesusrisikis elab meil üle 63 000 lapse ehk tervelt 18% kõigist alla 18-aastastest lastest ja noortest. Arengukavades ootab valitsus aastaks 2015 sündimuskordaja tasemeks 1,71. Kurb tõsiasi on aga see, et kui aastal 2010 oli viljakas eas naise kohta statistiliselt 1,64 last, siis 2012. aastal oli vastav näitaja juba 1,59. Taastetaseme hoidmiseks peaks see aga olema vähemalt 2,1. Iive jätkab langust ja seda hoolimata tõsiasi, et parimas sünnituseas naised on meil üle 200 000, see näitaja on praegu tipus. Mõne aasta pärast hakkab see arv aga vääramatult vähenema, kahanedes paarikümne aastaga 70 000 võrra.

Peale Lõuna-Euroopa vajaduspõhise, kuid põhjakõrbenud perepoliitika, mis meie juhtpoliitikutele tundub aina südamelähedasem olevat, on meil valida ka teine, Põhjamaade tee. Euroopa uuringud ja Põhjamaade kogemus kõnelevad sellest, et sündimus on suhteliselt kõrge ja laste vaesus madal just neis riikides, kus kõigile makstakse ühtviisi ja tuntavaid peretoetusi ning riik teeb omalt poolt, mis ta suudab, et pakkuda lastele vajalikke teenuseid – lasteaiakohta, tasuta huvi- ja kooliharidust, koolitransporti jms. Kõik see aitab ühitada vanemate töö- ja pereelu.

Peredesse ei sünni viimastel aastatel isegi mitte esimest last, ehkki ideaalis tahetakse endiselt kahte-kolme last. Uuringud näitavad, et laste saamine lükatakse muudkui edasi peamiselt kindlustunde puudumise tõttu. Uuring "Sündimust mõjutavad tegurid Eestis 2008" näitab, et tegelikku käitumist saaks soovidele järele aidata eelkõige riigi tuntav materiaalne toetus, lastehoiu kättesaadavus ning teadmine, et ka töö kaotanud või üksikvanem suudab oma lapsed üles kasvatada, neile täisväärtusliku lapsepõlve ja hea hariduse tagada. Eestist majanduslikel põhjustel väljarändajate seas on samuti kõige arvukamalt just noori, parimas elujõus inimesi.

Austatud Riigikogu liikmed! Kordan üle: peretoetuste eesmärk on tagada kõigile lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Kõik lapsed on võrdväärsed ja neil on õigus võrdsele kohtlemisele. Universaalne

peretoetuste süsteem toetab põhimõtet, et iga laps on väärtuslik, vähendab ebavõrdsust ning hoiab ära laste sildistamise. Igakuine lapsetoetus toetab last terve lapsea vältel ning aitab vanemal lapsega seonduvaid kulusid planeerida pikema aja peale ette.

Eesti perepoliitika on seni keskendunud sündide toetamisele, ent laste kasvatamine täisealiseks on jäänud vajaliku tähelepanuta. Vanemahüvitisele kulub rohkem raha kui teistele peretoetustele ühtekokku. Lapsetoetusteks, mida makstakse lapse täisealiseks saamiseni, eraldab riik käesoleval aastal ligi 101 miljonit eurot ja vanemahüvitisteks, mida makstakse kõigest poolteist aastat, kulub üle 170 miljoni euro. Usk, nagu piisaks peredele poolteist aastat kestvast riigi toest, on naiivne. Eestis on toimetulekutoetuse saajate seas arvuliselt kõige enam just ühe lapsega perekondi. Poliitika-uuringute Keskus Praxis tegi 2007. aastal uuringu "Peredele suunatud rahaliste toetuste mõju vaesuse leevendamiseks Eestis", mille kohaselt vähendavad peredele suunatud rahalised toetused vaesuses olevate laste osakaalu.

Lõpetuseks. Käesoleva eelnõuga muudetakse riiklike peretoetuste seaduse § 5 lõiget 3. Kehtiva seaduse kohaselt makstakse lapsetoetust pere esimese ja teise lapse kohta kahekordses lapsetoetuse määras, kolmanda ja iga järgmise lapse kohta kaheksakordses lapsetoetuse määras. Eelnõuga suurendatakse pere esimesele ja teisele lapsele makstavat lapsetoetust kuuekordse lapsetoetuse määraneni. Eelnõu seadusena vastuvõtmisel paraneb 160 000 Eesti pere majanduslik toimetulek. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, kas on küsimusi? Palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea ettekandja! Teie tutvustatud seadusalgatus on igati kiiduväärne ja Keskerakonna fraktsioon toetab seda ettepanekut. Esimene, mida valitsusk koalitsioon tihtipeale vastab, on see, et riigieelarves ei ole piisavalt raha, et sellist reformi – tõesti, see on juba mingis mõttes reform – ellu viia. Mõnel rahvaga kohtumisel on tehtud ettepanekuid, et miks ei võiks kehtestada vanemahüvitisele, millest te rääkisite, lage ja siis nendest vahenditest, mis sealt üle

jäävad, võikski tulla kate sellele, mis teie eelnõu ette näeb. Mis te arvate vanemahüvitise lae kehtestamise ettepanekust?

Heljo Pikhof

Aitäh küsimuse eest! Vanemahüvitis võiks olla tõesti ühtlasemalt jaotatud, aga sellest rahast üksi ei piisa, kui seda lage allapoole tuua, igal juhul on vaja riigieelarvest vahendeid juurde. Kui räägitakse, et meie riigi heaolu on kasvanud, siis öeldi just eile siit kõnepuldiski välja, et tegelikult meie rahva heaolu ei ole kasvanud. See on väga oluline, et koos riigi majanduse kasvuga kasvaksid ka rahva heaolu ja laste heaolu.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Austatud ettekandja! Ka mina toetan igati seda eelnõu, mille te ette kandsite. Probleemid, mis te välja tõite, on väga aktuaalsed. Vajaduspõhine peretoetus on Eesti riigis 9,59 eurot ja seda peab minema omavalitsusse taotlema, kusjuures bussipilet maksab tavaliselt umbes poole sellest ja loomulikult ei ole ka internetiühendus kättesaadav nendele inimestele, kes seda toetust vajavad. Te olete kindlasti uurinud Läti ja Leedu kogemust. Soome on meist kõrgema elatustasemega, aga ka Soome kohta oleks muidugi huvitav kuulda. Äkki te teate, milline see toetus naabermaades on?

Heljo Pikhof

Kui me võtame pere esimese ja teise lapse, siis Soomes on näiteks esimese lapse toetus 100 eurot ja teise lapse toetus 110 eurot 50 senti. Prantsusmaal on teise lapse toetus 123 eurot 92 senti. Saksamaal on esimese lapse toetus 184 eurot, teise lapse toetus 184 eurot. Kreekas, nagu peaminister ütles, on olukord hüllem: esimese lapse toetus on 8 eurot 22 senti, aga teise lapse toetus 24 eurot 65 senti. Ungaris on esimese lapse toetus 42 eurot (kui tegu on üksikvanemaga, siis on esimese lapse toetus 48 eurot) ja teise lapse toetus on 46 eurot. Islandi kohta on välja toodud juba aasta-toetus, ma ei hakka seda praegu siin võrdluseks tooma. Aga võtame näiteks Iirimaa, seal on esimese ja teise lapse toetus 150 eurot.

Enamikus riikides on laste toetamine siiski hoopis teisel tasemel kui Eestis. Kui võtta Bulgaaria, siis jah, Bulgaarias on tõesti toetus väiksem, see on 18 eurot.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas on veel küsimusi? Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, Heljo Pikhof! Ma palun kaasettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjon arutas riiklike peretoetuste seaduse § 5 muutmise seaduse eelnõu 488 kahel komisjoni istungil: 22. oktoobril ja 5. novembril. Meil oli ka valitsuse seisukoht selle eelnõu kohta. Valitsus ei toetanud eelnõu. Nende väited olid, et eelnõu mõju on analüüsimata, vastavaid vahendeid ei ole ette nähtud riigi eelarvestrateegias järgmiseks ja ülejäämiseks aastaks jne. Samamoodi ütles valitsus, et järgmise aasta alguses esitatakse meile lõpuks see pere- ja lastetoetuste roheline raamat, kus süsteemselt ja terviklikult käsitletakse mitmesuguseid võimalusi, kuidas suurendada sündimust, kuidas muuta meie perede ja laste olukorda paremaks.

Kuna sotsiaalkomisjon on seda eelnõu juba korduvalt arutanud, siis väga pikka arutelu ei olnud. Ma küll ei näinud, et keegi oleks olnud sellises meeles, et ei tahaks lapsi ja peresid toetada. Ma arvan, et hääletustulemus tuli selline suuresti seetõttu, et neid 106 või 107 miljonit, mis see meede maksma läheks, tõepoolest eelarve eelnõus ei ole.

Komisjon tegi järgmised otsused. Esiteks, saata eelnõu 488 Riigikogu saali esimesele lugemisele 7. novembriks. Esimese lugemise lõpetamise poolt oli 2 komisjoni liiget, vastu 5, erapooletuid ei olnud. Hääletustulemuste põhjal otsustati seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata, aga kui täiskogu saalis esimene lugemine lõpetatakse, siis määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. november kell 17.15.

Komisjoni poolt on praegu kõik. Nagu näha, on veel palju küsimusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teie küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Sa ütlesid, et põhiline põhjus, miks valitsus ei toetanud, oli see, et mõjude analüüs on tegemata. Milline analüüs tehti selleks, et kehtestada vajaduspõhine peretoetus, see 9 eurot? Millised näitajad kinnitavad, et just 9 eurot on see, mis aitab inimese vaesusest välja või toob lapse vaesusest välja?

Margus Tsahkna

Aitäh! Vajaduspõhise peretoetuse puhul tehti selles mõttes analüüs, et vaadati, kes on kõige keerulisemas olukorras. Selle seadusmuudatuse puhul, mis nüüd on jõustunud ja mille alusel järgmise kahe aasta jooksul hakatakse maksma suuremat summat, vaadati kaht asja. Esiteks seda, et näha vajaduspõhine toetus ette peredele, kes elavad tõesti vaesuses ehk kelle sissetulek jääb alla toimetuleku piiri. Nagu sa mäletad, me tegime päris palju tööd, et seda süsteemi kuidagi meie õigusruumi sätida ja toimima panna. Tõsi, süsteem ei ole käivitatud küll nii maksimaalselt, nagu võis eeldada analüüsi põhjal, st et toetust hakkab saama mitukümmend tuhat last.

Summad ei ole muidugi ka päris sellised, nagu sa ütled. 2013. aasta 1. juulist jõustus selle seaduse esimene ots ja seal ette nähtud toetus ühe lapsega perele on tõepoolest 9,59 eurot, aga kahe ja enama lapsega perele on see 19,18 eurot. Alates 2015. aastast jõuab see meede planeeritud tasemele ehk siis toetus ühe lapsega perele on 19,18 eurot ning kahe ja enama lapsega perele juba 38,36 eurot. Need ei ole kindlasti suured summad, aga ma loodan, et iga euro, mis läheb just nimelt nendele peredele ja lastele, kes on kõige keerulisemas olukorras, üksipuha, mis põhjustel, aitab neid.

Teine asi. Siin on hirmutatud – ka teie ise olete seda teinud –, et riik lähebki üle ainult n-ö vajaduspõhistele süsteemidele ja universaalsüsteemid kaotatakse. Seda teed me ei tohi kindlasti minna ja me ei lähe ka, vähemalt seni kuni IRL on selles koalitsioonis. Universaalsed, kõigile mõeldud lastetoetused peavad jätkuma ja võimaluse korral peame neid suurendama. Me oleme seda tegelikult teinudki, sest koos vaidlusega sellesama vajaduspõhise peretoetuse üle me suutsime teha seda, et kõigile lastele mõeldud universaalne toetus suurenes alates pere kolmandast lapsest 2013. aasta

1. juulist 76,72 euroni ja alates 2015. aasta 1. jaanuarist on see juba 95,9 eurot. Me suutsime selle läbi suruda, mis puudutab universaalseid lapsetoetusi. Põhjus, miks see toetus on alates pere kolmandast lapsest, on selles, nagu te isegi teate, te olete lugenud neid analüüse, et kõige keerulisemas majanduslikus olukorras on Eestis just need inimesed, kelle peres on kolm või enam last. Siis tulevad üksinda last kasvatavad vanemad, kes on enam-vähem sama pulga peal, ja siis tulevad üksinda elavad pensionärid. Kui me vaatame väheseid võimalusi ega tee poliitpropagandat, siis peame lähtuma kõigepealt just nendest lastest ja nendest peredest. Ma ei taha pidada täna teiega debatti teemal, et mina ei soovi lastetoetuste tõusu ja teie soovite. See soov on kindlasti meil ühine. Tuleb vaadata konkreetseid võimalusi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Hea komisjoni esimees! Mul on siiralt kahju, et valitsuskoalitsioon ja ka koalitsioon siin saalis taas kord ei toeta sotsiaaldemokraatide algatatud seaduseelnõu. Aga minu küsimus on mõnevõrra laiem ja puudutab ka vajaduspõhist peretoetust. Kui tookord seda eelnõu ette valmistati ja see lõpuks vastu võeti, siis oli nende arv, kes seda toetust vajaksid, ca 30 000. Täna-seks on selle taotlejaid umbes kümme korda vähem. Ise ütlesite ka, et mingil põhjusel ei ole see süsteem maksimaalselt rakendunud. Mis need põhjused võiksid olla? Kvartalid lähevad järjest, taotlejaid on kümme korda vähem kui neid, kes tegelikult seda toetust vajaksid. Võib-olla peaks tulema nende tegelike põhjuste juurde, et vähemalt see süsteem täielikult rakenduks, ja siis võiks edasi minna.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! See ei ole küll selle eelnõu teema, aga ma olen ka jälginud, kuidas vajaduspõhiste peretoetuste süsteem on käivitunud. Eks iga uus süsteem käivitubki keeruliselt. Ta käivitus ju poole aasta pealt, see teema on olnud üleval ainult mõned kuud. Üks põhjus on kindlasti see, et inimeste teadlikkus ei ole piisavalt suur, kuigi riik on siin teavitus-

tööd teinud. Teine asi on, et võib-olla siis, kui see süsteem 2015. aasta 1. jaanuarist täies mahus käivitub, kui summad lähevad kaks korda suuremaks ehk siis on juba 19,18 eurot ühe lapsega perele ning 38,36 eurot kahe ja enama lapsega perele, suureneb ka inimeste enda huvi. Kui me näeme, et see süsteem käivitub, siis ütlen teile teadmiseks, et puhtalt finantsmõju tõttu eelarvele me ei saa neid kahte süsteemi võrrelda, sest mahud erinevad mitu korda. Kui ma nüüd peast ütlen, siis suurusjärgus 4–5 miljonit, isegi vähem, umbes 3 miljonit eurot on see summa, mis läheb vajaduspõhiste peretoetustele. Kui me suurendame selle eelnõu kohaselt universaalset lapsetoetust, siis see summa on üle saja miljoni, 106 miljonit aastas, nagu seletuskirjas on öeldud. Siin on ka puhtalt riigi otsustuskohad. Aga ma ei hakkaks neid kahte süsteemi omavahel vastandama. Juhul kui vajaduspõhine süsteem ennast õigustab – me peame vaatama seda mingi perspektiiviga –, siis on ju alati võimalik ka neid summasid suurendada. Riigieelarvele on see koormus oluliselt väiksem kui universaalse lapsetoetuse suurendamine esimese ja teise lapse puhul. Aga ma loodan, et Eesti riik jõuab sellele tasemele, kus me kindlasti suurendame ka universaalset lapsetoetust alates esimesest lapsest. Kui seda kunagi kümme aastat tagasi tehti, siis see ikkagi üldiselt aitas neid lapsi, kes vaesuses elasid, nagu näitavad statistikaandmed. Kes iganes tollel ajal võimul oli, ma ei mäleta, aga igatahes oli see samm edasi. Aga sellest on juba kümme aastat möödas.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees! Selleks, et sünniks kolmas laps, on kahtlemata perre vaja esimest ja teist last. Väga tihti otsustataksegi need lapsed sünnitada mujal lihtsalt selle tõttu, et seal on turvalisem ja laste kasvatamine on tunduvalt kergem. On tõesti kahetsusväärne, et siin saalis pole leidnud toetust mitmed ettepanekud, olgu see siis lastele lisahääle andmine, et oleks võimalik teha perele soodsaid otsuseid, või huvihariduse toetamine. Ma tean, et komisjonis ei toetatud isegi selle eelnõu teisele

lugemisele jätmist. Mis sõnum siis läheb täna välja Eesti lastega perele, kus kasvab üks või kaks last? See, et omavalitsusest on võimalik taotleda vajaduspõhise peretoetust, ei päde. Eile oli viies sotsiaaltöö kongress ja seda, kuidas sotsiaaltöötajad seal lastega pere teema üles tõstsid, oleks pidanud lihtsalt kuulama. Mis on see sõnum?

Margus Tsahkna

Ma tean, mida te soovite saavutada. Te soovite jätta muljet, et teie tahate tõsta lapsetoetust, Keskerakond tahab ka, aga kõik teised ei taha tõsta. See ei ole õige sõnum! Ma võtsin selle eelnõu ja tuln siia pulti, et seda teiega arutada, mitte peitu pugeda. Sõnum on selles, et laste- ja perepoliitika ongi väga tähtis. Me oleme ka praegu astunud samme, aga minu arvates ei ole need siiski veel piisavad. Me peame kindlasti edasi tegutsema. Te võite olla kindel, et juhul kui mul õnnestub poliitikas jätkata, siis ma tegelen selle teemaga väga aktiivselt edasi. Aga igal poliitikal on oma reaalsed võimalused ja praegused võimalused on olnud sellised, nagu nad on – kahjuks, ma ütlen. Tegelikult peaksid prioriteedid olema rohkem lastele ja perele suunatud. Me oleme siit puldist pidanud teiega päris tuliseid väitlusi, kas mitte muuta põhimõtteliselt kogu meie demokraatlikku ülesehitust ja valimissüsteemi selleks, et sundida ka kõiki teisi konsensuslikult eelkõige just nimelt lastega tegelema. Aga see on juba muu teema.

Sõnum peakski olema selline, et riik teeb praeguse loogika järgi laste ja perele heaks maksimaalselt nii palju, kui võimalik on. Minu isiklik seisukoht on, et alati on võimalik teha rohkem, lage, ma arvan, ei ole me ikkagi saavutanud. Aga, jah, see konkreetne eelnõu komisjonis toetust ei saanud.

Mis puudutab esimese ja teise lapse ning sünni teemat, siis halb sõnum oleks see, kui me alandaksime üksipuha millist toetust, ja seda on ka Eesti Vabariik vahepeal teinud. See on see, mis mõjutab inimeste, eelkõige naiste emotsionaalset kindlustunnet, kes suuresti otsustavad selle üle, kas lapsed sünnivad või ei sünni. Aga ma arvan, et need toetused, ka mitte selles mahus, mis teie eelnõu ette näeb, ei saa olla määrav faktor, kas meil esimesed või teised lapsed sünnivad, vaid väga oluline teema on töö- ja pereelu ühitamine. Praegu on

Eesti vanemahüvitise näol poolteiseks aastaks rakendanud oma võimete seisukohast väga rikkaliku meetme. Peale selle on küsimus selles, kas meil on tagatud lastehoid, kas on tagatud piisavalt paindlik töökeskkond vanematele, kes on koju jäänud, aga tahavad tööle tagasi tulla jne. Meil on veel hulk teisi küsimusi. Sõnum ongi, et see eelnõu ei saa olema võluvits, vaid peab olema ka palju teisi meetmeid, et lahendada sündimuse probleemi.

Mis puudutab Lõuna-Euroopa riike, millest Heljo siin rääkis, Kreekat ja teisi riike, siis neil algas juba mitu aastat tagasi väga tõsine majanduskriis ja see on kindlasti üks põhjus, miks sündimusnäitajad on nendes regioonides langenud. Need riigid on pidanud ka kärpeid tegema, aga teistpidi on isegi neile hakanud kohale jõudma, et kuigi neil ei ole külmi talvi, peavad nad ikkagi oma lapsi ja peret üleval pidama. Need on tegelikult asjad, mis on ka meie ühiskonda mõjutanud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Mina arvan, et kui keegi kogu aeg seletab, et võimalusi ei ole, siis on see tegelikult probleemi ignoreerimine. Iga valitsusliidu kohustus on neid võimalusi luua. Sotsiaalkomisjoni esimees võiks meile seletada, miks neid võimalusi siis ei looda. Küsimus kõlab nii: kui esimese lapse toetus tõusis viimati kümme aastat tagasi ja Margus Tsahkna avaldas siin soovi Eesti poliitikas valijate toel jätkata, siis mitme aasta pärast esimese lapse toetus nüüd tõuseb?

Margus Tsahkna

Aitäh! Me ei aruta siin Margus Tsahkna isiklikku küsimust. Mina soovin, et see toetus tõuseks kohe, et see oleks tõusnud juba tükk aega tagasi. Ma loodan, et see tõuseb võimalikult kiiresti ja võib-olla me koos teiega näeme seda 2015. aasta poole pealt, 1. juunist. Me ei tea seda veel.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Ester Tuiksoo, teine küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Hea ettekandja! Kohati tundub mulle, et te nagu olete valitsus-

ses, ja siis jälle tundub, et ei ole valitsuses, et ega ei teagi, mis te teete. See on muidugi hea, et teie isiklik tunne on, et toetust peaks tõstma. Heljo Pikhof luges kenasti ette teiste riikide lastetoetused. Tõsi, Kreeka oli see riik, kus need olid meie omadest veel madalamad, küllap ka arusaadavatel põhjustel. Aga kuidas ikka on Läti ja Leeduga, milline see Baltikumi lastetoetuste tase on? Võib-olla meie inimesed tahaksid minna hoopis Läti lapsi kasvatama, mitte Soome. Ma olen küll paraku tõesti kuulnud, et Soomes on väga mugav lapsi kasvata da, et arvestatakse kõigega, lapse haigustega jne. Võib-olla teil on andmeid, kuna olete selle teemaga pikalt tegelnud.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! On ilmselge, et ma ei ole valitsuses, ma olen Riigikogu liige ja juhin sotsiaalkomisjoni. Valitsuses on ministrid ja valitsusele anname meie siin teiega koos mandaadi või ei anna mandaati. Selles mõttes on mul kui parlamendiliikmel vabamad käed, et väljendada oma seisukohti. Komisjoni esimehena ma väljendan neid seisukohti, millele komisjon on jõudnud. Kindlasti jätab seal oma pitseri see, milline on koalitsiooni ja milline on opositsiooni seis. Ma ei pea seda siin teile üle kordama.

Mis puudutab toetusi, siis kui me vaatame ka oma SKT n-ö jõudlust ja suurust, võrreldes Soomega, siis me saame aru, et oleme veel tagapool. Ükspuha, milliseid lubadusi ja loosungeid on keegi siin üles sättinud, oleme tegelikult Soomest tootluse poolest maas ja seetõttu on ka meie võimalused sotsiaalpoliitikas nii nominaalselt kui ka suhteliselt väiksemad. Mis puudutab Lätit ja Leedut, siis ma vaatasin kõiki neid meetmeid, mis meil pere dele rakendatakse, ja kirjutasin summad välja. Me võime selle üle naerda, aga kui kõik need kokku võtta, siis ma arvan, et Eesti on siin teiste Balti riikidega võrreldes ikkagi päris heas seisus. Me oleme lihtsalt teinud ühel hetkel selle valiku, et panustame peredele ja lastele mõeldud raha väga suures mahus esimesse poolteise aastasse ehk vanemahüvitisse. Sinna läheb peaaegu 200 miljonit eurot, 170 miljonit eurot millegagi. See on olnud meie otsus. Aga loomulikult tuleb vaadata kõiki toetusi koosmõjus, pluss ka kogu seda keskkonda, mida me loome lastehoidu ja muud vajalikku taga-

des. Selles mõttes ma arvan, et Eestil ei ole siin teiste endiste Nõukogude Liidu vabariikidega võrreldes midagi häbeneneda. Aga meil ei ole asjad veel valmis. Mina ei ole see mees, kes ütleb, et Riigikontrollil ei ole mitte mingit õigust teha analüüse. Riigikontrollil on olnud õigus väga paljudes küsimustes ja Riigikontroll tuletas neid asju meile meelde, midagi uut ju selles ei olnud. Kui me tahame saada suureks rahvaks või vähemalt säilitada oma praeguse rahvaarvu, siis peab pere- ja lastepoliitika olema kindlasti see kõige tähtsam küsimus, millega me tegeleme.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud sotsiaalkomisjoni esimees! Valitsuse etteheide meie eelnõule oli, et kevadine riigi eelarvestrateegia ei arvestanud lastetoetuse tõstmisega. Samas ei ole kevadises eelarvestrateegias ka 2014. aasta riigieelarve paketi sisalduvaid käibemaksu muudatusi. Mis hinnangu sa annad sellistele topeltstandarditele? Kas see sobib ühele endast lugupidavale kultuurriigile või mitte?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! See on juba rahanduskomisjoni valdkond. Aga ka sotsiaalpoliitikat on tõepoolest keeruline ajada, kui me eelarvestrateegiaga samal ajal menetleme siin Riigikogus praegu teisi eelnõusid, mis on sisse tulnud, ja me näeme veel ka muudatusettepanekuid, mida tehakse. Need muudavad maksusüsteemi ning ei ole samuti eelarvestrateegias planeeritud. Kas või see, et me arutame paralleelselt riigieelarvega riigieelarve baasseadust, mis peab jõustuma samal päeval, kui jõustub riigieelarve. Ma arvan, et see ei ole normaalne olukord, olen sellega absoluutselt nõus. Aga see ei olnud mitte valitsuse etteheide, vaid konstatering, üks nendest argumentidest, miks seda eelnõu mitte heaks kiita. Tõepoolest, selles on valitsusel õigus, et eelarvestrateegia dokumendis ei ole 106-miljonilist lapsetoetuste kasvu ette nähtud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Alati ei pea süsteemi ju raha juurde leidma, raha on võimalik süsteemi sees ringi paigutada. Minu arvates on ebaõiglane, et 170 miljonit eurot kuulub laste kasvatamisele ainult 1,5 aasta jooksul ja ülejäänud aja peale on ainult 101 miljonit. Kas sotsiaalkomisjonil on olemas statistika, kui paljud lapsevanemad koos oma lastega on pärast seda, kui nad on vanemahüvitise kätte saanud, Eesti riigist lahkunud?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Mul ei ole sellist statistikat siin kaasas, aga me võime need andmed välja võtta. See on tegelikult päris huvitav küsimus, kui paljud siis tõesti peale 1,5 aastat, kui lõpeb vanemahüvitise meede, mis minu arvates on ka Põhjamaade riikidega võrreldes väga heal tasemel, Eestist lahkuvad. Eestist lahkumise põhjused on kindlasti kompleksed, aga seda arvu oleks tõepoolest huvitav teada. Ma palun oma komisjoni inimestel koostöös Sotsiaalministeeriumi ja teiste ametkondadega see arv välja tuua. See on päris hea küsimus!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Heljo Pikhof, teine küsimus!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui sotsiaaldemokraadid esitavad ükspuha millise eelnõu lastega perede olukorra parandamiseks, siis on alati valitsuse seisukoht, et tulemas on kas mõni valge raamat või roheline raamat. Kahjuks sellest kõhtu täis ei saa ja laste arv Eestis ei suurene. Kui välja jätta see naeruväärne vajaduspõhine peretoetus esimesele ja teisele lapsele, siis palun nimeta need meetmed, millega riik on viimase kuue aasta jooksul ühe ja kahe lapsega peresid abistanud. Tuletan veel meelde, mis juhtus huviharidusega – ka see toetus jäi andmata.

Margus Tsahkna

Aitäh! Ühe ja kahe lapsega peredele on välja töötatud ja jõustunud seesama vajaduspõhine peretoetus. Kolmandast, neljandast ja enamast lapsest ma juba rääkisin. Minu arvates oli see põhimõtteline läbimurre, et me kahekordistasime kolmandast lapsest alates lapse-

toetuse. Selle mõju on kindlasti suur, kuna pered, kus on kolm või enam last, elavad isegi siis, kui mõlemad vanemad töötavad, alla vaesuspiiri. See on kriitiline koht, millega me peame tegelema, see on kindlasti põletav küsimus.

Milliseid meetmeid on veel olnud? Vanemapension, aga see ei puuduta otseselt lapsi. See on lihtsalt lapse kasvatamise väärtustamine ja ma arvan, et see on ka sõnum, mille riik on andnud. Vanemapension on kehtestatud ja jõustub lõplikult 2015. See võrdsustab neid, kes lapsi kasvatavad, nendega, kellel lapsi ei ole, ja loob tulevikus võrdsust ka pensionisüsteemis selles mõttes, et kui inimene käib töö, siis praeguse pensionisüsteemi järgi kogub ta endale pensionisambasse rohkem raha kui see, kes on kodus ja kasvatab lapsi. Me otsustasime laste kasvatamise aja eest lisada vanema pensionisambasse vahendeid, et tasakaalustada pensione.

Vahepeal on juhtunud veel see, et kolmikute ja suurema arvu mitmikute sünni puhul on ühekordne sünnitoetus nüüd 1000 eurot lapse kohta. See on mitmekordne tõus, aga neid lapsi ei sünni sadades ja tuhandetes, vaid need on mõned juhud aastas. Nii et esimese ja teise lapse puhul rakendatavaid meetmeid ei ole otseselt väga palju, küll aga oleme tõstnud vähemalt kaks korda ja tõstame järgmisest aastast vist ka kolmandat korda toimetulekutoetuse piiri. Sel on samuti otsene mõju pere elule. Tegelikult on Eesti riik ka majanduskriisi ajal suutnud panustada haridussüsteemi ehk siis me ei ole võtnud raha vähemaks. Meie naabrid lätlased tegid majanduskriisi ajal näiteks kärpeid haridussüsteemis. Eesti pani sinna raha juurde. Te olite ise samuti nende otsuste juures ja mäletate, et parim majanduspoliitika ja ka perepoliitika on hariduspoliitika. Seda me otsustasime koos. Siis see, mis me suutsime teha tööturu reformiga – muutsime tööturgu ühtpidi liberaalsemaks, teistpidi kasutasime tol ajal maksimaalselt ära sotsiaalfondi raha ehk muutsime tööturu aktiivsed meetmed paindlikuks. Arvan, et see on võimaldanud tööd nendele inimestele, kes sattusid peaaegu 17%-lises tööpuuduses raskustesse. Ma arvan, et arvestades viimase kuue aasta päris keerulist aega, oleme suutnud ühe ja kahe lapsega peresid abistavaid meetmeid võtta küll. Mis puudutab otsetoetusi, siis siin on tõepoolest arenguruumi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Kas te olete komisjonis nendel paljudel aruteludel – me ei aruta ju lapsetoetuste tõusu täna esimest korda – aastate jooksul suutnud teha kas või ühe majandusanalüüsi selle kohta, et kui näiteks lapsevanemad, pered sellesama kolmekordse või kuuekordse lastetoetuse kätte saavad, kui kiiresti see siis meie majandusse tagasi tuleb ja kui kiiresti see jõuab riigieelarvesse?

Margus Tsahkna

Aitäh! Me ei ole eraldi sellist analüüsi teinud. Suure tõenäosusega läheb see raha kohe käibesse ja sealt tuleb arvutada maksud maha. Ma olen mõelnud selle peale, et kui me suudame – ja me peame suutma – astuda lähiajal sellise sammu mahus, mis on üle 100 miljoni euro (ma tuletan meelde, et need on eurod, need ei ole enam kroonid ehk see summa tuleb korrutada vanas mõttes 15,6-ga, see on väga- väga suur raha), siis peaks sellele eelnema siin konsensuslik analüüs, nii konsensuslik, kui see üldse olla saab. See on kvalitatiivne hüpe kogu laste- ja peretoetuste arengus. Tuleb analüüsida, kas ja kuidasmoodi teha, kas see on kõige parem tee. Sest kui me selle otsuse ära teeme, siis me seda enam tagasi ei keera ja arvatavasti päris pikka aega me uut nii suurt rahasüsti teha ei saa. See on hoolimata maailmavaatest minu seisukoht. Me peame vaatama, et see 106 miljonit või on seda siis veidi rohkem või vähem, selles suurusjärgus on raha, mis me sellesse süsteemi paneme, oleks maksimaalselt hästi kasutatud. See on see tagapõhi. Niisugune analüüs tuleb järgmise aasta alguses siia parlamentis sellesama rohelise raamatu näol, mida on vahel küll naeruvääristatud, kuna selle tegemine on kestnud juba mitu aastat. Nüüd olid kindlad lubadused komisjoni 5. novembri istungil meil laual. Nii et mu tunne on, et laste- ja peretoetuste süsteemi samas mahus raha lähiaastatel tuleb.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea Margus, sotsiaalkomisjoni esimees! Sa räägid alati lastest ja perede toetamisest nii ilusasti, olgu selleks kohaks siis "Foorum" või Riigikogu saal, et seda on kohe hea kuulata. Aga mida ei järgne, on teod. Sa ütled, et tahaks, aga ei saa. Ma esitan kõigepealt küsimuse: mis sind takistab, mis sind tõesti takistab oma ilusat juttu teoks tegemast? Minu arvates on sul kõik hoovad olemas, sa oled võimul, sa oled sotsiaalkomisjoni esimees. Teine asi, jätame ükskord selle jutu analüüsides. Sa ju tead, et Sotsiaalministeeriumis on valminud juba mitu aastat tagasi perede ja laste arengukava, mis on väga hea materjal, et kõiki neid häid mõtteid ellu viia, kaasa arvatud lastetoetuse kolmekordistamine.

Margus Tsahkna

Aitäh! Ma olen lugenud seda arengukava. Seal on kirjas, et universaaltoetusi tuleb suurendada, seda, et tuleb mitmekordistada, seal kirjas ei ole. Küll on seal aga väga palju teisi meetmeid, millega me tegeleme ja mida me oleme ka ellu viinud. Aitäh komplimendi eest, et minu jutt on ilus ja tore, aga me oleme nende aastate jooksul midagi ka ära teinud. Iga sent ja euro, mis läheb lastele, on tähtis. Me oleme suutnud otsetoetusi lastele kokku suurendada üle 78 miljoni, mis võrreldes selle summaga, mida me siin näeme, ei ole kvalitatiivne hüpe. Me oleme alates kolmandast lapsest universaalset lapsetoetust kahekordistanud, mis on konkreetne samm. Selliseid asju ei olnud kirjas ka koalitsioonilepingus, neid on tehtud lisaks kõigele muule. Ma ei naeruvääristaks vanemapensioni, pigem ütleksin, et selle sisseviimine on kindlasti väga suur ja põhimõtteline samm. See oli meie valimislubadus ja selle me oleme täitnud täies mahus. See töö ei olnud mitte kerge, te teate seda ise väga hästi. Me oleme astunud neid samme päris palju. Ma tahan öelda, et väike tulemus ei ole see, et järgmises Euroopa Liidu finantsperspektiivis aastani 2020 on just nimelt sotsiaalvaldkond ja laste ja perede teema väga tugevasti sees. Üle 200 miljoni euro läheb otse nendele peredele, kes on seotud omastehooldusega, eriti laste hooldusega, lastehoiuteemade ja kõige muu sellisega. Neid asju, mida on tehtud viimase kahe ja poole aasta jooksul, on väga palju.

Mida me ei ole teinud? Me ei ole suutnud ellu viia seda konkreetset teie eelnõu. Me ei ole ka andnud niisugust lubadust, aga sellele vaatamata oleme sel teel edasi liikunud. Ma pean eriti tähtsaks, et muutunud on mõttemaailm. Varem oli väga selgelt nii, et on tuluministrid ja tulupoliitikud, kes tegelevad rahanduse ja majandusega, nemad on positiivsed, sest nad toovad eelarvesse raha. Neid, kes tegelevad eelkõige sotsiaalpoliitikaga, peeti kuluministriteks ja kulupoliitikuteks. Ma arvan, et viimase kahe-kolme aastaga on see arusaam muutunud. Kui inimesse, lapsesse, puudega inimesse õigesti ja õigel ajal investeerida, siis tuleb see raha tulevikus maksudena riigieelarvesse tagasi. Ka see on suur samm. Ma ennustan teile, et lähiaastatel me teeme siin saalis kvalitatiivse hüppe ka laste- ja peretoetuste valdkonnas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esimees! Kolleeg Mailis Reps küsis, kui ruttu see 19 eurot majandusse tagasi tuleb. Te rääkisite millestki muust, aga oleksite võinud tunnistada, et see raha viiakse kohe poodi. Me kõik teame, et tegelikult ostetakse selle eest lastele toitu ja võib-olla midagi veel, aga kuna täpselt ei tea, siis küsingi: kas sotsiaalkomisjonil on andmeid, millele seda raha kulutatakse ja kui kiiresti see raha peres ära kulub?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kas te mõtlete vajaduspõhist peretoetust või universaalset lapsetoetust? Universaalse lapsetoetuse kohta on eri inimesed öelnud siin puldis välja erinevaid asju. Kellel on suuremad summad käes, ütlevad, et neile pole üldse seda toetust vaja, nad arvavad, et see on lihtsalt lennukist raha külvamine. See on üks suhtumine. Võimatu on selliste inimeste käest teada saada, kuhu ja kunas see raha on täpselt kulunud, sest nad ei pane tähelegi, et see raha on neile üldse lisandunud. Aga on ka inimesi, kelle igapäevane toimetulek on väga keeruline. Ma arvan, et neile on iga euro väga tähtis ja see raha kulub kindlasti just nimelt lihtsalt

eluga toimetulemiseks, iga sent, iga euro ja kohe.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea Margus! Sa räägid palju sellest, et toimetulekutoetust on suurendatud ja rohkem toetatakse neid peresid, kellel seda tõesti vaja on. Jah, seda tuleb ka teha, aga seda peaks tegema rohkem omavalitsus. Riigi ülesanne on siiski kõiki lapsi võrdselt kohelda. Minu küsimus on: miks me hakkame oma peresid ja lapsi toetama alles siis, kui nad on raskustesse sattunud? Kas ei ole mitte nii, et me peaks tegema kõik, et nad raskustesse ei satuks? Ka uuringud kinnitavad, et kui peredel on oht sattuda laste sünni järgselt vaesusesse, siis pigem jäävad need lapsed sündimata, sest keegi ei taha oma lastele halba, ei taha olukorda, kus ei saada hakkama.

Margus Tsahkna

Aitäh, hea Urve! Me räägime sinuga täpselt ühest ja samast asjast. Mis on riigi ülesanne? Riigi ülesanne on tagada ja tegutseda selle nimel, et meie inimesed üldse ei satukski vaesusesse. Kui me vaatame neid summasid, siis ma ei ole kindel, et ka teie eelnõu tagaks selle, et mõni konkreetne pere ei satuks vaesusesse. Need toetused ei garanteeri 100%, et ükski pere ei ela vaesuses. Kui vaadata laiemat pilti, siis meie ülesanne pole ju välja arendada sellist süsteemi, et kõik saaksid riigi toetuste peal elada, meil ei ole iial selleks vahendeid. Meie ülesanne on luua niisugune keskkond, et inimesed saaksid tööl käia, et nad saaksid töö eest väärilist palka, millega neil on võimalik lapsi kasvatada, luua selline toetussüsteem, et vanemad saaksid lapsi esialgu kodus kasvatada ja pärast tööle minna ning olla kindlad, et lapsed on siis ka samavõrra hoolitsetud nagu kodus olles. See on see, millega me loome perele stabiilse ja toimetulekut võimaldava keskkonna. Mina küll ei tea, et üheski riigis oleksid toetused nii suured, et ainult neist saab elada. Aga muidugi on meil nende tugitoetuste ja -teenuste puhul, mitte ainult rahaliste toetuste, vaid ka teenuste puhul arenguruumi veel nii palju, et siin jätkub tööd mitmele Riigikogu koosseisule. Ma olen absoluutselt nõus sellega,

mis sa ütlesid, et me peame aitama kõigepealt neid, kes on kõige raskemas olukorras. Praegu on need, nagu uuringudki kinnitavad, just nimelt sellised pered, kellel on kolm või enam last. Ükspuha, kui tublid vanemad on, nad elavad ikka vaesuspiiril ja sellest allpool. See on niimoodi. Samamoodi on vajaduspõhine lastetoetuste süsteem, mida te olete siin naeruvääristanud – võib-olla see on liiga karm sõna –, vähemalt üks väike katse aidata neid lapsi, kes tõesti elavad sellest piirist ikka väga palju allpool. See, et süsteem veel sajabrotsendiliselt ei toimi – ta on alles mõni kuu jõus olnud ja rahasummad ei ole seal ka nii suured. Me räägime teiega ühte juttu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kajar Lember!

Kajar Lember

Aitäh, eesistuja! Hea ettekandja! Kui enne oli juttu sellest rohelisest raamatust, mis varsti jälle valmis saab, siis sa ütlesid, et seal on küll räägitud universaaltoetuste suurendamise vajadusest, aga mitte sellest, et neid toetusi peaks kolmekordistama. Äkki sa ütled oma seisukoha, kui palju peaks sinu meelest praegu universaalset lapsetoetust suurendama.

Margus Tsahkna

Minu seisukoht tugineb tegelikult nende spetsialistide omale, kes on teinud tublit tööd. Me ei rääkinud siin enne mitte rohelisest raamatust, vaid rääkisime laste ja perede arengukavast. Roheline raamat on konkreetne laste ja peretoetuste mõjude analüüs ja ettepanekute tegemise kompleksne kava, mis peaks meie ette jõudma järgmise aasta alguses. Need meetmed ongi kompleksed. Ma ei oska öelda, milline peaks olema see summa, mis võimaldaks öelda, et on jõutud väga garanteeritud tulemuseni, võib-olla on see 400, võib-olla on see 700 eurot kuus igale lapsele. Aga sa saad ju väga hästi aru, Kajar, sa oled ise majandusinimene – ma ei ole kindel, kas Eesti riik sinnani jõuab. See nõuab väga põhimõttelist otsust, kui me hakkame maksma nii suuri summasid universaalseks lapsetoetuseks. See oleks väga põhimõtteline läbimurre. Mida ma tahan aga öelda, teades meie majanduslikku seisust, on see, et kui me paneme üle 100 miljoni euro sellesse süsteemi, siis seal ei pea

võib-olla olema ainult universaalsed lapsetoetused esimesele ja teisele lapsele, vaid kompleksed toetused. Ma ei ole praegu siin nii tark, et öelda, mis need täpselt on. Aga te olete õigel teel, ärme sõdime omavahel!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm, teine küsimus!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu meelest ei vasta tõele, et 19 eurot toetust lapse kohta. Kui see toetus on selline olnud kümme aastat ja me võtame maha inflatsiooni, siis tuleb ju tunnustada, et reaalne toetus on 10–11 eurot lapse kohta. Kas te nõustute sellega?

Margus Tsahkna

Aitäh! Sellele ei ole võimalik vastu vaielda. Nominaalis on ta ikkagi 19,18 eurot, aga selle mõju on kümne aasta taguse ajaga võrreldes kindlasti palju väiksem. See on ju arusaadav. Tõepoolest, raha on läinud odavamaks ja hinnad on tõusnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eiki Nestor, teine küsimus!

Eiki Nestor

Ma natuke pahandaksin ettekandjaga. Me ei ole kuidagi naeruvääristanud seda, et materiaalses raskuses perede lapsed saavad rohkem toetust. Me oleme naeruvääristanud ja peame ebaprofessionaalseks seda, kuidas see on korraldatud. See on täiesti rumal, ebaprofessionaalne moodus. Me ei ütle poolt sõnagi vanemapensioni vastu, me kritiseerime seda, et selle rumala lahenduse tõttu hakkame maksma vanemapensioni muuseas ka neile vanematele, kes ei ole kunagi oma lapsi kasvatanudki.

Mis puudutab universaalseid lapsetoetusi, siis nende mõte on ju osaliselt katta lapse kasvatamise kulud. Kui need ei ole kümme aastat kuskile liikunud, siis mis juhtub selle mõttega, küsin ma sinult, sotsiaalkomisjoni esimees?

Margus Tsahkna

Hea küsija! Mis puudutab vajaduspõhist peretoetust, nagu on õige öelda, mitte lastetoetust, siis ma olen kindel, et mingi aja pärast me tuleme selle süsteemi parandamise juurde.

Süsteem on ellu rakendatud, aga nagu me oleme näinud ka teiste, üksipuha millise valdkonnasüsteemide puhul, teeb elu oma korrektiivid. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi siin oma parandused, mida võeti arvesse ja mis muutsid kogu toimimise loogilisemaks. Aga ma ei väida, et süsteem on täiuslikult üles ehitatud. Elu ise näitab, kuidas me saame seda paremaks teha.

Mis puudutab küsimust, siis Eiki, sinu küsimused on alati põhimõttelised ja väga head. Üksipuha, mis ma vastan, jään ma ikka keerulisse seisu. Aga ma tahan öelda, et kui me vaatame kogu süsteemi ja mitmesuguseid lastele mõeldud toetusi, siis me peame rääkima sellest, et omavalitsused on nende kümne aasta jooksul, üle Eesti küll väga erinevalt, vastavalt oma võimekusele, ka oma toetusi suurendanud. Selles mõttes me ei saa öelda, et kümme aastat on kõik paigal seisnud. Riik ja omavalitsused koostöös on ikkagi teinud järjest tähelepanuväärsemaid laste ja peredega seotud otsuseid. Mis on aga sõnum? Loomulikult on alati võimalik anda tugevamat sõnumit ja teod peavad ka järgnema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt, teine küsimus!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud komisjoni esimees! Minu küsimus puudutab lapsetoetust, tõsi, mitte täpselt selle eelnõu kontekstis. Aga sa vastad nii kenasti küsijatele, ei alaväärista ega naeruväärista küsijat ja oled läinud oma vastustega ka seda rada, ei peatu mitte ainult sellel eelnõul. Lapsetoetus läheb praegu toimetulekutoetuse sisse. Tõsi, vajaduspõhine peretoetus, see lisa, mis juurde tuleb, ei lähe sinna. Öeldakse, et toimetulekupiir tõuseb ja sellega läheb peredel kergemaks. Tegelikult toimetulekupiir küll tõuseb, aga lapsetoetus arvatakse jätkuvalt toimetulekutoetuse sisse. Sotsiaaldemokraadid on esitanud ka selle kohta eelnõu ja teinud ettepaneku, et lapsetoetus ei läheks toimetuleku sisse. Miks seda ei ole toetatud?

Margus Tsahkna

Aitäh! See oli päris suur võitlus, mida me koos pidasime. Kõike seda, mis lisandus vajaduspõhise peretoetusega ja mis lisandus alates pere kolmandast lapsest antava toetusega,

ei arvata toimetulekutoetuse sisse. See on üks samm. Vaatame, kuhu see edasi läheb, kas astutakse ka järgmised sammud. Praegu tõepoolest niimoodi on ja teie esitatud eelnõu ei ole vist juba kolmel korral saanud toetust.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Siin oli juba juttu selle 19 euro kahanenud ostujõust. Kui me vaatame toidukaupade ja mittealkohoolsete jookide hindu, siis praegune 19 eurot võrdub oma ostujõult umbes 12 euroga kümme aastat tagasi või selle ekvivalendiga kroonides. Te ütlesite, et seda toetust oleks vaja suurendada, aga puuduvad võimalused. Kui me vaatame Eesti eelarve mahu kasvu, siis kümme aastat tagasi võeti siin saalis vastu 2004. aasta eelarve, mis oli umbes 47,6 miljardit krooni ehk napilt-napilt üle kolme miljardi euro. Praegu me arutame eelarvet, mille maht on umbes kaheksa miljardit eurot. Kui te ütlete, et vaja oleks, aga võimalused puuduvad, kuidas te siis hindate, kas eelarve kasvu arvestades on võimaluste puudumine objektiivne või on see pigem subjektiivne ja tuleneb valitsuse seatud prioriteetidest, mis on teistsugused kui lastetoetuste kasv?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kui minna üldse selle teema peale, kui suur oli eelarve maht kümme aastat tagasi ja kui suur on selle maht nüüd, siis on seal kaks aspekti. Praegu on meie eelarve sees ka kõik need Euroopa Liidu toetused, mida me ei saa kasutada jooksvate kulude katmiseks sellisel kujul. Teine asi on see, et kui me vaatame sotsiaalvaldkonda tervikuna, siis ma ei oska praegu peast öelda, kui palju on selle osakaal kasvanud, aga see on olnud igal aastal eelmisest suurem ja on suurem ka järgmisel aastal. Küsimus on lihtsalt selles, kas oleks pidanud selle kümne aasta jooksul suurendama ka esimese ja teise lapse universaalset lapsetoetust. Ka teil on selle kümne aasta jooksul see vastutus olnud. Ma tean, et vaidlused on kindlasti käinud, aga seda otsust ei ole tehtud. Samal ajal on selle kümne aasta jooksul võetud teisi meetmeid. Vanemahüvitis on ju ka see raha, mis läheb laste kasvatamiseks, ja ka kõik need

teised asjad, mis ma olen siin ette lugenud. Ei ole kogu laste- ja perepoliitikat selle kümne aasta jooksul ära unustatud. Ma olen jätkuvalt seisukohal, et laste- ja perepoliitikaks tuleb ette näha rohkem raha, kui praegu on riigieelarves, ka proportsionaalselt. Me peame olema lihtsalt kindlad, mille jaoks täpselt me järgmist kvantitatiivset rahalist hüpset kasutame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser, teine küsimus!

Sven Mikser

Aitäh! Me teame, et kui vanemahüvitis mitte lugeda peretoetuste hulka, siis on peretoetuste maht sotsiaaleelarve kasvus olnud pigem negatiivne. Kuna valitsuskoalitsiooni poliitikud on vanemahüvitis vastavalt vajadusele käsitlenud kord peretoetuste osana, kord mitte, kas te ütlesite siis valitsuskoalitsiooni ühtse selge seisukoha, kas vanemahüvitis on vaadeldav peretoetusena või mitte?

Margus Tsahkna

Vanemahüvitis on vaadeldav rahaliste vahenditena, mis kindlasti lähevad laste kasvatamist ja peresid toetavate meetmete hulka.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Ma tulen tagasi parlamentarismi juurde. Sa ütlesid nii vahvalt Vabariigi Valitsuse seisukoha kohta, et nemad seal arvasid nii, meie siin arvame naa. Sina oled koalitsioonierakonna liikmest sotsiaalkomisjoni esimees. Kui valitsus annab arvamuse, et eelnõu ei ole sellepärast kohane, et see ei kajastu eelarvestrateegias, aga me teame, et eelarvestrateegia on valitsuse dokument ja parlamendile seda ainult näidatakse, meil ei ole võimalust seda muuta, kas see siis tegelikult tähendab, et valitsusest ei saa tulla ühtegi eelnõu, mis võiks sisuliselt muuta eelarvestrateegiat, ehk parlamendil puudub võimalus teha teistsuguseid ettepanekuid, kui on valitsuse dokumendis? Kuidas parlamentarism sellisel juhul alles jääb?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea Neeme! Mul on soovitus tulevikuks: kui sotsid võib-olla uuesti võimule saavad ja sina ei ole minister, sa oled parlamendi liige, siis säilita isemõtlemise võime, nagu sul see praegu on. Alati ei pruugi kõik see, mis valitsusest parlamenti tuleb, niimoodi jääda. Ka vajaduspõhine peretoetuste süsteem ei jäänud selliseks, nagu ta valitsusest tuli. Me tegime sellega siin kõvasti tööd, me saavutasime just nimelt parlamendis kokkulepped, et suurendame kolmanda ja enama lapse universaaltoetust ning et kõik lisanduvad asjad jääb toimetulekutoetuste arvestusest välja. See on kõik see, mida me siin parlamendis tegime koos teiega, siin ei olnud nii, et ainult koalitsioon või ainult opositsioon oleks teinud. See ongi parlamendi roll. Mis puudutab eelarve arutelusid, siis te teate väga hästi, et parlament ei saa ilma valitsuse nõusolekuta tulusid ja kulusid suurendada. Seetõttu me ei saa selle eelnõu ja nende mahtudega, mis on antud, nende prognoosidega suvaliselt käituda, me peame jääma mingitesse raamidesse. Aga parlament on oma otsustes ju vaba.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Kui sotsiaalkomisjoni esimees kohtub teiste Euroopa Liidu liikmesriikide parlamentide sotsiaalkomisjonide esimeestega ja jutuks tulevad lastetoetused, mis näoga nad siis, eriti meist põhja ja lääne poole jäävate riikide sotsiaalkomisjonide esimehed, võtavad vastu info, et meil saab perekond lapsetoetust ainult 19 eurot?

Margus Tsahkna

Aitäh! Lastetoetustest väga tihti ei räägita. Need komisjonid on üpris erinevad, sellist universaalset komisjoni nagu meil, mis hõlmab ravikindlustust, tervishoidu, pensionisüsteemi, tööturumeetmeid, kõikvõimalikke laste ja perede toetusi, mujal eriti ei ole. Väga tihti on eraldi tööminister, töökomisjonid jms. Meie puhul imestatakse, kuidas me suudame oma elatustaseme juures pidada üleval nii võimsat vanemahüvitise süsteemi. See on pigem see küsimus, sest ka päris arenenud ja meist kõrgema elatusstandardiga riigid sellist süsteemi

üleval ei pea. Pigem on küsitud, miks me tegime sellise valiku.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur, teine küsimus!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Diskuteeriksin natuke veel parlamentarismi ning valitsuse ja parlamendi suhte teemal. Sa ütlesid, et me ei saa teha suvalisi otsuseid ja peame jääma mingitesse raamidesse. Kas see tähendab, et parlamendi jaoks annab raamid ette valitsus oma eelarvestrateegiaga? Mul on olnud selline tunne, et parlament annab raamid valitsusele, aga sellest lähenemisviisist nagu tuleneks, et valitsus annab raamid parlamendile. Kui tugev on siis valitsuse argument, et seadust ei saa vastu võtta, sest selline kulutus ei kajastu eelarvestrateegias? Teoreetiliselt see ei ole ju tugev argument. See on valitsuse lühiajaline dokument, mida parlament peaks saama raamistada või muuta. Kuidas sa seda argumenti hindad?

Margus Tsahkna

Aitäh! Kui sa kuulasid minu vastust täpsemalt, siis ma rääkisin konkreetset, et kui valitsus on esitanud meile eelarve eelnõu, siis me peame jääma seal antud mahu raamesse, aga me saame teha oma toimetusi eelarve sees. See ongi see debatt, mida me vähemalt minu info põhjal hakkame pidama järgmisel ja ülejärgmisel nädalal. Aga kui me räägime eelarvestrateegiast, siis parlament saab tõepoolest teha siin iga konkreetse eelarve arutelu puhul oma otsuseid ja need on valitsusele täitmiseks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Sven Mikser, milles on küsimus?

Sven Mikser

Mul on protseduuriline küsimus. Kas parlamendi spiiker kinnitaks meile, et parlament saab eelarvet suurendada, et juhul kui ta otsustab eelarve tulupoolt muudatustepanekuga suurendada, siis ta saab vastavalt eelarve baas-seadusele seda teha? Sotsiaalkomisjoni esimees üritab meid siin eksitada, tõlgendades eelarve baasseadust valesti.

Esimees Ene Ergma

Parlamendi spiiker istub ja kuulab praegu seda diskussiooni, aga me jõuame kindlasti ka eelarve diskussiooni juurde. Loomulikult, me peame teadma, milline on riigi rahakott, me teame, kui palju sellest riigi rahakotist on juba ära jaotatud, ja me teame oma võimalusi, seda, mida me saame teha. Aga diskussioonid riigieelarve üle seisavad meil veel ees. Ma arvan, et me võiksime tulla tagasi praegu arutatava seaduseelnõu juurde, mitte käsitleda teemat nii laialt. Ma ei usu, et neid küsimusi arutati sotsiaalkomisjonis sellisel tasemel. Tuleme tagasi selle seaduseelnõu juurde. Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Suur tänu! Ma esitan Margus Tsahkna le täpsustava küsimuse. Kas ma sain teist õigesti aru, et kui te olete kohtunud oma kolleegidega 27 liikmesriigist, siis nad on lausa imetlenud meie 19-eurost lastetoetust?

Margus Tsahkna

Kuna Riigikogu esimehe sõna on minu jaoks väga tähtis, siis ütlen, et seda me tõesti ei arutanud. Ja sa said valesti aru.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Avan läbirääkimised. Palun kõnepulti kolleeg Heljo Pikhofi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana!

Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Ma kordan veel üle, mis on riiklike peretoetuste seaduse eesmärk. Peretoetuste eesmärk on tagada kõigile lastega peredele laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulutuste osaline hüvitamine. Tekib küsimus, kas tõesti see 19 eurot ongi see summa, millega me osaliselt kõiki neid kulusid hüvitame. Kõik lapsed on võrdväärsed ja neil on õigus võrdsele kohtlemisele.

Nüüd universaalsetest peretoetustest. Universaalsete peretoetuste süsteem toetab põhimõtet, et iga laps on väärtuslik, see vähendab ebavõrdsust ning hoiab ära laste sildistamise. Kui siin oli juttu, et lapsetoetust ei saa praegu kolmekordistada ja et tulemas on küll valgeid

raamatuid, küll rohelisi raamatuid jne, siis ma ütlen, et see on pigem silmamoondamine ja asjade edasilükkamine, mitte teha tahtmine. Meil on olemas laste ja perede arengukava aastani 2020 ja seal on sõnaselgelt öeldud, millised on need sihid, kuhu me peame liikuma. Laste ja perede arengukava tegemisse kaasati huvigruppe, seda tehti väga põhjalikult, see on väga hästi tehtud ja selle on ka valitsus heaks kiitnud.

Kui rääkida siit edasi, siis Margus Tsahkna ütles väga kenasti, et sotsiaaldemokraadid on teinud sammu õiges suunas. Meie palve talle on, et ta teeks meile ühe sammu vastu, siis me saaksime teo ära teha ja kolmekordistada lapsetoetuse esimesele ja teisele lapsele. Kui minna edasi aastasse 2015, siis on ka see väga kena, et ta nägi meid koos valitsuses olevat, aga ma arvan, et alustada tuleb tegudest. Me tahame näha, kas Isamaa ja Res Publica Liit on võimeline tegudeks. Ma peaksin nagu mingil moel kahetsust avaldama: mul on väga kahju, et sotsiaalkomisjoni esimehe jutt on kujunenud kuidagi auditooriumipõhiseks ja vajaduspõhiseks. Tegelikult ootaks tegusid, mitte ainult sõnu. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Aga kuna juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 488 esimesel lugemisel tagasi lükata, siis tuleb meil see ettepanek läbi hääletada.

Head kolleegid, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 488 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 38 Riigikogu liiget, vastu on 31, erapooletuid ei ole. Ettepanek leidis toetust ja seaduseelnõu 488 on menetlusest välja langenud. (Tabel 13.)

Head kolleegid, me oleme oma päevakorra ammendanud. Jõudu tööle!

Istungi lõpp kell 11.52.

Istungi kestus 1 tund ja 52 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Esmaspäev, 11. november 2013

Kell 15.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Arupärimine üldhariduse rahastamise kohta (nr 362)

2. Vaba mikrofon

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere päevast, austatud haridus- ja teadusminister! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on aeg anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Lugupeetud Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust sotsiaalminister Taavi Rõivas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni nimel üle anda arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Meie küsimused puudutavad perearstisüsteemi. Nagu tervishoius üldse, nii on ka perearstinduses väga palju probleeme ja lahendamata küsimusi. Kui mäletate, siis juba 2011. aastal valminud auditis "Perearstiabi korraldus" leidis Riigikontroll, et perearstiabi kättesaadavus on halvenenud ning ooteajad pikenenud. Nüüd on need probleemid veelgi teravamad. Eriti keeruline on arstiabi kättesaadavus maal. Me seisame silmitsi süveneva personalipuudusega. Isegi siis, kui perearstina asuksid tööle kõik perearsti-

õppe läbi teinud arstid, on meil mõne aasta pärast umbes 60 perearsti vähem kui praegu. Põhjus on peamiselt selles, et 72% praegustest perearstidest jõuavad pensioniikka. Samal ajal väheneb küll ka rahvaarv, kuid arvestades perearsti ülesannete kasvu, pole edaspidi arste siiski piisavalt. Loomulikult on veel suuremad probleemid tingitud alarahastatusest, uuringuraha vähesusest ja ajapuudusest. On ka mitmeid teisi probleeme. Näiteks ei tohi Terviseameti hinnangul perearst töötada ühel ajal Soomes ja Eestis. Praegu neid probleeme lahendatakse. Kõige selle kohta me küsimegi aru. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel annan üle tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on võrdsustada füüsilisest isikust ettevõtjate olukord haigushüvitiste osas palgatöötajate olukorraga. Haigekassa maksab haigushüvitist alates 9. haiguspäevast, palgatöötajale maksab 4.–8. päevani haigushüvitist aga tööandja. FIE-dele keegi 4.–8. haiguspäevani hüvitist ei maksa, sest neil kui iseseisvatel ettevõtjatel ei ole tööandjat. Neil ei ole olnud seni ka võimalust haigestumise tõttu saamata jääva tulu kompenseerimiseks midagi oma ettevõtlustulust täiendavalt maha arvata. Me pakume probleemile ühte n-ö Soome tüüpi lahendust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan Keskerakonna fraktsiooni nimel üle Riigikogu otsuse eelnõu. See eelnõu näeb

ette, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 19 ning julgeolekuasutuste seaduse § 36 alusel otsustab Riigikogu muuta oma 2011. aasta 5. mai otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" punkti 1 ning julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni liikmeks nimetatakse Aadu Musta asemel Enn Eesmaa ja tema asendusliikmeks Priit Toobal. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen juhatusel nimel vastu võtnud kolm seaduseelnõu ja ühe arupärimise. Kui eelnõud vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetlusse võtmise kolme tööpäeva jooksul. Kui arupärimine vastab sellele seadusele, siis edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd üks teade. Riigikogu juhatus on edastanud Vabariigi Valitsuse s.a 7. novembril esitatud Euroopa Komisjoni teatise "Uus EL-i metsastrateegia metsade ja metsandussektori jaoks" Euroopa Liidu asjade komisjonile. Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse seisukohtade ja määruse eelnõu kohta arvamust andma keskkonnakomisjoni. Arvamuse esitamise tähtaeg on s.a 21. november kell 16.

Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 83 Riigikogu liiget, puudub 18.

Läheme selle nädala päevakorra kinnitamise juurde. Päevakord on teil laudadel.

Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 77 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Päevakord on kinnitatud.

1. Arupärimine üldhariduse rahastamise kohta (nr 362)

Esimees Ene Ergma

Nüüd hakkame arutama Riigikogu liikmete Mailis Repsi, Eldar Efendijevi, Valeri Korbi, Peeter Vösa, Yana Toomi, Tarmo Tamme, Priit Toobali, Vladimir Velmani ja Aadu Musta s.a 14. oktoobril esitatud arupärimist üldhariduse rahastamise kohta (nr 362). Palun kõnepulti kolleeg Mailis Repsi! Kolleegid, palun tähelepanu!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud haridus- ja teadusminister! Alates eelmise aasta hiliskevadest, aga võib-olla peaks ütleva, et alates suve algusest on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste ümber tekkinud siin saalis ja laiemas avalikkuses üsna palju küsimusi. Küsimusi on olnud võib-olla rohkemgi kui vastuseid. Tänapäev arupärimine ongi ajendatud soovist vestelda haridus- ja teadusministriga, et saada vastuseid küsimustele, mida ei esita kindlasti ainult Riigikogu või opositsiooni liikmed, vaid mis on tekitanud ärevust ja arutelu ka kooli- rahva enda seas. Teatavasti võeti juunis vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, kuid selle aruteludel jäi vastuseta mitmeid küsimusi. Näiteks toon riigieksamit sooritamise. Nüüd saab riigieksamit sooritada ju nii 1 kui ka 20 punktiga. Kindlasti tekitas küsimusi pedagoogide ümbernimetamine õpetajateks, millega õpetajate seast arvati välja kogu tugipersonal. Sellest veelgi enam kütsid emotsioone õpetajate üldtööaja 35-tunnine määratlus, koormusjaotuse kaotamine ning klassijuhatajate ja tugispetsialistide töö rahastamise probleemid.

Veelgi olulisem on aga meelde tuletada, et kuni tänaseni ei ole me tagasi tulnud PGS-i § 82 ehk rahastamisparagrahvi juurde. Alguses oli kokkulepe, et selle juurde tullakse sügisel, tänaseks on selge, et kui siin tahetakse midagi muuta, siis peaks seda vähemalt analüüsi mõttes arutama koos riigieelarvega.

Alates 24. oktoobrist on kooskõlastusringil üldhariduse rahastamise uus mudel. Ka selle mudeli kohta on juba üsna mitu küsimust tekkinud. Kui sirvida kas või tänaseid suuremaid lehti, teiste hulgas Postimeest, siis jäävad silma vastamata küsimused.

Seetõttu on meil haridus- ja teadusministrile hulk küsimusi. Neid on võimalik jagada kolmeks. Esimesed küsimused on seotud õpetajate palga alammäära tõstmisega. Me küsime, millises mahus ning kuidas on Haridus- ja Teadusministeeriumil plaan vähendada õpetajate arvu. Korduvalt on jäänud kõlama, et õpilaste arv on peaaegu kaks korda vähenenud, kuid õpetajaskond sellisel hulgal vähenenud ei ole. Praegu on väga palju väikseid koole. Me soovime teada, millised plaanid siin on. Teiseks huvitab meid õpetajate palgaraha sihtotstarve. Muudatusi arvestades tekib küsimus,

kuidas on plaanis rahastada tugistruktuure ja erivajadustega laste õpet üldhariduskoolides. Kolmandaks pakub meile loomulikult huvi juba mainitud 35-tunnine üldtööaeg. Meil on küsimus, kas ja kui, siis millises ulatuses on see selle uue, kooskõlastusele saadetud rahastamismudeli aluseks, millises ulatuses minister neid jaotusi näeb ja milliseid soovitusi on tal siit puldist üldsusele jagada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mailis Reps! Palun kõnepultil lugupeetud haridus- ja teadusministri Jaak Aaviksoo!

Jaak Aaviksoo

Lugupeetud Riigikogu esimees, head rahvasaadikud ja head küsijad! Vastamist alustan ma tõdemusest, et juunis vastu võetud uus põhikooli- ja gümnaasiumiseadus või, õigemini, selle seaduse parandused, on ühed head parandused. See, et riigieksamil kaotati lävend ja kooli lõpetamine jäeti kooli otsustada, vähendab survet nii koolidele kui ka õpilastele. Seda survet olid nad ületähtsustatud riigieksamite tõttu pidanud siinamaani tundma.

Pea ütlema, et keegi ei ole nimetanud Eestis pedagooge ümber õpetajateks. Eestis on õpetajad õpetanud peaaegu 700 aastat. Nii nagu nad olid 700 aastat tagasi õpetajad, nii on nad ka nüüd õpetajad. Olles õpetajad, on nad ühtlasi pedagoogid. Pedagoogi mõiste on laiem kui õpetaja mõiste. Seetõttu on sisutühi ja eksitav see väide, et pedagoogid on ümber nimetatud õpetajateks.

Ka õpetajate 35-tunnine üldtööaeg on kehtinud aastaid. Usun, et selline lühendatud tööaeg on mõistlik ning haridussüsteem eesotsas Haridus- ja Teadusministeeriumiga peaks ka edaspidi pingutama selle nimel, et õpetajate tegelik töö selle 35 tunni sisse ära mahuks. Kahetsusväärsele moel on levitatud kuuldusi, nagu tähendaks 35-tunnine üldtööaeg uut kontakttundide normi. On sügavalt kahetsusväärne, et eespool nimetatud, aga ka teiste valeväidete levitamisel on juhtivaks jõuks olnud endine haridus- ja teadusminister. Loodan, et ta leiab võimaluse oma valeväiteid ise ümber lükata ja selleks ei ole vaja kasutada teisi, seaduses ettenähtud võimalusi. (Naer.)

Head kuulajad! Peame tõdema, et laste arvu kahanemine Eesti koolides ei tohiks kellelegi

üllatusena tulla. Nii nagu on kirjutanud pikaegne haridustegelane ning Haridus- ja Teadusministeeriumi asekancler, esimesse klassi minevate laste arv on teada seitse aastat enne seda, kui see sündmus kätte jõuab. Sellepärast on sügavalt kahetsusväärne, et Eestis on praegu kool, kuhu igal hommikul lähevad õpetajad ja teised koolitöötajad, aga juba enam kui kahe kuu vältel ei käi seal koolis mitte ühtegi last. Küll aga kütab maksumaksja selle kooli hoonet ja maksab palka seal töötavatele inimestele. Sellisel moel jätkata ei ole tõepoolest võimalik. Aastal 1997 alustas õppeaastat 224 000 last, sel sügisel aga alla 141 000 lapse ehk 83 000 õpilast vähem. Õpetajate arv meie koolides on aga niisama suur kui enne, mis tähendab, et õpilaste arv õpetaja kohta on vähenenud 18,7-st 11,9-ni. Tunnistagem, et see areng on ka positiivne, sest õpilastele saab osutada rohkem tähelepanu ja õpetamine on personaalsem, mis kõik on põhimõtteliselt hea. Aga kui seda head saab liiga palju, rohkem kui teistes riikides, sh meile eeskujuks olevate põhjanaabrite juures, siis tasub mõelda, kas see on vastutustundlik hariduspoliitika ja kui ei ole, siis mida annaks olukorra parandamiseks ära teha. Eestis õpetab iga õpetaja 11,9, Soome Vabariigis aga 13,5 õpilast. Eestis on klassiruumis keskmiselt 16,7 last, Soomes 20,3. Päris kindlasti on see mõtlemise koht. Kui me lisame siia rahvusvahelised uuringud, milles Eesti on juba aastaid osalenud ja mille järeldused võiksid olla meie hariduspoliitika kujundamise aluseks, siis teame, et õpetaja vääriline töötasu määrab õpilaste õpitulemusi palju suuremal määral kui klassi suurus. Kahetsusväärsele moel ei ole sellest põhimõttest haridussüsteemi kujundamisel viimastel aastatel kinni peetud.

Aga nüüd vastan konkreetsetele küsimustele. "Käesoleval aastal muutus omavalitsustele antav õpetajate palgaraha sihtotstarbeliseks. Seega enam ei tohi riigi poolt õpetajatele ettenähtud rahast maksta palka ka kooli tugispetsialistidele. PGS-i menetlemise käigus aga andsid koalitsioonipoliitikud lubaduse, et edaspidine tugistruktuuride rahastamine toimub osaliselt (2–3%) riigi toel. Praegu aga riigipoolne tugi puudub. Miks riik ei ole toetanud mitte ühtegi kooli tugistruktuuride rahastamist puudutavat muudatust või seaduseelnõu?" Alustan küsimusest, miks riik ei ole toetanud mitte ühtegi kooli tugistruktuuride rahastamist

puudutatavat muudatust või seaduseelnõu. Head kuulajad! Vabariigi Valitsus on esitanud seaduseelnõu, mille te olete seadusena vastu võtnud ja mille põhjal on esimest korda, ma rõhutan, et esimest korda riigile pandud kohustus toetada tugiteenuste osutamist. Ei haridusminister Mailis Reps ega keegi teine ei ole varasematel aastatel esitanud valitsusliikmena seaduseelnõu, mis oleks pannud riigile kohustuse tugistruktuure toetada. Niisugune muudatus on tehtud esmakordselt. Haridus- ja Teadusministeerium kavatseb seda tegevust eelseisval finantsperioodil rahastada rohkem kui 20 miljoni euroga. Seega ei vasta tõele, et riik niisuguseid ettepanekuid ei ole teinud. Oleme neid teinud. Mina olen siitsamast puldist seda eelnõu kaitsnud ja mul on hea meel, et Riigikogu selle seadusena vastu võttis. Ma aga tean, et te ei pidanud silmas seda, vaid seda, et riik ei ole toetanud kohalikke omavalitsusi tugipersonali rahastamise kohapealt. Seadusandja tahte kohaselt riigil niisugust kohustust ei ole. Vabariigi Valitsus on loodud seaduste täitmiseks, ta ei või omavalitsuselt raha kulutada selleks, mida seadusandja ette näinud ei ole. Loodan väga, et ettepanud ja Riigikogus vastu võetud seadusmuudatus parandab tugipersonali olemasolu koolides, eelkõige nendes piirkondades, kus kehtiv korraldus ei ole taganud ühtlast ligipääsu tugiteenustele.

Vabandust, ma alustasin vastamist teisest küsimusest! Tulen tagasi esimese küsimuse juurde. Vähemasti kirjalikus vormis, kui see jõudis koos teie allkirjadega haridusministeeriumisse, kõlas see niimoodi: "Õpetajate palga alammäärade tõstmiseks on vaja üldhariduses kehtestada uus rahastamismudel. Lisaks tuleb olulisel määral korrigeerida koolivõrku ja õpetajate arvu. Millises mahus plaanib Haridus- ja Teadusministeerium – tuginedes oma analüüsidele – vähendada õpetajate arvu? Õpilaste arv on pea kaks korda vähenenud, kas selline kiire kahanemine peaks toimuma ka õpetajaskonnas?" Esiteks, uus rahastamismudel, mida töötatakse välja ja mis kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega pärast põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatuste vastuvõtmist, ei ole loodud selleks, et tõsta õpetajate palga alammäära. Õpetajate palga alammäär on tõusnud viimastel aastatel ilma rahastamismudeli muutuseta, see tõuseb oluliselt järgmise aasta 1. jaanuarist ja päris kindlasti tõuseb see ka

2015. aasta 1. jaanuarist. Tõsi, eelseisvatel aastatel on oodata õpilaste ja õpetajate suhtarvu muutust. Ma usun, et meie eesmärk jõuda põhjanaabritega samale tasemele nii õpilaste ja õpetajate suhtarvu kui ka klassi täituvuse poolest on vastutustundlik hariduspoliitika. Riigikoolides, mida administreerib Haridus- ja Teadusministeerium, jõuame selleni päris kindlasti eelseisva paari-kolme aasta jooksul. Loodame, et see eesmärk on jõukohane ka kohalikele omavalitsustele ja teistele koolipidajatele. Haridus- ja Teadusministeerium püüab rahastamise paindliku korraldusega selle eesmärgi saavutamisele kaasa aidata. Tahan juhtida tähelepanu veel ühele asjaolule. Küsija on väitnud, nagu peaks see kahanemine kiire olema. Õpilaste arvu kahanemine on juba ammu toimunud, see võttis aega enam kui 15 aastat. Usun aga tõepoolest, et õpetajate arvu muutumist ei pea me ootama 15 aastat, vaid see sünnib lühema aja jooksul.

Kolmas küsimus: "Praegusel hetkel on selgusetu, mis on tulevase üldhariduse rahastamismudeli korruptise aluseks. Kuna õpetajate tunnikoormus kaotati ja säilitati vaid 35-tunnine üldtööaeg, siis on loogiline, et 35 tundi saab olema ka koefitsiendi aluseks. Palun selgitage, mis saab olema üldhariduse rahastamismudeli korruptise aluseks!" Pean tunnistama, et ma ei saa sellest küsimusest aru. Ma ei mõista, mida on rahastamismudeli korruptise aluse all silmas peetud. Kui head küsijad leiavad võimaluse seda täpsustada, siis olen ma neile selle eest tänulik.

Küll aga tahan paar sõna öelda kavandatava rahastamismudeli kohta laiemalt. Alustan sellest, missugune võiks olla mõistlik koolikorraldus tiheasustusega piirkondades, kus klassi täituvus ei ole mitte laste puuduse, vaid koolikorralduslike otsuste taga. Oleme üksmeelselt leidnud, et gümnaasiumis võiks olla ülemmääraks 32 ja põhikoolis 24 õpilast klassis. Ma ei räägi siin hariduslike erivajadustega laste klassidest, sest seal on täituvusnormid palju väiksemad ja seda kavatakse arvestada ka tulevases rahastamises. Nii et tiheasustusega piirkondades, kus lapsi on rohkem, tuleks lähtuda nendest klassi täituvuse normidest, mis annavad põhikoolis õpetaja ja õpilase suhtarvuks 15 ja gümnaasiumis 16,3. Kui iga õpilase kohta rehkendada 1/15 õpetajakohta või igale õpetajale 15 õpilast, siis saame tulenevalt

õppekavast rehkendada ka vajaliku õpetaja ametikohtade arvu. Iga õpetaja ametikoha kohta peaks 2014. aastal tulema see palgaraha, millest me oleme rääkinud, ehk 960 eurot. Arusaadavalt ei ole niisugune täituvus võimalik väiksemates linnades ja asulates, rääkimata maakohtadest ja seetõttu tuleb neid koole rahastada palju lahkema käega. Veidi lahkema käega teeme seda ka praegu ehkki seadusandja on tahtnud, et rahastataks ainult pearahapõhiselt. Selleks et rahastamine arvestaks ka regionaalseid iseärasusi ja õppekava nõudeid, oleme kavandanud muudatuse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82. Rahastamine ei hakka lähema mitte ainult õpilaste arvust nagu seni, vaid õpilaste arvust ja regionaalsetest iseärasustest, arvestades õppekava nõudeid. See tähendab, et kui klassi täituvuse normi (24 last) on ilmvõimatu täita, sest see on liiga suur, siis rahastatakse kooli ka siis, kui klassis on 21, 18, 15, 12 või 10 õpilast, saartel aga ka siis, kui seal on näiteks ainult 2 õpilast. Kohaliku omavalitsuse rahastamiskoeffitsienti suurendatakse nii, et see erineb Tallinna, Tartu ja teiste suurte linnade koeffitsiendist poolteist, kaks, kolm või ka kümme korda.

Head kuulajad! Minu arvates oleks paha-tahtlik ja vastutustundetu arvata, et Haridus- ja Teadusministeerium, tuginedes nendele uuringutele, mida nii rahvusvaheliselt kui ka meie riigi tasemel on tehtud, kavandaks rahastamisreformi, mis kaotab kodulähedase põhikooli. Kinnitan teile, et kodulähedaste põhikoolide ja eriti väikevaldade rahastamine eelseisval perioodil suhteliselt võttes kasvab. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud minister! Teile on palju küsimusi. Alustab kolleeg Aivar Riisalu.

Aivar Riisalu

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea minister! Teie sissejuhatavast osast jäi mulle meelde arusaam, et koolivõrku on suhteliselt lihtne planeerida, kuna esimese klassi õpilaste arv on seitse aastat ette teada. Aga sellest hoolimata on meil tühje koole. Kas ministeeriumil on olemas mingisugune valem, mis lisaks teatud kindlal aastal sündinud laste arvule võtab arvesse ka ligikaudset väljarände määra – väga paljud lastega pered on viimasel ajal ju haka-

nud Eestist lahkuma –, et ettevaatavalt aru saada, kui palju ikkagi lapsi kooli läheb? Nii saaksime optimaalselt koolivõrku planeerida. Kas teil on mingi väljarändekordaja olemas või te selle peale ei mõtle?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Tegelikult on olukord muidugi keerulisem, ei piisa üksnes sündinud laste ülelugemisest. Me teame, et mitte kõik lapsed ei lähe kodulähedasse või koduvalla kooli, liikumine toimub Eesti-siseselt ja ka Eestist välja. Kõik need asjaolud tuleb arvesse võtta. Niisugust dünaamikat võeti arvesse juba esimeses üsna põhjalikus uuringus, mille Praxis tegi aastal 2005. Nii mõnigi protsess on kiirenenud ja nii mõnigi protsess on muutunud aeglasemaks. Me teame, et on kohalikke omavalitsusi, kus laste arv on vähenenud üle kahe korra. Aga on ka kohalikke omavalitsusi, kus laste arv on kasvanud, hoolimata sündide arvu kahanemisest. Kõik see on tingitud valdavalt sisemigratsioonist. Nii et niisugused arvutused on tehtud. Me oleme nendest informeerinud ka koolipidajaid ehk kohalikke omavalitsusi. Arvestades põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse loogikat, mille alusel põhihariduse andmine on kohaliku omavalitsuse ülesanne (kuni põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmiseni oli ka üldkeskhariduse andmine tema ülesanne), ei ole me pidanud mõistlikuks ega otstarbekaks seaduse või täidesaatva võimu jõuga rikkuda põhiseaduslikku autonoomiat, mis kohalikele omavalitsustele nende ülesannete täitmisel on tagatud. Loodame, et jätkub konstruktiivne koostöö kohalike omavalitsustega, et selliseid kurioosseid juhtumeid nagu Häädemeeste vallas, mille kohta ma näite tõin, rohkem ette ei tuleks. Usun, et me oleme kõik õppinud vajadusest planeerida koolivõrku aastaid ette. Muudatused põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning kavandatavas rahastamismudelis aitavad minu arvates niisuguseid probleeme tulevikus vältida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marika Tuus-Laul!

Marika Tuus-Laul

Suur tänu! Austatud härra minister! Te eksisite, mitte Riigikogu ei võtnud seda seadust vastu, vaid koalitsiooni kuuluvad Riigikogu

liikmed. Siin on väga oluline vahe ja ma arvan, et Eesti inimestele tuleks seda ka öelda. Aga Eesti Haridustöötajate Liit on tõdenud, et õpetajate töötasu alammäära tõstmine 800 eurole ei ole piisav ja see ei näita selle ameti väärtustamist. Millal me võime näha, et õpetaja palk on vähemalt võrdne Eesti keskmise palgaga?

Jaak Aaviksoo

Hea küsija, nüüd ei saa ma küll enam pea-aegu mitte millestki aru. Ma olen kogu aeg aru saanud nii, et seadusi võtab vastu Riigikogu. Vähemasti nii olen ma põhiseadust mõistnud. Aga nüüd tuleb välja, et seadusi saab vastu võtta ainult osa Riigikogust. Niimoodi ei ole see küll kuskil kirjas ega mõistlik. Riigikogu on ikka üks rahva valitud organ ja tema vastuvõetud seadused on täitmiseks kõigile, mitte ainult koalitsioonile, vaid ka opositsioonile.

Kas õpetajate palga tõus on piisav? Ei ole piisav, sellepärast tulebki meil koos jätkata tööd selle nimel, et õpetajate palk tõuseks. Ma olen korranud siit kõnepuldist ja avalikkuses ning kordan veel: õpetajate palga tõus koosneb kolmest allikast või komponendist. Esiteks, lisarahastamine riigieelarvest vastavalt majanduse edenemisele ja maksutulu kasvamisele. See on enam-vähem üks kolmandik tarvilisest palgatõusust. Teine komponent tuleneb sellest, kui me viime klassi täituvuse ning õpilaste ja õpetajate suhtarvu sellele tasemele, nagu on meie põhjanaabritel, eelkõige Soomes, aga ka teistes arenenud riikides. Seal lisandub vahendeid 10%, 11%, 12% või 13%, sõltuvalt sellest, kuidas rehkendada. Ka see allikas tuleb kasutusele võtta. Kolmas komponent tuleneb sellest, millest ma olen ka korduvalt rääkinud: me peame üle vaatama koolide kulutused ning suunama rohkem raha õpetajate palkadeks ja vähem raha muudele kulutustele. Jällegi on hea tuua võrdlus põhjanaabritega: seal moodustab õpetajate palk 53% üldhariduskoolide kuludest, Eestis ainult 36%. Sellel on omad objektiivsed põhjused, aga uskuge mind, 10–15% on ka siin peidus. See ei tule ühe aastaga, see on pikema jõupingutuse tulemus. Aga ma tean, et neid samme juba astutakse. Õpetajate palk tõuseb järgmisel aastal ligi kaks korda rohkem kui Eesti riigis keskmiselt, vähemasti avalikus sektoris. Ma olen üsna kindel, et selline ennak kasv jätkub ka 2015. aastal.

Kindlasti ei ole ma rahul sellega, mida me oleme kavandanud 2014. aastaks, aga olen veendunud, et hariduspoliitika on õigel teel. Õpetajate palk peab kasvama. Rõhutan veel kord seda, et kui see raha on koolipidajatele saadetud, siis on meie ühine mure, et see kõikides omavalitsustes jõuaks ka õpetajate kätte. Mulle on kinnitatud, et see hakkab niimoodi olema. Ma loodan, et need sõnad, mida kohaliku omavalitsuse juhid, eriti vast valitud juhid, on öelnud, ka vett peavad. Kui nii, siis on õpetajatel enne jõule Tartus, Tallinnas ja mitmes teises suures omavalitsuses oodata olulist palgakasvu.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Teie demagoogia on muidugi haletsusväärne. Kui te olete juba otsustanud Eesti haridussüsteemi hävitada, siis võiks teil olla julgust selle eest ka vastutada koos oma kummipitsatiga, milleks on Riigikogu koalitsioon, mitte terve Riigikogu! Aga minu küsimus on väga praktiline. Nagu ma aru sain, peab suures linnas – näiteks Tallinnas ja Tartus – klassis istuma 32 õpilast, selleks et õpetaja saaks talle lubatud palga täiel määral kätte. Kui õpilaste arv gümnaasiumiklassis on väiksem kui 32, siis samas proportsioonis väheneb ka õpetaja palk. Kas ma saan õigesti aru sellest süsteemist, mida nüüd käivitama hakatakse? Kui ma eksin, siis milles?

Jaak Aaviksoo

Päris niimoodi küll ei ole, et loetakse lapsed klassis üle ja selle põhjal hakatakse palka maksma. Riik eraldab raha kohaliku omavalitsuse eelarvesse, lähtudes õpilaste arvust selles omavalitsuses ja arvestades regionaalseid iseärasusi. Kohalik omavalitsus korraldab klasside täitumist, lähtudes kehtestatud normatiivi-dest. See on tema õigus. Seega ei tohiks klassi täituvuse muutus küll kuidagi mõjutada ei riigi eraldatavat raha ega õpetaja palka. Ma arvan, et niisugused, ma ütleksin, et naeruväärsuseni viidud mõttearendused ei aita põhiküsimuse lahendamisele kuidagi kaasa. Kui me tahame õpetajate palka tõsta, siis, nagu ma juba ütlesin, tuleb pingutada kolmel suunal. Esiteks tuleb kasvatada riigi eraldisi, mille eest vastu-

tavad Haridus- ja Teadusministeerium, valitsus ja lõpuks ka Riigikogu. Teiseks tuleb korrastada koolivõrku, mille me oleme aastaid ja aastaid tegemata jätnud. Riigikontrolli aruanne, mida te hiljuti palavalt arutasite, on sellele korduvalt viidanud, aga kahjuks ei ole varasematel aastatel midagi ette võetud. Kolmandaks tuleb üle vaadata koolisisesed vahendid. Toon teile ainult ühe näite. Soomes koolides käies olen ma küsinud, kus on riidehoiutädid. Mulle on vastatud, et nad ei ole nii rikkad, et pidada tööl inimesi, kelle ainus ülesanne on valvata riideid. Sellepärast ripuvadki üsna heade Soome koolide koridoriseintel nagid või kapid, kuhu kooli tulnud lapsed oma riided panevad ja seejärel õppima asuvad. Ma usun, et ka meil tasub sellistele võimalustele mõelda rohkem kui siiani, mis tahes on siis ka need argumentid, miks need otsused on seni langetamata jäänud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Ma ei pea mitte mingil juhul kohaseks, kui minister Riigikogu puldist ähvardab endist ministrit ja praegust Riigikogu liiget, nagu te oma sissejuhatavas sõnavõtus tegite, ähvardades Mailis Repsi. Te tõite sissejuhatuses ka võrdlusarvud, näiteks Eesti ja Soome õpetajate üldtööaja ning klassi täituvuse kohta. Te unustasite sellest reast aga välja ühe olulise arvu. Oleks ilus olnud sinna juurde öelda, et Eesti õpetaja palk on nii mitu eurot ja Soome õpetaja palk on nii mitu eurot. Aga minu küsimus puudutab just sedasama tööaega. Kas uue PGS-i järgi on teoreetiliselt võimalik, et õpetaja on 35 tundi klassi ees tunde andmas ja õpetamas?

Jaak Aaviksoo

Teil oli pikk sissejuhatatus ja ka mina kasutan võimalust väike sissejuhatust teha. Minu lugupidamine ja tingimusteta lugupidamine laieneb kõigile Riigikogu liikmetele, aga valetamine jääb valetamiseks ja pole vahet, kes valetab. Hoiame lahus kaks asja: lugupidamine ameti ja staatuse vastu ning lihtne tõdemus, et kui inimene eksib, valetab, siis tuleb tema sõnu kas korrigeerida või tõestada, et eksib keegi teine.

Aga nüüd Soome palkadest. Ma ei usu, et ma peaksin teile pikemalt selgitama, miks Eestis on palgad madalamad kui Soomes, küll aga on mul hea meel, et Eestis on palgad tõusnud ja tõusevad ka edaspidi. Sõltumata sellest, mida me siin täna otsustame või ei otsusta, võib päris kindel olla, et kord tuleb aeg (ja mitte nii kauges tulevikus), kui Eesti ja Soome palgatasemed on üsna-üsna lähedased. Me oleme ju samasuguses seisus, nagu mõni hea aastakümme tagasi olid soomlased, kui nad vaatasid suurema venna Rootsi poole ja võrdlesid palku. Siis aga tuli aeg, kui Soome rahvamaajanduse kogutoodang oli suurem kui Rootsis. Vaevalt see Eestigi puhul võimatu on.

Ma usun, et õpetajate palkade küsimuses oleks mõistlik nii ruttu kui võimalik loobuda poliitilisest vastasseisust ja alustada igapäevast, rahulikku, ratsionaalset, kaalutletud arutelu. Ma loodan väga, et meie huvid on ühised. Sellepärast kinnitan ma teile, et ärge jätke kellelegi siin Eesti Vabariigis muljet, et tõsiselt võetav, kestlik ja vastutustundlik lahendus oleks see, kui mõni hea poliitiline jõud kas paremalt või vasakult servast otsustaks näiteks kahekordistada eraldisi õpetajate palkadele. See lahendus ei ole realistlik ja te teate seda niisama hästi kui mina. Kordan veel, et ei ole eesmärki suurendada õpetajate palga küsimuses veelahet opositsiooni ja koalitsiooni vahel, pigem tuleks otsida võimalusi, mida süsteemi ümber korraldades on võimalik realiseerida nii, et eelkõige kasvaks õpetaja palk, kui me seda tõesti prioriteediks peame.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Nagu te olete maininud, maakondadesse luuakse tugispetsialistide keskused. Mis ajast need keskused tööle hakkavad ja miks peaksid kohalikud omavalitsused üldse tugispetsialiste oma palgal hoidma?

Jaak Aaviksoo

Alustan sellest, et see punkt jõustub 1. septembrist 2014. Me tegeleme selle ettevalmistamisega, me hindame, kui palju neid spetsialiste oleks lisaks vaja. Statistika ütleb, et munitsiipaalkoolides on ametis 705 tugispetsialisti

(eripedagoogi, koolipsühholoogi, logopeedi ja sotsiaalpedagoogi), riigiõppeasutustes on neid 81, nii et kokku 786. Meie analüüs näitab, et väikestes omavalitsustes ei ole see teenus piisavalt kättesaadav. Hinnanguliselt oleks vaja sada uut ametikohta – ma rõhutan, et see tähendab sada uut töökohta avalikus sektoris –, et tagada tugispetsialistide teenus suhtarvuliselt samal tasemel kui arenenud riikides, eelkõige Põhjamaades, kes on meile eeskujuks. Kui te loete põhikooli- ja gümnaasiumiseadust, siis näete, et nende keskuste osutatavat teenust ei ole kavandatud pakkuda kohalikele omavalitsustele tasuta teenusena. Teenuse osutamine on ette nähtud kulupõhiselt, vahetud kulud tuleks katta kohalikul omavalitsusel. See oleks riigi doteeritud teenus, aga kulusid ei kaetaks täielikult ega pakutaks tasuta teenust, sest see lõhuks olemasoleva ja toimiva süsteemi. Olen üsna kindel, et eelseisvatel aastatel õnnestub meil täiendatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel tugevdada tugiteenuste pakkumist üle kogu Eesti, eelkõige nendessamades kodulähedastes põhikoolides, mille eest me seisame. Üle 20 aasta, alates esimese põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vastuvõtmisest on tugispetsialistide rahastamine olnud koolipidajate ülesanne. Lugege seadust, head inimesed! Ma ei ole pahatahtlik, ma lihtsalt oskan lugeda. Kui ma eksin, siis tooge mulle paber ja näidake, et ma eksin. See on olnud kohalike omavalitsuste või seaduse teksti järgi koolipidajate kohustus, nii on seadusandja tahtnud. Esimest korda me sel kevadel võtsime valitsuse eelnõuga selles valdkonnas kohustuse ka riigile. Riigi kohustused on kasvanud, seetõttu on mul väga raske mõista etteheiteid, et me ei taha toetada tugiteenuste osutamist. Veel kord ütlen, et süsteem võiks käivituda 1. septembril 2014, selle väljaarendamine, et see käivituks täies mahus, võtab ilmselt aega, aga ma olen kindel, et tugiteenused on pärast selle süsteemi käivitumist kättesaadavamad kui seni.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Väidetavalt on Haridus- ja Teadusministeerium teinud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu kohta muudatusettepaneku, mille-

ga soovib Vabariigi Valitsuse hariduskulude toetusfondi tõsta ümber Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemise alla. Kas Haridus- ja Teadusministeerium on sellise muudatusettepaneku teinud ja kui on, kas te siis edaspidi soovite munitsipaalkoolide raha käskkirja alusel laiali jagada?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Haridustoetust jaotatakse praegu Vabariigi Valitsuse määruse alusel. Ma ei tea ühtegi ettepanekut – ei seaduse ega seaduseelnõu tasemel, ei valitsuse ega ministeeriumi ettepaneku tasemel –, mis seda korda tahaks muuta. Kohalikele omavalitsustele haridustoetuse jaotamine on ka edaspidi kavas Vabariigi Valitsuse määruse alusel, nii nagu on olnud siiani. Tõsi, on kavandatud üks muudatus, mis, ma arvan, on mõistlik ja millele ma juhin siin tähelepanu, kuigi seaduseelnõu on veel valitsuses kooskõlastamisringil. Siiani on raha jaotamise reeglid ja summad igal aastal kehtestatud teatavasti Vabariigi Valitsuse määrusega, seega muudetakse ka reegleid igal aastal. Ma ei tea ühtegi aastat, mil Vabariigi Valitsuse määrus reeglite kehtestamise ja raha jagamise kohta oleks vastu võetud enne jooksva eelarveaasta algust. Tegelikult on kohalikud omavalitsused haridustoetuse saanud teada jooksva eelarveaasta alguses ja kõige hilisem kuupäev, mida mul on õnnestunud ajaloost välja koukida, on olnud 20. aprilli paiku – 21. või 22. aprill. Nii et reeglite kehtestamine ja raha jagamine on aega võtnud üle kolme kuu. Edaspidi on kavas korraldada rahastamine selliselt, et aluseks olevad reeglid ehk tingimused ja kord võetakse vastu valitsuse tähtajatu määrusega. Kohalikud omavalitsused saaksid hinnata, missugune on eeldatav rahasumma, juba palju varem kui eelarveaasta alguses. Konkreetse summade jaotuse sooviks valitsus või (vähemasti praeguste plaanide kohaselt) Haridus- ja Teadusministeerium saata Riigikokku eelseisva eelarveaasta riigieelarve lisana. Nii et kui teile tuleb siia näiteks 2015. aasta riigieelarve seaduse eelnõu, siis selle lisaks on valitsuse määruse eelnõu, kus summade jaotus kohalike omavalitsuste vahel on juba kirja pandud. Seega muutuks suuremaks kohalike omavalitsuste õiguskindlus ja ka eelarvekindlus. See on põhimõte, mis on leidnud kõikide partnerite heakskiidu. Ma usun, et see

on ka otstarbekas. Ma ei oska öelda, kust on võinud tekkida mõte, et haridusminister hakkab käskkirja alusel raha jagama, sest puudub igasugune alus sellisteks väideteks, mida kahetsusväärsetl on esitatud ja mida ma siit kõnepuldil olen nimetanud valeks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud haridus- ja teadusminister! Ka minu küsimus puudutab järgmise aasta eelarvet. Selles riigieelarves on hariduskulude toetuseks planeeritud 210 miljonit eurot, muutus selle aastaga võrreldes on 4,7%. Selle 210 miljoni euro sees on ka õpetajate tööjõukulude toetus. Te lubate 11% palgatõusu. Kas te seletate, kuidas on võimalik nendele andmetele tuginedes see palgatõus ikkagi läbi viia?

Jaak Aaviksoo

Kuidas on võimalik see läbi viia? Kõigepealt, haridustoetuse sees ei ole ainult õpetajate palk. Hästi jämedates joontes öeldes on jooksva aastal ehk aastal 2013 kogutoetus 200 miljonit eurot ja sellest 160 miljonit läheb õpetajate palgaks. Nii et kui me räägime toetusfondi kasvust 200 miljonist eurost 210 miljoni euroni, siis kogu see kasv läheb õpetajate palga kasvu sisse. Lisaks sellele on jooksva aastal tulnud juurde terve hulk riigikoole, riigigümnaasiume. Järelikult ei lähe seal õppivad lapsed enam munitsipaalkooli ja munitsipaal-koolide toetus on selle võrra väiksem. Lisaks riigikoolidele kasvatavad järgmisel aastal õpilaste arvu erakoolid. Ka selle võrra kahaneb õpilaste arv munitsipaalkoolides. Kui me vaatame õpetajate arvu ning analüüsime varasemate aastate ja selle aasta andmeid, siis näeme, et õpetajate arv on juba kahanema hakanud. Kui me kõik selle kokku võtame ja jagame eraldatava raha nende õpetajate arvuga, kes järgmisel aastal hakkavad koolis töötama, siis saame keskmiseks summaks 960 eurot kuus. Te tahaksite loomulikult teada täpsemat rehkendust. Selle tegemisel on üks põhiline takistus. Seaduses on kirjas, et õpilaste arv, mille alusel jaotatakse raha koolide vahel, võetakse 10. novembri ehk eilse kuupäeva seisuga. Ma väga loodan, et see seis on nüüd fikseeritud.

Ma olen palunud oma kolleegidel see fikseerida ja teha need rehkendused. Loodan, et vähemasti kultuurikomisjonis saan ma siis, tuginedes juba nendele andmetele, mis tegelikult peaksid rahastamisel aluseks olema, seda kõike täpsemalt tutvustada ja näidata, et see 960 eurot tõepoolest eraldatakse iga tarvilise õpetaja ametikoha jaoks.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud minister! Ma tulen tagasi tugispetsialistide teema juurde. Teie sõnul on tuleva aasta eelarves nendele ette nähtud 20 miljonit eurot. Niiviisi sain ma aru. Aga kas see summa hõlmab kõiki tugispetsialiste või on see ette nähtud nendele tugikeskustele, mis tuleks tööle panna tuleva aasta sügisest?

Jaak Aaviksoo

Aitäh! Kui ma ennast ebatäpselt väljendasin või suisa eksisin, siis vabandage. Ma täpsustan veel seda mõtet, mida ma siit kõnepuldil esitasin. Euroopa struktuurifondide toel kavandatud meetmest "Õppenõustamise ja karjääri-nõustamise arendamine ja kättesaadavuse tagamine 2014–2020" nähakse süsteemi rakendamiseks ette ca 35 miljonit eurot. Loodav süsteem võimaldab eelkõige väiksematel kohalikel omavalitsustel tellida tugiteenuseid soodsamatel ja paindlikumatel tingimustel. Kui ma võtan nüüd terve selle meetme kokku, siis see ei hõlma ainult tugiteenuste rahastamist, vaid see on osa sellest meetmest ja seda seitsme aasta perspektiivis, 2014. aasta 1. septembrist kuni aastani 2020. Missuguse tempoga see meede käivitub, seda on mul täna väga raske öelda, ma ei oska seda arvuliselt aastate jaotuses teile ette kanda. Hästi jämedates joontes võite rehkendada niisugustest arvudest lähtudes, et kui meil on 800 tugispetsialisti üle kogu Eesti ja üks tugispetsialisti ametikoht maksab aastas 17 000 eurot, siis 100 spetsialisti jaoks on vaja 1,7 miljonit eurot. See on minimaalne lisaraha, mis on vaja sinna süsteemi suunata. Kui korrutate selle seitsme aastaga, siis saate umbes selle arvu, millest ma enne rääkisin. See 20 miljonit eurot ei tule kindlasti aastal 2014 ja kindlasti ei ole see summa esimesel

aastal niisama suur kui hilisematel aastatel. See süsteem eeldab ülemineku- või väljaehitamisaega.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te rääkisite kohalike omavalitsuste võimalustest. Neid peaks olema palju, lausa kuhjaga. Aga elu näitab, et Haridus- ja Teadusministeerium muudab valdade ja linnade üldhariduskoolide pidamiseks ettenähtud eraldised sihtotstarbeliseks. Toonitan – sihtotstarbeliseks. On niisugune tunne, et ministeerium võtab kohalikelt omavalitsustelt ära võimaluse teha oma eelarves hädavajalikke muudatusi. Mul ongi teile küsimus, härra minister: miks ministeerium tahab piirata kohalike omavalitsuste otsustamisvabadust?

Jaak Aaviksoo

Aitäh, hea küsija! Põhjus on tegelikult hästi lihtne. Haridus- ja Teadusministeerium hakkas kohalike omavalitsuste esitatud andmetele tuginedes analüüsima, missugust palka makstakse õpetajatele tegelikult, nendele õpetajatele, kes kohalike omavalitsuste koolides töötavad. Seda on võimalik teha Rahandusministeeriumile esitatavate saldoandmike kaudu. Tõsi, seal oli ka väikseid vigu, aga me oleme umbes kahe aasta jooksul muutnud selle süsteemi üsna usaldusväärseks. Me jõudsimme järeldusele, et viimastel aastatel ei ole kogu see raha, mille riik on eraldanud kohalikele omavalitsustele, õpetajate palkadeks läinud. Ma kasutan võimalust teha nüüd n-ö väike reveranss ja ütlen, et kui see väide kõlas etteheiteina kõikidele kohalikele omavalitsustele, siis on see ilmselgelt ebaõiglane. Eestis on terve hulk kohalikke omavalitsusi, kes kulutavad õpetajate palkadele oluliselt rohkem. On omavalitsusi, kes kulutavad õpetajate palkadele kaks korda rohkem, kui riik eraldab, väga paljud kulutavad 10–20% rohkem, aga keskmiselt üle kogu Eesti riigi jääb alguses 3%, siis 4% ja siis isegi peaaegu 5% rahast õpetajatele välja maksmata. See tähendab, et meil on probleem. Kui me tahame õpetajate palka tõsta ja eraldame raha rohkem kui varasematel aastatel, aga see raha ei jõua õpetajate kätte, siis on õpetajad õigus-

tatult rahulolematud. Ehk kui meie ühine jõupingutus praktikas ei realiseeru ja kogu raha, vähemasti see, mis on eraldatud, õpetajate kätte ei jõua, siis on see sihtotstarbeliseks muutmine sunnitud samm. Ma kinnitan teile, et mulle see samm ei meeldi. Ma ei teeks seda, hea meelega ei teeks, aga mitte midagi ei ole teha. See võrdlus on võib-olla kohatu, aga ütlen siiski, et sõelaga vee kandmine ei ole väga tulus tegevus. Selle muudatuse ainuke põhjus on see, et me tahame olla kindlad, et kogu see raha jõuab õpetajate kätte. Me saame sellest piirangust võib-olla üle, kui me ühist eesmärki jagame ja selle praktikas realiseerime. Võib-olla me võtame selle reegli Vabariigi Valitsuse määrusest ühel hetkel välja. Aga enne, kui õpetajad on öelnud, et nad on kogu raha kätte saanud, oleks seda ennatlik teha. Selline oli minu selgitus. Ma kindlasti ei arva, et niisuguseid samme peaks astuma siis, kui kõik toimiks. Aga elu näitab, et kahjuks alati ei toimi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Mul on kiire repliik. Ma panen tähele, et teil ja Jürgen Ligil ning veel mõnel arrogantsel Vabariigi Valitsuse liikmel on kombeks nimetada kõiki, kes ei ole teiega sama meelt ja teile takka ei kiida, valetajateks. See päris nii ei ole. Me oleme saanud infot selle määruse teiselt osapoolt ehk koolipidajatelt ja meie kohustus on teie käest aru pärida, mis toimub. Sest kui meie seda ei tee, siis tehakse kõik see ära kabinetivaikuses. Te mainisite, et kohalikul omavalitsusel on alati olnud kohustus tagada koolis soovijatele eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenused. Tegelikult sai see seadusesse kirja siis, kui aastal 2010 oli haridusminister teie erakonnakaaslane Tõnis Lukas. Toona oli tõsine arutelu selle üle, et kui omavalitsusele pannakse kohustus, siis tuleb selleks eraldada ka tulubaas. Selle tulemusena sõlmis Vabariigi Valitsus kohalike omavalitsustega leppe, et palka võib maksta ka õpetajate palgafondist. Sellel leppel on teie erakonnakaaslane allkiri all. Miks te sellest leppest enam kinni ei pea?

Jaak Aaviksoo

Kõigepealt tulen tagasi valetamise väite juurde. See väide oli konkreetne. Kui on soovi, võin ma seda õiendada siit kõnepuldist, aga ma arvan, et see ei ole selleks kõige parem koht. Valeväite eest vastutab valeväite esitaja ja ainult tema, mitte keegi teine seda vastutust ei kannu. Sellepärast arvan, et ei ole mõtet arendada abstraktset diskussiooni selle üle, kes valetas, ja sildistada ettekandjaid arrogantseks või kuidagi teisiti. Minu väited on konkreetsed ja võetud Maalehe artiklist, need on seal must valgel kirjas, ning ma kavatsen paluda nende väidete tagasivõtmist või vastupidise tõestamist. Ma usun, et see on loomulik kommunikatsioonivorm. Kui inimene eksib, siis tuleb tal loomulikult oma viga parandada.

Tulen nüüd tagasi tugiteenuste rahastamise juurde. Tugispetsialistid olid Eesti koolides ammu enne Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal. Tugispetsialistide tööd on kõikide nende aastate vältel rahastanud koolipidajad. Ei ole niimoodi, et Tõnis Lukas võttis 2010. aastal vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning sellega loodi vajadus tugiteenuste järele. Ma rõhutan, et tugispetsialistid on koolis kogu aeg olnud ja nende tööd on kogu aeg rahastanud koolipidajad. Mingit põhimõttelist muutust ei ole toimunud. Sellepärast arvan, et on kohatu viidata sellele, nagu oleks kohalikule omavalitsusele pandud tugiteenuste osutamise kohustus, luues uue teenuse täiesti tühja koha peale. Tõsi, sotsiaalpedagoogiteenus ei olnud varem seaduse tasemel sõnastatud. Paraku ei kirjutanud seadusandja selle teenuse rahastamise kohustust seadusesse. Ma arvan, et meil ei ole mõtet diskuteerida, ehkki me oleme seda diskussiooni pidanud siin ka juba varem, kas Vabariigi Valitsusel on õigus väljaspool seadusi rahastamislepinguid sõlmida. Kui me lähtume õigusriigi ja võimude lahususe põhimõttest, siis on päris selge, et Vabariigi Valitsus peab käituma seaduse alusel. Sellepärast ütlen ma siit kõnepuldist veel kord ja mitte esimest, teist ega kolmandat korda, vaid vähemasti neljandat korda, et võtame vastu põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse paranduse ning kirjutame sinna keskvalitsuse kohustuse seda teenust rahastada. Loomulikult peame endale selle juures aru andma, et siis tuleb leida ka rahastamisallikad ja loomulikult tuleb koos sellega vähendada kohalike omavalitsuste rahastamist,

sest neilt võetakse ju üks kohustus ära. See on praegu kohaliku omavalitsuse kohustus ja kui see kohustus ära võetakse, siis tuleb ära võtta ka rahastamine. Ma usun, et seda arutelu tuleb pidada rahulikult, ilma emotsioonideta ja siltide kleepimiseta. See diskussioon on kindlasti tarvilik ja ma ütlen veel kord, et ma olen kõiki selleks ka üles kutsunud. Selleks tekib võimalus siis, kui valitsus esitab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 paranduse ja me seda arutame. Kindlasti ei jää see Haridus- ja Teadusministeeriumi taha pidama. Võib niimoodi, aga võib ka teistmoodi, see on arutelu koht. Kuid ma ei usu, et seadusele mittetuginevate lepingutega või suusõnaliste lubadustega saaks tekitada uut õigust. See ei ole instrument probleemide lahendamiseks. Ma arvan, et see, kui ühel või teisel juhul on kasutatud niisuguseid, ütlemise, sõbrameeste või poliitikute kokkuleppeid, ei ole hea praktika. See tekitab tüli kohalike omavalitsuste ja riigi vahel ning niisugust tüli ei ole vaja. Nii et Haridus- ja Teadusministeerium taotleb selgust ja mida varem me selle saavutame, seda parem.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esinaine! Lugupeetud minister! See oli küll huvitav samm edasi. Te nimetasite Vabariigi Valitsuse ja kohalike omavalitsuste koostöölepet, mida vähemalt kohalikud omavalitsused on siamaani pidanud väga oluliseks dokumendiks, lihtsalt omavaheliseks kokkuleppeks, millel ei ole juriidilist jõudu. Aga te ütlesite arupärimise kolmandale küsimusele vastates, et vajate lisaselgitust. Võib-olla pakume teile siis võimalust seda uut rahastamisalust selgitada. Te võtate ühelt poolt laste arvu, koefitsiendi aluseks on omavalitsuses olevate laste arv, teiselt poolt on korruptise aluseks õpetaja ametikohtade arv. Millise kontaktundide mahuga te õpetaja ametikohtade arvu arvestate, kui te võtate aluseks õppekava? Kas maht on 21, 24, 30 või 35 tundi?

Jaak Aaviksoo

21.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Avan läbirääkimised ja palun kõnepulti kolleeg Mihhail Stalnuhhini!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kunagi, üle 30 aasta tagasi, jutustas üks mu semu mulle ühe loo. Ta jalutas ühel toredal õhtul Tallinnas tollase Matrossovi tänava kandis. Äkki ilmus pimedusest kamp üsna viisakaid noormehi, kes tegid talle ettepaneku, et ta ostaks ära betoonprügikasti. Te ju mäletate neid betoonurne, mis tänavatel seisid. Ettepanek oli nii hea, et nende nägusid vaadates ei suutnud ta ei öelda. Ta tõmbas taskust välja kogu raha, mis tal kaasas oli, ja andis selle ära. Aga siis, kui ta tahtis lahkuda, öeldi talle viisakalt, et kuidas siis jääb urniga, ta ju ostis selle ära, võtku kaasa. Vähe sellest, et ta jäi rahast ilma, ta pidi paarsada meetrit veel ka seda urni tassima.

See lugu tuli mulle meelde, kui ma mõtlesin sellele, kuidas Eestis hariduselu korraldatakse. Vähe sellest, et haridusminister koos oma kummitempliga võtab meilt raha ära, ta paneb meile veel ka kohustuse seda koormat tassida. Kusjuures erinevalt sellest situatsioonist, mida ma kirjeldasin, meie seda koormat maha visata ei saa.

Demagoogia ja veel kord demagoogia – see on vist ainus asi, mida nad oskavad. Me teame suurepäraselt, et koalitsiooni poole pealt ei tule mitte ühtegi seaduseelnõu, muudatusettepanekud tulevad ainult siis, kui koalitsiooni liikmetele on mingi ministriumist saadetud leht pihku pistetud. Aga siis räägitakse pidevalt vastutusest, mida me kõik siin kanname. Mina ei võta seda vastutust enda kanda! Mina olen alati olnud Eesti haridussüsteemi hävitamise vastu, nii nagu teiegi, kolleegid, kes te praegu siin saalis olete. Selle tegevusega ei saa mitte kuidagi nõustuda.

Mul on veel paar sõna ühel teemal öelda. See inimene, kes praegu meie ees seisis, ei tohi olla haridusminister, mitte mingil juhul. Praegu hakkab ju toimuma järgmine asi. Tulevad uued rahastamistingimused ning me oleme sunnitud kinni panema mõne kooli suuremates linnades ja õpetajaid koondama hakkama. Tahes-tahtmata hakkavad kõik sellega tegelema. Härra haridusminister saab sellest vist

lusti, see on tema arvates eriti lõbus. Seda olukorras, kus – ma lugesin seda ühest möödunud nädala uudisest – AS Eesti Energia otsib Ida-Virumaale füüsika-, keemia- ja inglise keele õpetajaid. Mitte haridusministeerium ei otsi, vaid Eesti Energia otsib! Naerge või nutke, aga nii see on. Selles olukorras me hakkame koole optimeerima.

Teate, mida see tähendab? See tähendab, et haridusminister ei usu, et Eestis olukord muutub, et kunagi hakkab sündima rohkem lapsi ning läheb vaja rohkem õpetajaid ja koole. Praegu aetakse kõik ühe joone alla: vähim võimalik rahastamine. Mina soovitan Eesti rahval mõelda selle peale, millised mõtted on peas sellel inimesel, kes kamandab meie hariduselu. Ta lihtsalt ei usu Eesti tulevikku. Ta arvab, et lähebki niiviisi, kuni nullini välja. Need kõik on muidugi emotsioonid, aga peale tänast vestlust midagi muud olla ei saagi.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun kõnetooli kolleeg Mailis Repsi!

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu esinaine! Head Riigikogu liikmed! Endiselt lugupeetud haridus- ja teadusminister! Nüüd me olemegi jõudnud sellisesse kahekõnefaasi, kus minister ütleb, et Riigikogu liige valetab, ja Riigikogu liikme asi on avalikus ruumis või selles saalis välja tuua need seisukohad, millega ta nõus ei ole. Küsimus ei ole ju isiklikus meeldimises või mitte-meeldimises, küsimus on hariduse tulevikus.

Millest me selles arupärimises rääkisime ja millele on põhivaidlused keskendunud? Kõigepealt, kui minister ütles, et riigieksamite läveni kaotamisel olid omad positiivsed tagajärjed, siis sellega võib nõustuda ja võib mitte nõustuda. Keskerakonna fraktsiooni ettepanek, et riigieksamil tuleks 1 punkti asemel saada 20, oli põhjendatud kogemustega. Meil on olnud riigieksamil 1 punkti nõue ja seda ühiskonnas üldiselt naeruvääristati. Võib-olla olid Vabariigi Valitsusel seda ettepanekut tehes riigieksamitega hoopis teised eesmärgid. Sellisel kujul see ettepanek kevadel toetavat fooni ei leidnud ja Riigikogu otsustas häälteenamusega asendada 1 punkti 20 punktiga. See, et nüüd kehtivad mõlemad, nii 1 punkt kui ka 20 punkti, on kindlasti üks huvitavamaid juriidilisi

äpardusi, mille Riigikogu oma ajaloos on pidanud üle elama. Aga see selleks.

Kas õigem on kasutada sõna "pedagoog" või sõna "õpetaja"? See on kindlasti tuleviku-küsimus. Ma arvan, et vähemalt järgmised 20 aastat puutun ma haridusega mitmeski mõttes kokku, kuna mul on neli väikest last kasvamas, kõige väiksem nendest on vaid kaheaastane. Nii et mul on võimalus üsna pika aja jooksul näha – võib-olla ei ole ma siis enam poliitikas, mine tea –, millised on tegelikult selle pedagoogi ja õpetaja ametinimetuse üle peetud vaidluse tagajärjed. Vähemalt koolirahvas on nagu ka opositsioon Vabariigi Valitsuse tehtud muudatusest aru saanud nii, et ainuke põhjendus sellele, miks sõna "pedagoog" asendati sõnaga "õpetaja", oli see, et tugistruktuure ei rahastataks õpetajate palgarahast.

Nüüd räägin 35-tunnisest koormusest. Haridus- ja teadusminister on kindlasti kursis nende kirjadega, mis tulevad Haridus- ja Teadusministeeriumisse. Haridustöötajate liit on toonud mitmeid näiteid koos kooli nimetuse ja õpetaja nimega. Just nendele sai opositsiooni liige Reps Maalehe artiklis tugineda. Need on näited selle kohta, et õpetajale on juba tulnud teade, et tema töökoormus, 28 kontakttundi või 30 kontakttundi, ei ole piisav, et seda täiskoormuseks lugeda, sest täiskoormus on 35 tundi. Ei ole õige öelda, et opositsiooni liige püüab ähvardada või valetab, sest kogu see materjal on haridusministeeriumis olemas, täpselt samamoodi kui need materjalid, mida meie saame ametliku kirjavahetuse kaudu.

Mis puudutab tulevikku, siis menetluses on Keskerakonna fraktsiooni algatatud eelnõu, mis käsitleb tugistruktuuride toetamist. Selle kohta on tulnud Vabariigi Valitsuselt, kaasa arvatud haridus- ja teadusminister Aaviksoolt, eitav vastus. Väidetakse, et kohalikes omavalitsustes töötavate tugistruktuuride rahastamises Vabariigi Valitsus ühtegi muudatust ei teeta, sest ta ei pea seda vajalikuks. Nüüd tullakse aga välja jutuga, et algatage, arutage ja mõelge, kusjuures need ettepanekud on tehtud, need on kultuurikomisjoni menetluses, kuid Vabariigi Valitsus on andnud nende kohta eitava seisukoha.

Viimaseks toon välja teie väite, et ei ole tulnud muudatust ettepanekuid rahastamise sihtotstarbeliseks või mittesihtotstarbeliseks muutmise kohta. Meie väited sel teemal on tugine-

nud kas maaomavalitsuste liidust või kohalikest omavalitsustest tulnud teadetele või juba kooskõlastusel olevale Vabariigi Valitsuse määruse eelnõule. Kui Vabariigi Valitsus oma määrust muudab ja meie väited enam ei kehti, siis loomulikult tõdeme hea meelega, et määrus on vahepeal muutunud. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Ma tulin siia kõnetooli selleks, et seadus ja mure Eesti koole tabava ümberkorralduse pärast ei jääks näiliselt ainult haridusministri ja Riigikogu liikme Mailis Repsi omavaheliseks probleemiks. Me kindlasti toetame selles küsimuses Mailis Repsi, kes äsja valiti ka Riigikogu kultuurikomisjoni aseesimeheks. Ma panin arupärimisele vastamise käigus tähele, et me oleme jõudnud olukorda, kus üks minister ei vastuta teise ministri sõnade eest. Veel hullem, ma märkasin sedagi, et kui eri aegadel on valitsuses ühel ja samal ministri kohal olnud ka ühte ja samasse erakonda kuuluvad inimesed, siis mingit järjepidevust ei ole ja eelkäija võetud kohustusi ei peeta mitte millekski.

Ma mäletan arutelu aastal 2010, kui toona ne haridusminister Tõnis Lukas tuli põhikoolija gümnaasiumiseaduse eelnõuga siia saali. Seaduses tehti mitmeid muudatusi. Üks toona mitte kõige tähtsam detail oli psühholoogide, logopeedide, eripedagoogide ja sotsiaalpedagoogide palkamise kohustus, kui koolis käib lapsi, kes nende abi vajavad. Tollal sai ka küsitud, et kui omavalitsusele pannakse kohustus, kust tulevad siis selle täitmiseks vahendid. Tõepoolest, seadusesse ei saanud kirja, et see on riiklik kohustus, seadusesse jäi kirja, et see on koolipidaja kohustus, aga kui omavalitsusele kohustus pannakse, peab kuskilt tulema ka raha. Omavalitsustele laekuvat tulu ei suurendatud, aga siin Riigikogu saalis anti suusõnaline lubadus, mille teie erakonnakaaslane Siim Valmar Kiisler vormistas leppena kohalike omavalitsustega. Sai kokku lepitud, et tugipersonali palgaks võib koolipidaja võtta vahendeid õpetajate üldisest palgafondist. Jah, kui haridusministri lubadus oli suusõnaline, siis regionaalministri allkirjastatud lepe ei saa

kuidagi olla mingi sõbrameeste kokkulepe. See ei oleks hea praktika. Regionaalministri kohustus on seista ka Vabariigi Valitsuses kohalike omavalitsuste eest.

Nüüd me oleme olukorras, kus kõigest kolm aastat tagasi pandi see kohustus seadusesse ning rahastamine jäi mitte just hea praktika näitena valitsuse ja kohalike omavalitsuste vahelise kokkuleppe asjaks. On tõepoolest väga veider kuulda, et selle kohustuse võib ju ära võtta, aga siis tuleb selle võrra vähendada ka omavalitsuste rahastamist. Kord juba omavalitsuste rahastamist vähendati, see oli aasta 2009, kui üksikisiku tulumaksust võeti ära päris märkimisväärne protsent ja öeldi, et selle võrra peavad omavalitsused vähem vastutama lasteaedade ja noortespordi eest. Loomulikult vastutab iga linn ja iga vald endiselt lasteaedade ja noortespordi eest, nad ei saa ju inimestele öelda, et see pole enam nende vastutusala. Aga selline lähenemine lõpeb sellega, et omavalitsus peab kuskilt mujalt ja valdavalt ikka abivajajate arvel leidma lisavahendeid, kui enam ei ole võimalik logopeede, eripedagooge ja psühholooge muul viisil kooli palgal hoida.

Nii et see halb praktika sai võib-olla tõesti seadusesse sisse kirjutatud juba aastal 2010, kui me jäime uskuma Tõnis Lukase meeldivat juttu, kuigi ei olnud kirja pandud, et tugiteenust pakkuvad pedagoogid on samasuguste õigustega koolitöötajad nagu aineõpetajad. Aga kuna see on nüüd seaduses sees, siis sellest raha kokkuhoidmise eesmärgil loobuda ei ole ka õige. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Arupärimise arutelu on lõppenud.

2. Vaba mikrofoni

Esimees Ene Ergma

Palun pärast minu haamrilööki registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis! Ma ei jõudnud veel vist haamriga lüüa, te olete väga kiired. Olge rahulikud, ma annan kõigile sõna. Olgu peale, andestan! Palun, kolleeg Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Head ametikaaslased! Ma palun vabandust kiirustamise pärast! Mul on au siit Riigikogu kõnetoolist täna ette lugeda 540 Eestimaa inimese kiri. Nimelt käisid täna Riigikogus külas mardisandid. Nad tulid Vanalinna Hariduskolleegiumist, Püha Miikaeli Koolist, Johannese Koolist, Kohila Mõisakoolist ja Tallinna Toomkoolist. Mardisandid palusid mul teile tutvustada pöördumist "Mardisoovid ehk 540 kiri Riigikogule". Pöördumises soovitakse, et riigiisadel jätkuks usku ja tahet hoida peret püsimas ja lapsed kasvamas ning kindlustada ja arendada riiki, mis on rajatud vabadusele, õiglusele ja õigustele, nii et ükski laps ei kuuluks Euroopa vaeseima viiendiku hulka. See kõik kaitseb sisemist ja välimist rahu. Pöördumise autorid soovivad, et praegused lapsed tahaksid oma lapsi kasvatada siin, mitte kuskil mujal, mis oleks pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele, et jätkuks Eesti edasivijaid ka siis, kui praegused Riigikogu liikmed pensionile lähevad. Pöördumises öeldakse: "Lapsed on Eesti suurim loodusvara, rahvuslik rikkus, mida tuleb hoida. Kui lapsed kasvavad, siis kasvab majandus, siis on viljaõnne ja karjaõnne, siis on tagatud eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade." Sellise pöördumise palusid toredad mardisandid Riigikogule üle anda.

Esimees Ene Ergma

Selliseid kirju on väga meeldiv vastu võtta. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ehk olete kuulnud, et 1486. aastal ilmus Saksamaal raamat "Malleus maleficarum" ehk "Nõidade haamer". Selle autoriteks olid kaks meest: Henricus Institor ja Jacobus Sprenger. See on üks huvitavamaid raamatuid üldse, ma ütleksin nii. Need kaks meest olid mõlemad mungad, dominiiklased ja inkvisiitorid. Institor põletas lühikese aja jooksul enne selle raamatu avaldamist ühes ainsas Saksamaa provintsis surnuks 41 inimest. Nemad kirjutasidki selle raamatu, mis koosneb kolmest osast. Üks osa selgitab, kes on nõiad, teine jutustab sellest, millega nad võivad hakkama saada, aga kolmas osa paneb paika inkvisitsioonilise kohtumõistmise reeglid. Nende reeglite järgi inkvi-

sitsiooniline kohtumõistmine pärast seda kaks ja pool sajandit käiski. Näiteks ei saanud keegi kohtuotsuse peale kaevata. See oleks ka imelik olnud, sest valdav osa süüalustest suri paari tunni jooksul pärast seda, kui kohus oma otsuse tehtud sai. Kohtul oli võimalus tunnistajaid avalikult mitte kuulata ning süüdistatavale nendest tunnistajatest ja nende ütlustest mitte rääkida. Oli selline võimalus, et asja arutati ja tehti otsus mingi salatoimiku või salamaterjali alusel, kusjuures ei süüdistatav ega tema advokaat, kui tal see oligi, ei teadnud sellest üldse midagi.

Kolleegid, võib-olla teil tekib küsimus, miks ma sellest üldse teile siin praegu räägin. Aga sellel on väga konkreetne seos tänapäeva Eestiga. Poolteist aastat tagasi andsin ma sisse kohtukaebuse, sest ma olen seda meelt, et kapo aastaraamat, mis süüdistas mind kurat teab milles, ei olnud objektivne, ütleme ausalt, seal lihtsalt valetati poliitilistel põhjustel. Nüüd ma olengi kohut ootamas, aga kohtuistung tuleb alles poole aasta pärast. Nii et kokku võtab see aega kaks aastat. Aga lubage, et ma loen ette teile ühe kohtumääruse. Selles teatatakse mulle, et määruse peale ei saa edasi kaevata. Mulle teatatakse, et jäetakse rahuldumata minu taotlus kutsuda kohtuistungile tunnistajaid ja neid üle kuulata. Selleks mul õigust ei ole, nii nagu süüdistataval ei olnud sellist õigust ka keskajal. Vahemärkusena ütlen, et kapo esitas kohtule mingi salatoimiku, saladusega kaetud toimiku. Kohus hakkab otsustama minu kaebuse saatust, lähtudes muu hulgas materjalidest, mida ei näe mina ega minu advokaat. Kohus teatab, et ta jätab läbi vaatamata minu taotluse hinnata, kas saladuse hoidmise soov on kaalukam kui kaebaja või selle esindaja õigus toimikuga tutvuda. Ma ei tea, milline tunne teil praegu on, aga mul, kui ma seda dokumenti lugesin, olid ausalt öeldes kõik karvad püsti, sest siin on täielik paralleel inkvisitsioonilise kohtumenetlusega, mis toimus keskaja kõige rängematel, kõige hirksamatel aegadel, kui peeti nõiajahti ning põletati kümneid tuhandeid naisi ja mehi. Muuseas, enam-vähem samamoodi toimub see tänapäeva Eestis, mille puhul soovin teile õnne!

Seda ütlesin ma selleks, et positiivselt lõpetada. Teile ju meeldib, kui positiivselt lõpetatakse.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma tahaksin väga, et vaba mikrofoni ajal istuks vahel ka minust paremale poole jäävas saali osas mõni inimene. Kahjuks peame aga järjekordselt rääkima tühjadele toolidele, mis tähendab, et töötabki ainult pool Riigikogu. Riigikogus on neid, kes töötavad ka vaba mikrofoni ajal, ja on neid, kes luusivad vaba mikrofoni ajal kuskil mujal ringi.

Ma tahan rääkida aga olulistel teemadel. Nimelt toimus eelmisel nädalal üle pika aja Setomaa toetusrühma koosolek ja see oli väga asjalik. Koosolekule olid kutsutud siseminister Ken-Marti Vaher ja mitmed Setomaa organisatsioonide esindajad. Koosolekul räägiti kahel teemal: piirilepingust ja ootealatasust. Koosoleku alguses kinnitas siseminister, et kõik see, mis toimub seoses ootealatasu võtmisega piiril, on seadusega kooskõlas. Piiriületusel on tegu komplekslubadega, mis tähendab, et kui liita kokku piiriületuse broneerimise tasu ja ootealatasu, siis selle tasu suurus on vanas vääringus umbes 100 krooni, mis ei ole kaugeltki väike raha.

Kui lugeda veel kord õiguskantsleri seisukohta, mille ta andis 19. aprillil 2012. aastal, siis selgub, et juba üle aasta on toimunud ebaseaduslik ootealatasu kasseerimine. Ma loen õiguskantsleri ettepaneku veel kord ette: "Pärast menetluse käigus kogutud teabe analüüsi asun seisukohale, et sõidukite maanteepiiripunkti sisenemise korraldamisel Luhamaa ja Koidula piiripunktides rikutakse riigipiiri seaduse § 8³ lõiget 4, mille kohaselt ei võeta piiriületuse ooteala kasutamise eest tasu, kui sõiduk on suunatud piiriületuse ootealale, kuid ei kasuta tegelikult piiriületuse ooteala teenust ja suunatakse kohe piiriületuseks piiripunkti."

Kui vaadata kõiki seadusi, siis ma arvan, et alates 1. detsembrist on piiriületajaid veelgi vähem ja nii või teisiti tuleb siseministril üle vaadata haldusleping, mis on sõlmitud ootealatasu haldaja ja Siseministeeriumi vahel, sest piiriületajad ei suuda nii või teisiti haldajatele kinni maksta kogu kulu.

Setomaa toetusrühma koosolekul juhtus aga see, et koosoleku ajal siseminister murdus ja hakkas hoopis teist juttu ajama. Kui sisemi-

nistrile oli ette loetud väike lõik eelmisel nädalal meedias avaldatud artiklist, kus öeldi, et Tartu Halduskohus rahuldab oma otsusega kaebuse Politsei- ja Piirivalveameti vastu ning tunnistas õigusvastaseks piiriületaja alusetu ootealale suunamise enne piirikontrollitoimingute tegemist, siis ütles siseminister, et kogu probleem on Riigikogus. Riigikogu võtab seadusi vastu ning vastutab selle eest, et poolteist aastat on seadus muutmata ja poolteist aastat on ebaseaduslikult ootealatasu kasseeritud.

Kutsun siinkohal kõiki üles selle probleemiga tegelema! Ma oleksin väga tahtnud, et siin saalis oleks istunud kas või mõnigi Reformierakonna või IRL-i liige, et oleksin saanud edasi anda palve hakata koos tegutsema selle nimel, et muuta riigipiiri seadust. Praegu on selleks õige aeg, sest riigieelarve on Riigikogu menetluses, me saame vaadata üle halduslepingu ja teha muudatusettepaneku, et enam ei rikutaks riigipiiri seadust ja inimestelt ei kasseeritaks alusetult ootealatasu. Ise olen ma väga nõus osalema selle seadusmuudatuse ettevalmistamises. Ma nägin täna koridoris juhuslikult Setomaa toetusrühma esimeest Priit Sibulat ja tegingi talle ettepaneku, et käärime käised üles ja hakkame tööle. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Austatud proua eesistuja! Lugupeetud kolleegid! 540 kiri, mida kolleeg Jüri Ratas siin

tutvustas, andis mulle põhjuse tulla täna pärast arupärimiste arutelu Riigikogu kõnepulti, et osaleda vabas mikrofonis. See kiri tekitas mõtteid ja tõi ilmselt kõigile kolleegidele naeratuse näole. Kui te oleksite veel näinud neid mardisante, kes Riigikogu vestibüüli tulid! See oli mitut naeratust väärt. Aga kirja sisu on väga sügav. Kirjas öeldi, et ka siis, kui praegused Riigikogu liikmed pensionile lähevad, peaks olema neid, kes siin riigis lapsi kasvatavad ja tahavad siia panustada. Lapsetoetus on kümme aastat olnud 19 eurot. Sellel kolmapäeval tähistavad sotsiaaldemokraadid seda üritusega "Lapsetoetuse aastapäev: 10 aastat häbi!". Kõik kolleegid on teretulnud, et sellel teemal rääkida. Sinna on oodatud ka meedia. Pärast seda üritust ei ole seda kirja ilmselt enam nii tore lugeda, vaevalt et see siis naeratuse näole toob. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Rohkem ei soovi keegi kõnelda. Head kolleegid, mul on teile öelda meeldiv uudis: istung on läbi.

Istungi lõpp kell 16.36.

Istungi kestus 1 tund ja 36 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Teisipäev, 12. november 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (481 SE) teine lugemine

2. Riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (496 SE) esimene lugemine

3. Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu (474 SE) esimene lugemine

4. Tolliseaduse, karistusseadustiku ning kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo seaduse muutmise seaduse eelnõu (515 SE) esimene lugemine

5. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamiseks" muutmise" eelnõu (511 OE) esimene lugemine

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala teisipäevast istungit. Kõigepealt palun kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Palun, Sven Sester!

Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan üle rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2013.–2015. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu. Riigikontroll on läbi viinud hanke, mille tulemusena on jõutud järelduseni, et parima pakkumise tegi Grant Thornton Rimess OÜ. Vastavalt sellele resultaatile on rahanduskomisjonil Riigikogule ettepanek selline otsus vastu võtta. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud ühe otsuse eelnõu. Vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus selle edasise menetlemise.

Läheme nüüd teadete juurde. Kolmapäeval, 13. novembril osalevad infotunnis järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Urmas Reinsalu ja justiitsminister Hanno Pevkur.

Seoses Riigikogu liikme Kajar Lemberi tagasiastumisega asub alates s.a 18. novembrist Riigikogu liikmeks asendusliige Jaanus Marrandi.

Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Neeme Suure lahkumise õiguskomisjoni liikme kohalt ja asumise põhiseaduskomisjoni liikme kohale.

Riigikogu juhatus on määranud Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 490 teise lugemise arutelu aluseks olevate dokumentide esitamise tähtajaks s.a 12. novembri kell 17.15.

Riigikogu esimees on Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni ning Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekul kokku kutsunud Riigikogu täiendavad istungid Toompea lossi istungisaalis järgmiselt. Esimene täiendav istung algab 2013. aasta 14. novembril kell 17 ja kestab kuni päevakorra ammendumiseni, aga mitte kauem kui 15. novembril kella 9-ni, juhul kui kõiki Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala päevakorras olevaid eelnõusid ei arutata läbi hiljemalt 14. novembri istungil. Esimese täiendava istungi päevakorras on kõik need eelnõud, mis kaheksandal töönädalal jäid läbi arutamata. Teine täiendav istung algab 2013. aasta 15. novembril kell 10 ja kestab kuni päevakorra ammendumiseni, aga mitte kauem kui 16. novembril kella 9-ni, juhul kui kõiki esimese täiendava istungi päevakorras olevaid eelnõusid ei arutata läbi hiljemalt esimese täiendava istungi lõpuks. Teise

täiendava istungi päevakorras on kõik need eelnõud, mis esimesel täiendaval istungil jäid läbi arutamata. Kolmas täiendav istung algab 2013. aasta 16. novembril kell 10 ja kestab kuni päevakorra ammendumiseni, aga mitte kauem kui 17. novembril kella 9-ni, juhul kui teise täiendava istungi päevakorras olevaid eelnõusid ei arutata läbi hiljemalt teise täiendava istungi lõpuks. Kolmanda täiendava istungi päevakorras on kõik need eelnõud, mis teisel täiendaval istungil jäid läbi arutamata. Neljas täiendav istung algab 2013. aasta 17. novembril kell 9 ja kestab kuni päevakorra ammendumiseni, aga mitte kauem kui 18. novembril kella 8-ni, juhul kui kolmanda täiendava istungi päevakorras olevaid kõiki eelnõusid ei arutata läbi hiljemalt kolmanda täiendava istungi lõpuks. Neljanda täiendava istungi päevakorras on kõik eelnõud, mis kolmandal täiendaval istungil jäid läbi arutamata.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 82 Riigikogu liiget, puudub 19.

1. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (481 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme tänase päevakorra juurde. Esimene punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 481 teine lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli ettekandeks sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna!

Margus Tsahkna

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 481 ehk patsiendi vaba liikumise direktiivi ülevõtmine oli sotsiaalkomisjonis arutusel viiel korral: enne esimest lugemist kahel korral ning peale esimest lugemist teise lugemise ettevalmistamiseks kolmel korral.

Me korraldasime ka kaks eraldi koosolekut aruteluks huvigruppidega. 24. oktoobril osalesid istungil Eesti Haigekassa, Eesti Erateravishoiuasutuste Liidu, Eesti Patsientide Nõukoja, Eesti Arstide Liidu, Eesti Haiglate Liidu ja Sotsiaalministeeriumi esindajad. Esimene istung koos huvigruppidega toimus 24. septembril, seal osalesid Eesti Apteekrite Ühenduse, Eesti Apteekide Ühenduse ja Eesti Apteekrite Liidu ning Sotsiaalministeeriumi esindajad. Kuulasime ära osapoolte arvamused ja ettepanekud. Sotsiaalkomisjonile esitas oma ettepanekud ka Eesti Nooremarside Ühendus. Komisjon otsustas neid ettepanekuid toetada ning muuta tervishoiuteenuste korraldamise seadust nii, et tervishoiutöötaja võib osutada tervishoiuteenuseid mitte ainult omandatud erialal, vaid ka omandatud kutse piires.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, vabandust, ma korra katkestan teid! Head kolleegid, saalis on sumin. Palun austame ettekandjat ja austame neid ametikaaslasi, kes soovivad kuulata ülevaadet eelnõust 481! Palun jätkake!

Margus Tsahkna

Riigikogu liikmed, komisjonid ja fraktsioonid eelnõu muutmiseks ettepanekuid ei esitanud. Sotsiaalkomisjon vormistas kaks muudatusettepanekut koostöös Sotsiaalministeeriumiga. Esimene ettepanek käsitleb nooremarside probleemi lahendust selliselt, et tervishoiutöötaja võib osutada tervishoiuteenuseid mitte ainult omandatud erialal, vaid omandatud kutse piires. Teine ettepanek käsitleb ravikindlustusseaduse rakendussätte sõnastust. Muudatusega täiendatakse ravikindlustusseadust rakendussättega, milles on öeldud: "Haigekassa maksab kindlustatud isikule piiriülese tervishoiuteenuse hüvitist nende tervishoiuteenuste ja nende osutamise käigus väljakirjutatud retseptiravimite ja meditsiiniseadmete eest, mis on osutatud või välja kirjutatud alates 2013. aasta 25. oktoobrist." 25. oktoober on see kuupäev, millal see direktiiv Euroopa Liidus jõustus, kuid me ei olnud võimelised selle direktiivi rakendamise sätet varem vastu võtma. Nii et meil toimib rakendussäte tagasiulatuvalt – on teada, et päris mitmed Eesti patsiendid lähevad selle direktiivi raames mõnda teise Euroopa Liidu riiki arstiabi saama enne

seada, kui me selle sätte rakendame. Selle muudatuse ettepaneku arvestamisega tagatakse õigus saada piiriülese tervishoiuteenuse hüvitist alates direktiivi ülevõtmise kuupäevast saadud tervishoiuteenuste ning nendega seotud retseptiravimite ja meditsiiniseadmete kasutamise eest.

Eraldi teema, mis oli pikalt arutusel, oli Eesti Apteekide Ühenduse ja Eesti Apteekrite Liidu pöördumine seoses apteekrite nimetamisega tervishoiutöötajateks. Ühispöördumises taotleti eelnõu muutmist nii, et proviisor ja farmatseut oleksid määratletud tervishoiutöötajatena ning ravimite väljastamine ehk siis apteegiteenus oleks määratletud tervishoiuteenusena. Komisjon arutas mitmel korral apteekrite tervishoiutöötajateks määramise probleemi ning apteegiteenuse seotust tervishoiuteenusega. Sotsiaalkomisjon on oma istungil varem heaks kiitnud raporti kvaliteetse ja jätkusuutliku apteegiteenuse kättesaadavuse tagamise kohta ning peab vajalikuks jätkata diskussiooni apteegiteenuse laiendamise ja parema tervishoidu integreerituse üle peale Praxisse vastavasisulise uuringu valmimist. Poliitikauuringute Keskuse Praxis korraldatav uuring nimega "Kaasaegse apteegiteenuse roll esmatasandi tervishoiu osana Eesti tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkuse tagamisel" valmib lähiajal.

Sotsiaalkomisjon leiab, et apteekrid võiksid olla tervishoiutöötajad, kuid nende nimetamine tervishoiutöötajateks ning apteegiteenuse määramine tervishoiuteenusena tuleks lahendada eraldi seadusega. Sotsiaalministeerium ongi alustanud asjaomaste seaduste väljatöötamist. On kokku lepitud, et kõik tervisevaldkonna olulised otsused tehakse peale seda, kui need on hea tahte leppe ringis läbi arutatud. Enne otsustamist tuleks kõik aspektid, sh mõju tervishoiu rahastamisele, põhjalikult läbi arutada.

Apteekrite arvamist tervishoiuteenuste osutajate hulka arutas selle eelnõu menetlemise käigus ka hea tahte leppe ümarlaud. Seal otsustati ühiselt, et kuna tervishoiutöötaja mõiste laiendamine ei ole piiriülese tervishoiuteenuse direktiiviga otseselt seotud, siis liigutakse selle teemaga edasi eraldi eelnõu raames. Sotsiaalministeerium saatis sotsiaalkomisjonile ka sellesulise kirja. Järgmine hea tahte leppe koosolek koos sektori esindajatega toimub juba 27. novembril. Seal teevad apteekrite ühenduse esindajad ettekande apteekrite rollist esma-

tasandi tervishoius, pärast seda asutakse eelnõu koostama.

Juhtivkomisjoni menetluslikud otsused olid järgmised. Sotsiaalkomisjon otsustas 5. novembri koosolekul konsensusega saata eelnõu teisele lugemisele 12. novembriks ning teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada. Juhtul kui eelnõu teine lugemine täna lõpetatakse, teeb komisjon ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele 14. novembriks. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Teile on vähemalt kaks küsimust. Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh, austatud istungi juhataja! Austatud eeskõneleja! Küsin piiriülese tervishoiuteenuse kohta. Iseenesest on see ju väga hea ja tervitatav muudatus, aga kuidas peaks käituma need patsiendid, kes vajavad sellist operatsiooni, mille puhul Eesti Haigekassa ei olegi kvooti kehtestanud? On suhteliselt palju selliseid operatsioone, mida Eestis ei tehta ja seetõttu haigekassal puudub ka hinnakiri, mille järgi lõikus pärast hüvitada.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Kui mõnel patsiendil on näidustus, et talle tuleb teha konkreetne operatsioon, aga seda Eestis ei tehta, siis on meil juba praegu süsteem olemas, kuidas see tagada. Arstide konsilium teeb otsuse ja kui leitakse võimalus, et operatsioon tehakse mõnes välisriigis ära, siis patsient sinna ka pääseb ja haigekassa hüvitab kulud. See ei ole võimalik mitte tänu sellele patsiendi vaba liikumise direktiivile. Kui Eesti Haigekassa ravikindlustusega inimene vajab mingit meditsiiniteenust ja tema tervis tänu sellele abile korda saaks, siis on see ka praegu võimalik. Süsteem, kuidas saada abi väljaspool Eestit, on olemas. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma jagan seda valdkonda üsna vähe ja edastan teile ühe perearsti küsimuse. Ta soovib teada, kas ta peale selle seaduse jõustumist

võib välja kirjutada retsepti, et patsient saaks osta ravimit, mis Eestis müügil ei ole, aga on näiteks olemas Portugalis. Kui tal seda õigust ei teki ja kui patsient saab selle retsepti mõnes teises riigis, kas talle makstakse see ravim kinni, kui seda ei ole meie ravimiregistris või kuidas seda nimetataksegi? Selline praktiline küsimus.

Margus Tsahkna

See eelnõu sätestab nende ravimite hüvitamise süsteemi, mida kasutatakse piiritaguse ravi käigus. Kui Eesti patsient läheb kuskile Euroopa Liidu riiki ja saab seal ravi, siis talle hüvitatakse ka vajalikud ravimid. Hüvitamata jäävad omaosalus ning transpordi- ja ööbimiskulud. Need on patsiendi enda kanda. See eelnõu ei laienda Eestis kehtivat retseptiravimite väljakirjutamise süsteemi. Eesti perearst saab välja kirjutada neid ravimeid, mis on Eesti ravimisüsteemis ja meie registrites lubatud. Need on Eesti arsti õigused ja neid me siin ei laienda.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea sotsiaalkomisjoni esimees! Inimesed elavad ja inimesed surevad, ja sugugi mitte alati kodus oma voodis. Mõni läheb välismaale ja sureb hoopis seal ära, mis on temast väga inetu. Siis on jama kui palju. Ja kui juhtub nii, et välismaal tehakse lahangu, mida inimene ei olnud plaaninud ega tellinud, kas siis Eesti Haigekassa maksab selle kinni? Kas see on tervishoiuteenuste nimekirjas ja haigekassa hinnakirjas olemas? Lihtsa lahangu eest võetakse ju 45 eurot, aga keerulisemate eest ligi 150 eurot. Kas Eesti Haigekassa maksab selle kinni? Igasuguseid kaasnevaid kulusid on inimestel sellistel juhtudel ju küll ja küll.

Margus Tsahkna

Hea küsija! Lahangute teemat me eraldi komisjonis ei käsitlenud. Küll aga oli arutelu selle üle, et kompenseeritakse neid teenuseid, mis on Eesti Haigekassa nimekirjas. Ja samal ajal peaks minu loogika järgi tegu olema raviteenusega. Lahangu on juba teine teenus. Kas see on tervisetenus? Tuleks uurida seda nime-

kirja, mille kinnitab haigekassa nõukogu. Peale seda, kui me oleme siin selle seaduse vastu võtnud ja delegatsiooninormi kinnitanud, on meil hea kolleegiga võimalus tõstatada see küsimus Eesti Haigekassa nõukogus. Siis selgub, kas lahangu on seal nimekirjas või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Enn Eesmaa, palun!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud ettekandja! See, et apteekrid on meditsiinitöötajad, on igapäevasest elust ju meile kõigile teada. Nad annavad meile nõu seda rohkem, mida vähem on võimalust arstidega kontakteeruda. Arvestades meie lähiriikide ja Euroopa üldist praktikat, kas me selle sammuga pigem ligineme Euroopa tavadele või läheme üldisest tasemest mõnevõrra kõrgemale? Kuidas on Soomes, Lätis ja Rootsis? Kas sealsed apteekrid on meditsiinitöötajad?

Margus Tsahkna

Aitäh! See on väga hea küsimus. Me vaidlesime sellel teemal väga põhjalikult ja väga palju eelkõige Sotsiaalministeeriumi esindajatega. Loomulikult me peame apteekreid tervishoiusüsteemi osaks ja neid käsitletakse ka selles direktiivis kui tervishoiuteenuse osutajaid. Aga see vaidlus oli natuke põhimõttelisem. Võib-olla ma väljendan siin rohkem oma isiklikku seisukohta, aga minu arvates me peaksime rohkem kaasama apteekrid ehk siis proviisorid, et võimaldada inimestele eelkõige esmatasandi teenuste paremat kättesaadavust. See aga nõuaks täpsemat regulatsiooni, ei piisa ainult nende nimetamisest tervishoiutöötajateks, nagu oli konkreetne ettepanek sotsiaalkomisjonile selle direktiiviga seoses. Me peaksime selgeks vaidlema, milliseid konkreetseid teenuseid, mis tingimustel, millise vastutuse ja millise rahastamisega apteekrid hakkavad tulevikus osutama. Selles mõttes meil ei ole lahkavamusi ka Sotsiaalministeeriumiga, kuid see nõuab väga mitme seaduse muutmist ja teema detailset läbitöötamist kuni näiteks selleni välja, et praegu apteegid teevad reklaami, aga kui nad osutavad tervishoiuteenust, siis tervishoiuteenust tegelikult reklaamida ei tohi. Seega see puudutab väga laia ringi erinevaid küsimusi, mitte ainult tervishoiusüsteemi regu-

latsiooni, vaid ka näiteks võlaõigus- ja reklaamiseadust, mida iganes.

Eelnõu menetlemise käigus me saavutasime selle, et kohtumised kogu sektori ja Sotsiaalministeeriumi esindajate vahel toimuvad. Need on olnud igati konstruktiivses õhkkonnas. Ka oleme tellinud uuringu apteegiteenuse kvaliteedi ja selle teenuse osutamise võimaluste kohta, ning seda mitte ainult linnades, vaid ka maal. Kui apteekrid nimetatakse tervishoiutöötajateks ja kehtestatakse konkreetne regulatsioon, tekivad minu arvates suuremad võimalused apteegiteenuse kättesaadavuse tagamiseks ka maapiirkondades.

See on teema, millega loodetavasti veel ka see Riigikogu koosseis saab põhjalikult tegeleda ning me jõuame olukorrani, mis rahuldaks nii apteekide kliente kui ka võimaldaks kõrgema meditsiinihariduse omandanud apteekritel end väärikalt tunda. Kokku võttes tähendaks see meie rahvale paremat esmatasandi tervishoiuteenust.

Aseesimees Jüri Ratas

Erki Nool, palun!

Erki Nool

Aitäh! Ma küsin selle eelmise küsimuse jätkuks niimoodi. Kui me teeme apteekrid või proviisorid esmatasandi tervishoiuteenuse pakujateks, kas siis Eesti Haigekassa kulud kasvavad või vähenevad?

Margus Tsahkna

Aitäh! Tõepoolest võib juhtuda nõnda, et teatud teenuseid võivad hakata osutama ka apteekrid. Aga ma ütlen, et see on juba järgmiste diskussioonide teema. Ja miks ei peaks Eesti Haigekassa nende teenuste eest tasuma? Eesti Haigekassa regulatsioonid on väga täpsed, neil on konkreetse kulu arvutused taga. See ongi olnud meie senise tervishoiusüsteemi suur viga, et me oleme lähtunud patsiendi ravi kulusid rehkendades ainult jooksvast kulust, mis konkreetsetel tekib. Samal ajal võiks olla ka arvutused, kui palju kulunuks raha õigeaegse sekkumise korral, näiteks juba esmatasandil apteekrite tasemel. Me hoiaksime kokku palju keerulisemate raviprotseduuride pealt, kui me õigel ajal mõõdaksime näiteks veresuhkrut või teeksime mingisuguseid teisi lihtsamaid meditsiinitoiminguid, milleks apteekrid saavad kva-

lifikatsiooni juba kutse omandamisel. Mina käsitan seda kui võimalust esmatasandi teenuseid laiendada. Kordan: nii hoiaksime tulevikus kokku operatsioonide ja muu kalli arstiabi osutamise pealt. Aga see on analüüsi ja vaidlemise koht.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Sibul, palun!

Priit Sibul

Aitäh, austatud juhataja! Ettekandja, te rääkisite siin küll pikalt, aga ma ikkagi ei saanud kuigi hästi aru, miks me ei saa apteekreid juba olemasolevas eelnõus esmatasandi tervishoiu töötajateks teha. Aga okei, te olete nii otsustanud. Ent kas teil on ministeeriumiga läbi räägitud, mis tempos edasi liigutakse, et koostada eelnõu, millega apteekrid kuulutatakse tervishoiutöötajateks? Millal me võiksime seda eelnõu siin Riigikogus näha?

Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Küsimus on väga õige! Sellest ongi väga raske esmapilgul aru saada. Me kõik teame, et apteekrid ja eelkõige proviisorid, kes on omandanud kõrgema meditsiinihariduse, ongi tervishoiusüsteemi osa. Me niimoodi suhtumegi, et nad ei ole suvalised poemüüjad või kassapidajad. Neil on eriteadmised, nad annavad inimestele nõu ja osutavad teatud juhtudel ka tervishoiuteenuseid. Probleem oli selles, et direktiivis on loetelu, kes on tervishoiutöötajad, ja selles loetelus on kirjas ka proviisorid. Samal ajal on direktiivis eraldi punkt, et see direktiiv ei muuda riigisisest tervishoiukorraldust ja seadustikku. Eesti probleem on selles, et kõigis teistes seadustes me nimetame proviisoreid ja farmatseute koos – farmatseutidel on madalam ettevalmistustase, rakenduslik kõrgharidus – ning nad ei ole meie Eesti õiguse mõttes tervishoiutöötajad. Kui me oleksime tahtnud seda muuta ning tulla vastu apteekrite liidu soovile ja need töötajad juriidiliselt võrdsustada, siis meie enda seadustik ei oleks seda veel võimaldanud. See nõuab mahukat ja detailsemat tööd kuni selleni välja, et me määratleme konkreetsetel teenused ja kriteeriumid, ka tasustamise süsteemi. See nõuab rohkem tööd. Sotsiaalministeerium on kinnitanud, et järgmine hea tahte leppe koosolek toimub juba 27. novembril ja pärast seda

alustatakse seaduse väljatöötamist, nagu ma palusin ministeeriumi kirja alusel ka seletuskirja lisada. Ma ise loodan, et me saame seda eelnõu juba järgmise aasta esimeses pooles siin arutada. On meil ju esmatasandi arstiabis selge probleem perearstide ja -õdede puudusega, spetsialiste on päris paljudes piirkondades vajaka. Ma ise leian, et me peaksime maksimaalselt ära kasutama selle potentsiaali, mis meil on meditsiini alal kõrgharitud inimeste näol. Mõtlen ka apteegiteenuse osutajaid, eelkõige proviisoreid. Loodan, et Sotsiaalministeerium teeb koos meiega teema kallal usinasti tööd, sotsiaalkomisjon kindlasti jätkab sellega tegelemist.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Austatud komisjoni esimees! Ma tean, kui palju komisjon selle teemaga tegeles ja kui palju inimesi me ära kuulasime. Ma ei esita sulle säärast küsimust, nagu ma poleks komisjoni ruumis viibinud. Üks asi on kummaline. Me ka komisjonis arutasime seda, et alles peale meil toimunud arutelusid hakati suhtlema perearstidega, kellega eelnevalt Sotsiaalministeerium seda teemat üldse arutanud ei olnud. Samas, kui pakuti välja, et osa ravimeid võiks ka toidukauplustes müügil olla, siis öeldi: "Ei-ei-ei, mitte mingil juhul, sellega peavad tegelema ainult tervishoiutöötajad!" Kas sina komisjoni esimehena saaksid selle eest seista, et Riigikogu see koosis võtab selle seaduse vastu ning proviisoritest ja farmatseutidest saavad esmatasandi tervishoiu töötajad?

Margus Tsahkna

Mul, hea küsija, on ainult ministri sõna ja Sotsiaalministeeriumi kiri selle kohta, et sellega tegeletakse, et seadust töötatakse välja. Ma tõesti loodan ja küllap me koos anname oma panuse, et see Riigikogu koosis saab seda teemat arutada juba järgmise aasta esimeses pooles. Teema on keeruline, aga ma näen, et apteekrite, Eesti Apteekide Ühenduse ja ka teiste sektoris töötavate inimeste huvi selle vastu on väga suur. Ja teistpidi ka riigi enda huvi peaks olema suur, et garanteerida inimestele esmatasandi tervishoiuteenuste kättesaada-

vus. Sotsiaalkomisjon selle teemaga tegelemist ju ei lõpeta ja me saame alati küsida, mis seisus selle seaduse koostamine on.

Mis puutub perearstidesse, siis väga tähtis on ka nende arvamus. Ei Sotsiaalministeerium ega ka meie komisjon pole aga seda teemat eraldi perearstidega arutanud, meie vaidlus on olnud pigem õigusteemaline. Samas ma tean, et perearstid on kaasatud Sotsiaalministeeriumi töösse eelnimetatud hea tahte lepingu raames. Nende arvamus on väga tähtis, sest nemad on peamised vastutuse kandjad esmatasandi arstiabis. Loodan, et see sektor suudab koos töötada, et ei minda sellisesse – kuidas ma ütlen? – oma ameti kaitsesse, vaid vaadatakse esmatasandi tervishoiuteenuste osutamise võimalusi eelkõige Eesti inimeste huvidest lähtuvalt. Meie saame siin seda eelnõu arutada juba lähimatel kuudel.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Margus Tsahkna! Head kolleegid, nüüd on meil võimalus avada läbirääkimised. Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

Seaduseelnõu kohta on kaks muudatusettepanekut, vaatame need siis läbi. Esimene on sotsiaalkomisjoni tehtud, juhtivkomisjon on seda arvestanud täielikult. Ka teine on juhtivkomisjoni tehtud ja arvestatud täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Seaduseelnõu 481 teine lugemine on lõppenud.

2. Riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (496 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 496 esimene lugemine. Ettekandjaks palun kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsi!

Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Valitsus esitab teile riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille peamine eesmärk on Maanteeameti teostatavate toimingute ja e-teenuste keskkonnas teostatavate toimingute eest võeta-

va riigilõivu määrade diferentseerimine, soodustamiseks Maanteeameti e-teenuste kasutamist.

Selleks et vähendada inimeste sundliikumist ja parandada avalikke teenuseid, peame lähema soovist eelistada avaliku sektori teenuste kujundamisel lahendusi, mis võimaldavad nende elektroonilist kasutamist. Maanteeamet on planeerinud 2014. aasta alguses kasutusele võtta e-teenuste keskkonna, kus klientidel oleks võimalik mitmesuguseid toiminguid teha, ilma et oleks vaja Maanteeameti liiklusregistri büroosse kohale minna.

E-teenuste keskkonna kasutusele võtmisel on väga positiivne mõju. Toon mõned näited. Esiteks vähendab see inimeste vajadust kohale minna, võimaldades säästa aega ja raha. Teiseks võimaldab e-teenuste keskkond tarbida teenuseid kogu ööpäev läbi. Kolmandaks kahaneb liikluskoormus liiklusregistri büroode ümbruses, millega seoses väheneb tekkivate heitgaaside ning müra halb mõju. Neljandaks võimaldab see kiirendada liiklusregistri büroodes asju ajavate inimeste teenindamist. Selleks, et e-teenuste kasutamist populariseerida, on vaja inimestele selgeks teha üheselt tajutav materiaalne kasu. Eelnõu kohaselt vähendatakse e-teenuste kasutamisel riigilõivu määrasid 20%. Teisalt tuleb Maanteeameti büroodes tehtavate toimingute puhul 5% rohkem maksma hakata. See peaks motiveerima inimesi kasutama eelkõige e-teenuseid. Ka on määrade ülespoole korrigeerimise põhjus aasta-aastalt suurenevad maanteetranspordiga kaasnevad negatiivsed mõjud ühiskonnale, sh keskkonnanahjud. Lisanduvad sotsiaal- ja kindlustuskulutused, mida otseselt või kaudselt kaetakse ka riigieelarvest.

Eelnõu on seotud 2014. aasta riigieelarvega. Nimelt näeb eelnõu ette täiendavat riigieelarve tulu suurusjärgus 650 000 eurot. Palun seda eelnõu toetada! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimusi. Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Üldjuhul tuleb riigilõivu määra kehtestamisel lähtuda riigivaraseaduse § 4 lõikes 1 toodud kulupõhimõttest, st riigilõiv peab lähtuma toi-

mingu tegemisega kaasnevatest kuludest. Teie ministeeriumi andmetel on tegelik toimingukulu 14 eurot ja 88 senti, teie aga tahate kehtestada tasumäära, mis on 127 eurot. Kus on siin loogika? Millega te põhjendate nii suurt vahet?

Juhan Parts

See põhimõte, millele viitate, on väga õige. Samas riigilõivuseadus näeb ette ka teise põhimõtte: sõltuvalt teenuse sisust võib ühe või teise avaliku teenuse lõivustamisel arvestada selle mõju nii sotsiaalsest, majanduslikust kui ka keskkonnaaspektist ja selle kaudu ka kaudset koormust avalikule rahakotile. Kui me räägime transpordist, siis selle puhul on kindlasti tegemist sektoriga, mille mõju on väga suur.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Aasta ja paar kuud tagasi menetles Riigikogu riigilõivuseaduse ja ühistranspordiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mis olid valitsuse algatatud. Toona – ma toon mõned näited – me näiteks vähendasime transiitmärgi väljastamise eest tasutavat riigilõivu 115 eurolt 57 eurole, nüüd suurendame selle 60 euronile. Siis suurendasime maastikusõiduki ja jeti registreerimise riigilõivud kahekordseks, 63 euronile, nüüd suurendame veel edasi, kuni 67 euronile. Mis sõnumi peaks selline süsteemitu sügelemine inimestele andma? Kas me ei peaks seda teemat komplekselt käsitlema, nagu valitsus on opositsioonierakondade esitatud eelnõudele antud hinnangutes alati öelnud?

Juhan Parts

Ma usun, et see on kompleksne käsitlus. Nagu ma ütlesin, selle eelnõu lähtekoht on, et loodetavasti käivitub 1. jaanuaril edukalt liiklusregistri teenuste e-keskkond. Kui inimesel on vaja liiklusregistri büroo teenuseid, sh ka teie nimetatuid, siis osa neist on kindlasti võimalik kasutada elektrooniliselt. Sellisel juhul on riigilõivud 20% väiksemad. Mis puutub lõivude korrigeerimise 5% ülespoole, siis ma püüdsin selle põhjust selgitada. Riigilõivu määramisel tuleb kindlasti arvestada ka teenuse sotsiaal-majanduslikke mõjusid. Soov on moti-

veerida kasutama eelkõige e-teenuseid, aga kindlasti peab arvestama ka inflatsioonikomponenti. 2009. aasta eelnõu sündis hoopis teisiti, me vaatasime üle erinevate teenuse eest makstavate riigilõivude proportsioonid tervikuna. Selle eelnõuga me proportsioone ühe või teise teenuse lõivude vahel ju ei muuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Aivar Kokk!

Aivar Kokk

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kas selle seaduse rakendamisega seoses on planeeritud ka mingisugune teavituskampaania, et inimesed teaksid, et e-teenus on 20% soodsam?

Juhan Parts

Usun, et kõikides kontaktpunktides, kas siis füüsilistes või elektroonsetes, saab asjaomane informatsioon inimestele kättesaadavaks tehtud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Eile komisjonis ma ütlesin ka oma seisukoha välja. Ma ei pea õigeks, et riik on teinud ARK-ist teatud mõttes äriettevõtte – ARK peab riigikassale raha teenima. Sellegi seaduse mõju on riigikassale positiivne. Kolleeg Õunapuu ütles, et sotsid seda ei toeta. Kuidas te saite oma partneri Reformierakonna nõusse, et nad seda toetavad? Nemad on ju kogu aeg deklareerinud, et riik äri ei tee. Isamaa ja Res Publica Liit ei ole seda deklareerinud. Kuidas see teil siis õnnestus? Eile kõik reformikad hääletasid selle poolt, et hakkame ARK-i asjadega äri tegema.

Juhan Parts

Aitäh! See on teie interpreteering. Ma ei nimetaks seda teatud moel avalduvaks riigikapitalismiks, nagu tänapäeval moes on. Ja teiseks, mina küll Jaan Õunapuu sõnavõtust välja ei lugenud, et sotsid seda ei toeta. Pigem me härra Õunapuuga diskuteerisime ühe väga nišiküsimuse üle. Ärme unustame, et selle eelnõu põhiline eesmärk on parandada oluliselt

autoregistri – tänapäeval me nimetame seda liiklusregistriks – teenuste kvaliteeti, kättesaadavust ja kliendisõbralikkust. Selleks soovime laiapõhjaliselt juurutada interneti kasutamist võimaldavad teenused, mille puhul riigilõivud on 20% väiksemad. See on ikkagi eelnõu põhi-eesmärk! Sellele, et osa olemasolevaid määrasid tõstetakse, ma ei annaks nii dramaatilist hinnangut. Kokkuvõttes usun, et kui me anname inimestele reaalse võimaluse valida vähemalt osa teenuste puhul e-keskkond ja vähem maksta, siis peaks tegu olema positiivse eelnõuga, mis eriti teile ju meeldib. Ma kutsun ka teid üles seda positiivset eelnõu toetama, nagu sotsiaaldemokraadid seda teevad.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Jaan Õunapuu, teine küsimus!

Jaan Õunapuu

Austatud minister! Sotsid ei toeta seda eelnõu. Selguse huvides ütlen selle siin välja. Aivar Kokk küsis teilt väga pidulikult, kas tehakse teavituskampaania selle kohta, et e-teenuste puhul on lõivud 20% väiksemad. See oli ka komisjonis jutuks. Te vastasite, et praegu e-teenuseid nii väga ei ole võimalik saada, ja teie arvates oli siingi räägitud probleem, et haagiste puhul nõutav riigilõiv on meeletult suur, kui võrrelda nende soetamise hinnaga, marginaalne teema. Tahangi küsida sellesama e-teenuste väljaarendamise kohta. Kas büroodes tehtavate toimingute arvu vähenemine 20%, nagu te seletuskirjas kirjutate, on 2014. aastal reaalsus?

Juhan Parts

See on prognoos. Loodan, et reaalses elus on vähenemine isegi suurem. Mitmed teenused, millest me räägime, on suhteliselt omapärased, aga arvestades meie senist e-teenuste kogemust, võib eeldada, et Eesti inimesed võtavad uue süsteemi palju enamal määral omaks, kui me julgeme välja pakkuda. See on prognoos ja eks tulevik näitab, kuidas see reaalses elus vastu võetakse. Seda esiteks. Teiseks, te suudate mind üllatada. Meie tuleme teie ette eelnõuga, et vähendada riigilõivu ühel ja teisel teenusel 20%, muuta asjaajamine elektroonilisel teel mugavamaks, aga sotsiaaldemokraadid on ka sellele vastu. Kas üldse on

Eesti Vabariigis jäänud midagi, mille poolt te olete, kallid kolleegid?

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Helmen Kütt!

Helmen Kütt

Täna, proua eesistuja! Austatud minister! Stenogrammi huvides mainin, et te eksisite, kui ütlesite, et riigilõive muudeti 2009. aastal. Neid muudeti 2012. aastal. Aga küsimus on selles, kas eesmärk on kliendisõbralikkus või 651 220 eurot, mis riigikassasse lisandub. Võiks ju lihtsalt ja ausalt öelda, et tegelikult on eelnõu koostatud ka selle tõttu, et riigil on vaja lisaraha. Piisab ei- või jaa-vastusest.

Juhan Parts

Kindlasti ei-vastus, daamid ja härrad! Me ei juuruta e-teenuseid selleks, et riigikassat täita. Me ei muuda autoregistrikeskuse tegevust, mille kohta on olnud väga palju põhjendatud kriitikat, tunduvalt efektiivsemaks ainult sel eesmärgil. Kui riik osutab mingeid teenuseid ja nende eest lõivu võtab, siis alati võib arutada, kas seda lõivu on vähe või palju, kas see on õiglane või mitteõiglane. Aga fakt, et selle eest laekub riigile ka teatud raha, on minu arvates *summa summarum* ju positiivne. Mulle jääb mõneti arusaamatuks sotsiaaldemokraatide nii radikaalne vastasseis sellele seadusandlikule initsiatiivile. Katsuge nüüd kuidagi leebuda ja toetage ikkagi seda eelnõu. Ma kohe kuidagi ei taha, et e-teenuste rakendamine autoregistrikeskuses muutub selliseks poliitiliseks mantlaks, mida meil e-valimistega seoses on korrutatud. E-teenused autoregistrikeskuses võiksid minu arvates sotsiaaldemokraatidele siiski sobida.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Tegelik elu ju lähebki e-teenuste peale üle. Sellega me oleme juba päris harjunud ja see on lõppkokkuvõttes tõesti tore. Selle süsteemi korral aga tegelikult võidavad ju inimesed, kellel on arvuti ja kes on õppinud seda käsitsemata, ning võidavad firmad. Aga maal on suhteliselt palju inimesi, kellel arvutit lihtsalt

pole, vanemad inimesed aga ei oska arvutit kasutada. Kas ei ole oht, et me diskrimineerime selle seadusega just vanemaid inimesi? Vanad inimesed tulevad ikka letti ja räägivad ära, milles asi – ühesõnaga, kasutavad seda nn tavalist teenust. Kas te olete ka Sotsiaalministeeriumiga arutanud, ega tegu ole vanemate inimeste diskrimineerimisega?

Juhan Parts

Aitäh! See on küll küsimus hoopis teisest ooperist, samas on see minu arvates päris asjakohane. Kui me räägime oma e-ühiskonnast, siis on selge, et me peame seda tööpoolest arendama sel moel, et keegi ei jääks maha, et me hoiaksime ära nn digitaalse lõhe. Te teate, et me teeme selle kohta väga põhjalikke regulaarseid uuringuid, mille käigus me analüüsime erinevaid sihtgrupe, seda, milline on inimeste reaalne vastuvõtuvõime, tahe ja ka oskused-teadmised, et küberruumis hakkama saada. Meil on olnud palju vastavaid programme alates 1990. aastate lõpust ja need jätkuvad.

Kui me vaatame valitsuses ja ka siin Riigikogu komisjonis arutusel olnud infoühiskonna arengukava, siis sealgi on üks olulisimaid sihte kogu meie elanikkonna kaasatus infoühiskonda. Lõppude lõpuks – seegi on üldine kogemus – aga kehtivad siingi teatud proportsioonid, kuna suurt rolli mängib ka inimeste enda vaba valik. Mõnele inimesele lihtsalt arvuti ei meeldi, talle meeldivad asjad ja vanad kombid, meeldib vanal moel tegutseda.

Ent muidugi peame tegema kõik selleks, et sõltumata east ja sõltumata elukohast oleks inimesel tahtmise korral küberruumi teenused kättesaadavad. Peavad olema taskukohased vajalikud seadmed, sidelahendused kohapeal ja loomulikult, et oleks võimalik saada mingi esmane koolitus, ja seda, muide, riigi kulul. Silmaringi avardamine on väga tähtis. Meil on olnud väga palju koolitusi, neis on oma vabal tahtel osalenud sadu tuhandeid Eesti inimesi, kes on soovinud saada esmased teadmised internetist ja arvuti kasutamise võimalustest. Ja seda tuleb jätkata. Ma ei väidaks praegu kindlalt, et inimesed maal ja vanemaealised on täielikult kübermaailmast eemale jäänud. Mul on endalgi väga palju isiklike tuttavaid, kes vastupidist tõestavad. Ma tean, et see ei sõltu otseselt maal või linnas elamisest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ka minu tutvusringkonnas on palju vanemaid inimesi, kellel on arvuti ja kes selle abil ka teatud teenuseid kasutavad. Aga siiski. Te ütlesite oma ettekandes, et teil on käivitatud uuringud teatud inimgruppide käitumise kohta. Kas ka selle seaduseelnõuga seoses on uuritud, kas kõnealuste teenuste kättesaadavus on maapiirkonnas sama kui linnas ja vanematel inimestel sama kui noorematel? Kas te ikkagi ei arva, et just vanemad inimesed, kes e-teenust kasutada ei oska, hakkavad suuremat lõivu maksma?

Juhan Parts

Minu arvates on spekulatiivne väita, et konkreetsete liiklusregistri teenuste eest tasumisel langeb põhikoormus maal elavatele vanemaealistele inimestele. See on tõesti spekulatiivne väide ja ma ei taha sellega nõustuda. Eks elu näitab. Ka juhin tähelepanu, et tulevalt liiklusregistri teenuste laiast menüüst jääb osa teenuseid nii või teisiti selliseks, mille puhul on kohaletulek hädavajalik. Küllap need inimesed maksavad selle suures osas kinni, kui te eelistate sellist sõnakasutust. Kindlasti ei ole see fookus suunatud maal elavatele vanemaealistele inimestele.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas, teine küsimus!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austet minister! Sotsiaaldemokraadid on kindlasti e-teenuste rohkema rakendamise ja suurema kliendisõbralikkuse poolt. Aga nendel uuendustel on oma selge hind – teie eelnõus on nende hinnaks pakutud 651 220 eurot. See hind ei ole kulu põhine ja meie arvates ei ole ta õiglane. Kas te ei kaalunud varianti, kus bilanss oleks olnud nullis – tulud ja kulud võrdsed?

Juhan Parts

Kaalusime ka seda varianti. Aga üks tuleb leida mõistlik tasakaalupunkt kõikide selliste kulude osas. Veel kord: peale lõivude kulupõ-

hisuse peame paratamatult arvestama ka üldist inflatsiooni ja muidki tegureid. Selles mõttes on eelnõuga seotud arvutused minu meelest üsna tasakaalukalt tehtud. Te ütlesite, et sotsiaaldemokraadid põhimõtteliselt toetavad e-teenuseid. Ma kordangi, et eelnõu põhiline eesmärk on e-teenuse laiem juurutamine liiklusregistris. Kui te hääletate selle vastu – see õigus teil on –, siis minu järeldus on, et te ei toeta e-ühiskonna edasist arengut. Küllap te olete praktilised inimesed ja teate, et kõik maksab. Seega peame vaatama, et kulude ja tulude pool alati mõistlikult lahendatud saaks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Nüüd kutsun kõnepulti ettekandjaks majanduskomisjoni liikme kolleeg Tõnis Paltsi. Palun!

Tõnis Palts

Lugupeetud esimees! Lugupeetud kolleegid! Seaduseelnõu oli majanduskomisjonis arutlusel eile. Kohal olid minister ja teised asjasse puutuvad ametnikud. Minister tegi ettekande, mis oli sisult sama kui tänane ülevaade. Majanduskomisjoni liikmed said esitada küsimusi ja arvamusi avaldada. Üks majanduskomisjoni liige avaldas arvamust, et tõus 5% on tõesti liiga suur. Laekuv tulu on juba praegu kuludest suurem ja see ei lähe osaliselt kokku riigilõivuseaduse mõttega. Riigilõivuseadus tegelikult lubab teatud avalikust huvist tulenevalt neid lõive erandina käsitada. Talle vastati, et siis oleks vaja riigilõivuseadust muuta nii, et erandeid teatud avalike huvide arvestamiseks ei oleks võimalik teha. Ka teine majanduskomisjoni liige avaldas arvamust, et riigilõivumäärade suurendamine 5% võrra ei ole õiglane. See ei olnud küsimus, see oli arvamuse avaldus.

Küsiti, millised on eelnõu muudatused seoses tõsiasjaga, et osa inimesi tellib endale rohkem kui kümme registreerimismärki. Vastus oli, et seadusse tehakse muudatus, mis püüab välistada selle, et tellitakse korraga hulk numbrimärke atraktiivsete numbrikombinatsioonidega. Ka juhiti tähelepanu regulatsioonile, et numbrimärgi saab tellida Maanteeameti liiklusregistri Tallinna kesklinna kontorist, kuid järele peab minema sellele Mustamäele.

Uuriti, kas Maanteeameti juhtkonna vahetusega on olukord kliendi jaoks paremaks muutunud. Vastati, et alates 1. jaanuarist saab toiminguid, mille puhul pole kohaleminek vajalik, teha interneti vahendusel. Ka numbrimärke ja juhilubasid puudutavat regulatsiooni on muudetud nii, et inimene saab need internetist tellida ning lasta endale sobivasse kohta toimetada. Vajaliku tehnilise lahenduse kallal on Maanteeamet töötanud ja see tagatakse.

Tunti huvi, kui palju kasutatakse praegu e-teenuseid ning kui palju käiakse Maanteeameti liiklusregistri büroodes kohal. Milline on see proportsioon? Vastus oli, et praegu on proportsioon väga palju kohalkäimise kasuks, kuna suurem osa e-teenustest tuleb kasutusele alles uuest aastast. Maanteeamet on prognoosinud, et e-teenuste kasutuselevõtt vähendab liiklusregistri büroodes tehtavate toimingute koguarvu 20%.

Üks majanduskomisjoni liige juhtis ministri esindajate tähelepanu sellele, et seletuskirjas on lauseid, mis on halvasti sõnastatud, nii et nende mõte jääb täiesti selgusetuks. Näiteks toodi üks konkreetne lause, aga selliseid on teisi. Minister vabandas keeleteoimetaja eest.

Üks majanduskomisjoni liige avaldas kahtsust, et eelnõu ei lahenda haagiste registreerimisega seotud probleemi. Haagise registreerimise lõiv moodustab haagise hinnast 25–30%. Veel paluti kommenteerida internetipäringute riigilõive. Vastati, et Maanteeameti kodulehel saab teha kahte päringut. Nendest üks on lihtpäring registreerimisnumbri alusel, mille peale saab teada, kas sõidukile kehtivad mingid piirangud ja kas ülevaatus on kehtiv. Teine on laiendatud päring, mille abil saab konkreetsemat infot sõiduki ajaloo kohta, näiteks ülevaatuste läbimise ning seal tuvastatud vigade kohta. Laiendatud päring maksab 2 eurot. Maanteeamet, Tarbijakaitseamet ning Maksu- ja Tolliamet on alustanud kasutatud autode turu korrastamise kampaaniat. Maanteeamet loob järgmise aasta alguses kodulehekülje, kust saab sõiduki tausta kontrollida nii, et enam ei pea laiendatud päringu eest maksma.

Otsustati esiteks teha ettepanek esimene lugemine lõpetada – poolt oli 8, vastu 3, erapooletuid 0. Teiseks otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtsajaks

15. november kell 12. Poolt hääletas 8, vastu 3 inimest. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Teile on küsimus kolleeg Vladimir Velmanilt. Palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud istungi juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja! Kas seaduseelnõus, mis meil laual on, on teksti juba kohendatud? Kas see on keeleliselt paigas või tehakse see töö ära paranduste käigus?

Tõnis Palts

Sellist küsimust arutusel ei olnud. Kui te küsite selle konkreetse märkuse kohta, siis see puudutas seletuskirja, mitte seaduseelnõu teksti.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Tõnis Palts! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kutsun kõnepulti kolleeg Jaan Õunapuu Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindajana.

Jaan Õunapuu

Väga lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud minister! Lugupeetud kolleegid! Selle eelnõuga soovitakse võtta maksumaksja taskust üle 650 000 euro, et suurendada 2014. aasta eelarve laekumisi. Tõele au andes saab positiivsena välja tuua, et loobutakse liiklusregistrist laiendatud päringu vastuse eest riigilõivu võtmast. Samuti püütakse vähendada omaniku avalduse alusel rohkem kui kümne registreerimismärgi väljastamise regulatsiooni väärkasutamist. Praegu saab kõnealusel valdkonnas e-teenuseid kasutada väga piiratud hulgal, tuleval aastal loodetakse 20% registreerimiste mahust kaugteenustega katta. Kas Maanteeamet on selleks valmis ja kas ei ole karta huvide konflikti? Sotsiaaldemokraadid toetavad igati e-teenuste arendamist, kuid kas seda ei saa teha nii, et kehtivaid maksumäärasid ei tuleks suurendada? Üldjuhul tuleb riigilõivu määra kehtestamisel lähtuda riigilõivuseaduse § 4 lõikes 1 kirjas olevast kulupõhimõttest, st riigilõiv peab vastama toimingu tegemisega kaasnevatele kuludele. Riigilõivu suurendamine 5% ei ole kuidagi põhjendatud. MKM-i

andmetel oleks sõiduki, sh ka haagise registreerimise kulupõhine tasu 14 eurot ja 88 senti. Praegune lõivumäär, tuletan teile meelde, on 121 eurot ja 43 senti ning see soovitakse tõsta 127 euron.

Eelnõu mõjub väga halvasti nendele isikutele, kes peavad mingil põhjusel kasutama Maanteeameti liiklusregistri büroo teenuseid, sest seal tehtavate toimingute puhul riigilõivu määrad suurenevad. Äsja avaldatud Riigikontrolli ülevaates riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal on välja toodud aspekt, et riigi arvepidamine on küll korras, aga paljud inimesed reaalsuses seda ei tunnetata, nende elatustase on märgatavalt paranenud. Pigem on igapäevase eluga toimetulek raskemaks läinud.

Valitsuserakonnad on silmakirjalikult süüdistanud sotse soovis kehtestada automaks. Sellega saab alati enne valimisi inimesi hirmutada. Paraku on see ettepanek kontekstist välja rebitud, sotside kogu majandus- ja rahandusettepanekute pakett on tähelepanu alt välja jäetud. Mida koalitsioon ise teeb? Selle eelnõuga soovitakse suurendada Maanteeameti toimingutega seotud riigilõivusid ja kavas on ka sõidukite maksustamine, mida saab nende poolt plaanitavaks automaksuks nimetada. Ka tuletan meelde, et alatasa on kergitatud aktsiise.

Selle eelnõu kontekstis räägin ka haagiste registreerimisel võetavast riigilõivust, mida sotsid on püüdnud inimestele vastuvõetavamaks teha. Koalitsioon on järjekindlalt meie ettepaneku vähendada lõivu 25 euron tagasi lükanud. Ma juba mainisin, et sõidukite, sh ka järeelhaagiste registreerimine maksab 121 eurot 43 senti, lisaks registreerimismärgi eest 28 eurot ja 76 senti. Eestis müüdavate haagiste keskmine hind on 640 eurot. Seega moodustab riigilõiv haagise kogumaksumusest 24%, samas uue auto registreerimise tasu moodustab keskmiselt 1% soetuskuludest. Võrreldes naaberriikidega on haagise registreerimise tasu meil kõvasti suurem. Soomes on haagiste keskmine hind 750 eurot ja registreerimine koos numbrimärgiga maksab omanikule maksimaalselt 29 eurot ehk 3,7% soetusmaksumusest meie 24% asemel. Norras maksab registreerimine 5,5 eurot, Rootsis 6,3 eurot, Lätis 41 eurot ja Leedus 34 eurot. Nii on alust kindlalt väita, et Eestis on sõiduauto järeelhaagiste riigi-

lõiv ebaproportsionaalselt suur nii teiste sõidukitega võrreldes kui ka lähimate naabritega võrreldes. Kui valitsus oleks soovinud seda ebavõrdsust kaotada, oleks tal selleks praegu olnud suurepärase võimalus. Kahjuks seda ei tehta, pigem suurendatakse elanike maksumust veelgi.

Minister väljendas ennast väga demagoogiliselt, rääkides sotsiaaldemokraatide suhtumisest e-teenustesse. Kinnitan üle: me toetame igati nende laiendamist, mitte aga üldise lõivude suurendamise hinnaga. Sel põhjusel ei saa Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon eelnõu toetada ja teeb ettepaneku see esimesel lugemisel tagasi lükata. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Te kuulsite praegu, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon soovib eelnõu tagasi lükata. Meil tuleb seda ettepanekut hääletada. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun enne hääletust soojenduse mõttes viis minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Mitu minutit? Ma ei kuulnud. Palun see ettepanek ka paberil! Vaheaeg viis minutit!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleegid, vaheaeg on läbi. Palun vaikust!

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 496 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 32 Riigikogu liiget, vastu 49, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Määrati eelnõu 496 muudatustettepanekute esitamise tähtajaks s.a 15. novembri kell 12. Eelnõu 496 esimene lugemine on lõppenud.

3. Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu (474 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu 474 esimene lugemine. Ma palun ettekandjaks kõnepulti rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on viia seadus kooskõlla euroliidu õiguskaitsemeetmete direktiiviga. Direktiivis selgitatakse, et raamlepingute alusel ja dünaamilises hankesüsteemis hanklepingute sõlmimisel on oluline kiirus ja paindlikkus. Ooteaja rakendamine ei ole soovitatav. Pakkujate õigust saab kaitsta võimalusega hanklepingud hiljem tühisteks tunnistada. Selle aasta alguses valminud riigihangete seaduse analüüs näitab, et ooteaja rakendamise korral napib õigusselgust. Seadus ooteaega selge sõnaga ette ei näe ja direktiiv on pidanud otstarbekaks kaitsta hankijate huve teisiti.

Selles seaduseelnõus on raamlepingu alusel ja dünaamilises hankesüsteemis hanklepingu sõlmimisel ooteaja rakendamise kohustus välistatud. Lisatud on võimalus esitada vaidlustus hanklepingu hilisema tühistuse tuvastamiseks. Ka on vaja täpsustada riigihangete vaidlustamise tähtaja arvestust. Direktiiv nõuab, et vaidlustamise tähtaeg oleks vähemalt 10 kalendripäeva, seaduses on 7 tööpäeva, mis olenevalt vaide esitamise nädalapäevast on kas 9 või 11 kalendripäeva. Kolmandana lisatakse võimalus esitada hanklepingu tühistuse tuvastamise vaidlustus, kui hanklepingu eeldatav maksumus on üle rahvusvahelise piirmäära, aga hankija ei ole rahvusvahelist riigihanget korraldanud. Eelnõu jõustumise ajaks planeerime 1. jaanuari 2014. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Palun, kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Nüüd ma palun ettekandeks kõnepulti majanduskomisjoni aseesimehe. Kolleeg Urve Palo, palun!

Urve Palo

Tere päevast, head kolleegid! Lugupeetud proua eesistuja! Majanduskomisjoni menetles seda seaduseelnõu oma 4. novembri istungil. Komisjoni istungile olid kutsutud rahandusminister Jürgen Ligi, Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna juhataja Armin Lastovets ning nõunik Evelin Karindi-Kask. Nad tutvustasid eelnõu, selle eesmärgi ja sisu ning vastasid küsimustele. Õigemini oli lisaküsimusi eelnõu kohta ainult üks. Päriti, miks peab seadus jõustuma 1. jaanuaril 2014. Rahandusministeeriumi esindaja vastus oli, et tähtis on eelnõus fikseerida seadusmuudatuse jõustumise konkreetne kuupäev, mis võiks olla ka pisut hilisem kui 2014. aasta 1. jaanuar, aga peaks olema võimalik jõustada Vabariigi Valitsuse määrus sellest kuupäevast – see on tähtis.

Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu istungi päevakorda täna, 12. novembril, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatustettepanekute tähtajaks 18. november kell 12. Kõik otsused langetati konsensusel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Urve Palo! Palun teie küsimus, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Iga kord, kui Riigikontroll tuleb välja oma auditiga, mis puudutab mingit järjekorset omavalitsust ja tema rahandusajade ajamist, selgub, et riigihangete menetlusega on endiselt probleeme. Juba pikki aastaid pole olukord muutunud. Kui me kutsume kohale ühe või teise omavalitsuse esindaja, siis väidetakse, et riigihangete seadus on täitmiseks liiga keeruline. Ning seda juttu aetakse tõesti väga ammusest aegadest. Ma küsin teilt kui komisjoni esindajalt, ega te ei tea, äkki on kavas riigihangete seadus üldiselt üle vaadata. Kui oskate, siis vastake palun!

Urve Palo

Ma küsisin täpselt sama küsimuse ja umbes samade põhjendustega Rahandusministeeriumi ametnike käest, kui me arutasime seda eelnõu töögrupis. Nende vastus oli, et praegu vaadatakse tõepoolest riigihangete seadust laiemalt

üle ja lubati, et aastal 2014 jõuab selle uus versioon huvigruppideni. Järgmisel aastal algavad läbirääkimised ja diskussioonid ning Riigikogusse peaks eelnõu jõudma hiljemalt 2015. aastal. Kahjuks küllaltki pikk ajagraafik, aga selline see vastus oli.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Urve Palo! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrán eelnõu 474 muudatustepanekute esitamise tähtajaks s.a 18. novembri kell 12. Eelnõu 474 esimene lugemine on lõppenud.

4. Tolliseaduse, karistusseadustiku ning kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo seaduse muutmise seaduse eelnõu (515 SE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Alustame Vabariigi Valitsuse algatud tolliseaduse, karistusseadustiku ning kultuuriväärtuste väljaveo, ekspordi ja sisseveo seaduse muutmise seaduse eelnõu 515 esimest lugemist. Ettekandeks palun veel kord kõnepulti lugupeetud rahandusminister Jürgen Ligi!

Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Eelnõu eesmärk on täiendada rahapesuvastase võitluse meetmeid, parandada Balti riikide tollikoostööd maksupettuste ja salakaubaveo tõkestamisel ning kiirendada piiriületust. Eelnõus kirjas olevad olulisemad muudatused on järgmised.

Euroopa Liidu Nõukogu sularahamäärus kehtestab Euroopa Liitu sisenemisel või selle piirest väljumisel kohustuse deklareerida piiril 10 000 eurost suuremad sularahakogused. Liikmesriigid kehtestavad deklareerimiskohustuse rikkumise eest karistused. Eestis on kehtivad karistusmäärad sularaha deklareerimata jätmise eest väga väikesed. Eelnõuga kehtestatakse uued karistused, mille määrad sõltuvad sularaha kogusest. Sularaha deklareerimata jätmise summas 10 000 – 32 000 eurot on väärtegu, mille eest on maksimaalne karistus 1200 eurot. 32 000 eurot ületava summa deklareeri-

mata jätmine on eelnõu järgi kuritegu, mille eest karistuse määr on süüdimõistetu 500-kordne päevasissetulek. Deklareerimata jäetud sularaha võib konfiskeerida.

Teiseks laiendatakse tolli automaatse numbrivastussüsteemi andmekogu kasutajate ringi. Ligipääsu saavad ka teiste riikide tolliasutused. Eesmärk on tõkestada rahvusvahelist maksupettust ja salakaubavedu. Kehtiva seaduse järgi on andmekogule juurdepääs juba Maksu- ja Tolliametil, Politsei- ja Piirivalveametil ning kaitsepolitseil.

Tolliseadusse lülitatakse regulatsioon rahvusvahelises kaubaveos kasutatavate maantee sõidukite kaalumiseks. ÜRO konventsiooni kohaselt kaalub Eesti ettevõtja oma sõiduki koos kaubaga Eestis ning saab vastava tunnistuse. Seda peavad aktsepteerima kõik konventsiooniga liitunud riigid, kelle hulka kuuluvad näiteks ka Venemaa, Valgevene ja Ukraina. Tunnistuse olemasolu kiirendab piiriületusi eri riikides. Rahvusvahelise kokkuleppega ei ole täiendav ülekaalumine teises riigis lubatav.

Tunnistatakse kehtetuks kohustus kinnitada kultuuriväärtuse väljaveo tollidokumentid tolliametniku isikliku pitsatiga. Viimastel aastatel on üle mindud elektroonilisele tolli vormistamisele ja sellist isiklikku pitsatit pole enam vaja. Muudatusega hoitakse kokku maksuameti majapidamiskulusid. Praegu on kasutusel umbes 400 isiklikku pitsatit.

Eelnõu jõustumise ajaks planeerime 1. jaanuari 2014. Täna!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Teile on küsimus. Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea minister! Komisjonis kahjuks ei olnud sellest juttu, aga mind huvitab niisugune asi. Kas Rahandusministeeriumile on teada, kui palju deklaratsioonide alusel Eestist sularaha välja viiakse või siia sisse tuuakse? Seda, mida ei deklareerita, ei tea muidugi keegi, aga kui suured on deklareeritud summad, mida üle Eesti piiri veetakse?

Jürgen Ligi

Küllap see teave on ka Rahandusministeeriumis olemas, aga üldiselt on sularaha teema pigem Eesti Panga rida.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra rahandusminister! Palun kõnepulti ettekandjaks majanduskomisjoni liikme kolleeg Arto Aasa!

Arto Aas

Austatud kolleegid! Majanduskomisjon arutas seda eelnõu 4. novembril. Komisjoni liikmetele lisaks olid istungile kutsutud rahandusminister Jürgen Ligi ning Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna juhataja Marek Uusküla, kes tutvustasid eelnõu eesmärke ja sisu ning vastasid komisjoni liikmete küsimustele. Eelnõu sisu ma ei hakka ümber jutustama, minister tegi seda küllaltki ülevaatlikult. Komisjonis tõstasid mõned küsimused, millega sooviti eelnõu sisu täpsustada. Küsiti üle, mis juhtub, kui jäetakse üle 32 000 euro suurune summa deklareerimata. Juhtub see, et summa võib konfiskeerida, ja lisaks kvalifitseeritakse see kriminaalkuriteona. Praegu kehtiva regulatsiooni järgi on trahv ainult 400 eurot, kriminaalkuritegu see ei ole ja konfiskeerida raha ei saa.

Veel küsiti, mida on teinud teised Euroopa Liidu riigid, kellel on ka hästi väikesed karistused olnud, nagu eelnõu seletuskirjast võis lugeda. Näiteks toodi Ungari, Taani ja Portugal. Rahandusministeeriumi esindaja jutust selgus, et kõik need riigid on juba oma karistustaseme suurendanud. Ilmselt on Eesti viimane, kes seda teeb.

Tunti huvi, kas eelnõu lahendab ettevõtjate probleeme Venemaal. Eelkõige peeti silmas seda eelnõu osa, mis käsitleb autode massi, autode kaalumist piiripunktides ja Venemaal. Eelduslikult peaks nüüd saama juriidilised probleemid lahendatud. Väljastatakse rahvusvahelised tunnistused autode massi kohta. Kuidas see reaalsuses välja kukub, kas Venemaal loobutakse autode kaalumisest või mitte, on paraku võimatu öelda. Juriidilised probleemid on küll ehk kõrvaldatud, aga praktiline elu on paraku midagi muud.

Kasutan võimalust ja vastan ka Lembitu küsimusele, mille ta eelmisele esinejale esitas. Eelnõu seletuskirjast võib lugeda, et aastas deklareeritakse umbes 1000 korda sularaha ületoomist ja rikkumisi on avastatud kümme-kond ehk siis 1% – nii paljud on vahele jäänud. Samas oli ka juttu, et pistelise kontrolli

käigus on neid rikkumisi väga raske tuvastada, üldjuhul ongi need tuvastatavad teatud eelinfo põhjal.

Nüüd majanduskomisjoni otsustest. Esiteks tehti otsus lisada see eelnõu täiskogu istungi päevakorda 12. novembriks 2013; teiseks otsustasime teha ettepaneku esimene lugemine lõpetada ja kolmandaks määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 26. november 2013 kell 17. Kõik majanduskomisjoni otsused langetati konsensuslega. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Arto Aas! Palun küsimus, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Meil on tavaks saanud, et kui me määrame aktsiisimäärasid või mingeid trahve, siis üldjuhul võrdleme end Läti ja Leeduga, kuna nad on meie lähedal asuvad riigid. Kui võrrelda Eesti karistustasemeid Läti ja Leedu omadega, siis kuidas see suhe on?

Arto Aas

Aitäh! See eelnõu tulenebki tõsiasjast, et meie riigis kehtivad karistused on väga väikesed ja konfiskeerimise võimalus siiaamaani üldse puudus. Kui ma vaatan praegu ühte tabelit, siis näen, et Lätis on karistusmäär üle 7000 euro, meil kasvab nüüd 1200 euronit. Leedus on see isegi kuni 25 000 eurot. Nii et karistusmäärad eri riikides on hästi erinevad. Seletuskirjastki võib välja lugeda, et rakendatavaid praktikaid on seinast sein. Mõned riigid on fikseerinud kindla karistusmäära, rahasumma, mõned riigid kasutavad süsteemi, et trahv sõltub sellest, kui palju raha üle piiri tuakse. Mida suurem on deklareerimata summa, mis piirist üle tuakse, seda suurem on trahvimäär. Nii et praktikad on erinevad. Selle eelnõuga soovib Eesti oma karistuspoliitikat teiste Euroopa Liidu riikide omaga ühtlustada. See on tõepoolest peamine eesmärk.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud kolleeg, ma täpsustaksin proua Inara Luigase küsimust. Siin on kaks

tabelit, ma saan aru, et trahv Eesti poolt on 400 eurot. Aga kui palju tuleb edaspidi maksta – see kõige suurem summa?

Arto Aas

Praegu on 400 eurot ja kasvab 1200-ni. Kui piiril tuvastatakse summa 10 000 – 32 000 eurot, siis trahv kasvab kolm korda: 400 eurot 1200 euro peale. Kui summa ulatub üle 32 000 euro, siis on tegemist kriminaalkuriteoga ja olukord on hoopis teine.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui Eestis kehtib ikkagi suhteliselt väike trahvimäär võrreldes näiteks Leedu ja Lätiga, kas siis ei või tekkida olukord, kus sularaha smugeldajad hakkavadki kasutama meie piirivärvaid?

Arto Aas

Küllap on too trahvimäär kooskõlas meie muude trahvide ja karistuspoliitikaga. Ma usun, et see on sobitatud üldisesse ansamblisse. Aga kui ma siit tabelist vaatan, kui palju neid rikkumisi on olnud – me küll ei tea, kui suur on vahelejäämise protsent –, siis tundub, et see väga suur probleem ei ole. Ja usun, et tänu kriminaliseerimise võimalusele, mis uue seadusega tekib, me veel vähendame seda probleemi.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Arto Aas! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrän eelnõu 515 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. novembri kell 17. Eelnõu 515 esimene lugemine on lõppenud.

5. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamiseks" muutmise" eelnõu (511 OE) esimene lugemine

Esimees Ene Ergma

Meie päevakorra viimane punkt on VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamise uurimiskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigikogu uurimiskomisjoni moodustamine VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamiseks" muutmise" eelnõu 511 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamise uurimiskomisjoni esimehe kolleeg Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Riigikogu 2013. aasta 12. märtsi otsusega VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahuldamise asjaolude väljaselgitamiseks moodustatud Riigikogu uurimiskomisjon on pidanud 20 istungit ja kuulanud ära 28 inimest. Selle käigus oleme saanud uusi viiteid asjaoludega seotud isikutele ja dokumentidele ning komisjon otsustas konsensusega, et soovime pikendada VEB Fondi komisjoni töö tähtaega 7. aprillini 2014. Seda kahel põhjusel.

Kõigepealt soovib komisjon lisaega täiendavateks kuulamisteks ja dokumentide kontrollimiseks. Meil on kavas kutsuda vestlusele ja ära kuulata kümme inimest. Ja teiseks, meie komisjoniga samaaegselt viib oma auditit läbi meie koostööpartner Riigikontroll, kes on lubanud oma töö lõpetada 2014. aasta märtsikuuks. Meie komisjon on üksmeelsel seisukohal, mis põhineb ka fraktsioonide arvamusel, et lõpliku hinnangu toiminule võiks anda mitte Riigikontrolli audit, vaid asjaomane Riigikogu komisjon. See oleks ametlik punkt meie lähiajaloo ühele huvitavamale pangandusloole, millest on kirjutatud mitu raamatut ja arendatud ka konspiratsiooniteooriaid. Nii et teema ei võtaks kokku mitte Riigikontrolli audit, vaid Riigikogu uurimiskomisjon. Riigikontrolli

audit oleks sellele komisjonile vaid üks sisend. Palume seda otsust toetada ja tähtaega muuta! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Rainer Vakra! Teile on küsimusi. Alustame kolleeg Rein Aidmast.

Rein Aidma

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma loen otsuse eelnõu, millega muudetakse otsuse punkti 5, mille lõpus on niisugused viis sõna: "mille järel tema volitused lõppevad". Nüüd ma jään vana kooli mehena kõhklema, kas seal peaks olema üks või kaks p-d, sest ma ei suuda kuidagi endale selgeks teha, kas volitused lõppevad või lõpevad. Kuidas teie seda viimast sõna hindate?

Rainer Vakra

Väga hea! Mulle on alati eesti keele lingvistikast ja ortograafiast tulenevad küsimused meeldinud. Ma arvan, et õige on ka nii, nagu siin on kirja pandud: pärast 2014. aasta 7. aprilli meie komisjoni volitused lõppevad. See tähendab seda, et me anname aruande üle, mis tähendab omakorda seda, et rohkem see komisjon kokku ei tule.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Arto Aas!

Arto Aas

Aitäh! Austatud ettekandja! Kui veendunud te olete, et komisjon tõepoolest nimetatud kuu-päevaks oma töö lõpetab? Vahest peate tõenäoliseks, et seda pikendatakse jälle mõne kuu või poole aasta või ühe aasta võrra ja see ratas ei peatugi? Või olete tänaseks päevaks veendunud, et alles jäänud aja jooksul on võimalik joon alla tõmmata ja see teema lõppenuks lugeda?

Rainer Vakra

Oleme komisjonis kõikide liikmetega seda üheskoos arutanud ja laiemalt ka Riigikontrolliga nõu pidanud. Oleme veendunud, et see on lõplik tähtaeg. Võib öelda, et me põhimõtteliselt ei näe mitte mingit võimalust seda veel kord pikendada. Nii et lühidalt vastates: 7. ap-

rilliks 2014 lihtsalt peab see aruanne valmis olema.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Mul on selline küsimus. Ma olen aru saanud, et teie komisjon otsib taga ühte olulist n-ö ütluste andjat ja te olete pöördunud minigite riigi struktuuride poole, kes aitaksid äri-meess Matti üles leida. Mil viisil te loodate riigi abil ta üles leida?

Rainer Vakra

Vastab tõele. Tõepoolest, me oleme pöördunud nii Välisministeeriumi kui ka Politsei- ja Piirivalveameti poole, et nad aitaksid meil leida äri-meess Aleksandr Matti, kes tõepoolest kõigist 28-st kutsutust on ainukene inimene, kes ei ole kohale ilmunud. Me püüame seda kodanikku otsida, järgides kõiki meie seadusi. Oleme kirjutanud vastavad abipalved, loodame, et need ametkonnad meile vastavad ja annavad ka igakülget abi.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kadri Simson, teine küsimus!

Kadri Simson

Aitäh! Kas siseminister võiks ka Interpoli poole pöörduda, et abi saada?

Rainer Vakra

Aitäh küsimuse eest! Ma arvan, et see on hea mõte – miks mitte. Ning meie komisjon võib abi paluda ka siseministrilt isiklikult.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, kolleeg Rainer Vakra! Nüüd palun ettekandeks kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme kolleeg Peep Aru!

Peep Aru

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon arutas Riigikogu otsuse muutmiseks esitatud eelnõu 511 tänavu 4. novembril. Algataja esindajana oli kohal Rainer Vakra, kes sõnas, et selle otsusega soovitakse VEB Fondi koondatud nõuete menetlemise ja rahul-

damise asjaolude väljaselgitamiseks moodustatud Riigikogu uurimiskomisjoni töö tulemuse lõpparuande esitamise tähtaega pikendada ja määrata uueks lõpparuande esitamise tähtajaks 7. aprill 2014. Kui komisjon moodustati, määrati töö tulemuse lõpparuande esitamise tähtajaks 2. detsember 2013. Eelmine siin puldis esineja põhjendas, miks komisjon sellise algatusega välja tuli, ja ma siin seda üle seletama ei hakka.

Tegime mõned otsused. Kõigepealt otsus võtta eelnõu tänasel päeval täiskogu istungi päevakorda – selle tegime konsensusega. Teiseks paneme ette eelnõu esimene lugemine lõpetada – selle poolt oli 4, vastu 2 inimest. Konsensusega võtsime vastu otsuse teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 15. november kell 16 ja määrata mind siin puldis esinema, ka tegime üksmeelselt sellise etteulatuva otsuse, et kui eelnõu esimene lugemine täna lõpetatakse, siis võiks lõpphääletuse läbi viia 21. novembril 2013. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Peep Aru! Teile on küsimus kolleeg Valeri Korbilt. Palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! See lugu VEB Fondiga kestab juba pikka aega. Kas sa mõtled, et

7. aprillil komisjon ikka lõpetab töö selle kallal? Kas teile jätkub sellest ajast või ei jätku?

Peep Aru

Teil on isikliku veendumuse kohaselt võimalik teha muudatusettepanekuid. Küll mina ka kasutan oma õigust, kui ma seda vajalikuks pean.

Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Veel kord suur tänu, kolleeg Peep Aru! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Määrán eelnõu 511 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 15. novembri kell 16. Eelnõu 511 esimene lugemine on lõpetatud.

Head kolleegid, meie päevakord on ammen-dunud. Ootan teid homme siia saali. Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 11.39.

Istungi kestus 1 tund ja 39 minutit.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Kolmapäev, 13. november 2013

Kell 13.00

S i s u

Infotund

1. Eurovoliniku nimetamine
2. Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused
3. Piiriületus Koidula piiripunktis
4. Ootealatasu piiripunktides
5. Riigikontrolli ülevaate järeldused
6. Muud küsimused

Istungi rakendamine

1. Riigikogu liikme Jüri Morozovi ametivanne

Istungi rakendamine

2. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teine lugemine

Infotund

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister ja minister! Alustame infotundi. Kõigepealt teeme palun kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 32 Riigikogu liiget, puudub 69. Täna infotunnis osalevad järgmised valitsusliikmed: peaminister Andrus Ansip, kaitseminister Urmas Reinsalu ja justiitsminister Hanno Pevkur.

Head kolleegid, kuna eelnevalt on registreeritud viis teemat, siis saab ka täna iga teema kohta esitada ainult kaks kohapeal registreeritud küsimust.

1. Eurovoliniku nimetamine

Esimees Ene Ergma

Asume esimese küsimuse juurde. Palun, kolleeg Priit Toobal! Küsimus on peaminister Andrus Ansipile.

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Järgmisel aastal lõpeb Eesti eurovoliniku Siim Kallase teine ametiaeg

ja Eesti peab nimetama uue eurovoliniku. Millal on valitsusel plaanis see otsus teha ja kas valitsuspartneriga ollakse selles küsimuses kokkuleppele jõudnud?

Andrus Ansip

Aitäh! Otsus langetatakse siis, kui selle langetamiseks on õige aeg. Seni me valitsuspartneriga läbirääkimisi pidanud ei ole. Seda küsimust valitsuse tasemel käsitletud ei ole.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, esimene täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea peaminister! Eestis nimetab eurovoliniku Vabariigi Valitsus. Aga võib-olla oskate tuua näiteid teistest Euroopa Liidu riikidest. Kas ka teistes riikides on see valitsuse pädevuses või nimetab mõnel pool selle voliniku näiteks parlament või on vaja parlamendi või mõne parlamendikomisjoni kooskõlastust? Kuidas see mujal Euroopas käib?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma aimasin, et te võite selle küsimuse esitada ja seetõttu olen ma varustanud ennast informatsiooniga, mis pärineb Soomest. Eduskunnas on tehtud küllaltki põhjalik uuring ja on välja selgitatud, et valdavas osas Euroopa Liidu liikmesriikides on Euroopa Komisjoni voliniku kandidaadi nimetamine valitsuse pädevuses. Eduskunna andmetel on Euroopa Liidus ainult üks riik, kus valitsuse ettepanekut hääletab parlamendi täissaal. See riik on Leedu. Üheski teises riigis ei hääletata Euroopa Komisjoni voliniku kandidaati parlamendisaa- lis. On olemas ka selliseid riike, kus Euroopa Liidu asjade komisjonis kuulatakse see kandidaat ära, aga valdavas osas Euroopa Liidu liikmesriikides on komisjoni voliniku kandidaadi nimetamine valitsuse ainupädevuses.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Priit Toobal, teine täpsustav küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Hea peaminister! Te ütlesite küll, et valitsuses seda teemat veel arutatud pole, aga selle otsuse tegemiseni ei ole enam palju aega jäänud, ainult mõni kuu. Ma küsin, milline on teie isiklik seisukoht ja soov. Kas teil on soov saada Eesti eurovolinikuks?

Andrus Ansip

Aitäh! Ma olen sellele küsimusele kunagi juba ülimalt korrektset vastanud. See vastus kõlas nii, et ma ei ole seda ametit suutnud endale ahvatlevaks mõelda. Aga ma annan endale täiesti aru, et see, kas minu arvates on amet ahvatlev ja pakub mulle piisavalt eneseteostust või mitte, ei ole sugugi kõige olulisem. Veel olulisem on see, kas valitsus nimetaks mind kandidaadiks, kui mul see soov tekiks. Teiseks, Euroopa Komisjoni moodustamiseks volitused saanud Euroopa Komisjoni president võib ainuisikuliselt ühe või teise kandidatuuri tagasi lükata. Kolmandaks on Lissaboni lepingu järgi Euroopa Parlament see parlamentaarne institutsioon, kes kandidaate sõelub, ka tema võib mõne kandidatuuri tagasi lükata. Nii et otsustajaid on väga palju, sõltumata sellest, kas jutt käib kandidaadist A, B või C. Seetõttu ma isegi ei vaeva ennast sellega, et kõikide võimalike stsenaariumidega spekuloida.

Esimees Ene Ergma

Nüüd kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Heimar Lenk!

Heimar Lenk

Aitäh! Lugupeetud peaminister! Vaevalt teie kandidatuur Euroopas tagasi lükataks, te olete ju olnud Euroopa päilapse, Eesti Vabariigi esindaja ja alati igal pool meie edusammude eest kiita saanud. Aga kas te võite öelda, millistest parameetritest lähtutakse selle valiku tegemisel, kas inimese isikuomadustest? Millist valitsust lähtub, kui ta otsustab valida selle, teise või kolmanda mehe? Missugune see inimene peab olema?

Andrus Ansip

Euroopa Liidu lepingu artikli 17 lõige 3 sätestab: "Komisjoni liikmed valitakse nende üldise asjatundlikkuse ning Euroopa asjadesse pühendumuse alusel isikute hulgas, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust. Komisjon on oma kohustuste täitmisel täiesti sõltumatu. Ilma et see piiraks artikli 18 lõike 2 kohaldamist, ei taotle ega saa komisjoni liikmed juhi-seid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, organilt või asutuselt. Nad hoiduvad kõigest, mis on kokkusobimatu nende kohustustega või nende ülesannete täitmisega." See on aluslepingus sätestatud. Ilmselt peab võimalik kandidaat nende tingimustele vastama.

Esimees Ene Ergma

Palun, viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Eelmine küsija küsis, mille järgi valitsus otsustab, et valitakse see või teine mees. Teadupärast peab Euroopa Komisjon väga oluliseks, et volinike hulgas oleks ka naise. Praegu on naise nende hulgas kolmandik. Selle põhjal võib eeldada, et kui Eestit on kümme aastat esindanud meessoost tipp-poliitik, siis nüüd oodatakse meilt hoopis teistsugust lähenemist. Kas valitsusele on tulnud ka mingeid sõnumeid, et seekord peaks Eesti saatma ennast esindama väga pädeva naise?

Andrus Ansip

Ilmselt ei ole valitsusele esmatähtis, mis soost võimalik kandidaat on. Oluline on ikkagi see, et ta vastaks aluslepingus sätestatud tingimustele, mis ma ette lugesin. Head kandidaadid on alati oodatud, valitsusel on siis märksa kergem oma otsust langetada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

2. Kaitseväge Ühendatud Õppeasutused

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Marianne Mikkolt kaitseminister Urmas Reinsalule. Palun!

Marianne Mikko

Suur tänu, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister ja ministrid! Sel aastal möödus 15 aastat ajast, mil valitsuse määrusega moodustati Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused. Tegemist on Eesti taasiseseisvusaja igati austusväärse kõrgkooliga, mille ajalugu ulatub aga aastasse 1919. Niisiis, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused on Eesti Vabariigi Kaitseministeeriumi valitsemisalas ja kaitseväge juhataja alluvuses asuv ainus sõjaväelisel korraldatud riigikaitse rakenduskõrgkool. See õppeasutus on sõjandusega seotud teadus- ja arendustegevuse edendaja Eesti Vabariigis. Õppuritele makstakse korralikku stipendiumi ja neile eraldatakse vormiriietus. Aga miks on sellel rakenduskõrgkoolil igal aastal probleeme kohtade täitmisega? Ka sellel aastal ei täidetud kõiki kohti. Kaitseminister Reinsalu, miks see teie meelest nii on?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Austatud küsija! Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustel, sh nii Kõrgemal Sõjakoolil, kus õpetatakse välja ohvitseri, kui ka kutseõpet pakkuval, allohvitseri koolitaval Lahingukoolil, on kindlasti hästi oluline osa meie riigikaitse kvaliteedi tagamisel. Väga oluline on ka selgitustöö, et parimad võimalikud kandidaadid kaaluksid kutselise kaitsevaelase ametit. Gümnaasiumis õppivad noored inimesed peaksid olema teadlikud pakutavatest võimalustest, ka sellest, et kaitsevaelase elukutse on stabiilne ja pakub kindlat sissetulekut. Väga oluline selles mõttes on selle aasta kevadel kaitseväes tehtud palgareform. Me nägime selle mõju juba eelmisel aastal, kui oli teada, et palgareform tuleb. Siis tuli kaitseväeteenistusse rohkem inimesi, kui sealt lahkus. Sellist positiivset suundumust ei olnud mitu aastat olnud. Meile on oluline see, et konkurents Kõrgemasse Sõjakooli sisseastumisel oleks suurem. Suurem konkurents on üks indikaator, et noorte seas on ohvitseri elukutse, kutselise sõjaväelase elukutse rohkem väärtustatud. 2013. aastal asus õppima 59 noort inimest. Sisseastumiskatsetele tuli 125 noort, pärast üldfüüsilist katset jäi sõelale 122, kandidaatide arv pärast eestikeelse essee kirjutamist oli samuti 122 ja pärast kutsesobivusvestlusi 79. Nii et tegelikult on olemas tõhus sõel, aga kind-

lasti võiks konkurents minu hinnangul tugevam olla.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, esimene täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Kui Eesti Vabariigis oleks ohvitser olla uhke ja hää, siis oleks suur konkurss nii Kõrgemasse Sõjakooli kui ka Lahingukooli. Paraku pole sellist tormi ja tungi Tartus täheldatud. Millega seletada allohvitseriameti suhtelist ebapopulaarsust ja mida teha selleks, et noori inimesi tuleks Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustesse nii palju, et kohtadele tekiks arvestatav konkurss? Mida teha?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et ohvitseri elukutse ja allohvitseri elukutse, üldse professionaalse sõjaväelase elukutse (neid ameteid ja kutseid on ka rohkem) on kindlasti enam kui lihtsalt palgatöö. Inimene valib selle elukutse kogu eluks. Kaitseväge on üles ehitatud karjäärisüsteemile. See tähendab, et eeldatakse, et kaitseväge saab neid inimesi ja nende kogemusi piisavalt kaua kasutada. Kindlasti on hästi olulised motiveeriv sissetulek, eneseteostusvõimalused ning selge personalipoliitika. Ma rõhutasin, et selle aasta kevadel toimus kaitseväes palgareform. Kaitseväge personalipoliitika kohta töötab kaitseväge juhataja välja selged suunised ja ka kümneks aastaks kehtestatud riigikaitse arengukava sõjaline osa peaks andma kutselistele kaitseväelastele arusaama, millist tüüpi kaitseväge meil kümne aasta perspektiivis olema hakkab ja milliste prioriteetide alusel ta areneb. Kõik see aitab noortel võimekatel inimestel aru saada, et kaitsevaelase amet on stabiilne, pakub kaitsevaelasele endale ja tema perele sissetulekut ning kaitsevaelasel on võimalik ennast nii Eestis kui ka mujal proovile panna. Aga lisaks sellele on ohvitseri elukutse valimisel loomulikult oluline eetilise, kõlbeline mõõde, mille arendamisel on kindlasti suur roll ka kaitseväge praktilisel tööol.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko, teine täpsustav küsimus!

Marianne Mikko

Aitäh! On olnud aegu, kui Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste raha ülejääk ulatus aasta lõpus isegi 300 miljoni Eesti kroonini. Kui suur, härra minister, on ülejääk sellel, 2013. aastal ja kuhu kulutatakse need summad selle napi poolteise kuu vältel?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kui me kõneleme kaitseväge üldisest eelarvest, siis see peaks praeguse seisuga kohaselt saama sada protsenti täidetud. Oma osa on siin loomulikult jooksvatel majandamiskuludel, aga ka investeeringumaksetel, mida tehakse. Selle koha pealt on mõnel varasemal aastal ilmnunud probleeme eelarve täitmisega. Need ei ole mitte niivõrd tulenenud nõrgast planeerimisest, kuivõrd sellest, et on olnud probleeme üksikute suurhangetega. On olnud hangete vaidlustamist ja probleeme seoses sellega, et suurhankekonkursi võitja ei ole suutnud tellimust tähtajaks täita ning seetõttu ei ole peetud otstarbekaks raha välja maksta. Mis puudutab Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste eelarvet ja selle täitmist, siis ka see eelarve peaks prognoosi kohaselt selle aasta lõpuks jooksvalt täidetud saama.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registreeritud küsimust. Palun, kolleeg Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud kaitseminister! Küsin motivatsiooni kohta. Kuuldavasti peavad sõjaväelased praegu ühiselamutes renti maksma. Seda enne ei olnud. Kas te ei karda, et tekib olukord, kus ühiselamud jäävad tühjaks?

Urmas Reinsalu

Aitäh! Kaadrikaitseväelase elukutse tähendab ka rotatsiooni karjääri jooksul. Sellega seotud probleemide leevendamiseks on sisse seatud kaadrikaitseväelaste elamispiinad, on ametikortereid, aga ka ühiselamupinda. Minu suunis on olnud, et need piinad peaksid olema kättesaadavad üksnes isikutele, kes on õigustatud neid kasutama, ehk kaadrikaitseväelastele, ohvitseridele või allohvitseridele. Kulutuste hüppelist kasvu siin prognoositud ei ole. Seetõttu, arvestades ka ametikortereite kasutamise praegust maksumust, mis on 32 senti ruut-

meetrit, ei tohiks kindlasti juhtuda nii, et ametikortereid ei hakata kasutama. Vastupidi, elamispiinna saamiseks on järjekord. Neid kortereid jaotab kaitseväge ise komisjoni otsuse alusel. Ma olen kindel, et seda tehakse läbi-paistvalt ja elamispiinna saavad ainult need, kellel on selleks õigus.

Esimees Ene Ergma

Viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Mati Raidma, palun!

Mati Raidma

Suur tänu! Austatud minister! Naasen küsimuse juurde, kui populaarne on see kool noorte hulgas. Kas te näete siin mingit rolli ka kooli riigikaitseõpetusel ja mõne kooli ideel arendada seda edasi süvaõppesuunaks? Millised mõtted ja ideed on Kaitseministeeriumil selle kohta järgmiseks aastaks?

Urmas Reinsalu

Aitäh! See on oluline küsimus. Kindlasti on need teemad omavahel seotud. Ma olen ise kohtunud kadettidega ja neilt küsinud, kuidas neil tekkis mõte Kõrgemasse Sõjakooli minna. Suur osa nendest on mulle vastanud, et nad said selle idee gümnaasiumikursuse raames oma riigikaitseõpetajalt, osa on öelnud, et tulid lihtsalt vaatama. On neid, kellele see on olnud väga teadlik elukutsevalik, ning on ka neid, kes on valinud mitme tsiviileriala ja sõjaväelase elukutse vahel. Ma ei hakka ilmutama tagasihoidlikkust selles, mis puudutab õppimistingimusi. Majanduslikud tingimused on selles koolis kindlasti väga head: stipendium, tasuta elamiskeskond jms. Kui me suudame järgmise nelja aasta jooksul rakendada praegu Kaitseministeeriumis väljatöötatava riigikaitseõpetuse kava nõnda, et seda õpetust saaksid kõik õppurid kõigis üldhariduskoolides, siis kindlasti parandaks see oluliselt, mul ei ole selles kahtlust, noorte inimeste motivatsiooni kaaluda muu hulgas kutselise kaitseväelase ametit.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra kaitseminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

3. Piiriületus Koidula piiripunktis

Esimees Ene Ergma

Järgmine küsimus on kolleeg Ester Tuiksoolt peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud peaminister! Eilsest Eesti Päevalehest võis lugeda, et Siseministeerium on andnud Koidula piiripunkti ooteala haldamise *offshore*-firmale kuuluvale Paldiski Sadamate AS-ile. Enamasti kasutatakse *offshore*-piirkonda just kodumaal aetud äri eest maksude maksmata jätmiseks. Kolleeg Sõerd on selle ka hukka mõistnud. Millise signaali annab valitsus sellise sammuga ühiskonnale?

Andrus Ansip

Aitäh! Ka mina lugesin seda Eesti Päevalehe artiklit. Võib-olla ma nüüd eksin, aga ma ei lugenud sealt välja, et tegemist oleks olnud *offshore*-firmaga. Minu arvates oli tegemist Eestis registreeritud äriühinguga, mille omanik oli *offshore*-firma. On oluline vahe, kas teenust osutab *offshore*-firma või on teenust osutava äriühingu omanik, aktsionär, osanik *offshore*-firma. Riik on kuulutanud välja hanke, läbi paistva avatud konkursi. Avatud konkursile on esitatud pakkumised ja parim on võitnud. Ma ei ole nende konkreetsete hankeoludega kursis, ilmselt ei peagi olema. Ma arvan aga, et pelgalt seetõttu, et omanikuks on *offshore*-firma, ei pea Eestis registreeritud ettevõttelt kohe mingit pahatahtlikkust eeldama. Mina läheneksin küsimusele heauskselt.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, esimene täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna, proua juhataja! Vahetevahel peabki heauskselt lähenema. Õiguskantsler Teder asus aga eelmise aasta keskel seisukohale, et kui inimene on sõidukile internetis eelnevalt ootejärjekorras koha kinni pannud ja selle eest tasunud, siis ei tohi võtta eraldi ooteala kasutamise tasu, kui see sõiduk suunatakse ootealalt kohe piiripunkti. Teder saatis siseministrile ettepaneku kõrvaldada seadusrikkumine tasu võtmisel Koidula ja Luhamaa piiripunktide

juures asuvate ootealade kasutamise eest. Miks pole teie valitsusse kuuluv siseminister õiguskantsleri ettepanekut veel täitnud?

Andrus Ansip

Aitäh! Piiriületuse ootejärjekorra süsteem koosneb kahest komponendist: piiriületuse elektroonilises järjekorras koha kinnipanemise tasu ja tasu konkreetsete teenuste eest, mida ootealal on osutatud. Selles küsimuses jagan ma õiguskantsleri arvamust. Kui seda ooteala olmeteenust tegelikult ei kasutata, siis selle eest tasu võtta pole kohane. Tegelikud olud tingisid selle, miks me lõime piiriületuse elektroonilise järjekorra ja parkla olmeteenuste kompleksi. Selle järele oli karjuv vajadus. Oli aeg, kui piirijärjekord oli 50 kilomeetrit pikk ja piiril tuli oodata nädal aega, Narva suunal näiteks. Lihtsal inimesel ei olnudki võimalik piiri ületada. Tekkisid liiklusohutlikud olukorrad, sest autod hõivasid sõiduraja, reostati loodust jne. See ei olnud mitte ainult Eesti küsimus, vaid teistes riikides on olnud täpselt samamoodi. Vaalimaal oli kunagi piirijärjekord vahel lausa 130 kilomeetrit pikk, 65 kilomeetri pikkune järjekord oli üsna tavapärane. Piirijärjekord tekitas seal liiklusohutliku olukorra ja oli ka üks surmajuhtum. Ma mäletan, et Matti Vanhaneni valitsus eraldas 25 miljonit eurot selleks, et Vaalimaale parkla ehitada, et tagada liiklusohutus. Meie olukord oli sellega täiesti võrreldav.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo, teine täpsustav küsimus!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud peaminister! Halduskohus rahuldab oma 29. oktoobri otsusega kaebuse Politsei- ja Piirivalveameti vastu ning tunnistas õigusvastaseks piiriületaja alusetu ootealale suunamise enne piirikontrollitoimingute tegemist. Kohus leidis, et on õigusvastane võtta piiriületuse ootealatasu neilt, kes on eelnevalt ootejärjekorras koha kinni pannud ning ootealateenuseid ei kasuta. Kohtuotsusest ei ole piisanud ja olukord on endiselt, nagu te olete kuulnud, ebaloomulik ja piiriületajale ebamugav. Mis te arvate, mil viisil olukord piiripunktides siis normaliseerub?

Andrus Ansip

Aitäh! Järjekorra mõttes on olukord praegu-seks normaliseerunud. Meil ei ole enam üli-malt pikki piirijärjekordi. Ma tean, et Sisemi-nisteerium kavatses halduskohtu otsuse vaid-lustada. Millega kohtuvaidlused lõpevad, seda on minul väga raske ennustada. Järjekorras koha kinnipanemise tasu on ilmselt vajalik, sest järjekorra haldamine nõuab kulutusi. Meie praegune süsteem on üles ehitatud sellel print-siibil, et see, kes teenust saab, peab selle eest ka maksma. Alternatiiv oleks see, kui need, kes teenust ei saa, anonüümsed maksumaks-jad, maksaksid riigieelarve kaudu kogu selle teenuse kinni. Ilmselt on siiski mõistlikum küsida tasu nendelt, kes konkreetset teenust kasutavad. Kui keegi on registreerinud ennast piiriületuse elektroonilises järjekorras ja selle eest tasunud, siis piirile saabudes – ma meenu-tan teie varem siin Riigikogus esitatud küsi-must ja oma vastust sellele – ei ole minu hinnangul registreerimistasu uuesti tema käest küsida mitte mingisugust õigust. Eesti riigis ei tohiks küsida kaks korda tasu teenuse eest, mida osutatakse ainult korra. Küsimus on sel-les, kas konkreetse olmeteenuuse või parklako-ha eest võib tasu võtta siis, kui piiri ületatakse. Ma vastan järgmisele küsimusele ja siis ka sellele küsimusele.

Esimees Ene Ergma

Nüüd saab esitada kaks kohapeal registree-ritud küsimust. Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peami-nister! Asi muutub juba kummaliseks. Ma arvan, et siin on kellegi väga isiklik huvi män-gus, keegi soovib, et see kord ei muutuks ja ootealatasu võetaks edaspidigi. Õiguskantsler on sellele tähelepanu juhtinud, Tartu Haldus-kohus on teinud otsuse, aga riik püüab kodani-kuga seda vaidlust edasi pidada. Riik justkui toetaks seda, et ootealatasu on õiguspärane. Kuidas teie, härra peaminister, sellisesse olu-korda suhtute?

Andrus Ansip

Aitäh, et te andsite mulle võimaluse jätkata ka Ester Tuiksoo küsimusele vastamist! Kui koht järjekorras on elektroonilises süsteemis kinni pandud, auto saabub piirile ning piiril ei

ole mitte mingisugust järjekorda, ei virtuaalset ega füüsilist, siis piiriületaja käest mingite olmeteenuuste eest, mida ei osutata, tasu võt-mine ei tule minu meelest kõne allagi. Kui aga elektroonilist registreerimist pole toimunud, järjekorras pole kohta võetud ning kuigi piirile saabumisel ei ole seal parasjagu järjekorda, on minu hinnangul siis piiriületuse järjekorra registreerimine ja ka parklatasu võtmine siiski kohane. Muidu tekiksid jälle maanteedele enne piiri nende isikute pikad järjekorrad, kes ei soovi kasutada parklateenuuseid ja kes lõpp-kokkuvõttes tekitavad liiklusohutlikku olukorda ning reostavad loodust. See tekitaks väga palju probleeme. Jah, see on kuidagi ebamugav ja mõneti ka raskesti mõistetav, miks need, kes eelnevalt ei ole elektroonilises süsteemis piiri-ületust registreerinud ega järjekorras kohta kinni pannud, peavad seda piiril tegema ka siis, kui tegelikult järjekorda näha ei ole. Asi on selles, et virtuaalkeskkonnas, elektroonili-ses süsteemis on see järjekord olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupee-tud peaminister! Te ütlesite väga õigesti, et sellise süsteemi loomise mõte oli see, et oli vaja kaotada väga pikad piirijärjekorrad, mis kunagi olid. Teatud aja töötas süsteem õigesti. Ma tegin täna hommikul väljavõtte piirijärje-kordadest Koidulas. Viimaste päevade statis-tika näitab, et piiriületus on olnud väga hõre. Täna kella 12-st öösel kuni kella 9-ni hommi-kul on piiri ületanud ainult 14 sõiduautot. Kas te tahate tõesti öelda, et need 14 sõiduautot on kohustatud läbima ooteala ja maksma mingi-sugust ootealatasu? Järjekorda ju pole. Siin tekib isegi küsimus, kas nad üldse peavad bro-neeringutasu maksma. Kas te olete minuga nõus, et praegu süsteem ei toimi ja selle peab üle vaatama?

Andrus Ansip

Te ilmselt ei kuulanud mind väga tähele-panelikult. Ester Tuiksoo küsimusele vastates ütlesin ma just nimelt seda, et need inimesed, kes on saabunud piirijärjekorda ja kes on eel-nevalt ennast järjekorrasüsteemis registreeri-nud, ei peaks seda ootealatasu tasuma. Ma ei

ole öelnud, et need isikud peaksid läbima ooteala ja tasuma ka nende teenuste eest, mida nad sealt saanud ei ole. Piiriületuse ootejärjekorra haldamise teenuste hulka kuuluvad Siseministeriumi hinnangul piiriületuse järjekorra pidamine, mis tähendab eelkõige tarkvara loomist (ka riistvara on selleks vajalik), sõiduki ootealal parkimine piiriületuse ootejärjekorras ootamise ajal, sõiduki piiripunkti suunamine ja maanteepiiripunktis vastuvõtmine. Olmeteenusena on käsitletavat juurdepääs internetile, ooteala valgustus ja valve, sh videovalve, ning olmejäätmete kogumise ja tualettruumi kasutamise teenuse kättesaadavus ootealal. Kui piiriületaja neid olmeteenusid ei kasuta, siis minu meelest ei ole kohane nende osutamata teenuste eest tasu võtta.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise, kuna järgmist teemat arutades läheb see arutelu ilmselt edasi.

4. Ootealatasu piiripunktides

Esimees Ene Ergma

Järgmise küsimuse esitab kolleeg Inara Luigas peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud peaminister! Ma toon paar näidet, mis ilmestavad praegust olukorda. On olnud selliseid olukordi, kui inimene on broneerinud piiriületuse, aga ta on jõudnud ootealale 15 minutit varem ning teda on siis peetud sunniviisil kinni, ei ole tõstetud tõkkepuud üles ja inimene ei ole saanud varem piiri ületada. See ei tähenda seda, et inimene kasutab ootealateenust, vaid ta on sunniviisil suunatud ootealale ja on sunnitud ootama, kuigi ühtegi autot pole piiriületuseks registreeritud. On olnud ka juhtumeid, kui auto on sõitnud otse piirile ja piirivalveametnik on juhile öelnud, et ootealatasu on tasumata, ja see auto on tagasi saadetud, ainult selleks, et oleks võimalik maksta mingisugust tasu erafirmale. Kas selline käitumine piiril on loomulik ja loogiline?

Andrus Ansip

Aitäh! Seda küsimust on täna juba esitatud ja ma olen sellele ka vastanud. Minu meelest

ei ole kohane kasseerida ootealatasu, kui tegelikult mingeid teenuseid ei osutata.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, esimene täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Aitäh, austatud peaminister! Me oleme selles teemas siin Riigikogus juba poolteist aastat rääkinud. Kolleeg Ester Tuiksoo luges teile ette õiguskantsleri arvamuse ja ettepaneku siseministrile, et seadusrikkumine tuleb lõpetada. Ometi pole seda tänini tehtud. Me oleme korduvalt pidanud sel teemal koosolekuid ja esitanud Riigikogus arupärimisi. Mis takistab siseministril muuta riigipiiri seadust ja tulla Riigikogusse, et me saaksime neid muudatusi teha?

Andrus Ansip

Aitäh! See on uskumise või mitteuskumise küsimus. Ma millegipärast ei usu, et elektroonilises piirijärjekorras koha kinnipanemise eest tasu topeltkasseerimine oleks massiline või tavapraktika. Te noogutate ja väidate, et see on tavapraktika. Mina ei suuda seda uskuda. Kui järjekorras on koht elektrooniliselt kinni pandud ja piirile saabutakse just sel ajal, kui järjekord peaks kätte jõudma, mis põhjendusega saaks siis veel teist korda tasu küsida? Teie eelmises küsimuses kirjeldatud juhtum, kui piiriületaja saabus piirile 15 minutit varem, oli minu meelest ka täpselt õigeks ajaks piirile jõudmine. Kõik reeglid peavad olema eelkõige inimlikud ja 15 minuti pärast nõuda veel kord elektroonilises järjekorrasüsteemis registreerimist on minu meelest ebainimlik. Seda ei tohiks teha. Ma ei heida siin midagi ette seadusele, minu meelest on seadus korrektne. Aga kui teie viidatud juhtumid on tegelikult aset leidnud, siis ma väidan, et need on käsitletavat seadusrikkumistena, mitte ei kinnita seda, et seadus on kuidagi vildakas. Elektroonilises piirijärjekorras koha kinnipanemise tasu on kõikidel sõidukitel, on see sõiduk siis mootorratas või raskeveoauto, 1 euro ja 30 senti. Selle tasu kasseerimine minu hinnangul on kohane. Ainus alternatiiv oleks registripidamise kulude katmine riigieelarvest.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas, teine täpsustav küsimus!

Inara Luigas

Mul on rõõm kuulda, et ka teie olete aru saanud, et topelttasusid ei tohiks võtta. Kui sõidukijuht on broneerinud piiriületuse, siis ta tegelikult teist korda ei peaks enam sama teenuse eest maksma. Ometi kinnitab siseminister pidevalt, et see on kompleksteenuse ja selle eest tuleb kõikidel sõidukijuhtidel tasuda. Me oleme teinud talle ettepaneku alustada riigipiiri seaduse muutmist, mis keelaks sellise seadusrikkumise. Just praegu on selleks õige aeg, sest me menetleme riigieelarvet ja enne kolmandat lugemist on fraktsioonidel ja komisjonidel õigus teha riigieelarve kohta ettepanekuid. Kas teie ja teie erakond toetaksite seda muudatusettepanekut riigipiiri seaduse kohta, kui see Riigikogus tehtaks?

Andrus Ansip

Aitäh! Paraku ei saanud ma aru, mida konkreetselt te seaduses muuta tahate. Minu käes on Siseministeeriumi koostatud õiend. Ma ei loe mitte ühestki selle õiendi lausest välja mõtet, mis kinnitaks teie väidet, justkui oleks praeguse seaduse järgi piiriületuse järjekorra registreerimise tasu topeltkasseerimine kuidagi seaduslik või lubatud. Vastupidi, sellest Siseministeeriumi õiendist saan mina aru niiviisi, et piiriületajalt on õigus võtta järjekorra registreerimise tasu vaid üks kord.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud peaminister! Kõigepealt on mul teile väike soovitus. Ma väga soovitan teil uurida nende ettevõtjate tausta, kes ootealatasu võtavad, ja seda, kellega nad seotud on. Aga te rõhutasite korduvalt, et te olete õiguskantsleriga nõus. Ütlesite ka seda, et Siseministeerium on plaaninud Tartu Halduskohtu otsuse edasi kaevata. Kas siis Siseministeerium ei jaga valitsuse seisukohta? Õigupoolest, mida Siseministeerium siis edasi kaebab, kui teie seisukoht on

üheselt selge ning te toetate seda kohtuotsust ja õiguskantsleri seisukohta?

Andrus Ansip

Aitäh! Niimoodi Eesti riigis asjad küll ei ole, et on üks peaminister, kes kasutab telefonõigust ja on üle kohtutest või seadusandjast. Seda kindlasti mitte. Kui seaduse tõlgendamisel on tekkinud lahkarvamused, siis on mõistlik jõuda selgusele, milles konkreetselt need lahkarvamused seisnevad, kes tõlgendab seadust korrektselt ja kes ekslikult, ja kui selgus on saabunud, siis on võimalik teha seaduses muudatusi. Kui selgus saabub ilma kohtu abita, siis on see maksumaksja rahakoti seisukohast eelistatum lahendus. Ma väga soovin, et eriarvamused, mis siin saalis on kõlanud ja mida kõnelejad omistavad Siseministeeriumile, saaksid lahendatud ilma kohtu abita.

Esimees Ene Ergma

Palun viimane kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Lembit Kaljuvee!

Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Hea peaminister! Ma tulen Inara Luigasele appi. Te ei saanud päris täpselt aru, mida seadusmuudatus, millest Inara rääkis, endast kujutab. Inara ettepanek on see, et kui firma, kes halduslepingu alusel piiriületajatele neid olme- ja muid teenuseid osutab, oma n-ö lepingulist mahtu täis ei saa, siis makstaks puuduv summa riigieelarvest juurde. Praegu piirivalve teab, et sel firmal on majanduslikud raskused ja sunnib inimesi maksma. Siis aga hakkaks süsteem toimima niimoodi, et firmal on sellise mahuga leping ja tema kulud on sellised. Kui piiriületajad ei ...

Esimees Ene Ergma

Palun küsimust!

Lembit Kaljuvee

... kasuta neid teenuseid, siis maksab riik. Kas te sellise ettepanekuga oleksite nõus?

Andrus Ansip

Aitäh! Tundmata vähimalgi määral halduslepingu sisu, teadmata seda, missugused on riigi kohustused piirijärjekorda haldava firma ees, on mul võimatu anda mingisugust selget vastust, kas ma toetaksin mingite saamata jää-

nud tulude riigieelarvest kompenseerimist või mitte. Selliste kaalukate rahaliste otsuste langetamiseks oleks tarvis kõigepealt tutvuda halduslepingu sisuga ja alles seejärel oleks võimalik otsuseid langetada.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Lõpetan ka selle küsimuse käsitlemise.

5. Riigikontrolli ülevaate järeldused

Esimees Ene Ergma

Viimane registreeritud küsimus on kolleeg Tõnis Kõivult peaminister Andrus Ansipile. Palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud peaminister! Riigikontroll esitles möödunud nädalal ülevaadet riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal ning riigikontrolör Alar Karis tutvustas seda ülevaadet ka siin saalis. Üks osa sellest ülevaatest kannab pealkirja "Eesti kestliku arengu väljakutsed" ja käsitleb pensionisüsteemi. Loomulikult on tervitav, et Riigikontroll pensionisüsteemi pärast muret tunneb, ja Eesti riigi, sh pensionisüsteemi kestlikkus on ju tõesti oluline, kuid seda enam peab kaaluma, milliseid ettepanekuid teha ja milliseid mitte. Riigikontrolli ülevaate leheküljel 42 on värvilises kirjas esile tõstetud, et pensionikindlustuse saaks tasakaalu, kui vähendada keskmist vanaduspensioni 200 euronit või suurendada sotsiaalmaksu 10%. Kuigi Riigikontroll möönab, et ilmselt ei ole need ettepanekud ühiskonnale vastuvõetavad, on nad need siiski esitanud. Mida on valitsus ette võtnud, et meie pensionisüsteem oleks jätkusuutlik ja tänased ega homsed pensionärid ei peaks pelgama Riigikontrolli ettepanekute taolisi muudatusi?

Andrus Ansip

Aitäh! Ega ma selle Riigikontrolli ülevaate teemal tõtt-öelda väga sõna võtta ei tahaks, sest *online*-meedias ilmunud pealkirjade pinnalt tekkinud diskussioon on täitnud kogu meediaruumi. Mulle tundub, et see, mis on selles ülevaates oluline, ei ole tekitanud mitte mingisugust ühiskondlikku resonantsi, selle üle debatti ei toimu. Julgen väita veelgi enam:

vaevalt et need, kes praegu pealkirjade tasemel on diskuteerinud, on üldiselt selle materjaliga tutvunud. Võib-olla ei ole isegi viljakas üritada seda debatti siin praegu uuesti alustada. Hea küsija ju teab, et Eestis on pensionid välja makstud seaduse alusel, me oleme pensionid indekseerinud. Pensionide maksmiseks ei piisa ainult sotsiaalmaksu pensionide maksmiseks ettenähtud osast, vaid selleks tuleb võtta lisa eelarve muudest tuludest. Siiani on valitsus suutnud need lisavahendid eelarve muudest tuludest pensionide väljamaksmiseks leida. Seega, pensionäride hirmutamiseks ei ole mitte mingisugust alust. Riigikontroll on üritanud väita, justkui nemad poleks öelnudki seda, et tuleb pensione vähendada 200 euronit või suurendada sotsiaalmaksu 10%. Mina seda väidet enda omaks ka ei julge kuidagi pidada. Mina loen täpselt samamoodi sellest Riigikontrolli ülevaate *sidebar*'ist või kõrvalpealkirjast välja just nimelt selle, mis siin kirjas on: "Pensionikindlustuse saaks tasakaalu, kui vähendada keskmist vanaduspensioni 200 euronit või suurendada sotsiaalmaksu 10%."

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv, esimene täpsustav küsimus!

Tõnis Kõiv

Aitäh! Riigikontrolli ülevaatega seondub ka see teema, mis puudutab eestlaste ostujõudu. Riigikontroll on teinud suure järelduse, et Eesti inimeste heaolu ei ole paranenud. Ta on selle järelduse ilmestamiseks toonud välja arvud meie ostujõu kohta, mille põhjal otsustades me jääme isegi leedulastele alla ega ole suutnud ületada kriisieelset taset. Samas on juba viidatud ülevaate punktis 35 kirjas, et Eesti inimeste ostujõud on vaid 69% Euroopa Liidu keskmisest, kuid punkti 36 kõrval on värvilises kirjas esile tõstetud, et see on vaid 68% Euroopa Liidu keskmisest. Ka see eksitus on meediast läbi käinud. Paistab, et Riigikontrollile ei ole protsent sinna-tänna eksimuse tunnistamiseks piisav, sest ilmselt on see järelendus nii ihaldusväärne. Omaette küsimus on, kui palju üldse on mõtet võrrelda neid andmeid buumiaja tipu andmetega. Aga milline on teie kommentaar Eesti inimese ostujõu kohta? Kuidas mõjub Eesti arengule see, kui me pidevalt oma olu-

korda halvustame, kas või vigade tegemise hinnaga?

Andrus Ansip

Me läheme jälle absolutiseerimise teed. Ei, nii see päris ei ole, et me pidevalt olukorda halvustame ja nagu ka sellest Riigikontrolli ülevaatest paistaks välja ainult olukorra halvustamine. Kui tähelepanelikult seda ülevaadet lugeda, siis selle algusosast leiab lausa lauskiitust riigi korras rahanduse aadressil. Siin on kirjas väga palju head Eesti riigi ja valitsuse aadressil. Omistada sellele ülevaatele mingisugust halvustavat rolli on minu meelest ülekohtune. Ma ei tahaks rohkem eestlaste ostujõu üle diskuteerida. Piinlik on muidugi, et Riigikontroll ei ole oma viga tunnistanud ja räägib sellest, kui tohutult keerukas on värskemaid andmeid Eurostatist kätte saada. Seal ei ole mitte midagi keerulist, tuleb lihtsalt minna Eurostati koduleheküljele. Näete, see kodulehekülj on mul siin praegu ees. Siin on populaarsed andmebaasid "GDP per capita in PPS" jt. Siit tuleb välja just see, mida te ütlesite, et väide, nagu eestlaste ostujõud ei oleks jõudnud kriisieelsele tasemele, ei vasta tõele. Seda kinnitab Eurostat. Aga paraku on seda tõele mittevastavat väidet nimetatud mitte ainult ühes, vaid lausa kahes selle ülevaate punktis, tehes seda kahel kõrvuti asuval leheküljel erinevalt, kord on see 69% Euroopa Liidu keskmisest, kord 68%. Tehtud vigu tuleks tunnistada.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tõnis Kõiv, teine täpsustav küsimus!

Tõnis Kõiv

Ma olen selles mõttes teiega nõus, et ma ka ise tahan kindlasti tunnustada riigikontrolör Alar Karise siirast muret Eesti riigi tuleviku pärast ja julgustada teda selles suunas edasi mõtlema. Aga eks arengut viib edasi ikkagi arutelu, mis tugineb adekvaatsele pinnasele ehk faktidele ja nii tänasele päevale kui ka hiljutise või kaugema mineviku mäletamisele. Kaheldamatult töötab ju Vabariigi Valitsus meie riigi tulevikule mõeldes. Kui ma mõtlen kestliku arengu peale, siis tulevad mulle esmajoonel meelde Eestile väga edukalt lõppenud Euroopa Liidu järgmise eelarveperspektiivi läbirääkimised. See tulemus peaks minu arva-

tes väga selgelt mõjutama meie kestlikku arengut järgmise seitsme aasta jooksul, aastani 2020. Aga võib-olla ma eksin. Kuidas teie arvates järgmine eelarveperspektiiv Eesti kestlikku arengut mõjutab?

Andrus Ansip

Hästi mõjutab. Kõik jutud, et Euroopa Liidu vahendid kaovad ära ja investeringuteks üldse enam raha ei ole, on alusetud. Aga kui teie küsimus tulenes sellest ülevaatest, siis ma kinnitan, et ega see ülevaade seda ei olegi sugugi väita üritanud. Eelarveläbirääkimised olid Eestile tõepoolest edukad. Meil on järgmise seitsme aasta jooksul kasutada 5,89 miljardit eurot. Sellele lisanduvad ilmselt veel Rail Balticu vahendid Euroopa Ühendamise Rahastust, mis on ette nähtud energiaprojektide elluviimiseks. Nii et vahendeid vähemaks ei jää, küll aga võib tekkida ja ilmselt tekibki teatud Euroopa Liidu vahendite rakendamise probleem ja seetõttu neid Euroopa Liidu vahendeid hakkab olema vähem. Kuid me ju teame, et koos Euroopa Liidu vahenditega on Eesti investeringute suhte poolest SKT-sse Euroopa Liidus esimeste hulgas või suisa esikohal. Kui investeringutest võtta maha kõik Euroopa Liidu vahendid, ka siis oleks Eesti investeringute poolest eeskujuks väga-väga paljudele teistele Euroopa Liidu liikmesriikidele. See ei tulene meie erilisest investeerimislembusest, vaid elulistest vajadustest. Kui teistel riikidel on olnud võimalik teha investeringuid järjepidevalt ja kvaliteetselt saja aasta jooksul või kauemgi, siis meie oleme tõsiselt investeerinud vaid viimased 20 aastat. Seetõttu on vajadus suuremate investeringute järele meie riigis suurem kui Lääne-Euroopas. Ma ei kurdaks investeringute vähesuse üle teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega võrreldes.

Esimees Ene Ergma

Palun kohapeal registreeritud küsimus, kolleeg Igor Gräzin!

Igor Gräzin

Austatud peaminister! Sellesamas kontrolliaruandes on päris mitmes kohas räägitud õuduslugusid, mis juhtuvad 50, 60 või 70 aasta pärast. Toon näiteks lause: "Prognooside kohaselt peab 2060. aastal ühte pensionäri üleval pidama ainult 1,3 töötajat." Ma küsin, kas see

on hea või halb. 50 aastat tagasi olid Eestis maal petrooleumilambid, sõideti hobuvankriga, arvutati Felixi ja arvelauaga ning künti linttraktoriga. See oli 50 aastat tagasi. Riigikontroll rehkendab järgmise 50 aasta peale ette ja ütleb, et 1,3 töötajat ühe pensionäri ülalpidamiseks on vähe. Mis sa arvad, kas selliseid puškinlikke filosoofilis-luulelisi prognoose 50 aasta peale ette tohib üldse teha?

Andrus Ansip

Kindlasti tohib teha. Kui prognoose teha, siis tuleb neid teha teatud eeldustest lähtudes. Ma usun, et sellise prognoosi eeldused on praegu teadaolev eeldatava eluea kasv, pensionile jäämise iga ja tööhõive määr. Iseküsimus on, kui täpselt me neid parameetreid oskame nii kauge aja peale ette näha. Jah, riigikontrolöri ülevaade heidab meile ette langetamata otsuseid pensioniea kohta, kuid mina väidan, et alles aastal 2009 me otsustasime tõsta pensioniiga 2026. aastaks 65. eluaastani. Siis oli meil päevakorral ka võimalus tõsta pensioniiga 2035. aastaks teadlaste ettepanekul 67. eluaastani, kuid jälle kord teadlaste ettepanekul me otsustasime langetada järgmised pensioniiga puudutavad otsused 2019. aastal, sest selle aja jooksul, kuni 2019. aastani, me saame märksa rohkem tõsikindlaid prognoose selle kohta, missugune on tööhõive ja oodatav eluiga 2035. aastal. Küsimus ei ole selles, et me poleks julgenud või tahtnud otsustada, vaid see otsus, mille me oleksime langetanud 2035. aasta kohta, oleks olnud emotsionaalne, vaistust lähtuv ja mitte niivõrd argumenteeritud. Ma olen päris veendunud, et 2019. aastal me saame langetada otsused argumenteeritult ja kaaluda eri mehhanisme, kas pensioniea tõstmist, individuaalseid pensioniskeeme või veel midagi muud.

Esimees Ene Ergma

Aitäh, härra peaminister! Lõpetan selle küsimuse käsitlemise.

6. Muud küsimused

Esimees Ene Ergma

Nüüd on meil võimalik vist ainult üks küsimus esitada. Palun, kolleeg Sven Mikser! Õelge, kellele küsimus on mõeldud.

Sven Mikser

Aitäh! Küsimus on härra peaministrile. Me teame, et seoses ametiautode maksustamise korra muudatuse tagasivõtmisega on tekkinud eelarve tulupoolele 24 miljoni euro suurune lünk. Täna on teie erakonnakaaslane, endine rahandusminister härra Sõerd pakkunud, et osa sellest, täpsemalt öeldes 5,1 miljonit, võiks kompenseerida Kreekale tehtava intressitagastuse edasilükkamise või ajatamise abil. Ma palun teie seisukohta selle ettepaneku kohta!

Andrus Ansip

Aitäh! Mul ühemõttelist seisukohta selles küsimuses ei ole. Ma leian, et kui riigid on milleski kokku leppinud, siis kokkulepetest tuleb kinni pidada. Kuid selle kokkuleppe sisu on olnud ju selline, et liikmesriikide keskpangad saavad vahendeid seetõttu, et Euroopa Keskpang on teeninud väga suuri kasumeid Kreeka valitsuse võlakirjadelt, ja liikmesriikide keskpangad annavad need vahendid üle valitsustele, kes tagastavad kreeklaste arvel intressidena teenitud suure tulu Kreekale. Praegu on Eestis juhtunud niiviisi, et meie keskpang on küll kreeklaste pealt vahendeid saanud, tulu on hästi teenitud, aga meie keskpanga nõukogu on otsustanud valitsusele üle anda tavapärase 25% aastatulust ja seda ekstratulu, mis on saadud Kreeka võlakirjadelt, pole valitsusele üle antud. Mõneti on see panga ja Riigikogu või panga ja valitsuse vahelise mõõduvõtmise koht. Aga riik tervikuna peaks kokkuleppeid austama ja siiski selle ülikasumi, mis kreeklaste arvel teenitud on, neile tagastama.

Esimees Ene Ergma

Hästi lühike küsimus, palun, Priit Toobal!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Küsimus on härra peaministrile ja see on seotud tänase infotunni esimese küsimusega. 2009. aastal ütles välisminister Paet, et mida kiiremini me nime-tame oma eurovoliniku, seda suurem on lootus saada tulevases komisjonis head positsiooni. Sellepärast proovin ma teid selle temaga kuidagi tegelema sundida. Kas teie või teie teadaolevalt teie koalitsioonipartneri poole on oma kandidatuuri esitamiseks pöördunud näiteks president Toomas Hendrik Ilves?

Andrus Ansip

Mulle teadaolevalt ei ole. Ma ei pea sellist spekulatsiooni ka kuidagimoodi loogiliseks. Neid kandidaate ei ole liikmesriikidel väga varases staadiumis ju mõtet esitada. Mõistlik aeg tekib siis, kui on juba olemas mingisugune visioon sellest, kes võiks Euroopa Komisjoni presidendina saada volitused Euroopa Komisjoni moodustamiseks. Nagu ma esimesele küsimusele vastates ütlesin, Euroopa Komisjoni president, kellele on antud volitused komisjon moodustada, võib liikmesriikide esitatud volinikukandidaate tagasi lükata. Teadmata seda isikut ja tema suhtumist ühte, teise, kolmandasse või kolmeteistkümnendasse kandidaati, oleks ilmselt kaunis ennatlik hakata igaks juhuks kandidaate esitama.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Suur tänu, kolleegid, küsimuste esitamise eest! Suur tänu, peaminister ja valitsusliikmed, küsimustele vastamise eest! Infotund on lõppenud.

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala kolmapäevast istungit. Enne seda palun ma teil kõigil istuda!

1. Riigikogu liikme Jüri Morozovi ametivanne

Esimees Ene Ergma

Palun tähelepanu, lugupeetud Riigikogu! Seoses Riigikogu liikme Jaanus Marrandi tagasiastumisega asub Riigikogu liikmeks asendusliige Jüri Morozov. Kuulame ära Jüri Morozovi ametivande. Palun!

Jüri Morozov

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu! Asudes täitma oma kohustusi Riigikogu liikmena Riigikogu XII koosseisus, annan vande olla ustav Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. (Aplaus.)

Istungi rakendamine

Esimees Ene Ergma

Nii, head kolleegid, nüüd on võimalus anda üle eelnõusid ja arupärimisi. Palun, kolleeg Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Mul on Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel anda üle arupärimine sotsiaalminister Taavi Rõivasele. Arupärimine käsitleb ajateenijate ravikindlustust. Me nimelt teame, et ravikindlustus on tagatud kõikidele Eesti elanikele, kelle eest makstakse sotsiaalmaksu. See on tagatud ka ajateenijatele. Ajateenistus kestab kaheksa või üksteist kuud. Kaheksakuuline ajateenistus algab üldjuhul oktoobris ning üheteistkuulist alustatakse tavaliselt juulis. Ajateenija kindlustuskaitse lõpeb üks kuu pärast seda, kui lõpeb riigi kohustus sotsiaalmaksu maksta, ehk üks kuu pärast ajateenistuse lõppemist. Üldjuhul asutakse ajateenistusse pärast keskhariduse omandamist või esimese astme kõrghariduse omandamise ajal. Ajateenijate endi hinnangul on parim aeg ajateenistuseks kohe gümnaasiumi lõpetamise järel. Enne ajateenistusse asumist ...

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, palun olla tasem!

Yana Toom

... tehakse sisseastumiseksamid kõrgkoolidesse ja sisseastumise korral on võimalik ajateenistusse kutsumise tõttu siirduda akadeemilisele puhkusele. Kuid probleem on selles, et peale kaitsejõududes teenimist ei ole akadeemiline puhkus veel läbi. Siis tekib olukord, kus ajateenistusest vabanenud noormees jääb kaheks kuuks ravikindlustuseta. Seoses sellega on meil ministrile kolm küsimust. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise. Kui arupärimine vastab Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, edastan selle otsekohe adressaadile.

Nüüd teated. Riigikogu juhatuse on võtnud menetlusse järgmised eelnõud ja määranud neile juhtivkomisjonid.

Esiteks, Vabariigi Valitsuse s.a 11. novembril algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on sotsiaalkomisjon. Teiseks, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse § 3 muutmise seaduse eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon. Kolmandaks, Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu, mille juhtivkomisjon on põhiseaduskomisjon. Neljandaks, Riigikogu rahanduskomisjoni s.a 12. novembril esitatud Riigikogu otsuse "Audiitori nimetamine Riigikontrolli 2013.–2015. aasta tegevuse kontrollimiseks" eelnõu, mille juhtivkomisjon on rahanduskomisjon.

Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Nüüd, head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

2. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teine lugemine

Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra punktide käsitlemise juurde. Tänapäevakorra esimene ja ilmselt kõige tähtsam punkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 490 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepuldi rahanduskomisjoni esimehe Sven Sesteri! Palun, milles on probleem?

Aivar Sõerd

Mul on protseduuriline küsimus, kui tohib. Eelnõu 490, mida me arutama hakkame, parandusettepanekute loetelus on muudatusettepanekuid, mis kehtivast seadusest lähtudes ei saa seal olla. Ma toon näiteks ettepaneku nr 358, mis lapsetoetusi kolmekordselt suurendab, kusjuures muudatuse maht on 50 miljonit eurot. Selle katteallikana on näidatud parandusettepaneku nr 243 all toodud tulumaksu suurendamine 48 miljoni euro võrra, aga see katteallikas ei laeku mitte 2014. aasta eelarvesse, vaid 2015. aasta eelarvesse. See tähendab, et katteallikas puudub. Kui me lähtume koduja töökorra seadusest koosmõjus riigieelarve seadusega, siis see ettepanek ei saa parandus-

ettepanekute loetelus olla. Rahanduskomisjon ei võtnud seda kahjuks loetelust välja. Ma soovin teada, kas me saaksime praegu selle ettepaneku siit loetelust välja võtta.

Esimees Ene Ergma

Lugupeetud kolleeg! Juhatus neid ettepanekuid ei tee. See oli rahanduskomisjoni otsus, rahanduskomisjon tõi muudatusettepanekud siia saali. Me võime oma arvamust avaldada hääletamisel. Meil on ükskord selline arutelu juba olnud. Kui tehakse ilma katteallikata muudatusettepanekuid (neid oli ka möödunud korral), siis suur saal otsustab, kas neid vastu võtta. Palun olge otsustades väga täpsed! Muudatusettepanekute loetellu võtmine on komisjoni asi ja me ei hakka seda praegu arutama. Palun alustage oma ettekannet, lugupeetud rahanduskomisjoni esimees Sven Sester! Kellel on protseduuriline küsimus? Palun, Aivar Riisalu!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Kas te saaksite tagada, et rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd, kellel oli võimalus teha normaalne riigieelarve seaduse eelnõu, ei segaks Riigikogu täiskogu tööd?

Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Ma juba ütlesin, et rahanduskomisjon on see, kes on toonud need muudatusettepanekud suurde saali. Järgmine protseduuriline küsimus on lugupeetud Eiki Nestoril.

Eiki Nestor

Aitäh! Mis me siin venitame, hakkame peale!

Esimees Ene Ergma

Ma ütlesingi, et hakkame peale. Sven Sester on kõnepuldis. Palun, kolleeg Sven Sester, rääkige, millist tööd te olete rahanduskomisjonis teinud! Siis saavad ka teie komisjoni liikmed teada, miks te nii tegite. (Naer.)

Sven Sester

Proua juhataja! Enne kui alustan ülevaadet rahanduskomisjonis tehtud tööst, palun etteruttavalt, kui võimalik, anda mulle kümme lisaminutit, kuna suure tõenäosusega võib minu

ettekannet minna pikemaks, kui on ette nähtud. Ma olen sellest teile ka varem teada andnud.

Esimees Ene Ergma

Hästi.

Sven Sester

Head kolleegid! Tore on näha, et veel enne, kui ma olen jõudnud ettekannet pidama hakata, on juba nii palju küsimusi. Aga asume kohe asja juurde.

Ma annan teile ülevaate eelnõust, mis kannab numbrit 490. Tegemist on 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu teise lugemisega. Vabariigi Valitsus on algatanud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu, mille esimene lugemine toimus Riigikogu täiskogus s.a 23. oktoobril. Eelnõu esimene lugemine lõpetati, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 30. oktoober kell 17. Komisjon arutas eelnõu 4. ja 5. novembril. Riigieelarve menetluse käigus on rahanduskomisjon kuulnud ära kõik valdkonnaministrid, et saada detailne ülevaade valitsemisalade eelarvetest. Esimese ja teise lugemise vahel, 4. novembril osalesid komisjoni istungil välisminister Urmas Paet ja põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. Samal päeval toimus kohtumine Eesti Panga esindajatega eesotsas panga presidendi Ardo Hanssoniga. Nagu ma olen öelnud, ülejäänud ministritega toimusid kohtumised juba enne esimest lugemist.

Nüüd räägin teemadest ja küsimustest, mis olid kõne all kohtumisel Eesti Panga esindajatega. Eesti Panga president andis ülevaate maailma, Euroopa ja Eesti majanduse väljavaadetest ning riigirahanduse seisust. Teises kvartalis lõppes euroala pikim majanduslangus ning kindlustunne on jõudsalt suurenenud. Eelarve puudujääk väheneb Euroopas ja ka teistes piirkondades. Madal inflatsioon euroalal jääb püsima vähemalt aastaks ning rahapoliitilised intressid on rekordmadalad. Panga juht nentis, et aktiivne rahapoliitika on olnud mõjus.

Rääkisime Eesti majanduses toimuvast. Nominaalne kasv on paraku valdavas osas tulnud hinnatõusust. Palgakasv on hoogustunud ning tööjõukulude kasv annab juba tunda hindades. Inflatsioon on siiski viimase kolme aasta madalaim.

Hetkeseisu kohta toodi välja, et ekspordinõudluse nõrgenemise oht ning tööjõukulude

kiire kasv võib ohustada ka Eesti konkurentsivõimet. Riigirahanduse ja eelarvepoliitika ülevaade Eesti Panga silme läbi võib kokku võtta selliselt: tugev ja jätkusuutlik eelarvepoliitika, väiksusest ja avatusest tulenevalt on vajalik pidev valmisolek ja reserve olemasolu ning Euroopa Liidu struktuurifondide vahendid hakkavad tulevikus vähenema. Eesti Pank hakkab täitma kakspakis ja fiskaalleppes sätestatud eelarvenõukogu ülesandeid. Eesti vajab ülejäägi tekkimisele suunatud eelarvepoliitikat ja uus riigieelarve toetab selle sihi saavutamist. Üldine soovitus on saavutada ruttu eelarvestraategia eesmärgid ning jälgida nii struktureid kui ka nominaalseid näitajaid.

Nüüd mainin mõnda küsimust, mida komisjonis Eesti Panga esindajatele esitati. Küsiti järgmise aasta prognoosi kohta. Pank kinnitas, et nende viimane prognoos on 4% ligidal. Küsiti hinnangut ka maksulaekumiste kohta. Eesti Pank ütles, et see langeb kokku Rahandusministeeriumi hinnanguga. Tootlikkuse kasvu ja palgakasvu kohta nenditi, et palk kasvab peaaesjalikult madalamates detiilides.

Välisminister Urmas Paet, kes käis komisjonis samal päeval, 4. novembril, tõi välja järgmised märksõnad. Palgakasv ministeeriumis on keskeltläbi 5%, mis on iseloomulik kõigile ministeeriumidele. Tallinnas on järgmisel aastal tulemas kõrgetasemelised konverentsid ja Eesti on mitmes projektis juhtpositsioonil, näiteks Läänemere maade ministrite kohtumine, Balti Assamblee eesistumine jt. Räägiti viisateemal. Meist ida pool asuvate riikide esindustesse on tööjõudu juurde vaja, ka on vaja teha investeringuid saatkondadesse Londonis ja Moskvast. Meie saatkond Brasiilias on täiesti uus, sellega hakatakse tegelema, ning saatkonnahooned Indias ja Hiinas on kas valminud või kohe valmimas. Eraldi teemana oli kõne all arenguabi efektiivistamine. Abi peab üldpildis minema vaesuse vastu võitlemiseks. Räägiti sellest, kuidas paremini tagada abi jõudmine õigele eesmärgile ja kuidas seda mõõta. Kõne all olid reeglid, valemid ja sisekontroll arenguabi kontekstis.

Põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder ütles, et ministeeriumi eelarve kogumaht on 332,4 miljonit eurot, välisabi ja kaasfinantseerimised moodustavad sellest 283 miljonit eurot. Välistoetused jagunevad peaaesjalikult otsetoetusteks ja kõikideks muudeks rahvus-

vahelisteks investeeringuteks. Tal on mure, et 2014. aastal ei tohi enam maksta täiendavat riigisisest toetust *top-up*. Euroopa Komisjon on teinud otsuse, et järgmisel eelarveperioodil võivad seda maksta 2004. aastal liitunud riigid. Meil seda raha eelarves pole. Ka muud riigisisised toetused, nagu aretus- ja arendustootused, paraku vähenevad. Uus struktuurivahendite periood on PRIA-le kindlasti keeruline.

Nüüd lähen muudatusettepanekute juurde. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks, s.a 30. oktoobriks esitati eelnõu kohta 403 muudatusettepanekut, millest kaks võeti hiljem tagasi. Rahanduskomisjon koostas ühe ettepaneku, mis suures osas koosneb ministeeriumide valitsemisalade sees tehtud tehnilistest muudatustest ja paragrahvide täpsustamisest. Selle ettepanekuga lisati eelnõusse ka § 17. Koostatud on see ettepanek ministeeriumidest saadud lisainfo alusel ja iga muudatuse juurde on lisatud konkreetsed selgitused. Muudatusettepanekute selgitused on ära toodud ka muudatusettepanekute loetelus.

Igal aastal on rahanduskomisjonis muudatusettepanekute läbivaatamisel tekkinud probleeme ettepanekute nõuetekohase esitamisega. Riigieelarve kohta esitatud muudatusettepanekud peavad vastama põhiseaduse §-s 116, riigieelarve seaduse §-s 20 ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-des 99–102 ja §-s 106 esitatud nõuetele. Nüüd mõni sõna nendest paragrahvidest. Põhiseadus ja riigieelarve seadus ütlevad, et riigieelarve seaduse eelnõu muutmise ettepanekule, mis tingib eelnõus ettenähtud tulude vähendamise, kulude suurendamise või ümberjaotamise, tuleb algatajal lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära kulude katteks vajalikud tuluallikad. Riigieelarve seadus lisab, et Riigikogu ei tohi kustutada ega vähendada riigieelarve eelnõus muude seadustega ettenähtud või Riigikogu poolt ratifitseeritud välislepingutest tulenevaid kulusid. Riigieelarve eelnõu muutmise ettepanek ei või põhjustada riigieelarve puudujääki, selle suurenemist või ülejäägi vähenemist. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 100 lõike 1 kohaselt vaatab komisjon läbi üksnes sellised muudatusettepanekud, mis vastavad sama seaduse § 99 lõikes 3 sätestatud nõuetele. Selle sätte kohaselt peab muudatusettepanek sisaldama viidet eelnõu muudetavale osale ja soovitava muudatuse täpset sõnastust. Nõuetele

mittevastavaid muudatusettepanekuid juhtivkomisjon muudatusettepanekute loetellu kanda ei tohi. Lisaks kohustab kodu- ja töökorra seaduse § 102 lõige 2 juhtivkomisjoni kandma muudatusettepanekud, mille esitaja on sama ning mis on omavahel sisuliselt seotud, muudatusettepanekute loetellu ühe muudatusettepanekuna. Eeltoodud sätetest lähtuvalt peab komisjon tegema otsuse, kas muudatusettepanek on kooskõlas Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse ning riigieelarve seadusega või võib kodu- ja töökorra seaduse § 100 alusel jätta selle ettepaneku sisuliselt arutamata ja loetellu kandmata. Otsuse tegemisel peab komisjon hindama katteallika vastavust seaduses sätestatud tingimustele, samas peab jälgima, et ei tekiks Riigikogu liikmete põhiõiguste riivet, ning olema veendunud, et kui muudatusettepanekud Riigikogus toetuse leiavad, siis on võimalik kanda need eelnõu teksti. Muudatusettepanekute esitamisel tuleks seda kõike silmas pidada ja esitada eeltoodud nõuetele täpselt vastavad ettepanekud.

Sotsiaaldemokraatide Erakonna fraktsioon esitas 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu teiseks lugemiseks muu hulgas kulude suurendamise ettepanekuid, mille katteks vajalikud tuluallikad olid esitatud eraldi muudatusettepanekutena, kuid kajastusid ka iga ettepaneku juures koondmahus (katteallikas muudatusettepanekud nr 3 ja 295–301). Rahanduskomisjon leidis oma 5. novembri istungil, et sellised muudatusettepanekud, mida oli 45, eraldi esitatuna ei vasta Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 99 lõikele 3 ega riigieelarve seaduse § 20 lõikele 1, otsustas lugeda ettepanekud sisuliselt seotuks ning kanda muudatusettepanekute loetellu ühe ettepanekuna, lähtudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 102 lõikest 2. Seotud ettepanekute all peab kodu- ja töökord silmas eelkõige niisuguseid ettepanekuid, millest ühe arvestamine või täiskogus sissehääletamine tingib vastuolude vältimiseks paratamatult ka teiste ettepanekute arvestamise või sissehääletamise. 11. novembril toimunud istungil vaatas komisjon uuesti läbi eeltoodud sisuliselt seotud muudatusettepanekud, lähtudes olemasolevatest seadustest tulenevatest argumentidest katteallika vaieldavuse kohta ettepanekute eraldi esitamise puhul. Komisjon tegi kaalutusotsuse kanda nimetatud ettepanekud muudatusettepanekute

loetellu eraldi ettepanekutena koos juhtivkomisjoni otsusega, kuid viidates iga-aastase riigieelarve seaduse menetlemise erisuste ja regulatsiooni täiendamise vajadusele Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses.

Rahanduskomisjon vaatas läbi ka kõik ülejäänud laekunud muudatusettepanekud ja kandis muudatusettepanekute loetellu. Samas juhib komisjon tähelepanu, et peaaesjalikult Keskerakond on jälle esitanud muudatusettepanekuid, mille vastavus riigieelarve nn baas-seadusele katteallikate osas on rahaliste arvestuste puudumise või ebatäpsuse tõttu vaieldav. Riigieelarve seaduse eelnõu kohta muudatusettepanekute esitamist reguleerivad riigieelarve seadus ning Riigikogu kodu- ja töökorra seadus. Nende kohaselt tuleb algatajal riigieelarve seaduse eelnõu muutmise ettepanekule, mis tingib eelnõus ettenähtud tulude vähendamist, kulude suurendamist või ümberjaotamist, lisada rahalised arvestused, mis näitavad ära kulude katteks vajalikud tuluallikad. Ettepanekus ettenähtud katteallikad peavad olema nii lubatavad kui ka võimalikud. Lubatav on osutada Riigikogu menetluses olevatele sellesisulistele eelnõudele või lisada ettepaneku juurde maksuseaduse muudatus, samuti võib lisada asjakohaseid arutlusi riigieelarve tulude laekumise teistsuguse prognoosi kohta.

Komisjon jättis Riigikogu fraktsioonidelt ja liikmetelt laekunud muudatusettepanekud arvestamata, välja arvatud üks osaliselt toetust leidnud ettepanek. Head kolleegid, ma annan teile ülevaate arvestamata jätmise peamistest põhjustest.

Esiteks, katteallikana oli ette nähtud vähendada maksuauku. Maksu- ja Tolliamet tõhusab pidevalt oma tööd ning püüdleb maksuauku, sh käibemaksuauku vähendamise poole. Üks käibemaksuauku vähendav meede on käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõuga 493 planeeritav käibedeklaratsiooni elektroonilise lisa kehtestamine. Käibemaksuauku vähendava mõjuga on ka alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning vedelkütuse seaduse muutmise seaduse eelnõuga 491 planeeritavad ümberkorraldused. Nende muudatustega kaasneva käibemaksulaekumise suurenemisega on juba eelarve planeerimisel arvestatud ning veelgi suurem käibemaksuauku vähendamine ühe aasta jooksul ei ole suure tõenäosusega tõenäoline. Lisaks palume sel-

lise, aga ka mõne teise katteallika esitamisel planeerida konkreetsed meetmed eesmärgi saavutamiseks. Praegu ei ole opositsioonierakonnad esitanud muudatusettepanekutes ühtegi konkreetset meedet, mille abil saaks Maksu- ja Tolliamet maksupettustega võidelda.

Teiseks, katteallikana on ette nähtud valitsuse reserv. 2013. aasta reservi kulude maht koos 2012. aastast ületulevate vahenditega on 30,38 miljonit eurot. 2014. aastaks kavandatud maht on 10,09 miljonit eurot, sh mittefikseeritud kulud ca 1,88 miljonit eurot, lisaks võimalik ületulev jääk eelmisest aastast. Fikseeritud kuludes kajastuvad võimalikud kohtukulud, Euroopa Komisjoni tagasimaksud, muide, ka Siseministeriumile redelautode ostmise, kuna ei ole kindel, kas see kuluvajadus tekib juba 2014. aastal. Vabariigi Valitsuse reservi on praegu katteallikana kokku kasutatud 6,5 miljoni euro ulatuses, mida on liiga palju.

Kolmandaks, katteallikana on pakutud maa müüki. Mitme muudatusettepaneku katteallikas on maa müük. Neljal aastal on maa müük vähenenud keskmiselt 16% aastas. Maa müügist saadav tulu on ühekordne ning sellise tulu abil kulutaseme tõstmine süvendab kindlasti finantseerimisprobleeme. 2014. aasta eelarve eelnõus on maa müügist ette nähtud saada tulu 10 miljonit eurot. Vähenemine võrreldes eelmise aastaga on 5 miljonit ehk 33%.

Neljandaks, muudatusettepanekute katteallikana on pakutud ka vähendada maa ostmist. Head kolleegid! Riik on kohustatud ostma loodusväärtuslikku maad, mida soovitakse riigile müüa. Müügiavalduste hulga ja riigi võimaluste vähesuse tõttu on järjekord veninud juba üle kuue aasta pikkuseks. 2014. aasta eelnõus on maa ostuks määratud 5 miljonit eurot. Kasv, muide, on võrreldes eelmise aastaga 3,5 miljonit ehk protsentuaalselt võttes päris korralik.

Viiendaks olid katteallikana ette nähtud ka presidendilossi piirdeaia ehitamiseks mõeldud summad. Vabariigi Presidendi Kantselei administratiivhoone piirdeaia ehitamiseks on eelarves ette nähtud 403 000 eurot. Tegemist on sunnivajadusega. Investeering tuleb teha Vabariigi Valitsuse 19. aprilli 2012. aasta määruse nr 33 "Suure rünnakuriskiga objekti füüsilise kaitse meetmed" § 2 lõike 1 alusel.

Kuuendaks on katteallikana ette nähtud ka tulumaksu suurenemine. Ühe katteallika puhul

tegid sotsiaaldemokraadid ettepaneku suhteliselt järsku seda maksu tõsta. Sisuliselt sooviti üle 1100 euro kuus teenivate Eesti kodanike suhtes rakendada 26%-list tulumaksumäära. Sellega loodeti Eesti töötajatel täiendavalt kokku koguda 48 miljonit eurot. Kuna kõrge ma tulumaksumäära sätestasid muudatusettepanekute tegijad aastapalgale ega näinud ette kuupõhist reaalpalgast või nn avansilisest palgast tulumaksu tasumist, siis tekiks potentsiaalset lisatulu alles 2015. aastal, kui maksu maksjad oma tulusid deklareerivad ning selgub, kelle aastapalk ületab seda piirmäära ning kellelt peaks lisakoormist võtma. 2014. aastal riigieelarves ei tekiks lisatulu ka sel juhul, kui see muudatusettepanek oleks läbi läinud.

Isamaa ja Res Publica Liidu ning Eesti Reformierakonna valitsusliidu programm näeb ette lihtsa, ettevõtlust soodustava ühetaolise üksikisiku tulumaksu jätkumise ning välistab astmelise tulumaksu kehtestamise. Kui vaadata meie maksupoliitikat tervikuna, siis Eesti pikaajalise maksupoliitika põhimõtteks on vähem maksustada teenimist ja enam tarbimist, mis on OECD ja ka enamiku Euroopa Liidu liikmesriikide maksupoliitiline trend. Selline valik mõjutab vähem negatiivselt huvi töötada ja teenida ning sellel on ka väiksem negatiivne mõju majanduskasvule.

Aktsiisitõusud on samamoodi katteallikatenä muudatusettepanekute seas lauale toodud. Muudatusettepanekute tegijad soovivad tõsta järgmised neli aastat järjest aktsiisimäärasid keskmiselt 20% aastas. Kuna aktsiisimäärade debatti pole viimasel ajal ei komisjonis ega Riigikogu saalis olnud ning fraktsioonides, kaasa arvatud koalitsioonierakondades, on erinevaid arvamusi kangete ja lahjade alkohoolsete jookide aktsiisimäärade ühtlustamise kohta, siis annan korrektsuse huvides edasi Rahandusministeeriumi kui eelnõu algataja arvamuse. Rahandusministeerium arvas, et järgmisel kolmel aastal on juba planeeritud tõsta alkoholiaktsiisi 5% aastas. Ministeeriumi hinnangul ei too hüppeline aktsiisimäärade tõstmine eelarvesse oodatud määral lisatulu, vaid võib salaturu suure kasvu tõttu tulu isegi pigem vähendada. Võrreldes teiste Euroopa riikidega kuulub Eesti juba praegu alkoholi suhteliselt kõrgelt maksustanud riikide hulka. Aga veel kord ütlen, et fraktsioonidel on siin selgelt erinevad arvamused.

Ka dividende on katteallikana ette nähtud. Dividenditulu planeerimisel on arvestatud ettevõtte reaalsete majandustulemuste ja maksevõimega, mistõttu dividendide suurendamise otsused tuleks kindlasti läbi arutada üldkoosoleku, nõukogu ja juhatusega ning jälgida ettevõtte strateegilisi võimalusi. Seda pole muudatusettepanekute katteallikaid esitades paraku tehtud.

Nüüd räägin kulude suurendamisest. Koolilõunateks on eelarvesse planeeritud munitsipaalkoolide jaoks 14,3 miljonit eurot ja kutsekoolide jaoks 2,2 miljonit eurot. Enne koolilõunatoetuse suurendamist ja laiendamist gümnaasiumiastmele tasuks kindlasti pidada poliitilist debatti selle üle, kuidas seda teha ja kas see toetus peaks olema universaalne või vajaduspõhine. Kui me valiksime vajaduspõhise variandi, võimaldaks see efektiivsemalt vahendeid kasutada ning tagada tasuta koolilõuna neile õpilastele, kellel on probleeme ja kes puudust kannatavad.

Ettepanekuid oli toetusfondi (hariduskuludeks) suurendamise kohta. Haridustöötajate liiduga on kokku lepitud, et osa palgatõusuvahenditest peab tulema koolikorralduse ülevaatamise kaudu. Hariduskulude toetus munitsipaalkoolide kulude kasvus on 9,5 miljonit eurot, lisaks on võimalik palgatõusuks saada lisavahendeid muudelt hariduskulusid kajastavaltel ridadelt.

Ettepanekuid tehti koolide tugisüsteemide kohta. Logopeedide ja psühholoogide töö rahastamine on alati olnud kohalike omavalitsuste kohustus, nad on seda teinud enda tuludest. 2011. aastal lisandus kohustus osutada sotsiaalpedagoogiteenuseid, mille rahastamisel riik toetas kohalikke omavalitsusi 2011., 2012. ja 2013. aastal. Haridus- ja Teadusministeerium on pidanud mõistlikumaks arendada edaspidi välja piirkondlike tugikeskuste süsteemi, et tagada selle teenuse kättesaadavus. Igas väikeses kodukoolis eraldi teenust osutada ei ole otstarbekas, kuna selleks ei ole piisavalt personali ega teenuse tarbijaid. Tugispetsialistidele eraldati 2013. aastal riigieelarvest 3,4 miljonit eurot.

Arutelu tekitas huvihariduse rahastamine. 2014. aasta riigieelarvest eraldatakse huvihariduseks ja noorsootöök 15,6 miljonit eurot. Mainin selle alalõike: toetused noorte haridus-

projektidele, riskilaste programmile, avatud noortekeskustele, noorte spordiprogrammile.

Kultuuritöötajate alampalk oli muudatusettepanekutes samamoodi eraldi välja toodud. Lisaks palgafondi 5,1%-lisele tõusule eraldati Kultuuriministeriumile veel summa palgafondi 1,5%-liseks tõusuks.

Nüüd räägin lapsetoetustest. Kehtiva perepoliitika eesmärk on suurendada peretoetuste süsteemi vajaduspõhisust. Abi peavad saama ennekõike need, kes seda tegelikult vajavad. Piiratud ressursside tingimustes laustoetusi mitmekordistades kasutame maksumaksja raha ebaefektiivselt. 2014. aastal on peretoetuste eelarve 101,2 miljonit eurot. Infoks toon ära ka Sotsiaalministeeriumi arvamuse selle muudatusettepaneku kohta (s.o seisukoht riiklike peretoetuste seaduse muutmise kohta): "Eelnõu kohaselt makstakse pere esimesele ja teisele lapsele igakuist lapsetoetust kuuekordses lapsetoetuse määras ehk esimese ja teise lapse lapsetoetust tõstetakse 19,18 eurolt 57,45 eurole. Seletuskirja põhjal suurendaks pere esimese ja teise lapse toetuse kolmekordistamine riigieelarve kulusid 106 miljonit eurot aastas. Muudatuse rakendamiseks vajalike kulude katteallikaid ei ole välja pakutud. (Vähemalt korrektselt mitte. – S. S.) Vajalike lisavahenditega ei ole riigi eelarvestrateegias aastateks 2014–2017 arvestatud. Eelnõu mõjud on analüüsimata. Seletuskirjas on nimetatud vaid asjaolu, et seadusmuudatus puudutab 160 000 Eesti peret. Seletuskiri ei sisalda mõjuanalüüsi, kui palju väheneb lastega perede vaesusrisk ning kuidas eelnõu mõjutab spetsiifilisi grupe, nagu ühe vanemaga kasvavad lapsed, lasterikkad pered jt suuremas vaesusriskis olevad pered. Analüüsitud ei ole ka meetmete kulu-efektiivsust. Valitsusel on kavas teha 2014. aastaks peretoetuste skeemi analüüs ning koostada kontseptsioon lastega peredele suunatud toetuste ja teenuste kohta."

Matusetoetusest rääkides tuleb öelda, et puudub sisuline põhjendus, miks peaks riik uuesti hakkama matusetoetust maksma kõigile taotlejatele, arvestamata surnu omaste majanduslikke võimalusi. Sotsiaaltoetused on oma iseloomult rohkem vajaduspõhised. Muudatusega suureneksid lisaks otsesele kulule ka kaudsed kulutused (personalikulud, halduskulud, dokumentide menetlemise kulud jt), kuna toetuste arv lihtsalt suureneb. Infoks toon

ära Sotsiaalministeeriumi arvamuse selle muudatuse kohta (s.o seisukoht riikliku matusetoetuse seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta): "Eelnõu seletuskirja kohaselt on vaja taastada riikliku matusetoetuse maksmine enne 1. juulit 2009 a. kehtinud kujul kõikidele peredele, kelle perekonda kurb sündmus tabab. Seega näeb eelnõu ette toetuse maksmist kõigile elanikele sõltumata isiku majanduslikust olukorrast. Eelnõus puudub sisuline põhjendus, miks riik peab maksma matusetoetust kõigile taotlejatele sõltumata nende majanduslikest võimalustest. Vabariigi Valitsus on seisukohal, et sotsiaaltoetused peavad olema rohkem suunatud puuduse käes kannatavatele inimestele, kes toetuseta satuks toimetulekuraskustesse. Seega ei saa pidada põhjendatuks matusetoetuste võimaldamist kõigile, arvestamata surnu omaste majanduslikke võimalusi."

Kohalike omavalitsuste avalikud teed. Ettepanekuga arvestamine muudaks riigil keeruliseks täita oma kohustusi üleriikliku teedevõrgu kujundamisel. Riigil on võimalik tagada oma teede korrashoid ja vajalikud investeeringud üksnes riigieelarvesse planeeritud rahast. Kohalikel omavalitsustel on teehoiukulude tegemise peamine allikas omavahendid, mida täiendab riigieelarve toetus. Seetõttu ei saagi kohalike omavalitsuste toetuse osakaal järsult suurened. Omavalitsuste enda tulubaas on viimastel aastatel kiirelt kasvanud. Üksnes tulumaksulaekumine kasvab 2014. aastaks võrreldes 2010. aastaga 1,34 korda, 200 miljoni euro võrra, mis on suurendanud ka kohalike omavalitsuste võimalusi muu hulgas teehoiukuludega tegelemiseks.

Nüüd räägin otsetoetustest. Euroopa Liidu 2014.–2020. aasta programmiperioodi planeerimisel on liikmesriikidele antud võimalus kompenseerida põllumajandustootjatele otsetoetuste vähenemist täiendavalt maaelu arendamiseks eraldatud vahenditest ehk välistoetustest. Otsetoetusi põllumajandustootjatele on 2013. aasta eelarves kokku 123,6 miljonit eurot, sh riiklik üleminekutoetus 22,4 miljonit eurot, ning 2014. aasta eelnõus 110 miljonit eurot, s.o ühtne pindalatoetus.

Erakondade rahastamist riigieelarvest planeeritakse selleks, et oleks tagatud erakondade selge, läbipaistev ja ühtsetel alustel rahastamine. Alternatiiv oleks rahastada neid vaid

eraannetuste abil. Erakondade rahastamine ei ole neljal viimasel aastal suurenenud.

Nüüd räägin vabatahtlike päästjatega seotud küsimustest ja teemadest. 2014. aastal on eelarvesse selle tegevuse jaoks planeeritud 0,76 miljonit eurot. Vabatahtlikke koondavasse päästeühingusse kuulus 2012. aastal 1238 inimest ning tunnistusega vabatahtlikke päästjaid oli 1122. Lepinguid vabatahtlike komandodega on sõlmitud kokku 170 000 euro eest, keskmiselt 350 euro eest komando kohta. 2013. aastal on vabatahtlikke päästekomandosid kokku 103. Lisaks lepingutele tuleb arvestada tehnika püsitasusid, autode remondifonde, vabatahtlike päästjate vaksineerimise kulusid jms.

Õppelaenudest rääkides tuleb öelda, et jääb ebaselgeks, miks on vaja õppelaene 8,64 miljoni euro ulatuses suurendada, nagu muudatusettepanek pakub. Kasv 2014. aasta eelarves on üle 100% – 4,13 miljonit eurot. Lisaks suureneksid kaudsed kulud (rohkem oleks õppelaenuvõlgnikke, suureneks intressikulu jne), milleks 2009. aastal, enne seadusmuudatust, kulus ligikaudu 7 miljonit eurot. Tegemist on ametnike ja avaliku sektori töötajate soodustusega ehk sisuliselt palgalisaga, mis tingib ebavõrdse kohtlemise.

Nüüd räägin tasandusfondi suurendamisest. Omavalitsuste maksutulud, laekumised keskkonnatasudest ja tasandusfondist ulatuvad 2014. aastal prognooside kohaselt 945 miljoni euroni, s.o 4,9% SKT-st. Seda on 2008. aastaga võrreldes 5% rohkem. Suhtena SKT-sse on laekumine suurem kui enne buumi tippu aastatel 2003–2007.

Palju ettepanekuid tehti kohalike omavalitsuste objektide kohta. Ettepanekute puhul, millega soovitakse eraldada vahendeid kohalike omavalitsuste üksuste kultuuri-, haridus-, keskkonna- ja sotsiaalobjektidele, tuleb arvestada, et kohalike omavalitsuste investeeringute rahastamine põhineb üldjuhul eelneval analüüsil tegelike vajaduste kohta ja kasusaaja võimekuse kohta investeeringuid teha.

Kiire ülevaade ka väiksematest, n-ö lokaalsetest muudatustest. Oli ettepanek Keskkonnaministeeriumi tegevuskulude jaotuse kohta. Keskkonnaministeeriumi tööjõu- ja majandamiskulusid soovitakse vähendada 15% ning see raha suunata kolmele allasutusele, kus kasv oleks keskmiselt 6%. Ministeeriumi eelarve sellises ulatuses vähendamine kahjustaks

plaanitud tegevusi ja eesmärkide täitmist. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõus on valitsemisala tööjõu- ja majandamiskulude eelarve 42,3 miljonit eurot (kasv 18%). Kasv on seotud asutuste ümberkorraldamise ja 5,1%-lise palgatõusuga.

Haapsalu linnuse arendamise kohta on tehtud üks muudatusettepanek. Linnuse renoveerimiseks on valitsus esitanud Euroopa Komisjonile ettepaneku rahastada seda Euroopa Liidu 2014+ vahenditest. Piiskopilinnuse ehitust peaks rahastama, vaadates linnust tervikuna, koos renoveerimise ja arendusega.

Vana Võrumaa kohta on tehtud muudatusettepanek. Vanale Võrumaale on 2014. aastal eraldatud 125 279 eurot, kasv võrreldes selle aastaga on 10%, natuke üle 11 000 euro. Komisjonis tekkis küsimus, millest see kasvujadus tuleneb.

Ettepanek on tehtud pühakodade taastamise kohta. Pühakodadele sihtotstarbelist toetust jagades võiks enne pöörduda Muinsuskaitseameti poole, et täpsustada, kas üks või teine pühakoda on võimeline neid töid tegema, mis tööd on ennekõike vajalikud, kes neid töid teeb ja ega pühakodade taastamise programmist ei ole seda kirikut juba samal otstarbel rahastatud.

Muinsuskaitseameti puhul jääb ebaselgeks, kellele toetust antakse. Selgituses on öeldud, et Muinsuskaitseametile. Sellisel juhul on muudatusettepanek valesi vormistatud, kuna tegemist on riigiasutusega. Muinsuskaitseamet jagab ise toetust mälestiste omanikele (2014. aastal 600 000 euro eest, kasv 25 000 eurot).

Teatritele raha jagamiseks on Kultuuriministeeriumis moodustatud ministrile nõu andev komisjon. Ilmarise toetus suureneb järgmisel aastal, kuid see ei lahenda teatri tegelikke probleeme ega probleeme, mis on üldisemalt seotud professionaalse teatri tegemisega Narvas.

Kohalike omavalitsuste teelõike on võimalik rahastada Euroopa Liidu 2014+ meetmetest (maakonnakeskuste konkurentsi arendamise meede), kui see valdkond on kohaliku omavalitsuse prioriteet. Täiendavalt on võimalik riigieelarvest selleks kasutada 10% kõigist teehoiukuludest.

Oli ka muudatusettepanek Sviby sadama kohta. Ka selle rekonstrueerimist on võimalik vajaduse korral rahastada struktuurifondide

rahast perioodil 2014+ (esimest etappi rahastati aastatel 2007–2013).

Ka loomakaitse kohta tehti ettepanekuid. Põllumajandusministeeriumile on 2014. aasta eelarve eelnõus muudeks sihtotstarbelisteks toetusteks kavandatud suunata 0,98 miljonit eurot. Seletuskirjas on selgitatud, et vahendid nähakse ette ka loomakaitse seltsile ja loomakaitse liidule teavitus-, nõustamis- ja koolitus-tegevuseks. Toetusteks eraldatud vahendite ulatuses on põllumajandusministril võimalik otsustada, millised valdkonnad vajavad enam rahastamist.

Pilistvere kiriku renoveerimist ja remonti peaks rahastama Kultuuriministeeriumi kaudu, kus on loodud selleks eraldi programm.

Mitmesugustele muudele mittetulundusühingutele, mida muudatusettepanekutes mainiti, eraldatakse mitme ministeeriumi, näiteks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kaudu 2014. aastal 380 000 eurot. Rahastus käib avatud taotlusvoorude kaudu.

Mereakadeemia teise kõrgkooliga liitmisest rääkides tuleb öelda, et see ei pea kaasa tooma kulude kasvu, vaid kaugemas perspektiivis kulude kokkuhoidu.

Lõpetuseks ütlen, et pärast kõigi nende muudatusettepanekute läbiarutamist tegime järgmised otsused. Otsustasime saata eelnõu täiskogu päevakorda 13. novembril ehk täna (see otsus oli konsensuslik), teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada (poolt 6, vastu 2, erapooletuid 2) ja teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. november 2013 kell 17 (ka see otsus oli konsensuslik). Aitäh teile!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Sven Sester! Asume nüüd küsimuste juurde. Palun, kolleeg Jaak Allik!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Haridusminister rääkis kultuurikomisjonis sellest, et riigieelarve seaduse eelnõu kahe lugemise vahel loodetakse siiski omavalitsuste haridustoetuseks raha juurde saada. Selleks võetakse omavalitsustelt vähemaks mõningaid kohustusi, nagu vanglaõpe, haiglaõpe, venekeelsete koolide eesti keele õpe, mida riik hakkab n-ö otse rahastama, vabanenud raha saab suunata õpe-

tajate palga tõstmise lubaduse katteks. Minu hämmastuseks on meile praegu esitatud muudatusettepaneku nr 1 lõikega 4 küll tõesti mõned kohustused omavalitsustelt ära võetud, kokku 2,7 miljoni euro ulatuses, kuid seda raha pole jäetud õpetajate palga tõstmiseks, vaid see on sihtotstarbeliselt ümber suunatud. Omavalitsuste haridustoetust on seega 2,7 miljoni euro ulatuses veelgi vähendatud. Niisiis on uuel aastal planeeritud omavalitsuste haridustoetuse kasvuks vaid 3,3%, mille abil soovi palku 11% tõsta tundub üsna muinasjutulisena. Kas te selgitate, kuidas on see võimalik? Miks ei jätnud te seda raha omavalitsustele õpetajate palga tõstmiseks, vähendades lihtsalt omavalitsuste muid hariduskohustusi, ja kas haridusminister seda tõesti ei taotlenudki?

Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Haridusminister taotleb Eesti õpetajate palga tõstmist ning teeb kõik endast oleneva selleks, et see nii ka läheks. Ta näeb palgatõusust kolme komponenti. Esiteks, lisarahastamine riigieelarvest majandusvõimaluste ja maksutulude kasvu kohaselt. Teiseks, klassi täitumuse ning õpetajate ja õpilaste suhtarvu vastavusse viimine meie lähinaabrite näitajatega, näiteks Soome omadega. Kolmas komponent on struktuurne reform, mille me peame millalgi ära tegema. Me peame vaatama üle koolide kulud ning suunama rohkem raha õpetajate palkadeks. Selle kolmanda komponendiga tuleb meil tegelda nüüd, homme ja lähiaastatel. Esimene komponent sõltub maksumuludest ja majanduse kasvamisest. Mida te eelarvest näete? Te näete, et haridusministeeriumi eelarvesse on suunatud tunduvalt rohkem raha, võrreldes teiste ministeeriumidega. Toon näite. Ministeeriumide eelarvet suurendatakse palgakasvu tarvis keskeltläbi 5,1%, haridusminister on aga öelnud, et see suurendamine on ligi 12%.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Enn Eesmaa!

Enn Eesmaa

Suur aitäh! Austatud ettekandja! Riigi aas-taeelarve koostamine on kuid kestev protsess. On selge, et see riigieelarve seaduse eelnõu, mida me täna menetleme, on koostatud tundu-

valt roosilisemate prognooside põhjal, kui on praegused prognoosid. Eesti majanduskasv on aeglustunud, kui võtta arvesse veel veaprot-senti, siis võib öelda, et see on peaaegu seiskun-dud. Võrreldes Soomega ei ole meie olukord väga halb, võrreldes Lätiga ei ole aga midagi kiita. Oled sa kindel, et see eelnõu, mida me täna menetleme, vastab muutunud prognoosile, mille järgi olukord väga palju paremaks ei lähe? Kas see eelarve on realistlik? Võib-olla võib isegi küsida, kas see eelarve on adek-vaatne.

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! See on väga adekvaatne küsimus, mis sulandub väga konkreetselt riigi-eelarve seaduse eelnõu menetlusse. Eriti ak-tuaalne on see teema arvestades viimase, kol-manda kvartali näitajaid. Kolmandas kvartalis oli majanduskasv võrreldes varasema perioo-diga 0,4%. Eks see ole nii ja naa. Mina ütlek-sin, et muretsemiseks põhjust ei ole. Ma hak-kan kaugemalt pihta ja püüan põhjendada, miks ma arvan, et selleks põhjust ei ole. Kui me vaatame teist kvartalit, siis võib öelda, et kolmas kvartal oli tegelikult sellest isegi pa-rem. Kui me vaatame Euroopat tervikuna, siis näeme, et Euroopas oli sisuliselt kuus kvartalit järjest majanduslangus ja nüüd lõpuks tekkis majandustõus. Me oleme väike ja dünaamiline riik. Meie eksport, vaadates meie potentsiaali, on suur. Me sõltume seetõttu oma lähipartne-ritest ja ekspordi sihtriikidest. Praegu on meie majanduskasvu, eriti just viimases kvartalis, toetanud pigem sisetarbimine. Ma võtsin Ra-handusministeeriumiga ühendust ja tundsin huvi makromajanduslike näitajate vastu, et näha, kas me peaksime tegema mingeid muu-datusi. Ma olen aru saanud, et Euroopa Komis-jon annab meile suhteliselt rohelise tee ja ütleb, et tegelikult on 3,5%-line majanduskasv järgmisel aastal endiselt reaalne. Nii et seda ei arva ainult meie. Selles valguses ei ole meil minu arvates vaja võtta praegu järske kärpe-meetmeid ja teha seda veel eelarve eelnõu menetledes.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ette-kandja! Muudatusettepaneku nr 1 punkt 5, Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala. Selle selgituse punktis 2 on öeldud: "Antud sihtotstarbelised toetused suurenevad seoses Ida-Virumaa õpetajatele alampalga tagamisega võrreldes teiste õpetajatega 30% suuremana, seoses õpetajate alampalga määra suurenemi-sega 12% ehk 800 euronit, suureneb Ida-Viru-maa õpetajatele makstava lisatasu palgafond 31 390 eurot." Ma ei küsi selle lause vigase grammatilise ülesehituse kohta, aga ma küsin, kes on need 31 õpetajat, kes saavad 12% palka juurde. Lihtsad arvutused nimelt näitavad, et sellise summa eest nagu 31 390 eurot on või-malik lisada 12% ainult 31 õpetaja palgale. Kelle palka siis suurendatakse?

Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Ma tuletan meelde analoogilist juhtumit, kui riigikontrolör siin saalis oli. Ma ise küsisin siis riigikontrolörilt seda (ma jõuan kohe teie küsimuse juurde tagasi), et kuna riigimetsa majandamine on nii tähtis, kas ta oskab siis mulle öelda, kui suur on Eesti riigi omandis olevate metsamassiivide maht ja kuidas seda ümber hindama peaks. Ta vastas mulle väga korrektselt, et ta ei ole või-meline momentaanselt võtma välja ühte, teist ja kolmandat detaili, et sellisele üksikküsimu-sele vastata. Ma arvan, et sellisel konkreet-sel teemal, kes on need 12 inimest, me saame ilu-sasti teha haridus- ja teadusministrile arupäri-mise. Küll aga olen ma, hea küsija, nõus selle-ga, et seletuskirjas on see lihtsalt natuke valesti kirja pandud. See ei ole puhas aritmeetiline tehe, et kõik saavad 30% juurde. Sellest saab aru küsija ja said aru ka kõik komisjonis kohal olnud osapooled.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Täna, proua eesistuja! Austatud ettekand-ja! Majandus- ja Kommunikatsiooniministee-riumi eelarves väheneb ühistransporditoetus OÜ-le Väinamere Liinid 474 000 euro võrra. Esimesel lugemisel ütles minister Ligi, et tema elab teadmises, et ühistranspordidotatsioonid ei vähene. Ta lubas asja kontrollida. Ometi on

see summa ka praegu jõus. Mis stsenaarium saarte elanikke ootab, kas piletihindade tõus või reiside arvu vähenemine? Ma kolmandat võimalust siit välja ei loe.

Sven Sester

Mul ei ole rohkem informatsiooni, peale selle, mida on meile öelnud majandus- ja kommunikatsiooniminister. Vähemalt praegu minule teadaoleva informatsiooni põhjal ei ole piletihindade tõusu ette näha. Me saame seda kindlasti täpsustada, et ei jääks erinevaid arusaamu ega valestimõistmisi. Tuletan meelde, et ka eelmisel aastal, kui me menetlesime riigieelarvet, tulid teise ja kolmanda lugemise vahepeal muudatusettepanekud, mis dotatsioone suurendasid. Riigieelarve võetakse vastu detsembris, see on see lõplik eelarve, mille me realselt kinnitame. Siis on väga selgelt näha, milliseks kujuneb saartega ühenduse pidamise doteerimise tegelik määr.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! 2013. aasta kolmanda kvartali majanduskasv oli 0,4%, umbes samas suurusjärgus majanduskasvu ennustatakse ka neljandas kvartalis. On teada, et järgmisel aastal ehitussektor väheneb umbes 10%. Kõik me teame, et tööjõuline elanikkond lahkub riigist. Mille põhjal te tegite prognoosi, et järgmisel aastal on majanduskasv 3,6%?

Sven Sester

Aitäh! Majanduskasvu prognoos baseerub päris mitmel algallikal alates sisetarbimisest ja lõpetades ekspordi mahuga. Nende vahele mahub päris mitmeid muidki indikatsioone. Vaadates neid ning meie lähinaabrite ja ka kogu Euroopa majanduskasvu prognoose, võib öelda, et me oleme endiselt sellel kursil ega näe põhjust, miks me peaksime seda kurssi muutama.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Hea kolleeg! Esimesel lugemisel küsisin ma minister Ligilt, miks ajal, kui on vaja aina tõhusamalt võidelda maksuaukudega, vähenevad Maksu- ja Tolliameti personalikulud 17 000 euro võrra. See on sisuliselt ainuke riigiasutus, kus personalikulud vähenevad. Nüüd ma vaatan, et on tehtud muudatusettepanek suurendada Maksu- ja Tolliameti kulutusi 1,3 miljoni euro võrra. Kas rahanduskomisjonis oli juttu, kas see muudatusettepanek käib ainult personalikulude kohta või hõlmab see ka Maksu- ja Tolliameti muid majandamiskulusid?

Sven Sester

Aitäh! Eraldi sellest juttu ei olnud. Ma vaatasin Siseministeriumi julgeolekupoolt. Lisaraha kõikidele valdkonnaministeriumidele, kaasa arvatud Siseministerium, on 5,1%. Selle 5,1% moodustab üks teatav summa. Sellest muudatusettepanekust on realselt näha, kui palju sellest suunatakse konkreetsele allasutusele. Kuid teid huvitab, kuidas see raha allasutuses inimeste vahel jaguneb, siis peab ütlema, et see toimub juba allasutuse juhi ettepanekul ja soovil.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud ettekandja! Ma kuulasin huviga, kui kenasti te andsite ülevaate Põllumajandusministeriumi haldusalast. Aga mind huvitab kui mitte meie kõigi lemmiku, siis vähemalt Riigikogu Kodukandi toetusrühma lemmiku ehk liikumise Kodukant rahastamine järgmisel aastal. Siia maani on see toetus tulnud Põllumajandusministeriumi kaudu ka Riigikogu kaasabil. Aga põllumajandusminister ütles väga kavala näoga, et seekord on see raha regionaalministri rea peal. Ütlen ausalt, et mina seda rida siin ei näe. Kuhu see raha siis ära peidetud on? Kui palju seda on ja kas ta üldse on selles eelarves olemas?

Sven Sester

Aitäh! Mul ei ole mingit põhjust arvata, et põllumajandusministri jutt on vale. Me võime võtta eelarve üksipulgi lahti ja siis näeme täp-

selt, millisel real see summa regionaalministri eelarves on. Ma ei näe põhjust kahelda põllumajandusministri ütlustes. Ma arvan, et ministrit tasub uskuda.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Heljo Pikhof! Teda ei ole. Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Aitäh, proua eesistuja! Austatud ettekandja! Kui vaadata valitsussektori eelarvepositsiooni Euroopa Liidus, siis näeme, et tabeli tipus on Hispaania oma 10,6%-lise puudujäägiga, järgneb Kreeka peaaegu 10%-lise puudujäägiga. Paraku voolab neile Euroopa abipaketist iga päev Eesti maksumaksjate raha. See on meie rahvusvaheline kohustus, see on arusaadav. Aga niisama palju, kui voolab neile, jääb meile vähem. Kas nendes riikides on toimunud mingisuguseid positiivseid arenguid, mis võiksid meie maksumaksjatele rõõmu teha?

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Ma peatun sellele küsimusele vastates kahel teemal. Ma räägin sellest, milline on mõju meie eelarvele, ja sellest, kas nendel rahaeraldistel on reaalne positiivne väljund ja tagasiside. Kõigepealt räägin rahaeraldistest. Kui me menetlesime EFSF-i, aga ka ESM-i eelnõu, kõlas mitu korda jutt, et me peaksime selle raha, mille me anname konkreetsetele finantsasutustele, suunama võib-olla hoopis kuhugi mujale, näiteks õpetajate palkadeks, teede korrashoiuks või mingiks kolmandaks otstarbeks. Me oleme siin varem sellest rääkinud ja ma kordan selle üle. Need on kaks eri asja. Kui me räägime teedest või mingitest muudest investeeringutest, peaasjalikult kulu- poole investeeringutest, siis see on riigieelarve mõttes, raamatupidamislikult võttes puhas kulu. Kui me anname raha EFSF-ile või ESM-ile, siis selles kontekstis on see sel hetkel finantsinvesteering. Riigieelarve mõistes ei kajastu see kuluna. Meil on olnud ESM-i puhul võimalik teha vahepealseid finantseeringuid ka oma reservide arvel. Paljudel riikidel on olemas ainult laenuvõimalus.

Teine pool küsimusest oli see, kas nendes riikides, kellel on see finantsvajadus olnud ja kellele on raha antud, on näha mingeid positiivseid märke. Jah, on. Muuseas, ka Läti sai

aastaid tagasi IMF-ilt raha, tänaseks on ta selle raha tagasi maksnud. Kui me vaatame Portugali või Kreekat (Kreeka on musternäidis selles rahaandmise loogikas ja teda tuuakse alati näitena), siis ega need otsused, mida nad tegid, ei olnud kerged. Need otsused põhjustasid ka selle, et inimesed tulid tänavale. Nad olid ju harjunud natuke teistsuguse eluga. Nüüd võime öelda, et need otsused olid fiskaalpoliitiliselt õiged, sest olukord on normaliseerunud või normaliseerumas. Aasta või isegi kaks tagasi rääkisid skeptilised inimesed, et euroala kukub kokku. Meetmed, mis on võetud, annavad võimaluse öelda, et euroala ei kuku kokku. Me näeme pigem seda, et need riigid varem või hiljem naasevad normaalsele turule. EFSF-i ja ESM-i loogika on olnud selles, et anda rasketel aegadel, kui riikidel pole võimalik saada laenururult kapitali, finantsleevendust. Kui need riigid jõuavad tagasi normaalsele finantsturule, siis nad loomulikult hakkavad kapitaliturgudelt võtma vabal turul saada olevat finantsvõimendust juba reaaltressidega ning maksavad selle sündikaatlaenu tagasi. Ma olen positiivne ja minu positiivsus baseerub puhtalt nendel andmetel, mida ka troika on viimase aja jooksul edasi andnud.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

Valeri Korb

Aitäh! Hea rahanduskomisjoni esimees! Kui koalitsioonipoliitikud leiavad, et tasuta koolilõuna peaks olema tagatud ainult vajaduspõhiselt, siis tekib küsimus, kas sel juhul on 78-sendine koolilõunatoetus piisav või tuleks toetust suurendada.

Sven Sester

Aitäh! Ma arvan, et kõik teemad, mis on suuremal või vähemal määral seotud riigieelarveliste vahendite kasutamisega, peavad meil kogu aeg laual olema. Me ei saa vastandada üht teisele, öelda, et me teeme ühe asja ära ega tee teist. Me peame vaatama tervikpilti. Kui me räägime koolilõunast, siis on teada kindel summa, mis riigieelarves on sellele meetmele ette nähtud. Meil on mitu võimalust: kas me võtame kuskilt lisaraha – siis aga tekib küsimus, kust me seda võtame –, jätkame olemasoleva raha baasil samas mahus sama sihtgru-

piga või suurendame olemasoleva raha baasil sihtgruppi. Need on need võimalused. See on diskussiooni koht. Täna on eelarves realiseeritud üks nendest võimalustest: seda toetust makstakse samas mahus samale sihtgrupile universaalselt, olenemata sellest, kas laps seda toetust reaalselt vajab ehk kas lapse vanemad oleksid võimelised koolitoitu ise kinni maksuma. Praegu seda küsimust ei esitata.

Küsimus, kas seda toetust peaks laiendama ka gümnaasiumiosale, on diskussiooni koht. Me peaksime mõtlema, mille arvel seda teha saaks. Kui me pakume, et võtame selle raha näiteks töötajate palgast, tõstes üksikisiku tulumaksu 26%-le, kust tekib reaalne finantstuluallikas ja selle raha saab suunata koolitoidutoetuseks, siis seda peab ühiskond otsustama. Ühiskond peab otsustama, kas me ühe käega võtame tulusid töötavalt inimestelt ära, et meil tekiks finantsvahendid ja võimalus suurendada näiteks seda segmenti, kes võiks tasuta koolitoitu saada. Samasugused lood on 0,78 euro asemel ühe euro või veelgi suurema summa toetuseks eraldamine. Ma arvan, et need on diskussiooni kohad. Ma arvan, et õigem oleks diskussiooni pidada mitte riigieelarve menetluse ajal, vaid vahepealsel perioodil, tehes seda erialakomisjonides. See peaks toimuma koostöös Rahandusministeeriumiga, kuna selline muudatus hakkab igal juhul mõjutama mingit konkreetset eluala. Seda ei tuleks teha, tinglikult öeldes, kuu enne uue aasta saabumist. Tuleks pidada korralik debatt, vaadata üle kõik võimalused, mis meil on, ja panna lauale kalkulatsioonid, sest ka valikukohad on olemas.

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Kalev Kallo!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Eestis moodustavad tarbimismaksud võrdlemisi suure osa maksutulust. Järgmise aasta riigieelarve seletuskirjas on tõdetud, et tegemist on taotlusliku suunaga, kuna tarbimismakse peetakse majanduskasvu vähem pärssivaks kui tööjõu- või kapitalimakse. Ometigi on Euroopa Liidus tarbimismaksude osakaal 29%, Eestis aga 41%. Kui tarbimismaksud on majanduskasvule niivõrd head, miks siis pole teised Euroopa Liidu liikmes-

riigid Eesti teed valinud? Või äkki ei ole need ikka nii head?

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Ma usun, et te eksite, küsides, miks teised Euroopa riigid ei ole seda teed valinud. Nii OECD riigid, aga ka mitmed teised on minemas sellele teele, et just tulut võetavat maksu, tööga seonduvat maksu peetakse kõige ebaõiglasemaks maksuks. Meie suund on olnud see, et tööga seonduvad maksud võiksid väheneda ja peaksid seda tegema. Kuna me tahame neutraalset maksupoliitikat, siis järelikult peame kuskil mujal maksukoormust suurendama, muidu ei ole riigil tuluallikaid. Järeldus on see, et kui sa tahad otseseid makse langetada, pead kaudseid makse tõstma. See on poliitilise otsuse koht. Teie arvate teistmoodi, nagu ma teie küsimusest aru sain. Valijad peavad otsustama, millise valiku nemad teevad. Selle koalitsiooni valik on selge: tööga seonduvad maksud peavad langema.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Rahanduskomisjoni muudatusettepaneku punkt 10 suurendab kaitseväge tegevuskulusid 163 000 euro võrra seoses Microsofti litsentside soetamise kuludega. Nagu me mõni päev tagasi teada saime, vajavad ka päris paljud koolid järgmisel aastal raha selleks, et Microsofti programme edasi kasutada. Näiteks peavad Tartu koolid senise 3756 euro asemel kulutama selleks 38 000 eurot ja Pärnu koolidel tuleb Microsofti programmide kasutamise eest peaaegu 200 000 eurot lisaks maksta. Kas sellele probleemile on järgmise aasta riigieelarves lahendus ette nähtud või peavad taas kord selle probleemiga tegelema omavalitsused? Või peaks selle probleemi ka riigi tasandil teistmoodi lahti mõtestama ja liikuma pigem just vabavara poole, et mitte piraatlust soodustada?

Sven Sester

Aitäh! Hea küsimus. Ma võiksin kiirelt vastata, et komisjonis seda teemat ei arutatud. Ma ei valetaks teile, kui ma nii ütleksin, sest seda komisjonis tõesti ei arutatud. Aga te tõstsite üles küsimuse, kuidas peaks tulevikus

käituma, arvestades seda, et tarkvaralitsentsid kallinevad. Selles, miks nad kallinevad, on oma loogika. Tegelikult teeb kuskil tööd suur hulk inimesi, kes töötavad mingeid programme välja. Mina ei ole selles valdkonnas suur spetsialist, aga ma saan aru, et alati on mingid erinevused litsentsitud maksuliste programmide ja vabavaraliste programmide vahel. Kui neid erinevusi ei oleks, kasutaksid kõik vabavara ja see probleem oleks lahendatud. Järelikult peab saama mingit kasu sellest, kui kasutatakse tasuta tarkvara, kas see tarkvara on siis turvalisem või on tal mingid lisavõimalused. Ma lugesin ajakirjandusest mõni päev tagasi, et ka koolidele mõeldud tarkvara litsentsitasud on tõusnud. Küsimus on ju vahendite olemasolus. Kui tuleval eelarveaastal tõuseb järsult ühe kuluartikli hind, siis tuleb teha otsus, kas liikuda vabavaraturule või võtta selle kulu katmiseks lisaraha. Aga kui võtta, siis kust? Mina ei ole see inimene, kes ütleb, mis on õige. Kui koolis piisab sellisest arvutikasutamine tasemest, mida vabavara võimaldab, siis miks mitte. Pigem tekib siis küsimus, miks peaks üldse tasuta tarkvara ostma. Aga ütlen veel kord, et kindlasti ei ole mina see inimene, kes ütleb, kuidas on sel juhul õige käituda.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Hea rahanduskomisjoni esimees! Seoses eelarvega on toimunud pikk protsess. On olnud ka selliseid seadusmuudatusi, mis peaksid tulu tooma, aga mille teostamine on üsna küsitav, näiteks käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmine. Koalitsioonierakonnad Reformierakond ja IRL on otsustanud, et esialgu võiks teatud seadusmuudatustest, mis peaksid tulu tooma, loobuda ja nendega tulevikus edasi tegelda või need üldse ära jätta. Sellest tulenevalt tekib riigieelarvesse umbes 24 miljoni euro suurune auk, mille katteallikaks on koalitsioonierakonnad ilma igasuguse analüüsita pakkunud vara müüki ja dividendide tõusu. Kuidas teie komisjoni esimehena sellistesse katteallikatesse suhtute?

Sven Sester

Aitäh! Teie küsimuses olid mõningad eksi-mused. Ma parandan need ära. Esiteks, täna

me menetleme riigieelarve seaduse, mitte tulumaksuseaduse või käibemaksuseaduse eelnõu. Aga kuna need kaks on riigieelarve seaduse eelnõuga seotud, siis tulen ilusasti teie küsimuse juurde tagasi. Teie teine eksimus oli selles, et sellist muudatusettepanekut me hakkame rahanduskomisjonis realselt arutama alles järgmisel nädalal. Kust te võtate täna õiguse öelda, et sel hetkel, kui muudatusettepanek lauale pannakse, ei ole selle taga analüüsi? Ärge võtke endale seda õigust. Kui me hakkame seda ettepanekut arutama ja te näete, et seal ei ole taga analüüsi, siis tulge uuesti konstruktiivse kriitikaga välja.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh, härra aseesimees! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Minu küsimus käsitleb merendust, täpsemalt öeldes mereharidust. Teadaolevalt sõidab praegu Eesti lipu all ainult neli kaubalaeva, mõne aja eest oli neid veel 12. Eesti reederite opereerida on *circa* 60 kaubalaeva, mis paraku sõidavad mõne välisriigi lipu all. Minu küsimus on Eesti kui mereriigi ja mereharidust andva riigi kohta. Teadaolevalt peavad TTÜ ja Eesti Mereakadeemia praegu ühinemisläbirääkimisi. Ma saan aru, et eelarves on järgmiseks aastaks ette nähtud 900 000 eurot, kuid ma tean ka TTÜ väidet, et kui nad detsembris ühinemisotsuse teevad, siis on neil investeringuteks vaja veel 8 miljonit eurot lisaraha. Kas te olete seda komisjonis arutanud ja miks seda raha eelarves ei ole?

Sven Sester

Aitäh! Ei, me ei ole seda arutanud. Ma ei oska kuupäeva öelda, aga minu meelest oli Riigikogu merenduse toetusrühmal alles hiljuti kokkusaamine selles sektoris töötavate ettevõtjatega. Ma kahjuks ei saanud ise seal osaleda, aga kutse oli mul olemas. Igal juhul ei ole sellelt merehuviliste grupilt tulnud konkreetset ettepanekut summat eelarves hüppeliselt suurendada. Kui see vajadus on olemas ja see ettepanek on põhjendatud või põhjendamisel, siis kindlasti peaks töö valdkonnaministeriumiga sel eesmärgil käima. Igal juhul ei ole merenduse toetusrühm rahanduskomisjonile siiaaani sellest märku andnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Minu küsimus puudutab riigimaa müüki muudatusettepanekute katteallikana. Teatavasti on riigimaa müügiga tegeldud üle 20 aasta ja minu hinnangul küllaltki edukalt. Ka praegusel valitsuskooalitsioonil on soov maareform võimalikult kiiresti lõpetada. Üks osa sellest reformist on riigimaa müük. Kas komisjonis oli arutelu, millise tempoga me jõuame maareformiga lõpule, või miks ei arutatud seda, et suurendada riigimaa müügist saadavat tulu, mis võiks olla mitme muudatusettepaneku katteallikas?

Sven Sester

Aitäh! Vastuseks teie küsimusele ütlen, et komisjonis seda arutelu ei olnud. Kõik see, mida ma nüüd räägin, põhineb minu enda teadmistel ja väljendab minu arusaamu. Ma võin öelda, et aastate jooksul on riigimaa müügist saadud tulu riigieelarves pidevalt vähenenud. Ma tõin ka oma kõnes välja, et neljal aastal oli vähenemine keskmiselt 16% aastas. Järgmisel aastal on see tulu 10 miljonit eurot, aga näiteks sellel aastal 15 miljonit eurot. Kui rääkida otsustest, milliseid maatükke riik müüki paneb, siis tuleb meeles pidada, et päris mitmed maatükid antakse ka kohalikele omavalitsustele n-ö tasuta üle, see toimub taotluste alusel. Aga me räägime praegu muidugi konkreetset müügist, kuna see mõjutab riigieelarvet. Selle otsustamisega, millised maatükid lähevad müüki ja mis hinnaga, tegeleb Maa-amet. Riigi ja kohalike omavalitsuste igavene küsimus on see, et kui oma vara ära müüa, siis tuleb otsustada, mis selle rahaga pärast teha, kas uuesti investeerida või jätta see jooksvateks kuludeks. Eks iga omanik peab vastu võtma kaalutletud otsuse. Väga lihtne oleks kogu vara maha müüa ja osta pärast mingeid teenuseid sisse, sisuliselt ei ole siis ka kontoripinda, vaid see renditakse kelleltki. Vara omanik, meie näite puhul riik, peab ise otsustama, kas tal on mingit maad vaja ja kas ta väärindab seda enne müüki. Võib ju olla ka nii, et riik tegeleb väärindamisega, kehtestab maal mis iganes planeeringud ja peale väärindamist müüb selle maha. Siin võivad olla mitmed põhjused

ja me võime eraldi sellel teemal suhelda Keskonnaministeeriumiga. Tema on see, kes, kui mu mälu mind ei peta, sellega peaasjalikult tegeleb. Aga jah, siiani on olnud tendents, et see müük on pigem vähenenud. See on ühekordne tulu. Ühekordsete tulude pealt tehtavad otsused on aga natukene riskantsed, sest ühel hetkel see tulu kaob ära ja seda vara sul enam ei olegi. Pigem peaks vaatama selliseid suuremaid maksupoliitilisi otsuseid, mis annavad kestvaid tulu.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg Sester! Eesti Töötukassa nõukogu tegi Vabariigi Valitsusele ettepaneku kehtestada järgmisel aastal töötuskindlustusmaks määraks 2,1%, sh töötajatele 1,4% ja tööandjatele 0,7%. Tööandjad ja töövõtjad on juba tükk aega rääkinud sellest, et võiks töötuskindlustusmaks määrat alandada. Aga igal juhul andis valitsus ka seekord ettepanekule eitava vastuse. Valitsus valitsuseks, aga komisjonis on targad inimesed koos. Kas te komisjonis arutasite töötuskindlustusmaks määrat alandamist?

Sven Sester

Aitäh! Jällegi ei lähe ma lihtsama vastupanu teed, öeldes teile lihtsalt, et seda komisjonis ei arutatud. Kui ma nii ütlesin, siis ma ei vales, aga kuna te selle teema üles tõstsite, siis avame selle tagapõhja. Määr oli 4,2%, selle aasta alguses alandati seda 3%-le. Vaatame töötukassa suviseid prognoose. Töötukassa tulu on 180 miljonit eurot ja kulu peaaegu 120 miljonit, täpsemalt öeldes 119 miljonit eurot. Arvestades kõiki eraldisi ja kogu vara kokku, on varade maht 588 miljonit eurot. Kasv on 11%. Aga igal teemal on alati poolt- ja vastuargumendid. Teie küsimuses toodud ettepaneku poolt räägib kindlasti see, et töötukassa varade maht on jooksvalt kasvanud. See on juba isegi 2,5 korda suurem kui kriisi tipuaastal 2009. Prognoosid näitavad, et maht jätkab kasvamist. Need olid pooltargumendid selleks, et võtta see otsus vastu või näiteks nentida, et me peaksime arutlema sel teemal, et töötuskindlustusmaks määrat veel langetada, kuigi me oleme seda ühe korra juba

4,2%-lt 3%-le langetanud. Aga on olemas ka vastuargumendid. Tegelikult puudub meil siiani põhjalik analüüs, milline on töötukassa pikaajaline tsükliline toimimine. Ma jätan kõrvale selle, et ka õigusloogikast lähtuvalt tuleb silmas pidada seda, et meie võime küll maksemäära tõsta ja langetada, aga keegi peab seda makset tasuma. Väga raske on muutuva maksemäära korral igapäevase planeerimisega tegelda. Veel tuleb arvestada, et 2015. aastal tuleb töövõimereform. Siis muutub tegelikult mingil määral töötukassa töö iseloom, teenuse kasutajate hulk reaalselt suureneb, pakutavad teenused muutuvad, neid tuleb juurde. Ärgem unustagem ka seda, et aastal 2021 lõpeb üldse struktuurivahenditest tööturuteenuste rahastamine ja kogu see süsteem tuleb siis üle vaadata. Ehk igal asjal on alati poolt- ja vastuargumendid. Protsent on langenud ja tegelikult jõuliselt, 4,2%-lt 3%-le. Minu arvates langeb see protsent tulevikus edasi, aga ma ei arva, et see toimub järgmisel aastal. Pigem oleks võimalik tulevaste meetmete arvel heas mõttes natuke rasva koguda ja siis minna tõesti langetamise teed. See on minu arvamus, komisjon seda ei arutanud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Minu küsimus on selle kohta, mis toimus eile rahanduskomisjonis. Nimelt tuli sinna rahandusminister Jürgen Ligi, kes ütles, et tema on arvestanud, et tuleva aasta eelarvetulusid suurendab ka firmaautode käibemaksu uus regulatsioon, aga kui nüüd IRL-i ja Reformierakonna fraktsioon on otsustanud seda muudatust kiirkorras mitte menetleda, siis tuleb eelarvesse 24 miljoni euro suurune auk ja tema ei ole nõus teiste pakutavate tuludega. Ta ütles, et siis tuleb kulusid kärpida. Mind huvitab, kas see analüüs, mille järgi firmaautode käibemaksu uus regulatsioon tooks järgmisel aastal eelarvesse kindlasti 24 miljonit eurot, on pädev. Kas me peame arvestama sellega, et nüüd tuleb eelarvesse 24 miljoni euro suurune auk, või võiks selle analüüsi üle vaadata? Äkki pakkus Rahandusministeerium oodatava tulu-ga üle?

Sven Sester

Aitäh! Esiteks, mul ei ole alust seada kahtluse alla Rahandusministeeriumi ametnike arvestusi. Ju nad on ikkagi võtnud väga selgelt aluseks autode arvu, tehingute väärtused jne. Ma arvan, et alusdokumendid ja alusmaterjal selleks, et välja arvutada, mis on ühe või teise meetme kas kulu või tulu, on Rahandusministeeriumis väga selgelt kindlaks määratud. Ma ise ei ole sealse töögrupi liige. Tegelikult on selliseid kulu- ja tulunumbreid eelarves tuhandeid, mitte sadu. Mul ei ole alust arvata, et see arv oleks vale.

Küsimusel on aga ka teine külg. Kui selline muudatus tuleb – ja ma ei näe põhjust, miks see ei peaks tulema –, siis 24 miljoni euro suurune auk, kui me seda nii nimetame, tekib juhul, kui jõustumine lükatakse täies ulatuses järgmisest aastast edasi kas aastasse 2015 või hiljemaks. Kui see muudatus peaks jõustuma sellest varem, näiteks aasta keskel, peale üheksa kuu möödumist või ükskõik millisel muul ajal aasta jooksul, siis on aritmeetiliselt võimalik välja arvutada, milline sel juhul see maksuauk on. See on küsimuse teine pool.

Kolmandaks tuleb rääkida eri katteallikatest. Olenemata sellest, kas see muudatus jõustada aasta keskel või järgmisel aastal ehk, ütleme nii, mitte jõustada sellel aastal, tekib igal juhul mingi maksuauk, on see siis 12 või 24 miljonit eurot. Selge on see, et ühtegi muudatusettepanekut ei saa teha, kui ei ole reaalselt näha, kust sa sellele katte leiad. Ma arvan, et järgmise nädala alguses ongi meil rahanduskomisjonis reaalsed muudatusettepanekud laual. Ei saa olla nii, et tehakse kriitikat teiste muudatusettepanekute tegijate pihta, öeldes, et kuidas võib riigieelarve seaduse eelnõu menetluses esitada katteallikaid, mille kohta ei ole mingeid analüüse, ja teha siis ise samamoodi. Kindlasti on muudatusettepanek nädala alguseks formuleeritud ja siis on võimalik väga selgelt näha, mida see endast kujutab.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Tulen siiski koolitoidu juurde tagasi. Viimaste aastate jooksul on paljude perede toimetulek märgatavalt halvenenud. Selle tagajärjel on koolilõuna pal-

jude laste ainuke soe toidukord päevas. Paraku on gümnaasiumiõpilased koolilõunatoetusest ilma jäetud. Miks rahanduskomisjon ei toetanud muudatusettepanekut, mille eesmärk oli tagada koolilõunatoetus ka gümnaasiumiõpilastele?

Sven Sester

Kõigepealt tere tulemast! Me ei ole varem omavahel rääkinud. Ma vaatasin, et te lugesite küsimuse ilusasti paberi pealt maha. Aga ei ole probleemi! Tuleme uuesti selle teema juurde tagasi. Ma vastasin sellele küsimusele suhteliselt põhjalikult, vähemalt püüdsin vastata, ja püüan niimoodi vastata veel korra. Meie ees on küsimus, kas suurendada toetust, mis praegu on 78 eurosent, või suurendada sihtgruppi, kes võiks tasuta koolitoitu saada. Mõlemad võimalused tekitavad riigieelarvele reaalses mõttes kulu. Me peame otsustama, millistest katteallikatest see raha tuleb ja kas selline meede oleks üldse vajalik. Need on tegelikult need otsustamise kohad. Meil võivad olla selle kohta muidugi erinevad arvamused, aga ma ütlen teile, mida ma isiklikult sellest arvan. Pean teile tunnistama, et päris mitmed küsimused, mis täna siin saalis on esitatud ja arvata võib, et ka need küsimused, mida veel esitatakse, on komisjonis läbi arutamata seetõttu, et muudatusettepanekute tegijad neid eraldi üles ei tõstnud või neile teemadele tähelepanu ei juhtinud. Aga kui ma räägin oma isiklikust arvamusest, siis arvan, et toetuste puhul, mille hulka kuulub ka koolitoidutoetus, peab riik muutuma rohkem vajaduspõhiseks. See on põhimõtteline muutus toetuste süsteemis, seda mitte ainult koolitoidutoetuse, vaid ka kõigi teiste toetuste puhul. Ma arvan, et see annab riigile võimaluse raha täpsemalt fookustada just nendele, kes seda toetust tegelikult vajavad. Ärgem unustagem, et raha hulk on limiteeritud. Ma usun ja arvan, et me võiksime selle teema üles võtta ja korraldada eraldi diskussiooni, miks mitte arutada seda olulise tähtsusega riikliku küsimusena mitmesuguste toetusmeetmete kontekstis. Miks mitte seda arutada? Ka valijad saavad valimistel teha otsuse, mida nemad toetavad. Mina olen oma arvamuse välja öelnud. Ma arvan, et süsteem peaks muutuma vajaduspõhiseks. Kui meil oleks raha nii palju käes, et me saaksime teha kõike, mida tahame, siis me võiksime hakata

hoopis teistmoodi mõtlema. Aga praegu ei ole meie rahakott nii suur, et see võimaldaks kõigile kõike lubada.

Aseesimees Jüri Ratas

Mart Meri, palun!

Mart Meri

Aitäh! Ma jätkan koolilõunateemat. Tegelikult on valdkonnakomisjonid selle teemaga aastaid tegelnud, ka kultuurikomisjon on erinevaid võimalusi kaalunud. Ma ei räägi isegi sihtgruppi suurendamisest või vähendamisest, vaid lihtsalt sellest, et koolilõuna praegune arvestuslik maksumus on 78 senti. Riigi oluline partner Omavalitsusliitude Koostöökogu tuli välja väga tagasihoidliku ettepanekuga tõsta see arvestuslik maksumus 86 sendi peale, et natuke kompenseerida eelmiste aastate inflatsiooni. See teema oli ilmselt ka rahanduskomisjonis arutusel. Seda arutati omavalitsuste ja riigi läbirääkimistel, aga seegi väga tagasihoidlik ettepanek lükati tagasi. Selle ettepaneku maksumus on minu arvestuse järgi umbes 1,3 miljonit eurot. Igal juhul oleks see aidanud kohalikel omavalitsustel tasuta koolilõunat pakkuda. Kuidas komisjonis selle ettepaneku arutelu toimus?

Sven Sester

Aitäh! Ma pean ütleva, et te ei ole kordagi selle teema puhul rääkinud katteallikatest. Tulgem ka selle juurde tagasi, tulgem tagasi selle juurde, mille arvel te plaanite ühte, teist või kolmandat teha. Te peate neid asju koos vaatama. Muudatusettepanek on siin laual. Kui me enne rääkisime võimalikest vajaduspõhistest toetustest, siis üks probleem oli reaalsed katteallikad. Mitme katteallika kohta leidis komisjoni enamus, et neid ei saa toetada. Põhjused olid erinevad. Ühelt poolt seonduisid need sellega, mida ütles Aivar Sõerd, et niisugust katteallikat, nagu oli pakutud, ei tohiks üldse menetleda. Mõne muudatusettepaneku puhul olid põhjused puhtalt poliitilised. Kui te pakute suurendada ühte või teist toetust või näete ette uue kululiigi, siis peab alati mõtlema, kust me selle raha võtame. Alles siis saame tegelikult hinnata, kas seda kulutust on mõtet teha, mida me sellega kaotame või millise koormuse me maksumaksjale lisame. Toon lihtsa näite. Kes meist ei tahaks, et lühikese ajaga, näiteks aas-

taga ehitataks Tallinna–Tartu maantee neljarealisteks ja muudetakst turvalisemaks? Kõik me tahame seda. Küsimus on aga meie rahalistes võimalustes. Nii me siis ehitamegi seda teed kilomeetri kaupa juba kümme aastat, aga lõpuks me saame selle valmis. Eesmärk on ju tee valmis saada.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ka minu küsimus on katteallikate kohta, kui komisjoni esimees juba otsustas sel teemal mõtteid vahetama hakata. Tegelikult ei ole küsimus ju katteallikates, vaid valikutest.

Sven Sester

Absoluutselt!

Eiki Nestor

Ma küsingi, miks see valik just selline on. Lapsetoetuste kolmekordistamine maksab umbes 110 miljonit eurot. Miks valitsusliit eelistab vähendada tulumaksuprotsenti, mitte tõsta lapsetoetusi?

Sven Sester

Aitäh! Vaadake, kui huvitavalt te panite oma küsimuses kokku uue paradigma! Ma ei ole nõus juba küsimuse aluspõhimõttega, ma ei eelistaks ühte teisele. Kui me vaatame tulu teenimist, siis väga õige on see, et valitsus on juba aastaid olnud sellel teel, et jätta võimalikult rohkem teenitavat tulu töötaja taskusse. Aga ma ei ole nõus väitega, et lapsetoetustega ei tegelda. Te ju teate, et sel aastal lapsetoetused tõusid ja 2015. aastal tõusevad need veel. Kui te kordate mantrana, et kümme aastat ei ole lapsetoetustega midagi tehtud, siis ma ei ole sellega nõus. Te räägite, et lapsetoetust peab kolmekordistama. Võib öelda, et alates kolmandast lapsest on riik lapsetoetuse juba neljakordistanud. Ma ei ole nõus sellega, et te panete kõik ühte patta ja ütlete, et vali üks või teine. Riik on mõlemat teinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin muudatusettepanekute kohta. Meil on nüüd 402 muudatusettepanekut, millest ühe on esitanud rahanduskomisjon ja mis koosneb 38 punktist. Nendest 402-st on rahanduskomisjon toetanud ühte ja ühte on ta osaliselt toetanud, ülejäänud ettepanekud on olnud rahanduskomisjoni meelest jama. Muudatusettepanekute tegijate hulgas on rahanduskomisjon, sotsiaaldemokraadid, Keskerakond, Juku-Kalle Raid, Andres Herkel, Neeme Suur, Kalvi Kõva, Kalev Kotkas. Siin ei ole ühtegi mõne koalitsioonifraktsiooni ettepanekut. Miks see nii on? Kas sellepärast, et koalitsioonifraktsioonidel ei sobi oma ettepanekuid esitada?

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja! Enne kui te vastama hakkate, ütlen ma, et minu teada soovisid need kaks arhitekti, kes Riigikogu hoone projekteerisid, et need kolmnurksed elemendid siin hoones tähendaksid seda, et Riigikogu liige peab olema terav ja täpne. Mul on, head ametikaaslased, palve hoida sellist täpsust ja teravust oma küsimustes ja inimeste poole pöördumises. Palun, hea ettekandja!

Sven Sester

Aitäh, hea juhataja! Hea küsija! Kui te võtate pihku selle eelarve, mis on tulnud Vabariigi Valitsuselt, siis ... Hea küsija, kas te kuulete mind? Aitäh! Kui te võtate selle eelarve ja heidate sellele pilgu peale, siis näete, et see tuleneb koalitsioonierakondade koalitsioonileppes. Neid asju ei saa lahus vaadata. Eelarve koostamisest ei ole osa võtnud mitte ainult poliitikud, vaid ka eksperdid, analüütikud jt. Tegelikult on see lõplik dokument, mis on teie lauale pandud. On teie otsustada, kas see dokument on hea või halb. Ma usun, et menetluse jooksul tehakse selles muudatusi. Nagu te ise tähele panite, tegi rahanduskomisjon koostöös Rahandusministeeriumiga selle eelnoo kohta päris mitmeid muudatusi. Ma ei välista, et enne eelarve vastuvõtmist kolmandal lugemisel tehakse muudatusi veelgi. Aga üldsund, kuhu riik peaks liikuma, on eelarve üldpildis koalitsiooni, nende fraktsioonide ja valitsuse nägemuse järgi olemas.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, austatud eesistuja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees, kõigepealt suur tänu väga põhjalike vastuste eest! Ole kena, hajuta minu kahtlusi! Ma ei tulnud selle peale, et pean kontrollima, kas suvel vastuvõetud seadused on kõik 2014. aasta eelarves rahaliselt kajastatud. Hajuta mu kahtlused ja ütle, et seadus, mille me ühiselt vastu võtsime ja mille alusel sügava puudega laste vanemate õppelaenu kustutatakse, on 2014. aasta eelarvega kaetud ehk see raha on seal olemas. 1. jaanuarist 2014 see seadus jõustub, aga seda raha ma eelarves ei märganud. Kas sa sellest hoolimata kinnitad, et see raha on olemas?

Sven Sester

Aitäh! Rahanduskomisjoni esimees on pandud praegu rolli, kus ta peab kõiki tuhandet lehekülge peast teadma. Mul on aga tunne, et see küsimus, mille te esitasite, on mulle natuke tuttav. Seesama teema on komisjonis üleval olnud ja selle kohta tahetakse teha eraldi parandusettepanekuid. Te ei eelda ju seda, et ma suudan tuhande alalõigu seast selle õige kiirelt välja võtta ja öelda, et see on näiteks alalõik 37/1. Ma hajutan teie kahtlused väitega, et kõik vastuvõetud seadused, mis hakkavad eelarveaastal kehtima ja millel on riigieelarvele positiivne või negatiivne mõju, peavad olema riigieelarves kajastatud, ükskõik kas tulu- või kulupoleel. Kui teie Riigikogu liikmena olete avastanud seaduse, mille kulused ei ole eelarves ette nähtud, siis andke sellest operatiivselt teada. Kolmas lugemine on veel ees ja kindlasti on väga huvitav selle kohta aru küsida peaaesjalikult Rahandusministeeriumilt, kes on eelnõu kokku pannud, aga ka valdkonnaministeeriumidelt, kes on Rahandusministeeriumiga sel teemal suhelnud. Ma kinnitan teile, et kindlasti ei saa juhtuda nii, et mingi kulu, mis on seadusega ette nähtud, jääb mingil põhjusel kajastamata. Ma ei ole kultuurikomisjoni liige, aga olen kuulnud kultuurikomisjoni esimehelt, et ühe kululiigiga tegeldakse ja tullakse kolmanda lugemise eel rahanduskomisjoni seda muudatust tegema. Ma ei saa pead anda, et see käis selle näite kohta, mille teie tõite, aga igal

juhul on kultuurikomisjoni esimees sellise indikatsiooni mulle andnud.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaak Allik, palun!

Jaak Allik

Lugupeetud ettekandja! Saate samal teemal jätkata. Sotsiaaldemokraadid ja Keskerakond on mitme oma parandusettepaneku katteallikana näidanud 403 000 eurot, mis on praegu planeeritud presidendi kantselei tara ehitamiseks. Palun selgitage, miks te seda katteallikat ei arvestanud! Kultuurikomisjoni istungil tõepoolest selgus, et eelarvesse pole planeeritud seadusekohast 600 000 eurot sügava puudega laste vanematele õppelaenu kompenseerimiseks. See summa tuleb nüüd teise ja kolmanda lugemise vahel kuskilt leida. Kas te sellise hädavajaduse rahuldamiseks aktsepteeriksite selle tara ehitamata jätmist või on president Ilvese tarastamine ülim prioriteet, kuigi president Meri ja president Riietel said ilma selle tarata suurepäraselt hakkama?

Sven Sester

Aitäh! Te lugesite arvatist küsimuse ette nii kiiresti, et vahepeal kadusid sõnad osaliselt ära, aga ei ole midagi hullu, ma suutsin enam-vähem jälgida, mida te küsisite. Teil oli vähemalt paar-kolm küsimust selle minuti sisse surutud. Aga püüame otsast alustada. Kõigepealt, presidendi kantselei tara. Kas meil on 2014. aasta eelarvet menetledes vajadus sellise investeringu järele, mille summa on 403 000 eurot? Eelnõu menetlemise alguses ma ütlesin, et selle piirdetara jaoks on ette nähtud 403 000 eurot ja tegemist on sunnitud investeringuga. See kohustus tuleneb varem vastu võetud määrusest "Suure rünnakuriskiga objekti füüsilise kaitse meetmed". Me võime diskuteerida selle üle, kas see objekt on suure rünnakuriskiga või mitte, aga järgmise aasta eelarve kontekstis me täidame tegelikult ühte varem vastu võetud määrust. Teiseks, te tahtsite panna presidendi kantselei tara ja mingi toetusmeetme vahele võrdusmärgi. Ma ei ole teiega nõus. Ärge pange seda võrdusmärki, see on meelevaldne. Ma ei ole muidugi nõus küsimuse sellise asetusega. Kuna ei ole õige panna nende vahele võrdusmärki, siis on seda küsimust väga raske kommenteerida.

Aseesimees Jüri Ratas

Lauri Laasi, palun!

Lauri Laasi

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma vaatasin tähelepanelikult järgmise aasta riigieelarve muudatusettepanekuid. Esimene neist on teie komisjoni kobarmuudatusettepanek, mis koosneb 38 ettepanekust. Paar aastat tagasi oli siinsamas saalis kõvasti kõne all see, et kobareelnõud ei ole õige tee. Ka Riigikogu juhatus mõistis kobareelnõud hukka. Miks siis nüüd on rahanduskomisjon vilistanud Riigikogu juhatuse manitsustele ja kobarettepaneku lauale toonud?

Sven Sester

Aitäh! Väga hea küsimus. Kui te vaatate selle muudatusettepaneku kogu sisu, siis näete, et esiteks on see oma olemuselt väga tehniline ja teiseks näeb see väga paljus ette palkade täpset muutmist Eesti valdkonnaministeeriumide haldusalades. Enamik sellest muudatusettepanekust on suhteliselt selge ja ühise suunitlusega, see ei tekitanud rahanduskomisjonis probleeme. Seekord ei olnud ka selliseid kurioosseid muudatusettepanekuid, mille puhul oleks meie pädevus puudulikuks jäänud. Ma toon näiteks paar aastat tagasi menetluses olnud kunstliku viljastamise ja embrüokaitse seaduse eelnõu, kus me oleksime kindlasti vajanud ka sotsiaalkomisjoni abi, et aru saada, kas sellised meetmed on järgmise aasta riigieelarves vajalikud või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Yana Toom, palun!

Yana Toom

Ma tänan, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Haridus- ja Teadusministeeriumi valdkonnapoliitika üks eesmärk on korrastada koolivõrku. Kuid Riigikontrolli äsja valminud auditist "Haridusinvesteeringute juhtimine" selgub, et tegelikult riik ei teagi täpselt, kui palju koole on Eestis üldse vaja. Ma küsingi, miks suunatakse eelarvelisi vahendeid valdkonda, mille kohta puudub selge riiklik visioon.

Sven Sester

Aitäh! Ma arvan, et visioonid tekivad koolipidajate, kohalike omavalitsuste ja riigi koostöös. Tegevus kui selline ju toimib, koolimajad on püsti, seal on jooksvad kulud, kusjuures mitte ainult õpetajate palgad, vaid tuleb maksta ka elektri eest ja on muudki halduskulud. Ma arvan, et struktuurne reform tulevikus on paratamatus. Me ju nendime, vaadates tagasi viimasele kümnele aastale – ma arvan, et siin ei ole küsimus selles, kas ollakse opositsioonis või koalitsioonis –, et õpilasi on umbes kolmandiku võrra vähemaks jäänud. See on reaalsus. Me kütame päris palju füüsilist pinda, n-ö betooni, kuigi tegelikult võiks selle raha ju õpetajatele palgaks maksta. Haridusminister on välja toonud, kui suur on meil õpetajate palgakulu ja kogu sektorisse antud raha suhe võrreldes näiteks selle suhtega siinsamas meie lähedal Soomes. Meil läheb väga väike osa kogu rahast palkadeks.

Aga tulen koolide juurde tagasi. Ma saan aru, et ühelt poolt on siin majanduslik pool, aga teiselt poolt emotsionaalne pool. Paljud kohalikud omavalitsused ütlevad, et kui kool ära kaob, siis jääb elu vallas soiku ja sellega kaasnevad muud probleemid. Aga see ongi selline pikem protsess, kohalikud omavalitsused koolipidajatena ja riik peavad läbirääkimisi pidama. Selles töös on väga palju ära teha ka kohalikel omavalitsustel. Kuid kindlasti ei tähenda see seda, et kuni ei ole lõplikku plaani, milline võiks olla Eestis koolide optimaalne arv, ärgem sinna siis finantstuge peale pangem. See ei oleks kindlasti nii mõeldav.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Kui eelmisel aastal oli riigieelarve seaduse eelnõu arutades peamine teema elektri hind, siis sel aastal on põhiküsimus lapsed. Ma olen aru saanud, et koalitsioonil pole samuti midagi laste toetamise vastu, kuid opositsiooni pakutud katteallikad lihtsalt ei sobi. Kui koalitsioon tahab laste olukorda Eestis parandada, siis miks ei esita ta häid ettepanekuid koos neile sobiva katteallikaga?

Sven Sester

Aitäh! Aga koalitsioon on ju esitanud. Kui te vaatate järgmise aasta tegevusi, mis on seotud lastega, siis te ju näete, et on olemas erinevad toetusmeetmed, aga ka mitmed muud meetmed. Ei saa öelda, et riik ei tegele sellega, mis on seotud lastega. Me ei ole sellel teemal rääkinud, aga ma arvan, et nüüd on võib-olla paslik ka see ära mainida, et Eestis on ju võimalik saada tulumaksutagastust juba alates teisest lapsest. See on aastas päris korralik summa, üle 300 euro. Ei maksa seda unustada. Ma vaatasin just kalkulatsioone. Tegelikult annab riik ühiskonnale selge signaali, et on vaja suurendada sündide arvu. See on ka suur asi, et 30 eurot kuus juba alates teisest lapsest annab riik aasta lõpus järgmise aasta tuludeklaratsiooni täitmisel tagasi. Ei saa öelda, et riik laste teemaga ei tegele.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu! 2014. aasta riigieelarve sisaldab summasid vaesuse tõrjumiseks maailmas. Ma olen igati väärtuspõhise välispoliitika ajamise poolt ja toetan Välisministeeriumile selleks raha andmist, ehkki tahaksin muidugi täpsemalt teada, kuhu ja milleks see läheb. Aga minu küsimus ei puuduta välismaad, vaid meie kodumaad. Kuidas täpselt toimub vaesuse vähendamine Eesti Vabariigis ehk missugused summad jutustavad sellest, kuidas Eestis väheneb vaesus, mis puudutab 63 000 last või Riigikontrolli aastaaruande järgi lausa iga viiendat inimest?

Sven Sester

Aitäh! Selleks on mitmeid meetmeid. Osa meetmeid on seotud tööturuga, need loovad võimalusi uuteks töökohtadeks, ning on meetmeid, mis on seotud teenitava tuluga ja sellega, et sellest suurem osa jääks inimesele kätte. Neid meetmeid on vaja komplekselt vaadata. Näiteks elas 2012. aastal suhtelises vaesuses iga kuues Eesti laps ja sügavas materiaalses ilmajäetuses sisuliselt iga üheteistkümnnes laps. Ühest küljest me räägime meetmetest, mida võetakse, teine pool on siin aga toetuste programm. Ka siin on valitsev koalitsioon läinud seda teed ja hoiab seda joont, et abi peavad

saama tõesti vaid need, kellele see on vajalik. See ei saa olla ega pea olema universaalne abi. Ma arvan, et nende meetmetega tegeldakse. Alati peab olema mingeid võrdlusandmeid. Selle informatsiooni põhjal, mis mul on, võin öelda, et laste vaesuse määra puhul on meil põhimõtteliselt samad näitajad kui teistes Euroopa Liidu riikides. See meid muidugi ei rõõmusta, aga alati peab mingi taustsüsteem olema. Kui tulla tööturuteemade juurde tagasi, siis tuleb meenutada vana tuntud küsimust, kas kala või õng. Tuleks anda võimalusi pigem õnge kasutamiseks. Inimene peaks tööturule tagasi tulles tunnetama, et ta on täisväärtuslik.

Aseesimees Jüri Ratas

Mihhail Stalnuhhin, palun!

Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Peale sinu vastust minu esimesele küsimusele pole mul tegelikult mingit soovi arendada sinuga selles saalis dialoogi. Aga ma andsin lubaduse riigieelarve kontrolli erikomisjoni, et ma järgmise küsimuse sulle esitan. See tekkis peale seda, kui me käisime väljasõidustingil konfiskeeritud salakauba laos ja selgus, et nende ladudega on üle Eesti üsna keeruline olukord. Muudatusettepaneku 1 punkti 34 peaaegu igas osas antakse teatud vahendid üle RKAS-ile. Mis sa arvad? Kas sa näed võimalust, et nendest vahenditest võiks RKAS oma haldusesse võtta ka need konfiskeeritud salakauba laod?

Sven Sester

Aitäh! See on väga spetsiifiline küsimus, millele on väga raske vastata. Ise te rahanduskomisjoni liikmena teate, et see teema ei olnud rahanduskomisjonis kõne all. Ma arvan, et koos Maksu- ja Tolliametiga ning Siseministeeriumiga peaks sellel teemal arutlema. Mul ei ole täna teile ühest vastust, kas peaks täpselt nii tegema. Mul ei ole ka informatsiooni, mille põhjal saata ühele või teisele poolele selget signaali.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma küsin teilt vastutustundliku rahanduspoliitika kohta. Nagu me teame, on riigieelarve kas neljandat või viiendat aastat defitsiidis. Sellel ei olegi suurt tähtsust. Aga riigieelarve seaduse eelnõu kohaselt kasvab defitsiit 24 miljoni euro võrra seoses autode käibemaksustamise muudatuse ärajäämisega. Teie rahanduskomisjoni esimehena olete pakkunud katteallikateks riigivara müüki ja riigiettevõtetest dividendide väljavõtmist. Kas see on vastutustundlik rahanduspoliitika?

Sven Sester

Aitäh! Jah, ma arvan, et see on vastutustundlik rahanduspoliitika.

Aseesimees Jüri Ratas

Andres Anvelt, palun!

Andres Anvelt

Aitäh, härra juhataja! Hea kolleeg! Ma tahtsin küll küsida lapsetoetuste kohta, aga ma lähen tagasi oma esimese küsimuse juurde, millele sa sisuliselt ei vastanud. Minu meelest oli rahanduskomisjoni tööülesanne eelnõu teist lugemist ette valmistades selle temaga tegelda. Esiteks, Maksu- ja Tolliamet ei ole Siseministeeriumi valitsemisalas, me räägime Rahandusministeeriumist. Esimesel lugemisel olnud eelnõus Maksu- ja Tolliameti personalikulud vähenesid. Me räägime siin sellest, et on vaja tegelda maksuaukudega. Kui teisele lugemisele saadetud eelnõus tulid juurde teatud summad Maksu- ja Tolliametile, kas need siis näevad ette ka personalikulude kasvu? Seletuskirjas ei ole sellest sõnagi. Näiteks on PPA puhul räägitud sellest, et personalikulud suurenesid, Maksu- ja Tolliameti puhul ei ole sellest sõnagi. Mulle teeb muret, kas me oleme varsti enam suutelised maksuaukudega võitlema, kui me mitu aastat järjest vähendame selles organisatsioonis personalikulusid.

Sven Sester

Aitäh! Me muretseme ühe ja sama asja pärast, selle pärast, et maksuauk väheneks. Ma võin teile öelda, et järgmisel aastal on selles sektoris ehk Rahandusministeeriumis ette nähtud vähemalt 5,1%-line kasv. Ma ei välista seda, et Maksu- ja Tolliametis võib see protsent

olla suurem, see on valdkonnaministri otsustada. Head kolleegid, just viimasel aastal oleme hakanud rohkem tähelepanu pöörama maksu- auguga seonduvale. Ma arvan, et see on mõistlik. Tõsilugu, see auk on üle 400 miljoni euro ja käibemaks moodustab sellest üle 50%. Ma arvan, et eelnõud, mis on Riigikogu menetluses olnud või siia lähiajal tulemas, aitavad maksuauku vähendada. See vähendamine ei sõltu ainult personalikuludest, seadused peavad võimaldama olemasoleval personalil, ükskõik milline palgatase seal asutuses on, oma tööd teha. Ma toon teile näite, et rahanduskomisjon menetleb eelnõu, mis annab Maksu- ja Tolliametile võimaluse teatavaid kaalutusotsuseid teha. Näiteks on kütusesektoris viimasel ajal sagenenud pettused. Sellise pettuse puhul ei räägita mitte tuhandetest, vaid sadadest tuhandetest, kui mitte miljonitest eurodest. Ma ei hakka väga spetsiifiliseks minema, aga selle seaduseelnõu kohaselt antakse Maksu- ja Tolliametile volitused pidada konkreetne kaup kinni (seda võimalust varem ei olnud) ja teha sellega seonduvalt teatavaid toiminguid. Nii et me oleme ka seaduste abil maksuauku vähendamas. Ma toon teile näitena ka palju kõneainet tekitanud piiriülese kaubanduse, mille kohta on nüüd seadus vastu võetud. Ka meil oli selle üle äge debatt. Sellegi eelnõu eesmärk oli maksude parem laekumine eelarvesse. Analüütikud näitasid ära, et paljudele inimestele piirilähedastel aladel oli see kaubandus tegelikult elatusallikas. Ma tahan öelda, et maksu- auguga tegelemine ei pea olema meie prioriteet mitte ainult täna, vaid ka tulevikus. Selle edukus ei sõltu ainult personalist, vaid ka võimalikest muudatustest seadustes.

Tulen tagasi teie esimese küsimuse juurde. Jah, sellesse sektorisse, Rahandusministeeriumile, suunati 5,1% lisaraha. See, kuidas seal inimeste palka tõstetakse, on juba ministeeriumi ja sealt edasi haldusala juhtide ülesanne. Ma tean, et Maksu- ja Tolliameti juht on rahanduskomisjonis esinedes öelnud, et ta leidis eelmisel aastal ja on leidnud ka sellel aastal vahendeid tõsta oma töötajate palka. See oli võimalik restruktureerimise abil. Tööde dubleerimist on vähendatud. Nii et on ette nähtud mitmeid tegevusi selleks, et just maksu- auguga tegelda. Kui te tahtsite teada, kas sellega tegeldakse ja kas selleks raha eraldatakse, siis ma vastan, et jah, tegeldakse.

Aseesimees Jüri Ratas

Ester Tuiksoo, palun!

Ester Tuiksoo

Täna väga, härra juhataja! Austatud rahanduskomisjoni esimees, suur tänu põhjalike vastuste eest! Ka minul on teile küsimus. Teistes riikides tegelevad põllumajandusministeeriumid väga aktiivselt tarbija harimisega. Meil on juba mitu aastat probleeme meie toodangu realiseerimisega, näiteks on probleeme veiselihaga. Samas kurdetakse, et lambaliha ei jätku, musta leiba süüakse järjest vähem. Kõiki neid probleeme hõlmab programm "Eesti toit". Kas teil on olnud põllumajandusministri juttu, et midagi peaks kiiremas korras ette võtma? Eelarves on praegu "Eesti toidule" väga vähe vahendeid ette nähtud. Kas eelarvesse võib veel tulla vahendeid "Eesti toidu" programmi jaoks juurde?

Sven Sester

Aitäh! See on hea, et Riigikogus on – ma ütlen seda siiralt – erinevate huvidega Riigikogu liikmed, kes pööravad tähelepanu erinevatele sektoritele. See oli teil väga spetsiifiline küsimus. Põllumajandusminister on andnud ülevaate *top-up*'idest, sellest, kuhu toetused lähevad, aga ta ei peatunud seda tehes konkreetselt Eesti toidu propageerimisel ja selle tarbijaskonna suurendamisel. See ei tähenda, et me ei peaks sellel teemal diskuteerima. Kui te soovite teada, kas on võimalik teha riigieelarves veel muudatusi, siis jah, on küll. Ka fraktsioonil on võimalik teha kolmandaks lugemiseks muudatusettepanekuid. Aga oleks hea põllumajandusministri läbi rääkida, mille arvel võiks seda teha, ja kui head kätteallikad on olemas, siis peaks teadma, missugune on oodatav lõppresultaat. Kui need asjad on selged, siis ma usun, et kellelgi ei ole midagi selle vastu, kui Eestis toodetud kiluleib ja muud tooted, mis on meile väga omased, aga tegelikult ka kõik muud tooted, mida Eestis toodetakse, oleksid konkurentsivõimelised ja leiaksid võimalikult suure tarbijaskonna. Ma arvan, et selle teemaga peab kindlasti tegelema. Näiteks annab EAS ettevõtetele turundus-toetust ja messidel käimise toetust, aga milleks need toetused tegelikult mõeldud on? Need ongi ju mõeldud selleks, et Eesti firmad, Eesti

tootjad üles leitaks. Ma arvan, et see tegevus on väga mõistlik.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Ma jätkan Kalev Kotkase küsimust, mis puudutas parvlaevaliiklust. Te kommenteerisite seda nii, et midagi ei ole ju lahti, eelmisel aastal anti poliitiliste debattide tulemusena 600 000 eurot lisaraha laevaliikluse tihendamiseks. Ütlen teile infoks niipalju, et see lisaraha ei ole tänaseni laekunud ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on seisukohal, et lisareisi pole vaja tellida. Tekib küsimus, kas meil on üldse mõtet siin eelarvet arutada, kui ametnikud teavad ja otsustavad, kuidas asi peab olema, ja nii lähebki. Või on sul teistsugune arvamus?

Sven Sester

Aitäh! Ei, mul ei ole teistsugune arvamus. Minu arvamus on väga selgelt see, et me anname siin poliitilise suunise, mille me formuleerime eelarves, ja täidesaatval võimul ehk ministritel tuleb seda suunist täita, seda peavad tegema nii nemad ise kui ka nende ametkonnad. Kui me leiame, et mingil põhjusel pole eelarves ettenähtud täidetud, siis tuleb ministrilt aru pärida, miks on nii juhtunud. Ma olen täiesti veendunud, et rahvas on meid valinud siia selleks, et me täidaksime seda rolli, et eelarve kinnitamisel anda selge suunis, kuidas me näeme järgmisel aastal riigi rahalisi võimalusi tulude ja kulude poole pealt. Ütlen dotatsioonide kohta niipalju veel, et kõigi riigi toetatavate ühistranspordiliikide dotatsioonid kasvavad. Kui 2013. aastal on dotatsioonide kogumaht 62,5 miljonit eurot, siis 2014. aastal 65,5 miljonit eurot. Siin on selge tõus. On ka välja toodud, et suureneb rongiliikluse maht seoses uute rongidega, jätkatakse väikesaartega ühenduse pidamiseks uute reisiparvlaevade ehitamist jne. Võrreldes selle aastaga on järgmisel aastal ette näha dotatsioonide kasvu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kallo, palun!

Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Hea ettekandja! Sinu märkuse tõttu, mida sa tegid ühele eelmisele küsijale, palun ma juba ette vabandust, et ma kirjutasin küsimuse tahvelarvutisse ja loen nüüd sealt maha. Riigieelarve läbipaistvusest on palju räägitud ja paraku see pidevalt väheneb. Kui aastaid tagasi oli meil võimalik näha, kui palju raha eraldatakse näiteks IRL-iga tugevalt seotud omanike keskliidule, siis nüüd tuleb neid arve otsida kuskilt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi dokumendiregistrist. Miks riigieelarve läbipaistvus iga aastaga väheneb? Kas see on tõesti taotluslik, et keegi ei saaks aru, kuhu raha läheb?

Sven Sester

Aitäh! Ma sain aru, et te ei taha mult kommentaare. Te tahate mult kommentaari ainult sõnavõtu lõpus esitatud küsimusele ja eks ma selle ka annan. Ma arvan, et teie küsimuse esimeses pooles toodud seosed olid meelevaldsed. Kui mõne erakonna liige kuulub mõnda organisatsiooni, kas see tähendab siis kohe seda, et see organisatsioon on poliitiliselt kallutatud? Minu arvates on see meelevaldne järeldus. Aga tulen nüüd teie küsimuse põhisisu juurde, mis käis riigieelarve läbipaistvuse kohta. Pean ütleva, et ma olen teiega nõus. Ma olen teiega nõus selles, et riigieelarvet on raske jälgida. Ka Riigikontroll tõi välja, et üks asi on riigieelarve seaduse vastuvõtmise hetkel, aga pärast on vaja vaadata tagasiulatuvalt tegelikke kulusid, sest aasta jooksul jäi osa kulusid tegemata, võib-olla olid ka mingid väiksed muudatused. Oluline on ka hilisem tegevusaruanne. Riik või Rahandusministeerium on võtnud suuna, et seda läbipaistvust suurendada, ja ma usun, et need ei ole ainult sõnad. Seda kriitikat on ka varem olnud. Ma arvan, et praegusel infotehnoloogiaajastul võiks tekstides järjest rohkem ja rohkem olla linke, mille alt avaneksid graafikud ja analüüsid. Alati on muidugi see küsimus, kui põhjalik peab eelarve tegemisel olema. See on alaline küsimus, millisele tasemele me peame minema. Tinglikult toon teile näite, et kui üks ministeerium ütleb, et ta tahab järgmisel aastal teha hankeid sellises ja sellises kogusummas, kas me peaksime siis jõudma sellise täpsuseni, et määrata kindlaks, mitu hanget ja millal ta teeb ning millised on tema eeldatavad piirsummad? Kui me otsusta-

me, et sellise taseme peensused on vajalikud, siis on see meie otsus. Aga ma olen nõus kriitikaga, et eelarvet on raske jälgida, kuni selleni välja, et kiri, mida seal on kasutatud, on niisugune, et mõnel inimesel on vaja prillid ette panna, et nii peenes kirjas teksti lugeda. Ma arvan, et Rahandusministeeriumil on sellega kindlasti vaja tulevikus tööd teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Valeri Korb, palun!

Valeri Korb

Aitäh! Hea rahanduskomisjoni esimees! Riigikogu koduleheküljelt võib näha, et mitmed ja mitmed organisatsioonid on saatnud rahanduskomisjonile palve, et nende tegevust toetataks. Kas te rahanduskomisjonis vaatate neid palved üle ja millisele seisukohale te jõudsite?

Sven Sester

Aitäh! Hea küsimus. Tänapäeval on infosüsteemide ja avalikustamise tõttu normaalne, et on võimalik näha kõiki ettepanekuid. Rahanduskomisjon hakkab tulevikus kindlasti hääletama vaid konkreetseid muudatusettepanekuid kas fraktsioonidelt, Riigikogu liikmetelt või rahanduskomisjonilt endalt. Aga teie küsimusele vastuseks ütlen, et tõesti tuli väga mitmeid ettepanekuid paljudelt organisatsioonidelt, Murtud Rukkilille Ühingust kuni Vabariigi Presidendiga seotud organisatsioonideni välja, ma isegi täpselt ei mäleta neid kõiki. Me oleme võtnud vastu otsuse, et tuleme nende ettepanekute juurde tagasi enne kolmandat lugemist, siis vaatame üle oma võimalused ja ettepanekute reaalse sisu. Teisel lugemisel me lihtsalt praegu konstateerime fakti, et sellised muudatusettepanekud on meile saabunud, aga me ei ole nende sisusse veel süüvinud.

Aseesimees Jüri Ratas

Olga Sõtnik, palun!

Olga Sõtnik

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab naiste ja meeste palgalõhet. Nagu te teate, on see lõhe meil 30%, kõige suurem Euroopa Liidus. Kas järgmise aasta eelarve aitab meil palgalõhet vähendada? Kas te olete oma komisjonis rääkinud,

millised on need meetmed, mis aitavad selle probleemi lahendamisele kaasa?

Sven Sester

Aitäh! Teema on aktuaalne. Komisjonis me ei ole küll sellel teemal eraldi peatunud, aga see teema on Eesti ühiskonnas aktuaalne. Mul ei ole küll siin kaasas materjale selle küsimuse kohta, aga ma olen lugenud – parandage mind, kui ma eksin –, et avalikus sektoris ei ole praegu analoogse töö puhul sellist palgalõhet, nagu on erasektoris. Avalikus sektoris ei saa me rääkida sellisest palgalõhest, mis ühiskonnas muidu on. Eks see ole arutelu koht, millised hoovad riigil on, et erasektoris sellesse probleemi sekkuda. Ma arvan, et väga palju neid hoobasid ei ole, on ainult selgitav ja mõjutav positsioon. Ma võin eksida, võib-olla siiski on mingeid hoobasid. Ma ei oska seda nii kiiresti öelda. Aga mul on meeles, et avalikus sektoris ei ole sellist vahet, nagu teie ütlesite.

Aseesimees Jüri Ratas

Priit Toobal, palun!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Hea komisjoni esimees! Te ütlesite möödunud kuu lõpul toimunud rahvusringhäälingu saates "Foorum", et teie tutvusringkonnas pole mitte ühtegi peret, kes ei suudaks oma lastele huviharidust pakkuda. Võib-olla teie Tallinnast valitud rahvasaadikuna tõesti ei tea selliseid inimesi, aga mina tean Viljandi- ja Järvamaal mitut sellist inimest. Siia juurde võib tuua selle, et Eestis elab vaesuses 63 000 last ja absoluutses vaesuses 45 000 last. Need on väga suured arvud. Teie koalitsioonipartner lubas huviharidust toetada, aga ka see jäi ära. Kust nende 63 000 lapse vanemad peaksid leidma vahendeid, et oma lastele huviharidust pakkuda?

Sven Sester

Aitäh! Hakkame algusest pihta, nagu ikka. Kõigepealt tuleb teie väide ümber lükata. See "Foorumi" saade tuleb kindlasti üle vaadata, aga ma ei taha küll uskuda, et ma oleksin väitnud, et minu tutvusringkonnas ei ole ühtegi inimest, kes ei vajaks selles kontekstis abi. Seda mõtet tuleb kindlasti parandada. Minu

mõte on olnud see, ma kordan selle üle, et küsimus ei ole kellegi tutvusringkonnas, vaid selles, et toetusi peab määrama vajaduspõhiselt. See on olnud meie arvamus lapsetoetuste kohta, sama võiks tulevikus rääkida koolitoidutoetuse kohta. See on riigi toetuste süsteemi puhul, ma arvan, ainuvõimalik, kuna riigil ei ole selliseid rahalisi ressursse, et jagada n-ö igavesti lõputult kõigile. Kas see ongi vajalik? Ma olen endiselt sellel seisukohal, et inimestele, kellel ei ole suur sissetulek, on see raha kindlasti tunduvalt vajalikum, kuigi nii ühele kui ka teisele perele makstakse täpselt üks ja seesama summa. See ongi vajaduspõhise loogika. Sellel, millised on riigi meetmed, mis võimaldavad peredel vaesusest välja tulla, me oleme täna juba peatunud. Ühelt poolt on kala, millest me enne rääkisime, ehk reaalne toetus, selleks et osta esmatarbekaupu jms, ja teiselt poolt on õng ehk tegevused, mis soosivad palga kasvu ja töö leidmist. Tihti on probleem ju selles, et ei ole tööd. Kuigi töötuse tase on aja jooksul langenud, on see endiselt probleem. Need on need meetmed, mida riik saab võtta. Neid meetmeid, mida riik saab võtta selleks, et inimesi tööturule uuesti tagasi tuua, on tegelikult palju.

Aseesimees Jüri Ratas

Rannar Vassiljev, palun!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Kõigepealt tahan head rahanduskomisjoni esimeest toetada. Ka mina ei mäleta sellest "Foorumi" saatest sellist väidet, nagu sulle omistati, küll aga mäletan tõesti, et räägiti võimalikust koolitoidu vajaduspõhiseks muutmiseks tulevikus. Aga minu küsimus haa-kub mu eelmise küsimusega, millele sa vastasid osaliselt küsimusega. Sa küsisid nimelt, kust ma võtan seda, et koalitsioon on teinud käibemaksu- ja tulumaksuseaduse muutmise ärajätmise tõttu tekkinud maksuaugu katmiseks ettepaneku suurendada vara müüki või dividende. Seda võtan ma ajakirjandusest, kus sellised väited on teile omistatud. Tegelikult on ajakirjandusest läbi käinud ka üks teine mõte: seda võiks kompenseerida näiteks sellega, et Kreeka võlakirjadelt laekunud dividenditulu Kreekale mitte tagasi kanda. Kuidas te sellesse suhtute?

Sven Sester

Aitäh! Mul on hetkel seda raske kommenteerida. Ma lugesin seda Aivar Sõerdi ettepanekut, mis ilmus täna Delfis, ütleme nii, poolviltu. Mul ei ole praegu selle kohta oma seisukohta. Me arutasime ühel varasemal koosolekul rahanduskomisjonis Euroopa tagasimakseid konkreetselt Kreeka puhul (see ei olnud siis seotud ühegi katteallikaga, vaid me arutasime seda lihtsalt olemuslikult). Rahandusministeerium ütles sel ajal, et me oleme tulu saanud, kokkulepe on sõlmitud ja raha tuleks ära maksta. Kui me hakkasime seda ajatama, maksma näiteks osaliselt 2015. aastal või hiljem, siis see ei kaota ju meie kohustust maksta, see kohustus ei kao kuhugi. Ma tõesti ei oska rohkem kommenteerida. Kindlasti võib sellel teemal pidada huvitavat diskussiooni, võib-olla me arendame seda rahanduskomisjonis edasi. Äkki on võimalik teha veel lisaotsuseid ja leida uued katteallikad, kui komisjon seda õigeaks peab ja ka eelnõu algataja seda toetab. Eelnõu algataja peab olema sellega samamoodi päri.

Aseesimees Jüri Ratas

Jaan Õunapuu, palun!

Jaan Õunapuu

Aitäh! Austatud komisjoni esimees! Selgituseks ütlen niipalju, et sotsiaaldemokraadid on teinud ettepaneku eraldada TTÜ-le 900 000 eurot, selleks et saaks mereakadeemiaga ühinemise paremini läbi viia, paraku on see ettepanek jäetud arvestamata. Minu teine küsimus on aga eilse arutelu kohta, kus arutati haagiste ja autode registreerimise riigilõivu tõstmist. Selle nädala päevakorras on meil ka arhiiviteatiste riigilõivu tõstmine riigisiselt 10 eurole ja riigiväliselt 25 eurole. Kas see 5%-line tõus ja need 650 000 eurot, mida juurde korjatakse, on riigieelarve seisukohalt nii tähtsad, et on vaja inimeste elu keerulisemaks ja rahaliselt raskemaks teha?

Sven Sester

Arhiiviteatistest on mul kergem rääkida, kuna see teema on rahanduskomisjonis arutelul olnud. Ma olen aru saanud, et need lõivud on ajale jalgu jäänud, need on ajast ja arust. Kulud, mis on seotud kogu selle protsessiga, on suurenenud. Nende keskustelude juures,

mida on peetud haagiste registreerimise lõivu üle, ma ei ole olnud, kuna neid peeti teises komisjonis. Ma saan lähtuda ainult selles, mida eelnõu algataja lõive muuta soovides ütles. Mul ei ole uut informatsiooni, mis näitaks, et me peaksime muudmoodi käituma. Kui eelnõu algataja ehk ministeerium on öelnud, et need lõivud peaksid olema sellised, ja on seda ka põhjendanud, siis ei ole mul alust seda mitte uskuda ja võtta vastu teistsuguseid otsuseid. See otsus baseerub analüüsil.

Aseesimees Jüri Ratas

Aivar Riisalu, palun!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea eesistuja! Hea Sven! Ma olen ükskord juba küsinud, kas sul häbi ei ole, ja ma küsin seda täna uuesti. Kui sotsiaaldemokraadid teevad muudatusettepaneku ja ütlevad, et katteallikas on näiteks vara müügist saadud raha, või kui meie teeme muudatusettepaneku ja ütleme, et katteallikana me näeme riigiettevõtete suuremaid dividende, siis need katteallikad ei kõlba. Aga kui teil on tekkinud eelarveauk ja te olete sunnitud tegema korrektiive, siis te võite elegantselt võtta just needsamad katteallikad, mis opositsiooni puhul ei kõlba, aga teie puhul on justkui head ja kõlbavad nüüd küll, kui see autode käibemaksumuudatus ära kukkus. Sven, kas sul häbi ei ole?

Sven Sester

Aitäh, hea Aivar! Ei, mul ei häbi. Ma ka põhjendan, miks mul ei ole häbi. Ma tõin dividendide kohta välja näiteks selle, et dividenditulu planeerimisel peab arvestama ettevõtete konkreetseid majandustulemusi, nende arenguperspektiivi tulevikus ja maksevõimet. Selliste dividendiotstuste tegemisel peab üldjuhul läbi rääkima üldkoosoleku ja nõukoguga ning ma ei välista, et ka juhatusega. Kui rääkida üldkoosolekuga, siis tema saab ju anda signaale nõukogule ja juhatusele, ta saab anda tagasisidet, jälgida ettevõtte strateegilisi võimalusi. Need muudatusettepanekud, mis on tulnud Riigikokku Vabariigi Valitsusest, ei baseeru hüpoteetilisel summal, näiteks 10, 20 või 30 miljonil, mis tuleks võtta Eesti ettevõtlusest, Eesti riigifirmadelt. Need ettepanekud baseeruvad konkreetsetel firmadel. Ettevõtetest ei ole võimalik dividenditulu võtta kas või seetõttu,

et ta ei tooda sellist kasumit või on plaanitud kasum järgmisel aastal reinvesteerida mingitesse objektidesse või oma käibe suurendamiseks, millesse tahes. Sellest ettevõttest sel juhul tulu välja võtta ei saa. Ma ütlen veel kord, et kui keegi soovib kasutada lisatulu, siis peab olema ära märgitud, kust seda saaks võtta, ning peab olema mingi informatsioon selle kohta, miks ta arvab, et see on võimalik. Kui ka koalitsioonifraktsioonid tulevad rahanduskomisjoni ja ütlevad, et nende meelest on järgmisel aastal vaja maksumuudatuste tegemiseks lisatulu, siis peavad nad näitama, kust see tulu tuleb. Ei saa olla nii, et lihtsalt kasutame lisatulu. Ma arvan, et me nädala alguses komisjonis seda arutame. Reeglid peavad olema kõigile ühesugused.

Aseesimees Jüri Ratas

Rein Randver, palun!

Rein Randver

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja! Eelnõu menetlemist tutvustades te rääkisite, et ministriumid – Sotsiaalministeerium, Siseministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium ning Kultuuriministeerium – on teinud mitmesuguseid muudatusettepanekuid, kuid need ei leidnud komisjonis toetust. Teatavasti on sel aastal eri ministriumide kontodel mitmesuguseid kuluüksusi. Me näeme, et ka nüüd on tekkinud samalaadsed kuluüksused, näiteks ühe või teise kooli arvutiklass, üks või teine kiigeplats ühes või teises omavalitsuses jne. Kas te olete kindel, et järgmise aasta riigieelarvesse ka selliseid objekte ei teki?

Sven Sester

Ei, ma ei ole selles kindel. Eelarve on praegu alles menetlusfaasis. Me ei võta täna eelarvet vastu, meil on aega selle menetlemisega tegelda veel ligi kuu. Kui diskussioonis kõikide Riigikogu liikmete vahel jõutakse selleni, et ühte või teist kohaliku omavalitsuse objekti peaks toetama, siis kolmandal lugemisel on meil võimalik seda teha. Eelarve on elav dokument ja me saame eelarves muudatusi teha kuni kolmanda lugemiseni, mis toimub detsembri keskel. Pärast seda on eelarve tõesti lukus. Siis on ta juba suunis täitjatele ehk täidesaatvatele organitele.

Aseesimees Jüri Ratas

Peeter Võsa, palun!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Minu küsimus on ajendatud kolleeg Riisalu küsimusest. Kui ilmnes, et tekib maksuauk, siis te tegite ühe öö jooksul – mitte ühe ööpäeva, vaid ühe öö jooksul – analüüsi ja leidsite, et te võtate selle raha. Mind huvitab, millise riigiettevõtte dividendidest te selle võtate.

Sven Sester

Aitäh! Tegemist ei olnud üldse ühe ööga. Ma olen tänagi andnud ajakirjanikele kommentaare, et tegelikult töö võimaliku maksuauku katmiseks alles käib, töö käib koalitsioonifraktsioonide ja ministriumidega. Järgmise nädala alguses tuleme selle teema juurde tagasi ja vaatame, millised on võimalused. Vähemalt eelinformatsioon annab alust arvata, et ka ilma ettevõtteid kahjustamata on võimalik teatavaid lisadividende välja võtta. Dividendidega kaasneb ka tulumaks nende pealt. Nädala alguses saame arutleda, kas see on vajalik või mitte.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Hea rahanduskomisjoni esimees! Möödunud aastal kulutati Eesti tervishoiusüsteemis ühe inimese kohta 765 eurot, Saksamaal kulutati samal ajal inimese kohta 3500 eurot. Kui teile protsendid rohkem meeldivad, siis ütlen, et Eestis kulutati tervishoiule 6,1% SKT-st ja Saksamaal 11% SKT-st. See protsent SKT-st, mis läheb tervishoiukuludele, on tähtis näitaja, mida arvestatakse igal pool. Kas te oskate öelda, kuidas meil tuleval aastal läheb? Kuidas võiks muutuda see summa ja kuidas võiks muutuda see protsent? Asi on selles, et Saksamaa kuulub vaieldamatult viie rikkaima Euroopa riigi hulka. Teades seda muudatust, võiksime välja arvutada, kui palju aastaid meil nende tasemele jõudmine aega võtab.

Sven Sester

Aitäh! Sotsiaalvaldkonnas tervikuna järgmisel aastal rahalised vahendid suurenevad, see on positiivne. Me võime alati diskuteerida

selle üle, kas nendest vahenditest piisab ja kas oleks olnud võimalik sinna valdkonda lisavahendeid juurde suunata. Ma arvan, et need on diskussiooni kohad. Kui te küsite, milline on Eesti olukord järgmisel aastal, siis järgmisel aastal suurenevad toetused, millest me oleme täna rääkinud, aga ka näiteks pensionid. Ärgem unustagem, et palgatõus ja tööpuuduse vähenemine on olnud kiiremad, kui eeldati. See on andnud võimaluse järgmisel aastal pensione tõsta. Kui palgatasemed on kõrgemad ja tööturul on rohkem inimesi, siis see tähendab, et ka sotsiaalmaksu laekub riigieelarvesse rohkem. Võrreldes selle aastaga järgmisel aastal laekumine suureneb. Ma arvan, et Saksamaa, millest te rääkisite, on väga hea näide selle kohta, kuhupoole meil tuleks pürgida. Me oleme Saksamaalt võtnud üle väga palju oma mõttemaailmast, ka meie kohtusüsteemis on üle võetud mitmeid Saksa arusaamu. Ma usun, et meil on palju õppida ühelt poolt saksa täpsusest ja teiselt poolt kogu süsteemi üldisest loogikast. Saksamaa on hea näide.

Aseesimees Jüri Ratas

Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma jätkan oma eelmist küsimust. Eile tuli rahanduskomisjoni rahandusminister Jürgen Ligi, kes ütles, et kaks fraktsiooni, IRL ja Reformierakond, on valesi aru saanud sellest, nagu mõnest riigiettevõttest oleks veel võimalik lisadividende võtta. Teie kinnitate, et teil on tehtud põhjalik analüüs ja te teate, millisest ettevõttest dividende võtta saab. Kas siis rahandusminister eksis, kui ta arvas, et Eestis ei ole enam ettevõtteid, kust lisadividende võtta saaks? Kas ta eksis, kui ta ütles, et ta on kuid otsinud eelarvele katteallikaid, aga pole selliseid allikaid leidnud? Kaks fraktsiooni nüüd ju leidsid. Palun valgustage meid, milline on see riigiettevõtte, kust saab võtta dividende, mida rahandusminister ei olnud tähele pannud!

Sven Sester

Aitäh! Ma ei oska öelda, kas rahandusminister eksis või mitte. Praegune informatsioon, mis tugineb monitooringule, näitab, et on võimalik veel dividende võtta. Aga võib-olla analüüsid lõpuks näitavad, et rahandusministril on õigus, ja tulebki välja, et dividende ei olegi

kuskilt võtta. Siis peab otsima muid katteallikaid. Me peame kõigepealt vaatama, miks me üldse praegu katteallikaid otsime. Me teeme seda seetõttu, et tahame eelnõud, mis on seotud autode käibemaksustamise muudatusega, menetlusest välja võtta. Me leiame, et need eelnõud saabusid siia natuke rutakalt, kuid meie arvates on nende eelnõude menetlemine tulevikus vajalik, sest Eesti ühiskonnas on olemas maksuaugud. Me nendime, et tegelikult on ka tulumaksuseaduse mõni punkt jäänud ajale jalgu, ja mitte ainult riigi tulude poole pealt vaadatuna, vaid võib-olla just pigem selles mõttes, et me tekitame siin ka riigile kulusid juurde. Ma toon näitena isikliku sõiduauto kasutamise ametisõitudeks. Kui me soodustame seda, et inimesed ostaksid rohkem isiklikke autosid, siis ei saa välistada, et nad hakkavad neid autosid rohkem kasutama ka ametisõitudeks. Võib-olla peame siis siin maksuvaba osa suurendama. Me peame vaatama, mille jaoks me mingeid muudatusi teeme. Me oleme seisukohal, et muudatused, mis on praegu lauale toodud, on siia jõudnud natuke liiga rutakalt. Neid peaks huvigruppidega rohkem läbi rääkima. Kui me selle oleme endale selgeks teinud, siis peab hakkama vaatama, milline on potentsiaalne koht, kust selle maksuaugu kaotamiseks raha võtta. Ärgem unustagem, et täna ei ole ju veel konkreetseid muudatusettepanekuid laual. Fraktsioonid on aga andnud signaale selle kohta, mida nad tahaksid tulevikus teha. Esmaspäeval või teisipäeval, kui see teema komisjonis arutlusele tuleb, on palju selgem, millised on meie tegelikud võimalused. On väga hea, et me oleme järjest rohkem hakanud rääkima katteallikatest ja riigieelarve kulude-tulude poolest. Varasematel aastatel ei olnud nendel teemadel nii palju juttu.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalev Kotkas, palun!

Kalev Kotkas

Täna, härra juhataja! Austatud ettekandja! Meie igapäevavaretoorikas on teadus- ja arendustegevus üks suur prioriteet. Riigieelarve seadusest see väljend kahetsusväärset aga läbi ei jookse. Tõsi, eelnõu seletuskirjas on see paaris kohas siiski olemas, konkreetseid arve aga ei kajastata. Riigieelarve seaduses endas on küll ära toodud eri valitsemisalade teadus-

asutuste majandamiskulud, aga seal ei ole sisulise tegevuse kulusid. Need on ära peidetud igasuguste sihtotstarbeliste eraldiste või hoopis majanduskulude alla nagu Põllumajandusministeeriumis. Kas sinu hinnangul on riigieelarve seaduse selline formaat, ülesehitus ja üldistusaste mõistlik ja piisavalt informeeriv?

Sven Sester

Aitäh! Me peatusime sellel teemal mingil määral juba varem, kui me rääkisime läbipaistvusest. Siis tekkis küsimus, milline võiks üldistusaste üldse olla. Kindlasti ei ole mina see inimene, kes ütleb, et selle koha peal me enam rohkem detailidesse ei peaks minema või ei tohiks minna või et see on liigne informatsioon, mis koormab meid otsuse vastuvõtmisel. Ma arvan, et kogu informatsioon, mis annab meile võimaluse otsust kujundada, on hea. Kui Riigikogu liikmed näiteks tunnevad, kuidas mingis sektoris, näiteks haridussektoris kulud täpselt jagunevad ja milliseid tegevusi planeeritakse, siis tulebki valdkonnaministrilt selgelt nõuda, et see oleks eelarves eraldi välja toodud. See üldistuse tase tekib ikkagi aja jooksul. Ma toon ka näite väikesaarte tarvis praamide muretsemise kohta. Eelarves on ette nähtud mingi eeldatav raha ja on välja toodud, milliste saarte jaoks tahetakse praame muretseda. Minister, kui temalt küsitakse, on kohe valmis komisjonis vastama, nii valdkonnakomisjonis, selle näite puhul majanduskomisjonis, kui ka rahanduskomisjonis. Aga kas me peaksime eelarves välja tooma selle, et me oleme planeerinud väikesaarte praamide jaoks üle 4 miljoni euro, et me planeerime esimesel poolaastal nii- ja teisel poolaastal niipalju? See on küsimuse koht. Ma ei tunneta veel seda, kus oleks üks või teine üldistusaste õigustatud. Arvata võib, et me peame selle tava ise välja kujundama. Meil on alati võimalik iga arvu kohta ministrilt küsida, mida see tähendab, miks see arv on meie lauale toodud ja kuidas nähakse ette selle saavutamist.

Aseesimees Jüri Ratas

Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Ma arvan, et Riigikogus on teadmine, et käibemaksuseaduse muudatused, mis valitsus

siia tõi, ei too tegelikult tulu sellisel kujul ja sellises kirjaviisis. See töö, mida valitsus praegu teeb, ei ole tingitud puudujäägist, vaid otsitakse tegelikke katteallikaid nendele kuludele. Kas poleks mõistlik, kui valitsus võtaks riigieelarve üldse tagasi ja arutaks seda veel omavahel? 24 miljonit eurot on siiski mõjus summa. Lõppkokkuvõttes ei juutu midagi hullu, kui riigieelarve alles jaanuaris vastu võetakse.

Sven Sester

Aitäh! See on hea küsimus. Lühidalt vastates ütlen ma teile kindlasti ei. Pikemalt vastates võin etteruttavalt öelda, et kogu tegevus, mis täna Riigikogus toimub näiteks riigieelarve seaduse eelnõu menetluse võimaliku viivitamise kontekstis, ei ole minu arvates õige. Ma arvan, et ka selle 24 miljoni euro tõttu ei peaks tegema eelnõu tagasivõtmise otsust. Võimalikud venitamisprotseduurid annavad selge signaali, et tegelikult ei ole soovi, et järgmise aasta 1. jaanuarist rakenduksid otsused toetuste, palgatõusude jne kohta. Ma olen kindlasti arvamusel, et täna ei ole põhjust teha otsust riigieelarve seaduse eelnõu tagasi võtta. Seda ei ole mõtet teha selles kontekstis, mille kohta käis teie küsimus, ega ka selles kontekstis, mille kohta varem küsiti. Nimelt tuntu huvi, kas on kahtlusi, et näiteks majandusprognoosid, mis on tegelikult väga olulised, ei ole õiged ja otsused on juba oma aluse poolest valed. Ma kinnitan, et meil ei ole riigieelarve seaduse eelnõu menetlemisel praegu seda kartust.

Aseesimees Jüri Ratas

Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna! Lugupeetud ettekandja! Teatavasti on Riigikogu koalitsiooni hääletega otsustanud alates 1. jaanuarist 2015 langetada üksikisiku tulumaksu määra 21%-lt 20%-le. Ma ei hakka andma hinnangut, kes sellest võidavad, kas alampalka või kõrgemat palka saavad inimesed, aga kindlasti ei ole see otsus vajaduspõhine. Osaliselt mõjutab see otsus ka 2014. aasta eelarvet, seda just võimalike katteallikate osas, sest 2014. aasta eelarve on ju vastutustundlik eelarve, nagu te olete mitmel korral öelnud. Milline on selle 1% hind ehk suurus eurodes?

Sven Sester

Aitäh teile! See otsus ei mõjuta siiski 2014. aasta eelarvet, see mõjutab tulevase eelarveaastaid. Aga selle hind on suurusjärgus 70 miljonit eurot. Me peame arvestama, et see sõltub sellest, kui palju on sel ajal tööturul inimesi ja milline on palgatase. Siin on päris mitu komponenti, aga see summa võiks olla selles suurusjärgus. Ma usun, et seda arvu öeldes ei pannud ma mööda. Teie küsimuse sissejuhatuse juurde tulles ütlen: jah, see on diskussiooni koht, millised on edasised tegevused tulevastel aastatel. Ma olen seda meelt, et palgalt teenitavast tulust peaks võimalikult palju jääma inimesele kätte. Ma olen endiselt seda meelt ega muuda oma arvamust. Praegu ei ole selleks ka mingit põhjust. Aga kui jutt on tulumaksuvaba miinimumi ehk maksuvaba tulu tõstmisest, siis ma arvan, et need diskussioonid seisavad kindlasti lähiaastatel ees. Sellel aastal, arvestades eelarve praegusi võimalusi, saame pensionäride maksuvaba tulu tõsta selle võrra, et keskmine pension ei oleks maksustatav. Teadupärast tõuseb keskmine pension järgmisel aastal umbes 20 eurot kuus. Vabariigi Valitsus võttis vastu ka otsuse, et see tõus ei oleks maksustatud tulumaksuga. Kogu maksuvaba tulu meede on väga kallis. Ainuüksi pensionäridele mõeldud meede maksab miljooneid ja miljooneid eurosid, peaaegu 10 miljonit, natuke vähem. See on väga kallis meelde, aga ma olen seda meelt, et maksuvaba tulu teema ei tohiks minna kalevi alla ja selle esimene sihtrühm – pensionärid – on õigesti valitud. Kui meil on vähegi finantsvõimalusi, siis me peame seda tegema, kuna need on inimesed, kes on pika aja jooksul töötanud ja maksnud Eesti riigile makse. Kui me ühe käega tõstame nende pensioni, aga teisega võtame kohe 21% või tulevikus 20% ära, siis see ei ole õige. See meede otsustati ära valitsuskabineti aruteludel. Ma arvan, et tulevastel aastatel seisab ees arutelu, milliseid meetmeid tuleks võtta, et teenitavast tulust jääks võimalikult palju raha inimesele kätte. Maksuvaba tulu on üks nendest meetmetest. Arutelu nende meetmete üle, ma arvan, seisab erakondadel ees peaaesjalikult enne 2015. aasta valimisi. Ma loodan väga, et erakonnad tulevad välja oma arusaamaga, mida nad tahaksid teha ühe, teise või kolmanda asjaga. Tihti ongi meie probleem see, et me räägime ühest või teisest meetmest, aga me ei

vaata asja avarama pilguga. Võib-olla peaks laiemalt vaatama, millised on parteide programmides üldse maksupoliitilised meetmed, mida tulevikus loodetakse ellu viia. See annab valijatele võimaluse oma otsuseid teha.

Aseesimees Jüri Ratas

Kalvi Kõva, palun!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg Sven, tunnustan sind soovi eest anda sisulisi ja põhjalikke vastuseid! Kui sa ei oleks seda teinud, oleksime üllatunud, samamoodi nagu sina oleksid üllatunud, kui mina ei küsiks vabatahtlike päästjate kohta. Tõenäoliselt leiab rahanduskomisjon enne kolmandat lugemist need 136 000 eurot vabatahtlike päästjate katusorganisatsiooni jaoks. Aga minu küsimus on vabatahtlike päästjate varustuse ja tehnika kohta. Keskmiselt saab üks vabatahtlike päästjate komando 500 eurot aastas tehnika ülalpidamise kuludeks. Selle eest saab osta näiteks 1,2 autorehvi. Rõuge komando autode all on kokku 16 rehvi. Ma tean, et te arutasite seda teemat natuke komisjonis. Kas on võimalik, et see summa lähiaastatel suureneb?

Sven Sester

Aitäh! Siseminister muidugi võitleb selle sektori eest ja olekski imelik, kui ta seda ei teeks. Ma arvan, et iga minister võitleb oma valdkonna eest, haridusminister võitleb õpetajate palkade eest jne. Vaatame vabatahtlike päästjate andmeid, me saame aluseks võtta 2013. aasta arvud. Ma enne võib-olla libisesin sellest üle, sest see on väga spetsiifiline teema. Aga kuna küsimus esitati, siis käime korra läbi, milline on tegelik olukord 2013. aastal. Mul on need andmed olemas. Ma enne ütlesin, et päästekomandosid, kes on lepingu sõlminud, on 2013. aastal 103 ja vabatahtlikesse päästeühingutesse kuuluvate inimeste arv on natuke üle 1100. Selline on selle aasta kümne kuu seis. Raha eraldatakse neile järgmisel aastal 0,76 miljonit eurot. Aga sellel, 2013. aastal, jaguneb eraldatav raha järgmiselt. Nendele komandodele makstakse valmisolekutasu valves oldud aja eest. Seda on 177 000 eurot, keskmiselt 1800 eurot komando kohta, sõltuvalt valmisoleku tasemest. Lepinguid vabatahtlike komandodega on sõlmitud 170 000

euro eest aastas, 350 eurot komando kohta. Tehnika püsitasuks on planeeritud 54 000 eurot, mis teeb keskmiselt 155 eurot auto kohta. Autode remondifondi 40 000 eurot jagatakse vajaduspõhiselt. Vabatahtlike päästjate vakt-sineerimine läheb maksma 10 000 eurot. Lisaks antakse vabatahtlike päästjate püsitasu, 40 eurot aastas ühe tunnistusega päästja kohta, komandole päästjatega seonduvate kulude katteks, näiteks transpordikuludeks. Koostöös Riigi Kinnisvara AS-iga hinnatakse vabatahtlike päästjate komandode kasutuses oleva kinnisvara seisukorda. Muide, praegu selgitatakse, milline on autopargi tehniline seisukord. Ma olen aru saanud, et ministeerium tegeleb sellega. Arvata võib, et sellest analüüsist on kindlasti targem ja pädevam rääkima valdkonnaminister. Nagu ma varemgi olen öelnud, meie ressursid on piiratud. See on see alatine küsimus, mida eelistada, kas toetusi, päästjate või õpetajate palku või veel midagi muud.

Aseesimees Jüri Ratas

Neeme Suur, palun!

Neeme Suur

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Tahan küsida võimalike tulude kohta. Kui me rääkisime maa müügist, siis räägiti ka maa ostmisest, just looduskaitsepiiranguga maa ostmisest. Eelmisel eelarveaastal oli eelarves selleks ette nähtud 1,5 miljonit eurot, selles eelarves on ette nähtud 5 miljonit eurot. Seega on tõus 3,5 miljonit eurot, mis on märkimisväärne. Selle aasta alguses muutsime ka looduskaitsepiiranguga maa tagasiostmise korra, mis oli üks järjekordne muudatus pikas muudatuste jadas. Me rääkisime pikalt sellel teemal, millal on õigustatud ootus olemas ja millal mitte. Siis tundus, et me ei ole õigustatud ootuse pärast väga mures. Mis nüüd vahepeal juhtus? Miks oli vaja tagasiostetavale maale kulutatavat summat mitu korda suurendada?

Sven Sester

Aitäh! Ma kõigepealt räägin sellest protsendimängust. Alati tekib küsimusi, kui millelegi mingi protsenti juurde liidetakse. Kui summa on suhteliselt väike olnud, nagu selle näite puhul, kui summa suurenes 1,5 miljonist 5 miljonini, siis protsent tundub ju väga suur

olevat, aga arvuna see võib-olla nii suur ei olegi. Ütlen võrdluseks, et kõrgelt arenenud Luksemburgi majanduskasvust 0,5% tähendab rahalises mahus mõne teise riigi majanduskasvust ei tea kui paljusid protsente. Aga see selleks. Minul rahanduskomisjoni esimehena on selline informatsioon, et need järjekorrad on pikaks veninud. Kuidas need järjekorrad tekivad? Need tekivad seaduste alusel. Riigile on esitatud taotlused, et palutakse kompenseerida. Varasematel aastatel oli võimalus maid ka vahetada. Ma olen aru saanud, et sellest tekkis paksu pahandust. Nüüd on tehtud muudatused ning maad ainult ostetakse ja müüakse. Jättes tausta kõrvale ja vaadates, kui palju avaldusi on riigile esitatud, siis aritmeetika näitab, et need järjekorrad on veninud pikemaks kui kuus aastat. See on väga pikk aeg. Niipalju kui ma olen aru saanud ministri jutust, siis protsentuaalselt tundub tõus suur olevat, aga tegelikult me räägime ju 5 miljonist eurost, mis on ikkagi kogu mahust päris väike osa. Taotlejatel, kellel seaduse järgi on olnud õigus taotlus esitada, tuleb veel aastaid oodata, kuni riik leiab finantsvõimalusi see taotlus rahuldada. Aga vähemalt on tehtud samm, et järjekordi lühendada.

Aseesimees Jüri Ratas

Vladimir Velman, palun!

Vladimir Velman

Suur tänu, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mitmed organisatsioonid, teiste hulgas Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Lastevanemate Liit, on esitanud Riigikogu liikmetele ühispöördumise. Nad leiavad, et ringiraha on väga oluline, ning nad on selleks välja pakkunud isegi katteallika. Kas seda pöördumist rahanduskomisjonis arutati ja kui mitte, siis miks seda ei tehtud?

Sven Sester

Aitäh! Seda pöördumist, mille said vist kõik Riigikogu liikmed, teise lugemise kontekstis ei arutatud. Teisel lugemisel arutatakse ainult neid muudatusettepanekuid, mis on tulnud kas Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt või ministeeriumidelt. Iseenesest on see teema väga õige. Minu meelest peaksid ka fraktsioonid sel teemal arutlema. Minu kodufraktsioon on sel teemal ühe nõupidamise juba pidanud, et vaa-

data seda, kuhu tahetakse raha panna, aga ka seda, kust tahetakse raha võtta. Selles mõttes on tänuväärased need ettepanekud, kus ettepaneku tegija on selgelt näidatud, kust seda raha saaks võtta. Mida on need organisatsioonid kätteallika poole pealt vaadates pakkunud? Nad on pakkunud lahja ja kange alkoholi aktsiisi ühtlustamist teatud aja jooksul. Siin on arvamusi seinast seinale. Fakt on see, et lahja ja kange alkoholi aktsiisi vahe on 2,6-kordne. Kui riik igal aastal suurendab aktsiisi 5%, siis teeb ta seda nendelt tasemetelt. Tinglikult öeldes, 5% 100-st on üks arv, aga 5% näiteks 260-st on ju teine arv. Mõlemal juhul on tegemist 5%-ga, aga need on erinevad summad. Pärts palju on toodud nii vastu- kui ka poolt-argumente, miks seda teha või miks mitte teha, miks ühtlustamine tuleks heaks kiita või mitte. Tegelikult ei ole selle üle korralikku debatti olnud. Kõik Riigikogu liikmed said alles nüüd sel teemal pikema pöördumise, kus toodi välja riigile täiesti reaalne uus kätteallikas. Ma tean, et sotsiaaldemokraadid on selle ettepaneku väga korrektset teinud. Kui mõne muu ettepaneku puhul võis kahelda, kas see on korrektne või mitte, siis siin on tehtud väga konkreetne ettepanek, aga see ei ole leidnud poliitilist tuge. Mina olen öelnud, et ma isiklikult pigem pooldan aktsiisimäärade ühtlustamist ja selles suunas liikumist. Alati on probleem, et see teema tuleb just riigieelarve menetlemise käigus üles, kui on jäänud kuu või poolteist kuud eelarveaasta alguseni. Kui see muudatusettepanek läheks läbi, siis tähendaks see ju mitte 5%-list aktsiisitõusu, mida riik on praegu ette näinud, vaid isegi nelja aasta peale laiali jaotatuna tähendaks see ikkagi hüppelist tõusu, 20–30%, kusjuures sellest teatatakse ette kuu- poolteist või isegi veelgi vähem. Detsembri keskpaigas me võtame riigieelarve vastu. Kui ainult kaks nädalat öeldakse ette, et aktsiis tõuseb hüppeliselt, 20–30%, siis see ei ole normaalne. Ma küll arvan, et me peaksime alustama diskussiooni ja liikuma ühtlustamise teed, aga me ei tohiks seda muudatust teha ainult kaks nädalat enne eelarveaasta algust.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Ma nüüd kasutan arvutit ja paberit korraga, tegin vahepeal märkusi, ärge pange pahaks. Mul on küsimus seoses ühisfirmaga Rail Baltic. Teatavasti on lubatud, et järgmisel aastal makstakse sinna 650 000 eurot. Kas see raha on riigieelarves ette nähtud? Kas on teada, kus see rida asub? Ma ei suutnud seda leida. Kui suur on Eesti osalus selles ühisfirmas?

Sven Sester

Aitäh! Tuginedes andmetele, mis on meile andnud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, peab tõesti ütlema, et 2014. aastal on ette nähtud esimene sissemaks 0,65 miljonit eurot. Kui te küsite, millises konkreetses alapeatükis see raha on, siis see on väga spetsiifiline küsimus, millele ma jään vastuse võlgu. Aga minister kinnitas, et ta on selle ette näinud eelarveaastal ühistranspordile mineva kogusumma sees. Ma enne ütlesin teile, et järgmisel aastal on see summa 65,5 miljonit eurot. On väga selgelt välja toodud, millele ja kui palju on ette nähtud raha, mida kogusummas on 65,5 miljonit. Ma kordan teile majandusministri sõnu, et see raha on 2014. aasta eelarves sees. Kui teid huvitab täpsemalt, millises konto alaliigis see on, siis saame selle kindlasti välja uurida. Ei ole probleem, kui see summa kohe esimesel hetkel silma ei hakka, aga kindlasti on see 2014. aasta eelarves sees.

Aseesimees Jüri Ratas

Marianne Mikko, palun!

Marianne Mikko

Suur tänu, istungi juhataja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Palun tooge konkreetseid näiteid, kuidas 2014. aasta riigieelarve vähendab soolist palgalõhet! Nagu teada, on sooline palgalõhe Eestis sügavaim Euroopa Liidus, samal ajal kui Eesti naise haridustase on märgatavalt kõrgem kui Eesti mehe haridustase, mis on harukordne kogu maailmas. Niisiis, kui riigieelarves ei väljendu soolise palgalõhe vähendamine, siis minu kui sotsiaaldemokraadi küsimus on, miks see seal ei väljendu.

Sven Sester

Aitäh! Nagu ma juba ütlesin, täna võib öelda, et avalikus sektoris soolist palgalõhet ei ole, vähemalt selles suuruses mitte, nagu on väidetud mitmes analüütilises dokumendis. Mul on alust seda arvata lähtuvalt ministeeriumidest tulnud informatsioonist. Kui teil on teistsugune informatsioon, kui te saate näiteks näidata, et sama ministeeriumi kahe osakonnajuhataja palk erineb 3% seetõttu, et üks on mees ja teine naine, siis kindlasti tooge see välja. Minul sellist informatsiooni ei ole. Küsimuse teine pool on see, kuidas ja mida riik peaks tegema selleks, et palgalõhe ei väheneks mitte ainult avalikus sektoris, vaid kogu ühiskonnas. Ma arvan, et see on mõtlemise koht. Rahanduskomisjonis me sellel ei peatunud, seetõttu on mul raske anda teile edasi komisjoni seisukohta. Arvestades teie pädevust sellel teemal ma pigem kuulaksin peale seda debatti teie arusaama. Ma ei ütle, et ma kujundaksin sellest lähtudes enda oma, sest meil on mitme asja kohta erinevad arvamused, aga teades, et te olete sellele teemale tõesti väga palju aega pühendanud, kuulaksin ma meelsasti teie arvamust.

Aseesimees Jüri Ratas

Eldar Efendijev, palun!

Eldar Efendijev

Aitäh, härra eesistuja! Austatud ettekandja! Ma tulen tagasi koolitoiduteema juurde ja võtan aluseks teie vastuse, kui te rääkisite debattidest. Ma tuletan meelde, et kultuurikomisjonis toimub sel teemal debatt ja arutelu üks kord aastas, vähemalt üks kord aastas toimub sel teemal arutelu rahanduskomisjonis ja see toimub ka siin saalis, näiteks täna, kui selle kohta esitatakse küsimusi ja peetakse selletemalisi kõnesid. Nii on see kestnud juba mitu aastat. Milline peaks olema see formaat, millega teie kui rahanduskomisjoni esimees ja ka koalitsiooni esindaja rahul oleksite?

Sven Sester

Aitäh! Kindlasti ei ole siin oluline minu persoon. Mina olen selles süsteemis lihtsalt üks osa, kellel on õigus kaasa rääkida nii nagu teilgi. Minu hääl on täpselt niisama nõrk või tugev kui teiegi hääl. Kindlasti ei ole meil siin vahet. Te küsisite, kuidas võiks teha ja peaks

tegema. Ega mina ei ole ka õige inimene seda ütleva. Te küsite minu isiklikku arvamust ja ma püüan teile seda öelda. Kuidas mina seda näeksin? Ma arvan, et ma teeksin eelnõu, ma ei välista, et ma korraldaksin ka riiklikult tähtsa küsimuse arutelu, kui see teema on ühiskonnale oluline. Aga ma veel kord ütlen, et me ei räägi konkreetselt ühest näitest, vaid sellest, kuidas tuua olulisi teemasid arutamiseks Riigikogusse ja sealt edasi tekitada arutelu ühiskonnas, et mitte n-ö riigieelarve sabas kiirustades üht või teist asja arutada. Ma arvangi, et teemad võiks eelarveaastal üles võtta eelnõu esitades. Kuna fraktsioonidel on õigus tuua ka olulise tähtsusega riiklikke küsimusi Riigikokku, siis sealtkaudu, ma kujutan ette, võiks tegelikult debatt tekkida. Poliitilised otsused, mida me teeme siin saalis nii eelarvet, aga ka eelnõusid arutades, kujundatakse ju fraktsioonides. Fraktsioonid arutavad asja omavahel ja kujundavad arusaamu, mis lõplikult formuleeritakse läbirääkimistel ja hääletamistel. Selles ei ole midagi imelikku, kui mingi ettepanek, mis on kõik need protseduurid läbi teinud, ei leia lõpuks toetust. Alati on olemas ka vastuargumentid, neid on iga ettepaneku puhul. Me rääkisime enne töötukassast. Ka siin on nii määratsetamisel kui ka säilitamisel pool- ja vastuargumente. Tegelikult peabki vaatama kogusummat ja kõiki mõjusid, mis Eesti ühiskonnas tekivad.

Aseesimees Jüri Ratas

Heljo Pikhof, palun!

Heljo Pikhof

Aitäh! Austatud ettekandja! Sotsiaaldemokraadid on teinud riigieelarve kohta ettepaneku lapsetoetus tuleva aasta 1. juulist kolmekordistada. Rahandusminister Ligi, kes Riigikogu ees oma n-ö kõigi aegade parimat riigieelarvet esitles, ütles, et lapsed pole millestki ilma jäänud, lapsi arvestatakse igal sammul, neidki hõlmavad nii haigekassa kui ka hariduse eelarve ja lapsed saavad osa kogu sotsiaalsüsteemist, sest riik ei võta ju lapsi vanemate hoole alt ära. Kas sina arvad samamoodi, et lastega perede heaks ei peagi meie riik midagi tegema ja piisab sellest, kui lapsed on haigekassas kindlustatud?

Sven Sester

Aitäh! Ma võtan endale õiguse kahelda teie küsimuse alguses esitatud väites. Ma ei usu, et rahandusminister on nii õelnud. Aga ma ei saa nii väites toetuda mitte millelegi muule kui oma usule, küll aga saame pärast vaadata stenogrammist, kas rahandusminister on nii õelnud või mitte. See oli sissejuhatuseks. Nüüd vastus küsimusele. Ei, loomulikult mitte. Ma olen seda meelt, et laste ja lapsetoetustega tegelemine on üks suuri prioriteete. Tuletagem meelde otsuseid, mis jõustusid selle aasta keskel, ja otsuseid, mis jõustuvad aastal 2015. Ma arvan, et te eksitate ühiskonda, kui ütlete, et kümne aasta jooksul ei ole lapsetoetustega tegeldud. See ei ole õige. Tegelikult on muudetud lapsetoetuste summasid, on lisatud vajaduspõhine peretoetus. Ei saa öelda, et selle teemaga ei oleks tegeldud. Küsimus on selles, kuidas edasi minna. Lapsetoetuste mitmekordistamine, kusjuures nii, et toetust makstakse universaalselt kõigile ja kogu aeg, ei saa olla tõhus mudel. Nende ressursside piires, mis ühiskonnal on, on oluline vaadata pigem vajaduspõhisust. Ma arvan, et see põhimõte töötab. Me suuname selle raha, mis meil olemas on, täpselt õigesse kohta. Aga veel kord ütlen, et see on minu arvamus. Tulles veel kord küsimuse juurde tagasi, ütlen, et ma usun, et me peame selle teemaga tegelema ja ka oleme tegelnud.

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Karel Rüütli!

Karel Rüütli

Aitäh! Austatud komisjoni ettekandja, ma väga tänan teid selle eest, et te olete valmis Riigikogu liikmete küsimustele sisuliselt vastama. See on väga positiivne. Aga aastaid on tähelepanu juhitud sellele, et reostustõrjevõimetus ei ole piisav. Mitmed riskianalüüsid on õelnud, et kui tekib ulatuslik merereostus ja me ei suuda piisavalt kiiresti reageerida, siis võib see üle minna suureks rannikureostuseks. Riskianalüüsid on välja toodud veel see, et üks kord kümne aasta jooksul see kindlasti juhtub. Ehk küsimus ei ole selles, kas see juhtub, vaid selles, kunas see juhtub. Meil ei ole küllalt vahendeid reostustõrjeks, ei reostuse ärahoidmiseks ega likvideerimiseks. Siseministeerium on teinud jõupingutusi, et kasu-

tada selleks Eesti maksumaksjate raha ja pisut ka Euroopa Liidu struktuurifondide raha. Aga väga paljud riigid kasutavad põhimõtet "saastaja maksab" ja kaasavad raha ka mujalt. Miks valitsus ei ole seda võimalust kasutanud?

Aseesimees Laine Randjärv

Jääme küsimust esitades ikka ühe minuti piiresse!

Sven Sester

Mulle tundub, et valitsus on seda kasutanud. Alati on muidugi küsimus, millises mahus seda tehakse ja kuidas hinnatakse tulevase riskide. Me võime ükskõik millise summa lisamisel alati öelda, et riskianalüüsid ütlevad midagi muud. Otsuseid, mida tehakse ministerruumi baasil ja mis lõpuks leiavad oma väljundi riigieelarves, ei tehta ju selle alusel, et üks või teine inimene on arvanud, et siin võiks olla selline summa. Need baseeruvad ikka analüüsidel. Ka teie ütlesite, et varem või hiljem võib mingi looduskatastroof või reostus aset leida. Ma arvan, et ka ettepanekud eelarve kohta on tehtud nendest analüüsides lähtudes. Mul ei ole alust nendes kahelda. Ju on siis olemasolevate finantsressursside piirides leitud, et selline panustamine võiks olla võimalik. Ma ei ole kabinetiistungitel olnud, aga ma ei välista, et valdkonnaministrid on küsinud suuremaid summasid, andes selleks ka mingi põhjenduse. Aga ju siis ei ole leitud kätteallikaid, millest me tänagi oleme väga palju rääkinud. Ma jään vastuse võlgu, kuna ma ei ole kõikidel kabinetiistungitel viibinud. Ma arvan, et kui valitsus on toonud sellise summa täna lauale, siis nende arusaama kohaselt see järelikult ka töötab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Te oma sissejuhatavas sõnavõtus heitsite sotsiaaldemokraatidele ette, et meil puuduvat universaalse lapsetoetuse kolmekordistamise ettepaneku mõjuanalüüs. See ei ole muidugi tõsi. Aga te ütlesite samuti, et te toetate pigem vajaduspõhist toetamist, mille eesmärk on just kõige vähem kindlustatud lastega peresid vaesusest välja tuua. Noobel eesmärk! Kuna ma sain aru, et

koalitsioonil on kõik mõjuanalüüsid tehtud, siis ma küsin konkreetselt: kui mitu peret teie hinnangul järgmise aasta jooksul eelarvesse planeeritud vajaduspõhise toetuse abil vaesusest välja tuuakse?

Sven Sester

Aitäh! Kuna ma baseerun täna peaaegselt nendel muudatusettepanekutel, mis on riigieelarve menetluse jooksul Riigikogus olnud, siis jätan endale võimaluse tulla hiljem siia pulti tagasi juba fraktsiooni ja erakonna liikmena ning anda teile ülevaade sellest, mida ma pean ühe või teise meetme kontekstis meie erakonna tugisammasteks, miks ma nii arvan ja mida me tahame saavutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mart Meri, teine küsimus!

Mart Meri

Aitäh! Tahan natukene veel tuludest ja kuludest rääkida. Ma usun, et rahanduskomisjonis on praegu põhiteema see, kuidas tulla riigi majandamisega toime olukorras, kus n-ö vaba raha jääb eelarves järjest vähemaks, kust leida uusi katteallikaid, et midagi korda saata, ja seda sõltumatult Euroopa Liidu toetusrahast. Üks tee oleks ilmselt tõesti lahja alkoholi aktsiisi ühtlustamine kange alkoholi aktsiisiga, see annaks natuke mänguruumi juurde. Aga küsimus on selles, kui palju rahanduskomisjon selle eelarve menetlemise käigus on otsinud uudseid lahendusi lisakatteallikate leidmiseks, mitte ainult järgmise aasta, vaid üldse eelolevate aastate jaoks.

Sven Sester

Aitäh! Ma pean kindlasti täpsustama täidesaatva võimu ja rahanduskomisjoni pädevust. Üldjuhul ei pea rahanduskomisjonil olema otsest eesmärki suurendada võimalikke katteallikaid. Komisjon vaatab üle laekunud muudatusettepanekud ja annab neile hinnangu. Seda tehakse koostöös eelnõu algatajaga, vaadatakse, kas katteallikad on oma olemuselt õiged, ja kui nad seda on, siis vaadatakse, kas neid saab ka poliitiliselt toetada. Aga ma jagan muret, millest see küsimus on ajendatud. See, et me järjest rohkem ja rohkem läheneme sellele nn Euroopa keskmisele positsioonile, on meie rõõm ja meie mure. Keskmisele lähemale

jõudmine valmistab muidugi rõõmu. Meie eesmärk on ju minna üle selle keskmise ning olla nende Euroopa riikide hulgas, kes on majanduslikult võimekad ja kelle elatustase on kõrgem Euroopa keskmisest. Aga mure on selles, et mida lähemale me keskmisele jõuame, seda väiksemaks jäävad meie toetused. Tõsilugu, me peame arvestama sellega, et ühel hetkel toetused lõpevad. Ma ei välista, et kunagi me muutume netosaaajast netomaksjaks. Me tegelikult teeme ju selle nimel tööd, et me kunagi oleksime netomaksjad.

Selge on see, et Eesti riigis on väga suur osa kulusid seaduste ja indekseerimistega ette paika pandud. Riik peab vaatama oma tulupoolt, et võimalikult efektiivselt tuua olemasolevate ressursside piires riigieelarvesse raha. Siin võib tuua kas või sellesama maksuaugu näite. See on see töö, mida riigieelarve täitmise ja üldse riigi toimimise nimel tegutsevad inimesed peavad iga päev tegema. Probleem kui selline on olemas ja ma arvan, et sellega tuleb tegeleda. Teie fraktsioon on ette pannud, et me võiksime tulumaksu tõsta. Te soovite, et inimesed, kes teenivad üle 1100 euro, täpsemalt öeldes 1150 eurot kuus, maksaksid selle pealt rohkem tulumaksu, 26%. Ühelt poolt on see täiesti õige tähelepanek, sest sellega tuleb riigile lisaressursse. Aga teiselt poolt tekib küsimus, kust need lisaressursid tulevad. Need tulevad töötajate käest. See on diskussiooni koht, kas me peame sellele asjale niipidi lähenema. Kindlasti on ka valijatel oma sõna öelda, millist maksumetoodikat nad tahaksid. Te tõite näite kange ja lahja alkoholi aktsiisi kohta. Ma arvan, et põhjus, miks sellega ei ole siiani edasi mindud, on see, et ei ole jõutud kokkuleppele. Inimestel on erinevad arvamused ja niikaua, kui ei ole keskpõrandale kokku jõutud, ei saa edasi minna. Need on need küsimused, mis siin tekivad. Lisaks on veel ja veel näiteid, mida peaks tähelepanelikult vaatama. Ma ei hakka siin rohkem spekulerima.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Priit Toobal, teine küsimus!

Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus on kultuurivaldkonna eelarve kohta. Teatavasti kasvab selle valdkonna eelarve järgmisel aastal kõige rohkem –

22,8%. See tähendab 35,5 miljonit eurot lisaraha. Ma olen väga tänulik, kui te minu konkreetsele küsimusele suhteliselt lühidalt vastate. Kui palju sellest 35,5 miljonist eurost jõuab töötasuna selle valdkonna töötajate rahakotti või taskusse ja kui palju sellest läheb betooni?

Sven Sester

Aitäh! Te tahate saada konkreetset vastust. Selleks peaksin, ütlen ausalt, võtma riigieelarves kogu selle paketi lahti ja läbi lappama. Teil on konkreetne küsimus konkreetse rõhuasetusega. Lihtsalt aja kokkuhoiu huvides otsin ma sellele vastust hiljem. Ma annan teile vastuse kas või kohe peale debati lõppu, ka rahanduskomisjoni nõunikud abistavad mind. Mul ei ole seda vastust momentaanselt võtta, aga see on eelarve kontekstis olemas. Teie küsimuse asetuse iseenesest, ma sain nii aru, viis mõtted sellele, et seal võivad olla mingid anomaaliad. Sellest teemast sai räägitud ka meie praeguse debati jooksul, aga me saame selle vastuse kindlasti välja võtta ja teile saata.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas!

Inara Luigas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Sa oled täna siin saalis isegi tunnustanud opositsiooni, kes ei ole mõelnud mitte ainult kulude, vaid ka tulude peale. Täna on meedias kajastatud Tallinna Tehnikaülikooli transpordi planeerimise õppetooli professori Dago Antovi seisukohta, et Eesti riigil maksab mõelda teekasutustasude peale. Teistes Euroopa riikides on see olemas, Eestis mitte. Toon näite, et pühapäeval Tartust Tallinna sõites tuli mulle 2,5 tunni jooksul vastu 42 autot, mis vedasid sõiduaautosid piirile, et sealt Venemaale edasi minna. Nad ei tangi mitte Eestis, vaid Venemaal, seega ei maksa nad aktsiisi ja ka teehoiu jaoks ei tule sealt midagi. Kuidas te arvate, kas tulevikus võiks selle maksu peale mõelda? See kasvataks meie tulusid ja siis oleks ka rohkem, mida jagada.

Sven Sester

Aitäh! Te tahate teada lihtsalt minu kui rahanduskomisjoni esimehe arvamust. Te olete isegi aru saanud, et niisugust muudatusettepanekut pole varem olnud ja me pole seda ka

komisjonis arutanud. Raha küsida lihtsalt selleks, et seda küsida, ei ole mõtet. Miks ma nii ütlen? Ma toon näite, sest näidete abil on alati lihtsam rääkida. Kui kunagi peaks ellu viidama näiteks mandri ja Saaremaa vahelise silla projekt, siis minu meelest on see arutluse koht. Kui riik kaasab erasektorist finantsinvestori, kes paneb sinna oma raha alla, siis riik jätab ju mingi osa rahast sinna panemata ja ta saab suunata selle kuskile mujale. On aga selge, et erafirma tahab oma investeeringuid tagasi saada. Selle näite puhul on esiteks võimalus, et silla ületamine on maksustatud, ja teiseks on võimalus, et riik hakkab ise sillamaksu eelarvest kinni maksma, et eraettevõtja saaks kätte oma kokkulepitud tootluse. Olemasolevate teede puhul, näiteks Tallinna–Tartu maantee puhul tuleks maksustamise puhul panna tee mõlemasse otsa valvepost, et ei oleks võimalik teele sõita, kui maks ei ole makstud. See on arutamise küsimus, aga ma ei ole väga kindel, et see oleks mõistlik tegevus. Ma ei räägi ainult sellest, et sellega kaasneksid ju ka kulutused, mida tehakse maksu kogumiseks. Teiseks oleks see tõesti maksustamise liik, aga ma ei ole kindel, et see oleks ka õige liik. Seda peaks arutama.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Eelmise aasta riigieelarve menetlemise kontekstis oli oluline meditsiinitöötajate streik. Lepiti kokku, et meditsiinitöötajate palk tõuseb, ja selleks, et seda ootamatut eelarveauku täita, vähendati töötutoetust 50%-st alampalgast 35%-ni alampalgast. Retoorika oli see, et meditsiinitöötajate palka oli vaja tõsta, aga selleks ei olnud raha planeeritud. Kahe fraktsiooni ettepanud eelnõu alusel selle toetust vähendati ja kolleeg Aidma ütles avalikkusele, et töötutoetust tõstab valitsus järgmisel aastal, kui eelarvesse on arvestatud nii töötutoetuse tõus kui ka meditsiinitöötajate kõrgemad palgad. Järgmise aasta eelarvest me seda raha paraku ei leia. Kas rahanduskomisjon arutas tõsiselt seda küsimust, aga ei leidnud võimalust seda toetust tõsta, või kolleeg Aidma lihtsalt valetas avalikkusele ja toetuse tõstmine ei olnudki teie eesmärk?

Sven Sester

Aitäh! Täna on küsimustes mitu korda kõlannud väide, et keegi on valetanud, küll on Jürgen Ligi kuskil midagi valetanud või keegi teine. Ärge olge nii skisofreenilised! Ma arvan, et inimesed ei valeta. Mul ei ole mingit põhjust arvata, et kõik eelkõnelejad on siin valetanud. Pigem vaatame arvud üle. Te küsisite, kas komisjonis toimus arutelu. See on jällegi spetsiifiline küsimus. Ei olnud arutelu, ei olnud. Ma ei saa teile operatiivselt vastata. Tuleks vaadata arve, milline on toetusmäärade rahaline pool jne. Tihti on küsimus selles, et kellelegi tundub miski väga ebaõiglane olevat. Ma arvan, et see näide pigem ei ole ebaõiglane. Kui me hakkame arutama üldse töötukassa ja töötusega seonduvaid küsimusi, seda, millised on meetmed ja kas peaks rohkem panustama toetuste tõusule või mingitele muudele meetmetele, ümberõppele näiteks, siis tuleb öelda, et need teemad vajavad kindlasti arutamist. Aga ma ei usu, et keegi on valetanud. Ent kui teil on vaja konkreetseid arve, siis me võtame need välja, siin ei ole üldse küsimust.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Lauri Laasi, teine küsimus!

Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud ettekandja! Tulen tagasi rekkautode juurde, mis siin osa Eesti rahva õiglustunnet riivavad. Jätame Eesti vedajad kõrvale. Mis takistaks ikkagi korjast riigieelarvesse maksu rekkajuhtide käest, kes sisenevad Tallinna sadama kaudu Eesti riigi territooriumile ja sõidavad siit Riia poole niimoodi, et nad ei osta Eestist ei kütust ega sööki, vaid jätavad meie teede asfaltkatesse iga korraga aina sügavamaks muutuvad roopad? Kui teised Euroopa Liidu liikmed on valdavalt need rekkad maksustanud, miks siis Eesti on nii lahke ja ei kasuta seda võimalust?

Sven Sester

Aitäh! See on diskussiooni koht. Kui te panite tähele, siis natuke aega tagasi küsiti, miks haagiste tasud on kõrgemad, et neid tasusid võiks langetada. Eks see ongi diskussiooni koht, kas nende haagiste tasud on kõrged või madalad, kas sellistel läbisõitudel, nagu te kirjeldasite, peaks võtma eraldi maksu, ja kui on maks, siis milline see peaks olema.

Kindlasti ei tohi me tekitada olukorda, kus Eesti ei ole oma partneritele atraktiivne. Ma arvan, et transiidimaana on meie riik atraktiivne. Ma julgen kahelda, kas näiteks veotranspordi puhul on nii, et veok sõidab siit läbi ja selle juht ühtegi senti Eestisse ei jäta. Transiidikoridori loomine ja selle reklaamimine teistes riikides on iseenesest õige. Ma usun, et igasugune tegevus selle nimel, et kaubasaadetised liiguksid läbi Eesti nii autode kui ka rongide ja muude transpordivahenditega, on suures perspektiivis meile igal juhul kasuks. Võimalike maksude puhul on aga see küsimus, et kus on see õige koht, me ei tohi tekitada teistpidist olukorda, kus enam ei ole ettevõteteid, kes sooviksid Eestit transiidikoridorina kasutada.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Ma igaks juhuks esitan vahepeal ühe protseduurilise küsimuse. Ettekandja on olnud üle kolme tunni kõnepuldis. Kas te jaksate edasi olla, küsimusi on veel päris palju?

Sven Sester

Ei ole hullu! Ettekandja on joonud ära mõned pudelid vett, läheme edasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge, läheme siis edasi. Palun, Peeter Võsa, teine küsimus!

Peeter Võsa

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Austatud ettekandja! 2014. aasta riigieelarve eelnõu selguskirja leheküljelt 17 võime leida järgmise lause: "Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi kaudu eraldatakse kohalike teede hoiuks 28 miljonit eurot, mis on võrreldes 2012. aastaga suurenenud 65%." Ometigi teame, et 2013. aastaga võrreldes on kohalike teede hoiuks mõeldud raha hoopis vähenenud. Kas see on mingisugune uus lähenemine riigieelarve koostamisel, et kui eelmise aasta andmed võrdluseks ei sobi, siis võetakse eelmise aasta või sajandivanused andmed? Kas rahanduskomisjon kiidab selle heaks?

Sven Sester

Rahanduskomisjon kiidab heaks kõik head asjad, ja kui on võimalik kuhugi raha suunata nii, et on olemas ka koht, kust see raha tuleb,

siis kiidame alati heaks. Kui me vaatame teehoiukulusid – mul ei ole seda lehekülge siin ees, mida te nimetasite – ja räägime sisu poolest, siis teehoiukulud järgmisel aastal on 280,1 miljonit ja vähenemine on 12,5 miljonit. See on fakt. Informatsiooniks veel, et teehoiukulud 280 miljonit tulevad kahest allikast, üks on kütuseaktsiis ja teine on struktuuritoetused. Järgmisel aastal on proportsioonid sellised, et kütuseaktsiisist tuleb 220 miljonit ja struktuuritoetustest 60 miljonit eurot. Vaadates tänavust aastat, mil kulud on 12,5 miljoni euro võrra suuremad, näeme, et kütuseaktsiisist laekus 199 miljonit ja struktuuritoetustest 94 miljonit. Ma lugesin selle numbrite virvarri ette sellepärast, et see annab meile hoopis uue indikatsiooni. See annab indikatsiooni, et rahastamine kütuseaktsiisist suureneb ja struktuuritoetuste raha väheneb. See on ka üks teemadest, mille üle me varem ühe küsimuse raames debateerisime, st tulevase struktuuritoetustest rahastamise kui sellise üle üldse. Ma arvan, et see on oluline indikatsioon. Tegelikult peame selle eelarve vähenemise kontekstis nentima – muide, see langeb kokku ka aktsiisist rahastamise põhimõtetega –, et järjest rohkem ja rohkem tulebki see raha kütuseaktsiisist endast. See on fakt. Nii et teehoiukulud on 280,1 miljonit ja see raha on järgmisel aastal olemas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea esineja! Oma ettekandes sa ütlesid, et sotsiaaldemokraatidel puuduvad uuringud lastetoetuste tõstmise vajalikkuse kohta. Kas sa oled lugenud Sotsiaalministeeriumis kaks aastat tagasi valminud laste ja perede arengukava aastani 2020, kus on toodud väga palju materjali ja uuringuid, mis kinnitavad, et universaalsete lastetoetuste suurenemine on väga oluline perede kindlustunde kasvu ja vaesuse tõrjumise seisukohast? Kui sa ei ole seda lugenud, kas sa oleksid siis valmis sellega tutvuma ja võib-olla siis ka oma seisukohti muutma? Muu hulgas on siin öeldud, et Euroopas läbiviidud uuringud kinnitavad, et laste vaesust on vähem neis riikides, kus on universaalsed peretoetused. Uuringutes on ka leitud, et peretoetuste suurendamisel kulutatakse vaesemates peredes laste peale roh-

kem, jõukamates peredes suureneb aga laste sünni tõenäosus.

Sven Sester

Aitäh, hea kolleeg! Küsimusi oli mitu, püüan kõigile vastata. Esimene küsimus oli, kas ma olen konkreetset uuringut lugenud. Ei ole. Teine küsimus: kas olen valmis tutvuma? Olen valmis tutvuma. Kolmas küsimus: mida arvata üldse lastetoetusega seonduvast? Hea kolleeg, uuringud näitavad ka seda, et kõige raskemas majanduslikus olukorras on kolme ja enama lapsega pered. Ja seda isegi olukorras, kus mõlemad vanemad töötavad. Ka sel juhul, kui mõlemad vanemad töötavad, on just selles segmendis kõige suurem tõenäosus langeda allapoole vaesuspiiri. Kui te vaatate meetmeid, mida koalitsioon on otsustanud võtta ja mis nüüd on juba ka seaduses jõustunud, siis te näete, et universaalset lastetoetust pole kuskil ära võetud. Ma mäletan seda, et kui menetluses olid vajaduspõhise toetuse temalised eelnõud, siis püüdis keegi järjekordselt jätta muljet, et näe, nüüd kaovad lastetoetused ära. Mida me praegu näeme, on see, et universaalne lastetoetus ei kadunud ära, aga eraldi tähelepanu hakati pöörama kolme ja enama lapsega peredele. Loomulikult on see teema oluline ja see sõnum, mida te olete püüdnud ühiskonda kommunikeerida, et kümme aastat ei ole lastetoetustega tegeldud, on vale. Ma ütleni nii, et see on vale, ja see ei ole mitte lihtsalt lause, vaid tegelikult on see tõesti nii. Te võite vaadata, millised on olnud tulumaksu tagastused, eelnõud, mis on võetud vastu ja muutunud seadusteks aastatel 2000, 2006. Inimene saab tulumaksu tagasi seoses sellega, et tal on peres laps. Te võite vaadata eelnõusid, mis on muutunud seadusteks selle aasta keskpaigas ja millega lastetoetused kasvasid, eelnõusid, mis muutuvad seadusteks 2015. Ma ei ole teiega nõus, aga teil on õigus öelda, et punane on must, ma ei saa teilt seda õigust ära võtta.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Kalvi Kõva, teine küsimus!

Kalvi Kõva

Aitäh, hea istungi juhataja! Kolleeg Sven! Oma sissejuhatavas sõnavõtus sa rääkisid, et rahanduskomisjonis käisid kõik ministrid. Mõ-

ni neist oli murelikum kui teine ja üks murelikumaid ministreid oli loomulikult ka põllumajandusminister. Tema mure põhjuseks on, et järgmisel eelarveperioodil täiendavat otsetoetust ei ole, ja tal on ka põhjust selle pärast murelik olla. Jah, Euroopa Komisjon on andnud lisavahendeid ja on andnud ka teise sambasse 50 miljonit eurot juurde, aga me teame, et looduskaitseliste ehk Natura ja poollooduslike koosluste toetuste maksmine on suunatud maaelu arengukavva. Seetõttu me ei saa seda 50 miljonit teisest sambast esimesse tõsta ja me peaksime ikkagi panema riigieelarvest lisaraha *top-up*'i. Missuguse sõnumi rahanduskomisjon ministrile andis?

Sven Sester

Aitäh! Me oleme ministri puhul pigem kuulaja rollis. Kuulame ära, mis on ministril öelda, kuidas ta kaitseb oma eelarvet, milliseid investeeringuid ja toetusi ta on ette näinud ja millel need põhinevad. Me andsime ministrile sõnumi, et kõik see, mida ta on viimaste aastate jooksul Eesti põllumeeste hüvanguks teinud, on tehtud õiges suunas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Karel Rüütli, teine küsimus!

Karel Rüütli

Aitäh! Ma soovin tänada rahanduskomisjoni, sest opositsiooni arvukate ettepanekute hulgast ma leidsin ühe ettepaneku, mis on tehtud minu initsiatiivil ja mida rahanduskomisjon on osaliselt arvestanud. Nii et jutt koalitsiooni jõulisest teerullist ei vasta alati tõe. See ettepanek puudutab eelkõige Keskkonnaministeeriumi haldusala, kus eri allasutustes on palk oluliselt väiksem selle valdkonna keskmisest palgast. Kui palju eelarveprotsessi raames üleüldse analüüsitakse eri ministeeriumide allasutuste palgaerinevusi, et ühtlustada sarnaste valdkondade palkasid ja hoida ära inimete pendeldamist ühest allasutusest teise?

Sven Sester

Aitäh! See on hea küsimus. Sellist diskussiooni on rahanduskomisjoni tasemel vähe olnud. See on mingil määral ka arusaadav, sest kogu avaliku sektori fookuses on ministeeriumid ja nemad tegelikult panevadki eelarve kokku. Aga niipalju, kui mul informatsiooni

on, võin teile öelda, et see teema on aktuaalne. Ma tean, et ministeeriumid analüüsivad praegu aktiivselt just eri sektorite ja ministeeriumide kaupa palgatasemeid. Siin võib ju alati tekkida küsimus näiteks politseinikku ja kaitseväelast võrreldes ja sellised näiteid võib veel tuua – IT-inimene ühes ministeeriumis ja IT-inimene teises ministeeriumis jne. Tegelikult on sektorite- ja ministeeriumidepõhiselt analüüs tehtud ja ma olen aru saanud, et valitsuskabinetis peetakse tuliseid arutelusid selle üle, millised on õpetajate palgad ja millised on samal ajal kultuuritöötajate palgad. Need analüüsid ja debatid võimaldavad jõuda ka mingi tõeni, mis kajastub lõpuks eelarves. Kui vastata küsimusele, kas sektoripõhist analüüsi tehakse, siis jah, minu andmetel ministeeriumid tegelevad sellega. See ei ole olnud ja ma arvan, et ei ole tulevikuski komisjoni rida. See on ikka rohkem allasutuste teema ja seal nad tegelevadki sellega.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom, teine küsimus!

Yana Toom

Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Sinu kõnes meeldis mulle väga see lause, et küll rahanduskomisjon toetab kõiki häid ettepanekuid. Sellest võib järeldada, et need, mida ei toetata, ei ole piisavalt head. Ma tulen tagasi koolilõuna juurde. Mul on silme ees üks tabel: 2005. aastal oli koolilõuna toetus 75 senti, 2013. aastal 78 senti ehk siis üheksa aastaga on kolm senti juurde tulnud. Ma saan teie sõnavõttudest aru, et pigem olete koolilõuna vajaduspõhise toetamise poolt. Kas seda on arutatud ja kas te teete selle kunagi ära? Mulle see ei meeldi, aga võib-olla oleks see ausam, kui niimoodi näpuga juurde lisada kolm senti üheksa aasta jooksul.

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Tuleme siis veel kord selle juurde tagasi, selles ei ole midagi imelikku, pigem üle korrata kui jätta midagi kordamata. Küsimuse esimeses pooles te ütlesite, et on tore kuulda, et rahanduskomisjon toetab kõiki häid ettepanekuid. Ma lisaksin, et nende heade ettepanekute puhul on alati see küsimus, et nad peavad olema põhjastatud ja millegagi kaetud. Ma ei saa öelda, et kõik opositsiooni ettepane-

kud, mis on tulnud rahanduskomisjoni, on halvavad. Osa neist ma ei toeta, kuid see ei tähenda, et need on halvad, keegi kindlasti toetab neid. Osa ettepanekuid on sellised, mida ma toetan olemuslikult, aga mille katteallikad ei kannata kriitikat. Kõik ettepanekud, mis suurendavad inimeste heaolu ja annavad võimaluse Eestil areneda, mille tulemusel arenevad ka inimesed, on alati head ettepanekud. See on üks pool.

Küsimuse teine pool oli koolitoidu kohta. Küllap see teema tulebki siis lauale tõsta. Ma arvan, et fraktsioonidel tuleb eelarveaasta jooksul kujundada selge seisukoht. Te ütlete, et võib-olla on vajaduspõhine toetus üks suund. Nagu te mainisite, ei pruugi seda toetada, aga see oleks vähemasti samm edasi, toetada tõesti vajaduspõhiselt ja vaadates palju suuremat gruppi. Miks mitte alustada diskussiooni selle üle ja teha selgeks, kas meil on olemas täiendavad vahendid, ja kui neid ei ole, siis kuidas kasutada olemasolevaid vahendeid veelgi efektiivsemalt. Mina olen selleks debati valmis. Ma saan küll aru, et oma olemuse poolest läheb see vist rahanduskomisjonist eemale, aga ma arvan, et kõik fraktsioonid võiksid olla ja peaksid olema sellisteks debattideks valmis. Tõstke see teema täiesti eraldi üles, mitte ainult riigieelarve menetluses.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Sven Mikser, teine küsimus!

Sven Mikser

Aitäh! Austatud ettekandja! Kommentaariks teie vastusele Urve Palo küsimusele ütlen, et laste ja perede arengukava 2005–2020, mida te lahkesti lubasite tulevikus lugeda, ütleb, et kõige vähem kuluefektiivsed meetmed vaesuse vähendamiseks on vanemahüvitis, millel ei ole küll ka sellekohast eesmärki, ja teiseks, tulumaksu tagastus laste arvu järgi.

Aga mina pean tulema tagasi oma esimese küsimuse juurde, mida te nii elegantselt ignoreerisite. Me teame, et nn vajaduspõhise peretoetuse mõjude uuringuga läks valitsusel midagi kolossaalselt viltu, sest eeldatud 30 000 taotleja asemel on taotlejaid olnud kuude kaupa 3000 ja 4000 vahel. See paneb mõnevõrra ka kahtlema, kui täpselt te olete prognoosinud vaesust leevendavaid mõjusid. Ma küsin järgmise aasta eelarve kohta: kui palju te prognoo-

site vajaduspõhise peretoetuse taotlejaid ja kui paljud neist peredest tõstetakse selle abil vaesusest või vaesusriskist välja?

Sven Sester

Ma hakkan kaugemalt pihta ja siis jõuame küsimuseni. Kui me räägime sellest, milline on lapsetoetus, mida makstakse lapse 16-aastaseks saamiseni, või kui laps jätkab õpinguid, siis 19-aastaseks saamiseni, siis esimese ja teise lapse toetus on 19,18. Alates kolmandast lapsest oli see 57,54 eurot, 1. juulist tõusis see 76,72-ni ja 2015. aastal suureneb juba 95,9 euroni. Me räägime juba viiekordsest toetusest, kui ma ei eksi, mitte enam kolmekordsest.

Nüüd küsimus selle kohta, et prognoosi järgi pidi taotlejaid olema 30 000, aga oli 3000–4000 taotlejat. Ma ei tea, millele teie väited tuginevad. Need, kes analüüsivad ja teevad prognoose makronäitajate baasil ja lähtuvad Eesti vaesuspiirist, on võtnud aluseks andmed, mille alusel tehakse otsuseid. Ma jään teile vastuse võlgu selle kohta, miks ei ole olnud 30 000 taotlejat. Ma ei ole ka kindel, et te väide on õige. Ma arvan, et seda saab täpsustada. Küll aga võin ma öelda, et otsused, mis viimasel ajal on tehtud, on rõhunud just lastetoetuste suurendamisele, jättes universaaltoetuse alles. Loodud on uus meede vajaduspõhise peretoetuse näol ja selle meetme raames on ka riigieelarvest raha eraldatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Inara Luigas, teine küsimus!

Inara Luigas

Aitäh! Austatud rahanduskomisjoni esimees! Ma saan aru, et te pole eriti vaimustuses lastetoetuste kommenteerimisest. Me kõik saame aru, et tegelikult on lastetoetused Eestis väikesed, ja sellele on tähelepanu pööranud ka mitmed institutsioonid. Õiguskantsler tõi oma analüüsis välja, et Eesti riigis on 45 000 last, kes on vaesusriskis. Riigikontroll tõi sel aastal välja, et kohalikud omavalitsused on kohustatud tegema laste kaitse ja hoolduse nimel palju tööd, aga kohalikud omavalitsused ise on ka näljapajukul ja neil ei jätku selleks raha. Kas teile ei tundu, et me oleme riigieelarve kaudu kindlustanud justkui mingid teisejärgulised kuluartiklid, aga samas jätnud lapsed, meie tuleviku kuidagi katteta?

Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Ma ei ole nõus juba teie küsimuse algusega. Te alustasite sellest, et mul on kuidagi ebamugav rääkida ja ma nagu ei tahakski rääkida. Vastupidi, ma tahan sel teemal rääkida. Ma tahan teile öelda, et jutud sellest, nagu poleks lapsetoetused kümne aasta jooksul suurenenud, on vale. On võetud vastu otsuseid ja need on seadusena jõustunud. Aga ma ütlen veel kord, et iga inimene võib rääkida mida tahes. Mina tuginen oma ütlustes kehtivatele seadustele ja meetmetele. Kui me vaatame lisaks lapsetoetusele muid meetmeid, siis ma toon teile näite, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumis eraldati 2012. aastal lasterikastele peredele täiendavalt riigieelarvelist toetust 2,22 miljonit, millele KredEx lisas veel aastate 2008–2009 kodutoetuse lepingute jääkidest 182 000, nii et kokku 2,4 miljonit eurot. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi reall said toetust 300 lasterikast peret, kus kasvab muide kokku 1500 last. 2013. aastal tuli sama meetme raames – ma ei räägi vajaduspõhistest toetustest, see on täiesti eraldi meede – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumist 1,4 miljonit eurot, millele KredEx pani omakorda veel juurde. Kokku oli 1,5 miljonit, mis anti 194 perele, kus kokku on 843 last. Meetmeid, mis on suunatud laste toetamisele, on palju. Öelda, et sellest on ebamugav rääkida – ei ole ebamugav rääkida, vastupidi, me peamegi sellest rääkima. Küsimus on, kuidas sellest rääkida, missugustest rahasummadest ja missuguses ulatuses. Mul on siin teistsugune arvamus kui teil. Ma arvan, et me peaksime fokuseerima olemasoleva finantsvõimekuse vajaduspõhiselt nendele, kellel on abi vaja. Siin on minul ja teil selgelt erinev arvamus, ma ei eitagi seda, et see erinevus on olemas. Mina arvan, et kõik ei pea saama lapsetoetust. Ma arvan, et me peame seadma piiri ja andma toetust nendele inimestele, kes seda vajavad. Kui see piir on näiteks vaesupiir, siis on asi selge, järelikult need inimesed vajavad toetust, nad vajavad seda rohkem kui keegi teine. Kui ressursid on piiratud, siis me peame kuskilt raha ära võtma. Aga ma kinnitan teile, et ei järgmisel ega ülejärgmisel aastal ei puuduta universaaltoetust keegi, mingil juhul ei lähe siit välja sõnum, et universaaltoetus võetakse ära. Tulevikus me peaksime aga ikka-

gi mõtlema fokuseeritult sellele, kes toetust vajab.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski, teine küsimus!

Jevgeni Ossinovski

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Rõõm näha teid ergastumas lastetoetuste teema peale. Küll aga juhin teie tähelepanu sellele, et vaatamata mitmesugustele meetmetele elab Eestis siiski ligi 60 000 last vaesuses või vaesusriskis, mis tähendab, et valitsuse poliitika perede toetamise kontekstis on totaalselt läbi kukkunud.

Minu küsimus puudutab ühte teist teemat. Teatavasti on valitsus koostöös Riigikogu väliskomisjoniga pikka aega ette valmistanud Eesti-Venemaa piirilepingu sõlmimist ja jõustamist, mis võiks toimuda järgmise aasta alguses. Te olete kohtunud siseministriga. Teatavasti on Eestil pärast piirilepingu jõustumist vaja teha miljonite eurode suurune investering piiri infrastruktuuri väljaehitamiseks. Sellele peaks alustama kohe järgmisel aastal, sellepärast et tegemist on ka Euroopa Liidu, mitte ainult Eesti piiriga. Kas sellesse eelarvesse on Eesti kagupiiri infrastruktuuri väljaehitamiseks nõutavad miljonid sisse arvestatud või mitte? Seletuskirjast ma seda ei leidnud.

Sven Sester

Aitäh! See on alati kaval nõks, kui küsimuse sissejuhatuses luuakse mingi foon. Kuna ma ei ole selle fooniga nõus, siis ma võtan endale õiguse enne küsimusele vastamist selgitada, miks ma nõus ei ole. Te ütlesite, et Eesti on erandlik oma olukorras, andsite mõista, et Eesti on minemas kuhugi – minemas vasakule on vist vale öelda, ma usun, et ta läheb paremale –, langemas kuhugi halvemasse seisuga. Ma kordan veel kord seda, mida ma olen ka varem öelnud, et kui sa millegagi võrdled – küsimus on muidugi, mis see võrdlus annab –, siis ma võin kinnitada, et samade näitajate poolest me oleme teiste Euroopa riikide seas keskmisel kohal. See ei erguta meid, aga olgu lihtsalt indikatsioonina. See ei tähenda, et me ei peaks selle probleemiga tegelema. Nagu te näete, on selle probleemiga ka tegeldud.

Teie küsimuse teine pool puudutas piirilepet ja sellega seonduvaid investeringuid piiri tõ-

hustamiseks. Tunnistan, et tõesti väga spetsiifiline küsimus. Kui siseminister oli rahanduskomisjonis, siis konkreetselt seda küsimust ei tõstatatud. Aga kuna te alustasite diskussiooni, siis ma avaldan oma arvamust. Küsimusele, milliseid investeeringuid tuleb teha, kui see lepe sõlmitakse, jään ma vastuse võlgu, kuna mina ei ole siseminister. Aga ärgem unustagem, et ka praegu on Euroopa ja Venemaa vaheline piir Eestis. Arvata võib, et seetõttu me oleme juba teinud investeeringuid ja meil on ka kõik lepped, millest tuleneb, et Eestil kui Euroopa Liidu riigil, kellel on piir kolmandate riikidega, tuleb tagada selle piiri korrashoid, turvalisus jms. Ma tõesti ei tea, kas piirileppe füüsilise sõlmimise järel on vaja teha veel täiendavaid investeeringuid. Ma ei välista, et see võib nii olla, aga see on nii spetsiifiline küsimus, et seda ei ole rahanduskomisjonis arutatud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Urve Palo, teine küsimus!

Urve Palo

Aitäh, proua eesistuja! Hea esineja! Juba OECD 2009. aasta raportis on öeldud, et Eesti riiklike kulutuste profiil ei ole kooskõlas lapse heaolu käsitlevate teooriate ja teadusmaterjalidega. Perede ja laste arengukava toob muu hulgas välja, et eestimaalased soovivad saada perre vähemalt kaks last, aga takistavaks teguriks on põhiliselt majandusliku turvatunde puudumine. Seetõttu arvatakse, et mitmesuguste peretoetuste ja hüvitistega oleks võimalik tagada peredele tingimused, mis annavad neile suurema kindlustunde, et muretseda soovitud arv lapsi. On tehtud laiapõhjalised uurinud, et see arengukava koostada, valitsus on arengukava kaks aastat tagasi heaks kiitnud, see on Sotsiaalministeeriumi koduleheküljel üleval. Milliseid uuringuid ja tuge te veel vajaksite, et toetada lapsetoetuse suurendamist ja lisada sinna juurde ka huvihariduse toetamine?

Sven Sester

Aitäh! See on huvitav, et ma räägin, aga te nagu üldse ei kuula. Ma räägin teile, et lastetoetusi on suurendatud, toon välja, mida, millal ja kui palju on suurendatud, ja siis te esitate mulle järgmise küsimuse ning küsite, kas üldse ei mõelda selle peale, et kunagi võiks lastetoe-

tusi suurendada. Kas ma räägin kurtidele kõrvadele? Ja muide, kui me räägime OECD-st, siis OECD on öelnud ühe huvitava asja. Ta on öelnud, et vähem tuleb maksustada teenimist ja rohkem tarbimist. Ma arvan, et lisaks lastetoetuste teemale me tegutseme ka selles vallas.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Aivar Riisalu, teine küsimus!

Aivar Riisalu

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kõik siin norivad teie kallal pisikeste ridade pärast, aga mina valutan südant maailma pärast suuremas pildis. Alati, kui toimuvad eelarvearutelud, ollakse hirmul majanduskasvu aeglustumise pärast, otsitakse katteallikaid ja mida iganes. Aga kas eelarve juures oleks võimalik pidada ka debatti selle üle, et võib-olla on meie maksusüsteem natukene ajast ja arust? Eelmises punktis te just puudutasite seda. Kas normaalse ja mõistliku maksusüsteemi kaudu võiks näiteks ka varimajandust natukene ohjeldada? Hinnanguliselt liigub Eesti majanduses terve hulk raha – optimistid ütlevad, et 20%, pessimistide arvates 30% – eelarvest mööda. Kas see teema on üldse laual ja kas selle üle oleks mõistlik näiteks järgmiste eelarvete puhul sügav arutelu käima panna?

Sven Sester

Me oleme täna seda teemat natukene puudutanud ka, aga avame selle siis uuesti. Jah, see on üliaktuaalne teema. Protsendiliselt võib öelda, et seda raha on natukene üle 9% SKT-st, summaliselt üle 400 miljoni. Käibemaks moodustab sellest omakorda üle 50%, üle 200 miljoni. Alati tasub muidugi ka võrrelda. Euroopas oleme selles suhtes tegelikult täitsa okei. Kõikides riikides on oma maksuauk, see on loomulik.

Aga teema on ülioluline – see on tegelikult koht, kust raha võib tagasi tulla, kui me teeme õigeid otsuseid. Nagu me enne rääkisime, on Riigikogus kas praegu menetluses või menetluse juba läbinud ja seadusena jõustumas päris mitu eelnõu, mis seda teemat puudutavad. Näiteks töötajate esmane registreerimine. Mäletate, maksuameti peadirektor on rääkinud nii avalikkuses kui ka rahanduskomisjonis, et kui ametnikud lähevad konkreetsele ehitustandril, siis väga tihti on seal inimesi, kes ütlevad, et

nad on esimest päeva töö. Saate isegi aru, kui ta on esimest päeva töö, siis on ju imelik tema käest küsida, miks eelmisel kuul ei tulnud tulumaksu, sotsiaalmaksu ega muid makse.

Me teeme sellega seoses muudatusi, see seaduseelnõu on valmimas. Me toome sisse kohustuse – ma loodan, et see on meie ühine arusaam –, et tööandja registreerib töötaja ära päev enne tööle asumist. Ehk kui inimene on füüsiliselt tööle ehitusel, kohvikus või mis iganes töökohas, siis peab sellest juba enne olema maksuametile teatatud. Me võime muidugi öelda, et see on ju ettevõttele lisakoormus, ta peab kuhugi midagi teatama. Väga õige tähelepanek! Maksuamet peaks kõnealuse näite puhul looma võimalikult paindlikud süsteemid, ma ei tea, kuni SMS-iga informatsiooni väljastamiseni. Ja vaevalt ettevõtjatel on nii meeletoojõuoolavus, et inimesed kogu aeg tulevad ja lähevad.

Ma tahan öelda, et meil on olemas meetmed. Peale selle esimese tööpäevaga seotud meetme on ka näiteks meetmed, mis on seotud aktsiisimaksudega. Siis on see piiriülene kaubandus, millest me ka siin rääkisime – seda puudutavad asjad on juba seaduseks vormistatud. On mitmesugused meetmed. Kütuseküsimumusega oleme rahanduskomisjonis mitmel korral tegelnud, ja oleme ausad, need muudatused, mis rahanduskomisjon on ettepanekute-na suurde saali toonud ja mis on ka seaduseks saanud, on lõppkokkuvõttes toonud kümneid miljoneid eurosid juurde.

See on oluline teema ja sellega tuleb tegeleda. Mul on tõesti rõõm näha, et kogu maksuameti juhtkond on entusiasmi täis, ja nad annavad selle entusiasmi justkui indikatsiooni, et ettevõtja on see, kes toodab Eesti ühiskonnas lisandväärtust. Raha ei tule kuskilt pangaautomaadi pilust. Tuleb olla balansis, et ettevõtja saaks teha tööd, ja samal ajal on kogu maksuameti tegevus suunatud sellele, et muuta konkurents ausamaks ja läbipaistvamaks. Tegelikult on ka ettevõtjad ise huvitatud sellest, et kaoksid ära ebaausad konkurendid. Kui on ebaaus konkurent, kes jätab maksud maksmata, mis iganes maksud need on, siis saab ettevõtja müüa oma toodangut alla selle hinna, mis on tema konkurentidel, sest tema sisendväärtused on hoopis teised. Nii et see on väga oluline teema ja me oleme viimase aasta

jooksul sellest palju rääkinud. Tuleb sellega edasi tegeleda.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Täna! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Kõigepealt tulen tagasi lastetoetuste teema juurde. On väga tänuväärne, et kolmanda lapse toetus on kasvanud, aga asi, milles sa ilmselt ei kavatse ei mulle ega teistele sotsiaaldemokraatidele vastu vaielda, on see, et kui ei sünni esimest ja teist last, siis ei saa sündida ka kolmandat. Neid kolmandaid lapsi on Eestis suurusjärgus 20 000, aga esimesi ja teisi lapsi, kelle toetus ei ole kümne aasta jooksul kasvanud, on suurusjärgus 230 000. Nii et sinu väide selle kohta, kuidas lapsetoetused on suurenenud, on pehmelt öeldes subjektiivne.

Nüüd ma tuleksin selle juurde, mida sa enne väitsid olevat teie arvates üldine suund, mille Eesti peaks maksustruktuuris võtma, toetudes ka OECD arvamusele, st maksustada vähem teenimist ja rohkem tarbimist. Kuna sinu etteaste hakkab varsti lõppema, kas sa kirjeldaksid siis meile lõpetuseks, millised on 2014. aasta eelarves need põhilised hoovad, kus seda suunda on järgitud.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun jääge küsimusega minuti piiresse, mitte nii, et enne jutustate minuti ja pärast seda alustate küsimust.

Sven Sester

Aitäh! Diskussioon on vajalik, nii et selles mõttes on täiesti arusaadav, kui läheb üle minuti. Ma õiendan kõigepealt ära küsimuse alguse. Loomulikult on esimene laps väga oluline, samuti teine laps jne. Olen seda juba varem öelnud, aga juhin veel kord teie tähelepanu sellele, et teise lapse kohta tehti 2006. aastal üks oluline maksuotsus. 2006. aastal jõustati seadusena otsus, et teise lapse pealt on pärast deklareerimist järgmisel aastal võimalik tulumaksu tagasi saada. See on suur summa, kokku üle 300 euro, täpsemalt 30,24 eurot kuus. Ma arvan, et on õige võtta seda ka ühe meetmena, ühelt poolt selleks, et meil lapsi sünniks, ja teiselt poolt toetusmeetmena. See on reaalne raha, mida riik annab miljonites

eurodes igal kevadel peredele tagasi. See on oluline meede, lisaks kõik muud tegevused, millest sellel teemal on räägitud. Mul ei ole enam midagi juurde lisada. Ma ei mäletagi, mis lõpuks küsimus oli. Ma olen mitmeid kordi kogu meetmete paketti korranud.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Juku-Kalle Raid!

Juku-Kalle Raid

Tänu! Vaata, Sven, ma sain ühe kentsaka märgi, mis teatab, et sotsidel on kümme aastat järjest olnud häbi. Hästi pisikeselt võib ka aru saada, et see on sellesama lapsetoetuse pärast. Minule meenus seoses sellega klassika. Nimelt Ilfi ja Petrovi "12 tooli", kus on selline tegelane nagu häbelik varas, kellel on kogu aeg jõe piinlik, aga kes võimaluse korral ikkagi paneb pihta, ehkki räägib ükskõik mis muud juttu. Miks niisugune paralleel? Minu meelest olid sotsid aastail 2007–2009 valitsuses ja Ivari Padar oli rahandusminister. Nii et see häbi muutub kuidagi naeruväärseks. Küsingi sinu kui vanema olija käest: kuidas suhtuda sellesse häbeliku varga häbisse ja venitamisse, sellesse mõttetusse tati venitamisse siin täna ja edaspidi? Kui tõsiselt saab seda häbi võtta?

Sven Sester

Aitäh, Juku-Kalle oma mahlakuses! Ma tean muidugi, et sotsiaaldemokraatide rahandusminister on olnud valitsuses, aga ma ei ole teadlikult ise seda teemat lauale toonud. Mis ma ikka torgin! Ma olen ju selgelt välja öelnud, et kogu selle kümne aasta loogika on tegelikult oma olemuses vale. Tõsi, see oli sul muidugi õige tähelepanek, et üks rahandusminister on olnud Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast, ja kaugelt uuemal ajal kui kümme aastat tagasi, aga ta ei tulnud ühelgi hetkel välja ettepanekuga, vähemalt ei muutnud seda seaduseks. See on üks pool. Teiseks, hea Juku-Kalle, ma ütlen, et eks kordamine on tarkuse ema. Ja selle asjaga on nii, et kui sa kogu aeg kordad, siis sa hakkad ühel hetkel ise ka uskuma, ja kui sa lõpuks hakkad ise uskuma, siis võid panna ka teised uskuma. See on praegu kellegi eesmärk ja ega me ei saa seda vaidlustada, selline õigus neil on. Minu asi rahanduskomisjoni esimehena on anda seda informatsiooni, mis mul on, ja näidata, et mõned väited

on pigem loosunglikud, need ei ole õiged. Ma ei kirjelda vaid sõnadega seda, mis lastetoetuste vallas on toimunud, vaid toon kinnituseks arvud. Nii see on.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolleeg Indrek Saar, teine küsimus!

Indrek Saar

Aitäh! Kuna mitu väidet on jälle õhku visatud, siis pean nendest alustama. Tulumaksutagastus alates teisest lapsest on kindlasti tore, kuigi hilinevad kingitus nendele peredele, kellel on head sissetulekud. Nendele peredele, kelle sissetulekud on minimaalsed või väikesed, ei anna see mitte midagi juurde ehk neid peresid, kes abi vajavad, see ei aita. Kui me räägime aastatest 2007–2009, siis tollal oli sotsiaalminister Maret Maripuu ja lastetoetus oli kehtinud sellisel kujul neli aastat, mitte kümme aastat. Siin tuleb kindlasti lisada, et kui läks kärpimiseks, siis ainukesed, kes seisid lastetoetuste säilitamise eest, olid sotsiaaldemokraadid. Koalitsioonipartnerid parempoolsed tõstsid kogu aeg laua peale seda, et see on esimene koht, kust tuleks lõigata. Olgu see siis ajaloo õiendamiseks.

Lõpetuseks minu küsimus: mis on selles eelarves prioriteedid, mis peaksid edendama majandust, et majandus taas kasvama hakkaks ja meil oleks rohkem raha, millega riiki valitseda?

Sven Sester

Aitäh! Ma hakkam kaugemalt pihta. Te alustasite lastetoetustest, mis on ju loomulik, kuna teie tänane sõnum on nende kohta, ja ma arvan, et on hea, kui me ühiskonnas sel teemal räägime. Te ei ole ühegi tänase küsimuse puhul puudutanud seda, kas väide kümne aasta kohta on õige või vale. Mina olen oma vastustes püüdnud teile mitmeid kordi anda mõista ja ka selgitada, miks ma arvan, et teie väide on väär. See, et te panete endale märgi rinda, ei ütle veel, et see on õige. See, et te kõva häälega karjute ... Palun vabandust, te ei ole seda täna teinud, aga ma ütlen tinglikult, et kõvema häälega rääkimine ei tähenda, et see asi on õige. Ma tahan kindlasti saada teilt millalgi hinnangu, kas selle perioodi jooksul on lastetoetustega tegeldud või ei ole, ja kuulda ka seda, millel teie arvamus põhineb, kui te oma arva-

must avaldate. Mina ütlen, et nendega on tegeldud.

Eelarvest rääkides peaksime vaatama kahte asja. Me peaksime vaatama eelarvet tervikuna, mida ta annab ja kuhu ta on suunatud, ja teine on majanduslik pool. Kui te küsite, millisena mina seda eelarvet näen, siis ma annaksin kõigepealt sellise indikatsiooni, et ma näen 2014. aasta eelarvet sotsiaalse eelarvena, mis peaks ju minu meelest teile väga meeldima, teile kui selles segmendis olevale erakonnale. Ma ütlen niimoodi sellepärast, et kui vaadata toetuste mahtusid riigieelarves, nii Sotsiaalministeeriumi eelarves kui ka mitmesugustes meetmetes, siis te näete, et see maht on päris suur ja suureneb. Te näete, et avalikus sektoris palgad tõusevad. Te näete, et pensionid suurenevad järgmisel aastal pea 6%, 5,8%. See on praegu kõige kiirem tõus Euroopas. Te näete, et toimetulekutoetused kasvavad 90 euroni. Ma näen, et see on selgelt sotsiaalse suunitlusega ja hea eelarve. Ja kui te küsite majanduse poole pealt, millised on tegevused, mis on suunatud majanduse arengule, majanduse edendamisele, siis ma arvan, et kogu valitsuse tänane tegevus on üks suur töö selle nimel, et anda ka mujal maailmas indikatsioon, et Eestisse on mõtet tulla. Kogu see tegevus, alates lihtsast ja selgest maksusüsteemist ning lõpetades mitmesuguste soodustuste ja tegevustega, et ettevõtteid siia meelitada – neid meetmeid on palju. Aga sõnum on selge: raha siin Eestis ei saa tulla mitte kuskilt mujalt kui ikkagi ettevõtetes tekkiva lisandväärtuse kaudu. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea rahanduskomisjoni esimees, kõigepealt suur tunnustus teile – neli tundi vastuseid, see on väga võimas! Mu küsimus puudutab kohalike omavalitsusi. Viimase 4–5 aasta jooksul on nüüd teine kord, kui valitsus ja kohalike omavalitsuste liitude koostöökogu ei suuda allkirjastada lõpp-protokolli. Mu küsimus koosneb kahest poolest. Esiteks, kas te näete selles probleemi? Teiseks, kas oleks otstarbekas kaasata nendesse läbirääkimistesse veel keegi, näiteks Riigikogu rahanduskomisjonist, et ik-

kagi leitaks ühisosa ja see protokoll saaks allkirjastatud?

Sven Sester

Aitäh! Hea Jüri, ärme ajame rolle segamini. Eks kohalike omavalitsuste partneriks n-ö esimese etapi läbirääkimistel on siiski valitsus. Parlament sellesse protsessi ei sekku. Ma ei oska öelda varasema aja kohta, aga alates 2011. aastast, kui mina olen olnud rahanduskomisjoni esimees, oleme iga kord ka kohalike omavalitsustega läbi rääkinud. Võib-olla on see küll ka varem nii olnud. Selles ei ole aga midagi imelikku, kui osapooled mõnikord omavahel kokku ei lepi. Kui nõudmised on suuremad kui võimalused või ei vasta reaalsusele, kui nõudmisi ei põhjendata reaalsete väidetega ja kõik osapooled on jäigad, siis ei ole midagi teha. Siis tuleb vaadata taustsüsteeme, et teada, mis tegelikult toimub. Ja kui me vaatame kohalike omavalitsusele praegu laekuvat ressursi ja peaasjalikult järgmise aasta finantsressursi, siis on fakt, et järgmisel aastal saavad kohalikud omavalitsused riigilt tulumaksu kaudu oma kõigi aegade suurima finantstoetuse. See on 2014. aastal isegi suurem, kui oli tippaastal, 2008. aastal. See on tegelikult omamoodi näitaja, et rahalises mõttes on taastunud olukord, mis oli tipu ajal, see näitaja on isegi ületatud.

Kui küsida, kas peab tegema tööd selle nimel, et osapooled saaksid kokku ja jõuaksid lahendusteni, siis muidugi ei ole põhjust öelda muud, kui et loomulikult tuleb teha tööd selle nimel, et kõik osapooled avaldaksid argumenteeritud arvamust ja võimaluse korral jõuaksid kokkulepeteni. Kindlasti on see kahetsusväärne, et ei ole jõutud protokollide allkirjastamiseni, aga seda enam peame vaatama ka taustsüsteeme.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud Riigikogu aseesimees! Lugupeetud rahanduskomisjoni esimees! Te olete täna siin mitmel teemal põhjalikult rääkinud, aga üks teema jäi kahjuks ainult üsnagi põhjalikku sissejuhatusse. See on nimelt haridussüsteemi tugiteenuste teema. Võin sõnades veidike eksida, aga te tõite välja oma või siis

rahanduskomisjoni seisukoha, et 2014. aasta eelarve järgi ei ole võimalik leida tugiteenuste jaoks raha kohalikest omavalitsustest, sest on võetud oluline suund hakata rajama maakonnakeskusi. Samal ajal te teate kindlasti väga hästi, et 2014. aastal alles alustatakse maakonnakeskuste rajamist ja reaalselt sellest näiteks pidevat logopeedilist tuge vajavale lapsele kasu ei ole. Kuidas te koostöös haridusministriga sellise kokkuvõteteni jõudsite?

Sven Sester

Aitäh! Jah, see on õige tähelepanek. Tõsilugu, tänases diskussioonis ei ole sellele väga pikalt või õieti ei ole üldse tähelepanu pööratud. Ma isegi imestan, sest minu meelest on see väga oluline teema, eriti lugedes Keskerakonna fraktsiooni pressiteadet, kui nad muudatustettepanekuid tegid. Hiljem ei ole sellel teemal ühtegi küsimust tulnud. Aga õiendame siis selle asja ära.

Vaatame korra tugiteenuste teemat ka statistilise poole pealt. Munitsipaalkoolides on praegu tugispetsialiste, eripedagooge, koolipsühholooge, logopeede ja sotsiaalpedagooge 705. Haridusministriga rääkides olen aru saanud, et riigi õppeasutustes on neid veel 81 ehk siis kokku peaks neid olema 786. Kui kool on kohaliku omavalitsuse all, siis vastavalt seadusele on nende tasustamine olnud koolipidaja kohustus. See ei ole muutunud, see on kogu aeg nii olnud. Riik on andnud eri aegadel selleks toetusi.

Nüüd, nagu ma aru saan, hakkab haridusminister koostöös kohalike omavalitsustega järgmisel aastal, nii nagu te oma küsimuses mainisite, looma piirkonnakeskusi. Ta on toonud välja ka põhjused, miks seda on mõttekas teha. Põhjuseid on palju ja ma arvan, et te teate neid paremini kui mina. Kindlasti on küsimus teenuse kättesaadavuses ja ka tarbijates, kui palju on neid, kes seda teenust vajavad. Pigem on õige need teenused sellistesse keskustesse kokku tuua ja selle pinnal siis edasi minna. Nüüd on otsustuskoht, kas see suund on õige või mitte. Mul ei ole alust arvata teistmoodi, ma toetan igati haridusministrit, kes on selle suuna valinud. Jään teile vastuse võlgu, kas eelarves on veel eraldi ridasid, aga haridusminister on ka selle välja öelnud, et põhimõtteliselt on tugiteenuste pool koolipidaja ehk siis omavalitsuste asi. Nii ta on.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Jüri Ratas, teine küsimus!

Jüri Ratas

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea komisjoni esimees! See küsimus on tänases keskustelus juba olnud, aga ma toon selle korraks uuesti lauale. Jutt on huvialaharidusest ja huviringide rahast. Teil on kindlasti siin Riigikogus suurem kogemus kui minul, aga ma mäletan, et eelmises, 11. koosseisus oli koalitsioonilepe selline püha lehm, mida ei tohtinud puutada. Nii kuidas seal kirjas oli, nii pidi Eestimaa elu edasi minema. Teil on koalitsioonileppest tulevalt järgmise aasta 1. jaanuarist ette nähtud kuni 130 eurot õpilase kohta. Seda eelarves ei ole. Kes siis eelarve läbirääkimistel alla andis, kas IRL-i pool või Reformierakonna pool? Miks seda raha eelarves ei ole?

Lõpetuseks küsin teie käest: te olete neli tundi siin kõnetoolis olnud, missugune on olnud parim küsimus selle keskustelu jooksul?

Sven Sester

Aitäh! Alustame huvihariduse küsimusest. Mul oleks lihtne öelda, et vaadake valitsemisprogramme ja siis seost koalitsioonilepinguga. Aga ma arvan, et see ei oleks õige, kui ma nii ütleksin. Kui koalitsioon tuleb kokku ja sõlmib lepingu, siis ta kujundab mingi nägemuse neljaks aastaks. Ta teeb seda oma parima äranägemise ja tahtmise järgi, olles siiras oma soovis viia ellu kõik, mis on koalitsioonilepingusse kirjutatud. Üldjuhul on koalitsioonilepingu nägunii kompromiss ettepanekutest, mis valimistel on välja käidud. Ma ei välista, et 2015. aastal, vaadates koalitsioonilepingule otsa ja vaadates täitmise aruannet, me näeme päris mitut punkti, mida ei ole suudetud täita. Aga alati tasub vaadata seda, kui palju suudeti ära täita. Ma usun, et see protsent on väga suur. Me näeme kindlasti, et koalitsiooni ellu viidud lubaduste protsent on 90, kui mitte suuremgi.

Kui rääkida veel huviharidusest, siis tuleb nentida, et osaliselt on ju finantsvõimalusi selleks suunatud. Vaatan Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve ridasid ja näen, et avatud noortekeskustele suunatakse raha, noorte spordiprogrammidele suunatakse raha. Me ei saa öelda, et raha ei anta. Me ei ole ehk võimelised kõike ellu viima sellises mahus, nagu paar aastat tagasi võimalikuks peeti. Siis tulebki öelda,

et järelikult ei ole võimalik kõike ellu viia. Jürgen Ligi on ühes oma sõnavõtus ka sellest rääkinud, ta tõi veel eraldi sisse mitmesuguste huvialaringide rahalise poole dimensiooni ja nentis, et osa huvialaringe on tunduvalt kallimad, võrreldes teistega. Aga ma arvan, et see on juba eraldi spetsiifiline teema, mida ma ei hakka praegu avama.

Teiseks küsisite, mis on olnud parim küsimus. Vaatame pärast stenogrammi läbi. Selle nelja tunni jooksul, kopikad peale, on ju küsimusi olnud palju. Ma ei oskagi kohe teile öelda, mis oli parim küsimus. Igal juhul pean nentima, et meil on täna olnud korralik ja meeldiv diskussioon.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Võib-olla on parim küsimus veel ees. Palun, Mailis Repts, teine küsimus!

Mailis Repts

Aitäh, lugupeetud juhataja! Kindlasti tulevad parimad küsimused siis, kui see saalipool on lõpetanud ja algab diskussioon koalitsioonipoollega, olgu siis mikrofoni kaudu või väljaspool seda. Arusaadavalt tulen tagasi hariduse juurde ja võib-olla on ka paslik sellega lõpetada, vähemalt hetkel tundub nii. Küsin, kuidas kulgesid rahanduskomisjoni arutelud, ja kindlasti olete rääkinud sellest elavalt ka koalitsiooni sees. Siiani on haridustoetus olnud kohalikule omavalitsusele antav toetus, mille puhul on küll ette kirjutatud, milleks seda tuleb kasutada, on need siis õpetajate palgad, koolitoit või õpikud, aga omavalitsustele on jätud siiski ka üsna suur iseotsustamise õigus. Nüüd on võetud selgelt suund, et riik annab toetust õpetajate palkadeks, koolitoiduks ja õppevahenditeks, ja siis on ka punkt. Kas teie meelest on selline suund, kus väga mitmed lõtkud ära kaovad, õige?

Sven Sester

Aitäh! See ei ole ju päris nii, nagu te ütlete. Selle koha peal ei ole punkti. Kui lahata Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarve ridasid, siis ühelt poolt me näeme, et tuleb õpetajate palgatõus, miinimumpalk kasvab järgmisel aastal 12%, 715-lt 800-le. See on selgelt prioriteet. Teiselt poolt jätkuvad kõik reformid, kavas on rakendada kutseharidust tööturu vajadustele lähemale viiv reform, üleminek selli-

sele kutsekoolide rahastamise korraldusele, kus arvestatakse koolilõpetajate tööhõive ja õppekvaliteediga seonduvat, jätkub ülikoolide üleminek uuele rahastamissüsteemile. Kui te vaatate, kui palju selles valdkonnas tehakse tegusid, mis on ju õiged, siis ei saa öelda, et selle koha peal oleks punkt.

Aseesimees Laine Randjärv

Teile ei ole enam mitte ühtegi küsimust. Suur tänu, Sven Sester, te saate siit puldist nüüd minema! Meil on hulk kõnesoove, avame läbirääkimised. Esimesena palun kõnetooli Sven Mikseri! Kaheksa minutit.

Sven Mikser

Küll juba küsimusi jaguks, ainult kodukord ei luba üle kahe küsida.

Head kolleegid! Ma ütlesin juba septembris, kui peaminister meie ees järgmise aasta eelarve eelnõu menetlusse andmise puhul kõnet pidas, et järgmise aasta 1. jaanuar on see äärmiselt kurb ja kahetsusväärne päev, mil möödub täpselt kümme aastat sellest, kui viimati suurendati universaalset lapsetoetust pere esimesele lapsele. Pere teise lapse toetust suurendati viimati veelgi pikema aja eest. See on fakt – kurb fakt, aga siiski fakt. 2004. aastal sai lapsetoetuse summaks 300 krooni, vahepeal on kasutusele võetud euro ning 300 krooni konverteeritud 19 euroks ja 18 sendiks. Me kõik teame, et viimastel aastatel on Eesti olnud üks Euroopa kõige kõrgema inflatsiooniga riike. Kui me vaatame kas või toidukaupade ja mitteamakohoolsete jookide hinna tõusu kümne aasta jooksul, siis võime öelda, et praegu võrdub 19-eurone lastetoetus oma ostujõu poolest umbkaudu 12 euroga aastal 2004.

2003. aastal siin saalis vastu võetud 2004. aasta riigieelarve suuruseks oli ca 47 miljardit krooni ehk õige pisut üle 3 miljardi euro. Praegu me menetleme eelarvet, mille suurus küünib üle 8 miljardi euro. Sotsiaaldemokraadid on veendumusel, et lastega perede toetamine peab olema Eesti riigi kõige kõrgem prioriteet. Laste vaesus ja lastega perede kindlustunde puudumine on strateegiline probleem, mille mõju ja tagajärgi me näeme ja tunneme juba täna. Eelmisel aastal sündis Eestis Statistikaameti andmeil 14 056 last, mis on madalaim näitaja pärast 2004. aastat. Veelgi enam muret tekitav on asjaolu, et kui 2010. aastal oli

Eestis registreeritud elussündide arv 35 võrra suurem surmade arvust, siis üle-eelmisel, 2011. aastal suri Eestis juba 565 inimest rohkem kui sündis. Eelmisel aastal ületas surmade arv aga sünde juba 1394 võrra. Kui lisada siia veel negatiivne rändesaldo – eelmisel aastal lahkus Eestist üle 6600 inimese enam, kui siia saabus või naasis –, siis näeme, et Eesti rahvaarv vähenes ühe aastaga enam kui 8000 inimese võrra.

Eesti riigil on viimane aeg hakata käsitlema lastega peresid prioriteedina ja seda mitte üksnes sõnades, vaid ka tegudes. Üks tänane üle-riigiline päevaleht tsiteerib üht Rootsi rahvastikuteadlast, kelle sõnum on, et kui meie, st Eesti riik, praegu lastesse ei investeeriks, siis aastate pärast pole investeerimisest ilmselt enam kasu.

Valitsusliidu jäärpäine ja ilma sisulise põhjenduseta vastuseis lastetoetuste tõusule on äärmiselt kahetsusväärne ja see on ühemõtteliselt vale signaal. Täpselt samuti, nagu oli vale signaal see, et majanduskriisi alguses löid paremerakonnad ühe esimese asjana kärpekirve just lasteaiakohtade programmi. Kindlasti mäletavad tänased valitsusliitlased, et toona üritasid nad lüüa kärpekirvest ka lastetoetustesse. Süüdistada sotse, kes toona ainsana seda universaaltoetust üldse kaitsesid ja alles hoidsid, selles, et toetust tookord ei suurendatud, on tõeliselt küüniline. Ja ma olen täiesti kindel või vähemalt loodan, et reformierakondlased ning Isamaa ja Res Publica Liidu liikmed teavad, et lastetoetused ei kuulu mitte rahandusministri, vaid hoopiski sotsiaalministri haldusalasse.

Lastega perede toetamine on riigile jõukohane. Lastetoetuste kolmekordistamine on samuti riigile jõukohane, kui see on riigi prioriteet. Vaadates nii eelarve tervikmahu kasvu kümne aasta jooksul kui ka paljude teiste kuluridade kasvu eelarves, eriti aga elukalliduse tõusu viimase kümnendi jooksul, ei pea kuidagi paika mõne valitsusliitlase jutt, et selleks vajalikuks kulutuseks eelarves lihtsalt vahendeid ei ole.

Sotsiaaldemokraadid on näidanud ära ka omapoolsed katteallikad, mille abil lapsetoetuse suurendamist finantseerida. Ent kui valitsusliit põhimõtteliselt tunnistab vajadust lastetoetust suurendada, siis oleme kindlasti valmis

konstruktiivselt läbi rääkima ka alternatiivsete katteallikate üle.

Sotsiaaldemokraadid on nõudnud lapsetoetuse kolmekordistamist ja on teinud sellekohase parandusettepaneku kõigisse eelarve eelnõudesse parlamendi selle koosseisu ajal ehk viimase kolme aasta jooksul. Me oleme sellisulist seaduseelnõu korduvalt esitanud ka eelarve menetlemise välisel ajal. Te kindlasti mäletate kõik, et ühe sellekohase eelnõu hääletas koalitsioon Riigikogu menetlusest välja alles eelmisel nädalal.

Head koalitsionärid! Selle asemel et otsida Eurostatist valikuliselt Eestile meeldivaid tabeleid, peaksime meie, rahva valitud esinduskoogu, vaatama ausalt otsa Eesti kõige strateegilisemale väljakutsele ja püüdma leida sellele lahendust. Ma kutsun teid olema konstruktiivsed ja astuma seda väikest, aga vajalikku sammu, siis ei pea me tulevikus enam vaidlema selle üle, kas ja miks läheb Eesti inimestel kehvemini kui Eesti riigil. See on meie võimuses. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Heljo Pikhof! Kaheksa minutit.

Heljo Pikhof

Austatud Riigikogu aseesinaine! Austatud kolleegid! Sotsiaaldemokraadid ei ole tulnud täna ja homme öösel siia Riigikogu saali nalja tegema. Öeldakse ju, et annab jumal lapse, annab ka lapse leiva. Seda teab vanarahvas. Kas see on ikka nii? Kas ka meil Maarjamaal? Hinnanguliselt elab Eestis üle 63 000 lapse kasuisa süvavaesuses või vaesuspiiril, päris täpselt ei oska keegi öelda. See statistika on ju rafineeritud valem, eks ole? Hinnangud muutuvad ajas, seda enam, et riigil läheb ju hästi, samas kui inimestel nii hästi ei lähe ja neid jääb meil üha vähemaks. Eks seegi ole üks suhtarvude mäng: pole inimest, pole probleemi.

Eesti kestmise põhimuresid on meie päevil just see, et perre ei sünni enam ka esimest last. Uuringud näitavad, et pere esimeste laste sündimus on viimastel aastatel kolinaga kukkunud. Potentsiaalsetel vanematel ei ole lihtsalt kindlust homse päeva ees. Tahaks pisutki turvatunnet ja riigipoolset tuge – lasteaiakoht, teadmine, et saad oma järeltulijale praegusaega

sobiva hariduse võimaldada. Ega ühiskonnalt midagi üleloomulikku oodatagi, nagu kinnitavad küsitlused. Aga seda piskutki ei ole meil oma lastele anda. Eesti sotsiaaltoetused on Euroopa Liidu keskmisest kaks korda väiksemad, samas kui hinnad on viimastel aastatel kasvanud Euroopa Liidu keskmisest tunduvalt kiiremini, ennekõike hädapäraste asjade, elektri, soojusenergia, kütte ja toidu kallinemise tõttu. Ühe inimese minimaalse toidukorvi maksumus on aastatel 2004–2012 peaaegu kahekordistunud. Sestap ei ole meil sugugi haruldane, et laps läheb tühja kõhuga magama.

Kes oskaks osutada lastega pere kokkuhoiuvõimaluste peale? Ärgem seepeale siis küsime, miks meil hoogustub väljaränne. Äraminejate seas on ülekaalus noored, nooremas tööeas ehk siis lapsesaamise eas inimesed. 2012. aasta seisuga õpib, töötab ja maksab välismaal makse 83 000 Eesti kodanikku. Kusagil mujal on rohkem sotsiaalset kindlustunnet, kusagil mujal lähevad meie lapsed rohkem korda kui meie oma Maarjamaal. Jumala abiga teevad vaba maailma vabad kodanikud nüüd ise oma valikud. Ainult et kas nood vahest võib-olla sündivad eestimaalased leiavad kunagi tagasitee koju?

2012. aastal oli ühe inimese minimaalse toidukorvi maksumus 88 eurot 34 senti. Muuseas, kas te teate mõnda last, kes leiva, kartuli, makaronide, riisi, tatra, porgandi, kapsa, kaalika kõrvale eelistaks maksa ja räime, just seda, mille põhjal käib too elementaarne arvutus, last, kes ei tahaks pigem viinereid? Isegi kahe viimase aastaga on laste nii armastatud viinereite kilohind tõusnud 2 euro 94 sendi pealt 3 euro 40 sendini.

Tuleva aasta 1. jaanuaril täitub kümme aastat päevast, mil lapsetoetus viimati suurenes, täpsemalt, esimese ja teise lapse toetus. Tollal 300 krooni, mis praeguses rahas teeb 19 eurot ja 18 senti – mida saab praegu selle eest lapsele süüa osta? Ei ole ju ühegi lapse suu seinapragu, makaronide kõrvale tahaks iga põnn ka viinerit või vähemalt maksasousti. Või mida saaks vähem kui 20 euro eest lapsele selga ja jalga?

Üks kriteeriume, mille järgi näiteks UNICEF laste vaesust mõõdab, on see, et lapsel peab olema vähemalt kaks paari parajalt suuri jalanõusid, mis jalga passivad. Jah, võib-olla tundub see kummastav meie riigi raha-

jagajatele, kellel on hädapäraseid kingapaare kaheksa või kümme, ei oskagi täpselt öelda. Ehk peaksime üheskoos meelde tuletama üht habemega Juku-nalja, kus poiss õigustab oma popipanemist sellega, et nägi pooltel kooliteel õpetaja pükse aiateibas kuivamas. Tee või tina, aga 21. sajandi algul ei ole asjaolud kuigivõrd muutunud, tagavara püksipaari ei ole ei õpetajal ega õpilasel. Kui ka on, siis ainult statistiliselt.

Ka need lapsed ja noored, kes Eestimaal on juba sirgumas, tuleb inimeseks kasvatada. Iga väikseimgi samm, mille saaksime praegu astuda, et toetada puudust kannatavaid noori, ometi aga astumata jätame, pärsib laste arenguvõimalusi ja vähendab tulevikuperspektiive. Kolm ja pool aastat tagasi rõhutasid sotsiaaldemokraadid seda siinsamas Riigikogus, püstitades laste vaesuse leevendamise meetmed riikliku tähtsusega küsimusena. Kui lapse loomulikku arengusse jääb kas või õppeveerandipikkune arenguauk või -tühik, aastast-paarist rääkimata, siis halvab see noore inimese arengu ja võib jätta terveks eluks tema hinge ravi-matuid haavu.

Et leevendada laste vaesust, või kui tahate, siis teistmoodi öeldes päästa laste hingi, tuleb tegutseda võimalikult kähku. Kümme aastat on meie lapsetoetused püsinud ühel ja samal nominaalsel tasemel. Kes aga oskaks seda piskut kas või kalapulkaadesse või kinopiletitesse konvertida? Nõnda-öelda vajaduspõhine porettoetus, mis otsekuu messia ootus suureks paisutati, ei ole miskilgi moel toimetulekuraskustes peresid edasi aidanud. Prognoositud 30 361 perest sai oktoobris vajaduspõhist toetust vaid 3250 leibkonda ehk ümmarguselt 9% plaanitust. Isegi meie kasvavaesest ja muidu vaesest ühiskonnas ei kaalu vähem kui kümme eurot kuus üles lõpimatut paberimajandust ja enesealandamist.

Lõpetuseks tahaksin jälle kord küsida: mis-moodi üks riik, saati siis Eesti-sugune väike riik üldse püsib? Kasutades siin Hando Runneli luuleridu, "me liigume loogeldes loojangu poole". Valitsuse süda on täna rahu, aga kelle jaoks riik üldse loodud on? Eks riik ole ju loodud ikkagi oma inimeste jaoks ning oma inimeste ja nende vajadustega peame rehkenda-ma siin riigis eelkõige. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mihhail Stalnuhhin! Kaheksa minutit.

Mihhail Stalnuhhin

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Muust rääkimata on mul kaks väga konkreetset põhjust seda eelarvet mitte toetada. Sellest ma alustangi.

Kui rahanduskomisjonis hakati enne teist lugemist esimest korda vaatama muudatusettepanekuid, siis torkas silma punkt 5 esimeses muudatusettepanekus (Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala). Sealt ma lugesin imestusega, et antud sihtotstarbelised toetused suurenevad seoses Ida-Virumaa õpetajate palga suurendamisega 30% võrra jne. Kes soovib, võib järele vaadata. Mõte on selge: suureneb seoses 30%-lise suurendamisega. Ida-Virumaal on umbes 1400 õpetajat, enam-vähem me teame ka keskmist palka. Kiired arvutused annavad ainult selle suurendamise jaoks summa, mis on võrdne 5 miljoni euroga. Ega ma komisjonis sellel teemal ka ei vaikinud. Ma esitasin küsimuse ja mulle lubati, et see formuleering mainitud muudatusettepanekus saab korrigeeritud, kuna see on selgelt vale. See on vale! Mitte mingit 30%-list suurendamist ju ei tule ja me teame seda. Suure imestusega vaatasin nüüd neid muudatusettepanekuid, mis siin saalis on, ja veidi muudetud redaktsioonis kõlab see tekst nii viisi: "Antud sihtotstarbelised toetused suurenevad seoses Ida-Virumaa õpetajatele alampalga tagamisega võrreldes teiste õpetajatega 30% suuremana." Sõnastatud on veidi teisiti, aga sisu on sama. Sellest loeb välja, et võrreldes teiste õpetajatega, kes on väljaspool Ida-Virumaad, suurendatakse Ida-Virumaa õpetajate alampalka 30% võrra. Samas me saame suurepäraselt aru, et nii see ei ole.

See ei ole mingi dokument, seda on võimatu lugeda! Selliseid kohti, kus te ei suuda mitte kellelegi selgitada, mida need tähendavad, leiab siit kümneid. Ja see on see põhjus, miks ei saa seda dokumenti toetada. Ma olen täiesti nõus Riigikontrolliga, kes on aastate jooksul nentinud, et riigieelarve läheb üha läbipaistmatumaks.

Millega saab seda järgmise aasta eelarvet võrrelda? Mina ütlesin, et see on metsiku mõisahärra eelarve. On nimelt selline vene

kirjanduse klassik nagu Saltõkov-Štšedrin ja tal on üks tore jutt "Metsik mõisnik". Kui lühidalt öelda, siis tahtis see mõisnik oma mõisas üles ehitada mingi muistse ühiskonna, teha kõik hästi ilusti ja väga peenelt. Mõistagi lõppes see sellega, et need tema pärisorjad, kel vedas, jooksid laiali, kel ei vedanud, surid välja. Eesti riik tuletab praegu täiesti seda pilti meelde. Ühelt poolt on majanduse näitajad väga ilusad ja võib uhkust tunda, ainult et need pakuvad huvi, hea küll, pankuritele, hea küll, Rahandusministeeriumile. Aga mida need pakuvad lihtrahvale?

Alates 2009. aastast tapetakse – ja ma väidan, et see on kõige õigem sõna – kohalikke omavalitsusi. Alates 2009. aastast, 2013. aasta kaasa arvatud, on vahe, võrreldes selle summaga, mis laekus kuni 2009. aastani kehtinud protsendi järgi, võrdne 236 miljoni euroga. Järgmisel aastal kaotavad kohalikud omavalitsused sellest, mis nad oleksid saanud 19,3%-ga, veel 52 miljonit. Suretatakse välja see, mis ongi Eestimaa alus. Eesti algab Kaarma või Lüganuse vallast, Stenbocki majas ta lõpeb. Aga kui lugeda seda eelarvet, siis oleks nagu otse vastupidi, kohalikke omavalitsusi nagu polekski vaja.

Teede remont. On juba teada, et nii nagu 2009. aastal teede remondi finantseerimine vähenes järsku enam kui kolm korda, kümneid miljoneid, nii on see jätkunud selle aastani. Järgmisel aastal, kuigi protsent jääb samaks, väheneb absoluutsumma jällegi. Mitu korda on siin kõlanud ja need, kes saavad aru, mida teeremont tähendab, on seda ka kinnitanud, et kui tänavu ei tee teeremonti, mis maksaks 1000 eurot, siis järgmisel aastal enam 1000 eurot ei piisa, vaid see summa suureneb geometriliselt. Järgmisel aastal nõuab see teeauk juba 2000 ja ülejäämisel aastal 4000 eurot. See on fantastiline, mingi täiesti süüdimatu sõda kohalike omavalitsuste ja meie infrastruktuuride vastu!

See eelarve on äärmiselt lapsevaenulik. 2005. aastal finantseeriti koolitoitu riigieelarvest – siis veel kroonides – 0,75 euro ulatuses. 2005.–2013. aastani, kaheksa aasta jooksul on see raha suurenenud kolme sendi võrra. Ainult viimase nelja aastaga on inflatsioon ära söönud umbes veerandi meie sissetulekust. Mis sellest rahast on alles jäänud? Kuidas saab loota, et inimesed sünnitavad lapsi ja jäävad nendega

Eestisse elama, kui nad näevad sellist suhtumist? Ma ei jõua enam rääkida sellest finantseerimise reformist, mis ootab meie haridussüsteemi. Aga lühidalt öeldes on see haridussüsteemi väljasuretamise plaan. Kõik, kes mõtlevad, saavad sellest suurepäraselt aru.

Täna me ütleme siin välja oma isiklikud seisukohad. Mina olen kategooriliselt selle eelarve vastu. See on rahvaenulik eelarve. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Tarmo Tamm!

Tarmo Tamm

Proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma alustan oma kõnet sellest, mis on riigieelarve puhul kõige tähtsam. See on riigieelarve tulude pool. Ma julgen küll väita, et tulude pool ei ole adekvaatselt planeeritud. Kui vaadata seda tõblemist, kuidas riigieelarvet püütakse mingil moel tasakaalu saada ja planeeritud eelarvemaht kätte saada, siis see tekitab teatud küsimusi. Kui viimasel momendil püütakse ettevõtjaid käibemaksu kaudu maksustada, isiklikus kasutuses olevat sõiduautot käibemaksuga maksustada või teisi meetodeid kasutada, siis see näitab, et riigieelarvega on päris kuri karjas. Ja kui meil pole tulude poolt, siis on väga raske kulude poolel midagi planeerida. Kui meie majanduskasv oli kolmandas kvartalis 0,4% ja jääb arvatavasti ka neljandas kvartalis sinna kanti, mis on kümme korda väiksem kui näiteks naabritel lätlastel, kuidas siis saab planeerida järgmiseks aastaks 3,6% majanduskasvu? See on minu jaoks teatud mõttes müstiline. Kas siis aasta ja kuu-päeva vahetudes hakkab Eesti riigi majandus järsku nii kiirelt arenema? Ma lugesin tänasest Äripäevast Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD) hinnanguid järgmise aasta majanduskasvu kohta. EBRD arvates on see Eestis ainult 2,5%, mis on 1,1% vähem, kui on meie riigieelarve eelnõus. Minu meelest on see väga tõsine märk, et riigi rahanduspoliitikat oleks vaja oluliselt muuta.

Kui ma vaatasin Äripäevast tabelit, mis kajastab 2012. aastal makstud ettevõtte tulumaksu, siis ei olnud minu jaoks üllatus, et selles tabelis välja toodud 21 parema ettevõtte hulgas on pankadest ainukesena Bigbank, mis kuulub Eesti kapitalile. Kus on siis meie suu-

red pangad, kes teenivad hiigelkasumit ja kes kogu selle kasumi Eesti riigist välja viivad? Kuni me ei saa selgust, kuidas panku maksustada ja teha nii, et see raha ei teeniks teiste riikide huvisid, siis pole meil ka lootust, et suudame eelarve prioriteete täita. Kus on siis see pankade loodud lisandväärtus ja uued töökohad? Ma soovitan kõigil seda tabelit lugeda ja sügavalt mõtiskleda, kuhu me niiviisi edasi jõuame. Selle asemel et maksustada meie ettevõtjaid, nende elu veel keerulisemaks teha ja saada selle kaudu suhteliselt väiksed rahasummad, tuleks pöörata teravdatud tähelepanu just nendele küsimustele.

Mind kindlasti ei rahulda, et kohalikud omavalitsused on järjekordselt jäetud vaeslapsesse ossa. Räägitakse, et kohalikud omavalitsused saavad tulubaasi, mis on 2008. aasta tase. Mida see tähendab? See tähendab, et nad ei suuda ligilähedaseltki täita ülesandeid, mis 2008. aastal neile pandi. Arvestades, et Eesti on olnud kõige kiirema inflatsioonitasemega riik Euroopa Liidus, ei ole füüsiliselt olemas seda raha, millega kõiki neid kulutusi katta. Ei ole võimalik katta huviringide kulutusi. Ma küsin, kas poleks odavam kindlustada laste praegu huviringid, mitte kanda hiljem kulutusi seoses sellega, et lastel ei olnud õigel ajal millegagi tegelda? Samal ajal on jäetud tähelepanuta tugispetsialistide küsimus. Ma võin teile kinnitada, et enamik omavalitsusi ei suuda järgmisel aastal seda kohustust täita, kui riik selleks mõeldud raha ära võtab, sest omavalitsustel ei ole füüsiliselt seda raha olemas.

Põhiküsimus on teederahastus.

Ma palun kolme lisaminutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit juurde.

Tarmo Tamm

Siin on küsimus poliitilises valikus. Kas poliitiline valik ongi, et riigiteedel peab olema hea sõita, aga kui me jõuame omavalitsuste ehk munitsipaalteedele, siis seal peaks hakka autosid lõhkuma? Kui riigil on selline poliitiline valik, siis las olla. Aga kuidas siis tegelikult seda raha jagatakse? Kõigist riigi teedest kuulub 40% kohalikele omavalitsustele, aga kahjuks laekub kohalikele omavalitsustele ainult 10% kütuseaktsiisist. See on valiku küsimus, siin ei ole vaja raha juurde leida, siin

on vaja poliitilist tahet ja on vaja saada aru, et kohalikud omavalitsused on ka üks osa Eesti riigist. Minul on igatahes piinlik väliskülaliste ees, kes meie linnu külastavad ja näevad, millises olukorras tänavad on.

Samasse kategooriasse kuulub ka kohalike omavalitsuste tänavavalgustus. Lausa piinlik oli näiteks, kui ma eelmisel nädalal kella viie ajal Tartu linnas olin ja Tartu linn oli täiesti pime. Ma ei süüdistata Tartu linna juhte, Tartu linna võimu, omavalitsustel lihtsalt ei ole raha ja seepärast tehakse valikud seal, kus valikut teha ei tohiks. Minu arvates on tänavavalgustus üks elementaarne asi, mis peaks Eesti riigis korras olema, lambid peaksid põlema. Pimedus tekitab inimestes masendust, stressi jne. See, kui ei suudeta tänavavalgustustki kindlustada, näitab veel kord, millises olukorras kohalike omavalitsuste eelarved on. Te ütlete, et ei ole võimalik raha leida. Kindlasti siiski on võimalik raha leida, kui vaadata selliseid suuri äriprojekte, mida Eesti riik on oma äriühingute kaudu ette võtnud Jordaanias või Ameerikas, või neid suuri arusaamatuid viadukke, mis on välja ehitatud Mäole ja Virumaale. Kas need on andnud siis loodetud efekti ja liiklus on selle tõttu kuidagi turvalisemaks saanud? Või oleks võinud seda raha palju otstarbekamalt kasutada, kas või näiteks linnatänavad korda teha? Kui ma mõtlen veel haridusinvesteeringute ja selle peale, kuidas maakonnakeskustesse ehitatakse uusi riigigümnaasiume, siis ma küsin, kes katab need kulud, mis tuleb kanda n-ö poolikult täidetud endiste gümnaasiumi- või muude koolihoonete tõttu. Kui seda asja komplekselt ei vaata, siis kulud järjest kasvavad. Need on mõtlematud investeeringud, mis viivad meie rahakotist raha välja, nii et meil ei ole enam raha elementaarsete ülesannete täitmiseks. Seetõttu mina seda seaduseelnõu ei toeta. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Olga Sõtnik! Kaheksa minutit.

Olga Sõtnik

Lugupeetud proua juhataja! Head kolleegid! Iga aasta koostab Maailma Majandusfoorum (World Economic Forum) globaalse soolise lõhe raporti (Global Gender Gap Report). Eesti on sellel aastal 136 maailmariigi seas 59. ko-

hal. Eelmisel aastal oli meie positsioon 60., 2011. aastal olime 52. kohal, 2010. aastal 47. kohal, 2009. ja 2008. aastal 37. kohal, 2007. aastal 30. ja indeksi arvutamise esimesel, 2006. aastal olime 29. kohal. Meie naabritest on näiteks Läti 12. ja Leedu 28. kohal. Sealjuures on Läti ja Leedu koht viimasel viiel aastal paranenud, aga Eesti koht on valdavalt halvenenud. Esikohal selles tabelis on viiendat aastat järjest Island, järgnevad jällegi meie naabrid Soome, Norra ja Rootsi ning viiendal kohal on Filipiinid. Miks me ei ole selles tabelis eespool nagu lähinaabrid, vaid nimekirja keskel, Kirgiisia ja Venemaa läheduses? Üks põhjus on kindlasti naiste madal poliitiline osalus. Poliitilise alaindeksi kohaselt on Eesti 88. kohal. Vaadake, kui palju meil on naisi siin Riigikogus, kui palju on neid valitsuses, kui palju on naisi kohalike omavalitsuste volikogudes, valla- ja linnavalitsustes? Majanduselus osalemise poolest oleme alles 41. kohal. Üks indikaator selle näitaja juures on palgalõhe, mis on Eestis üks Euroopa suurimaid, tervelt 30%. Aga kui me mõtleme näiteks selle peale, kui palju on meil edukaid naisettevõtjaid ja suurtes ettevõtetes naisjuhte, siis on see ka omaette näitaja. Terviseala indeksi järgi oleme 34. kohal ning haridustasemelt 59. kohal.

Kolleegid võivad küsida, miks ma räägin siin sellest kõigest riigieelarve arutelu ajal, kuidas palga- ja laiemalt sooline lõhe puudutab riigieelarvet. Põhjus on väga lihtne. Riigieelarve on peamine instrument, mille kaudu jaotatakse ressursid sotsiaalsete rühmade vahel. Naised ja mehed on ühiskonna kaks kõige suuremat sotsiaalset rühma, kelle vajadusi, huve ja soove peab riigieelarvet koostades arvesse võtma. Meie rahalised ressursid on väga piiratud ja sellepärast on eriti oluline, et iga sent ja iga euro oleks kulutatud maksimaalselt efektiivselt. Väga suureks abiks on siinjuures soolise eelarvestamise meetodite kasutamine. Nagu on kirjas raamatus "Riigieelarve naistele ja meestele. Vajaduspõhine eelarvestamine avalikus sektoris", ei ole eelarved kunagi sooneutraalsed, vaid peegeldavad ja taastoodavad ühiskonna soolisi stereotüüpe ja võimujao. Tulenevalt naiste ja meeste erinevatest rollidest ja sotsiaalsest staatusest on eelarveotsustel naistele ja meestele erinev mõju. Sootundliku eelarvestamise abil saab kindlaks teha, kuidas jagunevad avalikud ressursid naiste ja meeste

vahel. Valdkondades, kus meeste ja naiste vajadused on erinevad, peab ka rahaliste vahendite eraldamine olema erinev ehk vastama vajadustele. Kui eelarvevahendite jaotuse tulemusena sooline ebavõrdsus suureneb, siis tuleb vahendite jaotust kohandada nii, et riigieelarve edendaks soolist võrdõiguslikkust. Mitmed projektid ja uuringud nii välismaal kui ka meil Eestis tõestavad, et soolise eelarvestamise printsiipidega arvestamine nii riigi kui ka kohalikul tasandil on toonud kogukonnale selget kasu haridus- ja tervishoiuvaldkonnas, pere- ja tööelu ühitamisel kui ka paljudes teistes eluvaldkondades.

Soolise eelarvestamisega hakati tegelema juba 1990. aastatel ning nüüdseks on selle teema kohta ilmunud piisavalt empiirilist ja teoreetilist materjali. Ka eesti keeles ilmus 2011. aastal raamat, mida ma juba mainisin, ja selle kohta on korraldatud koolitusi. Ma usun, et päris paljud riiklike institutsioonide ametnikud on juba kursis soolise eelarvestamise printsiipide ja metoodikaga. Niisiis eeldus, et riigieelarve ja kohalike omavalitsuste eelarved oleksid rohkem naiste- ja meestesõbralikud, on olemas. Ei ole aga ühte vajalikku komponenti, ei ole poliitilist tahet. Kui me riigieelarvet esimest korda siin saalis menetlesime, siis ma küsisin härra rahandusministrilt, kas tema ministeerium on eelarve koostamisel lähtunud ka sootundliku eelarvestamise põhimõtetest. Vastuseks sain: "Ilmselgelt on meil paremaid võimalusi sootundlikkust suurendada kui eelarvet sellest lähtudes koostada." Seni kuni poliitiline eliit ei hakka tundma huvi soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise vastu, ei hakka meil asjad liikuma, ei tule rohkem naisi poliitikasse, ei vähene palgalõhe, ei hakka rohkem lapsi sündima, sest teatavasti seal, kus naiste eneseteostuse võimalused on suuremad ja on rohkem võimalusi töö- ja pereelu ühitada, sünnib ka rohkem lapsi. See tähendab seda, et tõenäoliselt on Eesti ka järgmisel aastal Maailma Majandusfoorumi raportis heal juhul samal kohal, aga võib-olla langeme veelgi allapoole.

Lõpetuseks kutsun üles kõiki erakondi rohkem mõtlema naiste ja meeste võrdõiguslikkusele, sest see ei ole mingi marginaalne teema teiste, suurte ja tähtsate ühiskonnateemade kõrval. Sugude võrdõiguslikkus on läbiv põhimõte, mis nõuab arvestamist kõikides valdkon-

dades ja ka riigieelarves. Ma loodan, et ehk järgmisel aastal hakkavad eelarve tegijad kas või projektipõhiselt rakendama sootundlikku eelarvestamist. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jaak Allik! Kas soovite kaheksa minutit! Kaheksa minutit.

Jaak Allik

Lugupeetud proua istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Peatun üldhariduse rahastamisel 2014. aasta eelarves. Oleme lugenud, et õpetajate miinimumpalk tõuseb järgmisel aastal 715 eurolt 800-ni ning sellega seoses õpetaja keskmine palk 960 euron, mis tähendaks 11,2%-list palgatõusu. Paraku on meile esitatud projektis kohalikele omavalitsustele määratud haridustoetuse kasv aga vaid 4,7%. Selles sisalduva õpetajate palgatoetuse kasvuks on ministri sõnade kohaselt ette nähtud 8,2 miljonit ehk 5,1%. Ülejäänud 6,1% peaksid koolid ja omavalitsused leidma sisemistest reservidest ehk nagu minister kultuurikomisjonis otsekoheselt väljendus: õpetajate palk on väike, sest õpetajaid on liiga palju, koole on liiga palju ja omavalitsused panevad haridustoetusest raha mujale. Samas rääkis ta ka sellest, et kahe lugemise vahepeal loodetakse omavalitsustele toetuseks raha juurde saada, omavalitsustelt võetakse mõningaid kohustusi vähemaks ja riik hakkab neid n-ö otse rahastama. Minu hämmastuseks on meile esitatud parandustega võetud küll tõesti mõned kohustused omavalitsustelt ära, kokku 2,7 miljoni euro ulatuses, kuid seda raha pole jäetud õpetajate palgatoetuseks, vaid see on suunatud sihtotstarbeliselt ümber, vähendades omavalitsuste haridustoetusi veelgi 2,7 miljoni euro ulatuses. Seega on uuel aastal planeeritud omavalitsustele haridustoetuse kasvuks vaid 3,3%, mille abil tõsta palka 11,2% tundub üsna muinasjutuline.

Jutt sellest, et omavalitsused on suunanud haridustoetust ka mujale kui haridusse, pole ühegi faktiga kinnitust leidnud. Kindlasti on haridustoetust kasutatud peale õpetajate palgade ka näiteks tugispetsialistide töö eest tasumiseks, koolitöötajatele koondamisraha maksmiseks, olümpiaadide korraldamiseks jne, kuid siiski ainult hariduskuludeks ning Vabariigi Valitsuse määrusega antud loa alusel. Praegu

peaksid need hädavajalikud kulutused tulema puhtalt omavalitsuse omast eelarvest, mis tähendab, et need omavalitsused, kes seni õpetajatele palgalisa maksid, seda järgmisel aastal enam teha ei saa. Kus seda aga pole suudetud teha, seal hakatakse nüüd lammutama juba välja kujunema hakanud tugispetsialistide süsteemi.

Mis puutub juttu, et palgaraha saab leida õpetajate ja koolide arvu vähendamise teel, siis kõige selgemalt näitab tegelikku olukorda riigikoolide rahastamine, kus eelarve kasvuks on planeeritud 8,3% ja uuel aastal tuleb veel kaks riigikooli juurde. Nende koolide puhul pole ilmselt alust rääkida koolide sulgemisest ega õpetajate arvu vähendamisest. Milliste reservide arvel saavad riigikoolid tõsta palka 11,2%, jääb müstiliseks. Praegu kooskõlastamisel olev valitsuse määrus, mis kehtestab hariduskulude jaotamise tingimused ja korra, näitab muidugi ühe võimaliku tee kätte ning sätestab klassi arvestuslikuks täitumuseks põhikoolis 24 ja gümnaasiumis 32 õpilast senise arvestusliku 17 õpilase asemel. Haridusminister ütles "Foorumi" saates ka otse välja, et kui on valida õpetaja palga ja klassi suuruse vahel, siis valib tema kõhklematult õpetaja palga. See valik on sama tark, kui anda lapsele valida, kas ema või isa. Kõik haridusuuringud on kinnitanud, et õpilaste akadeemiline edukus on vaetus ja otseses sõltuvuses õpetaja kvalifikatsioonist ja õpilaste arvust õpetaja kohta. Nende kahe asja omavahel vastandamine või ühe arvel teise parandamine ei anna vähimatki positiivset tulemust.

Vastates esmaspäevases infotunnis küsimustele, rõhutas haridusminister korduvalt, et klassi suuruses on regionaalse koefitsiendi abil tekitatud erisused 1,0 kuni 1,95. Jah, põhikooli osas küll, kuid määruse projekti järgi ei tule mingeidki regionaalseid erinevusi gümnaasiumide osas. See tähendab, et alla 96 õpilasega gümnaasiumidele peavad vallad hakkama oma eelarvest raha andma ka õpetajate palkadeks, tugiteenuste eest tasumiseks ja hoone ülalpidamiseks – kuludeks, mis riigigümnaasiumides on täielikult riigi kanda. Sellega soovitakse luua süsteem täistsükli koolide gümnaasiumiosade käigistamiseks meie väikelinnades ja maa-asulates. Gümnaasiumihariduse finantsiliselt ebavõrdne kohtlemine riigi poolt on minu arvates ebamoraalne ja kooli- ning vallajuhti-

dele ei oska muud soovitada, kui et nad veel 1,5 aastat püüaksid vastu pidada.

On loomulik, et nii linnade liit kui maaomavalitsuste liit on otsustanud jätta nimetatud määruse kooskõlastamata. Haridusminister ja Riigikogu koalitsioonisaadikud võiksid mõista, et asi pole ju selles, kas eelarves pakutud üldhariduse rahastamise maht ja mudel meeldivad Mailis Repsile või Jaak Allikule. Asi on selles, et selles peituva demagoogia ning ka ohtlikkuse kogu meie haridusmaastikule on läbi näinud peale omavalitsusliitude ka haridustöötajate ühendused.

Tsiteerin esmaspäevases Postimehes avaldatud kahe parteitu koolijuhi arvamust "Koolide rahastamise segane mäng": "Järjest rohkem hakkab tunduma, et tegu on üldsuse tahtliku eksitamisega *à la* "näete, riik annab raha rohkem kui piisavalt, aga need pagana omavalitsused või koolijuhid ei raatsi kohe kuidagi seda õpetajatele maksta." Ja nii see tõesti on. Asjale krooniks võisime eile lugeda IRL-i pressiteatest, kuidas kõik õpetajate tööleanded peavad Kaia Iva sõnul mahtuma 35 astronoomilise tunni sisse ja koolijuht vastutab, et õpetajal oleks selle aja sees võimalik valmistada tunnid ette, need ära anda ja ka kirjalikud tööd ära parandada. Lubage küsida, kuidas ja millega koolijuht vastutab. Kas hakkab ise õpetajate eest vihikuid parandama või maksab oma taskust peale? Lisan veel, et ka klassijuhatajast, käesoleval aastal 74 eurot kuus, on järgmisel aastal õpetajate palga sisse arvestatud. Nii et tänastel klassijuhatajatel pole küll mingit tegelikku palgatõusu oodata.

Õpetajate miinimumpalga tõusust on saanud ministri jaoks omamoodi püha lehm või vabadussammas. Ma olen kindel, et minister saab sihikindla inimesena selle tõstmisega hakkama, aga õpetajat ei huvita mitte eelarves olev arv, vaid tema rahakotti sama töö ja sama koormuse eest tulev raha. Siin on aga protsen did ja summad juba täiesti teistsugused.

Olukorras, kus hariduse eelarve osakaal riigieelarves on aasta-aastalt vähenenud – 2009. aasta 7,1%-lt 2014. aasta 6,4%-le – ning kus hariduskulud suurenevad 2014. aasta eelarves 3,77% võrra, samal ajal kui eelarve kogumaht kasvab 4,9%, on pentsik küsida, kust leida raha õpetajate palkadeks. Asi on eelarve prioriteetides, milleks haridus praegu kindlasti pole.

Õpetajate 5%-line palgatõus omavalitsuse koolides tähendab praegu 8,2 miljonit eurot, 15%-line palgatõusu oleks umbes 20 miljonit eurot. Eile koalitsiooni poolt otsustatud ametiautode käibemaksusoodustuse lõpetamise idee eelarvest väljaviskamine tekitab sinna 20-miljonilise augu. Selle augu tekitamine ja peatne täitmine ei osutu mingiks probleemiks. Siit järeldub, et täpselt samuti oleks võinud leida 20 miljonit õpetajate palkadeks, kui vaid soovi oleks. Kust veel võiks raha leida, seda on sotsiaaldemokraadid oma parandusettepanekutes näidanud kõigil viimastel aastatel. Osutan kas või ainult sellele, et poolega maksumulust, mis läheb korstnasse tulumaksu kavandatava alandamisega 1% võrra, mis härra Sesteri täna siit puldist öeldud sõnade kohaselt on 70 miljonit krooni, võiks õpetajate palka tõsta 30%. Ilmselt peab aga selliste otsuste langetamiseks olema häda veel suurem ja õpetajate protest veelgi tugevam. Ma arvan, et meie silmad seda veel näevad. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo! Kahaksa minutit, palun!

Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Oleme järjekordselt arutamas riigi elus aasta kõige tähtsamat seaduseelnõu, milleks on 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu. Kahjuks kaasnevad ka selle eelnõu menetlemise protsessiga kõik äraspidised kaasnähud, mis on meile tuttavad juba aastaid ja aastaid. Jälle laekus koos riigieelarve seaduse eelnõuga terve hulk eelnõusid, mis nagu varasematelgi kordadel halvendavad ettevõtluskeskkonda, pannes ettevõtjatele lisakoormisi või vähendades nende tulusid. Seekord on mindud sõidautode kallale. Eesti Maksumaksjate Liidu vanemjurist Martin Huberg on oma sellekohase artikli pealkirjastanud väga tabavalt: "Kuidas koalitsioon tahab kehtestada automaksu, mis ei ole automaks". Loomulikult on täiendavad tulud, mis asjaomase eelnõu seaduseks saamise korral peaksid riigieelarvesse laekuma, riigi 2014. aasta eelarve eelnõusse juba sisse arvestatud, olles kindel, et küll Riigikogu sellele kummitempli alla lööb.

Meenutades aga siin saalis alles möödunud nädalal toimunud arutelusid, kus oli jutuks, et

valitsus on Riigikoguga kooskõlastamata, läbiarutamisest rääkimata, paigutanud ja ümber paigutanud sadu ja sadu miljoneid eurosid, tekib küsimus, miks me üldse eelarve eelnõu siin saalis arutame ja tekitame endale illusiooni, et me tõesti midagi otsustame. Tegelikult teeb valitsus pärast nii, nagu ta heaks arvab, ja paigutab raha sinna, kuhu heaks arvab. Seda kinnitab ka eelarve järjest väiksem läbipaistvus. Asjakohasele küsimusele vastates ütles ju rahandusminister Jürgen Ligi, et otsused oli tarvis kiiresti teha, Riigikogus arutades oleksite asja, pehmelt väljendudes, tuksi keeranud.

Tulles aga tagasi riigieelarve eelnõu ja sellega kaasnevate teiste eelnõude juurde, mis on nagu kirbud koeraga kaasas, jääb mulje, et meie rahandusministri juhitud ministeeriumis puudub igasugune oskus näha ette ja planeerida rohkem kui kuus kuud ette. Pannakse lihtsalt kulud kokku, ja kui ilmneb, et tulusid jääb puudu, siis kirjutatakse kiiruga mingi eelnõu, millega saab ausalt maksumaksjalt täiendavalt raha välja pigistada. Viimastel aastatel on pidevalt ohvriks ettevõtlus. Selle ilmekaks tõenduseks on rida eelarve seletuskirjast: "Seevastu suurenevad finantstulud 2013. aasta suveprognoosiga võrreldes 38,2 miljoni euro võrra eelkõige omanikutulude suurenemise tõttu." Nagu maast leitud raha! Suveprognoos näitas üht võimalust, aga ennäe, sügiseks sai selgeks, et riigile kuuluvates ettevõtetes on dividendideks kõvasti raha üle jäänud. Kusjuures tuleb rõhutada, et see on ainult täiendav summa, ega suveprognoosiga planeeritud summa ju ka väikeste killast ei olnud. Hämmastav küll, ühelt poolt räägime, et kriis ei ole veel päris möödas, näe, majanduskasv kujuneb sel aastal ka oodatust tunduvalt väiksemaks. Aga siis selgub, et riigiettevõtted on nagu säravad saared uduses kriisimeres, paari kuu pärast selgub, et veel 38 miljonit on vedelema jäänud. Selgus, et seda oli ka vähe, ja siis kirjutati kiiresti valmis eelnõu, mis puudutab sõidautode ja jooksvate kuludega seotud sisendkäibemaksu mahaarvamise piiramist ainult 50% võrra. Seda, et see kirjutati eelarveaugu täiteks valmis n-ö viimase ööga, kinnitab ka asjaolu, et seda ei räägitud läbi ühegi huvigrupi esindajaga. Tõenäoliselt mitte sellepärast, et kardeti, vaid sellepärast, et eelnõu lihtsalt varem ei olnud. Nüüd tuleb minister jällegi hurjutama, et isikliku sõidautona kasutatava

auto kulused ei tohigi ettevõtte kinni maksta, tuues näiteks terve rea Euroopa Liidu liikmesriike, kus see nii on. Siin tahaks küll kõva kuradi lendu lasta! Kui paljudes riikides nii on ja meie tahame ka nii teha, miks siis ei võinud see seaduseelnõu jõuda Riigikokku rahulikult, näiteks juba kevadel, enne suve, veebruaris või märtsis, aga mitte mõni päev pärast seda, kui oli üle antud riigieelarve seaduse eelnõu, kus muudatused on juba sisse arvestatud?

Võidakse küsida, mis ma sellest enam räägin, sest koalitsioon võttis ju väidetavalt selle eelnõu eile tagasi. Arvan, et seda enam peab sellest rääkima, sest just see toiming näitab, kui halvasti ja salaja see eelnõu oli ette valmistatud, isegi koalitsiooni fraktsioonide liikmed said aru, millise mõttetu jamaga on tegemist. Jäeb ainult arusaamatuks, kuidas suutis rahandusminister valitsuse istungil kõigil kolleegidel silmad nii ära seebitada, et kõik jäid uskuma, et tegemist on hea eelnõuga, ja saatid selle Riigikokku.

Samast seeriast on riigilõivuseaduse ja liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõuga kavatakse tõsta Maanteeameti ja autoregistri toimingutega seotud riigilõivusid 5%. Siinjuures tahaks küll hüüatusega tsiteerida elavaid klassikuid: "Tule taevas appi!"

Möödunud aasta andmete põhjal ületas registritoimingute riigilõivudest laekuv raha kolmekordselt toimingute kulused, vastavalt üle 24 miljoni euro ja veidi üle 8 miljoni euro. Ja nüüd räägib majandusminister komisjonis, et aeg on mööda läinud ja on olnud inflatsioon, seetõttu tuleb tõsta. Siia paneksin küll kolm hüüamärki! Kui nüüd veel lisada, et eelnimetatud eelnõu esimene lugemine oli alles eile ja riigieelarve seaduse eelnõu, kus neid täiendavaid tulusid, mis tulenevad eelmainitud seaduse jõustumisest, on juba arvestatud, loeme täna juba teist korda, siis paistab eelarve menetlemise protsessi absurdus ikka väga ehedalt silma. Tekib küsimus, millal see lõpeb. Arvan, et lähema poolteise aasta jooksul ei lõpegi. Ja kui rahvas 2015. aastal teeb samad valikud, siis ei lõpe see niipea. Ka rahanduskomisjoni esimees rõhutas küsimustele vastates korduvalt, et valija otsustab ja praegu on valija andnud õiguse asju just nii otsustada, nagu seda teeb tänane koalitsioon. Nii et kõik on valija kätes: kui ta tahab, siis jätkub selline äraspidine ja absurdne eelarve kokkupanemine ja

menetlemine samas vaimus veel väga kaua. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Jaan Õunapuu!

Jaan Õunapuu

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud kolleegid! Palju on räägitud vanematest, kes ei saa oma lastele tagada isegi mitte korralikku toidukorda päevas. Tõsi on kahjuks see, et meie valitsejate poolt palju kiidetud riigis elab üle 40 000 lapse vaesuses. Äsja avaldatud Riigikontrolli ülevaatest riigivara kasutamise ja säilimise kohta aastatel 2012 ja 2013 on välja toodud aspekt, et kuigi riigi arvepidamine on korras, ei tunneta paljud inimesed, kes elavad realsuses, mitte statistilise keskmise järgi elatavas elus, et nende elatustase oleks märgatavalt tõusnud. Igapäevase eluga toimetulek on läinud raskemaks. Eestis elab suhtelises vaesuses rohkem inimesi kui Euroopas keskmiselt. Peame tõdema, et Eesti hinnad on Euroopa keskmisele kiiresti järele jõudnud: 2012. aastal moodustasid need 80% Euroopa keskmisest, samal ajal oli Eesti elanike ostujõud 69% Euroopa Liidu 27 riigi keskmisest, mis oli paraku kehvem näitaja kui kriisieelne.

Kümme aastat on lapsetoetuse summa olnud sama. Vahepealsed aastad on vähendanud selle toetuse ostujõudu 19 eurolt 12 eurole. Samal ajal on riigieelarve kasvanud 2,6 korda. Abi vajavaid perekondi on kaks korda rohkem kui kriisieelsel ajal. Tõele näkku vaadates tuleb tõdeda, et Eesti lastetoetused on Euroopa ühed väikseimad. Tõsi, koalitsioon on püüdnud teha oma lastetoetuste reformi, aga seda saab pidada täielikult ebaõnnestunuks. Pere saab 9 eurot lisaraha vaid siis, kui ta iga kolme kuu tagant oma vaesust tõestab. Tagajärg on, et prognoositud 30 000 kasu saava lapse asemel on vajaduspõhist peretoetust makstud umbes 3000-le.

Nüüd merendusest. Eesti lippu kandev kaubalaevastik on aastatel 1992–2012 vähenenud üle 17 korra. 71-st laevast on järele jäänud neli. Ülejäänud Eesti reederid opereerivad välislipu all. Lätis on näitaja 25, Leedus 62, Soomes 42 kaubalaeva. Eesti riik on sellega seoses kaotanud vähemalt 2000 meremehe töökohta ja orienteerivalt 3600 töökohta maismaal koos vastavate maksulaekumistega. Peab

ütlemata, et riik on pigem halvendanud ettevõtlusvõimalusi merenduses. Tuletame kas või meelde tänavuses eelarves kajastuvaid liiga lühikese etteteatamise tähtjaga ja kordades tõstetud navigatsioonitasusid.

Eesti laevandussektori konkurentsivõime tugevdamiseks tuleks avada lisaks riiklikule põhiregistrile ka rahvusvaheline register, kus võivad laevu registreerida Euroopa Liidu laevaomanikud. Nende laevade haldamine võiks toimuda välismaal. Selleks on aga vaja teha põhimõttelised muudatused maksupoliitikas, alandada meremeeste palkadelt võetava sotsiaal- ja tulumaksu protsenti. Nii on toimunud kõik meie naaberriigid. See on üks põhjusi, miks teiste riikide lipu all sõidab kordades enam kaubalaevu. Soome riik on laevaomanikele isegi sadu miljoneid eurosid toetust maksnud.

Nüüd mereharidusest, mille finantseerimine on otseselt seotud järgmise aasta eelarvega. Tehnikaülikool ja mereakadeemia peavad ühinemisläbirääkimisi. Eelarves on selleks planeeritud mitte piisav summa – selle 900 000 euroga saab mereakadeemia õppejõudude palka tõsta, aga need jäävad ikkagi alla tehnikaülikooli palgataseme. Puudu on ka suurusjärgus 8 miljonit eurot, et järgmisteks aastateks investeeringuid teha. Sotsid tegid muudatusettepaneku eraldada veel 900 000 eurot, mis annaks TTÜ-le detsembris, kui otsustamiseks läheb, kindla signaali, et riik tuleb appi ja nad ei pea teiste planeeritud kulude arvelt mereakadeemia infrastruktuuri investeerima. Koalitsioon jättis meie ettepaneku arvestamata. Saate isegi aru, millise signaali see ühinejatele annab. Lahendus võiks olla ka riigile kuuluvate äriühingute kasumist mingi osa suunamine mereharidusse.

Palun kolm minutit lisaks!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Jaan Õunapuu

Nüüd kohalike omavalitsuste temaatikast. Riigi ja kohalike omavalitsuste järgmise aasta eelarveläbirääkimisi iseloomustavad kõige paremini kolm sõna: ei saavutatud kokkulepet. Seda nii lõpp-protokolli osas tervikuna kui ka tasandusfondi, tulumaksuosa, koolilõuna, koolielsete lasteasutuste õpetajate täienduskoolituse, õpikirjanduse toetuse, õpilaskodu koha-

tasu toetuse, koolitranspordi, kohalike teede jne tegevuste osas. Kui kokkulepet ei ole, on vastasseis.

KOV-ide tulud kasvavad märksa aeglasmalt kui riigi tulud. Seda näitab ilmekalt riigi ja kohalike omavalitsuste tulude juurdekasvu erinevus viimasel kümnel aastal: riigi tulud on võrreldes 2002. aastaga kasvanud 312%, omavalitsustel on tulude kasv olnud ainult 208%. Prognoosi kohaselt kasvab vahe veelgi: aastaks 2017 peaks riigi tulu 15 aastaga olema kasvanud 392% ehk ligi 400%, omavalitsuste tulu ainult 239%. Kahetsusväärne on ka see, et omavalitsuste osakaal SKT-s on aasta-aastalt vähenenud: 2012. aastaks kahanes see 8%-ni.

Võib öelda, et 2014. aasta riigieelarve kohaselt jätkavad kohalikud omavalitsused kriisieelse tulubaasiga. 2009. aasta veebruaris kärbiti kohalike omavalitsuste eelarvesse laekuvat tulumaksuosa 11,93%-lt 11,4%-le ning vähendati nõrgema tulubaasiga omavalitsuste tulude järeleaitamise summasid veidi üle 19 miljoni euro. Nüüd on valitsus võtnud suuna taastada enamikus eluvaldkondades kriisi ajal tehtud kärbete eelne olukord, omavalitsuste tulubaasi erakorralise kärpe suhtes seda otsust tehtud pole.

Me tegime selle eelnõuga seoses rea ettepanekuid, kuidas muuta kohalike omavalitsuste eelarvebaasi. Soovisime suurendada tasandusfondi 7 miljoni euro võrra, soovisime hariduskuludeks tasandusfondi suurendada veidi rohkem kui 11 miljoni euro võrra ja kohalike teede hoiuks soovisime juurde natuke üle 14 miljoni euro. Kõigile ettepanekutule on lakooniliselt taha kirjutatud kaks sõna: jätta arvestamata. Nii et kohalike omavalitsuste kogutulud olid kriisieelsel 2008. aastal 1,45 miljardit eurot, Rahandusministeeriumi prognoosi järgi on see summa järgmisel aastal 1,48 miljardit ehk siis kasv 2,3%. Samas on inflatsiooni tase Eestis olnud üks euroliidu riikide kõrgeimaid.

Nii et mis ma julgen öelda? Ma paneksin selle järgmise aasta eelarve nimeks "Nahk soe" eelarve. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Rein Randver!

Rein Randver

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Mina keskendun käesolevale eelarve eelnõule ja ka Eesti tulevikule. Alustan tsitaadiga arengufondi tänavusest mõtteraamatust, mida meile Riigikogus mõni aeg tagasi laiali jagati. Ettevõtja Krimeltest Jaan Puusaag ütleb selles: "Eesti edu või ebaedu võib mõõta lühemas perspektiivis erinevatel skaaladel, kuid pikemas vaates jääb ainult üks mõõdik – kas suudame säilitada oma rahvust ja kultuuri." Siia võib juurde panna, et me oleme jõudnud olukorda, kus ligi pooled Eesti omavalitsused, ligi pool Eestimaast on teatud kriteeriumite järgi otsustades ääremaastunud. Võib küsida, kas meie kohus, lugupeetud Riigikogu liikmed, on seda tendentsi peatada, muuta, aidata kaasa pöördele paremuse poole. Mina ütlen, et jah on.

Me oleme agarad kiruma, et väljarände tagajärjel tühjeneb maa noortest. Samas saame aru, et Eesti tulevik oleneb just praegu sündivatest lastest, sellest, missugusteks vaimu- ja tööinimesteks nad kasvavad. Me tahame, et tuleviku Eesti oleks oma tööstusega ja oma põllumajandussaadusi tootev riik, mitte alltarneid teostav odava tööjõuga maa. Vaid ise oma maad arendades saame kindlad olla, et elu meie riigis muutub paremaks. Kuidas me oma tuleviku inimesi kasvatame?

Sotsiaaldemokraadid tegid 2014. aasta riigieelarve muutmiseks väga palju ettepanekuid. Neist üks olulisimaid oli see, millega muudetakse peretoetuste regulatsiooni. Meie ettepanek on kolmekordistada esimese ja teise lapse toetust, viies selle 57,5 euronit kuus. See summa ei ole teab mis suur, aga see annaks noortele peredele positiivse signaali laste saamiseks, lisaks neile kindlustunnet, et nad saavad majanduslikus mõttes laste kasvatamisega hakkama. Riigieelarvele tähendaks see 50 miljonit eurot pooleks aastaks.

Ega meie noored pered ei lahku riigist järelemõtlematult. See on raske samm ja nõuab suuri ümberkorraldusi. Aga kui kuidagi teisiti ei saa, tuleb leppida paratamatusega, saata laps Soome kooli ja pere sissetulekute normaliseerimiseks ise samas töökohad otsida. Pole aga mingi ime, kui mõne algkoolilapse ema töötab Soomes ja isa Rootsis. Reeglina on laps ema juures, aga kokkusaamised, mis varem toimusid Eestis, jäävad sellisel juhul hoopis harve-

maks ja laps muutub isale aina võõramaks. Paljud lapsevanemad ei märka või ei suuda võidelda selle vastu, et laps istub aina rohkem arvuti ees ja veedab niimoodi oma vaba aega. Mis teha, kui vanematel pole raha, et saata ta sportima või huviringi!

Me tegime ettepaneku anda uuest eelarvest iga lapse jaoks huviringitoetust, kokku võtaks see eelarvest veidi alla 10 miljoni euro aastas. Praegu valitseb meil olukord, kus oleme varasemate aastate otsustega ennatlikult lõhkunud spordikoolide tegutsemise süsteemi. Nüüd räägime jälle sellest, et oma spordikool kuluks igas piirkonnas ära.

Huvialaringide teema puudutab suures osas ka kuultuuritöötajaid. Nendegi palk on siamaani püsinud suhteliselt madal ja loodetud elevust kultuuriasutustes peale koolitunde ei ole. Sotsiaaldemokraadid on teinud ettepaneku tõsta ka kuultuuritöötajate alampalka. Selleks on vaja napp miljon eurot, mis ei ole kogu eelarvega võrreldes sugugi üüratu summa. Ehk aga tuleb veidi kõrgema palga korral juurde entusiastlikke huviringide juhte ja elavneb laste kaasamine kultuuriasutuste tegevusse.

Palun kolm minutit lisaega!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Rein Randver

Ka teistel erakondadel on oma visioone. Parima tulemuse saaks, kui siin saalis kõiki ettepanekuid üksipulgi kaalutaks ja leitaks võimalused ka nende elluviimiseks. Minu arust sisulisi debatte eelarve menetlemise ajal ei ole toimunud.

Loomulikult me näeme ette ka tulude juurdesaamise võimalusi, ja kui mõne ettepaneku elluviimiseks ei ole kohe võimalusi, siis tuleb mõelda, mida vähemalt lähitulevikus muuta saab. Kaugemas tulevikus peab meil olema võimalus öelda, et oleme kasvatanud uued põlvkonnad, kes on suutelised arendama kõrgel tasemel tööstust ja põllumajandust, ning et meie teenindussektori töötajad saavad hakkama arvutitel põhineva teenindusega. Ja mis olulisim: me peame saama öelda, et Eesti riik väärtustab meie lapsi majanduslikus mõttes nii palju, et nad ei pea end tundma tõrjutuna ei koolimajas ega tenniseväljakul. Edukat mõttevahetust! Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

Ester Tuiksoo

Väga austatud Riigikogu juhataja! Head kolleegid! 2014. aasta eelarve arutelul sundis mind siia kõnetooli tulema eelkõige põllumeeste organisatsioonide pöördumine, millega on muidugi kursis kõik maaelukomisjoni liikmed. Üldiselt põllumeeste toetused järgmisel finantsperioodil Eesti riigieelarvet ei koorma – otsetoetusi eelarves lihtsalt ei ole. Kõik see jutt, et põllumeeste toetused kasvavad – unustage ära, see ei ole nii. Euroopa Komisjon lubas üleminekuaastal ehk järgmisel, 2014. aastal erandlikult maksta *top-up*'i ehk riigisisest toetust. Nagu me oleme korduvalt siin saalis kuulnud, saadi ülemkogu läbirääkimiste käigus Eestile juurde 56 miljonit eurot väiksemate otsetoetuste ja nende lähiaastatel vähenemise kompenseerimiseks. Muidugi läks see 56 miljonit tehnilis-poliitilistel põhjustel maaelu vahenditele ja *top-up*'i – 24 miljonit on see summa laias laastus – lihtsalt meie eelarves ei ole. Ei leitud võimalust seda sinna panna.

Kui lugeda OECD hinnangut, siis sõltub ettevõtete sissetulek Eestis riigi toetustest rohkem kui mujal, seda ka võrdluses teiste Euroopa Liidu riikide ettevõtetega. Põllumajandusorganisatsioonide esindajate väitel vähenevad aastatel 2015 ja 2016 suuremal osal aktiivsetel põllumajandustootjatel nii elatustaludest kui ka teistest tööd pakkuvatest ettevõtetest toetused 20–40%. Analüüsi põhjal kahanevad Eesti keskmise, umbes 1000-hektarise piimakarjatalu toetused 2015. aastal 42,7%. Teised aastad kogu perioodi vältel jäävad 30% tasemele võrreldes 2011. aastaga. Muidugi on Eesti põllumees ikka ebavõrdses seisus, kui võrrelda teiste Balti riikide põllumeestega. Palun räägime asjadest nii, nagu need on: Eesti põllumajandustoetused saavutavad Euroopa Liidu keskmise taseme alles finantsperioodi eelviimasel aastal. Seda muidugi praeguste arvestuste kohaselt.

Põllumajandusorganisatsioonid toovad ka väga õigesti välja põhjused. Üllatuslikult on Põllumajandusministeeriumil kava rakendada märksa kõrgemat toetusmäära esimesele 39 hektarile. See on küll raha lennukilt külvanine, mis võtab kogu otsetoetuste eelarvest ära 11,9%. Riigisiseste toetuste kadumine –

need on siis näiteks piimalehma eritoetus ja põllukultuuride toetus – puudutab eriti piimaja teraviljatootjaid. Nende kahe põhjuse kohta ütleb ka OECD uuring, et majandustulemusi mõjutab eelkõige ettevõtete suurus, mis on eriti oluline just taimekasvatuse- ja piimasektoris. Loomulikult otsetoetuste pinna suurenemine, haritavate pindade suurenemine, mida saab kindlasti olema enam kui 950 000 hektarit. Siis mittepõllumajandusliku tegevuse oluliselt suurem rahastamine, kuigi põhjendatav on töötlev tööstus. Ma tahaksingi märkida, et väga oluline on, et riik toetab kogu tootmisahelat, alates põllult või laudast kuni tarbija lauani. Aga meie põllumajandusminister ei väärtusta tarbijat üldse ja sellepärast ei leia me eelarvest ka "Eesti toidu" projektile eraldatavat summat.

Ma palun kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit, palun!

Ester Tuiksoo

Tootmisahela tarbijapoollega tegelikult üldse ei tegelda. Meil väheneb musta leiva ehk rukkileiva tarbimine. Me hakkame aina rohkem sööma saia, eriti meeldib see noortele. Hiljuti käisid maaelukomisjonis veisekasvatajad, kes kurtsid, et veiselihale ei ole Eestis korralikku turgu, ja samas kurdetakse, et pole lambaliha saada. Omamaise toidu turustamine on meil tegelikult paigast ära. Näiteks põllumajandusorganisatsioonid väidavad, et mahepõllumajandusliku tootmise toetamine ilma, et seda toodangut nõutaks, oleks suur viga.

Mind häirib ka see, et selle eelarve ridadest ei leia mitte kuskilt Kodukandi liikumise toetust. Riigikogul on selle organisatsiooniga olnud väga meeldiv koostöö. Seda võib tõestada ka proua Riigikogu spiiker, kes on minu teada ka parimate külade valimise patroon. Me oleme üks kord isegi korraldanud korjanduse Kodukandi heaks. Tegelikult see ei ole päris õige, need summad tuleks leida ikkagi riigieelarvest. Nii tugevat üle-eestilist organisatsiooni peaks riik toetama. Kui me maaelukomisjonis küsisime põllumajandusministrilt, kui palju selles eelarve eelnõus on Kodukandile ette nähtud, siis ta ütles kavalalt naeratades, et see raha on regionaalministri ridadel. Otsisime siis sealt, aga ei ole leidnud. Ma väga loodan, et

koalitsioonisaadikud hindavad Kodukandi liikumist ja seda toetavad parlamendiliikmed leiavad võimaluse neile raha eraldada. Muidu on nii, et see palve jääbki kahe ministeeriumi vahele ja võib-olla isegi unustatakse ära. Riigikogu liikmed ei suudaks oma rahaga seda organisatsiooni piisavalt toetada, nii et kaks ministeeriumi ja Riigikogu koalitsioon peavad selle piinliku olukorra lahendama.

Ma tänan teid kuulamast ja head õhtu jätku!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Priit Toobal!

Priit Toobal

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Oma sõnavõtu alguses toon teile mõned näited elust enesest. Märtsikuus mõistis Harju Maakohus 940-eurose karistuse mehele, kes peksis kirvega autoklaasi puruks ja lõi juhile vastu pead. 19. aprillil tabasid keskkonnainspektorid Läänemaal kudemise ajal haugi püüdnud röövpüüdja, kellele saab määrata kuni 1200-eurose trahvi ning lisaks nõuda talt kahjutasu iga röövpüütud kala eest. 8. augustil määras politsei väärteo menetlemise korras rahatrahvi Pärnu Linnavalitsuse ametniku lauale seapea virutanud Niinale, kes polnud rahul sotsiaal ametniku tööga. 16. augustil tabasid Lõuna Prefektuuri liikluspolitseinikud avaliku kiirusemõõtmise käigus Tallinna–Tartu–Luhamaa maantee 182. kilomeetril Tallinna poole kihutava mootorratturi, kelle kiiruseks fikseeris liikluspolitsei patrull 229 km/h. Juhi kontrollimisel selgus, et tal polnud ka juhiluba. Juba mõni tund hiljem määras Tartu Maakohus kihutanud ning lisaks ka juhtimisõiguseeta Jaanile karistuseks 25 arestipäeva. 13. novembril määrati Kuresaare kohtumajas 480 euro suurune karistus Lümända vallavolinikule, kes võltsis valimisel kandideerimise avaldust ja kandidaadi ankeeti.

Head kolleegid! Nagu te nendest näidetest aimu saite, käitatakse meie riigis seadusrikkujatega üsna resoluutselt. Nad saavad enamasti kopsaka rahatrahvi ja suurema rikkumise korral määratakse arest, rääkimata karistustest raskete kuritegude eest. Kuidas aga peaks käituma olukorras, kus lausa põhiseaduse rikujaks ja kohtuotsuse eirajaks, kusjuures rikkumine on korduv ja tahtlik, on Eesti Vabariigi valitsus? Ma räägin nimelt Riigikohtu 2010. aasta 16. märtsi otsusest, mis kohustas riiki keh-

testama alused, mille järgi saaks avalikule võimule pandud ülesanded jaotada riiklikeks ja omavalitsuslikeks ning määrata ka raha jaotamise vastavalt riigi ja omavalitsuse ülesannete täitmiseks. Seda otsust vaagis tollal Riigikohus enam kui 11 kuud. Riigikohus rõhutas, et valitsus on jätnud oma töö tegemata ja suundanud tulubaasi omavalitsuste arvel – seda 2009. aastal tehtud kärbetega. Ka Riigikontroll on korduvalt juhtinud tähelepanu asjaolule, et valitsus ei ole Riigikohtu ettekirjutusi täitnud. Riigikontroll viitas samale probleemile ka viimases meile esitatud aruandes. Lõpuks oleks aeg see seadusrikkumine lõpetada ning Riigikohtu otsus täita. Tegelikult on see ennekuulmatu, et tehakse nägu, justkui oleks kõik korras, ning ignoreeritakse tehtud ettekirjutusi.

Alustada võiks omavalitsusliitude ning nende esindusorganisatsioonidega kohtumisest ning vastastikuste ootuste läbiarutamisest. Vaja on välja tuua riiklikud ja kohalikud ülesanded ning ära jagada nende rahastus. Seda tuleb teha ausalt, mitte nii, et vallad ja linnad pakuvad teenust, aga riik jätab raha rõõmsalt enda taskusse. See võiks olla tõesti haldusreformi algus, millest kõik regionaalministrid räägivad, aga mida keegi tehtud ei saa.

Kokkuvõtteks: järjekordselt surub koalitsioon siin saalis riigieelarvet läbi, kuid Riigikohtu otsus on endiselt täitmata. Rikutakse seadust, Riigikohtu otsus on täitmata, ning mitte midagi ei juhtu! Mina ei ole kindlasti inimene, kes tahab, et kellelegi määratakse rahatrahv või veel vähem, et keegi vangi panakse. Ma tahan, et olukord muutuks ja Riigikohtu otsus täidetakse. Aga mulle tundub, et karistuse määrajateks saavad 2015. aastal hoopis valijad, kes valivad riiki juhtima teised erakonnad. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Urve Palo!

Urve Palo

Tere õhtust, head kolleegid! Lugupeetud proua eesistuja! Palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, palun!

Urve Palo

Eestis on pere esimesele ja teisele lapsele makstav toetus püsinud kümme aastat samal tasemel. Vajadus tõsta nappi, et mitte öelda naeruväärselt väikest 19-eurost lapsetoetust on juba pikki aastaid enam kui ilmne olnud. See-tõttu on sotsiaaldemokraadid viimaste aastate jooksul teinud parlamendis kolm korda lapsetoetuse kolmekordistamise ettepaneku. Paraku pole valitsuskoalitsioon meie eelnõusid tõsiselt võtnud ega astunud ka muid sisulisi samme. Kõlavad üksnes õõnsad loosungid sellest, kui olulised Eesti jaoks lastega pered on, kuid tegusid ei järgne. Räägitakse vajadusest anda lisahääl lapsevanematele ja kõik muu selline.

Kaks aastat tagasi valmis Sotsiaalministeeriumi juhtimisel laste ja perede arengukava, mis kritiseerib Eesti poliitika liigset sünnile orienteeritust ja toob esile universaalsete lapsetoetuste vajalikkuse. Muu hulgas öeldakse, et kuna pereelu ei alga ega lõpe lapse sünniga, pole üksnes sünnile ja väikelapsele suunatud perepoliitika jätkusuutlik.

See, mil määral riik panustab laste ja perede heaolusse, kajastub varem või hiljem rahvastiku tervisenäitajates, haridusalases võimekuses, kuritegevuse tasemes ühiskonnas, tööhõives ja lõppkokkuvõttes majanduse käekäigus üleüldiselt. Euroopas läbiviidud uuringud kinnitavad, et laste vaesus on väiksem nendes riikides, kus on arvestatavad universaalsed peretoetused ning vanemaid toetavad teenused, sh teenused tööturul osalemiseks. Eelkõige pean ma silmas lasteaiakohti. Niisiis, Euroopa Komisjoni uuringute kohaselt on universaalne süsteem efektiivne laste vaesuse ärahoidmisel ja leevendamisel, seda eriti võttes arvesse Eesti sotsiaalse kaitse kulude madalamat taset võrreldes teiste Euroopa riikidega.

Sellele vaatamata räägib valitsuskoalitsioon üksnes vaesuses elavate perede laste piskust toetamisest, makstes *circa* 3000 lapsele kuus natuke üle 9 euro juurde. Selleks aga, et seda 9 euro suurust lisatoetust saada, peab pere kõigepealt vaesusesse langema. Ma küsin: miks küll üks valitsus oma elanikega, oma inimestega sedasi käitub?

Olen igati selle poolt, et riik ja omavalitsused peavad majandusraskustes peresid senisest märksa enam aitama. Kuid olen kindlameelselt selle vastu, et lapsetoetusi käsitatakse toimetulekusüsteemi osana. Kui tõesti soovitakse

hädasolijaid aidata, siis võiks alustada sellest, et toimetulekutoetuse määramisel ei arvestataks tulu hulka ka pisikest 19-eurost lapsetoetust.

Sellesisulise seaduseelnõuga on sotsiaaldemokraadid tulnud Riigikogus viimaste aastate jooksul välja tervelt neljal korral. Kahjuks ei ole meie algatus paremerakondade heakskiitu pälvinud. Väidan, et lapsetoetuste järk-järgult vajaduspõhiseks muutmisega võtab Eesti valitsus eeskuju perepoliitikas läbikukkunud Lõuna-Euroopa riikidest, kus universaalsed lastetoetused on kas väga väikesed või puuduvad hoopiski ja rakendatakse eelkõige vajaduspõhise maksmise põhimõtet. Selle tagajärjel on juba mõnda aega näiteks Kreekas, Itaalias ja Hispaanias sündimus drastiliselt väike: ühe fertiilses eas naise kohta sünnib keskmiselt veidi üle ühe lapse. Siin pole ka midagi imestada. Kui riik alustab laste toetamist alles siis, kui pere on langenud alla vaesuspiiri, siis pigem jäetakse lapsed sünnitamata, kui et riskitakse vaesusesse langemisega.

Vastupidi käituvad aga meie lähiriigid põhjas, kus toetatakse kõiki lapsi. Soomes, Rootsis, Taanis ja Norras kehtib universaalne laste toetamise süsteem, mille puhul lähtutakse põhimõttest, et kõik lapsed on riigi jaoks võrdselt tähtsad ja et iga lapse kasvamisega on seotud kulud. Riik peab tegema kõik, et lastetoetuste maksmise ja lastele suunatud teenuste abil – lasteaiakohad, tasuta huviharidus ja spordiringid – ära hoida olukord, kus lastega pere satub vaesusesse ja on sunnitud taotlema vaesus- ehk siis toimetulekutoetust. Sellisele põhimõttele on need riigid toetunud juba aastakümneid ja tulemuseks on pea kaks korda suurem laste arv ühe naise kohta kui Lõuna-Euroopa riikides.

Meie rahandus- ja peaminister väidavad järjekindlalt, et kõigi laste kasvatamist toetavate meetmete kasutamine ja selleks raha eraldamine riigieelarvest on vastutustundetu ja viib riigi pankroti äärel. Aga Põhjamaadega ei ole seda juhtunud. Vastupidi, tegu on majanduse konkurentsivõimelt maailmas esikümnesse kuuluvate riikidega, riikidega, kus inimvarasse investeerimine on prioriteet. Sõnades me tahame Põhjamaade hulka kuuluda, aga tegudes triivime Lõuna-Euroopa suunas.

Praegu moodustavad lastele ja peredele suunatud toetused kõigest 0,6% riigi SKT-st. Meile eeskujuks olevad Põhjamaad on juba

ammu aru saanud, et riigi tulevik ja edu sõltub järeltulevast põlvkonnast, nemad suunavad lastesse üle 3% SKT-st. Millal ometi Eesti riigi juhid sellest aru saavad ja asuvad lõpuks mitte sõnades, vaid ka tegudes lastesse panustama!? Mis keeles peab teiega rääkima, austatud koalitsioonisaadikud? Kus on teie mõistus ja tunded? Püsiv vastasseis ja jonn, kui jutt on lapsetoetuse suurendamisest, ning järkjärguline lapsetoetuse sidumine pere viletsusse vajumisega tähendab järgmist suurt sammu meie sündimuse ja Eesti rahva kestmise allakäigutrepil.

Kallid parlamendiliikmed! Teie käes on hoovad, et Eesti peredel ja riigil oleks tulevikku. Kasutage neid targalt, unustage hetkeks koalitsioonileping ja maailmavaade ning mõelge Eesti perele heaolu ja Eesti riigi jätkusuutliku tuleviku peale! Olen enam kui veendunud, et poliitilise tahte korral on võimalik juba järgmine aasta lapsetoetusi kolmekordistada. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Palun nüüd, kolleeg Vladimir Velman! Kaheksa minutit, palun!

Vladimir Velman

Lugupeetud proua juhataja! Lugupeetud koalitsioonisaadikud! Koalitsiooni saalis küll ei näe, ehk nad kuulavad meid kuskil mujal. Loomulikult on õige, et iga eelarve tegemine on võimaluste valik. Mina ütleks nii, et ainuke katteallikas igale ettepanekule on riigieelarve ise, st selle tulupool. Nüüd ongi huvitav vaadata, mismoodi valiku on praegune koalitsioon teinud. Ainuke asi, mis on kindlaks määratud, on 2% SKT-st kaitsekulutusteks. See on nagu aamen kirikus, sellest ei saa üle ega ümber. Kõik teised asjad ujuvad. Kui näiteks mingi summa sotsiaalsfääris kasvab ja kasvab, et vajadusi katta, siis muudes valdkondades võib raha vähemaks võtta.

On tuntud ütlus, et viimase 3000 aasta jooksul on inimese füüsilised võimed kasvanud väga vähe, samas kui töövõime on kasvanud mitu tuhat korda. Selge, et see on kasvanud tänu teaduse, tehnika ja kultuuri arengule. See, mis toimub meie haridussüsteemis, on hämmastav. Kuigi see sugugi kõikidele siin saalis ei meeldi, vaadake meie lähinaabrit Soomet. On selge, miks seal üldse tekkis selline asi

nagu Nokia. Soome on üks väheseid Euroopa riike, kus 1969. ja 1970. aastal suurendati hariduse rahastamist. Praegu võivad Soome õppurid kõikidel maailma olümpiaadidel esimesi auhinnalisi kohti. Ekspertide hinnangul on sel riigil Euroopa parim majandussüsteem. Töö haridusvaldkonnas on prestiižne ja väga hästi tasustatav. Riigis on väga hästi paika pandud majandusharidus lasteaiast doktorantuurini, ja haridus on kõikidel tasanditel tasuta.

Väike riik, nagu meie Eesti riik on, saab teenida tulu ainult siis, kui tema töövõime on suur ja majandus teaduspõhine. Võtame sellised maad nagu Lõuna-Korea ja Singapur, kus on tänu sellele, et riik on pannud palju raha haridusse, saavutatud suurepäraseid tulemusi. Need riigid on praegu maailma konkurentsivõistluses esikümnes. Pole ime, et Soulis on iga neljas töötaja hariduselt füüsik – see on teada asi.

Kui meil väidetakse, et me ei saa siduda oma haridussüsteemi ja lastetoetust SKT-ga, tuleb meelde üks lause, mille mõte on, et sõdu ei võida kindralid, sõdu võidavad õpetajad. Haritud inimesed on parimad spetsialistid ka riigikaitse ja majanduse arendamisel.

Eesti riik ei väärtusta peresid, ei väärtusta lapsi. Raha, mis eraldatakse laste koolilõunaks, on samal tasemel mis mitu aastat tagasi. Lapsetoetus on juba kümme aastat olnud 19 eurot. Au see kõik meile ei tee. Et sellest surnud ringist välja pääseda, peame oma valikukriteeriume muutma. Me peame mõistma, et valides Eesti tulevikku, peame eelkõige mõtlema nendele lastele, nendele õpilastele ja nendele õpetajatele, kes meil praegu olemas on – nii kaua kui neid üldse on. Eelarve, mis meil täna laua peal on, jätkab koalitsiooniparteide poliitikat, mis Eestit hävingu poole viib. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Marianne Mikko!

Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Armsad kolleegid! Kaarel Tarand on Sirbis nentinud, et Eesti valitsusel on tasakaalufetiš niivõrd vaimu pimestav, et sellele tuuakse ohvriks kõik, mis liigub ja hingab. Ometigi teab igaüks, kel on huvi olnud, et nn eelarve tasakaal on juba aastaid pettus ja näivus. Mida sellele lisaks ütelda? Ega palju ei olegi lisada. Tõsi, meie tulu-

maks on mõnede meelest toredalt väike. Aga mündil on ka teine, tume külj. Eesti käibemaks on suur. See tähendab, et raamatu või piima ost on kallid. Miljonäridele mitte, aga miinimumpalgale saajale küll.

Meie, sotsiaaldemokraadid, nägime 2011. aasta üldvalimiste programmis ette käibemaksu diferentseeritust. Pidasime õigeks kehtestada põhilistele toidukaupadele väiksema käibemaksu, et kesise sissetulekuga inimene või pere, kellel iga jumala sent on arvel, ei peaks seda vähest raha välja käima raske südamega ning isegi võid, piima ja juustu ostes veeretama näppude vahel iga senti ning lõppkokkuvõttes asendada piima veega.

Eestis on Viljandi linna jagu üksikvanemaid. Olgem otsekohesed, need on lõviosas naised. Meie ühiskond millegipärast sallib rongaisasid, keda on raske sundida andma oma mahajäetud naistele raha laste kasvatamiseks. Saan aru, et teen üldistuse, mille puhul on kindlasti erijuhtumeid. Ent kui võrrelda Eestit teiste Euroopa Liidu riikidega, siis isale sissekohustus kanda nii materiaalselt kui moraalselt hoolt oma laste kasvatamisest on kaunis nõrk, et mitte öelda üsna olematu.

Kuidas riik sellises olukorras perepead ehk ema toetab? Juba kümme aastat ühe ja selle sama 19-eurose lapsetoetusega. Seda võib pidada lausa laste teotamiseks valitsuse poolt. Härrased, see ei aja naerma, nutma ajab! Muide, me oleme euroliidus üksikvanemate osakaalu poolest absoluutsed liidrid. Täna Eestis Päevalehes kinnitab Stockholmi Ülikooli demograafiaprofessor Livia Oláh, et Rootsis on perepoliitika nurgakivi isade kaasamine laste kasvatamisse ja ka see on sündimust mõjutanud.

Kui siit edasi minna meie üksikemade sissetulekute juurde, siis see ei näi meie valitsusele kopika eest korda minevat. Kui siinsamas saalis kõlas küsimus eelarve koostamisel soolise aspekti silmas pidamise kohta, siis rahandusministri suhtumine oli üleolev, *à la* mis asi see veel on. Eesti paistab inimarengu seisukohalt silma suure ignorantsusega. Sotsiaalmõõde ehk inimkeeli inimene kui printsip ei kajastu valitsuse tegevuses just ülemäära palju. Seda saab ütelda järgmise aasta riigieelarve kohta.

Ka Riigikontrolli aastaaruanne tõdeb juba selle tähtsa dokumendi sissejuhatuses täpselt

sama. Tsiteerin: "Terviklikku ja süsteemset kava Eesti elu edendamiseks pole olnud." Kui riigikontrolör Riigikogus nädal tagasi meie ees ettekande tegi ja küsimustele vastas, siis küsisin härra Kariselt, kas saab käsitleda Euroopa Liidu majandus- ja rahandusliitu, mille osa on ju ka liikmesriik Eesti, ilma inimest ja tema heaolu silmas pidamata. Kas saab rääkida rahast ilma, et keskendutaks sellele, keda see püha loom raha teenib? Riigikontrolör vastas väga lakooniliselt: "Ei saa."

Me oleme Euroopa Liidu liikmesriik olnud üheksa ja pool aastat. Kui rahaasjades peetakse meid Brüsselis kukupaiks, siis sotsiaalküsimustes oleme 28 liikmesriigi hulgas alatasa punane latern või pidur – kuidas soovite. Euroopa Liidu sooline palgalõhe on keskmiselt 16%, Eestis on see näitaja liidu suurim ehk 28%. Eesti sügava soolise palgalõhe üks põhjusi on segregatsioon tööturul, st meie naised on koondunud teatud erialadele, teatud sektoritesse. Horisontaalne segregatsioon viitab sellele, et naised domineerivad teatud tegevusaladel ja paraku on nendel tegevusaladel keskmisest madalamad palgad. Näiteks kultuuri-, meditsiini- ja haridusvaldkonnas töötavad Eestis põhiliselt naised.

Palun kolm minutit lisaks!

Esimees Ene Ergma

Kolm minutit.

Marianne Mikko

Statistikaameti järgi oli 2010. aastal hoolustöötajate keskmine tunnipalk 2,6 eurot. See oli enam kui kolmandiku võrra väiksem kui mootorsõidukite lukkseppade tunnipalk, mis oli 4,1 eurot. Seega, kui naised ja mehed koonduvad tööturul erinevatele tegevus- ja ametialadele, põhjustab see soolise palgalõhe ka sel juhul, kui sama töö eest makstakse kõigile täpselt sama palka.

Siinkohal vaadelgem, kuidas on kajastunud haridustöötajate meeleheide eelarve eelnõus, kust me näeme eraldi õpetajate palkadeks. Mäletatavasti avaldasid meie enamasti naissoost õpetajad meelt siinsamas Riigikogu ees. Muide, ka õpetajate hulgas on palju üksikvanemaid. Valitsusel jagus oidu, et pisut olukorda leevendada. Nagu rahanduskomisjoni esimees mõni tund tagasi ütles: seda tehti vastavalt majanduslikele võimalustele. See paraku

tähendab, et õpetajapalga probleem pole saanud lahendust, nagu ühele väarikale demokraatlikule õigusriigile kohane.

Mul oli ülimalt piinlik olla tunnistajaks Sven Sesteri sõnadele täna siin Riigikogu saalis, kui ta rahanduskomisjoni esimehena küsimustele vastates kiitis, kuidas haridusminister võitleb õpetajate palkade eest. Kui see on võitlus, siis hüüataks tõesti peaministri kombel: tule taevas appi!

Sotsiaaldemokraadid on teinud palju parandusettepanekuid, millest põhiline on lapsetoetuse kolmekordistamine. Kõike eespool öeldut arvestades teatan täie veendumusega, et mina oma häält valitsuse koostatud 2014. aasta riigieelarvele ei anna. Täna tähelepanu eest!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Ma palun igaks juhuks kolm minutit juurde!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, loomulikult.

Andres Anvelt

Aitäh, proua juhataja! Head kolleegid ja lugupeetud koalitsiooni esindaja!

Esimees Ene Ergma

Mina olen ka saalis!

Andres Anvelt

Vabandust! Lugupeetud koalitsiooni esindajad! Kõigepealt õiendan ära ühe küsimuse, mille ma rahanduskomisjoni esimeest küsitledes juba esile tõin. Nimelt, juba mitu aastat järjest olen ma riigieelarve esimesel lugemisel avastanud sellise huvitava asja, et Maksu- ja Tolliameti personalikulude rubriigis seisab kas null või miinus. Ja kui ma sellele olen tähelepanu pööranud, siis teiseks lugemiseks on sinna alati tekkinud mingi summa. Seetõttu on mul tõsine mure, mida ma proovisin täna ka rahanduskomisjoni esimehele väljendada, ning see on, et Maksu- ja Tolliametil on meie riigi maksuaukude vähendamisel väga oluline roll, aga tema arendamine ja jõu tugevdamine käib kuidagi longates.

Härra Sester küll rääkis, et maksuaukudega võideldakse kavalate seaduste abil, mis on

väga hea, kuid tuleb arvestada, et seadusi viivad ellu ikkagi inimesed. Ka kõige harilikuma salakauba vastu, mille äri võtab riigilt kümneid miljoneid eurosid, ei aita ükski seadus, isegi kui see seadus on Berliini müüri sarnane. Seetõttu ma arvan, et rahanduskomisjon võiks tulevikus palju sisulisemat huvi tunda selle vastu, kuidas käib MTA rahastamine kaugemas perspektiivis, ja arvestada sellega, et tegu on ikkagi jõuametkonnaga, kelle tegevus toob meie kidurasse eelarvesse otsest lisa. Usun, et iga sellesse ametkonda investeeritud euro tuleb mitmekordselt tagasi. Ühesõnaga, ikkagi jõuame jälle inimese juurde – ka Maksu- ja Tolliametis teeb põhitöö ära inimene, mitte seadus. Seadus on vahend.

Rääkides suhtumisest inimestesse, jõuan lastetoetuste juurde. Sain täna rahanduskomisjoni esimehe sõnavõtust ja vastustest aru, et koalitsiooni poliitika kohaselt peaks inimese toetamine, kui ta siia ilma tuleb ja siit ilmast lahkub, olema vajaduspõhine. Elus püsimine olenegu igaihe personaalsetest võimetest. Tekib küsimus, kas selline poliitika on ikka jätkusuutlik. Raske on uskuda, eriti kui viimase kümne aasta kõige sisulisem mõjude analüüs ehk rahvaloendus näitab vastupidist. Mulle tundub, et me riigina liigume ummiku poole.

Me saame küll rääkida sellest, et tööhõive on võrreldes masuajaga paranenud, kardame aga otsa vaadata tõsiasjale, et suuresti on olukorra paranemise näitajate taga töövõimeliste inimeste arvu vähenemine. Kõige pessimistlikumad prognoosid, mida meediast tänagi lugeda sai, näitavad seda, et viiekümnendateks aastateks on meie rahvaarv vähenenud miljonini ja ma ei usu, et selle miljoni sees on tööealiste ja mittetööealiste inimeste arvu suhe parem kui praegu. Pigem on arvud süngemad.

Kui pragmaatiliselt mõelda, siis me ju teame, et igas normaalses tulevikku vaatavas ja optimistlikus ettevõtmises proovitakse turgutada eelkõige valdkonda, mis kõige enam lonkab, kuid ilma milleta ei ole edasine eksistents siiski võimalik. Riigi puhul on selleks kindlasti järeltulev põlvkond ehk lapsed. Meil otsitakse praegu midagi, mis annaks meie riigile hea kiirenduse. Mida suurema toe garanteeriks riik lastele, seda suurem on selle kiirenduse andvate laste arv ja seda võimsam see kiirendus on.

Mis aga teeb valitsev koalitsioon? Kõike täpselt vastupidi nagu kamikaze, kes viib sihikindlalt ellu enesetappu nõudva missiooni. Huvialaringide raha tõmmati eelarvest maha, sest see ei ole prioriteet. Seega laste arendamine ei ole prioriteet. Kümme aastat muutu matut lapsetoetust ja soovimatus seda ka edaspidi suurendada on samuti tõend, et lapsed ei ole prioriteet ka siis mitte, kui võtta asja väga pragmaatiliselt ja anda endale aru, et meie lapsed on tulevased maksumaksjad ja majanduse edendajad.

Jah, peab tõdema, et peale ebaseeldivaid skandaale mõni aeg tagasi ruttas valitsus Reformierakonna eestvedamisel läbi viima lastetoetuste reformi, käies välja vajaduspõhise peretoetuse. Ent kuhu me oleme sellega jõudnud? Plaanitud ligi 30 000 lapsest jõuab see kümme korda väiksema arvuni, natuke rohkem kui 3000 lapseni. Ja selle saamiseks peavad inimesed ennast alandavalt vaeseks tunnistama. Valitsuse silmis on lastetoetused muutunud vaestetoetusteks, see ei ole pere lisaraha, millega saaks lapsele pakkuda täiendavaid arenguvõimalusi ja panustada seeläbi ka riigi tulevaste majandusse. Kordan, et huvialaringide tegevust valitsus ei toeta. Kuid arvestage, et lapsed ei ole pimedad ega tummad, uskuge mind, ka nende suhtumine oma riiki muutub selliseks, nagu riik suhtub nendesse. Erinevus on selles, et riik ei saa kuhugi ära jalutada, aga lapsed suureks kasvades saavad.

Head kolleegid! Eesisev öötöö ei ole mitte suunatud koalitsiooni kiusamisele mingi ühe kitsa valdkonna probleemiga, nagu seda on lastetoetused. Eesmärk on demokraatlik võitlus meie riigi tuleviku nimel, võitlus nende inimeste eest, kes on juba Eestis sündinud või sünnivad lähiajal ning kellelt me ootame seda, et nad meie riiki tulevikus üleval peaksid, vananevat ühiskonda toetaksid. Ja mis veelgi tähtsam, nad peavad ellu viima meie suure unistuse ja pöörama Eesti rahvaarvu taas kasvusuunale.

Lapsed ei sünni siia ilma mitte vajaduspõhise, nad sünnivad armastusest. Me seisame selle eest, et meie inimesed armastaksid oma riiki samuti mitte vajaduspõhise, vaid siiralt ja südamest. Aga enne, kui ma lahkun siit puldist, tahan siiski öelda, et ma jään ikkagi optimistlikuks. Peaminister on küll öelnud, et tema ei suurenda lapsetoetuse summat, seda 19

eurot kunagi, mina aga usun meie sotsiaalkomisjoni juhti Margus Tsahknat, kes on kinnitanud, et lapsetoetus kasvab juba 2015. aastal.

Mõlemad on lausa prohvetlikud ütlused. Ansip teab, et aastal 2015 ei ole ta enam peaminister, ja Tsahkna teab, et sama koalitsioon peale aastat 2015 enam ei jätkata. See teadmine annab jõudu ka ööistungiks. Üks lisamõte veel. Meie rahanduskomisjoni esimees ütles, et koalitsiooni eesmärk ei ole mitte pakkuda kala, vaid õnge. Küsin selle peale säärase filosoofilise küsimuse: mis selle vajaduspõhise õngega teha on või mis sellest kasu on, kui õnge saaja seisab keset suurt ja lõputut kõrbe? Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Eldar Efendijev!

Eldar Efendijev

Proua eesistuja! Austatud kolleegid! Nagu kolleegid, püstitan ka mina teemasid, mis on väga olulised kohalike omavalitsuste jaoks. Neist on juba korduvalt räägitud ka eelarve teisel lugemisel kõlanud sõnavõttudes. Esiteks, kohalikud teed. Ma ei hakka praegu rääkima teedest, mis kuuluvad kohaliku omavalitsuse infrastruktuuri ja on vajalikud kohaliku elu eksisteerimiseks. Ma räägin teedest, mis on rahvusvahelise, üleriigilise ja piirkondliku tähtsusega, aga jäävad kohaliku omavalitsuse piiridesse. Toon näiteks Narva. Läbi kesklinna läheb Euroopa–Eesti–Venemaa magistraal. On arusaadav, et seda kasutavad võimsad veokid ning suured liini- ja turismibussid. Kasutusel on ka teised linnatänavad, mille kaudu saab sõita piiripunkti või bussijaama. Mitu korda on kasvanud ka läbisõitvate sõidautode tekitatav koormus ja on arusaadav, et need tänavad amortiseeruvad palju kiiremini kui muud tänavad. Linnavalitsus peab need korras hoidma, aga ressursi ei jätku, sest teed lagunevad kiiresti, koormus aina suureneb. Teistele tänavatele ka ei jätku raha, sest see kulub magistraalide peale – eelkõige on ju vaja tähtsamad teed korras hoida. Ma ei räägi praegu sõidumugavusest või esteetikast, ma räägin ka turvalisusest, sest võib tekkida probleeme kiirabi, politsei ja päästemasinate juurdepääsuga konkreetsetesse kohtadesse. Me püstitasime järjekordselt kohaliku omavalitsuse teede finantseerimise küsimuse, aga siiani ei ole suudetud

riigi ja kohalike omavalitsuste ülesandeid selles küsimuses balanssi viia. Väga kahju! Ka tuleva aasta riigieelarve ei lahenda seda probleemi ja omavalitsused peavad edaspidigi oma õlgadel kandma mitte ainult kohaliku infrastruktuuri tänavate korrashoidu, vaid hoolitsema ka rahvusvahelise, üleriigilise või piirkondliku tähtsusega teede eest.

Teine küsimus on koolitoit – selle hind ja võimaldamine ka gümnaasiumiastmes. Hinnast on juba palju räägitud ja ma ei hakka seda kordama. Aga jälle ei ole see valdkond riigieelarvest toetust leidnud. On väga kurb, et poliitikutele meeldib rääkida noortest ja sellest, kuidas nad hoolitsevad nende tervise eest, aga tegelikkuses on olukord selline – toon jälle näiteks Narva –, et väga paljude perede sissetulek on üliväike. Minu kolleegid juba rääkisid laste vaesusest väga kirglikult. Enamik peresid ei ole võimelised oma lastele igapäevast toidurahagi kaasa andma ja tuleb välja, et noored ootavad, kas koolisööklas jääb midagi üle. Nad seisavad ja ootavad. Ma ei räägi sellest, kui piinlik see on – eks nad on sellega vist juba harjunud. Võimalused muul moel kõht täis saada on ka piiratud. Vaheaeg on lühike ja kui kellelgi ongi raha midagi muud osta, siis nad seda lihtsalt ei jõua, sest esmalt teenindatakse õpetajaid ja alles pärast neid õpilasi. Lastel tekivad tõesti suured probleemid, sageli tuleb tundi hilineda. On muidugi üks väljapääs: nad võivad võtta kodunt kaasa võileiva, jogurti või veel midagi, aga see ei ole soe toit.

Ma palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolm minutit!

Eldar Efendijev

Gümnaasiumiastmes tuleb koolis olla keskmiselt kaheksa-üheksa tundi, mõnikord ka rohkem. Muidugi on küsimus, kuidas saab noor inimene sel ajal normaalselt süüa. Selles olukorras võib lahendus olla ainult organiseeritud koolitoit ja riigipoolne toetus, kui me tõesti soovime oma noorte tervise eest hoolitseda. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Kalev Kotkas!

Kalev Kotkas

Palun kaheksa minutit!

Esimees Ene Ergma

Kaheksa minutit, palun!

Kalev Kotkas

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Eesti riigil on pea 70 kehtivat üleriigilist arengukava, -programmi ja -strateegiat. Neist 19 on heaks kiidetud Riigikogus ja ülejäänud valitsuses. Aga kas järjekordset riigieelarvet ette valmistades keegi ikka nendelt arengudokumentidelt vähemalt tolmu ära pühib? Tundub, et ei.

2013. aasta riigieelarve eelnõu seletuskirjas viidatakse vaid paaril korral mõnele arengukavale, enamikku pole peetud mainimise ja tõenäoliselt ka arvestamise vääriliseks. Ometi on need arengukavad kunagi koostanud valdkondade parimad asjatundjad kõigi kolme sektori esindajate osavõtul. See on äärmiselt lugupeetav tegijate vastu ja lausa kuritegelik riigi vastu. Kellel on vaja sellist raamatukogu, kus on riulite viisi arengukavasid, mida keegi ei loe!? Oleks minu teha, ma paneks Riigikantseleis sellele toale sildi "Saja strateegia surnuaed".

Ma mõnan, et mõned neist arengukavadest vajavad aktualiseerimist. Mõned on oma aja nägu – suurema osa mahust võtab kõigi ja kõige olnu kirumine ning arengumõõde avatakse viimastel lehekülgedel. Aga enamik neid arengukavasid ja strateegiaid on oma olemuselt ühiskondlikud kokkulepped konkreetses valdkonnas, kusjuures oma sõna on öelnud valdkonna parimad asjatundjad kodumaalt, lisaks väliseksperdid ja eri sektorite esindajad.

Lisaks kõigele on riik kulutanud nende arengudokumentide koostamisele väga palju raha. Kes on sellises protsessis osalenud, teavad, et mõne arengukava tegemine kestab aastaid. Töö käigus vaieldakse palju, minnakse riidu, lepitakse ära ja lõpuks lepitakse kokku. Pärast seda on asjaosalistel õigustatud ootus, et nüüd hakkab elu edenema, aga tühjagi. Oleneb sellest, kas arengukava on heaks kiidetud Riigikogus või valitsuses, on see dokument riigieelarve tegemise ajaks juba sinna "saja strateegia surnuaeda" rännanud.

Side riigieelarve ja kehtivate arengudokumentide vahel tuleb taastada. Riigieelarve eel-

nõu seletuskirja formaati tuleb muuta nii, et iga ministri seletuskiri algab teavitusega, et valdkonnas kehtivad sellised arengukavad ja neist lähtudes tuleb teha vaat sellised kulud või tunnistada ausalt, et rahapuuduse tõttu jäävad teatud kulud tegemata. Kui sidet riigieelarve ja arengukavade vahel ei taastata, on igasugune jutt arengu planeerimisest siin saalis üks suur silmakirjalikkus.

Veel häirib teadus- ja arendustegevuse mõiste devalveerimine ning üleekspluateerimine riigieelarve eelnõu seletuskirjas. Seda kasutatakse seal nii tihti nagu lorilaulu refrään. Teadus- ja arendustegevus on ohtrasõnaliselt kuulutatud prioriteediks, aga kui palju konkreetne minister selleks kulutab, ei ole võimalik riigieelarve seaduse eelnõust välja lugeda. Nii ei saanud ma teada ei rahandusministri ega rahanduskomisjoni esimehe käest, kui palju näiteks Põllumajandusminister teadus- ja arendustegevuseks kulutab.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministri ridadel suurenevad riigilõivud peamiselt tänu Maanteeameti liiklusregistri toimingute kallinemisele, mis toob järgmisel aastal sisse *circa* 3,5 miljonit eurot. Nii kaugenetakse järjest põhimõttest, et riigilõivud peavad olema kulupõhised. Veel eile proovis minister Parts meile maha müüa kliendisõbralikke e-teenuseid, kasseerides selle eest ARK-i büroode külastajatelt senisest 651 000 eurot rohkem sisse. Piltlikult öeldes proovis minister Parts meile maha müüa rubla viiskümmend maks vaid teenuseid 100 euro eest.

Rääkides veel MKM-i valitsemisalast, teeb valvsaks OÜ-le Väinamere Liinid eraldatava ühistranspordi dotatsiooni vähenemine 474 000 euro võrra. Loogiliselt peaks sellele järgnema kas reiside arvu vähenemine saartega ühenduse pidamisel või piletihinna tõus. Selgust riigieelarve arutelu pole andnud. Nii rahandusminister kui ka komisjoni esimees on vastuse võlgu jäänud. Ja mis siin rääkida järgmise aasta eelarvest, kui ka tänavusse eelarvesse plaanitud 600 000 eurot eesmärgiga tihendada graafikuid on siiani kasutusele võtmata. Vastust küsimusele, miks nii, lihtsalt ei anta.

Postiseadusest tulenevalt toetatakse riigieelarvest perioodiliste väljaannete kojukannet maapiirkondades. Nagu tänavu, plaanitakse ka järgmiseks aastaks selleks otstarbeks 1,278

miljonit eurot. Vaatamata *circa* 30 miljoni euro suurusele kvartalikasumile plaanib Eesti Post selle teenuse hinda järgmisel aastal siiski 3,4% tõsta. Hinnatõus jääb maakonnalehtede ja nende tellijate kanda. Riik ei pea võimalikuks hinnatõusu kompenseerimises osaleda. Meie sellekohast muudatusettepanekut rahanduskomisjonis ei toetatud.

Järgmise aasta eelarve eelnõu senine menetlemine on jätnud väga haleda mulje. Rahandusminister rääkis vähe ega öelnud midagi. Rahanduskomisjoni esimees rääkis palju, aga ei öelnud ka midagi. Tahaks ära näha aja, kus ka riigieelarve koostatakse vajadustepõhiselt. Täna laudadel olev riigieelarve eelnõu ei ole toetamist väärt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Annan sõna kolleeg Valeri Korbile. Kaheksa minutit, palun!

Valeri Korb

Head kolleegid! Pärast eelnõu esimest lugemist rääkisin mõne kohaliku omavalitsuse juhiga. Ma leian, et me tõesti pöörame aastast aastasse riigieelarve arutamisel tähelepanu kohaliku omavalitsuse tulubaasile ja räägime Euroopa kohaliku omavalitsuse hartal põhineva tulubaasi kindlustamisest, et tagada omavalitsustele seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajalik tulubaas ning võimaldada teha kohaliku arengukava täitmiseks vajalikud investeeringud ja garanteerida omavalitsuste jätkusuutlik areng. Aga kahjuks peame konstateerima, et 2014. aasta riigieelarves ei ole järjekordselt ette nähtud raha kohalike omavalitsuste finantsautonoomia suurendamiseks, partnerluse arendamiseks ja omavalitsuste koostöö tihendamiseks. Kohaliku omavalitsuse tulumaksuosa on 2013. aastal 11,57%, 2014. aastal see kasvab ainult 0,03%. Tasandusfond suureneb vaid 616 300 euro võrra. Samas ei ole arvestatud, et loodusvarade ressursimaksu saavate omavalitsuste tulubaas väheneb ja neil tekib vajadus saada tasandusfondist toetust.

Arvestades asjaolu, et 2014. aastalgi elektri hind tõuseb ja see tingib ka kõigi teiste teenuste kallinemise, samuti suureneb 11% palga alammäär, peaks kohaliku omavalitsuse tulubaasi suurendama kavandatust tunduvalt rohkem. Käisin ja uurisin oma lemmiku Kohtla-

Järve eelarvet. Arvud näitavad, et palga alamäär kasv 11% nõuab Kohtla-Järve Linnavalitsuse hallatavate asutuste kõikide töötajate palga tõstmiseks vähemalt 10% linnavalitsuselt 1,5 miljonit eurot lisaraha. See tuleb suunata personalikulude katteks. Tulumaksu laekumine kasvab Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt 8,4%, mis toob Kohtla-Järve linna eelarvesse 1,4 miljonit eurot täiendavaid summasid. Seega jäävad katmata suuremad elektri- ja soojamajanduse kulud, rääkimata arendamiseks vajalikust rahast.

Peab ütleva, et kohalikele omavalitsustele laekuv saastetasu on aastast aastasse vähenenud ja selle kompenseerimiseks ei ole riigieelarve eelnõus vahendeid ette nähtud. 2014. aasta riigieelarves väheneb ka kohalike teede hoiume toetus 4,5%. Peame ebaõiglaseks olukorda, kus kohalikud teed moodustavad 40% Eesti teede kogupikkusest, kuid riiklikust teederahist läheb sinna vaid 10%. Tegelikult on nende korrashoiuks raha vaja topelt nii palju, kui 2013. aastal eraldatud. Teame, et Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsiooni ettepanek oli suurendada kohalike teede toetust 56 miljoni võrra.

Edasi. 2014. aasta riigieelarve üldhariduse valdkonna kontekstis on oluline see, et minister Aaviksoo lubas tõsta õpetajate palka – sellest on siin saalis räägitud juba pikalt. Minister lubas, et õpetajate alampalk tõuseb 715 eurolt 800 euroni kuus, see tähendab palgatõusu 12%. Riigieelarvest võime aga lugeda midagi muud: õpetajate palgatõusuks on plaanitud ainult 5,1%. Ka OECD haridusülelaates seisab, et erinevalt Euroopa teistest maadest ei ole Eesti riigieelarves hariduskuludeks minevat osa suurendatud.

Kui haridusse ei ole raha piisavalt juurde tulnud, siis mille arvel õpetajate palk tõuseb? Selle palgatõusu tagamiseks tõstetakse hariduses raha ümber ning suurendatakse kohaliku omavalitsuse kohustusi. Praeguses palgatõususkemmis väheneb õpetajate koolitusraha osakaal 1%-ni, kaob koolide remondiraha ning igasugune toetus huvitegevuseks koolis. Edaspidi eraldab riik raha vaid õpetajate palgaks, õpikute soetamiseks ja koolilõuna toetuseks. Lisaks ei ole riigieelarves ette nähtud mingit toetust kooli tugispetsialistide palgarahaks, samuti on ebamõistlikult väikesed eraldised direktori ja õppealajuhataja palkadeks. Ent ka

see kokkuhoid ei anna võimalust maksta õpetajatele lubatud 800 euro suurust alampalka.

Nii muudetakse kogu rahastamise alust: koolipõhine rahastamine muutub kohaliku omavalitsuse põhiseks rahastamiseks. Siin saalis on palju räägitud kohalike omavalitsuste murelapsest, milleks on muidugi koolilõuna. Ka 2014. aastal jäävad eraldised koolilõunaks samale tasemele nagu juba mitu aastat, kuigi toiduainete hinnad on tunduvalt tõusnud. Sellest on palju räägitud. Toiduraha vaid 0,78 eurot päevas ei võimalda pakkuda õpilastele kvaliteetset toitu. Meie arvates peaks see summa olema vähemalt 1 euro.

Kahjuks ei saa me eelnõu niisugusel kujul, nagu see on esitatud, toetada. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Inara Luigas! Kaheksa minutit.

Inara Luigas

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kellele ei meeldiks rikkus, kes ei tahaks olla rikas – vist enamik tahaks. Sellist küsitlust pole küll Eestis tehtud ja ilmselt ei tehtagi – pole ju vajagi. Ent rikkuse puhul on alati üks häda: üks miljon on ikka puudu. Rikkust defineeritakse erinevalt. Paljud arvavad, et rikkus tähendab pangakontol olevat suurt rahasummat. Paljud aga arvavad, et kes selliselt mõtleb, on kõrgelt pea peale kukkunud. Rikkus ei tähenda vaid suurt hulka raha, ütlevad nad, tegelikult rikkuseks saab pidada vaid lapsi – oma lapsi ja lihtsalt lapsi, kõiki lapsi. Mida rohkem lapsi peres, seda rikkam pere. Mida rohkem lapsi riigis, seda rikkam riik. Laste rohkus riigis räägib väga väärtusliku kapitali olemasolust, imelise inimkapitali olemasolust. Kas meie riigis on seda piisavalt? Kas me seda väärtust oskame ka hoida?

Lasterohke rikas riik tähendab seda, et valitsus on pika aja jooksul midagi väga olulist teinud selleks, et väikesi inimesi oleks palju. Valitsus on sel juhul lapsi ilmselgelt prioriteediks pidanud ning loonud neile arenemiseks palju võimalusi, tagades neile kohustuste kõrval ka õigused. Laste kasvukeskkond on turvaline, vastavalt vajadusele jagatakse peretoetusi ja on ka muud tugisüsteemid, et abistada hätta sattunuid.

Kas see kõik käib ka Eesti kohta? Eestis on selline kapital olemas. Ning sellise kapitali olemasolu on eriline väärtus, sest sellisest kapitalist sõltub meie riigi edasi kestmise. Iga väiksema toetus lastele, iga väiksema abi peredele leiab tunnustust ja tänu. Samas on asju, mida valitsus pole suutnud või tahtnud meie riigis teha. Püüeldes riigi jätkusuutlikkuse poole, pole lapsi prioriteediks peetud. Kuidas ikkagi on juhtunud, et 1. jaanuaril täitub kümme aastat sellest, kui viimast korda läks riik appi lastega peredele ja suurendas esimese lapse toetust? Kuidas on juhtunud, et peaminister manitseb rahvast kuulekusele ja kinnitab, et 19 euro suurune toetus ei olegi väike? Kuidas on juhtunud, et rõõmuhoiuste ja tunnustuse asemel peame silmi peitma ja kõrvale vaatama, kui tänaval lasterohket peret näeme?

Midagi on riigi ülesehituses viltu läinud. Täna riigieelarvet menetledes on tunne, et oleme leidnud katteallikad väga paljudele teisejärgulistele kuluartiklitele, kuid meie tulevikuartiklile, meie lastele, katet pole – tuludest pole jätkunud. Kõik lapsed on riigi jaoks tähtsad. Lapsed pole valed arvud matemaatika- tehetes, mis saab viltu mineku korral kustutuskummiga lihtsalt maha nühhida, et ilusamad ja õiged numbrid asemele kirjutada. Lapsed sünnivad ja jäävad meie kõrvale. Selleks et oleks tagatud natukenegi tõhusam tugi, peab lapsetoetust suurendama. Praegune 19-eurone lapsetoetus on olemasolevate hindade juures olematu. Lapsetoetuse tõstmine kolmekordsele tasemele on olnud sotsiaaldemokraatide ammune soov ja tahe. Täna siin toimuv on selle kinnituseks. Riigieelarvet tuleb ja saab muuta selle võrra, et see kataks lapsetoetuse kasvu, mis polegi kogu eelarvet silmas pidades suur: vaid 100 miljonit eurot.

Paljud Euroopa riigid toetavad lapsi. Toetatakse erinevalt – nii rahaliselt, maksusoodustuste või tasuta teenuste pakkumise kaudu. Enamikus Euroopa riikides moodustavad otsesed rahalised toetused perepoliitika kogukuludest suurima osa. Ajalooliselt ongi peretoetuste maksmise põhieesmärk olnud laste vaesust vähendada või nende vaesusesse langemist ära hoida.

Aina kiduramaks muutuvate majandusnäitajate juures saab kinnitust tõsiasia, et see valitsus meid viie rikkaima riigi hulka ei vii. Paljude

näitajate osas oleme hoopis kukkunud viie viimase hulka, seda ka lastetoetuste arvestuses. Peaminister Ansip on kunagi öelnud, et selline lastetoetuste süsteem pole efektiivne ja see võrdub raha lennukilt külvamisega, sest paljudele pole seda raha vaja. Ometi emapalka seadustades külvati maksumaksja raha just sinna õuele, kus seda niigi oli.

Kõige rohkem teebki meie riigis muret just lastega perede vaesus. Vaesus on eriti terav probleem laste puhul, sest vaesuses elavatel lastel puuduvad võimalused enda olukorra muutmiseks midagi ette võtta. Nad sõltuvad täiskasvanutest. Eesti riigis elab ligi viiendik lastest suhtelises vaesuses: üle 45 000 poisi ja tüdrukut.

Riigis pole ka välja kujunenud süsteemset lastekaitset ja laste järelevalvet, laste hoolekannet. Laste hoolekanne ja lastekaitse on Eestis peaaegselt omavalitsuste korraldada. Riigikontrolli tehtud analüüs kinnitab, et lastekaitsetöö korraldus omavalitsustes ei anna kindlust, et abi jõuab lapseni õigel ajal, et probleeme suudetakse ära hoida. Laste hoolekandes ongi riik mängureegleid seadustades olnud Riigikontrolli arvates liialt kasin. Omavalitsused ei suuda laste heaolu eest maksimaalselt seista, kuna omavalitsustel on see valdkond suurel määral alarahastatud. Nii pole alust loota, et tagajärgedega tegelemise asemel nihkub rõhuasetus probleemide ärahoidmisele.

Lonkab ka kogu riigi valitsemisüsteem. OECD raport, mis koostati paar aastat tagasi, sisaldas Eesti riigi põhjalikku analüüsi. Rõhuasetus oli keskvalitsuse toimimisel ja avalike teenuste kvaliteedi tagamisel omavalitsuste tasandil. Märkigi, et kaugemas perspektiivis peab riik arvestama demograafilisest olukorrast põhjustatud muutustega. Võttes arvesse, et riigil läheb vaja konkurentsivõimelist ja haritud elanikkonda, tuleb alustada olukorra parandamist juba praegu. Sotsiaaldemokraatide ettepanek kolmekordistada lapsetoetust on tõsine samm selles suunas. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Rannar Vassiljev!

Rannar Vassiljev

Aitäh! Ma kardan, et ma pean ka paluma kolm minutit lisa-aega.

Esimees Ene Ergma

Muidugi, kolm minutit, palun!

Rannar Vassiljev

Kuigi tõenäoliselt sellest ei piisa, et kõikide teemadega, millest tahaks rääkida, ühele poole jõuaks.

Esimees Ene Ergma

Rohkem ei anta.

Rannar Vassiljev

Sellest on kahju! Aga ma üritan sellega hakkama saada ja keskendun kõige olulisemale.

Rahandusminister on selle seaduseelnõu kohta – praegu see ju on veel eelnõu – öelnud, et tegu on kõige parema eelarve eelnõuga, mis on viimasel ajal koostatud. Sellega ei saa kahjuks kuidagi nõustuda. Ühtpidi ei saa nõustuda sisulistel põhjustel, aga tõe kriteerium on praktika ning tuleb tõdeda, et ka vormiliselt on sellel eelnõul väga palju puudusi. Ennekõike pean silmas väga kiirustades tehtud seadusmuudatusi, mis peaksid tulubaasi suurendama, aga mille elluviimine on vägagi raskendatud põhjusel, et eelnõu ei ole kooskõlastatud eri huvigruppidega, nagu vastavalt heale seadusloome tavale oleks pidanud tegema.

Juhtus nii, et opositsioonisaadikud ei pidanud olema need, kes ütleksid, et käibemaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muudatused, mis puudutasid sõiduautosid, on sisult praak. Seda tunnistas lausa koalitsioon, tunnistasid Reformierakonna ja IRL-i esindajad. Nüüd on nii minister kui ka Riigikogu päris huvitava olukorra ees, kus tuleb hakata otsima täiendavaid tuluallikaid. Kõige veidramad olid tuluallikad, mida IRL ja Reformierakond omalt poolt välja pakkusid, ehk ilma igasuguse analüüsita riigivara müügi suurendamine ja riigiettevõtete dividenditulu kasvatamine. Teisisõnu on tegu katteallikatega, millesse rahandusega kokku puutuvad inimesed, sh rahandusminister, üsna kriitiliselt suhtunud on. Nii ei ole ka vormilises mõttes tegu hea eelnõuga.

Kui sisu edasi lahata, siis võinuks ette lugeda eelmise aasta kõne, ja olnuks täiesti aktuaalne. Ei saaks vist keegi öelda, et see ei käi tänavuse seaduseelnõu kohta. Nimelt, probleemid, mis meie ühiskonnas valitsevad, on jäänud ka selles eelnõus tähelepanuta, nii et neid võiks Eestis lausa struktuurseteks nimetada.

Kui selle piiratud aja jooksul mõnele neist keskenduda, siis vahest üks oluline teema, mis on eelmisest aastast edasi kandunud, on õpetajate palga teema. Valitsus eesotsas haridusministriga deklareerib, et õpetajate positsioon ühiskonnas peaks märksa paranema. Samas suudetakse hariduse haldusalas leida pelgalt 5% rohkem raha selleks, et kohalikud omavalitsused saaksid õpetajatele paremat palka maksta. Tõsi küll, 12% suurendatakse õpetajate palga alammäära, mis praktikas tähendab, et kuna raha antakse 5% rohkem, alammäär aga kasvab 12%, siis suurem osa õpetajaid peab leppima isegi väiksema palgatõusuga kui 5%. Samal ajal prognoosib Rahandusministeerium, et järgmisel aastal tõuseb keskmine palk Eestis üle 6%. Lähtuvalt loogikast tuleb seega ütelda, et õpetajate positsioon ühiskonnas mitte ei parane, vaid rahalises mõttes halveneb. Ning see on väga tõsine probleem. Seetõttu on sotsiaaldemokraadid teinud ka muudatusettepaneku, mille järgi peaks õpetajate palk tõusma kaks korda kiiremini kui keskmine palk ehk siis 12%.

Räägin selle piiratud aja jooksul veel lastetoetustest, mis on kahtlemata sotsiaaldemokraatidele kõige hingelähedasem teema. Kahjuks pole asjade areng meie hinge kosutanud, vaid suisa vastupidi. Nimelt, nagu siin saalis on juba korduvalt mainitud: kümme aastat on esimese ja teise lapse toetus Eestis sama püsinud. Vahepeal on toimunud suur hinnatõus, vahepeal on tõusnud palgad. Selle 2004. aastal kehtestatud 19 euro ostujõud aga, kui võrrelda seda toidukorvi hinnaga, on kahanenud 12 euronit, sest vahepeal on toiduained ca 40% kallinenud. Ka 2004. aastal ei olnud see teab mis suur summa, aga nüüd saab selle eest endale lubada veel märksa vähem. Tundub, et vähemalt üks koalitsioonipartneritest on endale teadvustanud, et teema on aktuaalne. Läbi on viidud n-ö toimetulekutoetuse reform. Paraku meenutab see sisulise reformi asemel mitte kõige õnnestunumat PR-projekti, mis ehk võiks isegi mõnes turundusõpikus oma koha leida. Kehtestati vajaduspõhine peretoetus, kusjuures 9 euro saamiseks peab inimene oma toimetulematust tõendama. Kui efektiivne see on olnud? Kõige parem on seda mõõta toetuse saajate arvuga: kui eeldati, et vajaduspõhist peretoetust võiks kasutada ca 30 000 peret, siis tegelikult on seda toetust taotlenud ja saanud

pelgalt kümnendik sellest. Võib öelda, et see reform ja PR-projekt on igas mõttes läbi kukunud.

Öeldakse, et lastetoetuse suurendamine on kulukas. See vastab tõele, lapsetoetuse kolmekordistamisel on täiesti arvestatav hinnasilt juures. Samas ei saa öelda, et selle abinõu kulukus on põhjus, miks seda tehtud ei ole. Nimelt, sellesama kümne aasta jooksul on riigieelarve maht rohkem kui 2,5-kordistunud, ja nii korraliku kasvu juures ei ole leitud ühtegi krooni ega eurot, et lapsetoetust suurendada! Pole vähimatki alust väita, et see samm on jäänud pelgalt raha taha, pigem on küsimus tahtmises. Kui me võrdleksime lapsetoetuse kolmekordistamiseks vaja minevat summat Eesti SKT-ga, siis moodustaks see SKT-st pelgalt 0,5%. Siin on vahepeal leitud raha tunduvalt suuremateks kulutusteks. Seetõttu on sotsiaaldemokraadid teinud riigieelarve eelnõu kohta muudatusettepaneku tõsta lapsetoetus kolmekordseks. See maksaks järgmisel aastal 50 miljonit eurot ja selleks on meil välja pakkuda ka katteallikas: tuluosa, mis ületab 14 000 eurot aastas, võiks maksustada 26%-ga. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Kalvi Kõva!

Kalvi Kõva

Lugupeetud juhataja, vahest ma jään lobisema. Palun lisaiega!

Esimees Ene Ergma

Kindlasti! Lobiseda on tore.

Kalvi Kõva

Head kolleegid! Vanarahvatarkus on, et kus viga näed laita, seal tule ja aita. Nii ka mina tulin rahanduskomisjonile ja meie eelarve tegijatele appi ning esitasin riigieelarve muutmiseks hea mitu ettepanekut. Neist kahest ma siit puldist teile ka räägin, nimelt muudatusettepanekutest nr 248 ja 249. Need puudutavad vabatahtlikku päästet. Mul oli hea meel viibida möödunud nädala neljapäeval pidulikul sündmusel: Rõngus avati tuletõrjedepoo, mille meeskonda kuuluvad vabatahtlikud. 20 meest olid rõõmsate nägudega, võtsid uksele kõiki vastu, meeoleolu oli ülev. Samas seisis garaažinurgas nende parim, 1970. aastate teisest poo-

lest pärit pritsiauto Volvo, mis on aastaid tagasi saadud Soome ametivendadelt.

Sealt Rõngust koduse Rõuge poole sõites otsustasin vaadata ka tee peale jäävaid vabatahtlike pritsimeeste depoosid. Mis pilt mulle avanes? Sangaste – 30 meest, parim löögirusikas ZIL-131, mille mootor oli just paar kuud tagasi kokku jooksnud, väljalaskeaasta 1983. Edasi, Antsla vallas Tsooru pritsimehed – kaks vana Nõukogude autot oma kodugaraažis, väga halvas seisus, aga siiski töökorras. Rõuge pritsimehed – 1974. aastal välja lastud vana Scania, mis saadud sõprusvallast Soomes, ja ZIL-131 väljalaskeaastaga 1989.

Head sõbrad, see on meie Eesti vabatahtlike päästevõimekus! Samasugust pilti sain ma suvel näha ka vabatahtlike kokkutulekul Nelijärvel ja Aegviidus, kus paraadil olnud autode keskmine väljalaskeaeg oli 1970. aastate teine pool.

Küllap me kõik oleme seda meelt, et meie vabatahtlikud on väärt uusi kaitseriideid, head tehnikat, uut varustust. Nad teevad ju sama tööd mida kutselised. Nad teevad oma tööd sama hästi, aga peavad seda tegema vana ja amortiseerunud varustusega, mille ülalpidamine on tihti kallim kui päris uutel masinatel. Sellepärast ju Päästeamet ja Siseministeerium kõike vabatahtlikele üle annavadki, sest neil endal on seda kallis ülal pidada.

Eestis on 105 vabatahtlikku päästekomandot, nendesse on koondunud 1400 meest ja naist. Eestis on ka 30 merepääste meeskonda ca 200 inimesega. Maapääste meeskondade jaoks plaanib Päästeamet järgmise aasta eel- arves, mida me täna menetleme, 50 000 eurot autode hooldamiseks, see on alla 500 euro ühe komando kohta.

Head sõbrad! Kui meie läheme autoga teenindusse, siis mis on tavaliselt ühekordse teeninduse arve? Pritsiautole saab eraldatud raha eest osta ainult 1,2 rehvi aastas. Rõuge komando autode all on 16 rehvi, õlivahetuse ja muu hoolduse vajadusest ma ei räägigi. Kaitseriie- tuse muretsemiseks plaanib ministeerium eraldada 123 000 eurot, see on pisut üle 1000 euro komando kohta aastas. Aga 1000 euro eest ei saa isegi ühte uut kaitseriie- tuse komplekti. Nii ongi, et meie depoodes ripuvad riidevarnades Soomest, Rootsist ja Norrast saadud vanad rõivad, millega meie mehed ja naised peavad sündmuskohale minema. Sellest tingituna saigi

esitatud riigieelarve muudatusettepanek eraldada miljon eurot Päästeameti arvele, et vabatahtlikele saaks soetada uue kaitseriieetuse ja uue tehnika. Me ei saa selles valdkonnas, mida me ju prioriteetseks peame, rääkida paariprot-sendilisest või 10%-lisest tõusust, sest neli-viis aastat tagasi me alustasime päris nullist. Nii väike tõus ei rahulda vajadusi. On väga vaja hoida päästjate motivatsiooni, et nad tahaksid vabatahtlikult seda rasket tööd teha, ja ma julgen kinnitada, et korralik varustus on asi, mis meeste ja naiste motivatsiooni suurendaks.

Paraku võib öelda, et vabatahtlikud päästjad on üksi jäetud. Aastal 2010 kogunesid Riigikogu konverentsisaali üle Eesti vabatahtlikud päästjad ja asutasid oma katusorganisatsiooni, vabatahtliku päästeliidu. Sellele aitasid kaasa nii Päästeamet kui ka Siseministerium, aga kahjuks tuleb tunnistada, et kõik need aastad kuni tänase päevani ei ole ministerium suutnud oma eelarvest leida seda piskut 100 000 eurot, mida oleks selle katusorganisatsiooni finantseerimiseks vaja, et nende tegevuskulud katta. Samas me kõik teame, et just Päästeliit on see, kes motiveerib üle riigi looma uusi päästekomandosid, motiveerib inimesi sinna astuma ning korraldab nendele koolitusi, kohtumisi ja iga-aastaseid üle-eestilisi kokkutulekuid. See on tähtis ja vajalik töö ning me peame selleks riigieelarvest raha leidma.

Head sõbrad! Meil täna laudadel olevas riigieelarve eelnõus on väga palju probleeme, millele paljud teist on ka tähelepanu juhtinud. Palun teid mitte jätta tähelepanuta seda nii tähtsat valdkonda, nagu on vabatahtlik pääste! Teen teile, head ametikaaslased, ettepaneku toetada riigieelarve eelnõu muudatusettepanekuid nr 249 ja 248. See tagaks vabatahtlike päästjate pikaajalise tegutsemise nendes komandodes. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Tänan! Palun, kolleeg Urbo Vaarmann!

Urbo Vaarmann

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma olen pea kaks nädalat olnud Riigikogu XII koosseisu liige ja pean ütleva, et sain siia tulla kahtlemata äärmiselt huvitaval perioodil. Lisaks sellele, et sattusin tuliste eelarvearutelude keskele, olen kuulnud ka äärmiselt tera-

vaid vaidlusi haridus- ja kultuurikomisjonis gümnaasiumireformi üle.

Vaidlus 2014. aasta riigieelarve üle pole aga asjatult tuline. Koalitsioonipoliitikud kinnitavad küll pidevalt, et tegu on parima eelarvega, mis iial tehtud, aga selles leidub siiski hulk probleemseid kohti. Mul on hea meel, et olen Riigikogu haridus- ja kultuurikomisjoni liige – just seal ilmnevad Eesti tuleviku kõige suuremad probleemid.

Nagu paljud eelkõnelejad on juba öelnud, lastega tuleb rohkem arvestada. Usun, et kõik lapsevanemad siin saalis peavad lapse heaolu ja edukat tulevikku üheks oma põhieesmärgiks. Täpselt niisamuti tuleb mõelda riigieelarvet koostades ja Eesti elu juhtides. Mis mõte on riigil, mis lastega ei arvesta! Just nimelt tulevikuperspektiive silmas pidades pole mõtet.

Palju on räägitud laste vaesusest, peretoetusest ja haridusest. Ma usun, et see ei ole mingi asjatu kisategemine, vaid hädavajalik tähelepanu juhtimine Eesti jätkusuutlikkuse küsimusele. Keskerakonna fraktsiooni parandusettepanekud riigieelarve muutmiseks keskendusid kahes olulisel punktis just lastele. Tahame, et kasvaks riigipoolne koolitoidutoetus, samuti peame väga vajalikuks, et kooli tugispetsialistide, logopeedide, psühholoogide ja eripedagoogide töötasu makstaks kinni riigieelarvest. Need ettepanekud on rahvasaadikute sõnavõttudes korduvalt kõlanud ja küllap kõlavad veelgi. See ongi oluline, et meie sõnum jääks kõlama. Loodan, et 2014. aasta riigieelarve menetlusest, venigu see nii pikaks kui tahes, jääb inimestele meelde, et Riigikogu opositsioon nõuab arukat laste ja haridusega tegelemist. Poliitika peab olema jätkusuutlik ning pidev, mitte reformimine poliitiliste punktide teenimise nimel. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Neeme Suur! Kaheksa minutit, palun!

Neeme Suur

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma keskendun oma ettekandes asjaoludele, mis peaksid muretsema panema eelkõige neid kolleege, kelle südameasi on demokraatliku riigikorra säilimine Eestis. Juhin teie tähelepanu riigieelarve menetlemise protses-

sile ehk raamile, mille sisse eelarvepilt joonis-
tatud on. Riigieelarve on üks olulisimaid järg-
misel aastal riigi toimimist määravaid doku-
mente, mille Riigikogu seadusena kinnitab.
Muudatusettepanekute tegemine eelnõu me-
netlemise käigus on loomulik protsess. Vaa-
dates aga eelarve menetlemist Riigikogus, ei
kerki küsimus mitte niivõrd sellest, kui palju
muudatusettepanekuid on teinud opositsioon,
ega ka mitte sellest, kui kaua ettepanekute
hääletamine aega võtab, ega ka mitte sellest,
kas 400 ettepanekust tõesti mitte ükski ei ole
väärt koalitsiooni toetust, kuivõrd pigem sel-
lest, kas Riigikogu liikmetel ja fraktsioonidel
on üldse võimalik teha ettepanek, mis üldises
korras heakskiitu leiaks.

Kui muudatusettepanek on laekunud opo-
sitsioonilt, siis on selle läbiminemise tõenäo-
sus väga väike. Seda lihtsalt põhjusel, et iga
niisugust juhtumit käsitlevad võimuparteid
eelkõige poliitilise kahju/kasu valguses, mitte
sisulise kvaliteedi valguses. Kui ettepaneku
esitavad koalitsioonierakonnad, siis peaks na-
gu olema kõik võimalused, et see leiab tee
riigieelarve seadusse. Paraku näeme, et koa-
litsiooni kuuluvate erakondade fraktsioonid
ega ka üksikud rahvasaadikud muudatusettepa-
nekuid ei tee. Siin pean küll mainima kollee-
gide Raidi ja Herkeli tehtud ettepanekut era-
kondade rahastamise vähendamise kohta, kuid
ka see läks allavett. Loodame, et nende frakt-
sioon teeb ettepaneku seda muudatust hääle-
tada.

Praeguses etapis on 402-st muudatusettepa-
nekust arvestatud esimest ehk siis rahandus-
komisjoni kaudu esitatud Rahandusministeer-
iumi enda korrektuuri ja osaliselt ühte SDE
ettepanekut, mis kattus Rahandusministeeriu-
mi ettepanekuga. Siinkohal tekib küsimus, mis
mõte eelarve sellisel menetlemisel üldse on.
Mis mõte üldse on eelarve toomisel Riigiko-
gusse, kui Riigikogu liikmed seda praktiliselt
muuta ei saa? Opositsioon ei saa, koalitsioo-
nipoliitikud aga lihtsalt ei püüa. Eelarvet ei saa
muuta mitte sellepärast, et seadus või Riigiko-
gu töökord seda ei võimalda, vaid sellepärast,
et koalitsiooni juurutatud valitsemiskultuur ei
näe seda ette. Kas protsessi mõte seisneb
selles, et valitsusliikmed saaksid hiljem siin
saalis viidata Riigikogule kui vastutavale orga-
nile? Aga mis funktsiooni koalitsioonipart-
nerite juurutatud valitsemiskultuur Riigikogule

kui seadusandjale ikkagi ette on näinud? Ei
tahagi sellele küsimusele vastata.

Just äsja kuulasime siin saalis rahandus-
ministri ettekannet riigi 2012. aasta majandus-
aasta koondaruande kohta, muu hulgas saime
ülevaate ka riigieelarve täitmisest. Eelmise
aasta riigieelarve täitmise aruandes on märgi-
tud, et Keskkonnaministeeriumi esialgne eelar-
ve oli ligi 480 miljonit eurot, lõplikuks eelar-
veks aga nimetati summat 277 miljonit.
Rohkem kui 200 miljonit eurot nihkus eelarves
mujale, kusjuures see moodustas umbes poole
Keskkonnaministeeriumi eelarvest. Kui ma
küsisin rahandusministri käest, miks ei tulnud
eelarve muutmise ettepanekuga Riigikogu ette,
siis vastas minister, et seadus ei nõua seda.
Ometigi näeb riigieelarve baasseadus ette, et
eelarvemuudatused tuleb tuua Riigikogu ette.
Ja isegi kui seadus seda ette ei näeks, on nii
suured muudatused ilma otsustava organi kin-
nituseta riigieelarve koostamise ja kinnitamise
protsessi mõtte ja tähenduse otsene eiramine.

Head kolleegid! Miks ma sellest räägin?
Räägin sellepärast, et me oleme olukorras, kus
riigieelarve muutub aasta-aastalt aina raske-
mini loetavaks ja vähem informatiivseks –
seda on väitnud Riigikontroll ja seda tunnistas
äsjases debatis ka ettekandja –, kus eelarvesse
Riigikogus sisulisi muudatusi ei tehta – ühte
saalipoolt ei lubata ja teine saalipool ei võta
vaevaks –, kus riigieelarve ise ja riigieelarve
täitmine ei lange omavahel kokku, nagu Riigi-
kontroll on mitmeid aastaid tähelepanu juhti-
nud ja nagu praktika seda kinnitab, kus seadu-
sena kinnitatud eelarvet muudetakse sadade
miljonite eurode ulatuses ja Riigikogu infor-
meeritakse sellest alles tagantjärele. Ja arva-
takse, et nii on õige.

Kuidas seda olukorda hinnata? Seda ei saa
iseloomustada "rahaasjad korras" sõnapaariga.
Mina näen selles olukorras ohtu parlamen-
taarsele demokraatialle Eestis. Parlamendi rolli
vähenemisele on viidanud ka Riigikontroll.
Kõik vähegi mõtlevad kolleegid nii oposit-
siooni kui koalitsiooni poolel peaksid praegu
väga mures olema. Kogu see teema tuleb uues-
ti jutuks, kui teisele lugemisele tuleb uus riigi-
eelarve baasseadus.

Kui tulla vormi juurest sisu juurde, siis äsja
on Päevalehes avaldatud intervjuu Rootsi de-
mograafiaprofessoriga, kes ütleb Eestile: veel

ei ole hilja, aga kui te praegu ei investeerida lastesse, siis varsti ei ole sellest abi.

Mis on meie järgmise aasta eelarve prioriteetid? Ilmselgelt ei kuulu prioriteetide hulka laste- ja perepoliitika. Kui riigikontrolör esitas oma aastaülevaadet, siis rääkis ta eelkõige inimvarast kui riigi kõige kallimast varast – ja sai valitsusjuhtide halastamatu kriitika osaliseks.

Lugupeetud kolleegid, eelkõige koalitsiooni poolel! Veel ei ole hilja panustada laste üleskasvatamisse, perede turvalisusse, tugevatesse omavalitsustesse, majanduse arengusse, hariduse ja tervishoiu kättesaadavusse. Veel ei ole hilja tulla tagasi demokraatia teele ja menetleda eelarvet Riigikogus sisuliselt. Aitäh!

Esimees Ene Ergma

Täna! Palun, Peeter Võsa!

Peeter Võsa

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Eelkõnelejad on väga üksikasjalikult rääkinud eelarvest ning viidanud puudujääkidele. Ning need puudujäägid on sellised, mis igati õigustavad õist siin istumist. Koalitsioon käitub oma tavapärasel moel: ükskõik, mida sa ka ette ei pane, ükski ettepanek ei kõlba kohe mitte. Küsitakse, kus on kätteallikad, ja kui need leitakse, siis need ei kõlba. Samas, nagu täna selgus, kasutab koalitsioon maksuaukude täitmiseks just täpselt samu kätteallikaid ja need kõlbavad väga hästi. Mis asi see siis on, kui see ei ole demagoogia?

Eks eelarve arutelul räägitaksegi üsna palju sellest, kuhu panna raha ja kui palju panna. Paraku oleme jälle olukorras, kus valitsuskoalitsioon räägib sellest, kui hästi meil läheb, ning opositsioon sellest, kui halvasti meil läheb. Kas meil läheb tegelikult hästi või halvasti, on suhteline. Täpselt nagu vaesus või rikkuski on suhteline. Nüüd ja praegu on aga päris kindel üks asi: 2014. aasta riigieelarve on ainult näiliselt tasakaalus, n-ö suhteliselt tasakaalus. Suhteliselt tõenäoline on seegi, et majanduskasv saab olema loodetust väiksem ja riigieelarve tuleb ühel hetkel lihtsalt ringi teha, ning seda juba lähemas tulevikus.

Mida see tähendab kaugemas perspektiivis? Oodatud rikkus ei tarvitse üldse meie hoo vile jõuda. Äkki võtaks kätte ja mataks maha selle lootusetu rikkuseootuse? Äkki võtaks

kätte ja prooviks pigem inimestesse investeerida? Me teame kõik väga hästi, et inimesed on armastamiseks, asjad lihtsalt kasutamiseks. Paraku praegune üldine suhtumine on selline, et asju armastatakse, aga inimesi kasutatakse – kasutatakse ära ja visatakse lihtsalt minema. Sellist suhtumist tolereeritakse just nimelt siit saalist ja paraku on sellele vastu vaielda pea võimatu.

Milles on kõige suurem viga? Kui valitsuskoalitsioon ei suuda armastada kõiki inimesi ühtviisi, äkki siis valiks välja natuke väiksema seltskonna: võtaks ja investeeriks meie lastesse. Tegeleks sellega, mis on seotud iibega – lastetoetuste, koolitoidu, haridusega. Lapsed – see ongi meie tulevase rikkuse allikas. Kui me täna lastesse ei investeerime, ei saa me mitte iialgi rikkaks. Kahjuks 2014. aasta eelarvet vaadates ma selles suunas pingutusi ei näe ja sellest on südamest kahju!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, Peeter Võsa! Palun nüüd kõneplati kolleeg Enn Eesmaa! Kaheksa minutit.

Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Iga riigi aastaeelarve koostamine on kuid kestev protsess ning dokument loomulikult ise muutustes elav ja arenev. On teada, et Eesti majandusel pole kaugeltki parimad ajad. Statistikaameti andmetel aeglustus meie riigi majanduskasv kolmandas kvartalis 0,4%-ni, mis võimalikku viga arvestades võib tähendada koguni väikest miinust. Tahan siinkohal meelde tuletada, et majanduskasv on kahe ja poole aastaga kahanenud 10%-lt peaaegu et nullini. Võrreldes Soomega pole meie näitaja ka praegu kuigi nigel. Lätiga võrreldes aga tekib küsimus, miks neil on õnnestunud samades tingimustes saavutada ligi 5%-line majanduskasv.

Eesti majanduskasvu on pidurdanud nii ehitus- kui ka põllumajandus- ja kinnisvarasektor. Olukorra teeb keeruliseks see, et meie majandus on headel aegadel kasvanud kiiremini kui teistel, halbadel aegadel aga kahjuks samas proportsioonis kahanenud. Sama kehtib jooksevkonto kohta: mitmesaja miljoni suurune pluss moondus aastaga niisama suureks miinuseks, mis ilmselt kasvab veelgi.

Samas on Eesti olnud tõhus eksportija, ületades meie saatusekaaslastest Läti ja Leedu

näitajaid. Õnnetuseks aga läheb peale Soome majanduses nigelalt ka meie teisel ekspordi sihtriigil Venemaal. Ärevaks teeb seegi, et tegelikult pole peaaegu üldse neid, kes oskaks tulevasi majandustrende ennustada. Ärme unustame, et Euroopa Liidu järgmise aasta eelarve väheneb võrreldes tänavusega ligi kümnendiku võrra, mis rahalises ekvivalendis küünib hügelsummani.

Paratamatult tekib küsimus, kas Eesti järgmise aasta riigieelarve eelnõu, mis on koostatud hoopis optimistlikumate prognooside põhjal, ikka vastab muutunud olukorrale ja on adekvaatne. Kas Eesti suudab riigisektoris tagada palgatõusu keskmiselt pisut üle 5% ja kui suudab, siis mis on selle palgatõusu hind – kas mitte liiga paljude töökohtade kaotamine ja inimeste koondamine?

Riigikontrolli aastaaruandes on välja öeldud kibe tõde: Eesti ei saa olulisi valikuid ja otsustavaid otsuseid enam edasi lükata. Riigikontroll on tõdenud, et terviklikku ja süsteemset kava elu edendamiseks pole koalitsioonil olnud. Riigi aastaelarve on aga kindlasti üldise arengukava osa, ehk isegi otsustav osa. Paraku on raske prognoosida, et Eestist lahkujate hulk pärast järgmise aasta eelarve analüüsimist väheneb. Sotsiaalvaldkonna ja tervishoiu rahastamine on endiselt nigel, isegi Euroopa Liidu keskmisele jääme alla ligi kaks korda. Halb on ka see, et Eesti riigieelarve eelnõud ja ka seletuskirjad sisaldavad tegelikult üha vähem teavet eelarve mõistmiseks ja analüüsiks. Mõne aastaga on riigieelarve eelnõu seletuskirja maht kahanenud pea kolm korda, kuid mäletatavasti kritiseerisid opositsionisaadikud juba aastal 2009, et aasta eelarve eelnõu pole piisavalt läbipaistev.

Eesti Keskerakonna Riigikogu fraktsiooni ettepanekud on selged ja arusaadavad, meie prioriteedid on teada. Me loodame, et parandusettepanekuid hääletades saavad koalitsionisaadikud anda reaalse sisu vormiliselt sageli väljaöeldud põhimõttele, et koalitsioon teeb opositsiooniga meeeldi sisulist koostööd ja arendab dialoogi. Selleks avaneb üsna varsti oivaline võimalus. Kui meile olulised muudatusettepanekud tagasi lükatakse, on Keskerakonna fraktsioonil võimatu riigieelarve eelnõu toetada. Tänan!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Helmen Kütt! Kaheksa minutit.

Helmen Kütt

Lugupeetud proua eesistuja! Austatud kolleegid! Tere õhtust! Täna siin saalis menetletav 2014. aasta riigieelarve on koostajate nägu. Kahjuks pole koalitsioon täitnud selle eelarvega isegi oma lubadusi, millega ju tegelikult saadi mandaat Riigikokku. Inimesed uskusid lubadusi, nad uskusid, et võib kindel olla, et aetakse Eesti asja ja et lubadused, näiteks igale lapsele huviharidustoetus, täidetakse. See lubadus jäeti täitmata.

Siin saalis on peetud debatti, kas oleks vajalik ja põhjendatud anda vanematele vastavalt laste arvule valimistel lisahääli – ikka selleks, et paremini laste huvisid kaitsta. Erakond, kes seda põhimõtet propageerib, on praegu koalitsioonis ja võimul. Mis segab neil laste huvisid paremini kaitsta? Kas tõesti vajaduspõhine peretoetus ongi lahendus? Pean silmas just ühe- ja kahelapselisi peresid, sest teadupärast kolmanda lapse sünni eelduseks on siiski kahe lapse olemasolu. Prognoos, et umbes 30 000 peret hakkab abi saama vajaduspõhisest peretoetusest, ei täitunud. Tuleb ära nimetada ka see, et tolle abi suurus ühe lapse kohta on 9 eurot 59 senti. Seisuga 3. november 2013 oli vajaduspõhist peretoetust taotlenud ja saanud vaid 3250 peret ehk vähem kui 10% prognoositust.

Mullu juhtisin ma 2013. aasta eelarve menetluse ajal koos paljude kolleegidega siit puldist tähelepanu sellele, et plaanitav vajaduspõhine peretoetus, mis puudutab just ühe ja kahe lapsega peresid, ei toimi, ei anna oodatud tulemust. Seda juba toetuse väiksuse tõttu, aga eelkõige selle taotlemise alandava viisi tõttu. Eesti inimesi ei tohiks sundida olukorda, kus nad peavad oma vaesust tõestamas käima ja kirjutama kohalikus omavalitsuses avaldusi olenevalt laste arvust 9 euro 59 senti või 19 euro 18 senti saamiseks. Isegi toimetulekutoetuse taotlejad peavad kirjutama sotsiaalametis lisaavalduse, et saada vajaduspõhist peretoetust. Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajatel aga on praegu tõendite koguja roll, selle asemel et teha ennetavat ja muud sotsiaaltööd. Õiguskantsler on oma ülevaates toonud välja ka selle, et tegelikult on paljudes omavalitsus-

tes vaid üks sotsiaaltöötaja. Puudub eraldi lastekaitsetöötaja ja sotsiaaltöötajate töökoormus läheneb juba kriitilisele piirile. Ka Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon tõdes seda oma V sotsiaaltöö kongressil ja tõstas küsimuse sotsiaaltöötajate suurest töökoormusest ja nende läbipõlemise ohust.

Eriti ohtlikuks pean ma aga seda rahanduskomisjoni esimehe mõtet, et koolitoit võiks muutuda vajaduspõhiseks. Arvan, et taasiseseisvunud Eesti õigeimaid otsuseid oli tagada kuni 9. klassini ja ka kutseõppeasutuste õppuritele tasuta koolitoit. Tegelikult peaks seda laiendama kuni 12. klassi lõpuni. Tegu pole ainult sotsiaalpoliitilise otsusega, vaid ka riigi kaitsevõime küsimusega. Juba praegu ei sobi paljud noored kehva tervise tõttu ajateenistusse. Nii sotsiaalteenistajad kui ka toitumisspetsialistid on rõhutanud sooja koolitoidu suurt tähtsust noorte hea tervise tagamisel. Soome riik otsustas pärast sõda, makstes veel ränki sõjavõlgu, anda kõigile koolilastele sooja lõunatoitu. Seda tehakse praegugi. Nemad said aru, et riik on vaid siis tugev, kui ta aitab vanemaid ja lapsi mitte ainult lühikesel perioodil, nagu Eestis on see 1,5 aastat, mil makstakse vanemahüvitist, vaid kogu laste kasvamise perioodil mitmesuguste universaaltoetuste ja teenustega. Kahjuks soovitakse Eestis laste ja perede toetamisel lähtuda mõistest "vajaduspõhine". Sotsiaaldemokraadid ei pea sellist suhtumist õigeks. Juhin tähelepanu suurtele erinevustele vanemahüvitise maksmisel ja soovile langetada praegust tulumaksuäärast 20%-le 2015. aastal. Selle kaudu toetatakse ikka rohkem neid, kes rohkem teenivad, vajaduspõhise mõiste on unustatud.

Lõpetuseks. Kui Eesti jätkab vajaduspõhise põhimõtte juurutamist laste- ja peretoetuste maksmisel, siis noored valivad elupai-gaks riigid, kus laste kasvatamine on turvaline ja toetus peredele riigi normaalne kohustus. Meie noored lahkuvad Eestist. Täna teid!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Viktor Vassiljev!

Viktor Vassiljev

Aitäh, proua juhataja! Ma palun kaheksa minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh! Head sõbrad! Eelarveaasta hakkab järjekordselt läbi saama ja me oleme teiega taas ööklubis nimega Riigikogu. Paluks mitte segi ajada ööklubiga Parlament – sinna meil asja ei ole, seal saab peksta. Seekord me oleme siin sotside jagatud punase sotsialistliku häbi-märgi all. Kui seda märki jagati, siis ma küll ei saanud aru, kes seda peaks kandma: kas need, kes eelarve koostasid, need, kes eelarvet läbi suruvad või sotsid ise, kes on selle kümne häbiaasta jooksul ka valitsuses olnud. Täna aga on sotsiaaldemokraadid oma klassikute õpetuste kohaselt barrikaadidel täiesti õige asja pä-rast.

Oma ultraliberaalses arengus on meie riik tõepoolest jõudnud omadega tupikusse, nii nagu on õigesti ära märkinud ka riigikontrolör, kes on maalinud üsna sünge pildi sellest, kuidas Eestimaa jookseb maksumaksjatest tühjaks ja tulevikus istuvad poe ees pingikestel vanainimesed, kellel pole lootustki, et keegi neile pensioni maksaks.

Meie peaminister on Riigikontrolli kõvasti nahutanud selle eest, et Riigikontroll näitab näpuga valitsuse möödalaskmistele. Ilmselt on peaminister kinni oma kommunistliku noorpõlve ideaalides ega ole aru saanud, et Riigikontroll ei ole nii, nagu ta oli kunagi varem, valitsuse käsutada olev repressiivorgan, kelle võib saata siia või sinna, et keegi üles puua või maha lasta. Riigikontroll on valitsuse esimene abiline, kes näitab näpuga, et näed, siin te olete natuke mööda pannud, seda olete valesti teinud, parandage ära, olge nii head. Igal juhul Keskerakond peab Riigikontrollist lugu ja on täiesti sama meelt, et asjad ei ole nii, nagu peaksid olema.

Keskerakonna prioriteet on meie kindla veendumuse kohaselt lapsed. Ka eelarve prioriteet peaks olema lapsed. Sest vaadake, tühja kõhuga võib lapsi teha üsna edukalt, aga tühja kõhuga neid ei kasvata. See 19 eurot, mis on lapsetoetus – no selle eest ei saa ju mitte midagi! Kolm korda saad selle eest lasteaialap-sega lastearsti juures käia, aga rohtusid selle eest enam ei osta.

Kuhu on jäänud laste huviringide raha? Ega huviringid ei ole ainult laste lõbustamiseks,

see on ka alkoholivastase võitluse ülimalt tähtis komponent. Laste huviringid pakuvad meie noorsoole mõistlikku tegevust. Õppelae-nude hüvitamine – kuhu see on jäänud? Keskerakond nõuab koolitoitu kõigest ühe euro eest! Head inimesed, ma küsin: kui suur on statistiliselt keskmine Eesti valitsuse ministri lõuna maksumus? Me tahame lastele kõigest ühte eurot, et pakkuda neile lõunatoitu.

Täiesti lootusetu on rääkida hambaravist. See on Vabariigi Valitsusele strateegiliselt ohtlik küsimus, sest kui rahval on hambad suus, siis ta nõuab ju süüa! Kellel seda häda vaja on?! Ja lõppude lõpuks tuletan meelde, et isegi matusetootus on ära võetud, nii et ei ole ka võimalust väarikalt siit ilmast lahkuda. Vaat nõnda!

Aga mida meie valitsus toetab? Kreekat otse loomulikult – see on esimene vastus, mis pähe tuleb. Kreekat toetab, jah, ning kaitseb ka Eesti vabadust igas maailmanurgas, kus vähegi lõhnab nafta või oopiumi järele. Ning ehitab Jõhvi alla sihukese mitmetasandilise ristmiku, mille ees Detroit kahvatab. Ma käin seal üsna tihti ja üsna harva näen, et keegi sellel fantastilisel rajatisel sõidab. Sinna lihtsalt ei julgegi sõita, sealt ei oska ilma GPS-ita enam maha tulla.

Valitsus on jätnud unarusse ühistranspordi, maaliinid. Inimesed, kes elavad kuskil külas, ei pääse keskusse – ei pääse apteeki, postkontorisse, arsti juurde, sest buss käib üks kord päevas. Kui lähed arsti juurde, pead linnas kellegi juures ööbima. Selle peale üldse ei mõelda!

Mida valitsus veel toetab? Ta peab üleval tohutut meediaimpeeriumi nimega rahvusringhääling. Milleks ometi? Võiks ju osta kümme minutit erakanalis, seal pajatada uhkeid uudiseid Eesti rahvale, aga peetakse ülal ETV-d, ETV-2, Raadio 2. Muuseas, Raadio 2-s, kas teate, on palgal 77 saatejuhti ja veel keevitati juurde meelelahutusportaal menu.err.ee. Vaadake! Jah, üritatakse teha mingit pisikest suhtlus- või sotsiaalvõrgustiku vördjakest – midagi sellist. Miks peab riik seda üleval pidama?

Tahan rääkida ka tarast presidendi lossi ümber. Ei, seda ma ei hakka maha tegema. See on põhimõtteliselt odav lahendus. Kui tõesti on selgunud, et president peab oma rahvast kartma, eks ehitame siis presidendile tara

ümber. See on kindlasti odavam kui terve Eesti rahvas tarandikku pista.

Ja nüüd Eesti Rahva Muuseumist. Teate, see on kogu kultuurirahva tagajalgadele ajanud. Matta 63 miljonit eurot surnud betooni! Aga inimesed, Eesti rahvas on ju elus! Kultuur on olemas, aga seda tuleb toetada. Investeerida tuleb elusatesse inimestesse, kultuurikandjatesse, mitte hakata ehitama meie rahvale hauamonumenti või püramiidi, mis peaks aastatuhandeid hiljem meenutama, et kunagi elasid ka siin inimesed.

Eesti rahvas ei ole veel surnud. Sellest 63 miljonist eurost saaks iga Eesti laps 256 eurot. See on täiesti käegakatsutav raha. Eesti põhiseadus ütleb, et meie põhieesmärk on Eesti rahva ja kultuuri säilimine. Kas me sellise eelarve korral saame öelda, et Eesti rahvas säilib ja eesti kultuur säilib? Sellise eelarvega tahub valitsus veel ühte kivi Eesti rahva hauamonumenti ja meie, Keskerakonna rahvasaadikud, ei saa olla selle poolt. Me ei saa seda toetada, sest me ei taha seda häbi oma kanda võtta. Me ei taha ringi käia, häbimärk otsaesel või rinnas. Me hääletame selle vastu. Eesti rahvas tahab kesta ja Keskerakond tahab kesta koos oma rahvaga. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Karel Rüütli! Kas soovite kaheksa minutit? Kaheksa minutit, palun!

Karel Rüütli

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Valimiste raames osalesin ma kümnetel kohtumistel, kus arutati ühiskonnas toimuvat. Enamik inimesi leidis, et ligi 65 000 lapse elamine vaesuses või vaesusriskis on lihtsalt arusaamatu ja häbiväärne. Nende arvukate kohtumiste käigus olen saanud kinnitust, et Eesti majanduse edu ja kasv tuleb saavutada ilma inimesi ohvriks toomata. Tuletan meelde, et sotsiaaldemokraatide fraktsioon on juba 2011. aastast alates esitanud eelnõusid ja teinud igal aastal riigieelarvesse parandusi, millega oleme soovinud universaalsed lapsetoetused kolmekordistada. Siiani ei ole konstruktiivne arutelu kahjuks tulemusi andnud. Selle asemel et parandada vaesuses elavate laste toimetulekut, on koalitsioonierakonnad asunud sotsiaaldemokraate ründama ja sildistama. Ühtäkki saime kuulda sotside plaanitavast räigest maksutõusust, kus-

juures aasta-aastalt on valitsus ise ajanud oma käe sügavale inimeste ja ettevõtjate taskusse, kuigi sõnades kinnitatakse hoopis midagi muud.

Nii nagu paljastub kevadel prügi sulava lume alt, selgub üha enam koalitsiooni õhukese riigi retoorika sisutühi loosunglikkus. Näeme valitsuse pidevaid meeleheitlikke pingutusi leida eelarvesse raha mitmesuguste maksude abil, olgu selleks siis automaks, keskonnatasud jm, mis püütakse ilma analüüsideta lihtsalt jõuga läbi rammida. Muutuste aeg on kätte jõudnud ja õnneks ei ole maksusüsteemi ümberkorraldamine, mis ei tähenda ilmingimata maksukoormuse kasvu, ühiskonnas enam tabuteema. Koalitsioon on oma dogmadega üksi jäämas ja üha rohkem ettevõtjaid on aru saanud, et ilma põhjaliku maksupoliitika analüüsi ja reformita ei ole Eesti ettevõtlusel ega kogu majandusel võimalik kaugele purjetada. Me lihtsalt ühel hetkel ei ole enam konkurent-sivõimelised.

Juhin veel kord tähelepanu, et Eestis elab vaesuses 65 000 last, mis on enam kui Pärnus, Viljandis ja Rakveres elanikke kokku. Väga paljudel on naabrimees juba aastaid Soomes elanud ja väga paljud pered on valiku ees, kas kolida kogu perega emale või isale järele. Mis puutub lapsetoetusse, siis näiteks lapsega logopeedi juures käimine maksab pea sama palju, kui on igakuine lapsetoetus. Eriarsti järjekorda aga võib kukrut korralikult kergendamata jäänudagi.

Paljudel peredel on üha raskem anda lastele hea haridus ja igapäevaeluga hakkama saada. Samas kiitleb korduvalt oma väsimust tunnistanud peaminister, et Eestis on kõik hästi, me oleme kogu Euroopale eeskujuks. Tundub, et sellel pildil on miski ikka väga valesti!

Valitsuse maksupoliitika alustala paistab olevat veendumus, et suurema osa maksukoormusest peavad enda kanda võtma just need, kellel on nii keeruline toime tulla. Käibemaksu tõus, varjatud elektriaktsiisi tõus ja aktsiisitõusud laiemalt on löönud vaesemaid inimesi, kelle palk läheb valdavalt toidu- ja kodukulude katteks. Kompleksivaba maksudebatt on hädavajalik ja selle teemadest ei tohi kõrvale jääda ka seni puutumatu tulumaksu peatükk, sest vanaviisi, selgelt ebavõrdselt jaotatud maksukoormusega edasi minna ei saa. Nii nagu on viisakas lapsega emale bussis istet pakkuda,

peaksid suuremat vastutust kandma ikka need, kellel on tugevamad õlad. Tulemuseks on sidusam ja turvalisem ühiskond.

Teise teemana tahan peatuda Eesti reostustõrje võimekusel, mis on ikka veel tagasihoidlik. Eesti vetes on sel sajandil juhtunud mitu tankerihõnnetust. 2000. aastal lekkis Muuga sadamas seisnud tankerilt merre 250 tonni toornaftat. 2006. aastal uppunud kaubalaevalt lekkis merre 100 tonni naftasaadusi. Eriti raskena on meile aga mällu sööbinud just 2006. aasta talvel looderannikut tabanud reostus, mis hõlmas tervelt 35 kilomeetrit rannikuriba ja mille tõttu hukkus umbes 20 000 lindu. Vabatahtlike abiga koguti kokku 10 tonni naftasaadusi. Aegna saare juures on viimastel aastatel juhtunud tankeritega kaks õnnetust. Õnneks olid mõlemad tankerid tühjad ja looduskatastroof sisuliselt Tallinna linna südames jäi sündimata.

Eesti eripärast lähtuvalt tuleb Läänemeres hädaolukordade tekkimise tõenäosust suureks pidada – see tähendab tõenäosust, et õnnetus juhtub üks kord ühe kuni kümne aasta jooksul. Sellest tekkiva merereostuse tagajärjed on ilmselt rasked või väga rasked. Selle kõige taustal suhtub aga meie valitsus naftakatastroofi suurde tõenäosusse jaheda leigusega. Meie riigi valmisolek suurõnnetuste ärahoidmiseks või nendega toimetulekuks on enam kui puudulik. Valitsus õigustab oma tegematajätmissi rahapuudusega, kuigi transpordi arengukava näeb ühe võimaliku sammuna ette just nn õlifondi loomist, kuhu saaks kaasata ka potentsiaalsed reostuse tekitajad, nii nagu see on väga paljudes teistes Euroopa riikides.

Vaatamata korduvatele lubadustele muredseda lisaraha on valdav osa reostustõrje võimekusse tehtud investeringutest jäänud just tavalise inimese, maksumaksja kanda. Valitsuse optimismi peaks jahutama teadmine, et küsimus ei ole mitte, kas õlireostus tekib, vaid hoopis see, millal ja kus see aset leiab. Jah, ühepõhjaliste tankerite aja lõppemisega Läänemeres on kindlasti reostusrisk vähenenud. Samas on 30 000 – 50 000-tonnised alused hakanud asenduma 150 000-tonniste tankeritega, mille puhul on võimalikud õnnetused märksa hullemate tagajärgedega. Tankerihõnnetuste ennetamine tuleb tingimata võtta suurema tähelepanu alla ja leida lisaraha reostustõrje võimekuse suurendamiseks. Seda tõdeti ka Toompeal peetud ümarlual, kus lisaks poliitikele osa-

lesid ka vabaihenduste, Keskkonnaministeeriumi ja majandusministeeriumi esindajad.

Kokku võttes on see kasulik ka transiidisektori ettevõtjatele, kes saavad kindlustunde, et nende tegevus ei too ühel hetkel kaasa looduskatastroofi. Loomulikult on Keskkonnaministeeriumil selles mängida väga oluline roll: ta peab osapooled kokku kutsuma, võimalused välja selgitama ja leidma kõiki osapooli rahuldava kompromissi. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Heimar Lenk! Kas soovite kaheksa minutit? Kaheksa minutit, palun!

Heimar Lenk

Head kolleegid! On aasta 2013. Me räägime riigieelarvest aastaks 2014. Seda eelarvet panevad kokku ja selle üle otsustavad kaks Eesti valitsevat erakonda, need on IRL ehk Isamaa ja Res Publica Liit ning Reformierakond. Mina olen siin saalis kümne, võib-olla isegi rohkema riigieelarve vastuvõtmise juures olnud ja võin teile öelda, head kolleegid ja kunagi aastate pärast võib-olla ka selle stenogrammi lugejad, et mitte midagi pole muutunud. Enn Eesmaa ütles oma kõnes täna väga hästi, et kunagi saime siinsamas puldis uhkustada ligi 10%-se majanduskasvuga, nüüdseks on jäänud vaid 0,4% kasvu. Kui lugeda värskeid kommentaare ja ajaleheartikleid, siis selgub, et see meie väikene kasv on tulnud ainult tänu kaubandusele ja mis veel hullem, mitte tänu kaubanduse läbimüügi või käibe suurenemisele, vaid tänu hinnatõusule.

Kui lähtuda seisust, kus me praegu oleme, siis küsin enda käest, mida on minul öelda oma rahvale, oma valijatele sellest Eesti kõige kõrgemast kõnepuldist, mis asub Toompeal Riigikogus. Arvan, et ma pean südamest vabandama Eesti rahva ees, et me sellise eelarvega tema ette astume. Ja kindlasti see ka kinnitatakse ilma mingisuguste muudatusteta või siis tehakse selles minimaalset iluravi rakendades õige pisut parandusi. Kui ma küsiksin, mida oleks öelda rahval minule kui tema esindajale siin kõnepuldis, siis saaksin täpselt samasuguse mittelohutava vastuse, et ka rahval pole mitte midagi öelda. Sest ta väidab, et, lugupeetud rahvasaadik, meie elus pole midagi paremaks läinud. Te olete kümme aastat järjest riigieelarveid vastu võtnud, aga ükski neist

pole parandanud minu, lihtsa inimese, minu perekonna, minu laste, isa ja ema, vanaisa ja vanaema olukorda. Ma võtan üheainsa statistilise näitaja – täna on neid siin palju ette loetud ja loetakse veel, aga seda pole veel keegi puudutanud. Eile avaldas selle Eurostat, meie peaministri kõige armastatum statistikaväljanne, mis kunagi ei eksi, nagu kinnitas meile Andrus Ansip siinsamas kõnepuldis mõni päev tagasi. Eurostat väidab, et 4,4% Eesti elanikkonnast on loobunud tööd otsimast. Need on heitunud tööotsijad, kui ametlikult väljenduda, ja see tähendab seda, et need inimesed enam ei käi mööda tööbörse. Nad ei käi enam mööda tööandjaid ja elavad viletsast elatusrahast. Mõned ei saagi tööle minna, kuna perekond on nii raskes olukorras ja pole kellegi juurde lapsi jätta. See 4,4%, kujutage ette, on Euroopa Liidus teine näitaja. Meist veel hullemas seisus on Itaalia, kus selliseid inimesi on 5% ringis. Kõik ülejäänud riigid, ka Portugal, Hispaania jne, on meist paremas seisus. Vaat kuhu on langenud eestlased, see tubli töörahvas, kes on rääkinud, et me oleme end oma ajaloost läbi murdnud just tubli tööga. Me oleme teinud ränka tööd ja sellega oma tervist rikkunud, aga nõnda me oleme vabaks saanud. Ja nüüd oleme siis selles seisus, et me oleme peaaegu kõige viletsam rahvas Euroopas, kes enam ei otsigi tööd, sest seda pole niikuinii kuskilt võtta.

Me teeme praegu uut riigieelarvet ja otsime allikat, kust saaks lastele toetusraha. Kuid võtame lahti tänase Äripäeva ja vaatame esiküljelt, kes on meie päevakangelane. See on härra Taskila, kes laskis põhja Estonian Airi, aga lahkus Eestist kohutavalt suure hüvitisega, kuigi on toonud Eesti rahvale ülisuurt kahju. Taskila teenis Eesti aerofirma abil Soome regionaalpoliitika huve, sest kombineeris salaja, nii et keegi algul ei saanudki aru, reise väikestesse Soome asulatesse. Ükski Soome firma neid ette ei võtnud. Nii raiskas Taskila Eesti riigi maksumaksja raha, aga täna on ta meie kangelane, uuesti ajalehtede esikülgedel.

Ma küsin meie valitsuserakondade käest, küsin minister Partsi käest: mispärast ei ole küsitud tagasi näiteks seda raha, mis on raisatud Estonian Airis? Miks pole tagasi küsitud raha, mis on raisatud Eesti Energia absurdsete projektide peale? Keegi ei küsi tagasi seda raha, samas otsime meeletult kätteallikaid. Lugupeetud opositsioon, kus on teie kättealli-

kas? Ma ütlen, et kätteallikas on parempoolsete erakondade vale majanduspoliitika. Niimoodi me arutame siin aastast aastasse eelarvepoliitikat ja püüame Eestile teha paremat eelarvet, aga oleme läinud ainult allamäge.

Neeme Suur, üks eelkõnelejaid, ütles täna väga hästi, et me jõuame niimoodi demokraatia kriisini. Meil on siin küllalt inimesi, kes on kursis ajalooga ja teavad, kuidas esimene Eesti Vabariik lõpu leidis, kui president Päts käitus umbes samamoodi nagu meie peaminister Ansip: ta ei arvestanud mitte kellegagi ja viis põikpäiselt oma poliitikat ellu. 1939. aasta algul aprillikuus pidas Päts kõne, kus ta ütles, et Eestit maailmasõda ei puuduta, sest Eesti rahvas on töökas ja ennast tööga vabaks võidelnud. Te teate hästi, mis mõne kuu pärast juhtus.

Ma ei taha siin meie riigile halba ette kuulutada. Ma ei taha olla paha oraakel, kes ennustab halba, aga kahjuks mulle tundub, et üsna tumedad pilved on kogunenud Eesti rahva kohale, ja just selle tõttu, et meil on sellised valitsejad. Muide, täna oli internetis üks huvitav kommentaar. Me oleme siia maani nimetanud Reformierakonda oravaparteiks ja Reformierakonna poliitikuid oravateks. Täna kuulsin uut ettepanekut, kommenteerija pakkus: ärge kasutage enam nimetust "oravad", nimetagem nad ümber "röövoravateks". Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Lauri Laasi! Kas kaheksa minutit?

Lauri Laasi

Ei, ma saan viiega hakkama. Ma ei ole nii jutukas kui Heimar.

Aseesimees Laine Randjärv

Viis minutit, väga hea!

Lauri Laasi

Röövoravatest ma ei räägi, räägin lastest.

Austatud kolleegid! Mulle meenus siin saalis viibides üks jutt, mida ma kunagi kuulsin. Oru lasteaias Mesimumm olevat juhtunud selline asi, et lõunasöök jäi umbes 30 minutit hiljemaks, sest pliidiga oli mingi probleem. Seepeale avaldas lasteaialaps Aurora arvamust, et täna me sureme küll kõik nälga. Lapsesuu küll ei valeta, kuid laps kipub tihti olukorda valesti mõistma või tugevalt liialdama. Kindlasti oli

lasteaias tol korral nälga suremisest asi väga kaugel ja tõenäoliselt ei jäänud laste kõhud isegi mitte tühjaks, vähemalt mitte selle lõuna ajal. Aga kui nende laste seas oli mõni nendest 63 000-st Eesti riigis vaesusriskis elavast lapsest ja lõuna jäänuks ikkagi söömata, siis võinuks need lapsed õhtul magama minna tühja kõhuga. Paljud lapsed saavad tänapäeval sooja toitu vaid lasteaias või koolis ja seetõttu on äärmiselt oluline, et see üks toidukord oleks korralik.

Kõik me tunnetame, kuidas on viimastel aastatel toidukaupade hinnad tõusnud. Ma ei hakka siinkohal välja tooma seda tõendavaid arve, ütlen vaid, et võrreldes 2008. aastaga on toidukaup kallinenud peaaegu 20%. Täpselt samast aastast saadik on kasvanud ka riigi poolt koolilõunaks eraldatav raha, seda aga summas 1 sent, mis on täpselt 1,3%. Parim maitseaine on küll nälg, aga see ei õigusta meie laste üha kesisemat toidulauda. 78 senti ühe eine kohta on riigilt ilmselgelt liiga väike panus meie laste jaoks.

Minnes 2008. aastast veel neli aastat tagasi, jõuame aastasse 2004 – aega, millest saadik ei ole kasvanud esimese ega teise lapse kohta makstav universaalne lapsetoetus. See toetus on püsinud sellest ajast saadik sama: täpselt 19,18 eurot.

Eelmisel aastal algatasid koalitsioonierakonnad riiklike peretoetuste seaduse, sotsiaalhoolekande seaduse ning tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille eesmärk oli nagu märksa suurendada lastetoetusi ning parandada lastega perede olukorda. Kuigi eesmärk oli üllas ja õige, väheneb suhtelises vaesuses elavate laste arv 2% alles 2015. aastast kehtima hakkavate muudatuste toel.

Keskerakonna fraktsioon tegi tookord riiklike peretoetuste seaduse muutmiseks 15 ettepanekut, millest kahjuks ei arvestatud traditsiooniliselt mitte ühtegi. Kõige olulisem muudatusettepanek oli, et suureneks ka esimese ning teise lapse toetus. Meie arvates oleks see pidanud juba ammu kasvama, sest hinnatõusu tingimustes on selge, et nii nigel toetus, nagu too 19,18 eurot lapsevanemale on, on häbiäärne ega võimalda laste kasvatamise kulusid osaliseltki katta. Oma muudatusettepanekuga soovisime selle summa juba 2014. aastast suurendada 57,54 euron.

Kõik siin saalis olevad inimesed teavad neid arve muidugi ka ise. Teavad, kuid 56 inimest Riigikogu koosseisust ei taha olukorra muutmiseks paraku mitte midagi ette võtta. Keskerakond on korduvalt teinud ettepaneku lapsetoetust suurendada. Samuti oleme korduvalt pööranud tähelepanu koolilõunateks eraldatava summa liigsele väiksusele. Nüüd aga nimetan numbrid, mis neile 56 inimesele ehk huvi pakuvad. Opositsioonierakondade toetus on viimase uuringu järgi kasvanud 49%-ni, kaht võimuerakonda toetas aga kokku vaid 42% inimestest. Ehk see tekitab võimul olijates soovi riigis asju paremaks muuta või vähemalt selle eest hoolitseda, et meie kõige väiksematel oleks õhtul magama minnes kõht täis. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jevgeni Ossinovski! Kas soovite kaheksa minutit?

Jevgeni Ossinovski

Ma proovin viie minutiga hakkama saada.

Aseesimees Laine Randjärv

Viis minutit, palun!

Jevgeni Ossinovski

Lugupeetud kolleegid! Juhtisin selle arutelu alguses oma küsimuses rahanduskomisjoni esimehe tähelepanu asjaolule, et ehkki meil on tõesti mitmeid laste ja perede toetamisele suunatud meetmeid, on fakt, et ligi 60 000 last elab meil kas vaesuses või vaesusriskis. Mistõttu minu hinnangul on valitsuse poliitika selles valdkonnas ilmselgelt läbi kukkunud.

Sotsiaaldemokraatide ettepanekud perede toimetuleku parandamiseks on kutsunud esile täiesti õigustatud küsimuse: kust tuleb raha? Teoreetiliselt on siin arusaadavalt kaks varianti: kas vaadata üle meie maksuliigid ja nende määrad või püüda praeguste määrade juures tõhustada maksude kokkukogumist. Keskenduksin selles kõnes just viimasele.

Pole kellelegi saladus, et Eesti riigil jääb igal aastal saamata sadu miljoneid eurosid maksutululu. Maksupettused rikuvad ausat konkurentsi ning lisaks ei laeku riigieelarvesse raha, mis sinna peaks laekuma. Tahan tunnustada maksuameti praegust juhtkonda, kes on võitluse maksupettuste vastu tõstnud kvalita-

tiivselt uuele tasemele. Tahaksin neid julgustada, kinnitades, et Riigikogus valitseb täielik konsensus selles osas, et maksupettustega tuleb tegeleda senisest märksa efektiivsemalt.

Maksupettused on sisult võrreldavad ametiisikute korruptsiooniga. Mõlemal puhul varastavad töötavad ja suurel määral edukad inimesed selle raha, mille riik on ette näinud sotsiaalselt vähekaitstute toetuseks. See on minu hinnangul moraalselt tülgastav kuritegu, mille vastu tuleb võidelda.

Tahan rääkida lähemalt ühest konkreetsest maksuameti algatusest selles suunas, mille puhul Riigikogu ei ole minu hinnangul olnud oma ülesannete kõrgusel – nimelt tänagi kõne all olnud töötajate eelregistreerimisest. Praegu on nii, et maksuametnik võib tulla restorani või ehitusobjektile, kus makstakse ümbrikupalka, ning tuvastada fakti, et seal töötavad inimesed ilma töölepinguta. Talle selgitatakse, et inimene töötab esimest päeva ning teda ei ole veel jõutud registreerida. Iseenesest tore jock-skeem. Kõik teavad, et maksuraha varastatakse, töötajate õigused ei ole kaitstud, aga seaduse kohaselt ei ole midagi võimalik teha.

Mida siis ette võtta? Tuleb muuta seadust. Selle probleemi kõrvaldamiseks ongi maksuamet leidnud loogilise lahenduse: tööandja peaks olema kohustatud registreerima töötaja päev enne seda, kui ta tööle hakkab. See tagaks, et iga töötaja oleks ka maksuameti registris ning tema eest oleks maksud makstud. Tööandjate esindusorganisatsioonid on selle muudatusega põhimõtteliselt nõustunud, nõudes vaid, et tööandja peaks saama registreerida töötaja mitmes riiklikus registris ühe toiminguga. Loogiline seegi, kuna e-riigis on riigi ülesanne luua süsteem, mis ühitaks ise kõigi riiklike registrite andmed.

Asjast on olnud juttu üle poole aasta kindlasti, kuid järgmise aasta eelarves, kus koalitsiooni hinnangul ei ole katteallikaid lapsetoetuse suurendamiseks, need täiendavad sotsiaalmaksu ja üksikisiku tulumaksu laekumised ei kajastu, kuna süsteemi rakendamisega pole kuhugi jõutud. Tükk aega on räägitud, et seadused saame kiiresti ära muuta, aga uuendus nõuab keerulist IT-lahendust, mida ei saa nii kiiresti välja töötada.

Nojah, võib küsida, kas tõesti võtab sellise lisaregistri loomine nii palju aega, kui tegemist on tõesti prioriteediga. Õige küsimus, sest

nüüd on selgunud, et tegelikult on maksuamet juba muudatuseks valmis ning nad teeksid vajaliku IT-lahenduse vajaduse korral ära mõne kuuga. Mida aga ei ole, on seadus, mis võimaldaks asjaga edasi minna.

Rahandusministeeriumi osa kõnealusel seaduse muutmises on justiitsminister hiljuti vaidlustanud, öeldes, et plaan on toores ning seda tuleb täiendada. Sotsiaalministeerium pole aga oma panusega eelnõusse üldse tegelema hakanud. Praegu on novembrikuu. Mõne nädalaga pandi kokku juba arutlusel olnud kaheldava rakendatavusega automaksu puudutav eelnõu, kuid mitme kuu jooksul ei ole suudetud luua korralikku seadusandlikku raamistikku töötajate registreerimiseks. Valitsuse tegevusetuse tõttu jääb meil nüüd veel ühel aastal hulk maksutulu kokku kogumata, turg ebaausa konkurentsi tõttu solgituks ning võimalused Eesti tulevikku panustada kitsamaks.

Tuleb küsida, kas rahandusminister, kes on sõnades rääkinud võitlusest maksupettuste vastu, ka tegelikult seda prioriteediks peab. Kui valitsus oma töö korrektselt ära teeks, siis sellest tulenev tulu kajastuks ka täna arutusel olevas eelnõus ja siis võiksid kolleegid valitsuskoalitsioonist uuesti katteallikad üle vaadata. Praegu on nende puudumisele viitamine aga koalitsioonisaadikute suust tühi jutt, sest katteallikas on tegelikult teie ees olemas. Küsimus on, miks te ei ole suutnud oma valitsuse ministreid tööle panna. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Jüri Ratas! Kas soovite kaheksa minutit?

Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased! Hea Riigikogu esimees! Täna Riigikogu saalis teisele lugemisele jõudnud 2014. aasta riigieelarve on järjekordne näide valitsuskoalitsiooni raamatupidajalikust poliitikast. Poliitikast, mis tõstab ümber üksikuid arve Exceli tabelis, kuid ei näe pikemaajalist tervikvisiooni, ei keskendu meie riigi ja rahva tulevikule.

Suure saavutusena välja kuulutatud pensionitõus tuleb teatavasti tänu riikliku pensionikindlustuse seadusele, mitte tänu valitsuskoalitsiooni prioriteetidele. Toimetulekupiiri tõstmine 13,3 euro võrra on küll samm edasi, kuid

ilmselgelt ebapiisav lahendus rahalistes raskustes elavatele inimestele, seda eriti arvestades pidevat hinnatõusu, mis on Eestis teatavasti üks Euroopa Liidu kiireimaid.

Riigieelarvet analüüsid on päevselge, et põhiküsimused jäävad taas lahendamata. Ma pean silmas näiteks kohalike omavalitsuste ning haridusvaldkonna jätkuvat alarahastamist, samamoodi juba aastaid samal piinlikult madalal tasemel püsinud esimese lapse toetust ning tulumaksuvaba miinimumi. Tegematajätmistest pikast reast leiame ka huviringide raha puudumise.

Me oleme olukorras, kus üha rohkem inimesi lahkub kodumaalt ning maapiirkonnad ääremaastuvad. Ühiselt lahenduste otsimise asemel on valitsusparteid veendunud enda ilmavaate ainuõigsuses ning ignoreerivad opositsioonijõudude, omavalitsusliitude ja Riigikontrolli soovitusi. Ma kordan seda viimast: ignoreeritakse ka Riigikontrolli soovitusi. Täpsemalt, lausa naeruvääristatakse igasugust kriitikat ning kõiki teisitimõtlejaid. Kas sellist demokraatiat me tahtsimegi?

Head siinviibijad! Juba teist aastat järjest ei allkirjastanud Omavalitsusliitude Koostöökogu delegatsioon riigieelarve läbirääkimiste lõppprotokoll. Selle otsuse tingisid valitsuskoalitsiooni kivisse raiutud hoiak ning soovimatus omavalitsusliitude ettepanekutega arvestada. Samas ei küsinud Eesti Linnade Liit ja Eesti Maaomavalitsuste Liit midagi ennekuulmatut. Ennekõike taotleti kriisieelse tulubaasi taastamist, kohalike teede piisavat rahastamist ning selgust õpetajate palgaraha küsimuses. Kõik siin saalis viibijad teavad, et enam kui 4,5 aastat tagasi otsustas toonane kolmikliit, kuhu kuulusid Reformierakond, IRL ja sotsiaaldemokraadid, jõuliselt vähendada kohaliku omavalitsuse tulubaasi. Vähendati nii füüsilise isiku tulumaksu kohaliku omavalitsusele laekuvat osa, tasandusfondi summasid kui ka teede rahastamist. Eesti Keskerakond hääletas toona kõigi nende ettepanekute vastu, kuid omavalitsusvaenulikud otsused jõustusid meie vastuseisust hoolimata. Valitsuskoalitsiooni tehtud tulumaksuosa ja toetusfondi kärbetega on kohalikud omavalitsused kaotanud 230 miljonit eurot ja kärbete püsides kaotavad kohaliku elu korraldajad iga aastaga veel 50 miljonit eurot.

Ajutistest kärbetest on saanud argipäev, meie riigi majandus on kolm aastat järjest tõusuteel olnud ning mõõdukat majanduskasvu lubatakse ka käesolevaks ja järgmiseks aastaks. Kuid praegune valitsuskoalitsioon ei pea oluliseks kohalike omavalitsuste olukorda parandada. Väga ilmekalt on asjade seisu kirjeldanud Eesti Linnade Liidu tegevdirektor. Ma tsiteerin: "Kriisi ajal vajutati meie pea vee alla. Kriis on ammu läbi, aga meie pead hoitakse ikka veel vee all." Karmid sõnad, aga täpselt selline ongi kohalike omavalitsuste olukord. Kas see on Isamaa ja Res Publica Liidu lubatud Eesti asja ajamine? Kas kohalike omavalitsuste juhid ja nende elanikud peavad olema rahul, et valitsuskoalitsioon nende pead piltlikult öeldes vee all hoiab?

Austatud Riigikogu liikmed! Eesti elu ei korraldata ainult Toompeal, vaid 215 omavalitsuses üle Eesti. Eestimaa linnad ja vallad tuleb viimaks majanduskriisist välja aidata. Selleks on vaja taastada kriisieelne tulubaas ning järkjärgult suurendada kohalikele teedele mõeldud rahastust. Meil tuleb tagada inimväärased elutingimused kõikjal Eestis.

Aseesimees Laine Randjärv

Kas soovite aega juurde?

Jüri Ratas

Ma palun kolm minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kolm minutit!

Jüri Ratas

Aitäh! Toon välja ka teise tähtsa valdkonna, mille alarahastamine peab lõppema. Mõtlen Eesti peresid. Kindlasti tuleb suurendada esimese lapse toetust, mis on püsinud 19,18 eurot juba kümme aastat. Vajaduspõhine peretoetus ei ole siinkohal lahendus. Otse öeldes on see praegusel kujul pigem abivajajate mõnitamine. Vanemaid sunnitakse iga kvartal esitama tõendeid, et nende pere väärrib sõltuvalt laste arvust kas 9 euro ja 59 senti suurust või 19 euro ja 18 senti suurust toetust. Selle sisutihja reformi asemel tuleb üldist lapsetoetust kõigi perede jaoks kahe- või kolmekordistada.

Kahjuks on murekohti veel. Ma usun, et Eestis on vähe lapsevanemaid, kes on rahul otsusega, et on loobunud huvialaringide raha

maksimisest. Rahandusminister Jürgen Ligi hinnang, et tegemist oleks metsikult kalliks mineva muudatusega, ei ole minu arvates päris kohane. Riigi jaoks on 25 miljonit eurot ca 0,3% riigieelarvest. Enamik lapsevanemaid kulutab oma laste huvihariduse eest maksmiseks mitu korda, kui mitte kümneid kordi suuremat osa pere eelarvest. Küsimus ei ole riigi raha puudumises, vaid prioriteetides.

Riigil tuleb tegutseda õiglaselt ka koolitoidu rahastamise küsimuses. Toidu ja elektri pidev kallinemine on viinud juba ammu olukorrani, kus 78 eurosendi eest pole koolides võimalik pakkuda lastele mitmekülgset lõunasööki. Keskmine koolilõuna maksab tegelikult 1,1–1,3 euro ringis ning juba aastaid on kohalikud omavalitsused koolidele puuduva summa juurde maksnud. Seetõttu soovimegi suurendada koolilõuna riiklikku toetust 1 euronit ning kehtestada tasuta koolitoit ka X–XII klassi õpilastele.

Pered ja haridusvaldkond on omavahel tihedalt seotud. Viimases on alarahastatud ka tugiteenuste pakkumine. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi peab tugiteenuseid rahastama koolipidaja ehk enamikul juhtudel kohalik omavalitsus. Seni kasutati logopeedide, psühholoogide, sotsiaalpedagoogide ja eripedagoogide palga maksmiseks haridustoetust, kuid enam pole see lubatud, samas mingeid täiendavaid summasid pole riik kohalikele omavalitsustele ette näinud. Haridus- ja Teadusministeeriumi välja pakutud piirkondlike tugikeskuste loomine ei ole kindlasti rahuldav lahendus, sest lapse arengu jaoks vajalikke tugiteenuseid tuleb pakkuda iga päev õpilase kodukoolis.

Austatud rahvasaadikud! Eesti seisab silmitsi tõsise rahvastikukriisiga. Loomulik iive on juba aastakümneid olnud negatiivne ning eelmisel aastal lahkus kodumaalt üle 10 000 inimese. Olukorra parandamiseks tuleb meil toetada omavalitsusi, haridusasutusi, lapsi ja perekondi kõikjal Eestis. Kui valitsuskoalitsiooni ainukene vastus on, et raha ei ole, siis tuleb leida viise tulude suurendamiseks. Ma tänan tähelepanu eest!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Aivar Riisalu! Missugune on teie ajasoov?

Aivar Riisalu

Jääks esialgu kaheksa minuti juurde.

Aseesimees Laine Randjärv

Kaheksa minutit, palun!

Aivar Riisalu

Head kolleegid! Riigieelarve arutelu on igal aastal järjest kuumem. Tänavu ei kanna pearakust Keskerakond, sest Keskerakond on seisukohal, et dialoog oleks palju mõistlikum. Keskerakonna arusaamad on aastate jooksul sedavõrd muutunud, et me tahaksime juba vägagi pääseda asju muutma. Sellepärast et me ei saa aru ühest asjast. Ma arvan, et enamik üksikisikuid on elus unistanud sellest, et võidaks miljoni. Vähemalt on üksikisikul hommikul ärgates enda arvates miljon puudu, ja nii juba 15 aastat järjest. Igal eestimaisel ettevõtjal on hommikul ärgates 5 miljonit puudu, ja nii juba 15 aastat järjest. Meie riigil ei ole midagi puudu, sellepärast et riigi valitsejad koguvad makse ja hiilgavad sellega Euroopas, näivad nii ilusad, et Andrus Ansip on Angela Merkeli parim sõber.

Euroopas on justkui üldse kaks riiki, kellest peaks eeskuju võtma, need on Eesti ja Saksamaa. Võttes aluseks teatud ajaloolist koostööd, võiks öelda, et me olemegi Saksa kultuuriruumi osa ja võib-olla on see kuskiltmaalt hea. Aga Eesti tavakodanik ehk Eesti armas inimene ei saa küll sellest aru, mis mõttes see hea on, sest temal on hommikul ärgates miljon puudu, ja nii juba 15 aastat järjest.

Peaga vastu seinaga jooksmine on täitsa tore tegevus, eriti kui oled laps. Kui sa aga oled olnud kuus aastat Riigikogus opositsioonis, siis enam peaga vastu seinaga joosta ei tahaks. Kogu selle mõistujutu sügavam mõte on see, et koalitsioon on küll pahane, aga nad elavad need ööistungid üle. Opositsioon aga jookseb ju jälle peaga vastu seinaga. Sellel lihtsal põhjusel, et ega need küünikud ei kavatse ju midagi muuta, neil on kõik hästi. Me näime Euroopas endiselt suhteliselt eduka riigina ja mingi lapsetoetus, mingi 19 eurot – kuulge, mis teil viga on?! Jumala normaalne ju! Ma räägin teile, see on kogu aeg ju kasvanud, mis te nüüd jamate! Kuidas te aru ei saa, ma ütlen teile juba viiendat korda, et lastetoetused on kogu aeg kasvanud?! Mina aga ei saa aru – kui 19 eurot ümberpanduna kroonidesse oli kümme

aastat tagasi 19 eurot ja on praegugi 19 eurot, mis toetus siis kasvanud on? Ma arvan, et mitte lapsetoetus.

Minu meelest on aeg sealmaal, et minu süvenev hirm vasakpöörde ees saabki reaalsuseks. Seda vasakpöört polekski ju vaja, sellepärast et vasakpöörde häda on see, et meil on ju ikka täpselt nii palju raha, kui on. Seda 5 miljonit, millest ma hommikul unistan, ei ole ju kuskilt võtta. Ettevõtjal on võimalus oma ettevõtte ära müüa ja nõnda raha juurde saada, riigil seda võimalust ei ole. Riik ennast müüa ei saa – kui saab, siis vaid teatud mõttes. Ma arvan, et ainus pääsetee oleks see, et me istuks maha ja hakkaks mõtlema, et meil on vaat selline rahvas, meil on vaat selline majandus. Vasakpoolsed ütlevad, et meil on tööpuudus, mina Keskerakonna parempoolse tiiva esindajana ütlen, et meil on tööjõu puudus. Me teame, et väheneva rahvastiku ja väljarände tingimustes meil majanduse struktuuri kiiresti muuta ei õnnestu. Järsku peaks Eestisse juurde tooma hoopis natukene vähem maksvat tööjõudu, näiteks Süüriat paluma, et teil on seal miljon põgenejat, andke 500 000 meile kaheks aastaks, et me saaksime jälle nina vee peale.

Vaadake, riigielu korraldamisel tuleb ju arvestada erinevaid komponente: need on majandus, elanikkonna võime lisandväärtust toota, maksusüsteem ja, mis seal salata, ka valitsemistavad ja kõik muu selline. Ma arvan, et parempoolsetel jookseb see süsteem igal juhul kinni, ja sellel lihtsal põhjusel, et nad on hakanud tegema niisuguseid lollusi, mida nende puhul ei oleks kunagi osanud eeldada. Mis puutub vasakpoolsetesse, siis nende kohta võiks öelda seda, et pisku kiputakse kiiresti laiali jagama. Kellele meist ei meeldi olla hea. Mina ka tahaksin olla hea, aga ma ei saa olla hea, kui mul ei ole selleks võimalust.

Minu arvates on tõde kuskil keskel. Ma loodan kogu aeg, et täitub minu unistus, mille pärast ma kunagi Keskerakonda astusin. Ma tahaksin ajada selle väikese ühiskonna laiapõhjalise keskklassi asja, kes iseendaga hästi hakkama saab, teeb suhteliselt tarka tööd ja keda assisteerivad normaalsed võimud ja normaalne riik. Väga tahaks, et see ükskord paika loksuks. Ma arvan, et diskussioon maksusüsteemi üle tervikuna on möödapääsmatu. Seda möönavad koridorivestlustes ka koalitsiooni-saadikud. Nad ju tegelikult, kui ausalt ja otse

öelda, üksikuna võetuna on kõik mõistlikud inimesed, aga imelikul kombel, kui nad fraktsioonina käituma hakkavad, lähevad puhta lolliks. Kummalisel kombel on siiski nende kambas üksikuid kirgastumisi olnud, viimane kirgastumine oli auto käibemaksu puudutava eelnõu tagasivõtmine, kuigi ajutiselt, nagu ma aru saan. Eelnõu esitatakse ilmselt uuesti.

Vähe ebatüüpilise kõnelejana ei arva ma ühest ega teisest konkreetsest puudusest mitte midagi sellel lihtsal põhjusel, et oma hinges ei ole vist praegunegi valitsus mitte oma rahva vaenlane, aga ta lihtsalt ei saa aru ja ei küsi ka nõu, kui mingi osa maksusid riigikassast mööda liigub. Minu küsimuse peale, kas ta teab varimajanduse probleemistikku, vastas Sester täna puldist, et statistiliselt on selle osakaal 9%. Mina olen seisukohal, et see on palju suurem probleem. Jne, jne – loetelu võiks jätkata. Jällegi on läinud ju kütuse käibemaksuga petmiseks. Mina juba tean, kuidas seda tehakse, aga minu käest ei ole keegi isegi küsida tahtnud, kuidas seda tehakse. Eelmine kord ma ajasin poolteist aastat seda asja, siis tuli Taavi Rõivas ja võttis minu võidu endale. Ütles: mis ma teile rääkisin, miljard krooni aastas kaob ära! Kaduski ära. Taavi Rõivas ütles, et tema leidis üles, tegelikult ei leidnud. Valitsejad ei tahtnud lihtsalt seadust muuta ja see miljard korjati kokku üsna kiiresti.

Olgem siiski ausad: kogemusi praegustel poliitikutel ikka väga palju ei ole. Seal on palju noori poisse, kes on erakondades otsustama pääsenud. Munitsipaalpoliitikud tippjuhtidena peavad küll kaua vastu, kui neil on noored poisid toeks, aga talupojatarkust kipub poliitikas järjest vähemaks jääma ja selle üle on mul kurb meel.

Igal juhul soovin valitsuskoalitsioonile lühikest iga ja loodan, et nad saavad üks hetk aru, et nende ainus pääsemine on Keskerakonnas. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Mailis Reps! Kaheksa minutit.

Mailis Reps

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Head kolleegid Riigikogu liikmed, kes te olete saalis või jälgite meid tähelepanelikult arvuti või televiisori vahendusel! Me oleme jõudnud

üsna mitmed teemad siin läbi arutada, olgu küsimuste-vastuste voorus või nüüd kõnede voorus. Mina tahan tagasi tulla ja tulengi tagasi haridusteema juurde. Kolleeg Jaak Allik juba joonistas väga hästi välja üsnagi hämara õpetajate palkade skeemi. Eelnõus kirjas olevast 4,7%-st peaks kuidagi tulema 12% palgatõusu.

Vägagi palju muret on tekitanud nii õpetajaskonnas, vanemates kui ka kindlasti kohalikes omavalitsustes tugiteenustega seonduv ehk siis logopeedi, koolipsühholoogi, sotsiaalpedagoogi ja eripedagoogi töö tasustamine. Milles on küsimus? Siit puldist on ka sellel nädalal juba korduvalt püütud järjekordselt tõestada, et tugiteenused on viimased kümme-kond aastat olnud alati kohaliku omavalitsuse ainuvastutada ja justkui mitte midagi ei ole eelmise aasta jooksul muutunud. Vastupidi, juunikuus astus õnn meie õuele ja nüüd hakatakse rajama maakondlikke tugikeskusi. Luba-ge mul mõni sõna täpsustuseks öelda. Esiteks on tõepoolest tugiteenuste tagamine nii nagu ka kogu meie koolivõrgu tagamine olnud alati koolipidaja vastutada. Olenevalt sellest, kas tegemist on riigi-, era- või munitsipaalkooliga, on koolipidaja pidanud tagama nii hariduse kui kasvatus poole toimimise ja loomulikult ka koolis vajalikud tugiteenused, sest aina enam on neid noori inimesi, kes saavad haridust omandada vaid lisatõe korral.

Üks väga tähtis tegur selles vastutamises on rahastamine. Kuidas see on siia maani toimunud? Riigikoolide töö loomulikult makstakse kinni saajaprotsendiliselt riigieelarvest, erakoolide puhul on olnud erinevaid süsteeme, kuid laias laastus võib öelda, et palgafond tuleb riigieelarvest ning nn karbikulud kaetakse erainvestorite, lapsevanemate ja annetajate taskust. Nüüd munitsipaalsüsteemi juurde. Munitsipaalkoolide puhul on tugiteenuste tasu tõepoolest olnud palgafondi üks osa. Kuni minister Aaviksooni kehtis kord, et riigi haridustõetuse kasutamine oli üsnagi detailselt kohustusena ette kirjutatud, kuid samas oli olemas ka arvestatav summa, mille puhul kohalik omavalitsus sai ise otsustada, kuidas seda hariduse huvides tarvitada. Enamikus omavalitsustes maksti loomulikult õpetajatele vähemalt nende alampalga määra arvestades, kuid paljudele ka märksa rohkem töötasu, lisaks said tugispetsialistidki palka sellest samast haridustõetusest.

Aastal 2010 lülitati põhikooli- ja gümnaasiumiseadusesse väga suur hulk erivajadustega seotud nõudeid ja täpsustusi. Seaduses on eraldi jagu, kus on detailselt kirjas, millisel puhul millist tuge tuleb lapsele koolis pakkuda. Kohustuslikuna on sisse toodud ka sotsiaalpedagoogi teenus. Aastal 2010 ei olnud küsimus mitte ainult lisanduvas sotsiaalpedagoogis, vaid kogu uue, üsna detailse süsteemi rakendamises. Tollastel läbirääkimistel kohalike omavalitsuste ja Vabariigi Valitsuse vahel lepiti kokku, et palgafondi kasv on suurem kui palkade alammäärade kasv, mis nähti ette Vabariigi Valitsuse määrusega, ja seda ülejäänud raha võib rakendada vajaminevate tugiteenuste eest maksmiseks. Loomulikult on seda võimalust nüüd tahetud kitsendada, väites, et jutt on olnud ainult sotsiaalpedagoogist. Õnneks on see üsna ilusti kohtus läbi vaieldud. Küsimus oli üsna detailselt ettekirjutatud tugiteenustes.

Nüüd tuli uus minister ja teatas, et seadust ei ole võimalik selliselt tõlgendada. See paber on, nagu ta esmaspäeval ütles, mingi mõttetu asi – mehed on kuskil midagi arutanud. Minister rõhutas, et palgafond on mõeldud ainult õpetajate tasuks. Et see oleks kõigile puust ja punaseks selgeks tehtud, siis muutis ta igaks juhaks ära ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse, võttes sellest välja sõna "pedagoog", mis haaras ka sotsiaalpedagoogi ja eripedagoogi.

Nii et riik rahastab 2014. aasta eelarvest hariduses kolme komponenti: need on õpetajate palgad, koolitoit ja õpikute kulu. Ja sellega on ka punkt. Kõik ülejäänud hariduskulud tuleb katta kohalikul omavalitsusel. Tuletan teile meelde meie üsnagi huvitavat ja ärgast vestlust esmaspäeval härra Aaviksooga, kes ütles, et te oletegi õigesti aru saanud. See oli võib-olla ainuke asi, millest me olime õigesti aru saanud. Õpetajate palga tõus ei peagi tulema täies mahus riigieelarvest, see tuleb ainult kolmandiku osas riigieelarvest. Nii et kui te loete 2014. aasta eelarvet ja leiata sealt palgakasvuks 4,7%, siis see ongi tõsi. Ainult kolmandik ettenähtud tõusust kaetakse eelarve lisarahast, teine kolmandik tuleb efektiivsusest ehk koolide sulgemisest, koolivõrgu ümberkorraldusest ja kolmas kolmandik tuleb lisapanusena kohalikul omavalitsuselt. Võite stenogrammist üle vaadata, täpselt nii minister meile seda palgatõusu selgitas.

Aga kohaliku omavalitsuse panus on siis milline? Võin nimetada, et eelarvest kaovad ära investeeringukomponendid, kaob ära raha näiteks klassijuhataja tasudeks, lisatasudeks, üleriigilisteks üritusteks ja muuks. Loomulikult jääb nüüd kohaliku omavalitsuse kanda kogu tugisüsteem. Minister ei ole võib-olla väga palju üldhariduskoolides käinud ega tea, et aina enam on meil koolides lapsi, kes saavad õppida ainult siis, kui neile erituge pakutakse. Kui seda pole, jääb nende haridus poolikuks. Koolis on aina enam vaja varajast märkamist. Ja viimane argument: väga tihti on suurtes klassides võimalik teistel lastel õppida vaid siis, kui mõne üksiku raskema õpilasega tegeleb samal ajal erispetsialist. Loodame, et 2014. aasta eelarvearutelud toovad kaasa ka mingi toe tugiteenuste osutamiseks. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Palun, Rainer Vakra!

Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Täpselt kaheksa tundi on täis saanud. Korralik tööpäev – on olnud hulk kõnesid, on olnud huvitavaid elamusi, ütleksin selle kohta. Kõigepealt tahan aga peatuda kolmel tähtsamal mõttel, mida ma olen pidevalt siin saalis kuulnud, aga käin need uuesti üle. Kui puldis oli rahanduskomisjoni esimees Sven Sester, siis, olgem ausad, ta ei vastanud umbes neljale küsimusele järjest.

Kokkuvõttes sooviti talt teada saada, kust leitakse 24 miljoni euro suuruse maksuaugu ulatuses vahendeid. Ta vastas, et dividendidest. Üks küsija, kui ma ei eksi, oli Kadri Simson. Kadri Simson ütles, et rahanduskomisjonis käis lugupeetud rahandusminister ja väitis, et see ei ole võimalik. Mille peale rahanduskomisjoni esimees siit puldist sõnas, et kaks kuud on käinud analüüs, mille tulemused selguvad esmaspäevaks, ja esmaspäeval vaatame. Siit edasi mõeldes tekkis kohe küsimus, et kui tegelikult alles esmaspäevaks selgub, kas me leiame selle 24 miljonit või mitte – ja võib-olla see summa on hoopis 60 miljonit, tegelikult me ei saanud teada ka seda ettevõtet, kust dividende võiks võtta –, siis milleks me üldse täna siin oleme. Küsimuse peale, miks me täna üldse neid ettepanekuid hakkame hääletama, kõlas vastus, et see on lihtsalt indikatsioon.

See on ju pehmelt öeldes lausa arusaamatu. Aga kui tegemist on sellise indikatsiooniga, lihtsalt toreda aruteluga, siis oleks õige, kui valitsus võtaks täna eelarve eelnõu tagasi ja mõtleks selle veel kord läbi, meie aga hakkaks ettepanekuid hääletama pärast seda, kui me teame, mis esmaspäevaks on selgunud. Ning seda teame me kõik – nii need rahvasaadikud, kes praegu siin saalis on, kui ka rahanduskomisjoni liikmed. Mitte nii, et arutame-arutame, aga tegelikult käivad kuskil nurgas analüüsid, mille tulemused selguvad alles esmaspäevaks.

Teiseks tahan rääkida kultuurist, mille saab kokku võtta sõnaga "teerull" – ka seda on siit puldist korduvalt rõhutatud. Tegu on ikka õige küünilise suhtumisega, kui küsimusele, miks ei saa ühtegi opositsiooni eelnõu toetada, vastatakse, et siis nad äkki hakkavadki arvama, et nad võivad millal tahes oma ettepanekuga sisse sadada ja mõelda, et me hakkame seda tulevikus arvestama. Ütleme nii, et talupojamõistust kasutavatele mõtlevatele inimestele on seda pea võimatu selgitada, milleks peab siia jõulise joone vahele tõmbama. Kas ei oleks arukam kutsuda osapooli kokku ja tööpoolest diskuteerida, arutada? Võib-olla ikkagi mõni neist 400 ettepanekust väärriks toetamist. Milleks lihtsalt vastata, et me põhimõtteliselt kindlasti opositsiooni ettepanekuid ei toeta, sest see oleks vale signaal tulevikuks ja järgmistel aastatel on keerulisem seda joont hoida.

Rääkida tuleb ka sellest, et dokumendina on riigieelarve aina lühem, aina arusaamatum ja sisutihjem. Sellelt pinnalt on tegelikult väga raske siin saalis mõistlikku koostööd edendada ja sellest on südamest kahju. Kuulates vanemaid ja kogenumaid kolleege, saame aru, et koostöö on iga aastaga halvemaks muutunud. Kohati on tööpoolest tunne, et oleme nagu las-teaias.

Kolmandaks tahan puudutada ööistungit ja selle mõtet. Tahan rääkida lapsetoetusest 19 eurot kuus. Ka seda on siin puldis korduvalt käsitletud. Me teame, et praeguseks on selle 19 euro reaalne väärtus 12 eurot. Mul oli au täna osaleda selle 19-eurose lapsetoetuse küm-nendal sünnipäeval. Ka seal rääkisid mitmed lastega seotud organisatsioonide esindajad, kes peavad situatsiooni ebanormaalseks ja eba-mõistlikuks.

Palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kolm minutit lisaks.

Rainer Vakra

Aitäh! Tegelikult ei oskagi öelda, kuidas on see võimalik olnud, et lapsetoetust pole küm-me aastat muudetud. Räägitakse ikka ja jälle ning taotakse endale uljalt vastu rinda, et meil on vajaduspõhine peretoetus, aga sedagi on korduvalt mainitud, et eeldatud 30 000 lapse asemel on seda saanud natuke üle 3000.

See kõik paneb mõtlema, kas tööpoolest on nii, et üks osa rahvasaadikutest, kes on tegeli-kult targad ja arusaajad inimesed, lihtsalt allu-vad jaburale parteidistsipliinile. Müstika!

Ma lugesin täna üht IRL-i ja Reformiera-konna pressiteadet, kus nimetati meie südame-tunnistusele koputades, et eelmise aasta öö-istung läks maksumaksjale maksma 15 000 eurot. Nagu see oleks kõige mõjuvam argu-ment, miks seda ei tohiks teha! Et kui meil on kaalukausil, kas muuta 19-eurose lapsetoetus kolmekordseks, siis appi, see kaalumine läheb maksma 15 000 eurot! Lihtsalt arvude selgita-miseks nii palju, et Riigikogu Kantselei eelar-ve on aastas üle 20 miljoni euro, meie räägime 15 000 eurost. Ma sain kokkuleppele osa sot-siaaldemokraatidega ja osa demokraatidega, et kui me suudame siin saalis laste 19-eurose toetuse kuus kolmekordistada, siis me lubame, et me hüvitame selle 15 000 eurot. Mul on see kokkulepe olemas, ma saan selle kõva häälega välja öelda.

Nii et jõudu ja jaksu, aga palun edaspidi vähemalt sellele argumendile mitte näpuga näidata! Lihtne nõuanne on see, et teeme 19-eurosest toetusest kolmekordse, ja rohkem pole mõtet siin saalis tühje sõnu teha. Aitäh teile!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Yana Toom!

Yana Toom

Proua eesistuja! Head kolleegid! Ma olen vist viimane kõneleja siin istungil ja tööpoolest pole midagi lisada kõigele, mis siin on kõla-nud. Tahan siiski veel kord läbi käia olulise-mad punktid. Me kõik teame, miks me siin täna sellisel kellaajal oleme. See on oposi-tiooni protest teerullitaktika vastu, millega me ikka kokku oleme puutunud – minule isiklikult

on see teine kord, mu kolleegidele, kes on opositsioonis olnud pikemalt, juba viies-kuues kord. Nii see on.

Mis on selle aasta eelarve suurimad miinused? Esimene on kahtlemata see, et valitsuskalitsioon lükkab kuuendat korda edasi tulumaksuvaba miinimumi suurendamise. Seda tehti viimati aastal 2008. Teine miinus on see, et kohalike omavalitsuste tulubaas püsib kriisietsel tasemel ja kärpeid, mis kunagi tehti, keegi ei kavatsugi ilmselt korvata. Kolmandana nimetan piinlikku lugu töötukassa nõukoguga, kes tegi ettepaneku vähendada töötuskindlustusmaks 3%-lt 2,1%-le, kuid seda ei tehta. Neljas on seesama kurikuulus lapsetoetus, mis on endiselt absurdelt väike – 19 eurot ja 18 senti kuus, ning seda juba kümnendat aastat. 19 eurot ja 18 senti – see on kuus kilo õunu või kolm paari aluspükse, midagi sellist. Kusjuures me mäletame – ma loodan, et me kõik ikka mäletame –, et seaduse järgi on lapsetoetus mõeldud selleks, et kompenseerida vanematele laste kasvatamisega seotud kulud. Nii et meil on küll väga imelik ettekujutus sellest, mis asi on lapse kasvatamine ja kui palju see tegelikult maksma läheb. Samas me teame väga hästi, et valitsusliidu programmis ehk koalitsioonileppes on lastele kõikvõimalikke häid asju lubatud lausa kolmes peatükis. Suvel lubati meile, et iga laps saab järgmise aasta eelarvega võimaluse üheks tasuta huviringiks. Seda ei juhtunud. Koalitsioonileppes on see lubadus selgelt olemas peatükis "Pere-sõbralik riik", peatükis "Kultuuripoliitika" ja peatükis "Sport ja kehakultuur".

Täna räägiti siin ka koolitoidust. Keskerakonna ettepanek on suurendada koolitoidu maksumust ühe euron, praegu on see 0,78 senti. Kui täna siin puldis oli kolleeg Sven Sester, siis ma küsisin ka tema käest hinnangut sellele, et aastal 2005 oli koolitoidu maksumus 75 eurosent ja aastal 2013 on 78 eurosent, mis tähendab seda, et üheksa aasta jooksul me oleme helde käega andnud iga koolilõuna valmistamiseks kolm senti lisaks. Ühes väikeses külakoolis tähendab see seda, et lapsed söövad päevast päeva makarone teega, sest rohkemat pole lihtsalt võimalik nendele lubada. Ma sain austatud kolleegilt vastuseks, et tuleks algatada diskussioon, kas mitte muuta koolitoit vajaduspõhiseks. Nii me riputaksime lastele sildid kaela, jagades nad nendeks, kellele antakse

kodus sooja toitu, ja nendeks, kellele ei anta. Umbes samamoodi jagatakse lapsi vanemahüvitist ja vajaduspõhist peretoetust makstes.

Meile kogu aeg räägitakse, et Eesti eelarve on tasakaalus ja me oleme selle üle väga uhked. Usun aga, et ka koalitsioonisaadikud teavad väga hästi, et ühe tavalise Eesti pere eelarve ei ole juba ammu tasakaalus. Meie inimeste elu ei ole tasakaalus ja seetõttu nad lahkuvadki Eestist. Võib-olla see on liiga isiklik märkus, aga pean tunnistama, et kui ma siia Riigikokku tööle tulin, siis ma siiralt uskusin, et Riigikogu on koht, kus asju sisuliselt arutatakse. Ei arutata. Eelmisel aastal siin riigieelarve arutelu ei olnud ja ei ole ka tänavu. On suhteliselt abitu opositsiooni demonstratsioon, millega me üritame öelda: kuulge, arutagem ometi! Aga koalitsiooni ei ole saalis. Ma ei tea, kas me järgmisel aastal arutame siin midagi sisulist või mitte, aga loodan väga, et olukord muutub. Kolleeg Neeme Suur juhtis tabavalt tähelepanu faktile – ja vastust muidugi ei saanud –, et väga imelik, opositsioon tegi 400 parandusettepanekut ja koalitsioon mitte ühtegi. Nii see asi käib. Me ei aruta siin asju, me mängime kummitempli ja mul on väga piinlik, et me peame kõik selles osalema. Ma täna!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Tere õhtust, lugupeetud kolleegid! Kuna Reformierakonna Riigikogu fraktsiooni aseesimees lugupeetud Remo Holsmer on avaldanud mitmel moel arvamust, et see, millega me siin tegeleme, on poliititehnoloogia, mida Eesti inimesed ei mõista, ja nimetab seda riigielu pidurdamiseks, siis tahan algatuseks selle ära õiendada. Opositsioon ei taotle muud kui väga konkreetseid samme Eesti elu edendamiseks. Ja üks nendest sammudest on täna väga palju kõneks olnud ja ilmselt veel väga paljudel tulevastel päevadel ja võib-olla ka aastatel päevakorral olev teema, mis puudutab lapsetoetuse kolmekordistamist.

Remo Holsmer väidab, et koalitsioon on teinud väga palju lastetoetuste suurendamiseks ja jutt sellest, et need kümne aasta jooksul ei ole kasvanud, on vale. Muu hulgas ütleb ta, et esimese ja teise lapse toetus kasvas aasta kesk-

paigas 29 euronit ehk siis 9,58 euro võrra. See on kõigest kümnendik tõde, et mitte öelda, et tegemist on ebatõega. Sest see, millest räägib opositsioon, on universaalne lapsetoetus, mida saab ligikaudu 250 000 last. Remo Holsmeri väide, et lastetoetused on sel aastal kasvanud, puudutab aga paraku napilt rohkem kui 3000 last ehk siis peretoetust, mis on vajaduspõhine ja mille saamiseks tuleb iga kolme kuu tagant seda 9,58 eurot kuus taotleda. Tuletan ka meelde, et too peretoetus oli koalitsiooni väitel mõeldud umbes 30 000 lapsele, praegu saab seda aga ainult kümnendik sellest arvust. Raske uskuda, et see olulisel määral Eesti perede toimetulekut parandab või neid suisa vaesusest välja aitab.

Kindlasti tuleb koalitsiooni kiita selle eest, et nad siiski toetavad ühte sorti universaalset lapsetoetust ehk siis kolmanda lapse toetust, mis sõltumata vanemate sissetulekust on kasvanud 77 euronit kuus. Huvitav aga on siinjuures see, et kui kolmanda lapse puhul arvatakse, et see printsiip on õige, siis esimese ja teise lapse puhul nimetatakse seda lennukilt raha külvamiseks. Selle raha külvamise retoorika juurde tulen pärastpoole teise näitega tagasi.

Samas on ära kulunud tõde ja ilmselt ka lihtsale talupojaloo jaoks alluv teadmine, et kui ei sünni esimest ja teist last, siis ei ole võimalik, et sünnib kolmas laps. Seega peavad Eesti pered jõudma kõigepealt esimese ja teise lapseni ning saama kindluse, et riik neid toetab. Sellepärast ongi vaja lastetoetusi suurendada.

Remo Holsmer on ka ajakirjanduse vahendusel rääkinud veel ühest asjast, ja ta ei ole ainuke, kes on selle väite välja käinud. Sellest on rääkinud ka lugupeetud rahanduskomisjoni esimees Sven Sester, kellele suur tänu täna siin üle nelja tunni kestnud põhiliselt opositsiooni küsimustele vastamise eest, olgugi et paljud küsimused jäid siiski vastusetä.

Ma palun lisaiega!

Aseesimees Laine Randjärv

Lisaiega kolm minutit.

Indrek Saar

Täna! Väide on selline, et sotsiaaldemokraadid on rahanduskomisjonile esitatud ettepanekutes välja pakkunud katteallika, mis

2014. aastal ei saa rakenduda. See on siis kõrgem tulumaks tulult, mis ületab 14 000 eurot aastas. Remo Holsmer ilmselt ei ole süvenenud meie muudatusettepanekusse, sest see ei sea mingit piirangut, et seda mitte rakendada igakuise tulumaksu kinnipidamisena, nii nagu täna peetakse inimese tulumaksu kinni igakuiselt.

Nüüd natuke ajaloost. Ka Riigikogu seinalehe lugupeetud toimetaja Juku-Kalle Raid, kes hetkel küll saalis ei ole, on ajaloo juurde tulnud ja ka Remo Holsmer küsis, et 2007.–2009. aastani olid sotsiaaldemokraadid valitsuses ja miks nad tol korral lapsetoetust ei suurendanud. Kõigepealt, Juku-Kalle Raidile tahan öelda, et kui Eiki Nestor peaks varsti hakkama rääkima sellest, mida Juku-Kalle Raidi fraktsioonikaaslased tahtsid nendel aastatel kärpida, siis me saaksime siin istuda veel paar ööpäeva. Ja need arvud oleksid päris julmad. Muu hulgas võib nimetada 2009. aastal reaalsete pensionide vähendamist, mis pidid tol ajal tõusma 12%, jne.

Aga tahan tähelepanu juhtida, et 2007. aastat ja 2014. aastat lahutab seitse aastat. Situatsioon, milles me olime 2007. aastal, oli hoopis teine. Tuletage meelde toonaseid vaidlusi! Olin ise nendel koalitsiooni nõupidamistel, kus me vaidlesime peaministri juhitud Reformierakonna esindusega ja lõpuks saavutasime tulemuse, et lasteaiatöötajad hakkasid saama inimväärset palka väga paljudes kohtades, kus nad enne ei olnud seda saanud. Seda tänu meie algatatud lasteaiaprogrammile. Ainukesed, kes kaitsesid krokodillide kärpetöö ajal seda, et universaalne lapsetoetus üldse ära ei kaoks, olid sotsiaaldemokraadid. Ja meil õnnestus seda kaitsta. Vastasel juhul oleks paremerakondade kärpekirves võtnud lastelt ka selle 19,18 eurot, mida nad praegu saavad.

Lõpetuseks tahan kommenteerida ka Remo Holsmeri arvamust, mida ta avaldas muude pooltõdede ja enda tõlgenduste reas, et kõik see, mida me siin teeme, on sellepärast, et sotsiaaldemokraadid kohalikel valimistel põrusid. Hea kolleeg! See on nüüd ülim näide Goebelsi õpetusest. See, kes kohalikel valimistel põrus, oli Reformierakond – ta kaotas võrreldes eelmiste valimistega 25 000 häält. Sotsiaaldemokraadid võitsid 30 000 häält juurde, mis on kaks korda rohkem kui see, mis IRL võitis. Mina ei tea, kuidas tegeleb liitmise ja

lahutamise ja lugupeetud rahanduskomisjoni liige, kui ta jõuab selliste väideteni. On tal matemaatikaga probleeme või ...

Aseesimees Laine Randjärv

Teie kõne on läbi! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Austatud juhataja! Ma saan aru, et te olete veendunud, et ma küsin ka lisa. Ma ei saa kuidagi teie lootusi petta.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, kaheksa minutit!

Eiki Nestor

Alustan sellest, et meie tänane debatt on ilmselt äratanud rohkem huvi kui meie tavapärasel vaidlused. Ühele mu heale kolleegile ja fraktsioonikaaslasemale helistas üks vanaisa, kellel on üheksa lapselast. Hästi konkreetne mees. Ta nimelt nägi televiisorist rahanduskomisjoni esimehe põhjendusi, miks lapsetoetust ei suurendata. Ja see vanaisa helistas oma pojale ja küsis otse, kui suured on ühe lapse kulud kuus. Poeg, ka ilmselt konkreetne inimene, pikalt ei mõelnud ja ütles, et nende peres läheb 300 eurot. Need 300 eurot kulutatakse kõik tarbimiseks, sest teistmoodi ei saa. Vanaisa targa inimesena tegi arvutuse ja leidis, et tulu, mida riik tänu sellele saab, et see pere kulutab lapsele 300 eurot kuus, on 60 eurot. Pean silmas 20%-list käibemaksu. Midagi ei ole teha, vanaisa jõudis järeldusele, et riik annab lapsele 19 eurot ja võtab perelt 60 eurot.

Lastetoetuste teema ise – palun vabandust, et ma kipun hallipäisena teile siin juba sotsiaalpoliitikast seletusi jagama – on seotud väga sisuliste põhjustega. Igal toetusel on oma loogika. Näiteks kõik need mitmesugused summad, mida inimesed saavad, et neil elu kergem oleks ja mis on seotud nende varasema sissetulekuga, üldiselt maailmas indekseeritakse. Meil on tüüpiline näide pensionid, mida indekseeritakse. Ja teha saab seda tänu sellele, et sissetulekud ja väljamaksed on omavahel seotud.

Toetuste puhul sellist otsest seost ei ole, neid on riikidel keeruline indekseerida ja seda reeglina ka ei tehta. Tehakse midagi muud. Tehakse seda, et toetusi suurendataks rahulikult ja pidevalt – mitte palju, aga pidades sil-

mas, et nende mõte, miks nad kunagi loodi, säiliks. Kes ei usu, võib ise lugeda riiklike peretoetuste seaduse §-st 2, mis on meil nende toetuste mõte. Eesmärk pole katta kõik kulud, mida pere teeb lapse kasvatamisel, vaid aidata kaasa lapse kasvamisele ja osaliselt katta kulud, mis perel on vaja teha. See on riigipoolne tähelepanuavaldus perele sõltumata sellest, kui suur on vanemate sissetulek, ja see raha on eelkõige mõeldud lapsele.

Kui neid toetusi aja jooksul ei suurendata, siis need kaotavad mõtte. Miks ma seda räägin? Räägin seetõttu, head rahvasaadikud IRL-i ja Reformierakonna fraktsioonist, et viimase nädala jooksul on mul olnud sel teemal kolm vestlust teie vaprate eestkõnelejatega. Olen püüdnud põhjendada seda, mis kohe siin saalis hääletuste näol toimuma hakkab. Ma olen püüdnud seda selgitada ja mulle on kolm korda öeldud, et universaalsed lapsetoetused ei lähe kohe mitte. Kohe mitte kuidagi! Siin ei saa isegi poolele teele ühtki sammu vastu astuda. Tegelikult juba varasemad debattid sel teemal mis iganes ajal, võib-olla juba aastal 2007, 2008 või 2009, on minus tekitanud veendumuse, et eriti reformierakondlaste vana uhke ja bravuurne loosung, mille mõte on, et minu töötasu on nii suur, et ma ei vaja lastetoetust, on tuhmumas. Sellest on nüüd ühekaupa aru saadud, kuna ühekaupa on ju käidud ministriametit pidamas ja kõik on mõistnud, et kui lapsetoetuse määramisel sissetulekutele mingi piir tõmmata, siis selle administreerimine maksab lõppkokkuvõttes rohkem, kui sealt raha üle jääb. Lõpuks pole kellelegi enam midagi jagada.

Teisest küljest aga tegeldakse riiklike peretoetuste mõtte hävitamisega. Need muutuvad kogu aeg väiksemaks, me laseme neil aina mõttetumaks kahaneda. Ja siin me teiega kunagi kokku ei lepi. Mis puutub kogu ideesse, mis kehtib koolilõuna, lastetoetuste ning ma ei tea mis muude asjade puhul veel ja mis võetakse kokku sõnaga "vajaduspõhine", siis kui me nii edasi liigume, siis me jõuame vajaduspõhise Eesti Vabariigini. Tunnistan, et ma olen seda mõtet siin Riigikogu kõnepuldis väljendanud ka varem, ent midagi teha ei ole, ma pean seda kordama. Kogu niisuguse asjade käiguga aga ei saa mitte kuidagi nõustuda.

Riigieelarve menetlemise käik muutus oluliselt eilsel päeval. Muutus seetõttu, et rahan-

duskomisjoni enamusele – enne oli see selge vähemusele –, et mitte öelda peaaegu kõigile sai selgeks, et teatud muudatuste tõttu käibemaksuseaduses ja tulumaksuseaduses, mis pole tehtud mitte ainult kiirustades, vaid mille puhul on ka teine suurem häda, et see tulu ei laeku, on valitsus toonud meie ette eelarve, kus on 24 miljonit eurot miinust.

Täna avaldas rahanduskomisjoni esimees veendumust, et esmaspäevaks on kõik need asjad selgeks räägitud. Rahandusministrit tundes arvan aga, et tal ei õnnestu veenda oma koalitsioonikaaslast vajaduses tulusid 24 miljoni võrra suurendada, isegi kui ta seda sooviks. Üldse ma pean ebaloogiliseks, et Riigikogu hakkab ilma valitsuseta siin eelarvet 24 miljoni kaupa kärpima. Seepärast on mul lihtne palve. Ei järgne ju mingit karistust, kui eelarve võetakse mõni nädal või kuu aega hiljem vastu. Võtke ta tagasi, tehke ringi, tooge uuesti saali ja veenge meid, et selles ei ole tühja õhku, ning arutelu on palju asisem! Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Palun, Kadri Simson! Kaheksa minutit.

Kadri Simson

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Olen siin saanud päris mitu harivat tundi, kuulates kolleegide arvamusi riigieelarvest. Neid kõnesid jälgides olen jõudnud selgele veendumusele, et sellel riigieelarvel, mida me täna arutame, ei ole mitte mingit eripära. See on ühe tülpinud valitsuse eelarve, kus uudsuse element peaaegu puudub. Ning kui asi on nii argine ja tavapärane, kas siis ikka peab seda nii pikalt arutama? Samas, võib-olla on erakordne see, et tänavu esitatud eelarves on alles kõik need vead, mida me kritiseerisime mullu, tunamullu ja ka veel aasta varem. Ehk see on taas üks aasta, kus koorem pannakse eelkõige nendele inimestele, kel on niigi väga raske. Peidetud hiljutiste maksutõusude ja juba aastate eest teoks saanud maksutõusudega on koorem pandud eelkõige inimestele, kelle sissetulek on väiksem kui Eesti keskmine palk, ja nendele inimestele, kes veel ei tööta või enam ei tööta.

Ka järgmise aasta eelarves tehakse endiselt kingitusi kõige jõukamatele. Kui senimaani on

kingitus kõige jõukamatele olnud see, et meie sündimus väheneb, aga vanemapalgaks eraldatavad summad aina kasvavad, samuti see, et meie maksupoliitika peab õigeks teatavaid makse mitte koguda. Nüüd lisandub veel üks kingitus kõige jõukamale: tõenäoliselt võetakse ka autode maksustamise osas huvirühmi kuulda. Samas ei võetud huvirühmi sugugi kuulda, kui kaotati matuse- ja ranitsatoetus.

Kolmas eelarve negatiivne külg, mis hakkab meid kõiki järgmisel aastal saatma, sai suures osas alguse neli aastat tagasi. Kriisiaegsed kärped, mis siin saalis 2009. aasta veebruarikuus ühe hääletamisega heaks kiideti, on saanud põlisuse märgi külge. Eks neid kärpeid oli mitmesuguseid. Eelkõige puudutasid need omavalitsusüksusi ehk linnu ja valdu. Eesti linnad ja vallad koostasid selleteemalise pöördumise Riigikogu ning Riigikogu rahanduskomisjoni poole. Nad tuletasid meelde, et kui 2009. aasta veebruarikuus kärbiti kohalike omavalitsuste eelarvetele laekuvat tulumaksuosa 11,93%-lt 11,4%-le, siis omavalitsuse tulubaas vähenes. On välja arvatud, et aastail 2009–2012 on kohaliku elu korraldamiseks mõeldud raha vähendatud 185,9 miljoni euro võrra. Tänavu lisandub sellele omavalitsustelt ära võetud summale veel ligikaudu 50 miljonit eurot, tuleval aastal, kui need kärped on põlistatud, kasvab see veel 52 miljoni euro võrra. See kõik on raha, mis on valdadele ja linnadele kaduma läinud, ning selle tagajärjel kehtestati muudatused, et omavalitsused peavad vähem panustama lasteaedadesse ja üldse loobuma noorsootööst, samuti sporditegevuse toetamisest. Me teame, et seda ei ole omavalitsused teha saanud. Paraku leiab kogu see kriisiaegne "ajutine" kärbe tee ka järgmise aasta eelarvesse.

Viimastel aastatel on omavalitsusele pandud veel ülesandeid. Ning kui ülesandeid on pandud, siis peaks nende täitmiseks ka raha eraldama. Meil oli paar päeva tagasi, täpsemalt esmaspäeval tõsine vaidlus haridusminister Jaak Aaviksooga, kes ütles, et tema ei näe põhjust, miks riik peaks koolides rahastama tugipersonali. Mailis Reps peatus oma kõnes sellel pikemalt. Jaak Aaviksoo ütles välja ka ähvarduse, et kui logopeedide, koolipsühholoogide ja sotsiaalpedagoogide palgafond peaks antama riigi kanda, siis tuleks omavalitsuse tulubaasi veelgi vähendada. Aga linnade liidu ja

maaomavalitsuste liidu pöördumises Riigikogu ja meie rahanduskomisjoni poole on selgelt öeldud, et kui nüüd võetakse omavalitsustelt õigus maksta õpetajatele ettenähtud palgafondist ka nendele koolis väga vajalikele töötajatele palka, siis on riigieelarve eelnõus haridusvaldkonna tugiteenuste kulude katmises 3,38 miljoni euro suurune auk. Üks Keskerakonna muudatusettepanek annaks selle raha tagasi. Ja kui me räägime sellisest summast nagu 3,38 miljonit eurot, siis tuleb silmas pidada, et riigieelarve kogumaht on ju 8 miljardit.

Üks oluline teema omavalitsuste puhul on teede korrashoid. Me teame, et 40% Eesti teedest kuulub omavalitsustele, aga raha, mis nende korrashoiuks antakse, on vaid 10% aktiivist, mis on ilmselge alarahastamine. Järgmisel aastal väheneb kohalikele teedele minev summa veelgi.

Need on vaid mõningad näited sellest, kuidas kriisiaegsed kärped on põlistatud, ja meie tulpinud valitsus ei viitsi sellele enam isegi õigustusi otsida.

Kui me siin Riigikogu saalis vaidleme muudatuste üle, mida me saaksime eelarves teha, siis tegu on marginaalse summaga. Keskerakonna muudatusettepanekud kokku nõuaksid 29 miljonit eurot. Kui sellele soovitaks katteallikaid leida, kui soovitaks leida raha tugi-personalile palga maksmiseks ja kohalikele teedele, kui soovitaks, et viie aasta järel saaks veidigi suurendada koolitoidutoetust – toidu hinnad on nende viie aastaga kolmandiku võrra kasvanud –, siis leitaks vajalik katteallikas. Nii nagu üleöö leiti katteallikas 24 miljonile eurole, mis jääb saamata, kuna ei muudeta autode maksustamist. Selle jaoks sobib võtta dividende, selle jaoks sobib müüa vara.

Üks oluline asi on veel, mille tahan ära mainida. Vabariigi Valitsus on meile esitanud eelarve, mis põhineb laenul, reservi kasutusele võtmisel ja väga optimistlikel maksulaekumise prognoosidel. Riigikogu opositsioon aga on esitanud ainult selliseid muudatusettepanekuid, millel on tõeliselt, päriselt katteallikas olemas. Nüüd aga on IRL-il ja Reformierakonnal omakorda väga huvitav kogeda, kuidas rahandusminister nende pakutava katteallika kahtluse alla paneb. Ma soovin kogu selles vaidluses Riigikogu liikmetele jõudu, sest mingil hetkel tuleb öelda, et ka Riigikogul on sõnaõigus eelarve muutmisel. Riigikogu ei toimi ainult

kummitemplina ministritele pähe tulnud seaduseelnõude kiirel menetlemisel. Aitäh!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Kas on veel kõnesoove? Kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Me asume muudatusettepanekuid läbi vaatama. Neid on 402. Muudatusettepanek nr 1 on rahanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Palun esimest muudatusettepanekut kindlasti hääletada ja enne seda palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 22.51.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 1, mille on teinud rahanduskomisjon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et seda muudatusettepanekut tuleks täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Muudatusettepaneku poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Seega leidis ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 2. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 23.02.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 2, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 31 ja vastu 52 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Liigume kolmanda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun see soov esitada ka kirjalikult! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Oleme kolmanda muudatusettepaneku juures, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata.

Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 30 ja vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume neljanda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

26 Riigikogu liiget olid poolt ja 49 vastu, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Liigume viienda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun see soov esitada ka kirjalikult! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Oleme viienda muudatusettepaneku juures.

Panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 21 ja vastu 44 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume kuuenda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun see soov esitada ka kirjalikult! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud, ka arutelud ja mõttevahetus kuuenda muudatusettepaneku üle on lõppenud.

Panen hääletusele kuuenda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 39 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni jõudis peale arutelu seisukohale, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele seitsmenda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 23 ja vastu 40 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! See on hea ettepanek! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Oleme tempokalt liikudes jõudnud kaheksanda muudatusettepaneku juurde.

Panen hääletusele kaheksanda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 25 ja vastu 37 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Ma usun, et te olete jõudnud üheksanda muudatusettepaneku aruteluga lõpule.

Panen hääletusele üheksanda muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 24 Riigikogu liiget, aga vastu 40. See tähendab, et muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Liigume kümnenda muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada, aga enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele kümnenda ettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 25 ja vastu 38 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume edasi. 11. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda ettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kuulutan välja kümneminutilise vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 11. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 30 ja vastu 39 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

12. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun 12. muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletusprotseduuri ettevalmistamist. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Enne nii kaaluka muudatusettepaneku hääletamist palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Head arutamist teile! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 12. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 29 ja vastu 39 Riigikogu liiget, 1 Riigikogu liige jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume 13. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Ma palun enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 13, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 30 ja vastu 38 Riigikogu liiget, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 14 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Hästi. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 14, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 18 ja vastu 35 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 15 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 15, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 32 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 16 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.
Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 16, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 11 ja vastu 24 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 17 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 17, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 ja vastu 23 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 18 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 18, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 21 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 19 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 19, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 21 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 20, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 20, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvesse võtnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 20 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 21 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust vaheaega, ma arvan, et umbes kümme minutit!

Esimees Ene Ergma

Umbes? Kas siis võib olla ka üheksa minutit?

Eiki Nestor

Ikka kümme täpselt.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 21, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 20 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 22 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kui palju? Kümme minutit. Nii et kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 22, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 17 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 23 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 23, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 16 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 24 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun muudatusettepanekut nr 24 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, vaheaeg on jälle läbi saanud.

Panen hääletusele 24. muudatusettepaneku, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjonil on ettepanek jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 16 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 25. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja, ja jõudu tööle! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 25, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 7 ja vastu 18 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 26. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 03.27.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 26. Selle on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on teinud ettepaneku jätta see muudatusettepanek arvestama. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 15 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 27. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 03.38.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, järjekordne vaheaeg on läbi saanud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 27, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 18 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 28. Eiki Nestor, kuulatan teid huviga.

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Väga huvitav ettepanek! Vaheaeg kuni kella 03.49-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 28, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 9 Riigikogu liiget, vastu oli 16, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 29. Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 04.00.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni tehtud muudatusettepaneku nr 29. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 18, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Me olemegi märkamatult jõudnud juba muudatusettepaneku nr 30 juurde. Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 04.11.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 30, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 17, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 31. Eiki Nestor, kuulatan teid.

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 04.23.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 31, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 19, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 32. Eiki Nestor.

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 32, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 18, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 33. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 33, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 6 Riigikogu liiget, vastu oli 15, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 34. Eiki Nestor, kuulatan teid väga tähelepanelikult.

Eiki Nestor

Aitäh selle tähelepanu eest! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja ühtlasi palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Väga huvitav ettepanek! Me jätkame kell 04.56.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 34, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 26, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 35. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Vaat selle muudatusettepanekuga on niimoodi, et paluks seda hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

See on küll üllatav, see on täiesti teistmoodi kui varem. Me jätkame kell 05.07.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 35, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjonil on ettepanek jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 26, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 36. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja palun ka vaheaega! Aga kuna ma olen nii lubanud rahvasaadik Peep Arule, siis palun seekord üheksaminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Üheksa minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Tere hommikust kõigile! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 36, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 26, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 37. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Palun! Me jätkame kell 05.29.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 37. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 8 Riigikogu liiget, vastu 24, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Läheme edasi. 38. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Austatud juhataja, tere! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 38. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 12 Riigikogu liiget, vastu 25, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume 39. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas teil on protseduuriline küsimus?

Eiki Nestor

Ei. Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 39. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 9 ja vastu 24 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 40 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, ma palun lahkesti seda muudatusettepanekut hääletada, aga enne hääletust palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 40. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 11 ja vastu 24 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

41. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Seda muudatusettepanekut ma palun hääletada ja enne hääletust palun ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni võetud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 41. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 8 ja vastu 24 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

42. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, palun ka seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 42. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 9 ja vastu 27 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

43. muudatusettepaneku on esitanud kes? Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! See on tõesti sotsiaaldemokraatide esitatud muudatusettepanek ja seetõttu paluvad sotsiaaldemokraadid seda muudatusettepanekut hääletada. Enne hääletust palume ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 43. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 8 ja vastu 26 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 44 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Palun ka muudatusettepanekut nr 44 hääletada ja enne seda hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Palun see soov esitada ka kirjalikult! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 44. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 10 ja vastu 24 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

45. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, nüüd juhtus nii, et Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 45. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 5 ja vastu 25 Riigikogu liiget, sellel hääletusel keegi erapooletuks ei jäänud. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Läheme 46. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht peale arutelu oli see, et ettepanek tuleks jätta arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 46. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 7 Riigikogu liiget, vastu oli 25, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 47 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 47, mille on järjekordselt esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvesse võetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 23 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 48 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka 48. muudatusettepaneku hääletusele panna ja enne hääletust palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppude lõpuks läbi saanud.

Ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 48, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 6 ja vastu 23 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Jällegi ei leidnud muudatusettepanek toetust.

Muudatusettepaneku nr 49 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka seda muudatusettepanekut hääletada ja enne selle muudatusettepaneku hääletamist palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Seetõttu panen hääletusele muudatusettepaneku nr 49, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 6 ja vastu 23 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Palun nüüd tähelepanu! Meil on kätte jõudnud esimene juubel ehk jõudsime muudatusettepaneku nr 50 juurde, mille on jällegi esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jällegi jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka seda juubelihõngulist muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kindlasti teeme nii! Vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 50, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 22 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 51 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 51, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 7 ja vastu 24 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 52 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja, ma palun panna hääletusele ka muudatusettepaneku nr 52 ja enne selle muudatusettepaneku hääletamist palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 52, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 24 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 53 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 53, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 26 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 54 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt, on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Ma palun ka 54. muudatusettepanekut hääletada ja mõistagi palun enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümneminutiline vaheaeg.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 54, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 7 ja vastu 27 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 55 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka 55. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümneminutiline vaheaeg.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ettepaneku nr 55, mida ei ole arvesse võetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 7 ja vastu 24 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 56 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Täna, austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun ma seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 56, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvesse võetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 25 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 57 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on

jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümneminutiline vaheaeg.
V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Tere hommikust! Asume 57. muudatusettepaneku hääletamise juurde. Selle ettepaneku on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Poolt hääletas 10 ja vastu oli 23 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 58. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Tere hommikust ka teile! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub muudatusettepanekut nr 58 hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kuni kella 09.20-ni.
V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 58, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjonil on ettepanek jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 27 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 59. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub hääletada

ka muudatusettepanekut nr 59 ja enne seda hääletust kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Vaheaeg kuni kella 09.31-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 59, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 25 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 60. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ka seda ilusa ümmarguse numbriga muudatusettepanekut palun ma Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel hääletada ja enne hääletust palun kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kuni kella 09.43-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 60, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu oli 29 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Head kolleegid, seoses uue istungi päevakorra ja hääletussüsteemi seadistamisega kuulutan välja tehnilise vaheaja. Me koguneme uuesti saali kell 10. Vaheaeg kuni kella 10-ni.

V a h e a e g

Istungi lõpp 14. novembril kell 10.00.

Istungi kestus 21 tundi.

Juhataja

E. Ergma
Riigikogu esimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Neljapäev, 14. november 2013

Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teise lugemise jätkamine

Kell 17.00

Istungi rakendamine

1. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teise lugemise jätkamine

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Väga austatud Riigikogu, head kolleegid, tere hommikust! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala neljapäevast istungit. Kas on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Eelnõusid ega arupärimisi üle anda ei soovita.

Läheme teadete juurde. Riigikogu juhatus on registreerinud Riigikogu liikme Jüri Morozovi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni liikmeks. Teiseks, Riigikogu juhatus on kinnitanud Riigikogu liikme Jüri Morozovi õiguskomisjoni liikmeks.

Nüüd, head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks on registreerunud 80 Riigikogu liiget, puudub 21.

1. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Täna jätkame tööd eilse päevakorra punktidega. Esimesena arutame edasi eilset päevakorrapunkti nr 1, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 490 teine lugemine. Eelmise istungi päevakorrapunktid nr 2–4 on üle kandunud tänase istungi päevakorda punktidenä 2–4.

Jätkame nüüd Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu teist lugemist. Jõudsime läbi vaadata 60 muudatusettepanekut, jätkame eelnõu 490 muudatusettepanekute läbivaatamist.

Muudatusettepanek nr 61. Sven Mikser, kuulan teid tähepanelikult.

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja, selle tähelepanu eest! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub muudatusettepanekut nr 61 ilmingimata hääletada. Enne muudatusettepaneku hääletamist me palume vaheaega. Kuna me kaotasime palju kalleid minuteid tehnilise *time-out*'i tõttu, siis ma palun üheksaminutilist vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Üheksa minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 61, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhitivkomisjon ei ole seda arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 26, vastu oli 48 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 62. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kümme minutit, jätkame kell 10.23.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 62, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19, vastu 46 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 63. Ja palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kuni kella 10.33-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, oleme vaheaja lõpetanud ja jõudnud 63. muudatusettepanekuni.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 63. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20, vastu 38 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Ja liigume siit tempokalt edasi muudatusettepanekuni nr 64, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud. Liigume jõudsalt jõulueelse aja poole, paslik on öelda, et see muudatusettepanek puudutab lasteaeda Päkapiikk. Kui soovite kümnest minutist pikemat mõtteaega, kuidas edaspidi muudatusettepanekute hääletamisel tegutseda, siis juhin tähelepanu, et juhataja

saab võtta kuni 30 minutit vaheaega. Võite selle ettepaneku teha ja siis saame seda kaaluda.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 64. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu 38 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Liigume edasi 65. muudatusettepaneku juurde, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Austatud istungi juhataja, kõigepealt tahan teid tänada lahke pakkumise eest! Me kindlasti palume ka seda muudatusettepanekut hääletada ja võtaksime siiski veel ise kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Jüri Ratas

Selge! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 65. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16, vastu 35 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 66, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Täna! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 66. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11, vastu 39 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 67 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud.

Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 67. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu 35 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 68 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 68. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 17, vastu 41 Riigikogu liiget. See-ga ei leidnud muudatusettepanek toetust.

Liigume edasi 69. muudatusettepaneku juurde, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakon-na fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 69. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 16, vastu 36 Riigikogu liiget. See-ga muudatusettepanek toetust ei leidnud.

70. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, kas teil on protseduuriline küsimus?

Indrek Saar

Ma palun seda muudatusettepanekut kindlasti hääletada, aga enne seda palun ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Selge! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Hääletusele läheb 70. muudatusettepanek. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 16, vastu 39 Riigikogu liiget. Ettepanek toetust ei leidnud.

71. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, hea juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud. Liigume rõõmsalt edasi.

Muudatusettepanek nr 71 läheb hääletusele. Palun teil võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 16, vastu 36 Riigikogu liiget. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 72 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Lugupeetud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Me hääletame seda muudatusettepanekut ja enne seda võtame kümme minutit vaheaega. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 72. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 12, vastu 35 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

73. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Ma eeldan, et me ei saa edasi minna, sest seda palutakse hääletada ja enne võetakse kümme minutit vaheaega. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Teie eeldus on täiesti õige. Mul on hea meel, et te olete juba hakanud minu mõtteid lugema, aga ma saan aru, et need sõnad peavad siiski ka minu suust tulema. Seega ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 73. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14, vastu 34 Riigikogu liiget. See ettepanek ei osutunud edukaks.

Muudatusettepanek nr 74 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada, aga enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Hääletusele läheb 74. muudatusettepanek. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu 34 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

75. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, austatud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 75. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 16, vastu 37 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 76 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 76. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu 38 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

77. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtiv-

komisjon ei ole seda arvestanud. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, hea juhataja! Palun ka seda, 77. muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kuulutan välja vaheaja, kuid enne seda ütlen, et meie istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 12.56.

Istungi kestus 2 tundi ja 56 minutit.

Täiendav istung

Kell 17.00

Istungi rakendamine

Aseesimees Jüri Ratas

Tere õhtupoolikut, head ametikaaslased! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala täiendavat istungit neljapäeval, 14. novembril algusega kell 17. Kõigepealt on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Ma palun Riigikogu kõnetooli Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

Heili Tõnisson

Austatud härra istungi juhataja! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab kolm seaduseelnõu. Esiteks, elektroonilise side seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu, Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Teiseks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Bahreini Kuningriigi valitsuse vahelise tulumaksudega topeltnaksumise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Kolmandaks, Eesti Vabariigi valitsuse ja Tai Kuningriigi valitsuse vahelise tulumaksudega topeltnaksumise vältimise ning maksudest hoidumise tõkestamise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen Riigikogu juhatusel nimel vastu võtnud kolm eelnõu ning vastavalt meie kodu- ja töökorra seadusele otsustab Riigikogu juhatus nende edasise menetlemise.

Läheme edasi teadete juurde. Riigikogu esimees on edastanud Riigikogu liikmete arupärimise sotsiaalminister Taavi Rõivasele.

Head ametikaaslased, viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 90 Riigikogu liiget, puudub 11.

Asume nüüd tänase päevakorra kinnitamise juurde – tulenevalt kodu- ja töökorra seaduse § 55 lõikest 1 tuleb täiendava istungi päeva-

kord istungi alguses kinnitada. Meie istung kestab kuni päevakorra ammendumiseni või kuni kella 9-ni 15. novembril.

Head ametikaaslased, panen hääletusele päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 82 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja 4 olid erapooletud. Päevakord on kinnitatud.

1. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme nüüd päevakorra juurde. Esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 490 teise lugemise jätkamine. Oleme jõudnud 77. muudatusettepanekuni. Kui meil eelmine istung lõppes, siis palus Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon seda muudatusettepanekut hääletada. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Enne hääletust palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

See vaheaeg oli juba ära.

Panen hääletusele 77. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 38, vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Liigume edasi 78. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda ...

Aseesimees Jüri Ratas

Vabandust! Head ametikaaslased, saalis on väga suur lärm. Palun austame rääkijat ja austame neid, kes soovivad kuulata! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Täna, juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 78. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 11, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Seega ei leidnud muudatusettepanek toetust.

79. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht: jätta arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Jah, see oli meile halb üllatus. Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 79. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 16 Riigikogu liiget, vastu 52. Järeltult see ettepanek toetust ei leidnud.

80. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 80. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 24, vastu 53 Riigikogu liiget. Ettepanek toetust ei leidnud.

81. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 81. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 28, vastu 53 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

82. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 82. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 27, vastu 52 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

83. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Täna, austatud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 83. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 25, vastu 50 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume edasi. 84. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja pärast arutelu otsustas juhtivkomisjon jätta selle arvestamata. Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Selle ettepanekuga on nüüd nii, et me sooviksime seda hääletada ja enne selle ettepaneku hääletamist me palume kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 84. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17, vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

85. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon ei ole seda arvestanud.

86. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Härra juhataja, siin saalis oli lärm, ma ei kuulnud teid. Mul oli ettepanek 85. muudatusettepaneku kohta.

Aseesimees Jüri Ratas

Vabandust, et ma ei suutnud juhatajana tagada saalis vaikust, aga me oleme liikunud

85. ettepaneku juurest 86. ettepanekuni. Tagasi minna ei saa. Palun mikrofon Eiki Nestorile!

Eiki Nestor

Ma ei saa sellega nõus olla, minu põhiseaduslikke õigusi rikuti praegu.

Aseesimees Jüri Ratas

Me oleme 86. muudatusettepaneku juures. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ei, me oleme 85. ettepaneku juures, härra juhataja!

Aseesimees Jüri Ratas

Meil on kodu- ja töökorra seaduse järgi kombeks, et Riigikogu saalis on üks istungi juhataja korraga. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Ma olen sellega nõus, aga see juhataja võiks ka juhatada.

Aseesimees Jüri Ratas

Juhataja püüab edaspidi oma tööd paremini teha. Me oleme 86. muudatusettepaneku juures. Kas on sõnavõtu ja muid soove? Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

On nii sõnavõtu soov kui ka muid soove ja ettepanekuid. Minu ettepanek kõlab nii: palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 86. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17, vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

87. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne selle muudatusettepaneku hääletamist palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Teeme vaheaja.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 87. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20, vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

88. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne muudatusettepaneku hääletust palun Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel vaheaega pikkusega kümme minutit!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg pikkusega kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 88. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 63, vastu 8 Riigikogu liiget ja 1 oli erapooletu. Ettepanek leidis toetust.

89. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun! Ma palun saalis vaikust! Head ametikaaslased, juhataja juba sai väikese kriitika osaliseks. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun ka seda ...

Aseesimees Jüri Ratas

Vabandust, Eiki Nestor! Head ametikaaslased, saalis on liiga suur lärm. Ma palun, austame kõnelejat ja kuulajaid! Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada! Nagu elu näitab, vaheajad aitavad kaasa heale tulemusele, seega palun nüüdki kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Milles küsimus, lugupeetud kolleeg Eiki Nestor?

Eiki Nestor

Aitäh! Palun teha kohaloleku kontroll!

Esimees Ene Ergma

Tõepoolest, enne edasiminekut on võimalik teha kohaloleku kontroll. Head kolleegid, palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kahjuks registreerus kohalolijaks 72 parlamendiliiget, puudub 29. (Naer saalis.)

Nüüd, lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 89, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu 52, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 90 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele 90. muudatusettepaneku, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 91 on jällegi Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 91, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 19, vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 92 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.
V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 92, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu oli 54, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 93 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 93, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 94 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 94, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 95 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 95, mille on esitanud sotsid ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 53, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 96 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 96, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on jäetud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 97 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata.

Muudatusettepanek nr 98 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 98, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu 51, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Muudatusettepanek nr 99 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja jäetud arvestamata. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 99 hääletada ja enne seda kümme minutit vahe- aega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit, palun!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 99, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu 53, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolleegid, me oleme jõudnud 100. muudatusettepanekuni, mille on esitanud meie kõige töökam fraktsioon, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida paha juhtivkomisjon jällegi ei ole võtnud arvesse. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun selle 100. muudatusettepaneku, mille on esitanud kõige töökam fraktsioon ja mida jällegi ei ole võetud arvesse, panna hääletusele ja enne seda ka kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 100. Vabandust, kolleeg Väino Linde, milles on küsimus?

Väino Linde

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Mul on protseduuriline küsimus. Praegu tuleb hääletusele juubelihõngulise numbriga muudatusettepanek – 100 seda ju on. Arvestades seda, et me oleme jõudnud peaaegu veerandi muudatusettepanekutest juba läbi vaadata, ja arvestades ka Riigikogu varasemate koosseisude

traditsiooni, küsin, kas protseduurireeglid lubavad Riigikogu liikmetel hääletada seda muudatusettepanekut püsti seistes.

Esimees Ene Ergma

Kui lugupeetud Riigikogu liikmed tõusevad püsti tasakesi, mitte suure müraga, siis palun väga!

Lugupeetud kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 100, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun hääletada!

Poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu 54, erapooletuid ei olnud. Ettepanek toetust ei leidnud.

Järgmine muudatusettepanek on nr 101. See on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, juhtivkomisjon on jätnud selle arvestamata. Palun, kolleeg Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vahe- aega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid! Nagu näete, on meil märkamatult hääletatud 25% muudatusettepanekutest ja oleme jõudnud teise sajasse.

Ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 101, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16, vastu oli 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 102. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Tere õhtust! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 102, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18, vastu oli 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 103. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Sellega on selline lugu, et palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda palun ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Nüüd on siis lugu selline, et vastavalt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekule on vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 103, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17, vastu oli 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 104. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 104, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtiv-

komisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu oli 50 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 105. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Erakorraliselt on meil siis kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 105, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 106. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Täna! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kuni kella 22.08-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 106, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 20, vastu oli 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 107. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun seda sooja ja magusat muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 107, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18, vastu oli 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 108. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 108. Selle on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16, vastu oli 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Eiki Nestor, mida te soovite praegu öelda?

Eiki Nestor

Ma tahaks öelda väga palju, aga ma jätan ütlemata.

Aseesimees Laine Randjärv

Selge! Ja nüüd me läheme muudatusettepaneku nr 109 juurde. Eiki Nestor, ma kuulan teid!

Eiki Nestor

Kuidas me ka ei ole täna pingutanud, vaatamata kõigele tuleb paluda seda muudatusette-

panekut hääletada ja vaatamata kõigele tuleb paluda võtta kümme minutit vaheaega enne hääletamist.

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame kell 22.42.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 109, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16, vastu oli 49 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 110. Palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun hääletada muudatusettepanekut nr 110 ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame kell 22.53.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Me asume hääletama muudatusettepanekut nr 110, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Ja palun, Eiki Nestor!

Eiki Nestor

Palun teha kohaloleku kontroll!

Aseesimees Laine Randjärv

Me siis katkestame hääletamisprotseduuri ja teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks on registreerunud 65, puudub 36 Riigikogu liiget.

Me läheme hääletamise juurde. Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 110, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14, vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust. Palun, Eiki Nestor, protseduuri-line küsimus!

Eiki Nestor

Ma ei märganud esimeses pingis rahvasaadik Jüri Jaansonit. Kas ta oli kohal?

Aseesimees Laine Randjärv

Ma ei oska teile praegu vastata. Ta hääletas ja läks minema. Lõpuni ta võib-olla tõesti ei viibinud saalis. Aga Jaanson on ju sealsamas! Kolleeg Eiki Nestori soov näha rahvasaadik Jüri Jaansonit sai rahuldatud.

Me läheme järgmise punkti juurde, milleks on muudatusettepanek nr 111. Eiki Nestor soovib sõna. Palun!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega, jätkame kell 23.06. Peep Aru, palun!

Peep Aru

Mul on protseduuriline küsimus. Kas Eiki Nestor ikka oli saalis, kui ta esitas sellise palve?

Aseesimees Laine Randjärv

Kui see ei ole tema viirastus või miraaž, siis tundub – võib küll järele katsuda –, et lihast ja luust Eiki Nestor siiski on siin. Vaheaeg on välja kuulutatud.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Vabandan rahvasaadik Jüri Jaansonis ja et kõik oleks korrektne, palun teeme uuesti kohaloleku kontrolli!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased! Enne hääletust viime läbi kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll on katkestatud. Palun, Jüri Jaanson!

Jüri Jaanson

Soovin härra Nestorile oma kohalolekust teada anda! (Aplaus.)

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Enne hääletust viime läbi kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 72 Riigikogu liiget, puudub 29.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 111. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 18, vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 112 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 112. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Tervitades Jüri Jaansonit, palun teid teha kohaloleku kontroll!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kohaloleku kontroll.

Kohalolijaks registreerus 57 Riigikogu liiget, puudub 44.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 112. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17, vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepaneku nr 113 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 113. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 15, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 114 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh, juhataja! Mul on väga kahju, et teil on nii raske koosolekut juhatada. Ma soovin teile edu! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Mina tänan teid! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 114. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt on 16 Riigikogu liiget, vastu 49, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

115. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palun kümme minutit vaheaega ka!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 115. Palun teil võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16, vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 116 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Enne hääletamist kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud. Enne kui me läheme hääletuse juurde, on mul hea meel teatada, et oleme kiire tempoga jõudnud reedesse, 15. novembrisse. Nii et võime tervitada reedet! (Aplaus.) Aitäh! Liigume nüüd edasi.

Panen hääletusele 116. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18, vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

117. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht peale arutelusid on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Eriti hea meel on panna 117. muudatusettepanek hääletusele reedel. Seetõttu palume seda teha ja enne seda palume kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 117. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15, vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Liigume edasi 118. muudatusettepaneku juurde, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni sei-

sukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Seekord on selline mõte, et võiks seda muudatusettepanekut hääletada. Ma teen selle ettepaneku ja enne seda palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Võtan kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 118. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 12, vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuid 0. Ettepanek ei leidnud toetust.

119. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhitivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Palun seda kõikide Tartu fännide armastatud ettepanekut toetada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 119. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14, vastu 52 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

120. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhitivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Enne muudatusettepaneku hääletamist on kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 120. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 15, vastu 52 Riigikogu liiget ja 1 oli erapooletu. Seega ei leidnud muudatusettepanek toetust.

121. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhitivkomisjoni seisukoht on jätta see arvestamata. Eiki Nestor, palun!

Eiki Nestor

Aitäh! Olukord on selline, et palun ka seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletamist palun kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud. Jaanus Tamkivi, palun!

Jaanus Tamkivi

Lugupeetud istungi juhataja! Kuna on selgelt näha, et ka vaheaegade võtjad on pisut väsinud, siis kahe fraktsiooni nimel ma palun läbi viia kohaloleku kontrolli.

Aseesimees Jüri Ratas

Teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 19 Riigikogu liiget, puudub 82. Kuna meie kodu- ja töökorra seadus nõuab kvoorumit, mis on Riigikogu koosseisu häälteenamus, siis on istung lõppenud. Head ametikaaslased! Kohtume täna, 15. novembril kell 10 täiendaval istungil. Head und!

Istungi lõpp 15. novembril kell 01.01.

Istungi kestus 8 tundi ja 1 minut.

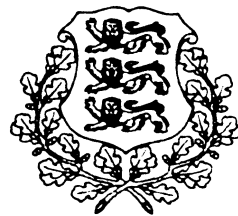
Juhataja

J. Ratas
Riigikogu aseesimees

XII RIIGIKOGU STENOGRAMM

VI ISTUNGJÄRK

Reede, 15. november 2013
Kell 10.00

S i s u

Istungi rakendamine

1. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teise lugemise jätkamine

2. Investeeringufondide seaduse, kogumispensionide seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (501 SE) teine lugemine

3. Riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu (494 SE) teine lugemine

4. Maareformi seaduse muutmise seaduse eelnõu (516 SE) esimene lugemine

5. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (481 SE) kolmas lugemine

6. Riigikogu otsuse "Eesti riikliku turismiarenduskava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu (461 OE) teine lugemine

7. Loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (522 SE) esimene lugemine

8. Riigikogu liikme staatuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (396 SE) esimene lugemine

9. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse, töötuskindlustuse seaduse ning riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (517 SE) esimene lugemine

10. Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (479 SE) esimene lugemine

Täiendav istung
Kell 10.00

Istungi rakendamine

Aseesimees Laine Randjärv

Tere hommikust, austatud Riigikogu! Alustame Riigikogu täiskogu VI istungjärgu kaheksanda töönädala teist täiendavat istungit.

Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun, Marko Mihkelson!

Marko Mihkelson

Riigikogu väliskomisjon annab Riigikogu menetluse Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Eesti Vabariigi, Leedu Vabariigi ja Läti Vabariigi Parlamentidevahelise Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu. Delegatsiooni muutmise on tinginud asjaolu, et Keskerakonna fraktsioonist on lahkunud Aadu Must. Keskerakonna fraktsiooni ettepanekul asendab teda edaspidi sama delegatsiooni juhi asetäitja kohal Aivar Riisalu. (Aplaus ja sumin saalis.)

Aseesimees Laine Randjärv

Ma palun saalis vaikust! Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Juhindudes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 90 lõikest 1 annan ma üle Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu, et vähendada destruktivistset obstruktsionismi Riigikogu töös.

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Head kolleegid! Ma ...

Aseesimees Laine Randjärv

Protseduuriline küsimus. Kalle Laanet, palun!

Kalle Laanet

Aitäh! Härra Rait Maruste, hea kolleeg, andis üle eelnõu ja ütles, et me anname üle. Kas ta andis selle üle ainuisikuliselt või kui mitte, siis kelle nimel?

Aseesimees Laine Randjärv

See eelnõu anti üle Rait Maruste nimel. Ta ütles: "Ma annan." Seda võib stenogrammist järele vaadata. Kas võib edasi minna? Palun, härra Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Ma soovin eraldi tänada Riigikogu juhatust, kes on selleks kauniks hommikuks kokku kutsunud Riigikogu täiendava istungi, mistõttu on ka minul võimalik eelnõu üle anda. See on Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Riigieelarve kontrolli erikomisjoni moodustamine" muutmise" eelnõu. Seoses muutustega Tartus ja Kajar Lemberi lahkumisega Riigikogust soovib Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon nimetada Kajar Lemberi asemel riigieelarve kontrolli erikomisjoni liikmeks Jüri Morozovi.

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kas soovitakse veel eelnõusid või arupärimisi üle anda? Rohkem eelnõude ega arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud kolm eelnõu. Riigikogu juhatust otsustab nende menetlusse võtmise Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Muid teateid täna ei ole. Me saame minna kohaloleku kontrolli juurde.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 74 Riigikogu liiget ja puudub 27.

Läheme päevakorra kinnitamise juurde. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 55 lõikest 1 tuleb täiendava istungi päevakord istungi alguses kinnitada. Istung kestab kuni päevakorra ammendumiseni või kuni s.a 16. novembri kella 9-ni.

Austatud kolleegid, panen hääletusele täiendava istungi päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Päevakorra kinnitamise poolt hääletas 72 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja erapooletuks jäi 3. Seega on päevakord kinnitatud.

1. 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu (490 SE) teise lugemise jätkamine

Aseesimees Laine Randjärv

Meie tänane esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud 2014. aasta riigieelarve seaduse eelnõu 490 teise lugemise jätkamine. Me oleme jõudnud muudatusettepaneku nr 121 hääletamise juurde.

Ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 121, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 122. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Kuna täna ilmub viimane vaba kultuurileht ja võib-olla on tegu viimase riigieelarvega, mille kohta opositsioon saab esitada muudatusettepanekuid ja neid ka hääletusele panna, siis ma tahan Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel 122. muudatusettepaneku puhul seda võimalust kasutada. Enne hääletust soovin ka kümminutilist vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 10.18.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Palun, Sven Mikser, teie kõnesoov!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Edastamaks kolleeg Jaansonile kolleeg Nestori tervitusi, palun ma enne seda hääletust teha ka kohaloleku kontrolli!

Aseesimees Laine Randjärv

Teeme kohaloleku kontrolli.

Hetkel on kohalolijaks registreerunud 71 ja puudub 30 Riigikogu liiget.

Me läheme hääletuse juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 122, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 123. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Et kolleeg Marustel oleks aega tõsiselt järele mõelda, palun ma seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega. Jätkame kell 10.30.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 123, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 124. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Selle muudatusettepaneku, mille number on 124, soovib Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon hääletusele panna, aga enne hääletust soovime ka kümneminutilist vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Vaheaeg kuni kella 10.41-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 124, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks jäi 1. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 125. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame istungit kell 10.52.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 125, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja 1 jäi erapooletuks. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 126. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut kindlasti hääletada, aga enne seda palume kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 11.03.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 126, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja 1 jäi erapooletuks. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 127. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka seda muudatusettepanekut hääletada ja nagu ikka enne muudatusettepaneku hääletamist palun ka kümneminutilist vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Vaheaeg kella 11.14-ni.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 127, mille on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 128. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub ka muudatusettepanekut nr 128 hääletada ja enne hääletust vaheaega pikkusega kümme minutit!

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame kell 11.26.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 128, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 129. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Ka seda, tõsi küll, Keskerakonna tehtud ettepanekut soovivad sotsiaaldemokraadid kindlasti hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega.

Aseesimees Laine Randjärv

Me jätkame kell 11.37.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 129, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomis-

joni ettepanek on see muudatusettepanek arvestamata jätta. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 8 ja vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 130. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda ettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 11.48.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 130, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon ei ole seda muudatusettepanekut arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 131. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 12.00.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele 131. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepaneku nr 132 on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada! Aga enne hääletust palun ma seekord kümneminutilise vaheaja asemel teha kõigest kohaloleku kontrolli, veendumaks selle kõrge kogu jätkuvas otsustusvõimes!

Aseesimees Laine Randjärv

Kohaloleku kontrolli saab teha vahetult enne hääletust, nii et see toimub praegu. Te ei võta kümneminulist vaheaega, vaid te soovite hääletamist. Selge. Me valmistume hääletamiseks. Palun, Kaia Iva!

Kaia Iva

Aitäh! Mul on protseduuriline küsimus. Kuidas kodukord ette näeb? Eile me nägime, et kohaloleku kontrolli tegemise soovi esitavad siin saalis isikud, kes ise ei viibi kohal. Mida kodukord selle kohta ütleb? Kas selline käitumine on kodukorra järgi võimalik?

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Kahjuks ei ütle kodukord midagi selle kohta, kas kohaloleku kontrolli tegemist tohib paluda see fraktsioon, keda ennast kohal ei ole. Seda kodukorras kirjas ei ole. Kas me võime edasi minna ja valmistuda hääletamiseks? Austatud kolleegid, me oleme valmis hääletama 132. muudatusettepanekut, aga Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon on soovinud, et enne seda kontrollitaks kohalolekut.

Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohalolijaks registreerus 67 ja puudub 34 Riigikogu liiget.

Me asume hääletama muudatusettepanekut nr 132. Panen hääletusele 132. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon ei ole seda ettepanekut arvestanud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 133. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusette-

panekut hääletada ja naasmaks meie töö tavarütmi, palun enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 12.15.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Tere päevast, head kolleegid! Tore on teid näha, eriti saali seda poolt, kes on väga korralikult kohal! Vasak käsi on hõredapoolne, aga sellegipoolest jätkame muudatusettepanekute läbihääletamist. Järjekorras on muudatusettepanek nr 133, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 134 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud proua juhataja! Rõõm ka teid siin näha! Ma ei tea küll täpselt, mis on teie vasaku käega juhtunud, aga ma loodan, et sellega saab kõik peagi korda. Kuid muudatusettepanekut nr 134 palub Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon hääletada ja enne hääletust palume ka kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Väga hea meelega! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 134, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 135 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomis-

jon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 135, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 136 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 137 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon ei ole seda muudatusettepanekut arvestanud. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 137, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Palun, kolleeg ... Ahaa! Muudatusettepaneku nr 138 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Jah, nr 138. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Töötempo on läinud väga kiireks, ma lihtsalt proovisin sellega kaasas käia. Palun vabandust, kui liigselt kiirustasin! Austatud juhataja, palun muudatusettepanekut nr 138 hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 138, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 139 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon palub seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palume ka kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 139, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 140 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata. Kolleeg Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 140, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 8 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 141 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel palun ma seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Vaheaeg, palun!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 141, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 142 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Kolleeg Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Teeme vaheaja.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 142. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 143 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Teeme vaheaja.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele 143. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 144 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, jälle kolleeg Sven Mikser!

Sven Mikser

Austatud juhataja, ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 144. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 10 ja vastu 53 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 145 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, sotsiaaldemokraadid paluvad seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 145. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 54 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 146 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon ei ole seda muudatusettepanekut arvestanud. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Ja ongi vaheaeg lõppenud, head ametikaaslased!

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 146. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget. Aga kuna vastu hääletas 52 Riigikogu liiget, siis ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepaneku nr 147 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomis-

joni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 147. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 57 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 148 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon jõudis peale arutelusid seisukohale, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut siiski hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 148. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 18 ja vastu 51 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 149 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 149. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 150 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon ei ole seda muudatusettepanekut arvestanud. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Ma palun seda ümmarguse numbriga muudatusettepanekut hääletada ja soovin, et enne hääletust kontrollitaks kohalolekut!

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, teeme kohaloleku kontrolli.

Kohalolijaks registreerus 72 Riigikogu liiget, puudub 29.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 150. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 19 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 151 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Ma palun muudatusettepanekut nr 151 hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 151. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 52 Riigikogu liiget. Head ametikaaslased, sellel hääletusel ei jäänud keegi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 152 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kestab kümme minutit.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 152. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 21 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 153 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 153. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 ja vastu 54 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 154 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud. Meil on jäänud läbi vaadata veel 248 muudatusettepanekut.

Panen hääletusele 154. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget ja vastu 52, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

155. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon ei ole seda muudatusettepanekut arvestanud. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Hea Riigikogu, tere õhtupoolikust! Me asume hääletama muudatusettepanekut nr 155.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 155, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 17 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 156. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 156, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 19 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 157. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 16.19.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, me asume järgmist ettepanekut hääletama. Selleks on muudatusettepanek nr 157, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Oleme jõudnud 64. leheküljeni ja muudatusettepanekuni nr 158. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja! Seda 64. leheküljel asuvad muudatusettepanekut nr 158 palub Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon hääletada ja enne seda ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 16.31.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 158, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 159. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 16.42.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, me asume hääletama muudatusettepanekut nr 159. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 159, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 160. Indrek Saar soovib sõna. Palun!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 16.53.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid! Muudatusettepanek nr 160, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon, tähistab 39,8% läbivaadatud muudatusettepanekute ja ma panen selle praegu hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 15 ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 161 on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Suur tänu! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Suur tänu! Me jätkame kell 17.04.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 161, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 162. Palun, Indrek Saar! Te peate kiiremini nupule vajutama, ma oleksin äärepealt edasi läinud.

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea, et te seda ei teinud. Täna väga selle eest! Ma palun seda muudatusettepanekut kindlasti hääletada ja enne hääletust ka kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Austatud kolleegid, asume hääletama muudatusettepanekut nr 162. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 162, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 17 ja vastu 52 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 163. Indrek Saar.

Indrek Saar

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 17.27. Anname palun mikrofooni Mati Raidmale!

Mati Raidma

Saangi mikrofooni. Suur tänu! Soovin oma mõtet lihtsalt ajaloo huvides stenogrammis fikseerida. Kas ma olen õigesti aru saanud, et kui keegi soovib vaheaega, siis teie küsite selle kohta paberit? Nüüd seda paberit teile enam ei tooda. Nagu ma aru saan, kolm kilo neid pabeleid juba on teie laua peal. Ma olen aru saanud, et seaduses see vist päris nii kirjas ei ole, aga see on olnud Riigikogu hea tava. Kas ma saan õigesti aru, et see hea tava on tänaseks lõppenud ja me alustame uut demokraatiat? Ma küsin lihtsalt stenogrammi huvides.

Aseesimees Laine Randjärv

Meil on siiski selline hea tava, et vaheaja võtmise ja muudatusettepaneku hääletamise kohta tuuakse siia avaldus paberil. Selleks on tõepoolest kasutatud mitut meetodit: mõni toob neid avaldusi ühekaupa ja teine toob terve suure paki korraga. Seda ei ole võimalik keelata. Palun, Rait Maruste!

Rait Maruste

Kas sellele pretsedendile toetudes võiksin mina ette läbi hääletada ka kõik allesjäänud muudatusettepanekud ja tuua selle kohta paberi teie lauale, kust te siis vaatate, kui vaja on?

Aseesimees Laine Randjärv

Peab ütleva, et teie küsimuses oli teatav loogika olemas. Palun, Väino Linde!

Väino Linde

Aitäh! Hoolimata kogu oma lugupidamisest istungi juhataja vastu arvan ma, et ta praegu eksib. Nimelt eksib ta sel põhjusel, et ei ole täpselt teada, kui palju vaheaegu veel edaspidi kavatsetakse võtta ja kui palju pabereid üritab tõsta ühest pakist teise isik, kes ei pruugi olla seotud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooniga. Ma arvan, et me peame igal juhul tagasi pöörduma selle tava juurde, mis on tänase päevani kehtinud, et iga kord, kui fraktsiooni esimees või teda esindav isik nõuab vaheaega, siis viib ta selle kohta kirjaliku avalduse juhatusele.

Aseesimees Laine Randjärv

Vastab tõele, hea Väino Linde, täpselt seda ongi istungi juhataja nõudnud. Palun, Peep Aru!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mul on lihtne küsimus. Millises staadiumis on see vaheaja võtmise paber? Kas see on seal teie ees, on see teel või on see Indrek Saare käes?

Aseesimees Laine Randjärv

Nagu ma aru saan, on meil laua peal praegu muudatusettepaneku nr 162 hääletamise palve. Järgmine on muudatusettepanek nr 163. Palun, protseduuriline küsimus, Imre Sooäär!

Imre Sooäär

Aitäh! Teie viimasest vastusest just selgus, et tegelikult on meil praegu tegemist numero- loogiaga või väikese protseduurilise apsuga. Aga kas istungi juhataja vähemalt möönab, et sellise pretsedendi loomine Riigikogu saalis ei ole väga hea, sest see võimaldab muuta selle saali tavasid ja hakata pakkide kaupa tooma ettepanekuid tulevikus toimuva kohta?

Aseesimees Laine Randjärv

Jah, vastab tõele, et on väga halb praktika, kui neid ettepanekuid hakatakse tooma igaks juhaks ja pakkide kaupa. Eile juhtus niisugune asi, et väga kaua parlamendi liige olnud Eiki Nestor tahtis seda praktikat juurutada. Temaga sai kokku lepitud, et nii ei lähe see mitte. Ta oli väga sõnakuulelik ja hakkas neid avaldusi ühekaupa tooma. Samuti on Sven Mikser korrektselt käitunud. Indrek Saar oli esimene, kellel juhtus selline apsakas. Palun, Indrek Saar! (Aplaus.)

Indrek Saar

Ma tänan juhtimast tähelepanu minu apsu- dele! Aga ma tahan küsida, kas sellel protse- duuril on ka mingi sisuline seletus, eriti selles kontekstis, et me üldiselt oleme Riigikogus üritanud võimalikult paberivabalt hakkama saada. Kas te võiksite istungi juhatajana meile seda selgitada?

Aseesimees Laine Randjärv

Meil on olnud hea tava kinnitada kirjalikult kõiksuguseid avaldusi, näiteks neid avaldusi, mis esitatakse siis, kui soovitakse istungit pikendada või midagi hääletada, kui tehakse ettepanek mõni eelnõu menetlusest välja hää- letada jne. Ma usun, et see on oluline distsipliini ja kokkulepitud reeglite mõttes. Nii on see alati olnud. Kui teil on ettepanek seda korda muuta, siis te võite teha ettepanekuid kodu- ja töökorra seaduse kohta, aga praegu on meil selline hea tava. Nüüd on mitu kätt üles tõs- tetud. Las ma mõtlen. Sven Mikser oli vist esi- mene. Palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Kas te oskate öel- da, mis neist paberitest hiljem saab? Kas need arhiveeritakse kusagil? Kas neid on võimalik tagantjärele kuidagi kasutada ja nendega tutvu-

da? Kui seda võimalust ei ole, siis oleks võimalik tõesti keskkonnasõbralikum sellest praktikast loobuda.

Aseesimees Laine Randjärv

Mina kantsleitööga ei tegele ega oska teile öelda, mida täpselt nende paberitega edasi tehakse. Ma olen usaldanud kantsleile juhtkonda, kes on kõikide laekunud avaldustega professionaalselt käitunud. Järgmisena oli käsi püsti ... Ei soovi sõna. Palun, Ene Ergma!

Ene Ergma

Mul on mitu märkust. Esiteks, läheme oma tööga edasi. Teiseks, ma saan aru, et need on väga toredad küsimused, aga ma arvan, et tavasid ei tasu muuta, isegi kui see on väga keskkonnavaenulik aktsioon ja juhataja kätte tuuakse terve paberileht. Kolmandaks on mul niisugune tunne, et juhataja laua juurde on mõnel Sotsiaaldemokraatliku Erakonna liikmel vist väga raske minna. Nad on juba väga väsinud. Ilmselt on see põhjus, miks nad kõik avaldused korraka teie lauale toovad. Aga ma arvan, et läheme edasi.

Aseesimees Laine Randjärv

Ma ei oska praegu midagi rohkem arvata. Tundub, et protseduurilised küsimused on otsa saanud. Algab vaheaeg.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Mul on protseduuriline küsimus. Kui me siin juba Riigikogu tavadest ja kodukorrast oleme rääkinud, siis soovin ka teada, kuidas arvestatakse vaheaega. Kas see aeg, kui arutatakse protseduurilisi küsimusi, kuulub vaheaja sisse, või pannakse vaheaega arvestav kell selleks ajaks seisma?

Aseesimees Laine Randjärv

See pannakse seisma ja siis lülitatakse uuesti sisse. Mul oli üles kirjutatud, et ma kuulutasin vaheaja välja kell 17.17. Ma lisasin vaheajale paar minutit. Vaheaeg pidi lõppema kell 17.29, nüüd on küll juba peaaegu 17.30. Me alustame hääletust.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 163, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja arvestada, hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Nii et muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Me läheme järgmise muudatusettepaneku juurde, milleks on muudatusettepanek nr 164. Sven Mikser soovib sõna.

Sven Mikser

Väljendades kahetsust koalitsiooni väga jäise suhtumise pärast juhataja üleskutsesse muudatusettepanekut arvestada, annan ma võimaluse seda teha järgmise muudatusettepaneku puhul. Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust üheksa minutit vaheaega! Lähtudes paeluvast protseduurialasest mõttevahetusest, püüan ma ühteaegu hoida nii traditsioone kui ka keskkonda ja toon kirjaliku avalduse teile väga väikesel paberil.

Aseesimees Laine Randjärv

See on hea mõte. Me jätkame kell 17.41.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 164, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 165. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust palun ma ainult kaheksa minutit vaheaega, et säästa lisaks paberile ka natukene aega!

Aseesimees Laine Randjärv

Aitäh! Jätkame kell 17.50.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Head kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 165, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni

ettepanek on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 54 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Seega ei leidnud ettepanek toetust.

Muudatusettepanek nr 166. Palun, Sven Mikser!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust seitse minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Seitse minutit vaheaega. Jätkame kell 17.58.

V a h e a e g

Aseesimees Laine Randjärv

Hea Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 166, mille on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 167. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kuus minutit vaheaega!

Aseesimees Laine Randjärv

Jätkame kell 18.05.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, vaheaeg on läbi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 167, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 168 on Eesti Keskerakonna fraktsioonilt ja seda ei ole arvestatud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust viis minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Viis minutit vaheaega. Aitäh ja palun see ilus paber siia tuua!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 168, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 55 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 169 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust neli minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Neli minutit vaheaega. Aitäh ja palun seda ilusat paberit!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleeg Rein Randver, kuhu te kõnelema läksite?

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 169, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 53 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 170 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kolm minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu ja palun veel kord seda ilusat paberit! Kolm minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 170, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 54 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 171 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kaks minutit vaheaega!

Esimees Ene Ergma

Suurepärane! Suur tänu teile, aga palun ka paberit! Kaks minutit vaheaega.

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 171, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 52 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 172 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma palun ka seda muudatusettepanekut kindlasti hääletada ja enne seda palun viis minutit vaheaega, et me saaksime veel kord omavahel aru pidada ning ma saaksin valmis rebida ilusad paberid, mis tuleb teile esitada.

Esimees Ene Ergma

Aitäh! Viis minutit vaheaega. Palun see soov esitada ka kirjalikult!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, ma panen hääletusele muudatusettepaneku nr 172, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 16 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 173 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Aitäh, lugupeetud juhataja! Palun ka seda ilusa numbriga muudatusettepanekut kindlasti hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega! See on mõneks ajaks viimane vaheaeg, mille me võtame. Me võtame vaheaja selleks, et saaksime oma kolleegidele jagada veidi HELLUST ja kutsuda neid üles mõistma, et ka hoolimises on jõud.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu teile! Palun tooge paber ka!

V a h e a e g

Esimees Ene Ergma

Kolleegid, kõigepealt lubage teie nimel tänada sotsiaaldemokraate väga mõnusa joogi eest! See oli tõesti väga hea. Aitäh teile!

Sellegipoolest jätkan ma oma tegevust ja palun teid hääletada muudatusettepanekut nr 173, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 51 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 174 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hea meelega! Head kolleegid, paar minutit kutsungit. Kolleegid, kas me võime hääletuse juurde minna? Eriti küsin ma siitpoolt.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 174, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 175 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hääletame seda muudatusettepanekut. Kuna mul on tunne, et kõik on saalis, siis me alustame hääletusprotsessi.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 175, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Ettepaneku poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 176 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja juhtivkomisjon on seda ettepanekut osaliselt arvestanud. Palun, kolleeg Indrek Saar, kas soovite seda ettepanekut hääletada? Nagu öeldud, juhtivkomisjon on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni ettepanekut osaliselt arvestanud. See on ettepanek nr 176.

Indrek Saar

Ei soovi, võtan tagasi. Vabandust!

Esimees Ene Ergma

Suur tänu teile! Muudatusettepanek nr 177 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja juhtivkomisjon on selle ettepaneku arvestamata jätnud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut siiski hääletada!

Esimees Ene Ergma

Jaa, seda me hääletame. Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 177, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvesse võetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 178 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Heal meelel! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 178, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 179 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hea meelega! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 179, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 180 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 180, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvesse võetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 181 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 181, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 182 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 182, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 48 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 183 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata.

Muudatusettepaneku nr 184 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 184, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 185 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 185, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 47 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 186 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Seda ettepanekut ei ole arvesse võetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 186, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 47 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 187 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 187, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

raatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 Riigikogu liiget ja vastu 45, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 188 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 188, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 46 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 189 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 189, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 190 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 190, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 191 on esitanud kolleeg Neeme Suur. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda Neeme Suure väga head ettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Suurepärase! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 191, mille on esitanud kolleeg Neeme Suur ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 48 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 192 on esitanud Kalvi Kõva. Juhtivkomisjon on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 192, mille on esitanud kolleeg Kalvi Kõva ja mida juhtivkomisjon ei ole arvestanud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 46 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 193 on esitanud kolleeg Kalvi Kõva. See ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 193, mille on esitanud kolleeg Kalvi Kõva ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu oli 49 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 194 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata

jäetud. Muudatusettepaneku nr 195 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 196 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 197 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 198 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 199 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 200 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 201 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 202 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 203 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 204 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 205 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni on jätnud selle ettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 206 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 207 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 208 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 209 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 210 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 211 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 212 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 213 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 214 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 215 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 216 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 217 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arves-

tamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 218 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 219 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 220 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 221 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 222 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 223 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 223, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjoni on arvestamata jätnud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 224 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 224, mis on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 225 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 225, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 226 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 226, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 227 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 227, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 228 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 228, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

raatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 229 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 229, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 230 on esitanud kolleeg Neeme Suur. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 230, mille on esitanud kolleeg Neeme Suur ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 231 on esitanud kolleeg Neeme Suur. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 231, mille on esitanud kolleeg Neeme Suur. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 232 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 232, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvesse võetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 233 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 233, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 234 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 235 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 236 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Muudatusettepaneku nr 237 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Ma palun muudatusettepanekut nr 237 hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 237, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 18 Riigikogu liiget, vastu oli 44 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 238 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Kadri Simson!

Kadri Simson

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Hea meelega! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 238, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 45 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 239 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 239, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 240 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 240, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

raatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 241 on esitanud kolleegid Kalvi Kõva, Kalev Kotkas ja Neeme Suur. See muudatusettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda Kõva, Kotkase ja Suure ettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 241, mille on esitanud Kalvi Kõva, Kalev Kotkas ja Neeme Suur ning mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

242. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 242, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 243 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 243, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 244 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 244, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjoni on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 245 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 245, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 246 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 246, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 247 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 247, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 248 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 248, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 249 on esitanud kolleeg Kalvi Kõva ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 249, mille on esitanud kolleeg Kalvi Kõva, aga mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 250 on esitanud Andres Herkel ja Juku-Kalle Raid. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata, kuid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõike 2 kohaselt ei kuulu see

ettepanek hääletamisele. Muudatusettepaneku nr 251 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Muudatusettepaneku nr 252 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 252, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kuid mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 253 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 253, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kuid seda ettepanekut ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 254 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 254, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kuid mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 255 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 255, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mis on arvestamata jäetud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 256 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 256, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 257 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 257, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 46 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 258 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 258, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 259 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 259, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 44 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 260 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 260, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 261 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 261, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

raatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 262 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 262, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida ei ole arvestatud. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 263 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, kuid see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 263. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 264 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 264. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 265 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 265. Palun hääletada!

Poolt hääletas 15 ja vastu 46 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 266 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 266. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 267 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestatud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Ma täpsustaksin ...

Esimees Ene Ergma

Jah, on arvestamata jäetud. Vabandust!

Indrek Saar

Ma siiski palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Jah, ma hea meelega panen selle hääletusele. Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 267. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 268 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 268. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 Riigikogu liiget ... Vabandust, ma natuke ootan! Poolt hääletas 14 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 269 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 269. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 270 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 270. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 271 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 271. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 272 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut kindlasti hääletada! Tahan juhtida valitsuskoalitsiooni tähelepanu selle muudatusettepaneku sisule. Nimelt näeb see muudatusettepanek ette määrata MTÜ-le Valitsuse Varjend varjendi renoveerimiseks 5000 eurot. Loodan, et valitsuskoalitsiooni liikmed kaaluvad selle ettepaneku toetamist.

Esimees Ene Ergma

Suur tänu, aga palun teha lühemalt! Me loeme selle muudatusettepaneku ise läbi ja näeme, et siin on tõesti juttu valitsuse varjendist ja see on väga tähtis asi.

Aga ma panen selle muudatusettepaneku, mille number on 272, hääletusele. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Valitsuse varjend ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 273 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 273. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 274 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on jäetud arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 274. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 50 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Kolleeg Indrek Saar, kas on probleeme?

Indrek Saar

Tegutsesin liiga ruttu.

Esimees Ene Ergma

Ma palun vabandust, kui ma liiga kiiresti räägin, aga ma vaatan alati ikka sinnapoole ka, et näha, kas te palute hääletada.

Muudatusettepaneku nr 275 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 275. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 276 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjon on jätnud selle muudatusettepaneku arvestamata. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 276. Palun hääletada!

Poolt hääletas 14 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 277 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. See muudatusettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 277. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 Riigikogu liiget, vastu oli 45 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 278 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja see ettepanek on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 278. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 Riigikogu liiget, vastu oli 45 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 279 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 279. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 280 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 280. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 281 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 281. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 43 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 282 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 282. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 283 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 283. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 47 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 284 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 284. Palun hääletada!

Poolt hääletas 13 ja vastu 45 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepanek nr 285 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 285. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 286 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 286. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 287 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 287. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 ja vastu 48 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 288 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 288. Palun hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 289 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 289. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 290 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 290. Palun hääletada!

Poolt hääletas 11 ja vastu 51 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 291 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 291. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 50 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 292 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 292. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 50 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 293 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni otsus on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 293. Palun hääletada!

Poolt hääletas 10 ja vastu 50 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 294 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 294. Palun hääletada!

Poolt hääletas 9 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 295 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt ja on arvestamata jäetud. Palun, kolleeg Indrek Saar!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Esimees Ene Ergma

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 295. Palun hääletada!

Poolt hääletas 12 ja vastu 50 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Nüüd on mul hea meel anda muudatusettepanekute hääletamise juhatamine üle Jürile. (Aplaus.)

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, oleme jõudnud muudatusettepaneku nr 296 juurde. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 296. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 297. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 297.

Poolt 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 298. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Protseduuriline märkus. Kuna juhataja hakkab muudatusettepaneku numbrit ütlema enne, kui ekraan lubab meil vajutada nuppu "Sõna", siis tekib viivitus. See oli öeldud lihtsalt juhatajale teadmiseks. Aga ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Eks inimene ole mõnikord kiirem kui tehnika. (Naer.) Aga panen hääletusele muudatusettepaneku nr 298. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 299. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 299.

Poolt 14 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 300 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb 300. muudatusettepanek.

Poolt 14 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 301 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 301.

Poolt 14 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 302 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 302.

Poolt 14 ja vastu 44 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 303 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb 303. muudatusettepanek.

Poolt 14 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 304 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 304.

Poolt 14 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 305 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 305.

Poolt 13 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Mis seis jalgpallis praegu on? See hääle seab istungit. Palun pange natuke vaiksemaks!

Muudatusettepaneku nr 306 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletame muudatusettepanekut nr 306.

Poolt 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 307 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletame muudatusettepanekut nr 307.

Poolt 12 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 308 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muuda-

tusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 308.

Poolt 13 ja vastu 45 Riigikogu liiget. Järelikult ei leidnud muudatusettepanek toetust.

Muudatusettepaneku nr 309 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 309. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 13 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 310 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletamisele läheb 310. muudatusettepanek.

Poolt 13 ja vastu 44 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 311 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 311.

Poolt 13 ja vastu 45 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 312 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Valdo Randpere, palun!

Valdo Randpere

Tunnen huvi, kas segab, kui me siin ülekannet vaatame. Eesti läks momendil just ette 2 : 1.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 312. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 12 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 313 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 313.

Poolt 13 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 314 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 314.

Poolt 12 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 315 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 315.

Poolt 12 ja vastu 45 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 316 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 316.

Poolt 12 ja vastu 45 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 317 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 317.

Poolt 12 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 318 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma tänan! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 318.

Poolt 12 ja vastu 44 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 319 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 319.

Poolt 12 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 320 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Muudatusettepaneku nr 321 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks jätta arvestamata. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 321.

Poolt 12 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 322 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 322.

Poolt 12 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 323 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see ettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 323.

Poolt 11 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 324 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb ettepanek nr 324.

Poolt 12 ja vastu 43 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku, palun nüüd tähelepanu, nr 325 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb ettepanek nr 325.

Poolt 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 326 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb ettepanek nr 326.

Poolt 12 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 327 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 327.

Poolt 12 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 328 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb ettepanek nr 328.

Poolt 11 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 329 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb ettepanek nr 329.

Poolt 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 330 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb 330. muudatusettepanek.

Poolt 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 331 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb 331. muudatusettepanek.

Poolt 14 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 332 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 332.

14 Riigikogu liiget olid poolt, vastu oli 49. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 333 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 333.

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 334 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 334.

Poolt 14 ja vastu 49 Riigikogu liiget. 334. muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 335 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 335.

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 336 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Palun! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 336.

Hääletus on lõppenud. Poolt 14 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 337 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 337. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 14 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 338 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Ma palun ka seda muudatusettepanekut hääletada, olgugi et ma olen väga pettunud, et eelmine muudatusettepanek, mis nägi ette määrata Iru Ämma Maja soetusteks 5000 eurot, ei leidnud toetust. Aga proovime uuesti!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 338. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 14 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 339 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 339.

Erapooletuks ei jäänud keegi, vastu oli 47 ja poolt 13 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 340 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, ma palun teid!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 340.

Poolt 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 341 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muuda-

tusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 341.

Poolt 12 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 342 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 342.

Poolt 11 ja vastu 45 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 343 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 343.

Poolt 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 344 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Indrek Saar, palun!

Indrek Saar

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb ettepanek nr 344.

Poolt 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Head ametikaaslased, enne kui me edasi läheme, tänan ma head Indrek Saart koostöö eest! Muudatusettepaneku nr 345 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Püüan teha niisama efektiivset koostööd. Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 345.

Poolt 13 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 346 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ettepanek nr 346 läheb hääletusele.

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

347. muudatusettepaneku on teinud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta see muudatusettepanek arvestamata. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Teie tempo on selline, et meie väikestele elektroonilistele tabeloodele ei jõua sõna "Klahv" ette tulla. Võibolla võtaks sekundi võrra aeglasemalt. Aga palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Ma palun juhataja nimel vabandust! Ma luban, et ma võtan temaga kontakti ja palun, et ta tegutseks mõistlikumas tempos.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 347. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 13 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 348 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Muudatusettepanek nr 348 läheb hääletusele.

Poolt 12 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 349 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Muudatusettepanek nr 349 läheb hääletusele.

Poolt 12 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 350 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun seda hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb 350. muudatusettepanek.

Poolt 11 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 351 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 351.

Poolt 11 ja vastu 51 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 352 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun seda hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 352.

Poolt 11 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 353 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 353.

Poolt 11 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 354 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Taas kord palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Taas kord läheb hääletusele muudatusettepanek, mille number sel korral on 354.

Poolt 11 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

355. muudatusettepanek on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun ka seda hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb 355. muudatusettepanek.

Poolt 11 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 356 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Muudatusettepanek nr 356 läheb hääletusele.

Poolt 12 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek ... Vabandust! Te olete nii kiired, et mul kaob järg käest! Muudatusettepaneku nr 357 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 357.

Poolt 12 ja vastu 46 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 358 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Ma palun ka seda äärmiselt põhimõttelist muudatusettepanekut kindlasti hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb 358. muudatusettepanek.

Poolt 12 ja vastu 43 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 359 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 359.

Poolt hääletas 12 ja vastu 47 Riigikogu liiget, 1 jäi erapooletuks. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 360 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb ettepanek nr 360.

Poolt 12 ja vastu 45 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 361 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb ettepanek nr 361.

Poolt oli 12 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 362 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun taas kord hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Ettepanek nr 362 läheb hääletusele.

Poolt 13 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 363 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 364 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 365 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 366 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 367 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 368 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 369 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 370 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 371 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 372 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 373 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 374 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 374.

Poolt 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 375 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 375.

Poolt 13 ja vastu 44 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 376 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 376.

Poolt hääletas 12 ja vastu 44 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 377 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 377.

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

378. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 378.

Poolt hääletas 13 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 379 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 379.

Poolt hääletas 11 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 380 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Jaanus Tamkivi, mis juhtus?

Jaanus Tamkivi

Ma loobun sõnavõtust.

Aseesimees Jüri Ratas

Ma mõtlesin, et te lehvitasite ja tervitasite mind. Tervitan teid vastu! Sven Mikser.

Sven Mikser

Aitäh! Ühinen teie tervitustega Jaanus Tamkivile ja palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 380. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 11 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 381 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 381.

Poolt hääletas 11 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 382 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 382.

Poolt 11 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 383 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 383.

Poolt hääletas 12 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 384 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 384.

Poolt 12 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 385 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 385.

Poolt 12 ja vastu 47 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 386 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Ettepanek nr 386 läheb hääletusele.

Poolt hääletas 13 ja vastu 46 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 387 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, kas te palute seda muudatusettepanekut hääletada?

Sven Mikser

Jah, tõepoolest! Kuidas te ära arvasite?

Aseesimees Jüri Ratas

Sest meie koostöö on olnud hea, nagu te alguses ütlesite. Aitäh teile selle eest!

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 387. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt 13 ja vastu 49 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 388 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun taas kord hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb ettepanek nr 388.

Poolt 14 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 389 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonilt. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 389.

Poolt 14 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 390 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 390.

Poolt 14 ja vastu 51 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 391 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 391.

Poolt 15 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 392 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 392.

Poolt 14 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 393 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 393.

Poolt 14 ja vastu 48 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 394 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 394.

14 Riigikogu liiget hääletasid poolt ja 51 vastu. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 395 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Hääletusele läheb muudatusettepanek nr 395.

Poolt 15 ja vastu 50 Riigikogu liiget. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 396 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Sven Mikser, palun!

Sven Mikser

Austatud juhataja, tänan teid silmapaistvalt töhusa koostöö eest ja palun seda muudatusettepanekut hääletada!

Aseesimees Jüri Ratas

Ka mina tänan teid! Tänutunne on vastastikune, ma ütlen seda siiralt.

Ettepanek nr 396 läheb hääletusele. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 15 ja vastu 49 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 397 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 398 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 399 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 400 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 401 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta. Muudatusettepaneku nr 402 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et see muudatusettepanek tuleks arvestamata jätta.

Head ametikaaslased, oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Ma tänan mõistva suhtumise eest! Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 490 teine lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 490 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 21. novembri kell 17. Esimese päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud. Aitäh! (Aplaus.)

2. Investeeringisfondide seaduse, kogumispensionide seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (501 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume teise päevakorrapunkti juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud investeeringisfondide seaduse, kogumispensionide seaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 501 teine lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Urve Tiiduse!

Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Investeeringisfondide seaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 2013. aasta 7. oktoobril. Esimene lugemine toimus 23. oktoobril.

Aseesimees Jüri Ratas

Ettekandja, ma palun vabandust! Ma palun saalis vaikust! Lärm on liiga suur. Austame ettekandjat ja austame neid, kes soovivad kuulata! Ma tänan teid! Palun, ettekandja!

Urve Tiidus

Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 31. oktoobril kell 17. Ühtegi ettepanekut ei laekunud. Rahanduskomisjon otsustas koostöös Rahandusministeeriumiga teha siiski ühe muudatusettepaneku, mis on rohkem tehnilist laadi. Nimelt, järgmise aasta veebruarist ei paku Eesti Pank enam maksete riigisisest arveldusteenust ja väärtpaberite keskregistril tuleb valida endale uus arveldusteenuste pakkuja. Seetõttu otsustati jätta kogumispensionide seadusest välja viited Eesti Pangale. See muudatus on tehtud eelnõu § 2 punktis 2. Samasugune muudatus ehk jätta samal põhjusel välja viited Eesti Pangale on vaja teha ka sotsiaalmaksuseaduses. Sotsiaalmaksuseaduse muudatuse lisamine eelnõusse tingib omakorda vajaduse muuta seaduseelnõu pealkirja ja kajastada seal sotsiaalmaksuseaduse muutmist. Kuna need kaks muudatust on omavahel seotud, siis on need esitatud ühe muudatusettepanekuna. Komisjonis tekkis küsimus, kes on

uus teenusepakkuja Eesti Panga asemel. Läbirääkimisi peetakse praegu riigikassaga, kuid algul olid valikus ka kommertspangad. Seda muudatusettepanekut, et viited Eesti Pangale jäävad eelnõust välja, toetati ühehäälselt. Tehti ka menetlusotsused. Rahanduskomisjon otsustas esitada eelnõu teisele lugemisele s.a 13. novembril ja teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada.

Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, kas teil on küsimusi? Ei ole. Aitäh, hea ettekandja! Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Ei soovita. Läheme muudatusettepanekute juurde. On laekunud üks muudatusettepanek. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

3. Riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu (494 SE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kolmanda päevakorrapunkti juurde. Algab eelnõu 494 teine lugemine. Kõne all on Vabariigi Valitsuse algatatud riigilõivuseaduse § 333¹ muutmise seaduse eelnõu. Ma palun Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni liikme Andres Jalaku! Palun, härra Jalak, teil on sõna!

Andres Jalak

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Rahanduskomisjon arutas eelnõu 494 s.a 4. novembril. Eelnõu eesmärk on ajakohastada arhiiviteatiste väljastamise eest tasutavat riigilõivu selliselt, et see oleks proportsioonis väljastamiseks tehtavate kulutustega. Senised määrad on kehtinud eelmisest sajandist ehk täpsemalt öeldes aastast 1999. Tähtajaks muudatusettepanekuid ei laekunud. Komisjon langetas konsensuslikult järgmised otsused: saata eelnõu täiskogu päevakorda kolmapäevaks, s.a 13. novembriks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Muudatusettepanekuid ei esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on,

et teine lugemine tuleks lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

4. Maareformi seaduse muutmise seaduse eelnõu (516 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maareformi seaduse muutmise seaduse eelnõu 516 esimene lugemine. Meie info kohaselt ministrit kohal ei ole, seega ei ole eelnõu arutamine võimalik ja me seda päevakorrapunkti ei käsitle.

5. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (481 SE) kolmas lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 481 kolmas lugemine. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele seaduseelnõu 481. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 43 Riigikogu liiget, vastu 1 ja erapooletuks ei jäänud keegi.

Eelnõu 481 on seadusena vastu võetud. (Tabel 14.)

6. Riigikogu otsuse "Eesti riikliku turismiarenduskava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu (461 OE) teine lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Kuues päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Eesti riikliku turismiarenduskava 2014–2020 kinnitamine" eelnõu 461 teine lugemine. Palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kalev Lillo! Palun, teil on sõna!

Kalev Lillo

Peale pikka ootamist saame asuda ühe otsuse kinnitamise juurde. See otsus on "Eesti riikliku turismiarenduskava 2014–2020 kinnitamine". Tähtajaks laekus eelnõu kohta üks parandusettepanek. See nägi ette lisada eelnõusse punkt 2: "Käesolev otsus jõustub selle allakirjutamisel." See muudatusettepanek võeti vastu ühehäälselt. Tehti ettepanek saata eelnõu saali 12. novembriks. Tehnilistel põhjustel on eelnõu siin saalis tegelikult täna. Tehti ka ettepanekud teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik otsused olid konsensuslikud.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas soovitakse läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovita. Läheme muudatusettepanekute juurde. Eelnõu 461 kohta on laekunud üks muudatusettepanek. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 461 tuleks panna lõpphääletusele. Alustame lõpphääletuse ettevalmistamist.

Panen lõpphääletusele eelnõu 461. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 33 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja 1 jäi erapooletuks. Eelnõu 461 on otsusena vastu võetud. (Tabel 15.)

Kuuenda päevakorrapunkti käsitlemine on lõpetatud.

7. Loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (522 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Seitsmes päevakorrapunkt on eelnõu 522 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli kultuuriminister Rein Langi! Kõne all on Vabariigi Valitsuse algatatud loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Palun, härra Lang, sõna on teil!

Rein Lang

Lugupeetud juhataja! Vabariigi Valitsus on selle eelnõu kohta ette valmistanud kolme ja poole tunni pikkuse ettekande. Lubage mul siis alustada.

Alustan tõdemusega, et tegemist on väga hea eelnõuga. Kultuuriministeerium alustas loovisikute ja loomeliitude seaduse muutmise seaduse ettevalmistamist juba 2011. aastal, lähtudes valitsuse tegevusprogrammist, mis teeb kultuuriministrile ja rahandusministrile muu hulgas ülesandeks lahendada vabakutseliste loovisikute ravikindlustusega seotud probleemid. Aruteludesse kaasati lai ring osapooli nii loovisikute kui ka ametkondade tasandil. Juba 2012. aasta lõpus valminud esialgne eelnõu on tänaseks läbinud kaks kooskõlastusringi. 2013. aasta sügisel on seda oluliselt parandatud. Täiendatud dokumendi kiitis Vabariigi Valitsus 24. oktoobril heaks ja saatis arutamiseks Riigikogule.

Täna Riigikogu täiskogu istungil esimesel lugemisel oleva eelnõu eesmärk on leevendada vabakutseliste loovisikute ravi- ja pensionikindlustusega seotud probleeme, mis tulenevad nende loometegevusest saadava sissetuleku eripärast. Maailm meie ümber on muutunud ja stabiilselt kellast kellani töösuhted igakuise palgatšekiga ei valitse enam paljudes sektorites. Ebaregulaarsest sissetulekust tulenev kindlustus sotsiaalsete garantiide suhtes ei ole ainult loovisikute probleem, see probleem on laiem. Kultuuriministeerium näeb käesolevas seadusmuudatuses esimest – toonitan sõna "esimest" – olulist sammu selle diskussiooni avajana, kuigi sotsiaalmaksu summeerimises eelnõu ettevalmistuse käigus veel kokkuleppele ei ole jõutud. Mul on hea meel tõdeda, et tänaseks on esimesed kokkulepped ka selles sfääris saavutatud.

Loovisikute ja loomeliitude seaduse täiendamisel ei saanud mööda tõsiasjast, et ajale jalgu on jäänud selles seaduses sätestatud loomeliitude tunnustamise alused ja loometoetuste jaotamise kord, millesse käesolev eelnõu toob olulist selgust. Kehtiva seaduse vastuvõtmise ajal valitses veel nõukogude ajal kinnistunud selgus loomeliitude olemuses ja loomealade jaotuses. Nüüd tuleks neid põhimõtteid tänapäevastada.

Selgitan nelja olulisemat muudatust, mida eelnõu ette näeb.

Esiteks, loometoetuse loovisikule maksmise lihtsustamine. Loometoetus on ajutine sotsiaalmaksuga maksustatud toetus loojale, kelle sissetulekusse on tekkinud pikem paus. Poole aasta kuni aasta jooksul saab isik loomeliidu

kaudu taotleda miinimumpalgasuurust kuutoetust, millega kaasneb ravikindlustus. Sisuliselt tähendab see õlekõrt loomingulisest madalseisust ülesaamiseks. Tänaseni on vabakutseline loovisik loomeliidust loometoetuse saamiseks pidanud registreerima end füüsilisest isikust ettevõtjaks. Praktikast on paljud loometoetuse saajad end FIE-ks registreerinud vaid toetuse saamise ajaks, sest pärast toetuse lõppemist käib neile enamasti üle jõu tasuda FIE-le kohustuslikke avansilisi makseid. Sisuliselt oleme survestanud isikuid sotsiaalsete garantiide saamise nimel ettevõtjaks hakkama, kuigi konkreetse toetuse tingimuseks on omakorda sissetuleku puudumine. Seadusmuudatusega loodav võimalus, et loometoetuse maksmise ajal tasub isiku eest sotsiaalmaksu loomeliit, aitab vähendada liigset bürokraatiat loometoetuse taotlemisel.

Teiseks, muudatused loometoetuse arvestamises. Kehtiva korra kohaselt arvestab riik mitmesse loomeliitu kuuluva isiku pealt mitmekordset toetust, arvestades igale loomeliidule ühe viiendiku keskmisest palgast kuus, mida Statistikaameti andmetel maksti Eestis taotluse esitamisele eelnenud aastal, kuigi seaduse järgi saab loovisik loometoetust taotleda korraga vaid ühest liidust. Seadusmuudatusega hakkab riik toetust eraldama ühe füüsilise isiku pealt üks kord. Kui üks ja sama isik kuulub mitmesse loomeliitu, siis jaotatakse toetus liitude vahel võrdselt, kui isik oma avaldusega ei määra teisiti. Samas kaotatakse piirang, mille kohaselt loometoetust sai seni taotleda vaid ühest loomeliidust. Ka toetuse maksmine hakkab toimuma kas võrdselt liitude vahel jaotatuna või avaldusega määratud liidu kaudu. Kuna selle muudatuse tulemusel vabaneb raha, mida praegu on makstud n-õ topelt, nähakse eelnõuga ette ühe loovisiku pealt makstava summa mõningane suurenemine: senise 20% asemel makstakse 21,5% taotlusele eelnenud aasta keskmisest palgast kuus. Eelnõuga suurendatakse ka summat, mida loomeliidud saavad kasutada seaduse täitmisega seotud kulutuste katteks. Senisest 10%-st suureneb see 15%-ni riigieelarvest eraldatud toetuse kogusummast. See muudatus on oluline just väiksemate loomeliitude seisukohalt, kellel on toetuse administreerimisega seotud kohustusi keerulisem täita.

Kolmandaks muudetakse loomeliitude tunnustamise aluseid. Võrreldes kehtiva seadusega on tänapäevastatud mõningate loomealade nimetusi, viies need vastavusse praktikaga. Lavakunsti asemel räägib seadus nüüd etenduskunstist, mis hõlmab ka tantsukunsti. Lavakujundus on ümber nimetatud stsenaariumi, muusikaloomeala helikunstiks. Kujutava ja rakenduskunsti asemel räägime kujutatavast kunstist, kuna rakenduskunsti mõiste on praktikas vananenud ja võib mõjuda eksitavalt. Loomealade nimistusse on lisatud disain. Eelnõu täpsustab aluseid, millest lähtuvalt on kultuuriministril võimalik keelduda mittetulundusühingu loomeliiduna tunnustamisest. Loomeliiduna, kes on riigile oluline sotsiaalne partner loovisikute esindajana, tunnustatakse mittetulundusühingut, mille põhikirjalised eesmärgid ja koosseis võimaldavad konkreetset loomeala laiapõhjaliselt edendada, kes esindab olulist osa mõnel loomealal või selle kitsamal kutsealal tegutsevatest loovisikutest, kelle liikmetest üle 40% ei ole juba mõne teise sama loomeala loomeliidu liige ning kes ei sea oma tegevusele regionaalseid, etnilisi või soolisi piiranguid. Sellised täpsustused on olulised, vältimaks seaduse kehtivast redaktsioonist tulenevat võimalust luua lõputu arv kattuva liikmeskonnaga loomeliite, kes kõik oleksid riigi toetuse õigustatud subjektid. Mõistlik on eeldada, et kultuurivaldkondades tegutsevaid loovisikuid esindab teatud piiratud arv tugevaid organisatsioone, kes esindavad olulist osa oma loomealast. Need muudatused ei mõjuta ühegi praegu loomeliiduna tunnustatud liidu positsiooni.

Neljandaks, loomeliitude andmekogu loomine. Eelnõuga luuakse võimalus asutada alates 2015. aastast andmekogu loomeliitude üle arvestuse pidamiseks ning nende järelevalveks, mis vähendaks oluliselt liitude ja ka ministeeriumi administratiivset koormust. Praegu esitatakse nii loomeliitude tunnustamise kui ka toetuste taotlemise ja menetlemise protsessis andmed valdavalt paberil ja nende töötlemine on väga ajamahukas. Andmekogu lihtsustaks muu hulgas eri liitude kattuvate liikmete väljaselgitamist ja hõlbustaks toetuste arvestamist. Andmekogu puhul on lõppeesmärk ka taotlusprotsessi täies ulatuses elektrooniliseks muutmine.

Lisaks loovisikute ja loomeliitude seadusele muudetakse eelnõuga sotsiaalmaksuseaduse, riikliku pensionikindlustuse seaduse, ravikindlustuse seaduse ja vanemahüvitise seaduse sätteid, mis võimaldavad loomeliitudel edaspidi sotsiaalmaksu tasuda.

Seadusmuudatused on kavandatud jõustuma 1. jaanuarist 2014. Loomeliitude andmekogu puudutav säte võiks aga jõustuda 1. jaanuaril 2015.

Valitsuse esindajana toetan juhtivkomisjoni ettepanekut selle eelnõu esimene lugemine täna lõpetada. Täna väga!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Teile on mõni küsimus. Mailis Reps, palun!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Hoolimata reedeõhtusest hilisest kellaajast arutame siiski üsna olulist seaduseelnõu. Tahangi välja tuua, et loomeliidud olid enne eilset päeva tõepoolest väga rõõmsad selle seaduseelnõu menetluse esimese poole üle, mis puudutab topeltmaksmise lõpetamist ja rahastamist. Küll aga on nii mõnigi väljendanud arvamust, et selle seaduseelnõu mõni nüanss on nendega läbi rääkimata. Loomeliidud on üldiselt üsna rahutud. Kas te võite lisaks valitsuse positiivsele programmile tuua välja ka selle, mille tõttu loomeliidud natuke pahurad on?

Rein Lang

Aitäh! Ma kindlasti ei nõustu sellega, et on punkte, mis on jäänud läbi rääkimata. Kindlasti on kõik läbi räägitud, iseasi on see, kas kõiki ettepanekuid, mis lauale pandi, oli võimalik arvestada. Oli ju ka neid ettepanekuid, mis nägid ette, et inimene võib kuuluda kõikidesse loomeliitidesse ja Eesti riik peabki sellisel juhul eraldama selle isiku pealt loometoetust kõikidele loomeliitudele. Minu arvates on see ebarealistlik soov, aga selliseid soovide muidugi on.

Aseesimees Jüri Ratas

Viktor Vassiljev, palun!

Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Härra minister! Loovisiku puhul on ilmselt kõige tähtsam see, kuidas tema loomingut hinnatakse ja kas see jääb kestma, mitte niivõrd see, kas ta kuulub mingisse organisatsiooni või ei. Ajaloost me ju teame, et geniaalsed kunstnikud ja heliloojad ei kuulunud enamasti mitte kuskile. Kas siin ei teki mingisugune vastuolu, kui mõni inimene kuulub loomeliitu, teine jällegi ei kuulu? Seda enam, et loomeliitu pürgimine eeldab ka seda, et kandidaat suudaks hästi läbi saada loomeliidu tähtsate tegelastega. Loomingulistel inimestel on tihtipeale teatud väikesed iseärasused ja nad ei saa sellega võib-olla alati hakkama. Kas on ka mingi lahendus loovisikute jaoks, kes ei kuulu loomeliitu?

Rein Lang

Aitäh! Mulle jäi natuke arusaamatuks, mis lahendust oodatakse. Kui kellelegi tuleb maksta loometoetust, siis mitte Riigikogu praegune koosseis, vaid juba üle-eelmine koosseis otsustas, et selle otsustamisega, kas see loometoetus on vajalik või mitte, tegeleb loomeliit. Riik on selle ülesande delegeerinud loomeliitudele. Kui te teete ettepaneku loomeliidud sellest tegevusest vabastada ja panna sellega tegelema Kultuuriministeeriumi, siis see on võimalik, aga meie ei pea seda praegu otstarbekaks.

Aseesimees Jüri Ratas

Mailis Reps, palun, teine küsimus!

Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kindlasti ei annaks üldsus meile andeks, kui me täna ei puudutaks teemat, mille kohta ka teie meilt kindlasti küsimusi ootate. Loovisikute ja loomeliitude seaduse eelnõu juures on igati paslik vaadata ka loomeliitude tänast ühisavaldust. Loomeliidud teatasid, et kultuurilehe hävitamise ümber toimuv seab kahtluse alla meie kultuuri järjepidevuse, ja tegid ühise avalduse, lootes, et üldsus sellele reageerib ja ka teie ministrina sellele kuidagi reageerite. Mis on teie seisukoht?

Rein Lang

Aitäh! Ma olen lugenud seda kirja, mis tuli ka minu postkasti. Seal tehti ettepanek, et kultuuriminister korraldaks kohtumise avaldusele

allakirjutanud loomeliitude esindajatega. Olen juba kõigile asjaosalistele teatanud, et kindlasti me selle kohtumise korraldame. Iseasi on see, millal seda teha. Leida enne jõule aeg, mis kõigile sobib, on üsna keeruline, aga kindlasti me teeme seda. Ainult ma ei saa hästi aru, miks soovitakse, et Kultuuriministeerium seda asja korraldaks. Me teame, et SA Kultuurileht on eraõiguslik isik, mille toimimismehhanismid on ette nähtud sihtasutuste seaduses, mille on jällegi Riigikogu vastu võtnud. Aga Kultuuriministeerium kindlasti selle kokkusaamise korraldab.

Aseesimees Jüri Ratas

Urbo Vaarmann, palun!

Urbo Vaarmann

Aitäh! Lugupeetud minister! Eesti Ajakirjanike Liidu juhatuselt on tulnud kiri, et neid ei ole kaasatud. Arvatavasti on selliseid osapooli veel. Kuidas oleks neil võimalik siiski selle protsessiga praegu ühineda? Seda alustati ju suhteliselt kiiresti.

Rein Lang

Aitäh! Seda ei alustatud kiiresti, seda eelnõu arutati kaks aastat. Ainult et siin on üks väike aga, mis teile võib-olla teada ei ole. Eesti Ajakirjanike Liitu ei ole Kultuuriministeerium loomeliiduna tunnustanud. Tegemist on lihtsa MTÜ-ga, millesarnaseid on mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris sadu kui mitte tuhandeid. Kõigiga ei ole põhjust loovisikute ja loomeliitude seadust puudutavaid teemasid läbi rääkida.

Aseesimees Jüri Ratas

Härra minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Palun Riigikogu kõnetooli kultuurikomisjoni liikme Paul-Eerik Rummo!

Paul-Eerik Rummo

Lugupeetud eesistuja! Daamid ja härrad! Kultuurikomisjon tegeles selle eelnõuga 5. novembril. Minister tutvustas komisjonis eelnõu isegi veel põhjalikumalt kui praegu siit kõnetoolist. Komisjoni liikmetel talle väga olulisi täpsustavaid küsimusi ei olnud. Üldiselt jäi komisjon pärast esimest tutvustust seisukohale, et tegemist on tõepoolest hea eelnõuga vähemalt selles mõttes, et see pakub esimest korda sel-

get lahendust, mismoodi on vabakutselistel loovisikutel võimalik saada ilma ennast füüsilisest isikust ettevõtjana arvele võtmata elementaarseid sotsiaalseid tagatise, mis on olemas kõikidel teistel Eesti Vabariigis töötavatel inimestel. Siin tuleb tunnustada Kultuuriministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi head koostööd. Tunnustada tuleb ka seda, mida minister juba nimetas ja mida juuresolevatest dokumentidest näha on. Nimelt on asi pika aja vältel väga põhjalikult läbi arutatud kõigi loomeliitude ja asjaomaste organisatsioonidega, kes vähegi asja vastu huvi ilmutasid. Sellel taustal tegi komisjon järgmised otsused: saata eelnõu esimesele lugemisele Riigikogu suurde saali neljapäevaks, 14. novembriks (teadaolevate asjaolude sunnil oleme jõudnud esimesele lugemisele 15. novembri hilisõhtul) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 22. november kell 16. Suur tänu!

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Kas on küsimusi? Küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Läbirääkimisi pidada ei soovi. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 522 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 22. novembri kell 16. Esimene lugemine on lõpetatud ja seitsmenda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

8. Riigikogu liikme staatuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (396 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Liigume kaheksanda päevakorrapunkti juurde. Algab eelnõu 396 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli põhiseaduskomisjoni esimehe Rait Maruste!

Rait Maruste

Austatud juhataja! Head kolleegid! Mul on põhjust arvata, et te olete selle eelnõu eesmärkide ja üldsisuga päris hästi tuttavad. Eelnõu esimene eesmärk on reguleerida Riigikogu liikme immunitedimenetlust ehk kirjutada lahti põhiseaduse § 76 sisu. See paragrahv ütleb: "Riigikogu liige on puutumatu. Teda saab kriminaalvastutusele võtta ainult õigus-

kantsleri ettepanekul Riigikogu koosseisu enamuse nõusolekul." See põhiseaduse norm on olnud vaidluste ja mitmeti tõlgendamiste objektiks pikemat aega. Me teame, et õiguskantsler tegi Riigikogule juba 21. märtsil 2012. aastal ettepaneku nr 14, mis nägi ette viia kriminaalmenetluse seadustiku § 377 lõiked 1, 3, 5 ja 6 vastavusse põhiseaduse §-dega 76 ja 139. Ta leidis, et see regulatsioon, mis on kasutusel, ei ole kooskõlas põhiseadusega ega õiguskantsleri funktsioonidega. Tal on selles õigus. Peale selle teame, et õiguskantsler on pöördunud ka Riigikohtusse, et seda probleemi lahendada.

Eelnõu teine eesmärk on reguleerida Riigikogu liikme staatuse seaduses adekvaatselt Riigikogu liikme julgeolekukontroll NATO saladusele juurdepääsuõiguse saamiseks, arvestades, et kehtivast Riigikogu liikme staatuse seadusest ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusest ei ole rakendajad üheselt aru saanud. See teema vajab täpsemat ja selgemat regulatsiooni.

Kolmas ja kaudsem eesmärk on see, et tuleb anda riigisisene sisu ka Euroopa Parlamendi liikme immunitedimenetlusele, kui see peaks olema vajalik Euroopa Parlamendi liikme kriminaalmenetluses selles liikmesriigis, kust ta pärit on. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas on küsimusi? Ei ole. Ma tänan ettekandjat! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Ei soovi. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 396 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 396 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. novembri kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja kaheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

9. Tööturuteenuste ja -toetuste seaduse, töötuskindlustuse seaduse ning riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu (517 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Me läheme nüüd eelnõu 517 esimese lugemise juurde. Sõna on sotsiaalkomisjoni liikmel Maret Maripuul. Palun!

Maret Maripuu

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Ma varsti ei saa enam kasutada võimalust siin esineda. Kui ma seetõttu räägin täna viimast võimalust kasutades liiga pikalt, siis vabandage!

Lubage mul tutvustada sotsiaalkomisjoni algatatud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse, töötuskindlustuse seaduse ning riiklike peretoetuste seaduse muutmise seaduse eelnõu 517. Algatatud eelnõu võib nimetada ka vigade paranduseks. Eelnõu eesmärk on kõrvaldada kutseõppeasutuse seaduse jõustumisega tekkinud puudus, mis jätab kutseõppe statsionaarses õppevormis õppijad ilma võimalusest end töötuna arvele võtta. Samuti taastab seaduseelnõu endise regulatsiooni suvel peretoetuste maksmise kohta, kui noor inimene on lõpetanud kooli. Kuni 1. septembrini 2013 kehtinud kutseõppeasutuse seaduse § 19¹ kohaselt toimus koolis täis- või osakoormusega õpe. Seega laienes kutseõppe õpilastele tööturuteenuste ja -toetuste seaduses ette nähtud võimalus teatud juhtudel end ka täiskoormusega õppes õppimise korral töötuna arvele võtta. 1. detsembril 2013 jõustus aga uus kutseõppeasutuse seadus, mis kaotas ära täis- ja osakoormusega õppevormid ning asendas need statsionaarse ja mittestatsionaarse õppevormiga. Seaduse rakendussätte, § 60 kohaselt toimub enne 1. septembrit 2013 kutseõppesse vastu võetud õpilaste õpe endiselt täis- või osakoormusega õppe vormis, kuid pärast nimetatud kuupäeva vastuvõetud õpilased õpivad kas statsionaarses või mittestatsionaarses õppevormis. Kuna uue kutseõppeasutuse seadusega tööturuteenuste ja -toetuste seadust ega töötuskindlustuse seadust ei muudetud, kadus 1. septembrit 2013 õpinguid alustanud õpilastel võimalus end statsionaarses õppevormis õppides töötuna arvele võtta. Samuti lõpetas Eesti Töötukassa nende inimeste töötuna arveloleku, kes olid enne töötuna arvelevõtmist 180 päeva töötanud ja alustasid õpinguid kutseõppes statsionaarses õppevormis.

Eelnõu kohaselt ei võeta üldjuhul töötuna arvele statsionaarses õppes (üldhariduskoolis või kutseõppes) ja täiskoormusega õppivat inimest. Töötuna arvelevõtmise erisuse kohaselt võib arvele võtta täiskoormusega õppes ning kutseõppes statsionaarses õppes õppiva inimese, kui ta on viimase 12 kuu jooksul vähemalt

180 päeva töötanud. Kutseõppe statsionaarses õppes õppivad isikud on kõik õpilased, kes õpivad vanade, enne 1. septembrit 2013 kinnitatud kutseõppe õppekavade järgi, ning need õpilased, kes õpivad kutseõppes uute kutseõppe õppekavade järgi. Sisuliselt on sellega hõlmatud kõik kutseõppes õppivad õpilased. Kutseõppet korraldavad kutseõppeasutused ning ka mõned rakenduskõrgkoolid.

Samuti muudetakse riiklike peretoetuste seaduse § 24 lõike 3 esimest lauset. Sellest lausest jäetakse välja viide põhikoolile, sest põhikooli lõpetamine on eraldi reguleeritud lõikes 3¹. 2013. aasta 12. juunil vastuvõetud kutseõppeasutuse seaduse rakendussätetes tehtud muudatustega asendati riiklike peretoetuste seaduse § 24 lõikes 3 mõiste "kutseõppeasutus" mõistega "kutseõppe tasemeõpe", mis on koosõlas uues regulatsioonis kavandatud mõistete muutmisega. Muudatus jõustus 2013. aasta 1. septembril. Mõiste asendati lõike 3 esimesele lausele uue sõnastuse andmisega. Tulenevalt sellest muudeti aga ka 2012. aasta 12. detsembril vastuvõetud riiklike peretoetuste seaduse muudatust, mis puudutab põhikooli lõpetavaid lapsi. See muudatus jõustus 2013. aasta 1. juunil. Kahe eri ajal vastuvõetud seadusmuudatuse tulemusel on riiklike peretoetuste seaduse § 24 lõige 3 ja lõige 3¹ omavahel vastuolus. Käesolevat muudatust tehes lähtutakse seadusandja varasemast tahtest, tagades selgelt põhikooli lõpetanud lapsele lõikes 3¹ sätestatud erisus, võrreldes gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse lõpetanud lapsega. Samuti säilitatakse varasem sõnastus peretoetuste maksmise lõpetamise kuu osas: peretoetuste maksmine lõpetatakse § 24 lõikes 3 sätestatud juhul kooli lõpetamisele järgnevat kuust. Kui kool lõpetatakse näiteks juunis, siis juuli eest enam peretoetusi ei maksta.

Sotsiaalkomisjoni algatatud eelnõu toetas ka Vabariigi Valitsus. Sotsiaalkomisjon tegi järgmised konsensuslikud otsused: saata eelnõu esimesele lugemisele 12. novembriks ettepanekuga esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 19. november kell 17.15.

Aseesimees Jüri Ratas

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Hea ettekandja, ma tänan teid väga! Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi

pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 517 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määrán eelnõu 517 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 19. novembri kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja üheksanda päevakorrapunkti käsitlemine samuti.

10. Liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu (479 SE) esimene lugemine

Aseesimees Jüri Ratas

Läheme kümnenda päevakorrapunkti juurde. Algab Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu 479 esimene lugemine. Palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu liikme Andres Anvelt!

Andres Anvelt

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on hea meel tänase viimase esinejana tutvustada teile Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni algatatud liiklusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu eesmärk on kohalikule omavalitsusele kuuluvatel avalikel tasulistel parkimisaladel kehtivat 15-minutilist tasuta parkimise õigust, samuti liikumispuudega juhi ja liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki juhi kasutuses oleva sõiduki tasuta parkimise õigust laiendada kõigile avalikuks kasutamiseks mõeldud tasulistele parkimiskohtadele nende omandivormist sõltumata. Samuti soovime eelnõuga anda kohalikule omavalitsusele võimaluse kehtestada vajaduse korral oma territooriumil tasulise parkimise korraldamise lisanõudeid ka eraparklates.

Nüüd räägin natuke üksikasjadest. Nimelt reguleerib kehtiv liiklusseadus parkimise eest tasu võtmist üksnes kohaliku omavalitsuse üksuse avalikul parkimisalal. Teistele omanikele kuuluvatel parkimiskohtadel ehk eraparklates reguleeritakse parkimist tsiviilõiguslike tehingutega. Samuti vabastab kehtiv liiklusseadus liikumispuudega juhi ja liikumispuudega või pimedat inimest teenindava sõiduki juhi parkimistasu maksmisest vaid avalikes tasulistest parklates. Seda muidugi sel juhul, kui sõidukil on olemas vastav parkimiskaart.

Kohalikule omavalitsusele kuuluvatel tasulistel parkimisaladel on vähemalt esimesed 15

minutit seaduse kohaselt tasuta, kusjuures kohaliku omavalitsuse volikogu võib kehtestada ka pikema tasuta parkimise aja, mida mõnes suuremas Eesti linnas ongi tehtud, muidugi juhul, kui parkimise algus on parkimiskellaga fikseeritud. Eraparklate kohta üldine regulatsioon puudub ja seetõttu rakendatakse 15-minutilist tasuta parkimist, vahel ka pikemat tasuta parkimist, üksnes osas eraparklates. Tihti peale on pikem tasuta parkimine võimalik kaubanduskeskuste juures asuvates parklates. Sarnane olukord on, nagu ma ütlesin, eraparklates puudega isikute sõidukite parkimise korraldamisel. Osas eraparklates on tasuta parkimine võimalik, osas mitte.

Eelnõu algatajad on seisukohal, et eraparklates vahetu parkimistasu maksmise kohustus ei pruugi olla kooskõlas lepinguvabaduse põhimõttega. Eraparklad kasutavad parkimise korraldamisel infotahvli lepingu tingimustega, kusjuures leping loetakse sõlmituks sõiduki sisenemisel parklasse. Sealjuures võib üks olulisemaid sellise lepingu tingimusi ehk parkimistasu olla ilma spetsiaalsete tehniliste abivahenditeta nähtav alles pärast parklasse sisenemist. Seetõttu võib tekkida lubamatu olukord, kus üks lepingupool loetakse tingimustega nõustunuks enne, kui ta on saanud nendega tutvuda. Mootorsõidukijuhil peab meie arusaama järgi olema võimalus tutvuda lepingu tingimustega ning seejärel otsustada, kas sõlmida leping ja parkida auto eraparklas või jätta leping sõlmimata ja lahkuda. Probleemi lahendamise infotahvli paigutamisega parkla sisseõidu juurde pole otstarbekas, kuna lepinguga tutvuv ja selle sõlmimist kaaluv mootorsõidukijuht takistaks niimoodi nende autode, mille juhid on eelnevalt parkimistingimustega tutvunud, sissesõitu parklatesse. Kui mootorsõidukijuht aktsepteerib neid tingimusi, peab tal olema mõistlik aeg, et soetada parkimispilet või parkimise eest mobiiltelefoniga tasumisel tuvastada eraparkla parkimistsoon ning tekstisõnum sisestada ja ära saata. Kuigi see toiming ei nõua enamikul juhtudel eriti palju aega, võib see mitme parkimiskorraldusega parkimisalal (näiteks osaliselt omavalitsusele kuuluv parkimisala ja osaliselt eraparkla) või mitme samal parkimisalal tegutseva eraparkla puhul võtta rohkem aega, kuna esmalt on vaja välja selgitada, millisesse parkimistsooni mootorsõidukijuht mootorsõiduki parkis.

Eriti raske on erinevate parkimiskorralduse nõuete puhul lahendusi otsida just puudega inimestel. Tekib risk, et aeglasem reageerimine võib kaasa tuua ka trahvinõudeid. Eraparklas, kus parkimise eest tasutakse parklasse sisene misel väljastatud kaardi eest tasumisega, pike neb kassajärjekorra korral tasulise parkimise aeg ning mootorsõidukijuhti sunnitakse tasuma ka selle aja eest, kui ta tegelikult oma autot ehk ei parkinudki. Eraparklas, kus tasu arves tamine käib pooletunnise täpsusega, võivad teeninduse halva korraldamise tõttu tekkinud lisaminutid suurendada parkla kasutaja kulusid oluliselt.

Analoogne on olukord ka puudega isikute sõidukite puhul, kus probleemi tekitab juba eri parklate erinev suhtumine puudega isikute sõi dukite parkimisse. Selline ebavõrdne kohtle mine võib tahtmatult kaasa tuua olukordi, kus puudega inimene võib teadmatuses panna toime eksimuse ning parkimiskorda rikkuda. Samuti on muudatus vajalik selleks, et puudega inimesed saaksid paremini kasutada mediti siini- ja hoolekandeteenuseid.

Eelnõu algatajad peavad vajalikuks anda kohalikele omavalitsustele õigus kehtestada eraparklatele vajaduse korral lisanõudeid tasu lise parkimise korraldamisel. Tasulist parki mist korraldatakse enamjaolt nende kohalike omavalitsuste piirkondades, kus autode arv ületab tunduvalt olemasolevate parkimiskohta de oma. Muidu poleks tasulist parkimist kor raldada majanduslikult efektiivne. Seetõttu asuvad ka eraparklad piirkondades, kus kogu parkimiskorraldus, olenemata sellest, kas tegu on era- või avaliku ruumiga, moodustab linna või vallapildis ühtse terviku. Mõningad n-õ ajutised eraparklad suuremate kohalike oma valitsuste territooriumil kujutavad endast tihti vaid hinnamärke ja heal juhul lindiga eraldatud mõttelist osa. Nad on korrastamata ning eriti sügisel ja talvel hooldamata. Kuigi sisuliselt on tegu küll eramaaga, loob selline parkimis korraldus ikkagi negatiivse pildi kohalikust omavalitsusest, sest avatud ruumis on väga raske eraldada avalikku ruumi eramaast.

Kohalikul omavalitsusel on põhiseaduslik kohustus korraldada kõiki kohaliku eluga seotud küsimusi, mistõttu on tal ka põhistatud vajadus ja sellest tulenev õigus kehtestada massiliselt kasutatavale parkimisteenusele lisa nõudeid. Selle õiguse kaudu oleks kohalikul

omavalitsusel võimalus kohustada eraparklaid järgima teatud parkimisala tähistamise, terri tooriumi korrashoiu ja ka näiteks maksevõi maluste nõudeid. Kindlasti ei teki selle õigu sega võimalust kehtestada eraparklale piiran guid tasude osas, kuna see on teenusepakkuja ja kliendi omavaheline tsiviilõiguslik tehing.

Seetõttu leiavad eelnõu algatajad, et seni kohalikule omavalitsusele kuuluvatel tasulistel parkimisaladel rakendatav õigus parkida tasuta vähemalt 15 minutit, parkimiskellaga või muul viisil parkimise algust ära näidates, samuti puudega isikute sõidukite juhtide õigus parki da sõidukit tasuta peab laienema ka erapark latele. Arvame sedagi, et kohalikul omavalitsu sel peab olema õigus vajaduse korral kehtesta da eraparkla omanikele lisanõudeid tasulise parkimise korraldamisel. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Kas on küsimusi? On. Tõnis Kõiv, palun!

Tõnis Kõiv

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud Sotsiaal demokraatliku Erakonna liiklusseaduse asja tundja! Liiklusseaduses on üks norm, mis keelab autojuhil sõidu ajal telefoni käes hoida, kuigi me kõik oleme ilmselt iga päev näinud liikluses autojuhte, kes seda normi eiravad. Teiste hulgas teevad seda politsei-, pääste- ja kiirabiautode juhid. Teatavasti soodustab õigus norm, mida üldreeglina ei täideta, õiguslikku nihilismi, mida me ilmselt ju ei taha. Milline on sinu arvamus, kas see nõue tuleks seaduses ära muuta ja asendada üldise normiga, et auto juht peab autot juhtima täie tähelepanuga, või ei tuleks seda teha?

Andres Anvelt

Aitäh, hea kolleeg! Ma olen leheveergudel tuvastanud ka seda, et peale politseinike ja kiirabiautojuhtide ning muude tähtsate inimes te praktiseerivad seda tihtipeale ka praegu siin saalis viibivad inimesed. Mis siin salata, olen minagi seda pattu teinud. Aga ma isiklikult arvan, et see norm on tervitatav asi. Küll on küsimus selles, kas sellist nõuet kehtestades on vaja sanktsioone kohe kogu karmusega raken dada. Uus vääртеomenetluse seadustik, mida me õiguskomisjonis ette valmistame, annab näiteks politseiametnikele võimaluse suurema kaalutusõiguse jaoks. Aga iseenesest võib iga-

sugune häiriv tegevus autoroolis viia õnnetu-
seni. Ma soovitan kõigil oma kolleegidel järgi-
da sedasama põhimõtet, mida mina, et autot
juhtides tuleks kasutada ikkagi käed-vabad-
süsteemi, sest see on palju turvalisem kui tele-
foni käes hoida.

Aseesimees Jüri Ratas

Tarmo Tamm, palun!

Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja!
Kas kohalik omavalitsus võib teha eraparkla
omanikule kohustuseks pikendada tasuta par-
kimise võimalust kauem kui 15 minutiks?

Andres Anvelt

Praegu ei tohi kohalik omavalitsus erapark-
lale mingeid nõudeid või tingimusi esitada.
Seadusega on ette nähtud ainult see, et koha-
likule omavalitsusele kuuluval territooriumil
on parkimine vähemalt 15 minutit tasuta ja
kohalik omavalitsus võib seda oma äranäge-
mise järgi pikendada, mida mõnes Eesti linnas
on ka tehtud.

Aseesimees Jüri Ratas

Kaja Kallas, palun!

Kaja Kallas

Aitäh! Hea ettekandja! Ma küsin eelmisest
küsimusest lähtuvalt. Eelnõu näeb ette, et
kohalikul omavalitsusel on õigus kehtestada
parklaomanikule lisanõudeid tasulise parkimi-
se korraldamisel kohaliku omavalitsuse üksuse
territooriumil. Tegelikult on see üsna üldine
sõnastus. Mulle tundub küll, et selle alla ma-
hub seegi, et kohalik omavalitsus saab neid
nõudeid ka laiendada. Kuidas eelnõu esitajad
seda ette nägid?

Andres Anvelt

Eelnõu esitajad seda kindlasti ette ei näi-
nud. Me oleme seletuskirjas ära märkinud,
milliseid nõudeid eraparkla omanikule või era-
parkla territooriumil parkimise korraldajale
ikkagi esitatakse. Need puudutavad territoori-
mi heakorda, hooldust, nähtavust parkla terri-
tooriumil ja miks ka mitte maksevõimalusi.
Kohalik omavalitsus kirjeldab oma määruses
ära näiteks selle, et peab olema garanteeritud
mobiilimaksevõimalus. See võimalus peab

olema võimalikult sarnane sellega, mida koha-
lik omavalitsus ise oma territooriumil pakub.
Kõik need sätted on ennekõike tarbija huvides,
nii nagu sellised sätted on tarbija huvides ka
mitmes teises valdkonnas. Riik ju kitsendab
mingil määral eraomandi huve, aga seda
tehakse kindlasti proportsionaalselt, kui see on
avalikes huvides. Täpselt samuti tehakse näi-
teks ühistranspordi puhul.

Aseesimees Jüri Ratas

Peep Aru, palun!

Peep Aru

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja!
Näed, väga hea eelnõu, mitu kärbest ühe hoo-
biga! Parkimine on ära korraldatud, liikluses
on vähem probleeme ja omavalitsuselgi roh-
kem õigusi. Aga kas siin ei terenda selline oht,
et ükskord esitavad eelnõu esitajad ka sellise
eelnõu, et iga inimene võib omavalitsuse otsu-
se alusel minu eraaias 15 minutit seista?

Andres Anvelt

Ei, päris niimoodi see ikkagi ei ole, sest
seaduses on väga selgelt öeldud, mis asi on
parkimiskoht jne. Selline nihilism, et regulee-
ritakse sinu või minu eraaias seismist, kindlasti
võimalik ei ole. Küll aga võib leida analoogiat
ühistranspordiseadusega, kus on ka eraettevõt-
jast transpordikorraldajale pandud kohustus
näiteks puudega inimesi ja ajateenijaid tasuta
vedada. Nii et neid nõudeid on võimalik keh-
testada, kuni selleni välja, et uue ühistranspor-
diseaduse eelnõus me näeme ette ju seda, et
kohalik omavalitsus võib kehtestada isegi tak-
soteenuse osutajale piirhinna.

Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh, hea ettekandja! Rohkem küsimusi ei
ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli
majanduskomisjoni esimehe Kaja Kallase!

Kaja Kallas

Hea juhataja! Kõigepealt pean korrigeerima
eelmist ettekandjat. Mulle tundub siiski, et
mina olen viimane ettekandja tänasel istungil.
Aga see selleks.

Majanduskomisjonis arutasime seda eelnõu
5. novembril 2013. Parkimisega seonduvat
seletama olid kutsutud Majandus- ja Kommu-
nikatsiooniministeeriumi esindajad. Ma ei hak-

ka eelnõu sisu üle seletama, sest eelkõneleja andis sellest korraliku ülevaate. Ma räägin sellest, mida me komisjonis arutasime.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja tutvustas Vabariigi Valitsuse seisukohta ja ütles, et puudega inimestega seonduvat põhimõtteliselt toetatakse, kuid seisukoha kujundamisel lähtuti ministeeriumis juriidilisest aspektist. Põhiseadusest lähtuvalt ei toetata ettevõtlusvabaduse piiramist, kui ettevõtjaid kohustatakse osutama tasuta teenuseid. Kohalikele omavalitsustele lisavolituste andmise kohta ütles Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja, et liiklusseadus tegeleb eelkõige liikluse korraldamisega ja volitused selleks on seaduses juba olemas. Selles eelnõus ettenähtud volitused läheksid liiklusseaduse üldisest eesmärgist liiga kaugemale. Samuti märkis ministeeriumi esindaja, et aasta lõpuks jõuab Vabariigi Valitsusse ehitusseadustiku üldosa seaduse ja planeerimisseaduse eelnõu, mis tegeleb ka parklatele esitavate nõuetega.

Peamiselt tekitas küsimusi puudega inimeste liikumisvabadus *versus* tasuküsimus. Majanduskomisjon küsis arvamust eraparklate omanike käest. Nende kirjalikes arvamustes rõhutati, et eelnõu algatajad ajavad segi liikumisvõimaluste tagamise puudega inimestele ja rahaliste soodustuste tegemise pakutavate teenuste eest. Eraparklate omanikud leiavad, et liikumisvõimalused eraparklates on puudega inimestele tagatud, küll aga ei nõustu nad osutama teenust puudega inimestele tasuta ega ka mitte kõigile inimestele 15 minutit tasuta. Seda enam, et liiklusseadus annab puudega inimestele õiguse parkida kohalikel ja riigiteedel ning isegi kõnniteedel, kus muidu ei ole parkida lubatud, ja seda kõike tasuta.

Oluline on veel ära märkida, et keskmine parkimisaeg eraparklates on üks tund. Kui kõik saaksid 15 minutit tasuta parkida, siis kaotataks veerand tuludest, mis on päris ulatuslik riive. Algataja esindaja vaidles sellele vastu, öeldes, et näiteks ühistranspordi puhul on kommertsliinidel kohustus vedada sügava puudega inimesi tasuta ja eelnõu eesmärk on tagada puudega inimestele parem võimalus liikumiseks. Seega parandab eelnõus toodu nende inimeste liikumisvabadust eri parklatüüpides. Vaieldi just selle üle, kas tasu võtmise ikkagi piirab liikumisvabadust või on need

kaks asja lahus: üks asi on see, et sul oleks ligipääs, ja teine asi on see, kas sa pead selle eest maksma. Tekkis ka küsimus, kas tegemist on üldse sisulise probleemiga, sest puudega inimesed saavad parkida ka kõnniteedel ja avalikel teedel, nagu eespool juba öeldud. Sellele vastas eelnõu algataja esindaja, et jah, tegemist on sisulise probleemiga.

Aseesimees Jüri Ratas

Teile on ka üks küsimus.

Kaja Kallas

Ma vaatan, kas on midagi olulist ütle mata jäänud, aga ma kohe lõpetan. Väga huvitav arutelu toimus puudega inimestele tasuta parkimiskaartide väljastamise järelevalve ja kontrolli võimaluste üle. See on eraldi teema, et eraparklatel puudub võimalus kontrollida, kas need inimesed, kes seal pargivad, on ka tegelikult puudega või on nad selle kaardi kuidagi muudmoodi saanud. Avaldati arvamust, et eelnõu piirab omandiõigust ja ettevõtlusvabadust ning eraomanikule ei tohiks ilma hüvitist pakumata selliseid kohustusi panna.

Komisjon tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 12. novembriks ja teha ettepanek eelnõu tagasi lükata. Selle poolt oli 5 ja vastu 3 komisjoni liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Aitäh!

Aseesimees Jüri Ratas

Ma palun vabandust, et ma enne teile vahele segasin! Teile on ka üks küsimus. Helmen Kütt, palun!

Helmen Kütt

Täna, härra eesistuja! Lugupeetud majanduskomisjoni esimees! Ma ei saa küsimata jätta. Ma kuulsin, et te olete väga hästi kaasanud küll ettevõtjaid, küll kontrollijaid. Aga kas olid kaasatud esindajad ka Eesti Puuetega Inimeste Kojast, mis on suur üle-eestiline organisatsioon? Kommentaarina ütlen, et ühistranspordiseadus siiski ju piirab nii omandiõigust kui ka ettevõtlusvabadust, sest bussijuhil on isegi kohustus sügava puudega inimest abistada. Seal te piirangut ei näe, aga selles eelnõus näete. Ma pean praegu silmas ainult erivajadusega inimesi.

Kaja Kallas

Aitäh! Ühistranspordiseaduses on tõepoolest ette nähtud kohustus neid inimesi tasuta vedada, aga see vajadus ei ole protsentuaalselt ilmselt nii ulatuslik. Kuid me ei ole muidugi seda võrdlust teinud. Mis puudutab Eesti Puuetega Inimeste Koja kaasamist, siis seda me ei teinud, sest me oleme majanduskomisjon. Aga ma mõnan, et võib-olla oleks pidanud seda tegema.

Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajad soovivad läbirääkimisi pidada? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Juhtivkomisjoni seisukoht on, et eelnõu 479 tuleks esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame hääletuse ettevalmistamist.

Head ametikaaslased, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 479 esi-

mesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Poolt oli 39 ja vastu 12 Riigikogu liiget, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust ja eelnõu 479 langeb menetlusest välja. (Tabel 16.)

Kümnenda päevakorrapunkti menetlemine on lõpetatud.

Head ametikaaslased, ma soovin teile turvalist koduteed! Head puhkust nädalavahetusel ja töösajade ajamist! Istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 21.55.

Istungi kestus 11 tundi ja 55 minutit.

Juhataja

L. Randjärv
Riigikogu aseesimees